Regeringens proposition

1978/79:105

med förslag till ändring i konkurslagen (1921:225), m.m.;

beslutad den 8 februari 1979.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLA ULLSTEN

SVEN ROMANUS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås genomgripande ändringar av bestämmelserna om konkursförvaltning och tillsyn över konkursförvaltning. Även i reglerna om konkursgäldenärens rörelsefrihet m.m. föreslås ändringar. Reformen är ett led i den fortgående revisionen av konkurslagstiftningen.

I fråga om *ordinär konkurs* är syftet med förslaget att åstadkomma en ordning för förvaltning och tillsyn som är effektivare och samtidigt bättre anpassad till nutida samhällsförhållanden än gällande ordning. Förvaltningen skall handhas av specialister, i första hand advokater. Förvaltaren får en i huvudsak självständig ställning i förhållande till tillsynsorgan och borgenärskollektiv. Han skall dock i viktigare förvaltningsfrågor samråda med särskilt berörda borgenärer. I större och mera komplicerade konkurser skall förvaltaren kunna få hjälp av en rådgivare som utses av konkursdomaren.

Rättens ombudsman skall inte finnas kvar i ordinär konkurs. Tillsynen skall i stället åvila kronofogdemyndighet. Avsikten är att i princip en kronofogdemyndighet i varje län skall utses att fungera som tillsynsmyndighet i konkurs. Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och därvid bl.a. se till att avvecklingen inte fördröjs i onödan.

Konkursdomaren skall inte ha någon tillsyn över förvaltarens verksamhet. Däremot får han till uppgift att svara för förlikningsverksamheten i ordinär konkurs. Han skall bl.a. vara ordförande vid förlikningssammanträde. När tvistefrågorna är komplicerade skall konkursdomaren kunna uppdra åt lämplig person att biträda i förlikningsarbetet.

I propositionen föreslås vidare att det nuvarande systemet med s.k.

fattigkonkurs ersätts av en ny ordning för handläggning av *mindre konkurs*. Denna handläggningsform skall dessutom tillämpas i åtskilliga fall som nu följer reglerna om ordinär konkurs. Förslaget syftar främst till att komma till rätta med de brister som är förenade med nuvarande fattigkonkurser och att åstadkomma en effektivare konkursförvaltning.

En viktig nyhet är att förvaltare skall förordnas i alla mindre konkurser. Förvaltaren skall i princip ha samma kvalifikationer som förvaltare i ordinär konkurs. Detta innebär att advokater i allmänhet kommer i fråga för förvaltaruppdragen även i de mindre konkurserna. Förvaltaren skall utreda orsakerna till obeståndet samt undersöka om det finns återvinningsmöjligheter och om gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott. Till förvaltarens uppgifter hör också att utreda vilka fordringar som kan göras gällande i konkursen.

Om det inte finns tillgångar i boet som täcker konkurskostnaderna och boets andra skulder, skall konkursen avskrivas i anslutning till att gäldenären beedigar bouppteckningen.

Finns det egendom i boet, skall förvaltaren sälja den och upprätta ett utdelningsförslag. Borgenärerna behöver inte bevaka sina fordringar. Utdelningsförslaget prövas av konkursdomaren efter ett kungörelseförfarande.

Tillsynen över förvaltningen i mindre konkurs skall liksom i ordinär konkurs utövas av kronofogdemyndighet i egenskap av tillsynsmyndighet.

Om den mindre konkursen uppstått på ansökan av annan borgenär än staten och kostnaderna inte kan tas ut ur boet, skall borgenären svara för dessa intill ett belopp motsvarande en tiondel av basbeloppet. Staten skall stå för de kostnader som inte kan betalas av boet eller ansvarig borgenär.

Skärpningar föreslås i bestämmelserna om *konkursgäldenärs rörelsefrihet* och om *tvångsmedel* mot denne. Möjligheterna att hämta eller häkta honom utvidgas. Gäldenären skall vidare kunna åläggas att lämna ifrån sig sitt pass. Enligt förslaget skall ingripande i form av reseförbud och ytterst häktning kunna ske mot gäldenär redan innan konkursansökan har prövats. Om gäldenären är juridisk person, skall även förutvarande ställföreträdare i vissa fall vara underkastad de inskränkningar i rörelsefriheten som gäller för gäldenären. Genom förslaget öppnas också möjlighet för borgenär att innan konkursansökan har prövats få kvarstad eller skingringsförbud beträffande gäldenärens egendom.

Reformen föreslås träda i kraft den 1 januari 1980.

1 Förslag till
Lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurslagen (1921: 225)

dels att 64, 65, 69, 72, 79, 87, 90, 112, 175–184, 197, 199, 205, 207, 214 och 218 §§[1] skall upphöra att gälla,

dels att rubriken till 8 kap. skall utgå,

dels att 13, 19, 25, 27, 40 b, 41–63, 66, 67, 70, 71, 76–78, 80–86 a, 88, 89, 91–96, 98, 99, 102, 103, 107, 108, 111, 113, 118, 120, 123, 126–130, 132, 137, 140, 144, 145 a, 146, 148, 149, 152, 185–191, 200, 202, 203, 206, 209–211 och 219 §§ samt rubrikerna till 3, 4 och 9 kap. skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas tjugotre nya paragrafer, 14 a–14 c, 18 a, 25 a, 50 a, 51 a, 88 a, 95 a, 159, 185 a–185 h, 193, 208, 210 a, 210 b och 211 a §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §[2]	
Upptages borgenärs konkursansökan, skall konkursdomaren genast förelägga gäldenären att inkomma med förklaring inom viss tid, högst en vecka, från det han fått del av ansökningshandlingarna. Om det behövs för att gäldenären skall få skäligt rådrum, kan dock tiden utsträckas till högst en månad.	*Är anledning därtill, får föreläggande enligt första stycket även innehålla att gäldenären, för det fall att han medger ansökningen, skall inkomma med upplysningar som äro av betydelse för frågan i vilken form konkursen skall handläggas.*
Ansökningshandlingarna och föreläggandet skola delges gäldenären. Delgivning enligt 12 § delgivningslagen (1970: 428) får ske endast om anledning förekommer att gäldenären avvikit eller eljest håller sig undan. Delgivning enligt 15 § första stycket delgivningslagen får ske även när gäldenären vistas på känd ort utom riket, om delgivning eljest ej kan ske här i riket och konkursdomaren med hänsyn till omständigheterna finner det icke skäligen böra krävas att delgivningen verkställes utom riket.	
Om delgivning sker enligt 15 § delgivningslagen, skall konkursdomaren tillse, att gäldenärens egendom sättes under säker vård. Kostnaden därför skall betalas av borgenären.	

[1] Senaste lydelse av
79 § 1946: 809
176 § 1977: 675
183 § 1970: 848
199 § 1975: 244
214 § 1942: 384.

[2] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

14 a §

Föreligga sannolika skäl för bifall till konkursansökan och kan det skäligen befaras att gäldenären undandrager egendom, får konkursdomaren eller rätten, om särskild anledning förekommer, förordna om kvarstad eller skingringsförbud på gäldenärens egendom i avvaktan på prövning av ansökningen. Därvid skall vad som enligt 15 kap. rättegångsbalken gäller om kvarstad och skingringsförbud äga motsvarande tillämpning, om ej annat följer av denna lag. Konkursdomaren eller rätten får medgiva undantag från beviljad säkerhetsåtgärd.

14 b §

Föreligga sannolika skäl för bifall till konkursansökan och kan det skäligen befaras att gäldenären genom att begiva sig från riket undandrager sig skyldighet eller överträder förbud som enligt denna lag gäller i konkurs, får konkursdomaren eller rätten, om särskild anledning förekommer, förbjuda gäldenären att i avvaktan på prövning av ansökningen begiva sig från riket. Meddelas sådant reseförbud, får i samband därmed eller senare gäldenären åläggas att lämna ifrån sig sitt pass till kronofogdemyndighet som konkursdomaren eller rätten bestämmer. Är reseförbud uppenbart otillräckligt, får gäldenären häktas.

Om gäldenären är juridisk person, äger första stycket tillämpning även på styrelseledamot, verkställande direktör och likvidator som avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren.

Beträffande säkerhetsåtgärd som avses i denna paragraf äga bestämmelserna om reseförbud i 15 kap. rättegångsbalken motsvarande tillämpning, om ej annat följer av denna lag. Säkerhetsåtgärd kan

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	ej hindras av att pant eller borgen ställes. Ej heller kan beviljad säkerhetsåtgärd hävas av sådan anledning. Kostnaden för häktning skall betalas av allmänna medel.
	14 c §
	Fråga om beviljande av säkerhetsåtgärd enligt 14 a eller 14 b § tages upp på begäran av borgenär. Innan konkursdomaren eller rätten meddelar beslut i frågan, skall gäldenären beredas tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske. Konkursdomaren eller rätten får hålla förhandling för frågans prövning.
	Beslut om reseförbud eller skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig sitt pass skall delges gäldenären.
	18 a §[3]
	Meddelas beslut om konkurs, skall konkursdomaren genast bestämma, om konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs eller om den enligt 185 § första stycket skall handläggas som mindre konkurs. Konkursdomaren skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.
	Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren bestämt enligt första stycket kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning.
	19 §[4]
Meddelas beslut om konkurs skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkursdomaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet.	*Beslutas att konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs,* skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkurs-

[3] Förutvarande 18 a § upphävd genom 1975: 244.
[4] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum. *Han skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.*	domaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet. Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum.
Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren bestämt enligt första stycket *kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning.*	Vad konkursdomaren *har* bestämt enligt första stycket *skall intagas i kungörelse som avses i 18 a § andra stycket.*
Gäldenären skall kallas till första borgenärssammanträdet och därvid erinras om *sin skyldighet* enligt 92 § att vid sammanträdet avlägga *bouppteckningsed.* I fråga om delgivning av kallelsen gäller vad som är föreskrivet om stämning i tvistemål.	Gäldenären skall kallas till första borgenärssammanträdet och därvid erinras om *att han enligt 88 § ej får lämna riket utan samtycke av konkursdomaren innan bouppteckningsed enligt 91 § avlagts och att han är skyldig* enligt 92 § att vid sammanträdet avlägga *sådan ed.* I fråga om delgivning av kallelsen gäller vad som är föreskrivet om stämning i tvistemål.

25 §[5]

Beslut om konkurs går i verkställighet utan hinder av att ändring i beslutet sökes.	Beslut om konkurs går i verkställighet utan hinder av att ändring i beslutet sökes. *Detsamma gäller beslut om formen för konkursens handläggning.*

Vill annan än gäldenären klaga över att konkursansökan bifallits, räknas besvärstiden från den dag då kungörelse om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

25 a §

Beslutar högre rätt

1. att konkurs, beträffande vilken bestämts att den skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, i stället skall handläggas som mindre konkurs, eller

[5] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2. att konkurs, beträffande vilken bestämts att den skall handläggas som mindre konkurs, i stället skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs,

skall konkursdomaren genast låta kungöra den högre rättens beslut.

Konkursdomaren skall vidtaga de åtgärder som äro föreskrivna för den handläggningsform som skall tillämpas enligt den högre rättens beslut. I fall som avses i första stycket 2 skola de tider, som enligt 19 § första stycket skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades, i stället räknas från dagen för utfärdandet av kungörelsen. Vad konkursdomaren bestämmer enligt 19 § första stycket skall intagas i kungörelsen.

27 §[6]

Till konkursbo räknas, i den mån ej annat följer av 21 §, all egendom, som tillhörde gäldenären när konkursbeslutet meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna utmätas. Till konkursbo räknas även den egendom som kan tillföras boet genom återvinning.

Avlöning eller därmed vid utmätning jämställd arbetsinkomst som innestår vid konkursens början och arbetsinkomst som gäldenären därefter förvärvar får dock behållas av honom, i den mån den ej, sedan skatteavdrag skett enligt vad därom är föreskrivet, uppenbart överstiger vad som åtgår för hans och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Vad som sagts om avlöning äger motsvarande tillämpning i fråga om periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant och beträffande belopp vilka utgå som pension eller livränta. Om rättigheten till pension eller livränta är av beskaffenhet att kunna utmätas, får dock konkursboet förfoga över den.

Gäldenären är skyldig att underrätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han därom underrätta arbetsgivare eller annan som skall utgiva förmånen. Innan sådan underrättelse lämnats får förfallet belopp betalas ut till gäldenären.

Tvist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet, prövas av *rätten* på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenä-

Tvist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet prövas av *tillsynsmyndigheten* på ansökan av förvaltaren, borge-

[6] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ren eller underhållsberättigad. *Konkursdomaren skall inhämta yttrande av rättens ombudsman och, om förvaltaren ej är sökande, av denne samt skyndsamt utsätta tid och plats för rättens sammanträde och om detta underrätta gäldenären, förvaltaren och rättens ombudsman samt, om borgenär eller underhållsberättigad är sökande, denne. Rättens* beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall på ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det.	när, gäldenären eller underhållsberättigad. *Myndigheten skall därvid inhämta yttranden i den omfattning som behövs för prövningen. Myndighetens* beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall på ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det. *Mot tillsynsmyndighetens beslut i ärende som avses i fjärde stycket får den vars rätt beröres av beslutet föra talan genom besvär. I fråga om sådan besvärstalan äga bestämmelserna i utsökningslagen (1877:31 s. 1) om klagan över utmätning av avlöning motsvarande tillämpning.*
40 b §[7]	
Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär *som bevakat fordran i konkursen* påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning eller genom betalningssäkring är särskild åtgärd ej behövlig.	Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning eller genom betalningssäkring är särskild åtgärd ej behövlig.

Talan vid allmän domstol väckes inom ett år från fristdagen. Dock får talan väckas inom tre månader från det att anledning därtill blev känd för konkursboet. Har gäldenären avhänt sig fast egendom eller är fråga om återgång av bodelning, kan talan även väckas inom tre månader från den dag då lagfart söktes eller bodelningshandlingen ingavs till rätten.

Borgenär som för talan svarar för rättegångskostnaden men har rätt att få ersättning därför av boet, i den mån kostnaden täckes av vad som kommit boet till godo genom rättegången.

[7] Senaste lydelse 1978: 892.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 kap.
Förvaltning av egendom som ingår i konkurs[8]	*Förvaltning och tillsyn*
	41 §
Gäldenärs till konkurs avträdda bo skall omhänderhavas av en eller *flere* förvaltare, *som utses i den ordning nedan stadgas.* Antalet förvaltare bestämmes av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser *förvaltningen oundgängligen böra delas eller det eljest i särskilt fall vara oundgängligen nödvändigt, att mer än en förvaltare utses.*	*Konkursbo skall förvaltas* av en eller *flera* förvaltare. Antalet förvaltare bestämmes av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser *det erforderligt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera förvaltare.*
Då fråga är om utseende av förvaltare enligt *45* eller *48 §*, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.	Då fråga är om utseende av förvaltare enligt *46* eller *47 §*, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan *tillsynsmyndigheten och* borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.
44 §[9]	42 §
Konkursdomaren skall ock så snart ske kan efter det beslutet om konkurs meddelats förordna en ärlig och förståndig man att i konkursen vara rättens ombudsman med den befogenhet, som i denna lag sägs. Vid befattningens tillsättande skall iakttagas, att densamma icke anförtros annan än den, som äger ej mindre erforderlig insikt i gällande lag för bedömande av de frågor av rättslig innebörd, som ankomma på ombudsmannens prövning, än ock nödig erfarenhet och sakkunskap för fyllande av de åligganden beträffande tillsyn över konkursutredningen och avgörande av förvaltningsfrågor, som tillhöra befattningen.	*Förvaltning av konkursbo skall stå under tillsyn av tillsynsmyndighet.*
	Regeringen utser vissa kronofogdemyndigheter att vara tillsynsmyndigheter.
	Kronofogdemyndighet, som är tillsynsmyndighet, får enligt bestämmelser som regeringen meddelar förordna annan kronofogdemyndighet att handlägga tillsynsuppgift i konkursen.
	För tillsynen skall ersättning till staten utgå ur konkursboet enligt bestämmelser som regeringen meddelar.
Den som är anställd vid domstol må ej förordnas till rättens ombudsman.	

[8] Senaste lydelse 1975: 244.
[9] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut avlagt domared, gånge sådan ed inför konkursdomaren, innan han tillträder befattningen.	
På konkursdomaren ankomme att, när så skäligt prövas, entlediga ombudsmannen och förordna annan i hans ställe.	
Uppstår för ombudsmannen laga förfall, äge konkursdomaren förordna annan, att under den tid förfallet varar uppehålla befattningen.	
46 §	43 §
Sedan förvaltarevalet ägt rum, skola borgenärerna å första borgenärssammanträdet, så framt någon av dem gör framställning därom, välja granskningsmän att med den befogenhet i denna lag sägs å borgenärernas vägnar övervaka förvaltningen. Granskningsmännens antal bestämmes av konkursdomaren. Valet skall ske så, att en var av de närvarande borgenärerna röstar å en granskningsman. Till granskningsmän anses valde, i första rummet den, om vilken borgenärer, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, förenat sig, och därefter den eller de, som efter huvudtalet erhållit de flesta rösterna.	*På begäran av borgenär skall konkursdomaren förordna granskningsman att med de befogenheter som angivas i denna lag övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Till granskningsman skall utses den som borgenären föreslar, om han är lämplig.*
För varje granskningsman äge de borgenärer, med vilkas röster han valts, utse en suppleant. Rösterna beräknas vid val av suppleant för den i första rummet utsedde granskningsmannen efter fordringsbeloppen och vid val av suppleant för annan granskningsman efter huvudtalet.	*Om det begäres, skall även ersättare för granskningsmannen utses. Bestämmelserna om granskningsman gälla även för ersättare.*
Erhålla vid val, som i denna paragraf sägs, två eller flere lika röstetal, skilje lotten dem emellan.	*Granskningsman skall entledigas, om han eller borgenären gör framställning därom eller han finnes icke vara lämplig.*
Har val av granskningsmän ej skett å första borgenärssammanträdet och utses därefter förvaltare jämlikt 48 eller 49 §, må å det sam-	*Ersättning till granskningsman skall betalas av borgenären.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
manträde, å vilket förvaltare tillsättes, val av granskningsmän äga rum efter ty ovan är stadgat.	
42 §[10] *I fråga om utseende av konkursförvaltare gälle, att den eller de, at vilka förvaltningen anförtros, skola äga sådan insikt och erfarenhet, som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet erfordras för förvaltningens behöriga handhavande.* *Konkursförvaltare må ej den vara, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd; ej den, som är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.* Den som är anställd vid domstol *må* ej *förordnas till konkursförvaltare.*	44 § *Konkursförvaltare skall ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.* Den som är anställd vid domstol *får* ej *vara förvaltare.*
43 § Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål utse förvaltare att *omhänderhava* boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare utsetts och, där annan utsetts, denne tillträtt befattningen.	45 § Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål, *efter hörande av tillsynsmyndigheten,* utse förvaltare att *handha förvaltningen av* boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare utsetts och, där annan utsetts, denne tillträtt befattningen.
45 § Vid första borgenärssammanträdet *välje borgenärerna* förvaltare att i *stället för den enligt 43 § utsedde förvaltaren omhänderhava* konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i *52* § är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning	46 § Vid första borgenärssammanträdet *skall konkursdomaren, sedan han hört tillsynsmyndigheten och närvarande borgenärer, utse* förvaltare att i *fortsättningen handha förvaltningen av* konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i *50* § är

[10] Senaste lydelse 1970: 848.

Nuvarande lydelse

skall vara delad, skall förvaltare *väljas* särskilt för varje del av förvaltningen. *Såsom borgenärernas beslut gälle den mening, varom bland närvarande borgenärer de förena sig, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en tredjedel av de röstande. Kan beslut på sådant sätt ej åstadkommas, gälle den mening konkursdomaren biträder.*

Konkursdomaren skall tillse, att icke någon, på vilken borgenärernas val fallit, är obehörig att vara förvaltare jämlikt 42 § andra eller tredje stycket eller i saknad av sådan insikt och erfarenhet, som avses i 42 § första stycket, eller eljest icke lämplig att handhava förvaltningen. Där sådant fall föreligger, åligge det konkursdomaren att utse annan förvaltare i stället för den av borgenärerna valde.

Kommer icke någon borgenär tillstädes, varde förvaltare tillsatt av konkursdomaren.

47 §

Borgenär, som utsetts till förvaltare eller granskningsman, må ej utan giltigt skäl undandraga sig uppdraget.

48 §

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom *för att* utse det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i *45* § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Rättens ombudsman, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.

Föreslagen lydelse

stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare *utses* särskilt för varje del av förvaltningen.

47 §

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall konkursdomaren* utse det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i *46* § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Tillsynsmyndigheten, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
49 §	48 §
Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet *eller avgår granskningsman, för vilken suppleant ej finnes*, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom *för att utse* efterträdare till den avgångne, och skola därvid *i fråga om val av förvaltare* bestämmelserna i *45 § och i fråga om val av granskningsman bestämmelserna i 46 § om val av suppleant för granskningsman* äga motsvarande tillämpning.	Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall* efterträdare till den avgångne *utses*, och skola därvid bestämmelserna i *46* § äga motsvarande tillämpning.
Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare *eller granskningsmän äro* och någon av dem avgår samt konkursdomaren efter *rättens ombudsmans* hörande finner det ej vara nödigt, *att annan utses* i den avgångnes ställe.	Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare äro och någon av dem avgår samt konkursdomaren efter *tillsynsmyndighetens* hörande finner det ej vara nödigt *att utse annan* i den avgångnes ställe.
	Avgår förvaltare sedan fråga uppkommit om avskrivning av konkursen enligt 186 §, skall borgenärssammanträde som avses i första stycket ej utsättas, så länge frågan är under prövning.
50 §	49 §
Har förvaltare avgått och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *nytt val ägt rum*.	Har förvaltare avgått *efter första borgenärssammanträdet* och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *ny förvaltare utsetts enligt 48 §*.
Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § *tredje* stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.	Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § *andra* stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.
52 §	50 §
Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. *Rättens ombudsman*, förvaltare,	Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. *Tillsynsmyndigheten*, förvaltare,

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.	granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.
Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.	Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.
Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne flere än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till *ombudsmannen*, och gälle den mening *han* biträder.	Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne flere än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till *tillsynsmyndigheten*, och gälle den mening *denna* biträder.
Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och *ombudsmannen* underrättas.	Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och *tillsynsmyndigheten* underrättas.
	50 a §
	Om konkursdomaren av särskilda skäl finner det erforderligt, får han efter tillsynsmyndighetens hörande uppdraga åt lämplig person att biträda förvaltaren med råd vid konkursförvaltningen eller att som förlikningsman biträda konkursdomaren med utredning och förlikning i tvistefråga som uppkommit genom anmärkning mot bevakning eller att fullgöra båda dessa uppgifter.
	Den som är anställd vid domstol får ej inneha uppdrag som avses i första stycket.
	När uppdraget är slutfört, skall anmälan genast göras till konkursdomaren. Vid denna anmälan skall fogas en redogörelse för det arbete uppdraget medfört.
	Konkursdomaren skall återkalla

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	meddelat uppdrag, när anmälan enligt tredje stycket har inkommit eller det i annat fall finns skäl till återkallelse.
	Den som har fullgjort uppdrag enligt denna paragraf är berättigad till arvode av konkursboet. Arvodet bestämmes av konkursdomaren efter tillsynsmyndighetens och förvaltarens hörande. I fråga om arvode äga 82 § andra och tredje styckena samt 83 § motsvarande tillämpning.
51 § *För förvaltare skall förordnande utfärdas av konkursdomaren.*	
53 § Förvaltaren åligge att med iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet.	51 § Förvaltaren åligge att med iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet.
	51 a § *I viktigare frågor skall förvaltaren höra särskilt berörda borgenärer, om det ej finns hinder häremot. Förvaltaren skall i sådana frågor även höra gäldenären, om det lämpligen kan ske.*
	52 § *Om förvaltaren finner det nödvändigt, får han anlita sakkunnigt biträde för viss förvaltningsåtgärd.*
54 §[11] Den enligt *43* § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan *ej mindre* omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit	53 § Den enligt *45* § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokfö-

[11] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse

bokföringsskyldig, i *hans handelsböcker* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet, *än* även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress, *så ock* å nämnda böcker och handlingar *Där så befinnes nödigt, må förvaltaren för bouppteckningsförrättningen anlita sakkunnigt biträde.* I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga. Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.

Då bouppteckning upprättas av förvaltaren, skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.

Föreslagen lydelse

ringsskyldig, i *omhändertaget räkenskapsmaterial* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet. *Förvaltaren skall* även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress *samt* å nämnda böcker och handlingar. I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga, *och beträffande skulderna angivas, i vad mån de avse lön eller pension.* Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. *Är gäldenären juridisk person och finnas flera ställföreträdare, gäller denna skyldighet dock icke för sådan ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.* Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.

Då bouppteckning upprättas av förvaltaren, skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.

54 §

Förvaltaren får, om det behövs, påkalla handräckning av krono-

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

fogdemyndigheten för att kunna omhändertaga eller annars få tillgång till gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som röra boet. Kronofogdemyndigheten får härvid genomsöka hus, rum eller förvaringsställe och, om tillträde behövs till utrymme som är tillslutet, låta öppna lås eller bereda sig tillträde på annat sätt. Kronofogdemyndigheten får även i övrigt använda tvång i den mån det behövs för det avsedda ändamålet och det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om kronofogdemyndigheten möter motstånd och i den mån det med hänsyn till ändamålet med ingripandet kan anses försvarligt.

I fråga om klagan över kronofogdemyndighets beslut eller åtgärd enligt första stycket äga bestämmelserna i utsökningslagen (1877:31 s. 1) om klagan över utmätning i allmänhet motsvarande tillämpning.

55 §[12]

Förvaltaren skall *under rättens ombudsmans inseende* så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, huruvida skälig anledning förefinnes till antagande, att gäldenären gjort sig skyldig till *brottsligt förhållande mot sina borgenärer*. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilka handelsböcker han hållit och huru de*

Förvaltaren skall så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, *huruvida förhållande har förekommit som kan föranleda återvinning till konkursboet och* huruvida skälig anledning förefinnes till antagande, att gäldenären gjort sig skyldig till *gäldenärsbrott*. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilket bok-*

[12] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
blivit förda; och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen. *Berättelsen skall underskrivas av förvaltaren.*	*föringssystem han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts;* och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen.
Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren *även som hållas tillgänglig för borgenärer, som vilja taga del av densamma; och äge* varje borgenär, som det begär, *att mot ersättning för kostnaden få avskrift av berättelsen sig tillsänd.*	Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten samt* varje borgenär, som det begär.
	Om förvaltaren finner att gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott, skall han omedelbart underrätta allmän åklagare därom och därvid angiva grunden för misstanken.
56 §[13]	
Är konkursen icke avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande *juni* eller *december* månad, skall förvaltaren inom *fjorton dagar* därefter till *rättens ombudsman* avlämna berättelse, vari alla de åtgärder noggrant angivas, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut; åliggande det förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång *för varje halvår* inom *fjorton dagar* från utgången därav avgiva sådan berättelse. Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet om konkurs meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats.	Är konkursen icke avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande *mars* eller *september* månad, skall förvaltaren inom *två veckor* därefter till *tillsynsmyndigheten* avlämna berättelse, vari alla de åtgärder noggrant angivas, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut; åliggande det förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång inom *två veckor* från utgången *av varje mars och september månad* avgiva sådan berättelse *för det dessförinnan förflutna halvåret.* Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet om konkurs meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats.
Berättelsen skall av ombudsmannen granskas och inom två veckor från mottagandet ingivas till konkursdomaren jämte de anmärkningar, till vilka ombudsmannen må hava funnit fog.	*Förvaltaren skall utan dröjsmål lämna konkursdomaren avskrift av berättelsen.*

[13] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
57 §	
Förvaltaren skall föra bok, vari boets inkomster och utgifter i penningar dag efter dag antecknas.	*Förvaltaren skall, oavsett vad som gäller i fråga om bokföringsskyldighet för gäldenären, löpande bokföra in- och utbetalningar, om ej med hänsyn till särskilda förhållanden god redovisningssed påkallar att bokföringen sker på annat sätt.*
Vad sålunda är stadgat må ej lända till inskränkning i den bokföringsskyldighet, som särskilt kan vara föreskriven.	*Förvaltaren skall bevara räkenskapsmaterialet under minst tio år från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades. I övrigt tillämpas 22 § bokföringslagen (1976:125).*
	Första stycket medför ej inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara särskilt föreskriven för att möjliggöra kontroll över viss verksamhet.
	Beträffande skyldighet att sörja för underlag för deklarations- och uppgiftsskyldighet och för kontroll därav finnas särskilda bestämmelser.
58 §[14]	
Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank, *som av rättens ombudsman godkännes. Till bestridande av löpande utgifter må ej mer innehållas än av ombudsmannen medgives.*	Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank.

Försummar förvaltaren att inom ovan föreskrivna tid insätta influtna medel, vare han skyldig att å belopp, som obehörigen innehållits, erlägga ränta enligt 6 § räntelagen (1975: 635) från den dag insättning bort ske.

Så länge konkursen pågår, avlämne förvaltaren inom *en vecka* från utgången av mars, juni, september och december månader varje år till *ombudsmannen* räkning över boets inkomster och utgifter i	Så länge konkursen pågår, avlämne förvaltaren inom *två veckor* från utgången av mars, juni, september och december månader varje år till *tillsynsmyndigheten* räkning över boets inkomster och ut-

[14] Senaste lydelse 1975: 646.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar innestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit. *Räkningarna skola av ombudsmannen granskas ävensom hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären.*	gifter i penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar innestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit. *Förvaltaren skall lämna avskrift av räkningen till konkursdomaren.*
Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta *konkursdomaren*, i vilken bank medlen innestå, och inom *en vecka* från utgången av varje kalenderår till *rättens ombudsman* för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall *ombudsmannen* göra anmälan därom hos *konkursdomaren*.	Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta *tillsynsmyndigheten*, i vilken bank medlen innestå, och inom *två veckor* från utgången av varje kalenderår till *myndigheten* för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall *förvaltaren* göra anmälan därom hos *tillsynsmyndigheten*.
59 §	59 §
Rättens ombudsman skall göra sig noga underrättad om boets tillstånd samt under konkursen hålla noggrann uppsikt över förvaltningen. När *helst han* finner det lämpligt, *äge han verkställa inventering av boets* kassa och övriga tillgångar *ävensom* fordra redovisning av förvaltaren.	*Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrives på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med denna lag och andra författningar. Därvid skall särskilt tillses att avvecklingen av konkursen icke fördröjes i onödan.* När *myndigheten* finner det lämpligt, *får den inventera konkursboets* kassa och övriga tillgångar *samt* fordra redovisning av förvaltaren. *Om särskilda omständigheter föranleda det, får myndigheten utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt.*
60 §	60 §
Rättens ombudsman ävensom granskningsman skall hava tillgång till böcker och andra handlingar, som röra boet; äge ock av förvaltaren på begäran erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.	*Tillsynsmyndigheten* ävensom granskningsman skall hava tillgång till böcker och andra handlingar, som röra boet; äge ock av förvaltaren på begäran erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Av redovisningshandlingar, som förvaltaren ingivit till rättens ombudsman, äge borgenär, så ock gäldenären taga del.	
Rättens ombudsman och förvaltare vare skyldiga att meddela upplysningar om boet och dess förvaltning *ej mindre då* konkursdomaren *det begär än även på begäran av* borgenär eller gäldenären.	*Tillsynsmyndigheten* och förvaltare vare skyldiga att *på begäran* meddela upplysningar om boet och dess förvaltning *till* konkursdomaren, borgenär eller gäldenären. *Tillsynsmyndigheten är vidare skyldig att på begäran meddela sådana upplysningar till granskningsman.*
60 §	61 §
Har gäldenär idkat rörelse, äge förvaltaren *efter gäldenärens hörande* låta den rörelse, där sådant enligt lag kan ske, fortsättas för konkursboets räkning i den mån det *är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av boet; inhämte dock rättens ombudsmans samtycke till rörelsens fortsättande.* Samma lag vare, där förvaltaren sedan rörelsen nedlagts vill ånyo öppna densamma. *Vägrar ombudsmannen sitt samtycke eller yrkar någon borgenär eller gäldenären, att rörelse, som med ombudsmannens samtycke fortgår, skall nedläggas, skola borgenärerna kallas till sammanträde för att besluta i ärendet.* Ej må rörelsen fortsättas längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej *borgenärer, vilkas fordringar uppgå till minst fyra femtedelar av de i ärendets prövning deltagande borgenärernas fordringar, därom äro ense samt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en fjärdedel av de röstande.*	Har gäldenär idkat rörelse, äge förvaltaren låta den rörelse, där sådant enligt lag kan ske, fortsättas för konkursboets räkning i den mån det *befinnes ändamålsenligt.* Samma lag vare, där förvaltaren sedan rörelsen nedlagts vill ånyo öppna densamma. Ej må rörelsen fortsättas längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej *särskilda skäl föreligga.*
61 §	
Före första borgenärssammanträdet må ej försäljning av egendom i boet äga rum utöver vad av bestämmelserna i 23, 24, 60 och 73 §§ kan föranledas.	
Vad sålunda stadgas äge dock ej tillämpning beträffande lös egendom, som är utsatt för förskämning	

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde eller erfordrar allt för kostsam vård. Saknas medel till bestridande av utgifter för boet, må ock under tid, som avses i första stycket, försäljning av annan lös egendom äga rum, dock ej utöver vad för ändamålet prövas nödigt; och hör, om gäldenären därtill anvisar viss egendom, den egendom i främsta rummet uttagas, såvitt det lämpligen kan ske.	
Till försäljning, varom i andra stycket förmäles, inhämte förvaltaren samtycke av rättens ombudsman, som ock äge bestämma, om försäljningen skall ske å auktion eller under hand. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.	

62 §[15]

Efter första borgenärssammanträdet skall boets egendom säljas så snart *ske kan*, där ej annat föranledes av bestämmelserna i *60*, 63, *64* och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.	*Boets egendom skall* säljas så snart *det lämpligen kan ske*, där ej annat föranledes av bestämmelserna i *61*, 63 och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.

63 §

Har gäldenär i hovrätten anfört besvär över beslut, varigenom han försatts i konkurs, må ej mot hans bestridande försäljning av egendom i boet äga rum förrän hovrätten utlåtit sig i anledning av besvären.

Utan hinder av första stycket får försäljning av egendom i boet äga rum, om det föranledes av bestämmelserna i 23, 24, 61 och 73 §§. Vidare får lös egendom säljas, om den är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt faller i värde eller kräver allt för kostsam vård. I den mån medel saknas till betalning av utgifter för boet, får även annan lös egendom säljas.

[15] Senaste lydelse 1955: 236.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
66 §[16]	
Inkommer gäldenären med ackordsförslag, må egendomen i boet ej säljas *utan rättens ombudsmans samtycke*, innan ackordsfrågan blivit avgjord. Vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som angives i 171 §.	Inkommer gäldenären med ackordsförslag, må egendomen i boet ej säljas, innan ackordsfrågan blivit avgjord. Vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller *föranledes av skäl som sägs i 63 § andra stycket första och andra meningarna eller* behövs för ändamål som angives i 171 § *eller särskilda skäl annars föreligga*.
67 §[17]	
Vad i 63, 64 och 66 §§ är stadgat om uppskov med försäljning av egendom i boet utgöre ej hinder för sådan försäljning, som enligt 61 § må äga rum jämväl före första borgenärssammanträdet.	
Påyrkar inteckningshavare eller annan borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt i viss egendom, att den egendom, vari förmånsrätten gäller, skall säljas genom förvaltarens försorg, och har hans rätt till betalning ur egendomen efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställts genom dom, som äger laga kraft, må anstånd med försäljning äga rum endast om *rättens ombudsman och* förvaltaren *anse* detta nödvändigt för att förhindra att avsevärd förlust vållas konkursboet eller genomförandet av ackord väsentligt försvåras samt anstånd ej är obilligt mot borgenären.	Påyrkar inteckningshavare eller annan borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt i viss egendom, att den egendom, vari förmånsrätten gäller, skall säljas genom förvaltarens försorg, och har hans rätt till betalning ur egendomen efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställts genom dom, som äger laga kraft, må anstånd med försäljning äga rum endast om förvaltaren *anser* detta nödvändigt för att förhindra att avsevärd förlust vållas konkursboet eller genomförandet av ackord väsentligt försvåras samt anstånd ej är obilligt mot borgenären.
70 §[18]	
Finnes i boet fast egendom, äge förvaltaren hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen må jämväl säljas i annan ordning, så framt förvaltaren finner det för boet fördelaktigare *och rättens ombuds-*	Finnes i boet fast egendom, äge förvaltaren hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen må jämväl säljas i annan ordning, så framt förvaltaren finner det för boet fördelaktigare.

[16] Senaste lydelse 1970: 848.
[17] Senaste lydelse 1970: 848.
[18] Senaste lydelse 1971: 1045.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
man till försäljningen lämnar bifall; vägrar han bifall, begäre förvaltaren borgenärernas samtycke. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening beträffande försäljningen.	
Har auktion å fast egendom, som hör till boet, hållits i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom utan att försäljning kommit till stånd, må förvaltaren underlåta att vidtaga ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har auktion i nyssnämnda ordning ej ägt rum, men föreligger anledning till antagande, att sådan auktion ej kommer att leda till försäljning, äge förvaltaren *med samtycke av ombudsmannen* underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, där de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar, vilka skola utgå med särskild förmånsrätt ur egendomen, samtycka därtill.	Har auktion å fast egendom, som hör till boet, hållits i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom utan att försäljning kommit till stånd, må förvaltaren underlåta att vidtaga ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har auktion i nyssnämnda ordning ej ägt rum, men föreligger anledning till antagande, att sådan auktion ej kommer att leda till försäljning, äge förvaltaren underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, där de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar, vilka skola utgå med särskild förmånsrätt ur egendomen, samtycka därtill.

Varder auktion å boets fasta egendom utsatt att hållas i den ordning som gäller för utmätt sadan egendom, åligge det förvaltaren att före bevakningssammanträdet avlämna behållning, som under konkursen av egendomen uppkommit. Behållning som ej avlämnas före bevakningssammanträdet skall, om egendomen säljes, avlämnas före tillträdesdagen och i annat fall innan slututdelning i konkursen sker.

Förvaltaren skall även senast vid bevakningssammanträde för auktion på fast egendom anmäla arvode, annan kostnad och i konkursen bevakade fordringar som böra beaktas vid egendomens försäljning. Förvaltaren skall genom brev underrätta borgenär om anmälan som han gör på dennes vägnar.

71 §[19]

Vill förvaltaren efter första borgenärssammanträdet låta försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, äga rum *annorledes än å* auktion, *begäre samtycke därtill av rättens ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.*	Försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, *skall* äga rum *på* auktion *eller i annan ordning efter vad förvaltaren finner vara mest fördelaktigt för boet.*

[19] Senaste lydelse 1975:1251.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, må ej i något fall utan hans samtycke säljas annorledes än å auktion, så framt hans rätt är av försäljningen beroende.

Samtycke som avses i *första och andra styckena* fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris. *Samtycke enligt andra stycket fordras ej heller för* försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Samtycke som avses i andra *stycket* fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris *eller när fråga är om* försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Skall fartyg, som ej är infört i skeppsregistret eller i motsvarande utländska register, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas, äge förvaltaren, där egendomen finnes inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom.

Är fråga om försäljning av registrerat skepp, av luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luftfartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

Skall gäldenären tillkommande rätt till andel i inteckning som belastar hans luftfartyg eller till sådant fartyg hörande reservdelar säljas, låte förvaltaren innan försäljning sker anskaffa särskild inteckningshandling å det gäldenären tillkommande beloppet, där laga hinder däremot icke möter. Skall försäljning ske av inteckningshandling, som innehaves av gäldenären och för vilken han är personligen ansvarig, vare förvaltaren pliktig att, där ej gäldenären medgiver, att handlingen må försäljas med bibehållande av hans ansvarighet, förse handlingen med påskrift, varigenom gäldenären frikallas från ansvarighet.

Bestämmelserna i 70 § sista stycket äga motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom under konkursen skall säljas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. I sådant fall skall förvaltaren dessutom, i den mån det är påkallat, i ärendet föra talan för borgenärer som ha förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970: 979) samt genom brev underrätta borgenär om yrkande som han framställer på dennes vägnar.

76 §[20]

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än *i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av*

Förvaltaren får, när egendom skall säljas på auktion genom hans försorg, låta kungöra auktionen i mindre utsträckning än *som följer av 74 § första stycket, om han anser det tillfyllest.* Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke

[20] Senaste lydelse 1973: 1132 (jfr 1975: 918).

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
rättens ombudsman. Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.	äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.
77 §[21]	
Förvaltaren *vare pliktig att* så snart *ske kan* vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar; *dock må i den ordning, som i 64 § är stadgad beträffande uppskov med försäljning av boets egendom, beslutas uppskov med indrivning av boets fordringar, och skall, om sådant uppskov beslutits, vad i 65 § för där avsett fall föreskrives äga motsvarande tillämpning. Kan fordran ej indrivas utan att rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande anhängiggöres eller skiljedom påkallas, gälle vad i 79 § finnes stadgat.* Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen föryttras såsom annan lös egendom.	Förvaltaren *skall* så snart *det lämpligen kan ske* vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar. Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen föryttras såsom annan lös egendom.
78 §[22]	
Har förlikningsanbud gjorts angående osäker eller tvistig tillgång *och finner förvaltaren* fördelaktigt för konkursboet *att anbudet antages, skall han inhämta samtycke därtill av borgenärerna, när tillgången utgöres av fast egendom, och eljest av rättens ombudsman.*	Har förlikningsanbud gjorts angående osäker eller tvistig tillgång, *får förvaltaren antaga anbudet, om han finner det* fördelaktigt för konkursboet. Ställer *gäldenären* säkerhet för vad som bjudes genom *förlikningen*, har han rätt att själv utföra tvisten.

[21] Senaste lydelse 1946: 809.
[22] Senaste lydelse 1971: 498.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Godkänner denne ej anbudet, äger förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärerna. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening innan förlikning ingås. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer *han* säkerhet för vad som bjudes genom *den*, har han rätt att själv utföra tvisten.	
80 §	
Visar förvaltare motvilja, oskicklighet eller försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag, må rättens ombudsman, granskningsman, borgenär eller gäldenären hos konkursdomaren göra anmälan om förhållandet.	*Förvaltare skall på egen begäran entledigas av konkursdomaren, om han visar skäl till det. Förvaltare som finnes icke vara lämplig eller av annan orsak bör skiljas från uppdraget skall av konkursdomaren entledigas efter framställning av tillsynsmyndigheten, granskningsman, borgenär eller gäldenären.*
Göres sådan anmälan eller finner konkursdomaren eljest anledning till anmärkning mot förvaltare, äge konkursdomaren efter omständigheterna tillhålla honom att fullgöra sina åligganden eller skilja honom från befattningen.	
Innan förvaltare må skiljas från befattningen, inhämte konkursdomaren, där ej anmälan, som ovan sägs, gjorts av ombudsmannen, yttrande från denne. Efter första borgenärssammanträdet må förvaltare ej entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde, som av konkursdomaren utlysts, erhållit tillfälle att inför honom yttra sig i ärendet. Konkursdomaren äge likväl, om han finner skäl därtill, i avbidan på borgenärernas yttrande försätta förvaltare ur tjänstgöring; dock må det ej ske innan *yttrande från ombudsmannen, där sådant skall avgivas, inkommit till konkursdomaren.*	*Förvaltare må ej entledigas utan att tillsynsmyndigheten erhållit tillfälle att yttra sig.* Efter första borgenärssammanträdet må förvaltare ej entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde, som av konkursdomaren utlysts, erhållit tillfälle att inför honom yttra sig i ärendet. Konkursdomaren äge likväl, om han finner skäl därtill, i avbidan på borgenärernas yttrande försätta förvaltare ur tjänstgöring; dock må det ej ske innan *tillsynsmyndigheten erhållit tillfälle att yttra sig.*
81 §[23]	
Finnes i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, skall,	Finnes i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, skall,

[23] Senaste lydelse 1967: 229.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
så vitt det inverkar på de borgenärers rätt, som icke i den egendom hava sådan förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas kostnaden för egendomens vård och försäljning ävensom det arvode *till rättens ombudsman och förvaltare*, som enligt *vad i* 82 och 83 §§ *stadgas* skall utgå för egendomen.	så vitt det inverkar på de borgenärers rätt, som icke i den egendom hava sådan förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas kostnaden för egendomens vård och försäljning ävensom det arvode som enligt *50 a § femte stycket samt* 82 och 83 §§ skall utgå för egendomen.

Då särskild förmånsrätt äger rum i boet tillhörig egendom, må ej till förfång för någon, som äger sådan förmånsrätt eller förmånsrätt, som skall beaktas framför den särskilda, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas annan konkurskostnad än ovan sagts; dock att, där den särskilda förmånsrätten grundar sig på företagsinteckning, av egendomen må bestridas jämväl övriga konkurskostnader, i den mån boet eljest ej lämnar tillgång därtill.

82 §

Arvode till *rättens ombudsman och till* förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.	Arvode till förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.

Sådant arvode må icke sättas till högre belopp än som med avseende å det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet, varmed det utförts, samt boets omfattning må anses utgöra skälig ersättning för uppdraget.

Ej må arvode efter tid räknas.

83 §

Arvode till *rättens ombudsman ävensom arvode till* förvaltare skall bestämmas till visst belopp i ett för allt, utan så är att jämlikt 81 § må anses erforderligt, att för egendom, som avses i sagda paragraf, beräknas särskilt arvode. Sådant särskilt arvode må kunna bestämmas innan arvodesfrågan i övrigt avgöres.	Arvode till förvaltare skall bestämmas till visst belopp i ett för allt, utan så är att jämlikt 81 § må anses erforderligt, att för egendom, som avses i sagda paragraf, beräknas särskilt arvode. Sådant särskilt arvode må kunna bestämmas innan arvodesfrågan i övrigt avgöres.

Vid bestämmandet av särskilt arvode, som ovan sägs, skall vad i 82 § stadgas om de grunder, efter vilka arvode skall beräknas, äga motsvarande tillämpning.

84 §

Arvode till *rättens ombudsman och till* förvaltare bestämmes efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode	Arvode till förvaltare bestämmes efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode berättigade; och bör, där det

Nuvarande lydelse

berättigade; och bör, där det lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall angiva det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det fordrade beloppets fördelning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare *för viss förvaltningsåtgärd, såsom förrättande av bouppteckning, utförande av rättegång, hållande av auktion eller dylikt,* anlitat *annan* och har gottgörelse därför tillgodoförts *denne* eller har ersättning för utgifter tillgodoförts *rättens ombudsman eller* förvaltare, skall sådant angivas i redogörelsen.

Föreslagen lydelse

lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall angiva det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det fordrade beloppets fördelning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare anlitat *biträde som avses i 52 §* och har gottgörelse därför tillgodoförts *biträdet* eller har ersättning för utgifter tillgodoförts förvaltare, skall sådant angivas i redogörelsen.

Kan fråga uppkomma om bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, åligge förvaltaren att tillhandahålla konkursdomaren förteckning över kända rättsägare, som hava särskild förmånsrätt i egendomen.

85 §[24]

Då framställning om bestämmande av arvode inkommit, utsätte konkursdomaren dag för ärendets handläggning vid rätten. Avser framställning allenast bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, äge dock konkursdomaren pröva, huruvida skäl att företaga frågan därom innan arvode i övrigt bestämmes må anses föreligga.

Sedan dag för ärendets handläggning vid rätten blivit utsatt, skall konkursdomaren *genom kungörelse, som minst tio dagar* före den utsatta dagen *införes en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, utfärda kallelse å vederbörande rättsägare att vid rätten utföra sin talan; och skall därjämte särskild kallelse medde-*

Sedan dag för ärendets handläggning vid rätten blivit utsatt, skall konkursdomaren *i god tid* före den utsatta dagen *till borgenär, som hos konkursdomaren begärt att bli underrättad, samt till* den, för vilken arvode skall bestämmas, *och* gäldenären *sända underrättelse om tid och plats för handläggningen vid rätten. Underrättelse* skall innehålla *uppgift* om belopp, som i arvode fordras. I fall, som omför-

[24] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
las den, för vilken arvode skall bestämmas, *så ock* gäldenären. *Kallelse* skall innehålla *underrättelse* om belopp, som i arvode fordras. I fall, som omförmäles i 84 § andra stycket, *äge den, som har panträtt i den egendom, varom fråga är, föra talan i ärendet, ändå att han ej i konkursen bevakat sin fordran; skolande* konkursdomaren i god tid till envar, som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd, översända *kallelse*, som nyss sagts. *Är sådant fall för handen, att frågan om arvode ej inverkar på borgenärernas rätt, skall kungörelse, varom ovan stadgats, ej utfärdas, men varde särskild kallelse meddelad den, för vilken arvode skall bestämmas, så ock gäldenären.*	mäles i 84 § andra stycket, *skall* konkursdomaren i god tid till envar, som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd, översända *underrättelse*, som nyss sagts.
Då fråga är om bestämmande av arvode till förvaltare, skall konkursdomaren inhämta yttrande i ärendet av *rättens ombudsman.*	*Konkursdomaren skall* inhämta yttrande i ärendet av *tillsynsmyndigheten.*
86 §	
Rättens ombudsman äge ej uppbära arvode förrän slutredovisning avgivits i konkursen, utan så är att han därförinnan avgår; och må ej arvode uppbäras av förvaltare förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.	*Förvaltare får ej uppbära arvode* förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.
86 a §[25]	
Utan hinder av vad i 82–86 §§ finnes stadgat häremot stridande må *rättens ombudsman och* förvaltare, om det med hänsyn till omfattningen av det arbete uppdraget medfört, den tid under vilken konkursen varat och ytterligare beräknas pågå samt övriga förhållanden finnes påkallat av synnerliga skäl, av konkursdomaren tillerkännas skäligt belopp att utgå i avbidan på att arvode slutligen bestämmes. Framställning därom skall angiva	Utan hinder av vad i 82–86 §§ finnes stadgat häremot stridande må förvaltare, om det med hänsyn till omfattningen av det arbete uppdraget medfört, den tid under vilken konkursen varat och ytterligare beräknas pågå samt övriga förhållanden finnes påkallat av synnerliga skäl, av konkursdomaren tillerkännas skäligt belopp att utgå i avbidan på att arvode slutligen bestämmes. Framställning därom skall angiva det belopp som fordras ävensom de

[25] Senaste lydelse 1959: 181.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
det belopp som fordras ävensom de skäl vilka åberopas för erhållande av sådan betalning. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete uppdraget medfört samt uppgift om boets ekonomiska ställning. *Över framställning, som gjorts av förvaltare, skall konkursdomaren* inhämta yttrande av *rättens ombudsman.*	skäl vilka åberopas för erhållande av sådan betalning. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete uppdraget medfört samt uppgift om boets ekonomiska ställning. *Konkursdomaren skall* inhämta yttrande *i ärendet* av *tillsynsmyndigheten.*

4 kap.

Om gäldenärs skyldigheter under konkursen samt rätt till underhåll, så ock om bouppteckningsed av annan än gäldenären.	*Gäldenärens skyldigheter m. m.*
88 §	
Gäldenär må ej efter det beslut om hans försättande i konkurs meddelats och innan *han avlagt den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed utan samtycke av rättens ombudsman begiva sig från den ort, där han är bosatt. Senare under konkursen må gäldenären ej utan samtycke av ombudsmannen begiva sig längre bort än att han kan en vecka efter kallelse personligen infinna sig inom rättens domsaga å ort, där hans närvaro påkallas; vare ock gäldenären skyldig att för ombudsmannen och förvaltaren uppgiva stället, där han vistas, och, om det är utom domsagan, viss därinom bosatt person, till vilken kallelse å honom må lämnas.*	*Gäldenären får* ej efter det beslut om hans försättande i konkurs meddelats och innan *ed enligt 91 § har avlagts begiva sig från riket utan samtycke av konkursdomaren. Om det senare under konkursen skäligen kan befaras att gäldenären genom att begiva sig från riket undandrager sig skyldighet som föreskrives i denna lag, får förbud meddelas honom att lämna riket.* *Kan det skäligen befaras att gäldenären åsidosätter förbud att begiva sig från riket, får han åläggas att lämna ifrån sig sitt pass till tillsynsmyndigheten.* *Kan det skäligen befaras att gäldenären genom att begiva sig från den ort där han är bosatt undandrager sig skyldighet som föreskrives i denna lag, får förbud meddelas honom att lämna orten.* *Beslut om reseförbud eller om åläggande för gäldenären att lämna ifrån sig pass meddelas av konkursdomaren på begäran av förvaltaren eller tillsynsmyndigheten. När skäl för sådant beslut ej längre föreligger, skall beslutet omedelbart hävas.* *Innan beslut meddelas i fråga som avses i denna paragraf, skall konkursdomaren bereda gäldenä-*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	ren, förvaltaren och tillsynsmyndigheten tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske och det ej finnes vara utan betydelse. Konkursdomaren får också hålla förhandling i frågan.
	Byter gäldenären vistelseort, skall han meddela förvaltaren var han vistas.
	88 a §
	Har gäldenären enligt 14 b § lämnat ifrån sig sitt pass, skall konkursdomaren omedelbart efter konkursbeslutet pröva om gäldenären skall återfå passet. Kan det skäligen befaras att gäldenären åsidosätter förbud att begiva sig från riket, har han ej rätt att återfå passet.
89 §	
Gäldenär vare pliktig giva konkursdomaren, *rättens ombudsman*, förvaltare och granskningsman *ävensom, vid borgenärssammanträde, borgenärerna* de upplysningar om boet, som de begära.	*Gäldenären skall lämna* konkursdomaren, *tillsynsmyndigheten*, förvaltare och granskningsman de upplysningar om boet, som de begära.
Vid borgenärssammanträde skall gäldenären vara tillstädes, så framt han ej är hindrad av laga förfall. Vill gäldenären, utan att sådant hinder föreligger, från sammanträde utebliva, tage konkursdomarens *eller, om sammanträdet skall hållas inför rättens ombudsman, dennes* samtycke därtill. Utebliver gäldenären från sammanträde, vare hans utevaro ej hinder för handläggning av de ärenden, som där skola förekomma.	Vid borgenärssammanträde skall gäldenären vara tillstädes, så framt han ej är hindrad av laga förfall. Vill gäldenären, utan att sådant hinder föreligger, från sammanträde utebliva, tage konkursdomarens samtycke därtill. Utebliver gäldenären från sammanträde, vare hans utevaro ej hinder för handläggning av de ärenden, som där skola förekomma.
91 §	
Gäldenär vare pliktig att inför konkursdomaren *med ed fästa* den *i anledning av konkursen upprättade bouppteckningens riktighet. Då eden skall avläggas, göre gäldenären först* de tillägg till bouppteckningen eller *de* ändringar *däri*, som han *må finna* påkallade, och *betyge*	*Gäldenären skall* inför konkursdomaren *avlägga bouppteckningsed. Han skall därvid göra* de tillägg till eller ändringar *i den med anledning av konkursen upprättade* bouppteckningen som han *finner* påkallade och med ed *betyga* att bouppteckningen med gjorda tillägg

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
därefter med ed, att boupptecknin-gen (med *däri av honom* gjorda tillägg eller ändringar) är riktig, så att honom veterligen *icke* någon tillgång eller skuld *utelämnats, ej heller nagon tillgång eller skuld, som ej hör till boet, upptagits.*	eller ändringar är riktig, så att *det ej* honom veterligen *har oriktigt utelämnats eller upptagits* någon tillgång eller skuld. *Är gäldenären juridisk person och finnas flera ställföreträdare, behöver boupptecknings*ed *ej avläggas av sådan ställföreträdare vars edgång förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.*
92 §	
Den i 91 § föreskrivna boupptecknings-ed skall avläggas vid första borgenärssammanträdet. Är gäldenären av laga förfall hindrad att då avlägga eden eller är till följd av särskilda omständigheter boupptecknin-gen då ännu ej till konkursdomaren inkommen, kalle konkursdomaren, sedan förfallet upphört eller boupptecknin-gen inkommit, så snart ske kan gäldenären att infinna sig för edgångens fullgörande; och varde *rättens ombudsman* och förvaltaren underrättade därom. *Är gäldenären häktad eller avlägset boende, må konkursdomaren tillåta honom att fullgöra edgången inför den domstol eller konkursdomare, som är närmast; är* gäldenären sjuk, *äge konkursdomaren låta honom hemma i sin bostad avlägga eden.*	Den i 91 § föreskrivna boupptecknings-ed skall avläggas vid första borgenärssammanträdet. Är gäldenären av laga förfall hindrad att då avlägga eden eller är till följd av särskilda omständigheter boupptecknin-gen då ännu ej till konkursdomaren inkommen, kalle konkursdomaren, sedan förfallet upphört eller boupptecknin-gen inkommit, så snart ske kan gäldenären att infinna sig för edgångens fullgörande; och varde *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren underrättade därom. *När anledning förekommer, får konkursdomaren tillåta gäldenären att avlägga eden inför annan konkursdomare. Är* gäldenären sjuk, *får eden avläggas där han vistas.*
93 §[26]	
I fall, då det åligger förmyndare att avlägga *sådan ed, som omförmäles i 91 §*, vare jämväl den omyndige, om han fyllt femton år, pliktig att avlägga eden, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar samt ej sådana särskilda omständigheter föreligga, att anledning till edgången saknas. *Är gäldenär gift åligge samma skyldighet hans make.*	I fall, då det åligger förmyndare att avlägga *boupptecknings*ed, vare jämväl den omyndige, om han fyllt femton år, pliktig att avlägga eden, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar samt ej sådana särskilda omständigheter föreligga, att anledning till edgången saknas.
Gäldenärs barn eller, där gäldenären är död, hans stärbhusdel-	*Annan än gäldenären är skyldig* att på yrkande av förvaltaren eller

[26] Senaste lydelse 1971: 878.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ägare, så ock gäldenärens husfolk och tjänare vare, om det kan antagas, att *de äga kunskap om boet, pliktige* att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga *ed, som nyss nämnts. Har någon haft egendom, som hör till boet, om händer, vare han pliktig att uppgiva vad han omhänderhaft och med ed fästa uppgiften, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar.*	borgenär avlägga *bouppteckningsed eller bedyga viss uppgift i bouppteckningen,* om det kan antagas att *sådan edgång är av betydelse för boutredningen.*
Edgångsyrkande, som ovan i denna paragraf avses, skall göras hos konkursdomaren. Har sådant yrkande framställts, kalle konkursdomaren den, av vilken edgång äskas, att infinna sig inför konkursdomaren å tid och ställe, som av honom bestämmas; underrätte ock därom *rättens ombudsman* och förvaltaren samt, där edgångsyrkandet framställts av borgenär, denne. Medgives yrkandet, varde, om det kan ske, edgången genast fullgjord; kan det ej ske vid tillfället, meddele konkursdomaren beslut om tid och ställe, då eden skall inför honom avläggas. Medgives ej yrkandet, varde frågan om edgång skall äga rum hänskjuten till rätten; och vare, där rätten bifaller edgångsyrkandet, om edgångens fullgörande inför konkursdomaren lag, som nyss sagts. Bestämmelserna i 92 § andra stycket skola i fall, varom här är fråga, äga motsvarande tillämpning.	Edgångsyrkande, som ovan i denna paragraf avses, skall göras hos konkursdomaren. Har sådant yrkande framställts, kalle konkursdomaren den, av vilken edgång äskas, att infinna sig inför konkursdomaren å tid och ställe, som av honom bestämmas; underrätte ock därom *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren samt, där edgångsyrkandet framställts av borgenär, denne. Medgives yrkandet, varde, om det kan ske, edgången genast fullgjord; kan det ej ske vid tillfället, meddele konkursdomaren beslut om tid och ställe, då eden skall inför honom avläggas. Medgives ej yrkandet, varde frågan om edgång skall äga rum hänskjuten till rätten; och vare, där rätten bifaller edgångsyrkandet, om edgångens fullgörande inför konkursdomaren lag, som nyss sagts. Bestämmelserna i 92 § andra stycket skola i fall, varom här är fråga, äga motsvarande tillämpning.
94 §	
Undandrager sig *gäldenär* att fullgöra vad honom enligt *54,* 88, 89, 91 eller 93 § åligger eller överträder *gäldenär förbud,* varom stadgas i 88 §, må han efter omständigheterna hämtas eller genom häkte tillhållas att fullgöra sin skyldighet.	Undandrager sig *gäldenären* att fullgöra vad honom enligt *53,* 88, 89, 91 eller 93 § åligger eller överträder *han reseförbud,* varom stadgas i 88 §, må han efter omständigheterna hämtas eller genom häkte tillhållas att fullgöra sin skyldighet. *Detsamma gäller, om det skäligen kan befaras att gäldenären undandrager sig skyldighet eller överträder förbud som nu har angetts och, beträffande häktning, särskild anledning förekommer.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

Undandrager sig annan att fullgöra edgång, som blivit honom enligt 93 § förelagd, varde hämtad eller genom föreläggande av vite eller genom häkte tillhållen att fullgöra sin skyldighet.

Varder någon efter ty nu är stadgat hållen i häkte, skall kostnaden härför gäldas av allmänna medel.

95 §[27]

På konkursdomaren *ankomme* att förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite. Har någon *för tredska* insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren.

Det ankommer på konkursdomaren att *på begäran av förvaltaren eller tillsynsmyndigheten* förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite.

Har någon insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren. *Ingen får under konkursen hållas häktad längre tid än tre månader.*

Innan beslut meddelas i fråga som avses i denna paragraf, skall konkursdomaren bereda gäldenären, förvaltaren och tillsynsmyndigheten tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske och det ej finnes vara utan betydelse. Konkursdomaren får också hålla förhandling i frågan.

95 a §

Är gäldenären häktad med stöd av 14 b §, skall konkursdomaren eller, i fall då konkursansökningen prövas av rätten, denna i samband med konkursbeslutet pröva om gäldenären fortfarande skall vara häktad. Föreligga skäl till häktning enligt 94 §, skall häktningen bestå.

96 §

Har reseförbud meddelats gäldenär, förfalle förbudet, så snart gäldenären avlagt den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed.

Om gäldenären är juridisk person, äga 88 §, 88 a §, 89 § första stycket, 94 § första och tredje styckena, 95 § samt 95 a § tillämpning även på styrelseledamot, verkställande direktör och likvidator som avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren.

[27] Senaste lydelse 1946: 809.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
98 §[28]	
Förvaltaren skall *i samråd med rättens ombudsman* handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, *äger* 27 § fjärde *stycket* motsvarande tillämpning.	Förvaltaren skall handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, *äga* 27 § fjärde *och femte styckena* motsvarande tillämpning.
99 §	
Gäldenär vare berättigad att av konkursboet erhålla vad som erfordras för resa och uppehälle, när han enligt vad i denna lag stadgas har att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes, dock ej mera, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han uppehölle sig därinom å ort, där han sist vistades.	Gäldenär vare berättigad att av konkursboet erhålla vad som erfordras för resa och uppehälle, när han enligt vad i denna lag stadgas har att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes, dock ej mera, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han uppehölle sig därinom å ort, där han sist vistades. *Vad nu sagts gäller även beträffande sådan förutvarande ställföreträdare som avses i 96 §.*

Angående ersättning till gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning stadgas i 111 §.

	Annan än den som avses i första stycket är berättigad att av konkursboet erhålla ersättning för inställelse enligt 93 § andra stycket efter vad konkursdomaren prövar skäligt.
102 §	
Så snart bevakningstiden gått till ända, överlämne konkursdomaren det ena exemplaret av de inkomna bevakningshandlingarna till *rättens ombudsman*, som har att skyndsamt upprätta en förteckning, utvisande för varje bevakad fordran dess belopp och, om förmånsrätt yrkats, den åberopade grunden därför samt den plats i förmånsrättsordningen, som enligt det framställda yrkandet skulle tillkomma fordringen. Förteckningen skall upprättas i två exemplar, av vilka det ena skall biläggas de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshand-	Så snart bevakningstiden gått till ända, överlämne konkursdomaren det ena exemplaret av de inkomna bevakningshandlingarna till *förvaltaren*, som har att skyndsamt upprätta en förteckning, utvisande för varje bevakad fordran dess belopp och, om förmånsrätt yrkats, den åberopade grunden därför samt den plats i förmånsrättsordningen, som enligt det framställda yrkandet skulle tillkomma fordringen. Förteckningen skall upprättas i två exemplar, av vilka det ena skall biläggas de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna och det

[28] Senaste lydelse 1968: 625.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
lingarna och det andra tillställas konkursdomaren för att jämte det andra exemplaret av handlingarna vara att tillgå hos honom.	andra tillställas konkursdomaren för att jämte det andra exemplaret av handlingarna vara att tillgå hos honom.
	103 §[29]
Efter bevakningstidens utgång bestämme konkursdomaren utan dröjsmål efter samråd med *rättens ombudsman och* förvaltaren ej mindre viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot de bevakade fordringarna, och ställe, varest de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, än även tid och ställe för det borgenärssammanträde, som enligt 108 § skall hållas inför *ombudsmannen*, därest anmärkningar framställas.	Efter bevakningstidens utgång bestämme konkursdomaren utan dröjsmål efter samråd med förvaltaren ej mindre viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot de bevakade fordringarna, och ställe, varest de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, än även tid och ställe för det borgenärssammanträde, som enligt 108 § skall hållas inför *konkursdomaren*, därest anmärkningar framställas. *Avgörandet får träffas före utgången av bevakningstiden, om det lämpligen kan ske.*
Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång; *dock må konkursdomaren, där det prövas oundgängligen nödigt, fastställa* längre anmärkningstid *än nu sagts*. Det i 108 § omförmälda sammanträde må icke hållas tidigare än två eller senare än fyra veckor från utgången av anmärkningstiden.	Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång. *Om det med hänsyn till förhållandena i konkursen är erforderligt, får dock* längre anmärkningstid *fastställas*. Det i 108 § omförmälda sammanträde må icke hållas tidigare än två eller senare än fyra veckor från utgången av anmärkningstiden.
Konkursdomaren bestämme ock viss dag inom fjorton dagar från nyssnämnda sammanträde, å vilken, därest förlikning ej träffas, målet angående de tvistiga fordringarna skall vid rätten förekomma. Där det i särskilt fall befinnes nödvändigt, må målet utsättas till senare tidpunkt.	
De avgöranden som avses i första och tredje styckena får träffas före utgången av bevakningstiden, om det lämpligen kan ske.	

[29] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
107 §	
Efter anmärkningstidens utgång *varde, där anmärkning gjorts, det ena exemplaret av anmärkningsskriften genast av konkursdomaren överlämnat till rättens ombudsman; och skall ombudsmannen* ofördröjligen till varje borgenär, mot vars bevakning anmärkning är framställd och vars adress är känd, med posten översända avskrift av anmärkningsskriften i vad den rör hans bevakning med erinran om tid och ställe för det i 108 § omförmälda borgenärssammanträde.	Efter anmärkningstidens utgång *skall konkursdomaren* ofördröjligen till varje borgenär, mot vars bevakning anmärkning är framställd och vars adress är känd, med posten översända avskrift av anmärkningsskriften i vad den rör hans bevakning med erinran om tid och ställe för det i 108 § omförmälda borgenärssammanträde.
108 §[30]	
De tvistefrågor, som uppkommit därigenom att anmärkningar framställts, skola företagas till handläggning vid borgenärsssammanträde inför *rättens ombudsman*. Därvid äga förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan; och böra de borgenärer, mot vilkas bevakningar anmärkning gjorts, ingiva skriftliga svaromål och bifoga de handlingar, som styrka deras talan.	De tvistefrågor, som uppkommit därigenom att anmärkningar framställts *och som ej blivit förlikta genom medverkan av förlikningsman som avses i 50 a § eller på annat sätt*, skola företagas till handläggning vid borgenärssammanträde inför *konkursdomaren*. Därvid äga förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan; och böra de borgenärer, mot vilkas bevakningar anmärkning gjorts, ingiva skriftliga svaromål och bifoga de handlingar, som styrka deras talan.

Förvaltaren skall vara tillstädes vid sammanträdet, så framt han ej har laga förfall; dock vare hans utevaro ej hinder för ärendets handläggning.

På ombudsmannen ankomme att söka genom förhör med de närvarande utreda tvistefrågorna och *däri* åstadkomma förlikning. *Medgiva samtliga närvarande, att anmärkning må förfalla, eller inskränka de densamma, äge ej den, som uteblivit, därå tala.*	*Konkursdomaren skall vid sammanträdet* utreda tvistefrågorna och *söka* åstadkomma förlikning. *Om alla närvarande medgiva att anmärkning förfaller eller inskränka den eller uppdraga åt förvaltaren att sluta förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning gjorts, gäller det även för den som uteblivit. Äro både borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran närvarande och kunna de icke enas, gäller bor-*

[30] Senaste lydelse 1957: 97.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	genärens mening, om ej de andra lösa ut honom eller ställa betryggande säkerhet för fordringen.
Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten.	Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten. *Konkursdomaren skall vid sammanträdets slut bestämma när rättens handläggning av tvistefrågorna skall äga rum. Om det är möjligt, skall handläggningen ske omedelbart i anslutning till sammanträdet. Tvistefrågor som ej behandlas omedelbart av rätten skall sättas ut att förekomma viss dag inom fyra veckor efter sammanträdet eller, om särskilda skäl föreligga, senare dag.*
Efter borgenärssammanträdet tillställe ombudsmannen så snart ske kan konkursdomaren protokoll över sammanträdet, innehållande om och i vad mån förlikning skett och vilka anspråk såsom stridiga återstå. Vid protokollet skola fogas a sammanträdet ingivna handlingar.	

111 §[31]

Vill borgenär efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid anmäla fordran, må det ske i den ordning, som i 101 § är stadgad angående bevakning.

Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämne konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till *rättens ombudsman;* låte ock en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, tid och ställe för sam-	Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämne konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till *förvaltaren*; låte ock en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning *samt* tid och ställe för sammanträde inför

[31] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
manträde inför *ombudsmannen*, därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt, *samt viss dag, å vilken, om förlikning ej träffas, målet angående den tvistiga fordringen skall vid rätten förekomma.*	*konkursdomaren*, därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt.
Anmärkningstiden må ej utgöra mindre än två eller mera än fyra veckor från den dag ovanberörda kungörelse infördes i Post- och Inrikes Tidningar. Sammanträdet inför *ombudsmannen* skall hållas inom fyra veckor från anmärkningstidens utgång.	Anmärkningstiden må ej utgöra mindre än två eller mera än fyra veckor från den dag ovanberörda kungörelse infördes i Post- och Inrikes Tidningar. Sammanträdet inför *konkursdomaren* skall hållas inom fyra veckor från anmärkningstidens utgång.
Om innehållet i kungörelsen åligge konkursdomaren att med posten avsända meddelande till gäldenären och, där den efterbevakandes adress är känd, till denne ävensom särskilt underrätta *ombudsmannen och* förvaltaren.	Om innehållet i kungörelsen åligge konkursdomaren att med posten avsända meddelande till gäldenären och, där den efterbevakandes adress är känd, till denne ävensom särskilt underrätta förvaltaren.

I övrigt lände beträffande efterbevakning i tillämpliga delar till efterättelse vad ovan stadgats om bevakning.

Hava flere efterbevakningar gjorts, skola de, såvitt ske kan, handläggas gemensamt.

Ersättning till *rättens ombudsman*, förvaltare och gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning skall gäldas av borgenär, som gjort efterbevakningen; och vare borgenären jämväl skyldig att gottgöra kostnaden för kungörelse och annan underrättelse om efterbevakningen. Hava flere borgenärer gjort efterbevakning, svare de en för alla och alla för en för kostnad, som är gemensam för efterbevakningarna.	Ersättning till förvaltare och gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning skall gäldas av borgenär, som gjort efterbevakningen; och vare borgenären jämväl skyldig att gottgöra kostnaden för kungörelse och annan underrättelse om efterbevakningen. Hava flere borgenärer gjort efterbevakning, svare de en för alla och alla för en för kostnad, som är gemensam för efterbevakningarna.

113 §

Talan mot dom, varigenom anmärkning mot bevakning ogillats, må fullföljas ej mindre av förvaltaren än av borgenär och gäldenären. *I fråga om sådan talans fullföljande av förvaltaren skall vad i 79 § för där avsedda fall stadgas äga motsvarande tillämpning.*	Talan mot dom, varigenom anmärkning mot bevakning ogillats, må fullföljas ej mindre av förvaltaren än av borgenär och gäldenären.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

118 §

Då edgångsföreläggande, som avses i 117 §, blivit meddelat, skall konkursdomaren ofördröjligen underrätta *rättens ombudsman och* förvaltaren därom.

Då edgångsföreläggande, som avses i 117 §, blivit meddelat, skall konkursdomaren ofördröjligen underrätta förvaltaren därom.

Bevis, att borgenär fullgjort honom förelagd edgång, skall så snart det inkommit till konkursdomaren av honom överlämnas till *ombudsmannen*. Har edgångsbevis inkommit till konkursdomaren i fall, som avses i 116 § andra stycket, varde ock det bevis överlämnat till *ombudsmannen*.

Bevis, att borgenär fullgjort honom förelagd edgång, skall så snart det inkommit till konkursdomaren av honom överlämnas till *förvaltaren*. Har edgångsbevis inkommit till konkursdomaren i fall, som avses i 116 § andra stycket, varde ock det bevis överlämnat till *förvaltaren*.

120 §

Försummar borgenär att inom föreskriven tid till konkursdomaren inkomma med bevis, att borgenären fullgjort honom förelagd edgång, må innan sådant bevis inkommit fordringen ej komma i betraktande såsom bevakad i konkursen; dock varde, där anmärkning mot bevakningen är gjord, tvistefrågan prövad i laga ordning, och gälle om utdelning för fordringen vad därom är i 6 kap. stadgat.

Å borgenärssammanträde, som hålles inför rättens ombudsman efter utgången av den för ingivande av edgångsbevis föreskrivna tid, må fordringen icke komma i betraktande, med mindre edgångsbeviset genom konkursdomarens försorg kommit ombudsmannen tillhanda eller borgenären hos ombudsmannen styrkt, att beviset tillställts konkursdomaren.

123 §[32]

Borgenär, som till säkerhet för fordran har panträtt i fast eller lös egendom, vare för tillgodonjutande av rätt till betalning ur den egendom, som sålunda häftar för fordringen, icke skyldig att bevaka fordringen i konkursen.

Borgenär, varom i första stycket förmäles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116–119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångs-

Borgenär, varom i första stycket förmäles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116–119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångs-

[32] Senaste lydelse 1970: 444.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
yrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske enligt 15 § delgivningslagen. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 116 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit *rättens ombudsman* tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.	yrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske enligt 15 § delgivningslagen. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 118 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit *förvaltaren* tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.

Försummar borgenären att inom föreskriven tid till konkursdomaren inkomma med bevis, att borgenären fullgjort honom förelagd edgång, varde den egendom, vari panträtten äger rum, såsom annan konkursboets egendom av förvaltaren omhändertagen; och gälle angående borgenärens rätt till betalning vad därom är i 6 kap. stadgat.

126 §[33]

På förvaltaren ankomme att bestämma, när utdelning skall äga rum.

Finnes tillgång till gäldande av tio för hundra av bevakade fordringar, som ej utgå med förmånsrätt, må dock förvaltaren ej låta med utdelning för dessa fordringar anstå, med mindre *rättens ombudsman samtycker därtill.*	Finnes tillgång till gäldande av tio för hundra av bevakade fordringar, som ej utgå med förmånsrätt, må dock förvaltaren ej låta med utdelning för dessa fordringar anstå, med mindre *särskilda skäl föreligga.*

Kan utdelning till borgenärer, som hava förmånsrätt och icke jämlikt 143 § lyft betalning för sina fordringar, lämpligen äga rum, må sådan utdelning ej uppskjutas i avbidan på utdelning till andra borgenärer.

Sedan all konkursboets tillgängliga egendom blivit förvandlad i penningar, skall slututdelning ske; dock må ej kungörelse om sådan utdelning utfärdas före utgången av tid, inom vilken borgenär har att ingiva bevis därom att honom förelagd edgång, som i 116 eller 123 § sägs, blivit fullgjord. I fall, varom i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket förmäles, utgöre den omständigheten, att där avsedd egendom icke blivit försåld, ej hinder för slututdelning.

127 §[34]

Är ackordsförslag beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranledes av förslaget, *med samtycke av rättens ombudsman* låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord.	Är ackordsförslag beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranledes av förslaget, låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord.

[33] Senaste lydelse 1955: 236.
[34] Senaste lydelse 1970: 848.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
128 §	
Då utdelning skall ske, åligge förvaltaren att *i samråd med rättens ombudsman* uppgöra utdelningsförslag. *Uppstå därvid skiljaktiga meningar emellan ombudsmannen och förvaltaren, varde förslaget upprättat efter ombudsmannens mening.*	Då utdelning skall ske, åligge förvaltaren att uppgöra utdelningsförslag.

Utdelningsförslag skall för varje däri upptagen borgenär angiva beloppet av hans fordran med den ränta, varå utdelning må vara att beräkna, den förmånsrätt, som må vara med fordringen förenad, samt den utdelning, som belöper på fordringen. Föreligger omständighet, som jämlikt 141 § andra stycket medför inskränkning i borgenärs rätt att lyfta på hans fordran belöpande utdelning, eller har borgenär enligt 143 § uppburit betalning, varde det ock anmärkt i förslaget.

Utdelningsförslag skall vara åtföljt av redogörelse för förvaltningen av egendom, för vilken till utdelning avsedda medel influtit. Av redogörelsen skall framgå, huru mycket genom försäljning eller annorledes influtit för egendomen, samt, där ej hela detta belopp enligt förslaget utdelas, för vilka andra ändamål återstoden tagits i anspråk. Hava medel, som avses i förslaget, influtit för egendom, vari särskild förmånsrätt funnits, skola nu föreskrivna uppgifter lämnas särskilt för den egendom.

129 §[35]	
Sedan utdelningsförslag upprättats, skall förslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse hållas tillgängligt för granskning å ställe, som bestämmes av *rättens ombudsman* efter samråd med *förvaltaren. Ombudsmannen* låte en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att utdelningsförslag upprättats, så ock från och med vilken dag samt var det kommer att hållas tillgängligt. I kungörelsen skall ock nämnas, att den, som vill klandra förslaget, har att anmäla sitt klander på sätt och inom tid, som stadgas i 130 §.	Sedan utdelningsförslag upprättats, skall förslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse hållas tillgängligt för granskning å *tid och* ställe som bestämmes av *förvaltaren. När fråga är om förslag till slututdelning, skall förvaltaren bestämma tid och ställe* efter samråd med *tillsynsmyndigheten. Förvaltaren* låte en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att utdelningsförslag upprättats, så ock från och med vilken dag samt var det kommer att hållas tillgängligt. I kungörelsen skall ock nämnas, att den, som vill klandra förslaget, har att anmäla sitt klander på sätt och inom tid, som stadgas i 130 §.
Det åligger *ombudsmannen* att ofördröjligen efter utfärdandet av	Det åligger *förvaltaren* att ofördröjligen efter utfärdandet av ovan-

[35] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ovannämnda kungörelse dels tillställa konkursdomaren ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen, dels ock till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen; och varde borgenär tillika underrättad om den utdelning, som är för honom beräknad i förslaget.	nämnda kungörelse dels tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen, dels ock till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen; och varde borgenär tillika underrättad om den utdelning, som är för honom beräknad i förslaget.
Ombudsmannen har därjämte att så snart ske kan tillställa konkursdomaren ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen varit införd.	*Förvaltaren* har därjämte att så snart ske kan tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen varit införd.
Då kungörelse om slututdelning utfärdas, skall underrättelse därom samtidigt meddelas konkursdomaren.	Då kungörelse om slututdelning utfärdas, skall underrättelse därom samtidigt meddelas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten*.

130 §[36]

Klander mot utdelningsförslag skall skriftligen anmälas hos konkursdomaren inom trettio dagar från den dag, då förslaget enligt kungörelsen därom först varit tillgängligt för granskning. I klanderskriften skall angivas, i vilket avseende ändring i förslaget yrkas; är sådant ej iakttaget, må klandret ej upptagas.

Varder klander upptaget, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten samt låte den utsatta dagen minst tio dagar förut kungöras en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; underrätte ock särskilt *rättens ombudsman*, förvaltaren och den, som anmält klandret, samt, där klandret avser utdelning till viss borgenär, som icke anmält klandret, denne.	Varder klander upptaget, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten samt låte den utsatta dagen minst tio dagar förut kungöras en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; underrätte ock särskilt *tillsynsmyndigheten*, förvaltaren och den, som anmält klandret, samt, där klandret avser utdelning till viss borgenär, som icke anmält klandret, denne.
Vid målets handläggning *böra ombudsmannen och* förvaltaren vara tillstädes.	Vid målets handläggning *bör* förvaltaren vara tillstädes.
De för målets prövning nödiga handlingar skola genom *ombudsmannens* försorg tillställas konkursdomaren för att tillhandahållas rätten.	De för målets prövning nödiga handlingar skola genom *förvaltarens* försorg tillställas konkursdomaren för att tillhandahållas rätten.

[36] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
132 §	
Har borgenär bevakat fordran efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall utdelning för den fordran beräknas i utdelningsförslag, om vars framläggande kungörelse utfärdas sedan bevakningsinlagan genom konkursdomarens försorg kommit *rättens ombudsman* tillhanda eller borgenären hos *ombudsmannen* visat, att bevakning skett.	Har borgenär bevakat fordran efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall utdelning för den fordran beräknas i utdelningsförslag, om vars framläggande kungörelse utfärdas sedan bevakningsinlagan genom konkursdomarens försorg kommit *förvaltaren* tillhanda eller borgenären hos *denne* visat, att bevakning skett.

Av medel, som ej äro upptagna i äldre utdelningsförslag än i första stycket avses, varde först, såvitt de förslå, tilldelat borgenären så mycket, som skulle hava tillagts honom, därest han bevakat sin fordran inom den utsatta bevakningstiden; och tage han därefter med övriga borgenärer del i vad som kan återstå.

137 §	
Utdelning för fordran, i avseende å vilken borgenären förelagts sådan edgång, som i 116 eller 123 § sägs, skall, ändå att edgången ej fullgjorts, beräknas i utdelningsförslag, som ej avser slututdelning i konkursen. Då slututdelning företages, må sådan fordran ej komma i betraktande, med mindre innan kungörelse om framläggande av utdelningsförslaget utfärdats bevis, att eden avlagts, genom konkursdomarens försorg kommit *rättens ombudsman* tillhanda eller borgenären hos *ombudsmannen* styrkt, att sådant bevis tillställts konkursdomaren; och skall, där fordringen enligt vad nu sagts icke må komma i betraktande, vad vid tidigare utdelning må hava beräknats för fordringen gå till fördelning emellan andra borgenärer.	Utdelning för fordran, i avseende å vilken borgenären förelagts sådan edgång, som i 116 eller 123 § sägs, skall, ändå att edgången ej fullgjorts, beräknas i utdelningsförslag, som ej avser slututdelning i konkursen. Då slututdelning företages, må sådan fordran ej komma i betraktande, med mindre innan kungörelse om framläggande av utdelningsförslaget utfärdats bevis, att eden avlagts, genom konkursdomarens försorg kommit *förvaltaren* tillhanda eller borgenären hos *denne* styrkt, att sådant bevis tillställts konkursdomaren; och skall, där fordringen enligt vad nu sagts icke må komma i betraktande, vad vid tidigare utdelning må hava beräknats för fordringen gå till fördelning emellan andra borgenärer.

Har i fall, då edgångsföreläggande meddelats borgenär, som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fast eller lös egendom, borgenären föranstaltat om egendomens försäljning, äge han ej uppbära betalning ur egendomen, innan föreläggandet fullgjorts; och skall förty vad av köpeskillingen å borgenärens fordran belöper intill dess föreläggandet fullgjorts eller den därför föreskrivna tid tilländagått insättas i riksbanken eller annan bank, varom borgenären och förvaltaren enas.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
140 §	
Varder gäldenär, som i konkurs erhållit ackord, ånyo försatt i konkurs innan ackordet fullgjorts, vare borgenär, vars fordran nedsatts genom ackordet, berättigad till utdelning för fordringens hela ursprungliga belopp med avdrag av vad han redan må hava uppburit; dock äge han icke uppbära mer än vad enligt ackordet tillkommer honom.	
Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där gäldenären erhållit ackord enligt *lagen om ackordsförhandling utan konkurs*.	Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där gäldenären erhållit ackord enligt *ackordslagen (1970:847)*.
144 §	
Lyftning enligt 143 § må ej medgivas borgenär, med mindre han bevakat sin fordran i konkursen, där det enligt denna lag åligger honom, ävensom ställer borgen för att medlen återbäras i händelse han finnes ej vara berättigad att i utdelning behålla vad han fått lyfta. Förvaltaren må dock *med samtycke av rättens ombudsman* eftergiva borgen, om skäl därtill finnas; och vare kronan ej skyldig att ställa borgen.	Lyftning enligt 143 § må ej medgivas borgenär, med mindre han bevakat sin fordran i konkursen, där det enligt denna lag åligger honom, ävensom ställer borgen för att medlen återbäras i händelse han finnes ej vara berättigad att i utdelning behålla vad han fått lyfta. Förvaltaren må dock eftergiva borgen, om skäl därtill finnas; och vare kronan ej skyldig att ställa borgen.
Vad i 141 § tredje stycket är stadgat om skyldighet att gälda ränta å medel, som återbäras, skall äga motsvarande tillämpning vid återbäring av medel, som borgenär enligt 143 § fått lyfta.	
145 a §[37]	
Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *rättens ombudsman*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsdomaren* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.	Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *förvaltaren*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsmyndigheten* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.

[37] Senaste lydelse 1967:144.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

När innehavare av inteckning som avses i första stycket lyfter betalning, skall anteckning härom göras på inteckningshandlingen.

146 §[38]

Då förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning, anses konkursen avslutad, ändå att tvist om bevakad fordran eller fråga om underhåll åt gäldenären eller om arvode till *rättens ombudsman eller* förvaltare ännu ej är slutligen avgjord eller någon ytterligare tillgång, i följd av rättegång eller annorledes, sedermera kan uppkomma för konkursboet.

Då förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning, anses konkursen avslutad, ändå att tvist om bevakad fordran eller fråga om underhåll åt gäldenären eller om arvode till förvaltare ännu ej är slutligen avgjord eller någon ytterligare tillgång, i följd av rättegång eller annorledes, sedermera kan uppkomma för konkursboet.

Utan hinder av att konkursen avslutats må ackordsförslag som ingivits tidigare prövas enligt vad som stadgas i 7 kap.

148 §

Varda efter konkursens avslutande medel tillgängliga för utdelning, åligge förvaltaren att utdela dem till borgenärerna, så ock att avgiva redovisning för förvaltningen av medlen; skolande därvid de i denna lag om utdelning ävensom om redovisning vid slututdelning givna stadganden lända till efterrättelse. Efter framställning av *rättens ombudsman och* förvaltaren äge dock konkursdomaren, om han med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum, förordna, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

Varda efter konkursens avslutande medel tillgängliga för utdelning, åligge förvaltaren att utdela dem till borgenärerna, så ock att avgiva redovisning för förvaltningen av medlen; skolande därvid de i denna lag om utdelning ävensom om redovisning vid slututdelning givna stadganden lända till efterrättelse. Efter framställning av förvaltaren äge dock konkursdomaren, om han med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum, förordna, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

149 §[39]

Har gäldenären om betalningen av sin gäld träffat skriftlig överenskommelse med alla borgenärer, som bevakat fordran i konkursen, eller har han andra bevis, att nämnda borgenärer blivit förnöjda, varde, sedan den för bevakning av fordringar utsatta tid gått till ända,

Har gäldenären om betalningen av sin gäld träffat skriftlig överenskommelse med alla borgenärer, som bevakat fordran i konkursen, eller har han andra bevis, att nämnda borgenärer blivit förnöjda, varde, sedan den för bevakning av fordringar utsatta tid gått till ända,

[38] Senaste lydelse 1970: 848.
[39] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
konkursen nedlagd, om gäldenären gör ansökning därom hos konkursdomaren. Innan konkursdomaren meddelar beslut i anledning av ansökningen, skall han höra *rättens ombudsman och* förvaltaren.	konkursen nedlagd, om gäldenären gör ansökning därom hos konkursdomaren. Innan konkursdomaren meddelar beslut i anledning av ansökningen, skall han höra förvaltaren.
Är sådan ansökning gjord, äge konkursdomaren, om han finner skäl därtill, förordna, att medan ansökningen är beroende på prövning boets egendom ej må säljas, så vitt det ej påkallas av anledning, som avses i *61 § andra stycket.*	Är sådan ansökning gjord, äge konkursdomaren, om han finner skäl därtill, förordna, att medan ansökningen är beroende på prövning boets egendom ej må säljas, så vitt det ej påkallas av anledning, som avses i *63 § andra stycket andra och tredje meningarna.*

Varder konkursen nedlagd, låte konkursdomaren införa tillkännagivande därom en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.

152 §[40]

Ingives ackordsförslag i rätt tid, skall konkursdomaren inhämta yttrande av *rättens ombudsman och* förvaltaren huruvida förslaget bör föreläggas borgenärerna. *Avstyrka de* att så sker, må förslaget upptagas endast om konkursdomaren finner synnerliga skäl därtill.	Ingives ackordsförslag i rätt tid, skall konkursdomaren inhämta yttrande av förvaltaren huruvida förslaget bör föreläggas borgenärerna. *Avstyrker denne* att så sker, må förslaget upptagas endast om konkursdomaren finner synnerliga skäl därtill.

159 §[41]

Om både borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran vilja rösta för denna i ackordsfrågan, ha de tillsammans en röst, vilken beräknas efter borgenärens fordran. Kunna de icke enas, gäller borgenärens mening, om ej de andra lösa ut honom eller ställa betryggande säkerhet för fordringen.

9 kap.

Huru förfaras skall, då konkursbo ej förslår till bestridande av konkurskostnaderna.	*Handläggning av mindre konkurs, m. m.*

[40] Senaste lydelse 1970: 848.
[41] Förutvarande 159 § upphävd genom 1970: 848.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
	185 §[42]
Finner konkursdomaren, då beslut om konkurs meddelas, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej genast säkerhet för sagda kostnader, skall vad förut i denna lag är stadgat om vidtagande av åtgärder då konkurs uppstått icke äga tillämpning, utan gälle vad här nedan föreskrives:	Konkurs skall handläggas som mindre konkurs, om det finns anledning antaga
	1. att gäldenärens bo ej räcker till betalning av de konkurskostnader som annars skulle följa, eller
	2. att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande enligt 5 kap. anordnas.
	När konkurs handlägges som mindre konkurs, tillämpas föreskrifterna i 3 och 5–7 kap. om handläggning av konkurs endast om det särskilt angives i detta kapitel.
	185 a §
1) Konkursbeslutet kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning. I kungörelsen skall anmärkas att anledning finnes till sådant antagande, som ovan sagts.	Beslutas att konkursen skall handläggas som mindre konkurs, skall konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten genast utse en förvaltare att handha förvaltningen av boet. I fråga om förvaltare gäller 44 §.
	Är gäldenären dödsbo, behöver förvaltare utses endast om bouppteckning enligt 20 kap. ärvdabalken ej har upprättats eller annars särskilda skäl föreligga.
	Beträffande tillsyn över förvaltningen äga 42, 59 och 60 §§ motsvarande tillämpning.
	I fråga om entledigande av förvaltare gäller 80 § i tillämpliga delar. Avgår förvaltaren innan konkursen avskrives, skall redovisning för förvaltningen snarast avges till tillsynsmyndigheten. Avskrift av redovisningen skall lämnas till konkursdomaren.
2) Konkursdomaren skall, där det prövas erforderligt, förordna en god man att taga vård om gäldenärens bo. Har icke till konkursdomaren ingivits av gäldenären under edsförpliktelse underskriven förteckning över hans tillgångar och skulder med uppgift om dels varje borgenärs namn och postadress, dels i vad mån skuld avser lön eller pension och dels de böcker och andra handlingar, som röra boet, skall god man alltid förordnas. Det åligger i sådant fall gode mannen att ofördröjligen upprätta och till konkursdomaren inkomma med förteckning, som nyss sagts, samt att så snart kunskap vunnits om löne- eller pensionsskuld genast anmäla detta till kronofogdemyndigheten i gäldenärens hemortskommun. Finnes ej löne- eller pensionsskuld skall detta anmärkas i förteckningen. Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet.	

[42] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

185 b §

I fråga om förvaltarens allmänna åligganden äga 51, 51 a och 52 §§, 53 § första stycket, 57 §, 58 § första och andra styckena samt 60 § andra stycket motsvarande tillämpning. Vidare äger 54 § motsvarande tillämpning.

Förvaltaren skall lämna konkursdomaren och tillsynsmyndigheten skriftlig uppgift om orsakerna till gäldenärens obestånd, såvitt de kunnat utrönas. Samtidigt skall anmärkas, om det har förekommit förhållande som kan föranleda återvinning till konkursboet och om det finns skälig anledning antaga att gäldenären gjort sig skyldig till gäldenärsbrott. Finns anledning till sådant antagande, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, skall vidare anmärkas, vilket bokföringssystem han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts. I sådant fall skall samtidigt den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen ingivas.

Så snart kunskap har vunnits om löne- eller pensionsskuld skall förvaltaren anmäla sådan skuld till kronofogdemyndigheten i den ort där gäldenären bör svara i tvistemål som angå gäld i allmänhet. Finns ej löne- eller pensionsskuld, skall förvaltaren anmärka detta i boupptecknigen.

Boupptecknigen skall jämte uppgifter enligt andra stycket tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten snarast och senast en månad från konkursbeslutet. När särskilda omständigheter föreligga, får konkursdomaren bevilja uppskov.

Om förvaltaren finner att gäldenären kan misstänkas för att ha gjort sig skyldig till gäldenärsbrott, skall han omedelbart underrätta

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	allmän åklagare därom och därvid angiva grunden för misstanken.
	185 c § *Om ej annat är föreskrivet, skall egendom som finns i boet säljas så snart det lämpligen kan ske.* *Beträffande försäljning av egendom, fortsättande eller återupptagande av rörelse, indrivning av fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång under konkursen gälla 61, 63, 67, 70, 71 och 73–78 §§ i tillämpliga delar. Fordran som kan göras gällande i konkursen skall anses som bevakad fordran. Den tid av fyra veckor som enligt 73 § första stycket skall räknas från första borgenärssammanträdet skall i stället räknas från konkursbeslutet.*
	185 d § *Så snart bouppteckning har tillställts konkursdomaren skall denne kalla gäldenären att inställa sig för att avlägga sådan ed som avses i 91 §. Är gäldenären dödsbo och har förvaltare ej utsetts, skall vad som i 91 § andra stycket sägs om förvaltaren i stället gälla konkursdomaren. Edgången får ej äga rum tidigare än en vecka från konkursbeslutet.*
3) Framgår ej av bouppteckningen, att tillgång finnes till bestridande av konkurskostnaderna, kalle konkursdomaren genast gäldenären att inställa sig för att fästa bouppteckningens riktighet med sådan ed, som i 91 § sägs. Edgången må ej utsättas att äga rum tidigare än en vecka efter det beslutet om konkurs meddelades. Har konkursansökningen gjorts av borgenär, varde underrättelse om tiden för edgången med posten översänd till honom. *Edgångsyrkande, varom stadgas i 93 §, må jämväl i fall, varom nu är fråga, av borgenär framställas.* *Vad 4 kap. i övrigt föreskriver i avseende å edgång likasom ock vad i samma kapitel stadgas om påföljd för gäldenär av tredska att vid bouppteckningsförrättning vara tillstädes och uppgiva boet skall i fall, som här avses, äga motsvarande tillämpning.*	
4) Varder ej genom tillägg vid bouppteckningens beedigande eller eljest ådagalagt, att tillgång finnes	*Finner konkursdomaren, sedan bouppteckningen har beedigats, efter förvaltarens hörande att till-*

Nuvarande lydelse

till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej heller säkerhet för sagda kostnader, meddele konkursdomaren beslut om avskrivning av konkursen. Innan gäldenären bedigat bouppteckningen eller annan fullgjort edgång, som må hava förelagts honom, må konkursen ej avskrivas, där ej hinder föreligger för edgångs fullgörande inom skälig tid och konkursdomaren finner anledning saknas till antagande, att genom edgången tillgång till kostnadernas bestridande skulle yppas.

Föreslagen lydelse

gångarna ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet harådragit sig, skall han besluta om avskrivning av konkursen. Sådant beslut får dock ej meddelas förrän förvaltaren har fullgjort vad som åligger honom enligt 185 b § andra stycket. Avskrives konkursen, skall förvaltaren snarast avge redovisning för förvaltningen till tillsynsmyndigheten. Avskrift av redovisningen skall lämnas till konkursdomaren.

Föreligger hinder mot att bouppteckningsed avlägges av gäldenären eller annan inom skälig tid och saknas anledning antaga att genom sådan edgång skulle yppas tillgång till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet harådragit sig, äger första stycket motsvarande tillämpning trots att edgång icke har fullgjorts.

Innan egendomen i boet återställes till gäldenären, skall förvaltaren av egendomen, såvitt den förslår, betala konkurskostnaderna och annan skuld som boet harådragit sig.

185 e §

Avskrives ej konkursen enligt 185 d § skall boets medel, sedan all tillgänglig egendom har förvandlats till pengar, delas ut till borgenärerna i den mån medlen ej behövas för betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet harådragit sig. Utdelningen skall äga rum i enlighet med den rätt till betalning som tillkommer borgenärerna. I fall som avses i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket utgör den omständigheten att där avsedd egendom icke har blivit såld ej hinder för utdelning.

Förslag till utdelning upprättas av förvaltaren. Förslaget skall för varje däri upptagen borgenär ange

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

beloppet av hans fordran med den ränta varpå utdelning skall beräknas, den förmansrätt som följer med fordringen och den utdelning som belöper på denna. Vid förslaget skall fogas sådan förvaltningsredogörelse som angives i 128 § tredje stycket.

Vid tillämpning av 138 eller 139 § skall vad som sägs där om den dag, från vilken tiden för klander mot utdelningsförslag är att räkna, i stället avse dagen för utdelningsförslagets upprättande.

185 f §

Förvaltaren skall genast tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Han skall samtidigt avge redovisning för förvaltningen till tillsynsmyndigheten och därvid bifoga de handlingar som kunna vara av betydelse för kontroll av redovisningen. Avskrifter av redovisningen jämte bifogade handlingar skola lämnas till konkursdomaren.

Konkursdomaren skall genast i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra att utdelningsförslag har upprättats. Den som vill framställa invändning mot utdelningsförslaget skall göra detta hos konkursdomaren senast två veckor efter det att kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Erinran härom skall intagas i kungörelsen.

Sedan tiden för invändning mot utdelningsförslaget har gått ut, skall konkursdomaren fastställa utdelning i konkursen enligt förslaget, om det ej genom invändning eller på annat sätt framgår att fel eller brist som inverkat på någons rätt föreligger. Finner konkursdomaren sig icke böra fastställa utdelning enligt förslaget, skall han

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

antingen göra behövliga ändringar i det och fastställa utdelning enligt det sålunda ändrade förslaget eller återförvisa ärendet till förvaltaren. Mot beslut om återförvisning får talan ej föras. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om det finns skäl till det.

När beslut om fastställelse av utdelning meddelas, anses konkursen avslutad.

185 g §

Sedan beslut om fastställelse av utdelning i konkursen har vunnit laga kraft, skall förvaltaren snarast tillställa borgenär de medel som tillkomma denne. Detta gäller dock ej beträffande fordran som är beroende av villkor, som avses i 136 §, eller som är föremål för rättegång. Borgenär är berättigad till den ränta som har upplupit på medlen från dagen för utdelningsförslagets upprättande. När medlen ha tillställts borgenärerna, skall förvaltaren anmäla det hos konkursdomaren och tillsynsmyndigheten. Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, gäller 145 a §.

Bli medel tillgängliga för utdelning sedan konkursen avslutats, skall förvaltaren utdela dem till borgenärerna och avge redovisning för förvaltningen av medlen. Bestämmelserna i 185 e och 185 f §§ om utdelning och redovisning skola därvid tillämpas. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om det finns skäl till det. Om konkursdomaren med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner att sådan icke lämpligen bör ske, äger han efter framställning av förvaltaren förordna att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

Nuvarande lydelse

5) *Finnes boet förslå till konkurskostnadernas bestridande eller ställes säkerhet för desamma, skall konkursdomaren iakttaga vad som omförmäles i 19 §*, därvid likväl *de* tider, som enligt *sagda paragraf* skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades, i stället skola räknas från dagen för utfärdandet av *kungörelse enligt paragrafen. Med* konkursen skall *jämväl* i övrigt *så förhållas* som i allmänhet är *beträffande konkurser* föreskrivet; *dock att, där bouppteckningsed redan avlagts, det ej åligger* gäldenären eller annan, som *gått eden, att anyo* fullgöra sådan edgång.

Föreslagen lydelse

185 h §

Om förvaltaren i konkurs som handläggas som mindre konkurs finner att i 185 § första stycket 2. angivna förutsättningar för sadan handläggning icke föreligga samt att boet räcker till betalning av dels de konkurskostnader som följa med att konkursen handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fraga om konkurs, dels annan boets skuld, skall han genast anmäla detta till konkursdomaren.

Om konkursdomaren, efter tillsynsmyndighetens hörande, i anledning av anmälningen eller eljest finner att konkursen bör handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fraga om konkurs, skall konkursdomaren besluta att konkursen skall handläggas i denna ordning. Meddelas sadant beslut, äga 19 § första och tredje styckena motsvarande tillämpning.

Beslutet jämte vad konkursdomaren har bestämt enligt 19 § första stycket skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. De tider som enligt 19 § första stycket skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades skola i stället räknas från dagen för utfärdandet av *kungörelsen.*

Meddelas beslut enligt andra stycket, skall förvaltaren anses vara utsedd enligt 45 §. Bouppteckning som angives i 53 § behöver icke upprättas på nytt. Ej heller behöver gäldenären eller annan *behöver* gäldenären eller annan som *avlagt bouppteckningsed eller bedigat viss uppgift i bouppteckningen äter* fullgöra sådan edgång.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	186 §[43]
Varder efter utfärdandet av den i 19 § omförmälda kungörelsen uppenbart, att tillgång ej finnes till bestridande av konkurskostnaderna, åligge förvaltaren att utan dröjsmål göra anmälan därom hos konkursdomaren. *Vid sådan anmälan skall fogas* redovisning för förvaltningen.	*Om förvaltare som har utsetts enligt 46 § finner anledning antaga att tillgångarna i boet ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har adragit sig, skall han genast anmäla detta till* konkursdomaren. *Han skall samtidigt avge* redovisning för förvaltningen *till tillsynsmyndigheten. Vid anmälan som här avses skall fogas avskrift av redovisningen.*
Finner konkursdomaren efter *rättens ombudsmans* hörande anmälningen vara befogad, *låte* han kungöra *densamma en gång* i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. *Ställes inom trettio dagar från det kungörelsen införides* i *Post- och Inrikes Tidningar säkerhet för konkurskostnaderna, vare anmälningen förfallen.* Vill borgenär eller gäldenären *annorledes* visa, att tillgång *finnes* till *bestridande av sagda* kostnader, *göre anmälan därom* hos konkursdomaren inom *tid, som nyss nämnts, och äge konkursdomaren giva honom det rådrum, som prövas nödigt. Där säkerhet ej ställes eller anmälan, som sist sagts, ej föranleder till antagande, att medel till gäldande av nämnda kostnader finnas, meddele konkursdomaren beslut* om avskrivning av konkursen.	*Om* konkursdomaren, efter *tillsynsmyndighetens* hörande, *i anledning av* anmälningen *eller eljest* finner *grund för antagande att tillgångarna äro så otillräckliga som sägs i första stycket, skall* han kungöra *detta* i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Vill borgenär eller gäldenären visa att tillgång *finns* till *betalning av nämnda* kostnader *och skuld, skall han anmäla detta* hos konkursdomaren inom *en månad från den dag då kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Konkursdomaren äger ge borgenären eller gäldenären behövligt rådrum. Föranleder anmälan som nu har angivits eller annan inträffad omständighet ej antagande att tillgång finns till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall konkursdomaren besluta* om avskrivning av konkursen. *Har förvaltaren icke avgivit redovisning för förvaltningen, skall han göra detta innan beslut om avskrivning meddelas.*
	187 §
Avgår förvaltare eller granskningsman sedan jämlikt 186 § anmälan skett därom att tillgång ej finnes till bestridande av konkurs-	*Avskrives konkursen enligt 185 d eller 186 § eller avslutas konkursen enligt 185 f §, skall konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyn-*

[43] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse

kostnaderna, skall borgenärssammanträde, som omförmäles i 49 §, ej utsättas, så länge anmälningen är beroende på prövning.

Föreslagen lydelse

digheten bestämma arvode till förvaltaren och ersättning för kostnad som uppdraget har medfört. I fråga om arvode äga 82 och 83 §§, 84 § första stycket samt 86 § motsvarande tillämpning.

Finns i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, gäller 81 §.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer fastställer taxa som skall tillämpas vid bestämmande av arvode till förvaltaren, när konkurs avskrives enligt 185 d §.

188 §

Varder konkurs, som uppstått efter ansökning av borgenär, avskriven jämlikt 185 §, vare borgenären pliktig att vidkännas de av förfarandet föranledda kostnaderna, däri inbegripen gottgörelse, efter konkursdomarens beprövande, till god man, som omförmäles i nämnda paragraf under 2). Beslutet om konkursens avskrivande skall innehålla åläggande för borgenären att gälda nämnda kostnader, därvid varje kostnadsbelopp skall särskilt angivas.

Har konkurs upphört annorledes än genom slututdelning, äge konkursdomaren, i den mån konkursboet ej lämnar tillgång till gäldande av vad konkursdomaren förskjutit för kungörelser, kallelser och underrättelser, som bort gäldas av boet, och kostnaderna ej heller kunnat uttagas av borgenär, vilken jämlikt första stycket är ansvarig för desamma, att av allmänna medel undfå ersättning för vad sålunda förskjutits.

Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 185 d § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet har ådragit sig. Har konkursen uppstått på ansökan av annan borgenär än staten och kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skall borgenären betala dessa, dock högst ett belopp som motsvarar en tiondel av det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Äro flera borgenärer betalningsskyldiga, svara de solidariskt. Beslutet om avskrivning skall, i den mån boet befinnes otillräckligt, innehålla åläggande för ansvarig borgenär att betala kostnaderna med angivna begränsning. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet eller av borgenären, skola de utgå av allmänna medel.

Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 186 § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet har ådragit sig. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skola de utgå av allmänna medel.

Har konkurs upphört på annat sätt än som har angivits i första eller andra stycket, äger andra stycket motsvarande tillämpning.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
189 §[44]	
Avgår förvaltare före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafts av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas. Har förvaltningen varit delad, såsom i *52 §* första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.	Avgår förvaltare *som har utsetts enligt 45 eller 46 §* före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafts av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas *till tillsynsmyndigheten*. Har förvaltningen varit delad, såsom i *50 §* första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.
Då förslag till slututdelning framlägges eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas.	Då förslag till slututdelning framlägges *enligt 129 §* eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas *till tillsynsmyndigheten*.
Rättens ombudsman har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge *ombudsmannen* efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.	*Tillsynsmyndigheten* har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge *tillsynsmyndigheten* efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.

[44] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

I kungörelse angående redovisnings framläggande skall ock nämnas, att den, som vill klandra redovisningen, har att anhängiggöra sin talan på sätt och inom tid, som stadgas i 191 §.

Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom *ombudsmannens* försorg tillställas konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte *ombudsmannen* att ofördröjligen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.

Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom *tillsynsmyndighetens* försorg tillställas konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte *tillsynsmyndigheten* att ofördröjligen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.

190 §[45]

Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom.

Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären *och tillsynsmyndigheten* avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § *eller 185 g § andra stycket* förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom *och tillsynsmyndigheten*.

Redovisning som skall avgivas av förvaltaren enligt 185 a, 185 d, 185 f eller 185 g § gäller som slutredovisning.

[45] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Avskrives konkurs enligt 186 §, gälle den redovisning, som enligt samma paragraf skall avgivas av förvaltaren, såsom slutredovisning.

191 §

Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i 189 §, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses i 189 §, från den dag, då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, ifall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären *och* i fall, som i 190 § andra stycket *sägs*, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft.

Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i 189 § *eller 190 § andra eller tredje stycket*, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses i 189 §, från den dag, då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, i fall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären, i fall, som *avses* i 190 § andra stycket, *från det redovisningen inkom till konkursdomaren och i fall, som avses i 190 § tredje stycket*, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft.

Tillsynsmyndigheten får klandra redovisning som avses i 189 eller 190 §. Härvid äga bestämmelserna i första stycket om gäldenärens klandertalan motsvarande tillämpning. I fall som avses i 190 § första stycket skall dock klandertiden räknas från det redovisningen tillställdes tillsynsmyndigheten.

193 §[46]

Konkursbo, som är på obestånd, kan försättas i konkurs. Vad som är föreskrivet i denna lag om gäldenär skall i sådant fall gälla konkursboet.

200 §

Vad i denna lag stadgas därom att förvaltningsåtgärd ej må vidtagas, med mindre gäldenären lämnat sitt samtycke *eller fått tillfälle att yttra sig*, skall icke äga tillämpning, då gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.

Vad i denna lag stadgas därom att förvaltningsåtgärd ej må vidtagas, med mindre gäldenären lämnat sitt samtycke, skall icke äga tillämpning, då gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.

[46] Förutvarande 193 § upphävd genom 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
202 §[47]	
Erfordras under konkursen ändrad föreskrift, i vilken eller vilka ortstidningar kungörelser angående konkursen skola införas, ankomme på konkursdomaren att meddela och låta kungöra sådan föreskrift; underrätte ock ofördröjligen *rättens ombudsman* därom.	Erfordras under konkursen ändrad föreskrift, i vilken eller vilka ortstidningar kungörelser angående konkursen skola införas, ankomme på konkursdomaren att meddela och låta kungöra sådan föreskrift; underrätte ock ofördröjligen *tillsynsmyndigheten och förvaltaren* därom.

Möter hinder för införande av kungörelse om konkursen i viss ortstidning, skall kungörelsen anses behörigen offentliggjord, ändå att den ej intagits i den tidning.

Kungörelse om konkursmåls handläggning vid rätten må utan hinder av föreskrift, att densamma skall införas i ortstidning minst tio dagar före den, som utsatts för handläggningen, i sådan tidning införas senare, om konkursdomaren finner särskilda omständigheter därtill föranleda.

203 §

I stället för att i enlighet med vad förut i denna lag finnes stadgat genom kungörelse kalla borgenärer till rätten, då konkursmål skall där handläggas, bör konkursdomaren tillämpa annat kallelsesätt, om det kan ske utan ökning av kallelsekostnaden. Kungörelse må dock ej utbytas mot särskilda kallelser, så framt ej alla borgenärer, som i målet äga talan, underrättas så tidigt, att de kunna själva eller genom ombud infinna sig. Där kallelse sist tio dagar före den för handläggningen utsatta dagen med posten avsänts till borgenär, vars adress är känd, skall den borgenär anses behörigen underrättad.

Å kallelse till borgenärssammanträde, som hålles efter bevakningstidens utgång och icke avser prövning av ackordsförslag, skall vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

206 §

Där ej av bestämmelserna i denna lag annat föranledes, skola till rättens ombudsman överlämnade handlingar rörande konkursen så snart lämpligen kan ske tillställas förvaltaren för att av honom förvaras. Behöver förvaltaren tillgång till handling, som av ombudsmannen innehaves, ombesörje ombudsmannen avskrift därav för förvaltarens räkning.	*Föreligger vid konkursens avslutande hinder mot att de böcker och andra handlingar rörande boet, vilka förvaltaren tagit hand om, återställas till gäldenären, skola de överlämnas till tillsynsmyndigheten, om ej förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skola bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.*

[47] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	208 §[48]
	I fråga om jäv mot tjänsteman vid tillsynsmyndigheten gäller utöver vad som följer av 4 § förvaltningslagen (1971: 290) att den som i mål om uttagande av skatter, böter eller andra på indrivning beroende medel har tagit befattning med indrivning av fordran som göres gällande i konkursen eller vidtagit exekutiv åtgärd för uttagande av sådan fordran ej får fullgöra tillsynsuppgift i konkursen.
	209 §[49]
Konkursdomaren äge, ändå att han är jävig, meddela de beslut eller vidtaga de åtgärder, som omförmälas i 6 § tredje stycket, 7 och 10 §§, 12 § andra stycket samt 13, 15, 19 och 201 §§; finner konkursdomaren, då konkurs uppstått, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, äge han ock, utan hinder av jäv, vidtaga de åtgärder, som för sådant fall föreskrivas i 185 § under 1) och 2). Är konkursdomaren av jäv hindrad att utse konkursförvaltare enligt 43 §, skall han uppdraga åt lämplig person att taga vård om boet intill dess förvaltare varder av ojävig domare utsedd.	*Mot tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får talan ej föras i andra fall än som avses i 27 eller 98 §.*
	210 §[50]
Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten; *dock må ej klagas däröver att rättens ombudsman entledigats eller att förvaltare tillhållits att fullgöra sina åliggande.*	Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten.

Vill någon klaga däröver att konkurs blivit nedlagd jämlikt 149 §, varde tiden för besvärs anförande räknad från det kungörelsen om konkursens nedläggande infördes i Post- och Inrikes Tidningar.

[48] Förutvarande 208 § upphävd genom 1975: 244.
[49] Senaste lydelse 1975: 244.
[50] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Beslut av konkursdomaren i *frågor, som omförmäles* i 3, 4 eller 6 kap. eller om förordnade eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.	Beslut av konkursdomaren i *de hänseenden som avses* i 3, 4 eller 6 kap. eller om förordnande eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § *eller om utseende eller entledigande av förvaltare enligt 185 a §* länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.
	210 a §
	Talan mot konkursdomarens beslut får föras även av tillsynsmyndigheten, om beslutet rör formen för konkursens handläggning, utseende eller entledigande av förvaltare, antalet förvaltare, delning av förvaltningen mellan flera förvaltare, uppdrag eller arvode enligt 50 a §, förskott enligt 86 a § till förvaltare, reseförbud eller skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig pass, hämtning eller häktning, föreläggande eller utdömande av vite, avskrivning av konkursen enligt 186 § eller arvode eller kostnadsersättning till förvaltare enligt 187 § första stycket.
	210 b §
	Om borgenär anser att beslut av borgenärerna i fråga som avses i 108 § tredje stycket andra meningen icke har tillkommit på lagligt sätt, får han anföra besvär däröver.
	Anser borgenär eller gäldenären att beslut varigenom ackordsförslag förkastats av borgenärerna icke har tillkommit på lagligt sätt, får besvär anföras mot beslutet, av gäldenären dock endast om hans rätt kan vara beroende därav.
	I fråga om besvär enligt denna paragraf äga bestämmelserna i 210 § om klagan över konkursdomarens beslut motsvarande tillämpning.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	211 §[51]
Mål, som avses i 16, *27*, 85, 93, *98*, 164 eller *183 §*, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. *Vid huvudförhandling i mål som avses i 16 § eller 85 § är rätten domför med en lagfaren domare.*	Mål, som avses i 16, 85, 93 eller 164 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom.
Mål, som avses i 109 eller 130 §, *må ej företagas till huvudförhandling, med mindre sammanträde för muntlig förberedelse hållits. Lämna* samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen. *Hålles ej huvudförhandlingen i omedelbart samband med förberedelsen, skall envar som närvarit och vars adress är känd erhålla särskild underrättelse om tid och ställe för huvudförhandlingen, så framt ej besked därom lämnats under förberedelsen.*	*I mål*, som avses i 109 eller 130 §, *skall huvudförhandling föregås av förberedelse, om det behövs. Hålles sammanträde för muntlig förberedelse och lämna* samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen.
	Vid huvudförhandling i mål som avses i denna paragraf är rätten domför med en lagfaren domare.
Uteblir i mål, som avses i denna paragraf, part eller annan, som äger komma tillstädes vid förhandling, utgöre det ej hinder för målets handläggning och avgörande, om ej annat är stadgat.	
Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt. *Över underrätts eller hovrätts beslut, varigenom sådan av gäldenären förd talan, som avses i 183 § tredje stycket andra punkten, blivit bifallen, må klagan ej föras.*	Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt.

[51] Senaste lydelse 1973: 243.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	211 a §
	Talan mot avgörande i mål som avses i 85 § får föras även av tillsynsmyndigheten.
	219 §[52]
Åtal mot gäldenär för *brottsligt förhållande mot borgenärer*, så ock åtal för förbrytelse, som omförmäles i 213 *eller 214 §*, må väckas vid den rätt, där konkursen är eller varit anhängig.	Åtal mot gäldenär för *gäldenärsbrott*, så ock åtal för förbrytelse, som omförmäles i 213 §, må väckas vid den rätt, där konkursen är eller varit anhängig.

Talan, som avses i 216 §, skall anhängiggöras vid den rätt, dit målet om gäldenärens försättande i konkurs hänskjutits eller skolat hänskjutas, och må i nämnda mål utan stämning väckas, ändå att den, mot vilken sådan talan föres, är tillstädes genom ombud.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.
3. Förekommer i annan lag eller författning bestämmelse om att åtgärd skall ha vidtagits viss tid efter första borgenärssammanträdet i konkurs eller att viss rättsverkan skall inträda viss tid efter detta sammanträde skall, om konkursen handlägges som mindre konkurs, fristen i stället räknas från tidpunkten för konkursbeslutet.
4. Åtgärd som enligt föreskrift i lag eller annan författning ankommer på rättens ombudsman skall i stället vidtagas av förvaltaren.
5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

[52] Senaste lydelse 1957: 97.

2 Förslag till Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 31 § jordabalken[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 kap.	
31 §	
Försättes hyresgästen i konkurs, får konkursboet uppsäga avtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen *eller att rättens ombudsman godkänner denna.*	Försättes hyresgästen i konkurs, får konkursboet uppsäga avtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen.

Har lägenheten ej tillträtts när konkursen inträffar och har ej hyresvärden säkerhet för avtalets fullgörande med vilken han skäligen kan nöjas, får hyresvärden uppsäga avtalet om han ej erhåller sådan säkerhet inom en vecka efter anfordran.

Inträffar i fråga om annan lägenhet än bostadslägenhet konkursen efter tillträdet och har ej hyresvärden säkerhet för avtalets fullgörande med vilken han skäligen kan nöjas, får hyresvärden uppsäga avtalet, om ej sådan säkerhet ställes inom en månad efter anfordran eller inom samma tid konkursboet förklarar sig vilja svara för hyresgästens skyldigheter under hyrestiden eller, när hyresrätten får överlåtas, överlåtelse sker i enlighet med avtalet.

Uppsäges avtalet enligt första–tredje stycket, har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

[1] 12 kap. jordabalken omtryckt 1974: 1083.

3 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningsed

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1921: 244) om utmätningsed skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §	
Har gäldenär avlagt utmätningsed, vare han ej pliktig att innan tre år förflutit ånyo avlägga sådan ed, där det ej göres sannolikt, att ny tillgång efter edgången tillfallit honom.	
Samma lag vare, då gäldenären avlagt boupptecknings ed i konkurs, som avskrivits jämlikt *185* eller 186 § konkurslagen eller avslutats *genom slututdelning* utan att icke förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I nu sagda fall skall tiden räknas från det konkursen upphörde.	Samma lag vare, då gäldenären avlagt boupptecknings ed i konkurs, som avskrivits jämlikt *185 d* eller 186 § konkurslagen *(1921: 225)* eller avslutats *på annat sätt* utan att icke förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I nu sagda fall skall tiden räknas från det konkursen upphörde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.

4 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

dels att 4 § skall upphöra att gälla,

dels att 3 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

3 §[1]

Konkursdomaren äger att utan hinder av vad som stadgats i 19 § konkurslagen bestämma att kungörelser angående konkursen skola införas i flera än två tidningar i den ort, varest kreditinrättningens styrelse har sitt säte, samt en eller flera tidningar på annan ort, där den har kontor.

Förvaltarna åligger att upprätta förteckning över de borgenärer, vilka enligt kreditinrättningens räkenskaper hava fordran hos kreditinrättningen på grund av insättning på räkning eller enligt sparbanksbok. Förteckningen skall för varje borgenär upptaga beloppet av hans fordran. Är ränta på fordringen utfäst, skall tillika upptagas den dag, från vilken räntan är ogulden, jämte räntefoten.

Förteckningen skall i huvudskrift av förvaltarna så fort ske kan ingivas till konkursdomaren. Vid huvudskriften bör fogas avskrifter till det antal, som påkallas av vad här efteråt stadgas. Sedan avskrifternas överensstämmelse med huvudskriften blivit av konkursdomaren bekräftad, skall förteckningen i sålunda styrkt avskrift under de trettio sista dagarna före utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tiden för envar, som vill taga del av densamma, hållas tillgänglig hos konkursdomaren, hos *rättens ombudsman* samt vid vart och ett av kreditinrättningens kontor.

Förteckningen skall i huvudskrift av förvaltarna så fort ske kan ingivas till konkursdomaren. Vid huvudskriften bör fogas avskrifter till det antal, som påkallas av vad här efteråt stadgas. Sedan avskrifternas överensstämmelse med huvudskriften blivit av konkursdomaren bekräftad, skall förteckningen i sålunda styrkt avskrift under de trettio sista dagarna före utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tiden för envar, som vill taga del av densamma, hållas tillgänglig hos konkursdomaren, hos *förvaltarna* samt vid vart och ett av kreditinrättningens kontor.

[1] Senaste lydelse 1970: 855.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Fordran, som upptagits på förteckningen, skall anses vara bevakad i konkursen som om borgenären själv hade anmält densamma inom den för fordringars bevakning utsatta tiden.	
Till borgenärer, varom ovan i denna paragraf förmäles, skola kallelsebrev enligt 20 § konkurslagen icke utsändas. Erinran därom skall intagas i kungörelse, som sägs i 19 § samma lag. Meddelanden enligt 103 § konkurslagen skola ej heller utsändas till sådana borgenärer, utan skall i stället vad konkursdomaren enligt sistnämnda paragraf bestämt kungöras en gång i *allmänna tidningarna* och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Utan hinder av vad i 129, 155, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehållet i nämnda meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren bestämmes efter samråd med *rättens ombudsman och* förvaltarna, bringas till ifrågavarande borgenärers kännedom. Underrättelse om vad sålunda bestämts skall *genom rättens ombudsmans försorg* kungöras i de tidningar, som nyss sagts.	*Vad konkursdomaren bestämt enligt 103 § konkurslagen (1921: 225) skall* kungöras en gång i *Post- och Inrikes Tidningar* och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Utan hinder av vad i 129, 155, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehållet i nämnda meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren bestämmes efter samråd, *när 189 § konkurslagen är tillämplig med tillsynsmyndigheten i konkursen och eljest* med förvaltarna bringas till ifrågavarande borgenärers kännedom. Underrättelse om vad sålunda bestämts skall kungöras i de tidningar, som nyss sagts, *av tillsynsmyndigheten när avsteg gjorts från föreskrifterna i 189 § och i övriga fall av förvaltarna.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.

5 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs

Härigenom föreskrivs att 2, 6–8 och 11 §§ lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
Betalning enligt garantin utgår för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.	
Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden härför och, om konkursen avskrivits enligt *185* § konkurslagen (1921: 225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.	Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden härför och, om konkursen avskrivits enligt *185 d* § konkurslagen (1921: 225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.
Beträffande fordran med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen gäller garantin för varje arbetstagare högst ett belopp som motsvarar tolv gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Betalning utgår därvid för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader framför annan fordran.	
6 §[2]	
Konkursförvaltaren skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.	*Förvaltare i konkurs, som handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs*, skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

[1] Senaste lydelse 1975: 1250.
[2] Senaste lydelse 1975: 1261.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

Underrättelse som avses i första stycket behöver icke lämnas i den mån arbetstagaren får lyfta betalning för sin fordran enligt 143 § konkurslagen (1921: 225), beträffande fordran på lön för uppsägningstid på fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål sedan fordringen blivit utdelningsgill.

När underrättelse lämnas enligt första stycket första eller andra meningen skall konkursförvaltaren samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordran som avses med underrättelsen. Bevakning sker genom att förvaltaren tillställer konkursdomaren två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning. Förvaltaren skall i sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.

7 §[3]

Handlägges konkurs enligt *185 §* konkurslagen (1921: 225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i *gäldenärens hemortskommun*. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.	Handlägges konkurs *som mindre konkurs* enligt konkurslagen (1921: 225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i *den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet*. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.
Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen *(1921: 225)* utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.	Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren *från konkursförvaltaren* mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen *eller fråga på annat sätt uppkommit om avskrivning av konkursen enligt nämnda paragraf* utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.

8 §[4]

Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.	Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § *eller anmälan enligt 185 b § konkurslagen (1921: 225)* att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

[3] Senaste lydelse 1975: 1261.
[4] Senaste lydelse 1975: 1261.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Arbetsgivare är skyldig att vid kronofogdemyndighetens prövning enligt första stycket på anfordran lämna uppgift om arbetstagares anställnings- och avlöningsförhållanden eller pensionsförhållanden. Undandrager sig arbetsgivaren att fullgöra detta, kan han efter omständigheterna hämtas eller häktas.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen (*1921:225*) i tillämpliga delar.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen i tillämpliga delar.

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. Förekommer anledning därtill får kronofogdemyndigheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning har ägt rum.

11 §[5]

Överlåtes fordran, har förvärvaren rätt till garantibelopp enligt denna lag endast om förvärvet avsett av arbetsgivaren innehållet, ej utbetalt mätningsarvode eller därmed jämförlig avgift eller facklig medlemsavgift eller förvärvet skett sedan konkursbeslutet meddelats och förvärvaren är arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Rätt till garantibelopp enligt lagen tillkommer underhållsberättigad för underhållsbidrag som har innehållits genom införsel. Sådan rätt tillkommer dock ej *kommun* som har utgivit bidragsförskott för underhållsbidrag.

Rätt till garantibelopp enligt lagen tillkommer underhållsberättigad för underhållsbidrag som har innehållits genom införsel. Sådan rätt tillkommer dock ej *allmän försäkringskassa* som har utgivit bidragsförskott för underhållsbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser i 2 och 6–8 §§ gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

[5] Senaste lydelse 1975:1261.

6 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971: 494) om exekutiv försäljning av fast egendom

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1971: 494) om exekutiv försäljning av fast egendom skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §	
Hör fastigheten till konkursbo, kan borgenär som *i konkursen bevakat* fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten begära att fastigheten säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrkes.	Hör fastigheten till konkursbo, kan borgenär som *har* fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten begära att fastigheten säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrkes.

Borgenär som vill ansluta sig enligt första stycket skall anmäla detta hos överexekutor senast två veckor före bevakningssammanträdet.

Bestämmelserna i 12 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa den som anslutit sig enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

7 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971: 500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1971: 500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 §[1]	
Hör egendomen till konkursbo, kan borgenär, som *i konkursen bevakat* fordran varmed är förenad luftpanträtt eller för vilken egendomen svarar på grund av inteckning eller varmed är förenad retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970: 979), begära att egendomen säljes för hans	Hör egendomen till konkursbo, kan borgenär, som *har* fordran varmed är förenad luftpanträtt eller för vilken egendomen svarar på grund av inteckning eller varmed är förenad retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970: 979), begära att egendomen säljes för hans fordran, om hans

[1] Senaste lydelse 1975: 1252.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
fordran, om hans rätt till betalning ur egendomen är ostridig eller styrkes.	rätt till betalning ur egendomen är ostridig eller styrkes.

Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa den som anslutit sig enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

8 Förslag till Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)

Härigenom föreskrivs att 10 § rättshjälpslagen (1972: 429) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse[1]	*Föreslagen lydelse*
10 §	
Skall den som beviljats allmän rättshjälp ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt rättegångsbalken eller utsökningslagen (1877: 31 s. 1), får rättshjälpsnämnden utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.	Skall den som beviljats allmän rättshjälp ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt rättegångsbalken, utsökningslagen (1877: 31 s. 1) eller *konkurslagen (1921: 225)*, får rättshjälpsnämnden utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om verkställighet enligt 41 eller 42 § utsökningslagen, om allmän rättshjälp beviljats i verkställighetsärendet.

Föranleder ansvarsförbindelsen utgift för staten, anses utgiften såsom kostnad för rättshjälpen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

[1] Lydelse enligt förslag i prop. 1978/79: 90.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978–09–28

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ullsten, Romanus, Turesson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Mundebo, Krönmark, Wikström, Johansson, Friggebo, Wirtén

Föredragande: statsrådet Romanus

Lagrådsremiss med förslag till ändring i konkurslagen (1921:225), m.m.

---

1 Inledning

Sedan några år pågår en genomgripande revision av konkurslagstiftningen. Ett första steg i reformarbetet togs år 1975. Då beslöt riksdagen (prop. 1975:6, LU 1975:12, rskr 1975:91) om viktiga ändringar i den materiella konkursrätten, bl.a. i reglerna om konkursgrunder och om återvinning till konkursbo. Samtidigt tillkom nya regler om förfarandet i samband med prövning av konkursansökan. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 juli 1975 (SFS 1975:244–255).

Den nu nämnda reformen grundade sig på förslag av lagberedningen (SOU 1970:75). År 1971 tillsattes konkurslagskommittén (Ju 1971:06) med uppgift att göra en allmän översyn av konkursförfarandet. I delbetänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. föreslog kommittén en ny och enklare form för handläggning av mindre konkurser. Betänkandet innehöll också förslag till nya regler om ansvaret för konkurskostnaderna samt om konkursförvaltares kvalifikationer och utseende av förvaltare i större konkurser.

Kommitténs förslag togs i huvudsak upp i prop. 1975/76:210. Propositionsförslaget avvek dock på vissa punkter från kommitténs förslag. Medan kommittén hade ansett att i allmänhet advokater skulle utses till förvaltare i de mindre konkurserna skulle enligt propositionen som regel kronofogdemyndigheterna anlitas som förvaltare i dessa konkurser. Vidare föreslogs i propositionen att konkursdomaren i tveksamma fall skulle kunna dröja med att besluta om handläggningsform och därvid vid

behov kunna uppdra åt kronofogdemyndighet att utreda hur konkursen skulle handläggas.

I sitt betänkande med anledning av propositionen (LU 1976/77:11) anförde lagutskottet att det hade inhämtat att konkurslagskommittén avsåg att senast under våren 1977 lägga fram förslag angående förvaltning och tillsyn i ordinära konkurser. Förslaget skulle bl.a. innebära att tillsynsfunktionerna i ordinära konkurser skulle åvila kronofogdemyndighet. Lagutskottet ansåg att det mot bakgrund av vad som upplysts om kommitténs tillämnade förslag var tveksamt om kronofogdemyndighet som regel borde förordnas till förvaltare i mindre konkurser. Utskottet fann även andra skäl tala mot förslaget i propositionen. De av utskottet anförda skälen talade enligt utskottets mening starkt för att frågorna om förvaltnings- och tillsynsorgan i såväl mindre som ordinära konkurser borde tas upp och lösas i ett sammanhang. Utskottet hemställde därför att riksdagen skulle avslå propositionen i sin helhet. Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr 1976/77:63).

Med anledning av riksdagens beslut gav regeringen konkurslagskommittén i uppdrag att ytterligare pröva frågan om förvaltningen i mindre konkurser med beaktande av vad lagutskottet hade anfört (Dir. 1977:09).

Kommittén[1] har i juli 1977 avlämnat delbetänkandet (SOU 1977:29) Konkursförvaltning. Kommittén föreslår häri nya regler om förvaltning och tillsyn i både mindre och ordinära konkurser. I sitt förslag har kommittén arbetat in åtskilliga av de bestämmelser som föreslogs i prop. 1975/76:210, bl.a. när det gäller förvaltningen i mindre konkurser. Kommitténs lagförslag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Över det nyssnämnda betänkandet har efter remiss yttranden avgetts av justitiekanslern (JK), riksåklagaren (RÅ), Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms, Göteborgs, Borås, Västerås och Umeå tingsrätter, domstolsverket, rikspolisstyrelsen (RPS), brottsförebyggande rådet (BRÅ), bokföringsnämnden, bankinspektionen, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), riksskatteverket (RSV), riksarkivet, kommerskollegium, arbetsdomstolen (AD), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), statens industriverk, länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar samt Göteborgs och Bohus län, utredningen (Fi 1973:01) om säkerhetsåtgärder i skatteprocessen (USS), företagsobeståndskommittén (Fi 1976:03, FOK), Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund, Föreningen Sveriges kronofogdar, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges föreningsbankers förbund, Finansieringsföretagens förening, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska arbetsgivareför-

[1] Ledamöter hovrättslagmannen Bengt Rydin, ordförande, expeditionschefen/rättschefen Edmund Gabrielsson, verkställande direktören i Ackordscentralen Stockholm Sven Åvall samt advokaten Anders R. Öhman.

eningen (SAF), Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Familjeföretagens förening, Sveriges ackordscentral, Svenska handelskammarförbundet, Svenska företagares riksförbund, Företagareföreningarnas förbund, Föreningen auktoriserade revisorer och Svenska revisorsamfundet. Sveriges köpmannaförbund och SHIO har avgett ett gemensamt remissyttrande.

Remissinstanserna har bifogat yttranden,

RÅ från överåklagarna i Stockholms, Göteborgs och Malmö åklagardistrikt samt från cheferna för länsåklagarmyndigheterna i Stockholms län och Gotlands län, i Blekinge län och Kronobergs län samt i Malmöhus län,

RSV från kronofogdemyndigheterna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Borås, Kristianstad, Umeå, Västervik, Örnsköldsvik och Östersund.

Yttrande har även inkommit från lokala skattemyndigheten i Stockholm.

Flera remissinstanser har begränsat sina yttranden till att avse vissa särskilda frågor.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

2 Gällande rätt m.m.

2.1 Allmänt om konkursinstitutet

Fullgörandet av en betalningsskyldighet garanteras ytterst av att gäldenärens egendom kan tas i anspråk tvångsvis för att tillgodose fordringsägarens krav. Det sker genom att samhället medverkar till att någon form av exekutiv åtgärd vidtas beträffande egendomen. Exekutionen kan vara inriktad på att tillgodose en enstaka borgenärs fordran genom att endast så stor del av gäldenärens egendom tas i anspråk som svarar mot fordringen. Detta är fallet vid utmätning och införsel. Frågor av det slaget regleras i utsökningslagen (1877:31 s. 1), UL, och till denna anslutande författningar. Exekutionen kan emellertid också syfta till att dra in all gäldenärens egendom i förfarandet. Detta blir fallet när gäldenären är insolvent, dvs. är ur stånd att betala sina skulder allt eftersom de förfaller. I sådant fall träder reglerna om konkurs i funktion. Dessa regler finns huvudsakligen i konkurslagen (1921:225), KL. Till KL ansluter numera en av regeringen utfärdad konkursförordning (1975:256), KF. I den upptas vissa administrativa föreskrifter angående förfarandet hos främst konkursdomaren.

Konkursreglerna utgår från att när flera borgenärer inte kan få full täckning för sina fordringar förlusten i princip skall fördelas proportionellt i förhållande till storleken av vars och ens fordran. Konkursens primära uppgift är därför att tillhandahålla en ordning för att tvångsvis och efter visst inbördes företräde tillgodose konkurrerande betalningsanspråk vid gäldenärens insolvens.

Till konkursbo räknas i princip all egendom som tillhörde gäldenären när konkursbeslut meddelas eller som tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna utmätas. Härutöver kan boet med stöd av reglerna om återvinning i 28–40 c §§ KL tillföras egendom som har frångått gäldenären genom vissa typer av rättshandlingar som har företagits före konkursutbrottet. Hur än konkursen upphör kvarstår i princip de fordringar mot gäldenären som inte blir betalda ur konkursboet eller som inte blir föremål för ackord.

En konkurs får rättsverkningar i flera olika hänseenden. Sålunda kan beslut om konkurs grunda rätt för arbetstagare att med tillämpning av systemet med statlig lönegaranti från staten få ut betalning för lön som innestår hos gäldenären. Regler härom finns främst i lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs (lönegarantilagen), se avsnitt 2.6.3. Konkurs kan vidare befria enskild dödsbodelägare från personligt betalningsansvar för den avlidnes skulder, se 21 kap. ärvdabalken (ÄB). Konkurs kan dessutom få verkningar på gäldenärens möjligheter att inneha tjänst eller uppdrag (se bl.a. 199 § KL). Även i andra hänseenden medför konkurs inskränkningar i gäldenärens rätt att utöva verksamhet, t.ex. i fråga om möjligheten att bilda aktiebolag. Konkurs leder vidare normalt till att aktiebolag och andra slag av juridiska personer upplöses, se 13 kap. 19 § aktiebolagslagen (1975:1385), 94 § lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar samt 29 och 37 §§ lagen (1895:64 s. 1) om handelsbolag och enkla bolag.

Konkurs utgör inte något formellt villkor för att ansvar för gäldenärsbrott skall kunna ådömas. Bokföringsbrott får likväl åtalas endast under förutsättning att gäldenären har försatts i konkurs eller har fått eller erbjudits ackord eller inställt sina betalningar (11 kap. 8 § brottsbalken, BrB).

Konkursinstitutet tillämpas oavsett hur stora gäldenärens tillgångar är. KL är uppbyggd så att reglerna i första hand tar sikte på de fall då boet kan antas förslå till utdelning åt borgenärerna eller vissa av dem. Förfarandet brukar då kallas ordinär konkurs, tillgångskonkurs, förvaltarkonkurs e.d. Om boet däremot inte kan antas räcka till att betala kostnaderna för en ordinär konkurs och säkerhet inte heller ställs för dem, används i stället ett förenklat förfarande som brukar kallas fattigkonkurs.

En konkurs anhängiggörs alltid vid allmän underrätt som konkursdomstol (6 § KL). Det gäller oavsett vilket slag av konkurs det är fråga om. Åtskilliga frågor handläggs i rättens ställe av den konkursdomare som är knuten till domstolen. Den närmare regleringen av förfarandet fram till dess att konkurs har beslutats finns huvudsakligen i 1 kap. KL. I denna del kan hänvisas till redogörelsen i prop. 1975:6.

Bestämmelserna om konkursförfarandet finns i KL. Särskilda föreskrifter vid sidan av KL skall dock tillämpas när bank eller försäkringsbolag har gått i konkurs.

2.2 Förfarandet vid ordinär konkurs

2.2.1 Förvaltnings- och tillsynsorgan

I 3 kap. (41–87 §§) KL finns regler om förvaltningen av egendom som ingår i konkurs. Förvaltningen av konkursboet handhas av en eller flera förvaltare (41 §). Flera förvaltare kan utöva förvaltningen odelad men konkursdomaren kan enligt 52 § också förordna att förvaltningen av boet skall delas mellan dem. Mer än en förvaltare förekommer i ytterst få konkurser.

De grundläggande bestämmelserna om förvaltares kvalifikationer finns i 42 §. Enligt denna paragraf skall förvaltare äga sådan insikt och erfarenhet som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet fordras för förvaltningens behöriga handhavande. Den som är omyndig eller i konkurs får inte vara förvaltare. Den som är anställd vid domstol – såsom domare eller eljest – får inte heller vara konkursförvaltare. Något krav på att förvaltaren skall vara jurist har inte ställts upp i lagen. I praktiken utses dock regelmässigt advokat eller annan jurist till förvaltare.

Enligt 43 § skall konkursdomaren när konkurs har uppstått utan dröjsmål utse förvaltare att provisoriskt ha hand om boet. Sådan förvaltare brukar kallas interimsförvaltare. Hans förordnande gäller till dess slutlig förvaltare har utsetts och trätt i funktion.

Enligt 45 § första stycket skall borgenärerna vid ett särskilt sammanträde, första borgenärssammanträdet, som normalt hålls tre–fem veckor efter konkursutbrottet välja förvaltare att ha hand om boet i stället för interimsförvaltaren. Som borgenärernas beslut gäller den mening som företräds av dem som tillsammans har att fordra mest i konkursen. Dessutom krävs att dessa borgenärer utgör minst en tredjedel av de röstande. Om beslut inte kan åstadkommas på detta sätt, gäller den mening som konkursdomaren biträder. Konkursdomaren skall enligt 45 § andra stycket se till att behörighets- och lämplighetsvillkoren för förvaltare är uppfyllda. Finner konkursdomaren att den som borgenärerna har valt är obehörig eller saknar erforderlig insikt och erfarenhet eller eljest är olämplig, skall han utse annan förvaltare. Om inte någon borgenär kommer tillstädes, skall konkursdomaren enligt 45 § tredje stycket utse förvaltare. Motsvarande ordning tillämpas när tillsättande av förvaltare blir aktuellt senare under konkursen, 48 och 49 §§.

I praktiken utses i regel interimsförvaltaren till slutlig förvaltare. Beslut om tillsättande av interimsförvaltare eller slutlig förvaltare kan överklagas genom besvär.

Förvaltare är berättigad till arvode ur konkursboets egendom (82–83 §§).

Konkursdomaren skall enligt 44 § så snart ske kan utse en rättens ombudsman i konkursen. Denne skall enligt lagrummet vara ärlig och förståndig samt ha erforderlig insikt i gällande lag. Han skall också ha nödig

erfarenhet och sakkunskap för sina uppgifter och har till huvudsaklig uppgift att kontrollera förvaltningen. I kontrolluppgiften ingår bl.a. att granska halvårsberättelser (56 §), kvartalsräkningar (58 §) och annan redovisning från förvaltaren (59 och 189 §§). Det är vidare förutsatt att rättens ombudsman vid behov skall bistå förvaltaren med råd. Ett flertal viktigare förvaltningsåtgärder kräver samtycke av rättens ombudsman. I vissa frågor har denne självständig beslutanderätt. En annan uppgift för rättens ombudsman är att som ordförande vid borgenärssammanträde för förlikning av tvistiga fordringar (förlikningssammanträde) söka åstadkomma förlikning, om bevakade fordringar har blivit föremål för tvist. Vanligen anlitas vid varje särskild domstol en och samma person eller några få personer. Oftast utses advokater. Liksom förvaltaren har rättens ombudsman rätt till arvode ur konkursboets egendom (82–83 §§).

Enligt 46 § skall granskningsmän tillsättas, om borgenär begär det. De väljs vid första borgenärssammanträdet av borgenärerna och har till uppgift att på deras vägnar i viss utsträckning övervaka förvaltningen. Granskningsmän kan väljas senare under konkursen endast i samband med att ny förvaltare utses. Granskningsmän utses ytterst sällan. Uppdraget som granskningsman medför inte rätt till arvode ur konkursboet.

Den yttersta tillsynen över förvaltningen i dess helhet utövas av konkursdomaren. Visar förvaltare motvilja, oskicklighet eller försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag, kan konkursdomaren enligt 80 § – efter gjord anmälan eller självmant – tillhålla honom att fullgöra sina åligganden eller skilja honom från uppdraget. På konkursdomaren ankommer också enligt 44 § att, när så prövas skäligt, entlediga rättens ombudsman.

2.2.2 Borgenärernas och gäldenärens inflytande på konkursförfarandet

Borgenärerna har enligt KL samfällt rätt att avgöra vissa förvaltningsfrågor. Befogenheten att tillsätta slutlig förvaltare och granskningsmän har redan berörts. Härutöver kan en del frågor i vissa lägen hänskjutas till avgörande av borgenärskollektivet. Detta gäller bl.a. frågor om fortsättande av gäldenärens rörelse, försäljning av egendom, indrivning av fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång. Under borgenärernas samfällda beslutanderätt faller också inskränkning av anmärkning mot bevakad fordran m.m. (108 § KL) och antagande av ackordsförslag (154 § KL).

Borgenärernas beslut fattas vid borgenärssammanträde. Allmänna regler om borgenärssammanträde finns i 8 kap. KL. Där regleras bl.a. frågor om rösträtt och omröstning vid sådant sammanträde.

Yttranderätt för borgenärskollektivet föreligger när fråga har uppkommit om att entlediga förvaltare (80 §). Även denna yttranderätt utövas vid borgenärssammanträde.

I praktiken förekommer sällan andra borgenärssammanträden än första borgenärssammanträdet och förlikningssammanträde.

Enskild borgenär kan i princip påverka förfarandet genom rätt att påfordra beslut och fullfölja talan mot vissa beslut. För vissa åtgärder med avseende på särskild egendom fordras medgivande av borgenär med särskild förmånsrätt i egendomen.

Vissa förvaltningsåtgärder kräver gäldenärens hörande eller samtycke. Detta gäller framför allt olika frågor om försäljning. Gäldenären har även rätt att överklaga vissa beslut under förfarandet.

2.2.3 Förvaltningens bedrivande

Konkursförvaltaren företräder boet utåt. Förvaltarens uppgift beskrivs allmänt i 53 § så, att han "skall besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet".

I konkursens inledningsskede handhas förvaltningen av interimsförvaltaren. Han skall enligt 54 § så snart ske kan ta hand om gäldenärens egendom jämte böcker och andra handlingar som rör boet. Samtidigt skall han vidta olika åtgärder för att bereda sig själv och borgenärerna överblick över boets ställning. Bl.a. skall han förrätta boupptecknings. Därvid skall gäldenären vara närvarande och uppge boet under ed. För förrättningen får förvaltaren anlita sakkunnigt biträde, om det behövs. Boupptecknings skall ges in till konkursdomaren inom en vecka från konkursbeslutet. Möter hinder häremot, skall förvaltaren i stället ge in en borgenärsförteckning och därefter så snart ske kan komma in med boupptecknings. Om av gäldenären under edsförpliktelse underskriven boupptecknings förut har getts in och förvaltaren finner den tillförlitlig, krävs inte någon ny boupptecknings.

Enligt 55 § skall förvaltaren under inseende av rättens ombudsman så snart ske kan upprätta en skriftlig berättelse om boets tillstånd och om orsakerna till obeståndet, om de kunnat utrönas. Berättelsen skall innehålla en översikt över tillgångar och skulder av olika slag. Särskilt skall anmärkas, om det finns skälig anledning att anta att gäldenären gjort sig skyldig till gäldenärsbrott. Föreligger misstanke om brott, skall grunden härför anges. Uppges misstanke om brott föreligga, skall konkursdomaren enligt 218 § KL underrätta åklagaren. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren ange vilka handelsböcker gäldenären hållit och hur de blivit förda samt till berättelsen foga den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen. Avskrift av berättelsen med eventuellt bifogad balansräkning skall utan dröjsmål tillställas konkursdomaren och även hållas tillgänglig för borgenärerna.

Har gäldenären idkat rörelse, kan denna enligt 60 § drivas vidare för

konkursboets räkning, om det är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av boet och fortsatt drift får ske enligt lag. Om förvaltaren efter gäldenärens hörande finner att rörelsen bör fortsättas, skall han inhämta rättens ombudsmans medgivande. Vägrar rättens ombudsman att lämna samtycke eller yrkar borgenär eller gäldenären att rörelse som fortsätter med rättens ombudsmans samtycke skall läggas ned, skall frågan hänskjutas till borgenärerna för att avgöras av dem vid borgenärssammanträde. Borgenärernas samtycke skall under alla förhållanden inhämtas, om rörelsen skall fortsättas längre än ett år från första borgenärssammanträdet. Det fordras härvid att en kvalificerad majoritet bland borgenärerna röstar för att rörelsen skall fortsätta.

I 58 § föreskrivs att förvaltaren skall sätta in influtna pengar mot ränta på konkursboets räkning i bank, i den mån de inte behövs till löpande utgifter. Banken skall godkännas av rättens ombudsman. Insättningen skall göras inom en vecka från det de influtit. Till betalning av löpande utgifter får inte av förvaltaren hållas inne mer än vad ombudsmannen medger. Försummar förvaltaren att sätta in influtna medel, skall han till boet betala ränta bestämd enligt 6 § räntelagen (1975:635) på det som obehörigen hållits inne. Även efter konkursens slut skall förvaltaren ha boets medel insatta på bank till dess utdelningsberättigad borgenär påkallar lyftning.

Av förvaltarens allmänna behörighet att företräda boet följer att det är han som säljer boets tillgångar och driver in dess fordringar. Han har dock inte fria händer att bestämma när och hur realisationen skall ske utan är bunden av ett flertal detaljerade bestämmelser i KL. I olika hänseenden måste han inhämta samtycke av rättens ombudsman eller borgenärskollektivet. Även gäldenären är tillförsäkrad visst inflytande. I vissa fall skall försäljning av konkursboets egendom ske genom annan än förvaltaren. Om ett utmätningsförfarande inleds eller fortgår under konkurs (se 23 § andra stycket och 24 § KL), sker försäljning genom exekutiv myndighets försorg. Exekutiv försäljning av fast egendom, registrerat skepp och luftfartyg m.m. kan även ske utan samband med utmätning på begäran av konkursförvaltaren. En panthavare har rätt att under vissa förutsättningar själv sälja lös egendom som han har som pant eller "eljest under panträtt i handom" (73 §).

Boets egendom får enligt 61 § första stycket inte säljas före första borgenärssammanträdet. Detta är en huvudregel från vilken vissa undantag är föreskrivna. Försäljning före nämnda sammanträde kan sålunda äga rum i samband med utmätning eller fortsatt drift av gäldenärens rörelse. Handpanthavare som själv får sälja panten kan också tänkas göra bruk av denna sin rätt före första borgenärssammanträdet. Vidare får enligt 61 § andra stycket försäljning av lös egendom ske före sammanträdet, när det är nödvändigt för att undvika hastig värdeminskning och liknande. Lös egendom kan också säljas, om medel behövs till betalning av utgifter för

boet. I fall som avses i 61 § andra stycket krävs tillstånd till försäljningen av rättens ombudsman. Denne, som skall höra gäldenären när det lämpligen kan ske, får bestämma om försäljningen skall ske på auktion eller under hand.

Efter första borgenärssammanträdet skall enligt 62 § boets egendom som regel säljas så snart som möjligt. Enligt 69 § skall förvaltaren underrätta rättens ombudsman innan han vidtar åtgärd för försäljning. Även från regeln i 62 § gäller vissa undantag.

Enligt 64 § kan sålunda förvaltaren och rättens ombudsman gemensamt besluta om uppskov med försäljning under viss tid, dock högst sex månader från första borgenärssammanträdet. Kan förvaltaren och rättens ombudsman inte enas i frågan eller är borgenär eller gäldenären missnöjd med deras beslut eller önskas längre uppskov än sex månader, skall avgörandet hänskjutas till borgenärssammanträde. För uppskov längre än ett år fordras beslut av en kvalificerad majoritet bland borgenärerna. Rättens ombudsman kan förordna att försäljning skall anstå i avvaktan på att uppskovsfrågan avgörs. Om borgenärerna har beslutat om uppskov men nya omständigheter påkallar försäljning före anståndstidens utgång, skall enligt 65 § frågan åter underställas borgenärerna.

I 63 och 66 §§ ges regler om uppskov med försäljning av egendom i sådana fall då gäldenären överklagat konkursbeslutet till hovrätten resp. lagt fram ackordsförslag.

Uppskovsreglerna i 63, 64 och 66 §§ utgör enligt 67 § första stycket inte hinder mot sådan försäljning som enligt 61 § får ske före första borgenärssammanträdet. En särskild anståndsregel i 67 § andra stycket avser det fallet att borgenär, som har förmånsrätt i viss egendom, yrkar att förvaltaren skall sälja egendomen i fråga och borgenärens rätt till betalning ur denna efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställts genom lagakraftvunnen dom.

I 70–76 §§ ges regler om hur försäljning av boets egendom skall ske. De är olika beträffande fast och lös egendom.

Den huvudsakliga regleringen i fråga om fast egendom finns i 70 §. Förvaltaren får hos vederbörande myndighet begära försäljning av sådan egendom i den ordning som gäller för utmätt fast egendom. Sådan försäljning sker normalt på exekutiv auktion men kan också ske under hand. Om förvaltaren anser det vara fördelaktigare för konkursboet att egendomen säljs genom hans egen försorg, kan detta ske. Samtycke krävs då av rättens ombudsman eller, om han motsätter sig, av borgenärerna. Försäljning i förvaltarens regi kan ske under hand eller på auktion. Om det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening beträffande försäljningen.

Har exekutiv auktion på fast egendom hållits utan att försäljning kommit till stånd, får förvaltaren underlåta att vidta ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Om det utan att exekutiv auktion hållits finns

anledning att anta att sådan auktion inte kommer att leda till försäljning, kan förvaltaren underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande. Härför krävs dock samtycke både av rättens ombudsman och av de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar med särskild förmånsrätt i egendomen.

Enligt 70 § fjärde stycket skall förvaltaren senast vid bevakningssammanträde för auktion på fast egendom anmäla arvode, annan kostnad och i konkursen bevakade fordringar som bör beaktas vid egendomens försäljning.

I 71 § meddelas bestämmelser om försäljning av lös egendom. Sådan egendom skall förvaltaren sälja på auktion eller under hand. För den senare försäljningsformen krävs samtycke av rättens ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna. Rättens ombudsman skall höra gäldenären, när det lämpligen kan ske. Beträffande lös egendom som belastas av särskild förmånsrätt gäller dessutom att den inte får säljas under hand utan samtycke av den förmånsberättigade borgenären, om hans rätt är beroende av försäljningen. För försäljning av lös egendom i samband med att gäldenärens rörelse drivs vidare krävs inga samtycken. Beträffande försäljning av aktier m.m. gäller särskilda regler.

I fråga om försäljning av registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg skall, om egendomen finns inom riket, reglerna om försäljning av fast egendom i huvudsak ha motsvarande tillämpning. Skall fartyg, som inte är registrerat, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas, får förvaltaren begära exekutiv försäljning, om egendomen finns inom landet.

Bestämmelserna i 70 § fjärde stycket har motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom skall säljas under konkursen i exekutiv ordning. I sådant fall skall förvaltaren dessutom vid behov föra talan för borgenärer med förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979).

Om rättens ombudsman eller borgenärerna samtycker till underhandsförsäljning av fast eller lös egendom, skall enligt 72 § – när inte visst anbud föreligger och antas – även meddelas föreskrifter till förekommande av försäljning till underpris.

Som berörts tidigare kan handpanthavare själv sälja panten. Detta skall enligt 73 § ske på auktion. Panthavaren måste dock först hembjuda panten åt konkursboet. Vill panthavaren inte föranstalta om försäljningen, får förvaltaren ombesörja denna.

I 74–76 §§ finns föreskrifter om kungörelser och underrättelser, när förvaltaren skall sälja konkursboets egendom på auktion.

I 77 § ges särskilda regler om indrivning av utestående fordringar. Dessa skall drivas in av förvaltaren så snart som möjligt. Uppskov kan dock beslutas under samma förutsättningar som enligt 64 § gäller beträffande försäljning. I vissa fall får fordran avyttras som annan lös egendom.

Förvaltarens rätt att träffa förlikning angående osäker eller tvistig

tillgång regleras i 78 §. Om förvaltaren finner det fördelaktigt för boet att förlikningsanbud antas, skall han inhämta samtycke därtill av borgenärerna i fråga om fast egendom och i övrigt av rättens ombudsman. Godkänner inte denne anbudet, får förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärernas prövning. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening innan förlikning ingås. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer han säkerhet för vad som bjuds genom den, har han rätt att själv utföra tvisten.

Förvaltaren är behörig ställföreträdare för boet som part i rättegång. Enligt 79 § får han dock inte väcka eller föra talan i rättegång för konkursboets räkning utan samtycke av rättens ombudsman. Detsamma gäller beträffande lagsökning, betalningsföreläggande och skiljeförfarande. Underlåter förvaltaren att inhämta erforderligt samtycke, har detta ingen verkan i målet. Förvaltaren ansvarar emellertid för skada som kan uppkomma för boet genom rättegången.

2.2.4 Tillsynen över förvaltningen

Är konkursen inte avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande juni eller december, skall förvaltaren enligt 56 § inom fjorton dagar därefter till rättens ombudsman avlämna berättelse, vari alla åtgärder som vidtagits för att få förvaltningen bringad till slut noggrant anges. Senare under konkursens gång skall sådan berättelse avges varje halvår. Om det gått mer än ett år från konkursbeslutet, skall berättelsen också innehålla fullständig upplysing om orsakerna till att konkursen inte avslutats. Berättelsen skall granskas av rättens ombudsman, som därefter skall ge in den till konkursdomaren med eventuella anmärkningar.

Enligt 57 § är förvaltaren skyldig att föra bok, vari boets inkomster och utgifter dag efter dag antecknas. Härav följer enligt paragrafen dock inte någon inskränkning i den bokföringsskyldighet, som kan vara särskilt föreskriven.

Så länge konkursen pågår skall förvaltaren enligt 58 § tredje stycket inom en vecka efter utgången av varje kvartal till rättens ombudsman lämna räkning över boets inkomster och utgifter under det gångna kvartalet. Vid sådan kvartalsräkning skall i förekommande fall fogas kontoutdrag från bank. Kvartalsräkningarna skall granskas av rättens ombudsman och hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären.

Förvaltare är skyldig att avge slutredovisning för sin förvaltning. Bestämmelser härom finns i 10 kap. KL. Rättens ombudsman skall granska redovisningen. Kungörelse om den skall utfärdas. Redovisningen kan klandras hos rätten.

Det är rättens ombudsman som utövar den närmare tillsynen över förvaltningen. Hans åligganden i detta hänseende anges allmänt i 59 §,

enligt vilken han skall göra sig noga underrättad om boets tillstånd och hålla noggrann uppsikt över förvaltningen.

Till grund för tillsynen ligger inte bara halvårsberättelser och kvartalsräkningar. Rättens ombudsman har dessutom befogenhet att, när han finner det lämpligt, inventera boets kassa och övriga tillgångar samt fordra redovisning av förvaltaren.

Rättens ombudsman skall också ha tillgång till böcker och andra handlingar rörande boet samt äger av förvaltaren erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning. Samma befogenheter tillkommer granskningsman.

Borgenär och gäldenären får ta del av redovisningshandlingar som förvaltaren gett in till rättens ombudsman. De har också rätt att av ombudsmannen och förvaltaren erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Konkursdomaren fullgör sin tillsynsuppgift i första hand genom granskning av de berättelser som förvaltaren skall upprätta. Härutöver kan konkursdomaren begära upplysningar om boet av rättens ombudsman och förvaltaren.

2.2.5 Bevaknings- och utdelningsförfarandet m.m.

I 5 kap. KL (100–124 §§) ges regler om vilka fordringar som får göras gällande i konkurs samt om bevakning av fordringar och anmärkning mot bevakning.

I konkurs får enligt 100 § inte göras gällande andra fordringar än de som har uppkommit före konkursbeslutet. Borgenär som önskar utdelning i konkurs skall hos konkursdomaren bevaka sin fordran. Gör han anspråk på förmånsrätt för bevakat belopp skall han yrka detta vid sin bevakning (101 § första stycket). Vissa borgenärer behöver inte bevaka för att få utdelning. Panthavare behöver sålunda inte bevaka sin fordran för att få betalt ur panten (123 § första stycket). Även borgenär som står i skuld till gäldenären och vill kvitta sin fordran är befriad från kravet på bevakning (121 a § andra stycket). Även andra fall förekommer där borgenär ej behöver bevaka.

Bevakning görs skriftligen hos konkursdomaren inom viss tid som denne bestämmer. Bevakningstiden skall enligt 19 § första stycket KL vara minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet.

Speciella regler gäller om fordran som omfattas av den statliga lönegarantin. När förvaltare lämnar underrättelse till länsstyrelsen om klar fordran enligt 6 § första stycket lönegarantilagen, åligger det honom att samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordringen. Bevakning sker genom att förvaltaren tillställer konkursdomaren två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning (jfr 101 § fjärde stycket).

Borgenär förlorar ej rätten till utdelning genom att försitta bevaknings-

tiden. Enligt 111 § är nämligen efterbevakning tillåten. Borgenär som efterbevakar fordran är i vissa avseenden sämre ställd än den som bevakat inom utsatt tid. Förfarandet vid efterbevakning är i huvudsak detsamma som vid vanlig bevakning.

Den som vill angripa gjord bevakning kan framställa anmärkning däremot hos konkursdomaren. Rätt att göra anmärkning tillkommer förvaltaren, borgenär som bevakat fordran i konkursen och gäldenären. Förvaltaren är skyldig att granska bevakningarna och, när anledning finns, framställa anmärkningar mot yrkade betalnings- och förmånsrättsanspråk (104 § första och andra styckena). Gjord anmärkning gäller enligt 105 § till förmån för övriga anmärkningsberättigade.

Anmärkningstiden fastställs av konkursdomaren. Den skall enligt 103 § andra stycket bestämmas till minst två och högst fyra veckor från bevakningstidens utgång. När det prövas oundgängligen nödvändigt, får dock längre anmärkningstid bestämmas.

Borgenär mot vars bevakning anmärkning ej har framställts i föreskriven ordning skall enligt 106 § åtnjuta den betalnings- och förmånsrätt han har yrkat. Denna regel har dock två undantag. Underlåtenhet att anmärka får ej gå ut över borgenär med särskild förmånsrätt. Vidare skall förmånsrättsyrkande som ej avser någon i lag föreskriven förmånsrätt vara utan verkan, även om anmärkning inte görs.

Tvistefråga som har uppkommit genom att anmärkning framställts mot gjord bevakning skall enligt 108 § handläggas vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman. Som framgår av det tidigare sagda brukar detta benämnas förlikningssammanträde. Detta hålls enligt 103 § andra stycket tidigast två och senast fyra veckor efter anmärkningstidens utgång. Vid förlikningssammanträdet får förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan. Förvaltaren skall vara närvarande vid sammanträdet men hans utevaro hindrar inte ärendets handläggning.

Rättens ombudsman skall genom förhör med de närvarande försöka utreda tvistefrågorna och åstadkomma förlikning. Om alla närvarande medger att anmärkning förfaller eller inskränker denna, får den som uteblivit inte föra talan däremot. Närvarande rättsägare kan överklaga beslutet enligt allmänna regler om fullföljd mot beslut vid borgenärssammanträde (jfr 183 § KL).

Om förlikning inte kan träffas, skall tvistefrågan hänskjutas till rätten (108 § fjärde stycket). Denna skall pröva kvarvarande tvistefrågor i s.k. jävsprocess.

Mål om tvistiga fordringar skall enligt 103 § tredje stycket av konkursdomaren sättas ut till viss dag inom fjorton dagar från förlikningssammanträdet. Om det i särskilt fall anses nödvändigt, får handläggningen ske senare. Tvistefrågorna skall enligt 109 § såvitt möjligt avgöras i ett sammanhang. Behövs ytterligare tid för utredning av vissa fordringar, skall dock rätten döma särskilt över de tvistefrågor som kan avgöras tidigare.

Handläggningen skall ske skyndsamt. I övrigt finns regler om handläggning i 21 1 § KL. Muntlig förberedelse är obligatorisk. Om samtliga närvarande samtycker eller saken befinns uppenbar, får huvudförhandling hållas i omedelbart samband med förberedelsen. Föreligger ej någon av dessa förutsättningar, skall rätten sätta ut särskild huvudförhandling. Uteblir part eller annan som får komma tillstädes, utgör det ej hinder mot målets handläggning och avgörande.

Konkursdomarens beslut i fråga om anmärkningstid och tid och plats för förlikningssammanträdet skall fattas utan dröjsmål efter bevakningstidens utgång samt efter samråd med förvaltaren och rättens ombudsman (103 § första stycket). Om det lämpligen kan ske, får beslut i dessa frågor och i fråga om dag för sammanträde för prövning av tvistiga bevakningar fattas redan innan bevakningstiden gått ut.

Av 115 § följer att en dom i jävsprocess har begränsad rättsverkan. Genom sådan dom avgörs endast vilken rätt den ifrågavarande fordringen har i konkursen.

Enligt särskild föreskrift i 110 § kan förlikning om anmärkning mot bevakad fordran ej ingås på annat sätt än som anges i 108 §, om inte alla vilkas rätt är beroende av förlikningen samtycker därtill.

Även arbetsrättsliga fordringar kan prövas i jävsprocess. Lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister skall visserligen tillämpas i tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, s.k. arbetstvister (1 kap. 1 § nämnda lag). Enligt särskild bestämmelse i 1 kap. 2 § första stycket 2 samma lag gäller denna emellertid inte beträffande mål som skall handläggas av tingsrätt med tillämpning av KL. En sak för sig är att, om parterna vill få en fullständigare prövning av tvistig fordran i den ordning som föreskrivs i lagen om rättegången i arbetstvister, de kan inleda särskild rättegång om fordringen enligt den lagen. I jävsprocessen skall fordringen då till följd av 109 § KL fastställas till det belopp som kan komma att bestämmas i den särskilda rättegången.

Regler om utdelning finns i 6 kap. KL (125–148 a §§). Boets penningmedel skall, i den mån de ej åtgår till bestridande av konkurskostnaderna och till betalning av boets egna skulder, delas ut till borgenärerna. Utdelning får ske sedan anmärkningstiden har gått ut och, i de fall anmärkning gjorts, förlikningssammanträdet har hållits (125 §).

Fördelningen av medlen sker genom ett utdelningsförslag som upprättas av förvaltaren i samråd med rättens ombudsman (128 §). När all boets egendom har förvandlats i pengar, skall slututdelning ske. Viss utdelning kan dock ske redan dessförinnan (126 §). Kungörelse om utdelningsförslag skall utfärdas och varje borgenär som har tillerkänts utdelning genom förslaget särskilt underrättas (129 §). Klander mot förslaget får anmälas inom viss tid hos konkursdomaren (130 §). Klandertalan prövas av rätten.

Utdelning sker i första hand till de borgenärer som är förmånsberätti-

gade (prioriterade). I förmånsrättslagen (1970:979) anges vilka fordringar som åtnjuter förmånsrätt och den inbördes företrädesordningen mellan fordringar med förmånsrätt. De medel som återstår sedan de prioriterade borgenärerna blivit tillgodosedda fördelas mellan de oprioriterade borgenärerna, varvid varje borgenär får betalt i förhållande till beloppet av sin fordran.

När förslag till slututdelning läggs fram enligt därom utfärdad kungörelse, anses konkursen avslutad (146 §). Efterutdelning skall ske, om medel efter konkursens slut blir tillgängliga för utdelning. Under vissa förutsättningar får konkursdomaren dock förordna, att medlen i stället skall överlämnas till gäldenären (148 §).

De flesta ordinära konkurser avslutas genom slututdelning. Andra former för avslutning av ordinär konkurs är ackord och förlikning. Bestämmelser härom finns i 7 kap. KL.

En ordinär konkurs kan avskrivas, om det visar sig att boet inte räcker till betalning av konkurskostnader och boets skulder (186 § KL). Förfarandet vid sådan avskrivning brukar betecknas som efterföljande fattigkonkurs. Se vidare under avsnitt 2.3. Avskrivning skall också ske, om inte någon fordran har bevakats inom föreskriven tid (124 §).

2.3 Förfarandet vid fattigkonkurs

De grundläggande bestämmelserna om fattigkonkurs finns i 9 kap. KL (185–188 §§). Sådan konkurs kan vara antingen s.k. ursprunglig fattigkonkurs (185 §), vilken är den form man i allmänhet syftar på när man talar om fattigkonkurs, eller s. k. efterföljande fattigkonkurs (186 §).

Vad gäller *ursprunglig fattigkonkurs* föreskrivs i 185 § inledningsvis att om konkursdomaren, när konkurs beslutas, finner anledning anta att gäldenärens bo inte räcker till betalning av konkurskostnaderna och om det inte genast ställs säkerhet för dessa kostnader, KL:s ordinära regler om vidtagande av åtgärder efter konkursbeslutet inte skall tillämpas. Förfarandet skall i stället följa bestämmelserna i de fem särskilda punkter som ingår i paragrafen.

Enligt punkt 1 kungöres konkursbeslutet i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning. I kungörelsen skall anmärkas att anledning finns till antagande att boet inte förslår till bestridande av konkurskostnaderna.

Enligt punkt 2 skall konkursdomaren, om det anses behövligt, förordna en god man att ta vård om gäldenärens bo. I praktiken utses god man i mer än 90% av samtliga fall. God man skall alltid förordnas, om inte till konkursdomaren har getts in en av gäldenären under edsförpliktelse underskriven förteckning över dennes tillgångar och skulder med uppgift om dels varje borgenärs namn och postadress, dels i vad mån skuld avser lön eller pension, samt de böcker och andra handlingar som rör boet. Gode mannen skall då ofördröjligen upprätta sådan bouppteckning och

lämna in den till konkursdomaren. Vidare skall gode mannen så snart kunskap har vunnits om löne- eller pensionsskuld anmäla detta till kronofogdemyndigheten i gäldenärens hemortskommun.

Hur långt gode mannens befogenheter sträcker sig är oklart i flera viktiga hänseenden. Han får givetvis vidta åtgärder, som är föranledda av gäldenärens rådighetsförlust och avser att motverka värdeförstöring. Han får också vara verksam för att undersöka, om övergång till ordinär konkurs bör äga rum. Vad han närmare bestämt får göra i sådant avseende är emellertid tveksamt. Gode mannen torde kunna ta emot betalning av skuld till gäldenären. Han kan däremot inte föra talan om återvinning. Inte heller är han i princip berättigad att realisera egendom i andra fall än för att hindra hastig värdeförstöring eller liknande (jfr 61 § andra stycket KL). Realisation i syfte att borgenärerna skall få betalt blir f.ö. normalt inte aktuell, eftersom något utdelningsförfarande inte förekommer i fattigkonkurs.

Framgår inte av boupptecknigen att det finns tillgång till betalning av konkurskostnaderna, skall konkursdomaren enligt punkt 3 i 185 § genast kalla gäldenären att inställa sig för att avlägga boupptecknigsed. Om sådan edgång gäller i huvudsak detsamma som om edgång i ordinär konkurs.

Om det inte genom tillägg vid edgången eller på annat sätt kommer fram att det finns tillgång till betalning av konkurskostnaderna och om inte heller säkerhet ställs för dessa kostnader, skall konkursdomaren enligt punkt 4 besluta om avskrivning av konkursen. Innan ed har avlagts får konkursen i princip inte avskrivas. Avskrivning får dock ske, om hinder föreligger för fullgörande av edgång inom skälig tid och konkursdomaren finner anledning saknas till antagande att det genom edgången skulle komma fram tillgång till betalning av konkurskostnaderna.

Punkt 5 innehåller bestämmelser för det fallet att under konkursens gång boet befinns räcka till konkurskostnaderna eller att säkerhet ställs för dem. Konkursdomaren skall då utfärda sådan kungörelse om konkursen som föreskrivs vid ordinär konkurs (se 19 § KL). Konkursen skall sedan handläggas som ordinär konkurs. Ny boupptecknigsed behöver dock inte avläggas. Säkerhet kan ställas även av annan än sökanden. Om säkerhet har ställts, skall konkursdomaren föranstalta om ordinär konkurs även om han anser att ett sådant förfarande i själva verket är opåkallat i det aktuella fallet. Det kan finnas olika skäl till att någon vill få ett ordinärt förfarande till stånd. En borgenär kan t.ex. hysa förhoppningen att boet skall tillföras egendom genom återvinning. Han kan också vilja genom förvaltarberättelse enligt 55 § KL få utrett, om gäldenären har gjort sig skyldig till brott som avses i 11 kap. brottsbalken.

I 186 § finns bestämmelser om *efterföljande fattigkonkurs*. Om det efter utfärdandet av kungörelse om ordinär konkurs enligt 19 § blir uppenbart att det saknas tillgång till betalning av konkurskostnaderna, skall för-

valtaren utan dröjsmål anmäla det till konkursdomaren. Han skall samtidigt lämna redovisning för förvaltningen. Om konkursdomaren efter att ha hört rättens ombudsman finner anmälningen vara befogad, skall han låta kungöra den i bl.a. Post- och Inrikes Tidningar. Ifall det inom 30 dagar sedan kungörelsen var införd i nämnda tidning ställs säkerhet för konkurskostnaderna, förfaller anmälningen och konkursen fortsätter i vanlig ordning. Vill borgenär eller gäldenären visa att tillgångarna räcker till betalning av konkurskostnaderna, skall han inom samma tid meddela det till konkursdomaren. Denne kan bevilja nödigt rådrum. Om säkerhet inte ställs eller meddelande från borgenär eller gäldenären inte ger anledning anta att det finns medel till betalning av kostnaderna, skall konkursen avskrivas.

Den redovisning som förvaltaren skall avge enligt 186 § gäller som slutredovisning (se 190 § andra stycket).

Om förvaltare eller granskningsman avgår sedan anmälan har gjorts enligt 186 § att tillgång saknas till betalning av konkurskostnaderna, skall enligt 187 § borgenärssammanträde för val av efterträdare inte sättas ut så länge anmälningen är beroende på prövning.

I rättstillämpningen förekommer det att små och enkla konkurser handläggs och avskrivs som fattigkonkurser, trots att det i boet finns medel som i och för sig antagligen hade räckt till kostnaderna för ett ordinärt förfarande. I sådana fall brukar gode mannen med gäldenärens samtycke betala dessa medel till den eller de borgenärer som har bästa förmånsrätt.

Det kan tilläggas att staten inte är befriad från skyldigheten att ställa sådan säkerhet som avses i 185 eller 186 § KL.

2.4 Konkursgäldenärs skyldigheter, m.m.

I 4 kap. (88–99 §§) KL ges bestämmelser om gäldenärens skyldigheter under konkursen, om hans rätt till underhåll och om boupptecknings ed av annan än gäldenären. Bestämmelserna har vad gäller edgång motsvarande tillämpning vid ursprunglig fattigkonkurs (185 § 3).

Gäldenären är under tiden mellan konkursansökningen och konkursbeslutet enligt KL inte underkastad några inskränkningar i sin personliga rörelsefrihet. Inte heller gäller några begränsningar i gäldenärens rådighet över sin egendom.

När konkurs beslutats, begränsas enligt 88 § gäldenärens personliga rörelsefrihet i vissa hänseenden. Under tiden fram till dess att han avlagt boupptecknings ed får han inte utan samtycke av rättens ombudsman lämna den ort där han är bosatt. Senare under konkursen får han inte utan ombudsmannens medgivande bege sig längre bort från denna ort än att han inom en vecka efter kallelse kan infinna sig inom rättens domsaga. Han skall dessutom hålla ombudsmannen och förvaltaren underrättade om

sin vistelseort och, ifall denna ligger utom domsagan, den person inom domsagan som kan ta emot kallelse för gäldenärens räkning.

I och med beslutet om konkurs förlorar gäldenären rådigheten över egendom som hör till konkursboet (20 § KL).

Enligt 89 § första stycket har gäldenären en allmän skyldighet att lämna konkursdomaren, rättens ombudsman, förvaltaren och granskningsman samt, vid borgenärssammanträde, borgenärerna upplysningar om boet.

Gäldenären skall enligt 89 § andra stycket vara närvarande vid borgenärssammanträde. Om han vill utebli från sammanträde, skall han inhämta samtycke av konkursdomaren eller, i fråga om sammanträde inför rättens ombudsman, av denne. Gäldenärens utevaro från borgenärssammanträde utgör inte hinder för handläggningen av ärenden som skall förekomma där.

Innan rättens ombudsman meddelar beslut i fall som avses i 88 och 89 §§, skall han höra förvaltaren. Är förvaltaren eller gäldenären missnöjd med rättens ombudsmans beslut, får frågan enligt 90 § hänskjutas till konkursdomarens prövning.

Gäldenären skall närvara vid bouppteckningsförrättningen och uppge boet under ed. Enligt 91 § är han skyldig att beediga bouppteckningen inför konkursdomaren. Bouppteckningseden skall enligt 92 § normalt avläggas vid första borgenärssammanträdet. Om gäldenären har laga förfall eller bouppteckningen ännu ej kommit in till konkursdomaren, får eden avläggas senare. I speciella fall kan eden avläggas vid annan domstol än konkursdomstolen eller i hemmet. I fråga om edens avfattning gäller 36 kap. 11 § rättegångsbalken. Gäldenär som har lämnat oriktiga uppgifter kan ådra sig ansvar enligt brottsbalken.

93 § innehåller bestämmelser om bouppteckningsed av omyndig gäldenär som fyllt 15 år och av annan än gäldenären. Gemensamt för bestämmelserna är att edgång förutsätter yrkande av förvaltaren eller borgenär. Bland dem som kan åläggas bouppteckningsed märks i första hand gäldenärens make. Samma skyldighet åvilar även gäldenärens barn samt hans "husfolk och tjänare" under förutsättning att de kan antas äga kunskap om boet. Är gäldenären död, skall ed avläggas av dödsbodelägarna. Om någon utanför den krets av personer som nu nämnts har haft hand om egendom som hör till konkursboet, är han enligt 93 § på yrkande skyldig att uppge vad han omhänderhaft och bekräfta uppgiften mot ed.

I 93 § finns också regler om förfarandet när yrkande framställts om edgång av omyndig gäldenär eller annan än gäldenären.

I 94 § finns föreskrifter om tvångsmedel mot gäldenären. Gäldenär som undandrar sig att närvara vid bouppteckningsförrättning och där uppge boet (54 § KL), att underrätta ombudsmannen om sin vistelseort (88 §), att lämna upplysningar om boet (89 § första stycket), att närvara vid borgenärssammanträde (89 § andra stycket) eller att beediga bouppteckningen (91 § och 93 § första stycket första meningen kan efter omständigheterna

hämtas eller genom häktning tillhållas att fullgöra sin skyldighet. Detsamma gäller beträffande gäldenär som överträder reseförbudet enligt KL (88 §). Om annan än gäldenären undandrar sig edgång, kan förutom hämtning och häktning även vitesföreläggande komma i fråga. Kostnaden i samband med häktning betalas av allmänna medel.

Enligt 95 § skall konkursdomaren besluta om tvångsmedel och döma ut vite. Den som har häktats skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren.

Ingripande mot konkursgäldenär genom hämtning eller häktning kan också ske på grund av bestämmelser i 8 § lönegarantilagen.

Har reseförbud före konkursen meddelats gäldenär, förfaller detta enligt 96 § så snart han avlagt boupptecknings ed i konkursen.

I 97 och 98 §§ finns bestämmelser om beneficium och underhåll. Principen är att gäldenären äger av konkursboet få ut egendom som enligt 65 § utsökningslagen inte är utmätningsbar. I fråga om underhåll gäller att, när annan möjlighet till försörjning saknas, nödigt underhåll får utgå till gäldenären och vissa närstående personer under en månad efter konkursutbrottet eller, om synnerliga skäl föreligger, under längre tid. I dödsbos konkurs tillkommer förmånerna den dödes efterlevande familj. Förvaltaren skall i samråd med rättens ombudsman bestämma vad som får utgå av boet. Tvist prövas av rätten enligt de regler som finns i 27 § KL om tvist mellan gäldenären och konkursboet rörande gäldenärens arbetsinkomst m.m.

2.5 Konkurskostnader

Enligt 125 § KL skall i *ordinär konkurs* konkurskostnaderna betalas ur boet framför konkursborgenärernas fordringar. En annan betalningsordning kan dock i undantagsfall föranledas av vissa regler i 81 § KL angående fördelning av konkurskostnader på olika slags egendom i konkursboet. Kategorien konkurskostnader omfattar vid ordinär konkurs främst arvoden till förvaltaren och rättens ombudsman. Hit hör vidare utlägg som konkursdomaren, förvaltaren eller rättens ombudsman gjort för boets räkning (t.ex. för kungörelser). Även boets egna kostnader för t.ex. rättegång hänförs till konkurskostnaderna.

Bestämmelser om arvoden till rättens ombudsman och förvaltaren finns i 82–86 a §§. Arvodena bestäms enligt 82 § av rätten. Arvode får inte sättas till högre belopp än som med hänsyn till det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet varmed det utförts samt boets omfattning kan anses utgöra skälig ersättning för uppdraget. Arvode får inte beräknas efter tid.

Arvode skall enligt 83 § bestämmas till visst belopp i ett för allt, om inte reglerna i 81 § föranleder att särskilt arvode skall bestämmas för viss

egendom. Sådant särskilt arvode kan fastställas innan arvodesfrågan i övrigt avgörs.

Arvode bestäms efter framställning till konkursdomaren från den arvodesberättigade, 84 §. När det lämpligen kan ske, bör arvode bestämmas samtidigt för alla som är berättigade. Vid arvodesframställningen skall fogas redogörelse för det arbete som uppdraget har medfört och specifikation av hur det yrkade beloppet fördelar sig på olika förvaltningsåtgärder. Har förvaltare anlitat annan för viss förvaltningsåtgärd och ersättning därför tillgodoförts denne eller har den arvodesberättigade tillgodogjort sig ersättning för utgifter, skall detta uppges i redogörelsen.

När framställning om arvode kommit in, skall konkursdomaren enligt 85 § sätta ut tid för rättens handläggning av ärendet. Han skall genom kungörelse utfärda kallelse på rättsägarna att utföra sin talan. Särskilda kallelser förekommer också. Om arvodesfrågan ej inverkar på borgenärernas rätt, behöver kungörelse inte utfärdas.

I 86 § föreskrivs att rättens ombudsman inte får uppbära arvode förrän slutredovisning har avgetts i konkursen, om han inte avgår dessförinnan. Förvaltaren får inte ta ut arvode innan han har avgett slutredovisning för sin förvaltning.

Genom bestämmelser i 86 a § ges möjlighet för rättens ombudsman och förvaltare att i undantagsfall erhålla förskott på arvode. Sådant förskott beslutas av konkursdomaren.

Bestämmelsen i 125 § räknar även med en andra huvudkategori av skulder som i princip skall betalas ur bomassan innan eventuell utdelning sker till borgenärerna, nämligen s.k. massaskulder eller – sett från borgenärssynpunkt – massafordringar. Dessa fordringar tillkommer andra personer än konkursfunktionärerna och riktar sig mot konkursboet som en särskild juridisk person. De kan vara av skilda slag. Som exempel kan nämnas fordran som har uppkommit på grund av att boet har trätt in i ett av gäldenären tidigare ingånget ömsesidigt förpliktande avtal. Massafordringar behöver emellertid inte grunda sig på avtal utan kan t.ex. utgöra krav på rättegångskostnader som boet har förpliktats utge. I regel är det inte svårt att skilja massafordringarna från konkurskostnaderna, även om tveksamma gränsfall undantagsvis kan förekomma.

Det kan inträffa att tillgångarna i ett konkursbo inte räcker till full betalning av konkurskostnaderna och förekommande massafordringar. Frågan är då vilken företrädesordning till betalning ur boet som gäller mellan de båda grupperna konkurskostnader och massafordringar. Även mellan konkurskostnader inbördes och mellan massafordringar inbördes kan konkurrens uppkomma. KL innehåller inte några regler om hur dessa konkurrensfrågor skall lösas. Inte heller förarbetena ger någon vägledning. Olika uppfattningar i saken har kommit till uttryck i den juridiska litteraturen (se SvJT 1977 s. 298–300).

För *fattigkonkursernas* del finns vissa bestämmelser om konkurs-

kostnader i 188 § KL. Första stycket avser det fallet att borgenär har ansökt om konkurs och konkursen avskrivs som ursprunglig fattigkonkurs (185 § KL). Konkurskostnaderna, främst sådan ersättning till god man som har bestämts av konkursdomaren, skall i sådant fall betalas av borgenären. Andra stycket gäller fall då konkurs har upphört på annat sätt än genom slututdelning (alltså både ursprunglig och efterföljande fattigkonkurs) och rör ansvaret för kostnader som har förskotterats av konkursdomaren. I den mån konkursboet då inte räcker till betalning av vad konkursdomaren har förskotterat för kungörelser och annat, som bort betalas av boet, samt kostnaderna inte heller kan tas ut av ansvarig borgenär, har konkursdomaren rätt till ersättning av allmänna medel för vad han har förskotterat.

Med undantag för angivna förskott framgår inte av KL att konkursboets tillgångar får användas till betalning av konkurskostnaderna vid avskrivning av ursprunglig fattigkonkurs. Det är därför inte givet att boets medel enligt gällande rätt får tas i anspråk för konkurskostnaderna mot gäldenärens bestridande. Skäl kan emellertid anföras till stöd för att det får ske. Det skulle stå i överensstämmelse med den allmänna exekutionsrättsliga principen att kostnaderna för förfarandet i första hand skall betalas ur det angripna objektet (se t.ex. 198 § utsökningslagen, jfr 125 § KL). Klart är emellertid att kostnaderna – med undantag för nämnda förskott – aldrig kan tas ut av allmänna medel. Som har nämnts nyss skall däremot borgenär svara för kostnaderna, om konkursen har tillkommit på hans ansökan. Om staten i egenskap av borgenär genom vederbörligt organ har sökt gäldenären i konkurs, svarar staten för kostnaderna enligt de regler som gäller om sökande borgenärs kostnadsansvar i allmänhet.

En följd av den angivna regleringen i KL är att en god man kan bli helt eller delvis utan ersättning för arbete och omkostnader. Detta blir under alla omständigheter fallet, om gäldenären själv har sökt sig i konkurs och boet inte ger täckning för kostnaderna samt om konkursen har uppstått på borgenärs ansökan men boet är otillräckligt och borgenären insolvent. Det kan i detta sammanhang nämnas att enligt 4 § instruktionen (1973:249) för de allmänna advokatbyråerna tjänsteman vid sådan byrå bör åta sig uppdrag bl.a. som god man vid fattigkonkurs, om nödvändiga åtgärder annars inte skulle vidtas på grund av att ersättning för uppdraget inte kan påräknas (se prop. 1972:4 s. 281).

Efterföljande fattigkonkurs (186 § KL) utgör som har nämnts tidigare en form för avskrivning av ordinär konkurs, när boet inte ger täckning för konkurskostnaderna. Bortsett från regeln i 188 § andra stycket om ersättning av allmänna medel för vissa förskott för kungörelser m.m. finns i KL inte några allmänna bestämmelser om vilka medel som skall användas till betalning av konkurskostnaderna i sådant fall. Den förut berörda principen att exekutionskostnader i första hand skall tas ut ur föremålet för exekutionen torde emellertid gälla även här. Detta innebär att kostnaderna, däribland arvoden till förvaltaren och rättens ombudsman, skall

betalas av konkursboets tillgångar så långt de räcker. Om säkerhet har ställts för kostnaderna, får denna tas i anspråk för vad som inte kan utgå ur boet. Utöver vad som följer av 188 § andra stycket träder det allmänna inte in.

Borgenär som har gjort konkursansökan svarar inte för konkurskostnader vid avskrivning enligt 186 §. En annan sak är att han enligt gällande lag frivilligt kan ta på sig ansvaret genom att ställa säkerhet för de kostnader som en ordinär konkurs medför.

Förvaltaren och rättens ombudsman kan bli helt eller delvis utan ersättning för arbete och utgifter, när konkurs avskrivs enligt 186 §. Detta är fallet, om tillgångarna i konkursboet inte räcker till och säkerhet inte har ställts.

2.6 Närliggande rättsområden

2.6.1 Utmätning och utmätningsed

Om en gäldenär inte frivilligt betalar sin skuld, kan borgenären under förutsättning att han har exekutionstitel söka utmätning i gäldenärens egendom. Utmätning är i princip en enklare, billigare och mindre ingripande exekutionsform än konkurs. Utmätningsförfarandet är dock inte alltid tillräckligt. Bl.a. finns endast begränsade möjligheter att i ett utmätningsmål få fram uppgifter om gäldenärens tillgångar. En gäldenär är nämligen enligt gällande lag inte skyldig att vid utmätning lämna upplysningar om sina tillgångar. Han kan i princip utan påföljd vara helt passiv och t.o.m. avsiktligt lämna felaktiga uppgifter.

En borgenär som endast vill förvissa sig om huruvida gäldenären har utmätningsbara tillgångar eller inte kan välja mellan två vägar. Om konkursgrund föreligger, kan han utverka konkurs varmed följer skyldighet för gäldenären att uppge alla sina tillgångar och bekräfta uppgiften med ed. I allmänhet kommer en konkurs i här avsedda fall att handläggas summariskt som fattigkonkurs enligt 185 § KL. Denna utväg kan ställa sig relativt dyr för borgenären med hänsyn till det kostnadsansvar som åvilar honom enligt 188 § första stycket KL.

Borgenären kan emellertid i stället påkalla tillämpning av lagen (1921:244) om utmätningsed, vilket i regel är enklare och billigare. Enligt denna lag är en gäldenär skyldig att på yrkande av borgenär upprätta förteckning över sina tillgångar och beediga förteckningen. Ansökan om utmätningsed görs hos konkursdomaren och eden avläggs inför denne. Skyldighet för gäldenären att avlägga utmätningsed förutsätter att utmätningsförrättning, som inte lett till full betalning, har ägt rum inom sex månader innan ansökan om utmätningsed gjordes. Det är straffbart att lämna oriktig uppgift i förteckning till utmätningsed (se 11 kap. 1 § andra stycket och 3 § andra stycket BrB).

Konkursansökningar från statens sida torde regelmässigt grundas på skatte- eller avgiftsfordringar. Ursprungligen antogs att utmätningsed skulle komma till användning i stället för fattigkonkurs särskilt när gäldenären befunnits sakna tillgångar vid utmätning för skattefordringar. Dessa antaganden har emellertid endast delvis besannats. Sedan några år är antalet ärenden om utmätningsed i sjunkande.

I lagrådsremiss den 16 mars 1978 har regeringen lagt fram förslag till utsökningsbalk som skall ersätta nuvarande UL. Förslaget innehåller bl.a. bestämmelser om upplysningsplikt för gäldenär i utmätningsmål. Utmätningsgäldenär är enligt förslaget skyldig att lämna de uppgifter om sina tillgångar som kronofogdemyndigheten behöver (4 kap. 14 § i förslaget). Upplysningsplikten avser även behövliga uppgifter om var tillgångarna finns och rörande omständigheter som är av betydelse för att precisera dem.

Förslaget i lagrådsremissen innebär vidare att kronofogdemyndigheten kan tvinga fram uppgifter om gäldenärens tillgångar. Som tvångsmedel kan användas vite och ytterst häktning. Vid behov kan gäldenären enligt 2 kap. 10 § i förslaget åläggas inställelse till förhör inför kronofogdemyndigheten. Gäldenären kan vid vite föreläggas att infinna sig vid förhör. Gäldenären är skyldig att på begäran av myndigheten ge in förteckning över sina tillgångar. Vid behov kan lämplig person förordnas att biträda gäldenären vid upprättande av förteckningen. Gäldenären kan åläggas att på heder och samvete skriftligen bekräfta de uppgifter om sina tillgångar som han har lämnat vid förhör eller i förteckning.

Enligt lagrådsremissen medför den nya regleringen att bestämmelserna i lagen om utmätningsed inte längre behövs. I remissen förordas därför att lagen utmönstras i samband med utsökningsbalkens ikraftträdande. Planerad tidpunkt härför är den 1 januari 1981.

2.6.2 Ackord

Ackord utgör liksom konkurs men till skillnad från utmätning en form för generaluppgörelse mellan insolvent gäldenär och hans borgenärer. Ackordsuppgörelse kan träffas vid ett fristående ackordsförfarande utan samband med konkurs. Man kan säga att huvudsyftet med ackordsinstitutet är att rädda en gäldenär från konkurs. Betydelsen härav belyses av att betydande värdeförstöring och stora avvecklingskostnader ofta följer med en konkurs.

Ackord förekommer i två huvudformer, *underhandsackord* och *offentligt ackord*, även kallat tvångsackord. Underhandsackord träffas frivilligt utan offentlig insyn och kräver samtycke av alla borgenärer. Offentligt ackord kan däremot genomföras mot en borgenärsminoritets bestridande och kommer till stånd genom en förhandling som äger rum i vissa lagbestämda former.

Ackord förutsätter att förmånsberättigade borgenärer får full täckning för sina fordringar och innebär i allmänhet att oprioriterade fordringar sätts ned till viss procent av det ursprungliga fordringsbeloppet (ackordsprocenten), varvid särskilda föreskrifter ges om betalningstiden. I princip berörs alltså endast oprioriterade borgenärer. Genom offentligt ackord bortfaller de skulder som omfattas av ackordet till den del de överstiger ackordsprocenten.

Bestämmelser om offentligt ackord utom konkurs finns i ackordslagen (1970:847). Enligt denna lag sker ackordsförfarandet under medverkan av en god man. Förfarandet inleds med att en god man på gäldenärens ansökan förordnas av konkursdomaren. Ett sådant förordnande medför vissa inskränkningar i borgenärernas möjligheter att få utmätning genomförd i gäldenärens egendom eller söka honom i konkurs. Syftet härmed är att förhandlingarna om en uppgörelse skall kunna föras i lugn och ro.

Inledningsskedet av ackordsförfarandet är inte underkastat någon offentlig tillsyn. Gäldenären behåller i princip rådigheten över sin egendom men är skyldig att samråda med gode mannen. Denne skall se till att borgenärernas bästa iakttas.

Om ackordsuppgörelse med borgenärerna uppnås under inledningsstadiet återkallas godmansförordnandet. Om någon uppgörelse inte träffas, kan ackordsförhandlingen övergå i ett andra skede, kallat förhandling om offentligt ackord. Ansökan om sådan förhandling måste göras inom två månader efter godmansförordnandet. Görs inte någon ansökan, förfaller godmansförordnandet.

Ansökan om offentlig ackordsförhandling skall åtföljas bl. a. av ackordsförslag och en av gode mannen upprättad boutpteckning. Tas ansökningen upp, skall gäldenären beediga boutpteckningen. När detta har skett, skall konkursdomaren meddela beslut om förhandling om offentligt ackord. Härefter skall de i förhandlingen deltagande borgenärerna vid borgenärssammanträde ta ställning till ackordsförslaget. Godtar de förslaget, skall konkursdomaren fastställa ackordet. Därmed är förfarandet avslutat. Undantagsvis hänskjuts ackordsförslaget till rättens prövning.

Även under den offentliga ackordsförhandlingen är gäldenären bibehållen vid rådigheten över sin egendom. Borgenärernas befogenheter att få till stånd utmätning eller konkurs inskränks ytterligare under detta skede.

Återvinning kan äga rum vid offentligt ackord med tillämpning av de regler som finns om återvinning i konkurs. Talan om återvinning får föras av borgenär vars fordran skulle omfattas av ackordet.

Ett offentligt ackord får i regel ej innefatta mindre ackordsprocent än 25 procent (minstadividenden).

Ackordsförfarandet enligt ackordslagen spelar i praktiken en ej oviktig roll. Antalet godmansförordnanden har varit i stigande alltsedan ackords-

lagen trädde i kraft den 1 januari 1971. År 1977 meddelades enligt preliminära uppgifter 125 godmansförordnanden.

Ackord – både underhands- och offentliga ackord – kommer i stor utsträckning till stånd genom medverkan av ett särskilt organ, Sveriges ackordscentral. Denna bedriver sin verksamhet i tre avdelningar, en i Stockholm för mellersta och norra Sverige, en i Göteborg för västra Sverige och en i Malmö för södra Sverige. Avdelningarna har ombud på större orter.

2.6.3 Statlig lönegaranti

Enligt lagen (1970:741) om statlig lönegaranti, lönegarantilagen, svarar staten för betalning av arbetstagares fordringar hos arbetsgivare som har försatts i konkurs. De fordringar som omfattas av lönegarantin är lönefordringar och andra ersättningar med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979), pensionsfordringar med förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag, arbetstagares kostnader för konkursansökan mot arbetsgivaren och kostnad som arbetstagare har ålagts att utge enligt 188 § första stycket KL. Beträffande fordringar med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen är garantin maximerad till ett belopp som motsvarar tolv basbelopp. Lönegarantin finansieras genom arbetsgivaravgifter. Garantibelopp utbetalas av länsstyrelsen. Tillämpningsföreskrifter till lönegarantilagen finns i kungörelsen (1970:745) om statlig lönegaranti vid konkurs.

Vad gäller de formella förutsättningarna för att betalning skall utgå enligt lönegarantin gäller olika system för ordinära konkurser och fattigkonkurser.

I ordinär konkurs utgår betalning endast för fordran som bevakats i konkursen. Betalning kan utgå redan innan fordringen efter bevakning blir utdelningsgill. Konkursförvaltaren skall nämligen snarast efter konkursbeslutet underrätta länsstyrelsen om fordran på lön under uppsägningstid om fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse bör under samma förutsättning lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin. I övrigt skall underrättelse lämnas när fordran har blivit utdelningsgill. Som nämnts i avsnitt 2.2.5 skall förvaltaren samtidigt som han lämnar underrättelse till länsstyrelsen om klar fordran bevaka fordringen för arbetstagarens räkning.

Staten inträder i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären i fråga om utbetalat garantibelopp. Utdelning i konkursen för arbetstagarens fordringar som omfattas av garantin tillfaller staten intill detta belopp.

I fattigkonkurserna ankommer det på kronofogdemyndighet att utreda och pröva lönegarantianspråk. Den gode mannen skall enligt den tidigare (avsnitt 2.3) berörda föreskriften i 185 § KL så snart kunskap har vunnits om löne- eller pensionsskuld anmäla detta till vederbörande kronofogdemyndighet. För konkursdomaren föreligger skyldighet att sända

underrättelse till kronofogdemyndighet om det finns anledning anta att fordran som omfattas av garantin kan göras gällande (7 § lönegarantilagen).

Arbetsgivare är skyldig att vid kronofogdemyndighets prövning lämna uppgift om arbetstagares anställnings- och avlöningsförhållanden. Undandrager sig arbetsgivaren detta, riskerar han hämtning eller häktning. Beslut härom meddelas av konkursdomaren efter framställning av kronofogdemyndigheten. Kostnader för hämtning och häktning utgår av allmänna medel.

Om kronofogdemyndigheten finner att en fordran som görs gällande inte omfattas av garantin får beslutet överklagas genom besvär.

2.7 Statistiska uppgifter

För att få underlag för bedömningen av frågan hur ett summariskt konkursförfarande bör utformas och avgränsas har konkurslagskommittén i den första etappen av sitt arbete utfört en statistisk undersökning av fattigkonkurser och även av ordinära konkurser i vissa hänseenden. Undersökningen avser de konkurser som har avslutats under åren 1970 och 1971 och omfattar femton tingsrätter, däribland de tre största. Undersökningen redovisas som bilaga 1 till kommitténs betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m.

I arbetet på en reform av förfarandet i ordinära konkurser har kommittén gjort en statistisk undersökning av alla ordinära konkurser som har avslutats år 1974. Denna undersökning finns redovisad i bilaga 1 till kommitténs senaste betänkande (SOU 1977:29) Konkursförvaltning.

Statistiska uppgifter rörande konkurs föreligger också i de studier angående insolventa företag som universitetslektorn Gösta Kedner har företagit på uppdrag av delegationen för de mindre och medelstora företagen år 1972–1975. Studierna har presenterats i rapporterna "Konkurs och ackord" från år 1972, "Konkursföretagets förvaltning och ekonomi" (SIND 3:1974) och "Företagskonkurser" (SIND 1975:2).

Uppgifter om antalet beslutade och avslutade konkurser i landet och konkursernas fördelning på olika handläggningsformer m. m. lämnas i statistiska centralbyråns publikation Rättsstatistisk årsbok. Motsvarande uppgifter fanns tidigare (t.o.m. år 1973) i publikationen Domstolarna. Beträffande utvecklingen under 1977 och 1978 föreligger än så länge endast preliminära uppgifter.

För att belysa de olika frågor som nu föreligger till bedömande redovisas i detta avsnitt översiktligt vissa grundläggande uppgifter som hämtats från det sålunda föreliggande statistiska materialet. I övrigt får hänvisas till de angivna källorna.

Konkursutvecklingen i stort

Under slutet av 1960-talet och början av 1970-talet ökade antalet konkurser kraftigt. Kulmen nåddes åren 1973–74. Belysande är att antalet avslutade konkurser ökade från 1.306 år 1965 till 4.566 år 1974, vilket innebar en procentuell ökning på 250 %. Ökningen låg i väsentlig mån på fattigkonkurserna. Dessas antal femdubblades under denna tid.

Totala antalet beslutade konkurser vari gäldenären var aktiebolag ökade från 352 (24 % av alla konkurser) år 1964 till 2.497 (59 %) år 1974. Detta visar att stegringen av antalet fattigkonkurser till mycket stor del motsvaras av en stegring av antalet aktiebolagskonkurser.

Under åren 1975–77 synes ökningen av antalet avslutade konkurser ha stannat upp. I stället har det noterats en viss minskning både vad gäller det totala antalet och antalet fattigkonkurser. Ser man på antalet nytillkomna konkurser har tendensen varit densamma men en viss ökning har ägt rum år 1977. Antalet konkurser som avslutats under första halvåret 1978 är i stort sett oförändrat i jämförelse med motsvarande tid år 1977. Däremot synes ökningen av de nytillkomna konkurserna fortsätta. Av antalet år 1977 avslutade konkurser, 3.576, svarade fattigkonkurserna för 2.618 stycken eller cirka 73 %.

Andelen fattigkonkurser är särskilt stor i storstadsområdena. Vid Stockholms tingsrätt t.ex. utgjorde fattigkonkurserna år 1976 88 % av alla avslutade konkurser. Vid de 3 största tingsrätterna avslutades år 1976 44 % av samtliga fattigkonkurser i landet.

Internationellt sett är antalet konkurser i Sverige högt. Som exempel kan nämnas att antalet beslutade konkurser i Norge var 657 år 1974 och i Finland 1.003 år 1973. Antalet avslutade konkurser i Danmark var år 1973 327. I Västtyskland och Storbritannien beslutades år 1974 7.352 resp. 5.278 konkurser.

Som en jämförelse kan nämnas att antalet slutligt handlagda utmätningseder år 1967 var 3.537 och år 1977 2.260.

Ordinära konkurser

Här avses, om inte annat sägs, konkurser avslutade år 1974.

Konkurser avslutade efter slututdelning (146 §-konkurser) utgjorde cirka 90 % av alla ordinära konkurser. 146 §-konkurserna hade en genomsnittlig varaktighet på 21 månader och 6 dagar.

Mer än en förvaltare förekom i ytterst få ordinära konkurser, 0,5 %. I 82,2 % av alla ordinära konkurser var förvaltaren advokat, i 14,4 % jur.kand. Rättens ombudsman var advokat i 73,7 % av konkurserna. I större delen av de återstående konkurserna anlitades pensionerade statstjänstemän som ombudsman. I 60,6 % av konkurserna var både förvaltaren och rättens ombudsman advokat. Granskningsmän förekom i endast 2,6 %

av konkurserna, i huvudsak i Södermanlands län. Det genomsnittliga arvodet i 146 §-konkurserna var 16.251 kr. till förvaltaren och 4.346 kr. till rättens ombudsman. Dessa arvoden motsvarar 6,6% resp. 1,8% av det genomsnittliga utdelningsbeloppet (244.547 kr.) i 146 §-konkurserna.

Uppgifter om tillgångarnas storlek finns redovisade blott beträffande de 146 §-konkurser som avslutades år 1971 i de 15 tingsrätter som omfattades av kommitténs första undersökning. Uppgifterna bygger på konkursboupptecknings arna. Tillgångarna uppgick till högst 50.000 kr. i 49,8%, till 50.001–100.000 kr. i 15,1%, till 100.001–150.000 kr. i 6,9%, till 150.001–200.000 kr. i 4,3% samt till högre belopp i 24,0% av konkurserna. I nästan hälften av konkurserna uppgick tillgångarna alltså till högst 50.000 kr. Huvuddelen av dessa redovisade tillgångar på högst 20.000 kr.

Utdelningen uppgick i 146 §-konkurserna till högst 30.000 kr. i 41,1%, däröver men högst 50.000 kr. i 12,3%, däröver men högst 100.000 kr. i 14% och över 100.000 kr. i 24,8% av konkurserna.

Den genomsnittliga utdelningen till borgenärer utan förmånsrätt uppgick till 11.303 kr. Utdelning till sådana borgenärer förekom endast i 15,0% av dessa konkurser. Utdelningsprocenten för denna grupp av borgenärer var mindre än 20% i 59,1% av 146 §-konkurserna. Genomsnittlig utdelningsprocent var endast 3,5.

Antalet borgenärer som fick utdelning i en genomsnittlig 146 §-konkurs var 14 vilket skall jämföras med antalet borgenärer enligt boupptecknin g i en sådan konkurs, 56. I 41,3% av 146 §-konkurserna fick högst 3 borgenärer utdelning.

Fattigkonkurser

Undersökningen vid de 15 tingsrätterna visar att konkursansökningen hade gjorts av gäldenären själv i mer än 20% av fallen, av staten i mer än 70% av fallen och av annan borgenär i omkring 5% av fallen.

I den genomsnittliga (ursprungliga) fattigkonkursen fanns under år 1971 2.857 kr. i tillgångar och 69.424 kr. i skulder. Av skulderna var 34.594 kr. skatteskulder och 34.830 kr. skulder av annat slag. Tillgångar saknades i nästan hälften (48,2%) av dessa konkurser. Medelvärdet av tillgångarna var 2.857 kr.

Skatteskulderna representerar som framgår av det nyss sagda ungefär hälften av samtliga skulder vid ursprunglig fattigkonkurs. I det övervägande antalet fattigkonkurser – omkring 60% – förelåg konkurrens mellan skatteskulder och andra slag av skulder. Enbart skatteskulder förekom i drygt 30% av konkurserna, medan antalet konkurser med uteslutande andra slags fordringar understiger 10%.

Den genomsnittliga handläggningstiden för samtliga ursprungliga fattigkonkurser som avskrevs under åren 1970 och 1971 vid de av kommittén

undersökta 15 tingsrätterna var omkring tre resp. fyra månader (beträffande år 1971 har viss förlängning förorsakats av en arbetskonflikt).

God man förordnades i nästan samtliga (93,1 %) av de konkurser som avslutades år 1971. Gode mannen var advokat i de flesta fall (82,4 %).

Det genomsnittliga arvodet (inkl. kostnadsersättning) till gode mannen i de fattigkonkurser som avskrevs under år 1971 i de 15 undersökta tingsrätterna uppgick till 347 kr. F. n. (1978) synes enligt inhämtade upplysningar genomsnittsarvodet hålla sig omkring 600–700 kr.

3 Prop. 1975/76:210 om ändring i konkurslagen m. m.

I prop. 1975/76:210 föreslogs i huvudsak på grundval av konkurslagskommitténs betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m. m. att systemet med de nuvarande fattigkonkurserna skulle ersättas med en *ny ordning för handläggning av mindre konkurser*. Denna handläggningsform skulle dessutom användas i åtskilliga fall som nu följer reglerna om ordinär konkurs. Förslaget syftade främst till att komma till rätta med vissa brister som är förenade med fattigkonkurserna. Den nya handläggningsformen beräknades bli tillämplig i närmare 80 % av alla konkurser.

Förslaget innebar i denna del huvudsakligen följande.

Det nya handläggningssystemet skall tillämpas, om det finns anledning att anta antingen att gäldenärens bo inte räcker till betalning av de konkurskostnader som skulle följa med ordinär handläggning eller att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande anordnas.

Konkursdomaren skall i samband med att konkursbeslutet meddelas pröva hur konkursen skall handläggas. Behövs ytterligare utredning för denna prövning, kan konkursdomaren uppdra åt kronofogdemyndigheten att inom viss kortare tid, i regel en vecka, komma in med sådan utredning. Någon möjlighet för borgenär att genom ställande av säkerhet få konkursen handlagd som ordinär konkurs finns inte. Övergång från mindre till ordinär konkurs kan inte äga rum.

I de mindre konkurserna – med undantag för en del dödsbokonkurser – skall en förvaltare alltid utses. Kronofogdemyndigheten skall som regel vara förvaltare. Om det av särskild anledning är olämpligt att förvaltningen utövas av myndigheten kan emellertid annan förordnas av konkursdomaren.

Förvaltaren, som står under tillsyn av konkursdomaren, skall i viktigare frågor samråda med borgenär som särskilt berörs. I övrigt stämmer förvaltarens åligganden i mindre konkurs i stora drag överens med vad som f.n. gäller beträffande förvaltare i ordinär konkurs. Bl.a. skall förvaltaren undersöka om det finns förutsättning för återvinning och om anledning att

misstänka gäldenärsbrott föreligger. Både förvaltaren och borgenär skall kunna föra talan om återvinning i samband med mindre konkurs.

Någon rättens ombudsman skall inte finnas i mindre konkurs utan förvaltningen – vare sig den utövas av kronofogdemyndighet eller av annan – skall stå under tillsyn av konkursdomaren. Förvaltaren är skyldig att lämna upplysningar till konkursdomaren, borgenär och gäldenären. Borgenärssammanträden förekommer ej i mindre konkurs. Förvaltaren har en allmän skyldighet att i viktigare frågor samråda med borgenärer som berörs av förvaltningen.

Förvaltaren skall inom en månad från konkursbeslutet upprätta och tillställa konkursdomaren bouppteckning. Om det inte finns tillgångar som räcker till betalning av konkurskostnader och massaskulder, skall konkursen på samma sätt som en fattigkonkurs avskrivas i anslutning till att bouppteckningsed avläggs.

Förvaltaren skall liksom i ordinär konkurs utreda vilka fordringar som kan göras gällande i konkursen. Någon bevaknings- och anmärkningsprocedur skall dock inte förekomma i mindre konkurs.

När det finns egendom i boet skall förvaltaren normalt sälja denna så snart som möjligt. Sedan all egendom har förvandlats i pengar, skall han upprätta utdelningsförslag. Förslaget skall jämte förvaltningsredogörelse ges in till konkursdomaren. Denne prövar förslaget och fastställer utdelningen i konkursen efter ett kungörelseförfarande. Förvaltaren skall självmant tillställa borgenärerna deras utdelning i konkursen.

I vissa fall kan kronofogdemyndigheten på egen begäran bytas ut mot annan förvaltare. Konkursdomaren får entlediga annan förvaltare än kronofogdemyndighet, om denne är olämplig eller av annan orsak bör skiljas från sitt uppdrag. När konkursen avskrivs, skall förvaltaren avge redovisning till konkursdomaren. Redovisning skall även lämnas när förvaltaren avgår före konkursens slut. Redovisningen kan klandras på samma sätt som slutredovisning i ordinär konkurs.

Konkurskostnaderna skall såvitt möjligt tas ut ur boet. Om boet inte räcker, skall annan borgenär än staten på vars ansökan gäldenären har försatts i konkurs stå för kostnaderna intill ett belopp som motsvarar en tiondel av basbeloppet. Kostnad som inte kan tas ut ur boet eller av borgenär skall betalas av staten. Konkurskostnaderna skall utgå ur boet före massafordringar.

Prop. 1975/76:210 upptog också vissa förslag rörande *förvaltningen i ordinära konkurser*. En viss skärpning av kvalifikationskraven för förvaltare föreslogs sålunda. De nya kraven kom till uttryck i motivuttalanden och innebar att förvaltaruppdragen i allmänhet skulle anförtros advokat eller annan som specialiserat sig på konkursförvaltning. Vidare föreslogs att borgenärerna inte längre skulle välja slutlig förvaltare utan att denne alltid skulle tillsättas av konkursdomaren efter borgenärernas hörande.

Beträffande enskildheterna i propositionsförslaget hänvisas till propositionen.

4 Konkurslagskommitténs betänkande (SOU 1977:29) Konkursförvaltning

4.1 Kommitténs förslag i sammandrag

Kommittén lägger i betänkandet bl.a. fram förslag till nya regler om konkursförvaltning och tillsynen över denna. Reglerna berör såväl ordinära som mindre konkurser.

Förslaget innebär sammanfattningsvis i fråga om de *ordinära konkurserna* följande: Konkursboet skall liksom f.n. förvaltas av en eller, undantagsvis, flera förvaltare. Institutet rättens ombudsman avskaffas. Som nytt tillsynsorgan inträder kronofogdemyndigheten, vilken i sådan funktion kallas tillsynsmyndigheten. Konkursdomaren skall inte längre utöva någon kontroll över konkursförvaltningen. Varje borgenär i en ordinär konkurs skall ha rätt att få en granskningsman utsedd.

I företagskonkurser skall vid behov ett allmänt ombud kunna förordnas med uppgift att bevaka arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen.

Konkursdomaren övertar rättens ombudsmans nuvarande uppgift att tjänstgöra som ordförande vid förlikningssammanträde.

Förvaltaren skall i princip på eget ansvar besluta om olika åtgärder utan att vara bunden av krav på samtycke eller andra inskränkningar i handlingsfriheten. Förvaltaren skall dock i viktigare frågor höra tillsynsmyndigheten och de borgenärer som särskilt berörs. Om allmänt ombud har förordnats, skall förvaltaren höra honom i arbetsmarknads- och regionalpolitiska frågor.

Särskilda regler om skyldighet för förvaltaren att samråda med och informera arbetstagarna i ett företag som gått i konkurs införs.

Förvaltaren får ökade befogenheter att använda tvång mot gäldenär, bl.a. för att kunna ta hand om egendom. Nya regler föreslås om förvaltarens bokföringsskyldighet och om arkivering av gäldenärens bokföring.

Vissa ändringar i bevaknings- och anmärkningsproceduren föreslås. De har till syfte att ge förvaltaren ökade möjligheter att åstadkomma förlikning, när bevakad fordran blivit föremål för tvist.

Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och i överensstämmelse med KL och andra författningar. Myndigheten skall lägga särskild vikt vid att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan. Revisor skall kunna utses av tillsynsmyndigheten för granskning av förvaltarens verksamhet.

Tillsynsmyndigheten skall genom råd och upplysningar främja en riktig

och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som rör konkursförvaltning.

De i prop. 1975/76:210 upptagna nya reglerna om konkursförvaltares kvalifikationer och om tillsättande av förvaltare i ordinära konkurser har i oförändrat skick förts över till kommittéförslaget.

Kommittén har i sitt lagförslag beträffande de *mindre konkurserna* utan ändring tagit in stora delar av det förslag till ändring av KL som lades fram i prop. 1975/76:210. Sålunda är utformningen av förfarandet i mindre konkurs i huvudsak densamma som i propositionsförslaget. Även i fråga om förutsättningarna för att mindre konkurs skall få anordnas överensstämmer förslagen. Vidare återkommer i kommittéförslaget den i propositionen föreslagna regleringen i fråga om konkurskostnader och om företrädesordning mellan sådana kostnader och massaskulder. När kommitténs förslag avviker från propositionsförslaget beror detta på den ytterligare prövning av förvaltningen i mindre konkurs kommittén företagit i enlighet med regeringens tilläggsdirektiv den 3 februari 1977 eller på den nya ordning i fråga om förvaltning och tillsyn i ordinär konkurs som kommittén föreslår. Bl. a. föreslår kommittén att advokat eller likställd skall vara förvaltare i mindre konkurs. Konkursdomarens prövning av frågan om handläggningsform skall enligt kommitténs förslag alltid ske i samband med konkursbeslutet och utan något särskilt utredningsförfarande. Förvaltarens verksamhet skall – liksom i ordinär konkurs – stå under tillsyn av kronofogdemyndigheten.

Utöver förvaltning och tillsyn berör kommitténs förslag reglerna om *gäldenärens skyldigheter*. Kommittén föreslår här vissa skärpningar i förhållande till gällande rätt. Under konkursen skall gälla förbud för gäldenären att lämna landet utan tillstånd och hans pass skall kunna tas ifrån honom. Förbud att resa inom landet kan vid behov också åläggas honom. Vidare utvidgas möjligheterna att hämta eller häkta gäldenären.

I kvalificerade fall skall gäldenären redan när konkursansökan har gjorts kunna förbjudas att lämna landet och fråntas sitt pass eller, ytterst, häktas.

Om gäldenären är juridisk person, skall även förutvarande ställföreträdare i vissa fall vara underkastade bestämmelserna som rör gäldenärens skyldigheter.

Kommittén erinrar i inledningen till sitt betänkande om att kommittén vid sin översyn av konkursförfarandet haft att inrikta sig på sådana frågor där det finns ett påtagligt reformbehov.

4.2 Huvudgrunder för kommitténs lagförslag i fråga om förvaltningen i ordinär konkurs

4.2.1 Reformens inriktning

Kommittén betecknar reformbehovet i fråga om konkursförvaltning och tillsyn över förvaltningen i ordinär konkurs som angeläget. Kommittén konstaterar att den nuvarande ordningen har gällt väsentligen oförändrad sedan KL:s ikraftträdande år 1922. Förfarandet uppfyller i många hänseenden inte de krav som kan ställas i dagens samhälle. En brist är att avvecklingen ofta inte sker så snabbt och rationellt som är önskvärt. Kommittén hänvisar till att det vid dess undersökning av år 1974 avslutade konkurser redovisades mycket höga tal både i fråga om avvecklingstid och arvoden. Det är därför viktigt att möjligheterna till förenkling och effektivisering av förvaltningsförfarandet tillvaratas. Bl. a. bör förfarandet göras mindre formbundet. Genom åtgärder i sådan riktning bör avvecklingstiderna kunna förkortas och kostnaderna hållas nere. Detta är inte bara till fördel för borgenärerna och gäldenären själv. Även från samhällelig synpunkt är det enligt kommittén ett intresse att konkurserna inte blir onödigt långdragna och kostsamma.

Kommittén har i sitt förslag utan ändring fört in de i prop. 1975/76:210 föreslagna nya bestämmelserna om förvaltares kvalifikationer och om utseende av förvaltare i ordinär konkurs. Kommittén erinrar om att den nya regleringen kommer att medföra att specialister, företrädesvis advokater, i allmänhet skall anlitas som förvaltare. De nya reglerna ökar enligt kommittén förutsättningarna att frigöra förvaltaren från den skyldighet att inhämta medgivanden till olika åtgärder som han f.n. är underkastad.

Även bortsett från den nu nämnda nya regleringen kan nuvarande förvaltningssystem enligt kommitténs mening göras smidigare och effektivare utan att rättssäkerheten blir lidande. Det är dock enligt kommittén viktigt att tillsynen över förvaltarens verksamhet ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Samtidigt bör borgenärer och anställda genom regler om samråd och information ges insyn i förvaltningen. Arbetsmarknads- och regionalpolitiska synpunkter bör också beaktas inom konkursförfarandets ram. Kommittén framhåller att tillgodoseendet av sådana intressen inte får medföra att borgenärernas ställning försämras.

4.2.2 Samråd och information

Nuvarande ordning innebär att förvaltaren enligt KL i en rad hänseenden skall inhämta samtycke av eller fatta beslut gemensamt med tillsynsorganet i konkursen, dvs. f.n. rättens ombudsman. Detta är fallet bl.a. i frågor om fortsättande av gäldenärens rörelse och försäljning av boets egendom. Kommittén, som föreslår att ett särskilt tillsynsorgan skall finnas även i fortsättningen, anser att förvaltaren bör få ta ställning till och

besluta i förvaltningsfrågor utan att behöva utverka samtycke av tillsynsorganet (tillsynsmyndigheten). Däremot bör förvaltaren enligt kommitténs mening vara skyldig att inhämta organets mening i viktigare förvaltningsfrågor. Kommittén anser det vara en fördel för förvaltaren när denne ställs inför svåra avgöranden att få del av tillsynsorganets erfarenheter och synpunkter.

Kommittén framhåller att nuvarande krav på samtycke eller beslut av borgenärskollektivet i vissa frågor gör förfarandet tungrott och många gånger motverkar en ändamålsenlig avveckling. Inte sällan visar borgenärerna ringa intresse för förvaltningens närmare bedrivande. Detta kan delvis förklaras av nuvarande otympliga former för borgenärernas medverkan. Kommittén framhåller att gällande regler om borgenärernas samtycke sällan aktualiseras i verkligheten. Kommitténs slutsats är att reglerna kan undvaras.

Kommittén föreslår att i stället införs en skyldighet för förvaltaren att i viktigare frågor höra sådana borgenärer som särskilt berörs av den aktuella frågan. Redan med nu gällande ordning är det enligt kommittén i praktiken vanligt att förvaltaren i viktigare angelägenheter under hand samråder med särskilt berörda borgenärer. Kommittén erinrar också om att en motsvarande skyldighet för förvaltaren att samråda med borgenärer har föreskrivits i propositionsförslaget om mindre konkurser. Kommittén menar att den föreslagna samrådsskyldigheten ger borgenärerna insyn och inflytande på de frågor som är väsentliga för dem.

Vissa bestämmelser i KL ställer upp krav på att speciella grupper av borgenärer skall ge sitt medgivande till vissa åtgärder. Bl.a. får lös egendom vari borgenär har panträtt inte utan panthavarens samtycke säljas på annat sätt än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljning. Kommittén ser borgenärens bestämmanderätt i dessa fall som ett moment i panträtten och finner att kraven på medgivande inte bör upphävas.

Som exempel på sådana "viktigare" frågor som det föreslagna samrådet med tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer skall omfatta nämner kommittén den vidare driften av gäldenärens rörelse, försäljning av värdefull egendom eller väckande av talan. Några särskilda föreskrifter om formerna för samrådet är enligt kommittén inte behövliga.

Kommittén understryker att den föreslagna regleringen om samråd inte innebär att förvaltaren kan undandra sig ansvaret för avgörandet av förvaltningsfrågorna. Beslutanderätten ligger sålunda hos förvaltaren. Samrådet ger emellertid honom ett bredare och säkrare underlag för bedömningen.

Enligt KL har gäldenären inflytande i vissa förvaltningsfrågor. Bestämmelser finns sålunda om att gäldenären skall höras i vissa fall, när det lämpligen kan ske. Detta gäller t. ex. frågor om försäljning och förlikning. Kommittén finner det vara naturligt och lämpligt att förvaltaren i viktigare frågor rådgör med gäldenären om denne inte är ovillig att samarbeta eller

svår att nå. Så torde enligt kommittén också ske i stor utsträckning i praktiken. Kommittén föreslår en generell regel av innebörd att förvaltaren i viktigare frågor bör inhämta gäldenärens mening, när det lämpligen kan ske. F.n. har gäldenären även beslutanderätt i vissa frågor, t. ex. i fråga om försäljning när gäldenären överklagat konkursbeslutet. Denna reglering bör kvarstå enligt kommitténs mening.

Kommittén föreslår att möjlighet skapas att tillsätta ett allmänt ombud i en konkurs. Enligt kommitténs förslag skall förvaltaren vara skyldig att höra det allmänna ombudet i frågor som har samband med arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen.

Kommittén framhåller att det när ett företag har gått i konkurs är viktigt att förvaltningen bedrivs i nära samråd med arbetstagarna och deras fackliga organisationer. Enligt kommittén torde den föreslagna skyldigheten för förvaltaren att samråda med särskilt berörda borgenärer ofta komma att sakna aktualitet beträffande arbetstagare med hänsyn till att dessa i regel får sina fordringar betalda genom lönegarantin.

Kommittén anser att åtskilliga förvaltningsåtgärder kan vara av betydelse för arbetstagare som är anställda i gäldenärens rörelse även om fordringsanspråken är tryggade. Kommittén pekar här särskilt på frågan om vad som skall hända med gäldenärens rörelse.

Frågan om man i KL bör tillgodose arbetstagarnas intresse av samråd och information i nämnda frågor måste enligt kommittén bedömas mot bakgrund av lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (medbestämmandelagen). Kommittén finner att reglerna i denna lag om arbetsgivares förhandlings- och informationsskyldighet i princip skall tillämpas vid konkurs och att skyldigheten då åvilar konkursförvaltaren. Kommittén ställer frågan om inte arbetstagarnas behov av samråd och information är tillräckligt tillgodosett genom medbestämmandelagen. Kommittén pekar dock på vissa begränsningar av medbestämmandelagens tillämplighetsområde. Rättigheterna enligt lagen är i huvudsak förbehållna arbetstagarorganisation i förhållande till vilken arbetsgivare är bunden av kollektivavtal. Den enskilde arbetstagaren har således inte rätt till förhandling eller information. Vidare gäller vissa undantag från förhandlingsskyldigheten enligt medbestämmandelagen. Kommittén menar att konkurssituationen har en så speciell och ingripande betydelse för arbetstagarna att en särskild reglering om samråd och information i KL är motiverad.

Den av kommittén föreslagna regleringen i fråga om samråd med och information till arbetstagare som är anställda hos gäldenären innebär följande.

Förvaltaren skall alltid höra vederbörande arbetstagarorganisation innan han vidtar förvaltningsåtgärd som väsentligt inverkar på medlems anställning. Om det finns lokal arbetstagarorganisation, skall förvaltaren fullgöra sin skyldighet mot denna. Det skall härvid inte ha någon betydelse om den i konkurs försatte arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal med

organisationen eller ej. Enskild arbetstagare – vare sig han är organiserad eller ej – behöver inte höras annat än i den mån han har ställning som borgenär. Däremot skall han informeras av förvaltaren innan denne vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning.

Regleringen skall ses som ett komplement till medbestämmandelagens regelsystem. Medbestämmandelagen och KL skall således tillämpas sida vid sida i konkursfallet.

4.2.3 Övriga frågor angående förvaltningen

Enligt nuvarande ordning är möjligheterna att utse flera förvaltare mycket begränsade. Sålunda får inte mer än en förvaltare tillsättas, om det inte med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet eller eljest framstår som oundgängligen nödvändigt (41 § KL). Kommittén konstaterar att KL:s restriktiva hållning återspeglas i rättstillämpningen.

Kommittén anser att det liksom nu i regel bör utses endast en förvaltare i en konkurs. Härför talar framför allt kostnadsskäl. En viss uppmjukning av de i 41 § KL föreskrivna villkoren för att flera förvaltare skall få utses förordas dock. Kommitténs förslag innebär att mer än en förvaltare inte får utses, om inte konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser det erforderligt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera förvaltare. Meningen med förslaget är att flera förvaltare som regel skall utses endast i verkligt omfattande och samtidigt komplicerade konkurser. Kommittén påpekar att flera förvaltare inte får utses enbart av den anledningen att de skall kunna företräda stridande borgenärsgruppers intressen. Detta överensstämmer med vad som gäller f.n.

I anslutning till frågan om antalet förvaltare uppmärksammar kommittén frågan om det föreligger behov att lagreglera användningen av s. k. *kommissionärsbolag* i samband med konkursförvaltning. Med kommissionärsbolag avses i detta sammanhang aktiebolag som bildats att driva konkursgäldenärens rörelse vidare. Sådana kommissionärsbolag har enligt en av kommittén företagen enkät hos landets konkursdomare förekommit i synnerligen begränsad omfattning. Enligt kommittén finns inget behov av särskild lagreglering beträffande dessa bolag.

F.n. finns i KL vissa regler om *när försäljning av egendom i konkursboet får ske*. Som huvudprincip gäller att egendomen inte får säljas före första borgenärssammanträdet men att försäljning därefter skall ske så snart som möjligt. Bl.a. med hänsyn till intresset av en snabb avveckling av boet bör enligt kommitténs mening som princip gälla att boets egendom skall säljas så snart det lämpligen kan ske. En regel med denna innebörd föreslås. I vad mån uppskov med försäljningen i vissa fall kan vara motiverat får bedömas av förvaltaren.

Även i fråga om *sättet för försäljning av lös egendom* som inte sker

genom fortsättande av gäldenärens rörelse bör förvaltaren enligt kommitténs mening vara obunden. Nuvarande krav på samtycke till underhandsförsäljning föreslås upphävt. I stället skall försäljning äga rum på offentlig auktion eller i annan ordning efter vad förvaltaren finner vara mest fördelaktigt för boet.

Kommittén påpekar att förvaltaren kan ha anledning att höra tillsynsorganet och särskilt berörda borgenärer angående det lämpligaste försäljningssättet.

Kommittén konstaterar att förvaltaren enligt gällande rätt har mycket begränsade befogenheter att själv *använda tvång gentemot gäldenären* när denne inte vill frånhända sig besittningen av sin egendom eller i andra fall när förvaltaren behöver få tillgång till egendomen. I stället får förvaltaren f. n. påkalla biträde av myndighet, t. ex. begära handräckning hos överexekutor. Enligt vad som uppgetts kan förvaltares bristande befogenhet i detta avseende medföra förlustbringande dröjsmål och enligt kommittén bör man kunna tillerkänna förvaltaren rätt att begagna tvångsmedel i viss utsträckning. Kommittén föreslår därför att förvaltaren skall få använda tvång för att ta hand om eller eljest ta befattning med gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet, i den mån det med hänsyn till omständigheterna framstår som befogat. Enligt kommittén bör själva existensen av en klar befogenhet för förvaltaren att använda tvång ha en preventiv verkan.

Kommittén erinrar om att det allmännas skadeståndsansvar enligt skadeståndslagen (1972:207) f. n. inte omfattar fel eller försummelse i konkursförvaltares verksamhet. Skälet härtill är att denna verksamhet ej kan anses hänförlig till myndighetsutövning i denna lags mening. Emellertid anser kommittén att förvaltarens utnyttjande av tvångsmedel med stöd av den föreslagna regeln bör betraktas som myndighetsutövning och sålunda kunna ge upphov till skadeståndsansvar för det allmänna. Även straffansvar enligt 20 kap. 1 § brottsbalken kan komma i fråga i detta fall.

Konkursförvaltarens befogenheter att använda tvång bör enligt kommittén kompletteras med en bestämmelse om straff för den som vägrar förvaltaren tillträde som han äger fordra enligt KL.

Kommittén anser att förvaltarens nuvarande möjligheter att *anlita sakkunnigt biträde* för förvaltningen är för begränsade. F. n. får biträde anlitas endast för boupptecknings förrättningen (54 § KL). Kommittén menar att sakkunnigt biträde ibland kan behövas för andra uppgifter. Som exempel nämns bl.a. att en revisor kan behöva granska gäldenärens bokföring eller att försäljning av viss egendom kan behöva anförtros åt fackman eller att hjälp av sakkunnig är påkallad vid fortsättande av gäldenärens rörelse.

Kommittén föreslår en generell bestämmelse som ger förvaltaren rätt att för viss förvaltningsåtgärd anlita biträde av sakkunnig, om han finner det nödvändigt.

Frågan om *konkursförvaltares bokföringsskyldighet* behandlas ingående av kommittén som föreslår en ny regel i ämnet. Kommittén konstaterar att den nuvarande regeln i 57 § KL ej uppställer krav på annat än mycket enkel bokföring; i de allra flesta fall torde regleringen i bokföringslagen (1976: 125) dock vara tillämplig.

Enligt kommitténs mening gör sig de ändamålssynpunkter som ligger till grund för bokföringslagstiftningen inte gällande med samma styrka vid konkursförvaltning som vid driften av ett i gång varande företag. Det rör sig vid konkurs om en avvecklingsredovisning och inte om en resultatredovisning. Enligt vad kommittén inhämtat förekommer det endast i undantagsfall att konkursbo tillämpar bokföringslagens regler. Några olägenheter av denna praxis är inte bekanta för kommittén. Inte heller hänsyn till skatteintressena påkallar enligt kommittén bokföringsplikt enligt bokföringslagen.

Kommittén anser att frågan om förvaltarens bokföringsplikt bör kunna lösas helt med utgångspunkt i vad som är mest ändamålsenligt från konkursrättslig synpunkt. Bokföringen bör framför allt möjliggöra en effektiv kontroll av konkursförvaltningen. Samtidigt bör konkursförfarandet inte belastas med onödiga kostnader. Enligt kommitténs mening bör redovisning enligt kontantmetoden vara tillräcklig i konkursfallet.

Kommittén föreslår som en grundläggande regel att förvaltaren skall på sätt som överensstämmer med god redovisningssed löpande bokföra boets inkomster och utgifter så att erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggörs. Förvaltaren skall vidare vara skyldig att arkivera boets räkenskapsmaterial under minst tio år räknat från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.

Kommittén anser det lämpligt att bokföringsnämnden, som har till uppgift bl.a. att främja utvecklingen av god redovisningssed, får utarbeta rekommendationer samt lämna råd och anvisningar beträffande bokföring i konkurs.

Kommittén framhåller att den föreslagna regleringen i viss mån har försökskaraktär och att den praktiska tillämpningen får följas med uppmärksamhet.

Kommittén lägger också fram förslag i fråga om *arkivering av gäldenärens räkenskapsmaterial*. Kommittén konstaterar att gäldenären enligt gällande rätt i princip har rätt att från förvaltaren efter konkursens slut få tillbaka de böcker och andra handlingar som omhändertagits i konkursens början. En förutsättning härför torde enligt kommittén vara att handlingarna inte är underkastade beslag. Undantag från principen kan föranledas av att materialet har betydelse för någon konkursåtgärd efter konkursens slut.

Kommittén framhåller att det omhändertagna materialet i vissa fall inte kan återställas till gäldenären, trots att något formellt hinder inte finns. Bl.a. nämns det fallet att konkursgäldenären är en juridisk person som har

upphört att existera i och med konkursens avslutande. Även fall då gäldenären inte är anträffbar eller vägrar återta sina handlingar kan tänkas. I nu angivna fall är förvaltaren enligt kommittén f. n. skyldig att på boets bekostnad bevara räkenskapsmaterialet under den tid som föreskrivs i bokföringslagstiftningen eller annan lagstiftning. Detta medför problem med hänsyn till att materialet ofta är mycket omfattande och förvaringen drar dryga kostnader.

Kommittén förordar att frågan hur man vid konkursens slut skall förfara med gäldenärens räkenskapsmaterial när hinder föreligger mot att återlämna det till gäldenären får en uttrycklig reglering i KL.

Frågan om vem som skall handha arkiveringen bör avgöras efter vad som är mest praktiskt. Tillsynsmyndigheten har i allmänhet större möjligheter än en enskild förvaltare att anordna en rationell och inte så dyrbar förvaring. Emellertid kan förhållandena vara sådana att det är lämpligast att förvaltaren behåller räkenskapsmaterialet eller delar därav hos sig under kortare eller längre tid. Det kan tänkas att viss handling har betydelse i samband med någon konkursåtgärd. Läget kan också vara det att förvaltaren vid fullgörandet av konkursboets bokföringsskyldighet har fortsatt redovisningen av affärshändelserna i gäldenärens bokföring. Att i dessa fall åtskilja gäldenärens och konkursboets bokföringsmaterial kan vara mindre lämpligt, varför gäldenärens bokföring bör förvaras hos förvaltaren. Enligt kommitténs mening bör det kunna överlåtas åt denne att avgöra om han själv eller tillsynsmyndigheten bör svara för förvaringen. Denna skall – oavsett vem den åvilar – följa vanliga regler om arkivering i bokförings- och taxeringslagstiftningen.

I fråga om *prövningen av förvaltarens arvode* i ordinär konkurs anser kommittén att den liksom f.n. bör företas av rätten efter särskild förhandling. Däremot förordas att systemet med att kalla vederbörande rättsägare med kungörelse slopas. Endast borgenär som hos konkursdomaren särskilt begärt att bli underrättad om handläggningen av arvodesfrågan skall få underrättelse. Tillsynsorganet skall höras beträffande förvaltarens arvodesanspråk.

Nuvarande ordning innebär att förvaltarens kostnader i ordinär konkurs tas upp i slutredovisningen och prövas endast efter eventuellt klander av denna. Kommittén tar upp frågan om inte förvaltarens omkostnader vid konkurs i linje med vad som föreslagits i prop. 1975/76:210 beträffande omkostnader i mindre konkurs bör prövas av rätten i anslutning till arvodesprövningen. Kommittén anser dock att det ej finns tillräckliga praktiska skäl att frångå den gällande ordningen.

4.3 Huvudgrunder för kommitténs lagförslag i fråga om tillsynen i ordinär konkurs

4.3.1 Tillsynen i stort

Vid sina överväganden utgår kommittén från att konkursförvaltningen fortfarande måste stå under tillsyn och att tillsynen bör omfatta såväl den formella som den materiella sidan av förvaltningen.

Kommittén erinrar om att den yttersta kontrollen över konkursförvaltningen f.n. utövas av konkursdomstolen (konkursdomaren) medan den närmare tillsynen ankommer på ett särskilt organ, rättens ombudsman. Enligt kommitténs mening bör ett särskilt tillsynsorgan fortfarande finnas. För att dubbelarbete skall kunna undvikas bör dock domstolen befrias helt från kontrollerande uppgifter. Att utöva tillsyn över konkursförvaltning passar enligt kommitténs mening f.ö. inte så väl för domarverksamheten.

Konkursdomstolen, inbegripet konkursdomaren, bör dock enligt kommitténs mening ha åtskilliga uppgifter i konkursförfarandet. Domstolens befattning med judiciella frågor bör sålunda inte inskränkas. Vidare bör konkursdomaren ha till uppgift att utse förvaltare. På konkursdomaren bör också ankomma att entlediga försumlig förvaltare men inte att självmant ingripa mot sådan förvaltare. Till domstolens arbetsområde bör dessutom höra arvodesprövningen.

Det särskilda tillsynsorganets huvuduppgift bör vara att övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med KL och andra författningar. Häri ligger t.ex. att kontrollera att förvaltaren iakttar reglerna om samråd och information. Bland andra författningar än KL vilkas efterlevnad bör övervakas framhåller kommittén särskilt dem som hör till arbetslivets och skattelagstiftningens områden. Tillsynsorganet bör enligt kommittén särskilt se till att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan.

En viktig uppgift för tillsynsorganet bör vara att genom råd och upplysningar främja en riktig och enhetlig rättstillämpning. Detta kan ske genom att tillsynsorganet genom information och andra lämpliga åtgärder verkar för att förvaltningen blir effektiv och rationell. Genom den förordade ordningen kan förvaltarberättelserna göras mer enhetliga än f.n. Tillsynsorganets verksamhet bör också syfta till att underlätta förvaltarens arbete bl.a. genom att medverka när förvaltaren behöver ta kontakt och överlägga med myndigheter och organisationer av skilda slag. Praktiskt betydelsefullt är enligt kommittén att blanketter och formulär kan utarbetas.

Till tillsynsorganets uppgifter skall också höra att ge råd till förvaltaren när denne enligt kommitténs förslag påkallar samråd i viktigare förvaltningsangelägenheter.

Tillsynsorganet bör enligt kommittén i stort sett ha samma insyn som rättens ombudsman i förvaltarens löpande verksamhet. Förvaltaren skall

sålunda bl.a. vara skyldig att till organet på begäran lämna upplysningar om förvaltningen. Det skall också ankomma på förvaltaren att under konkursens gång till tillsynsorganet fortlöpande lämna redovisning genom berättelser och kvartalsräkningar.

Borgenär eller annan rättsägare som anser att förvaltaren handlar felaktigt eller olämpligt bör enligt kommittén kunna vända sig till tillsynsorganet. Detta får undersöka saken och vid behov ingripa. Normalt bör det räcka med en anmaning till förvaltaren men i mera kvalificerade fall kan tillsynsorganet göra framställning hos konkursdomaren om entledigande av förvaltaren.

I tillsynsorganets uppgifter bör slutligen ingå att yttra sig i olika frågor till konkursdomaren, bl.a. i fråga om tillsättande av slutlig förvaltare och om förvaltarens arvodesanspråk.

4.3.2 Rättens ombudsman

Kommittén framhåller att rättens ombudsman fyller många funktioner i det nuvarande systemet. Förutom att övervaka förvaltarens verksamhet skall rättens ombudsman delta i förvaltningen genom att ge samtycke till vissa åtgärder. I en del fall har rättens ombudsman självständig beslutanderätt. Dessutom skall rättens ombudsman bistå förvaltaren i olika juridiska och affärsmässiga frågor. Kommittén påpekar att ombudsmannen många gånger kan sägas ha ställning av medförvaltare. Vid sidan av de nämnda uppgifterna skall rättens ombudsman vid förlikningssammanträde söka utreda och förlika tvistefrågor angående bevakade fordringar.

I tre fjärdedelar av alla ordinära konkurser tas advokater i anspråk för uppdraget som rättens ombudsman. Enligt kommitténs bedömning är de advokater som sålunda fullgör uppdrag som rättens ombudsman väl kvalificerade. Kommittén konstaterar att i drygt 60 % av alla konkurser är både rättens ombudsman och förvaltaren advokater.

Kommittén uppmärksammar ett uttalande av justitiekanslern (JK) vid en inspektion av en tingsrätt om att det kunde vara ägnat att minska ombudsmannainstitutionens effektivitet som kontrollorgan, om advokat hade uppgiften att öva tillsyn över en kollegas förvaltarskap. I anledning av detta uttalande framhåller kommittén att det med nuvarande system inte är onaturligt att advokater i stor utsträckning anlitas som rättens ombudsman, även när förvaltaren är advokat. Det är nämligen enligt kommittén svårt att utanför advokatkåren hitta tillräckligt antal kompetenta personer. Kommittén anser emellertid att det i linje med JK:s uttalande kan riktas invändningar av principiell art mot en ordning enligt vilken både förvaltare och den som skall kontrollera hans verksamhet är advokat.

I frågan om rättens ombudsman bör finnas kvar hänvisar kommittén

även till det nya förvaltningssystem som innefattas i kommitténs förslag. Genom det nya regelsystemet ökas förutsättningarna för att endast väl kvalificerade förvaltare utses. Kommittén nämner vidare att mer än en förvaltare skall kunna utses om konkursdomaren anser det behövligt och att förvaltarens allmänna ställning blir mer självständig än f.n. Reglerna om samråd med tillsynsorganet och särskilt berörda borgenärer samt om befogenheten att anlita sakkunnigt biträde nämns också av kommittén. Dessa omständigheter utgör enligt kommittén skäl mot att ha kvar det nuvarande institutet rättens ombudsman. Därtill kommer att det behövs ett permanent och mera utbyggt kontrollorgan, som har resurser att utöva tillsynen effektivt och ändamålsenligt efter de riktlinjer för tillsynen som kommittén föreslår.

Kommittén anser alltså att tillsynen och därmed besläktade uppgifter bör anförtros åt annat organ än rättens ombudsman. Frågan är då enligt kommittén om man vid sidan av ett nytt tillsynsorgan bör ha kvar rättens ombudsman för fullgörande av förlikningsuppgifter. Kommittén anser att rättens ombudsman har en viktig funktion i detta avseende och att nuvarande system allmänt sett fungerar väl. Att behålla rättens ombudsman med enda uppgift att leda förlikningssammanträdet betecknas dock som en överorganisation. Enligt kommitténs mening kan ombudsmannens roll som förlikningsorgan övertas av konkursdomaren.

4.3.3 Nytt tillsynsorgan

Valet av lämpligt tillsynsorgan måste enligt kommittén grundas på de uppgifter som föreslås ankomma på ett tillsynsorgan. Kommittén understryker vikten av att tillsynen stadigvarande får ankomma på ett och samma organ eller en krets av likartade organ. Uppgifterna är av så speciellt slag och förekommer i så begränsad omfattning att de inte bör fördelas på organ med skiftande kompetens och utan inbördes samband. Om tillsynen läggs på ett permanent organ eller i vart fall på en viss typ av organ, kan detta samla de erfarenheter som behövs för att tillsynen skall utövas på bästa sätt.

Kommittén framhåller vidare att det allmänna med hänsyn till samhällets alltmer ökade intresse av insyn i konkursförfarandet fortfarande bör svara för kontrollen. Ett statligt organ har också möjligheter att skaffa sig de resurser som behövs för en effektiv tillsyn.

Kommittén inskjuter att det ligger i sakens natur att i tillsynsorganets uppgifter ingår att bevaka att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas i konkursen. I linje härmed bör tillsynsorganet ha uppsikt över att allmänt ombud förordnas när anledning till det förekommer.

I första hand bör man enligt kommittén undersöka om man som tillsynsorgan kan utnyttja ett redan existerande samhällsorgan, vars verksamhet har anknytning till konkursförfarandet.

Tillsynsorganets tilltänkta uppgifter förutsätter enligt kommittén ett lokalt samband mellan förvaltaren och tillsynsorganet. Förvaltare och företrädare för tillsynsorganet bör utan större besvär kunna komma i personlig kontakt med varandra. Detta innebär att tillsynen inte bör förläggas centralt till ett enda organ för hela landet. Redan på grund härav bör domstolsverket som i kommitténs direktiv nämnts som ett tänkbart organ inte komma i fråga. En möjlighet vore att tillsynen i varje konkurs fick ankomma på länsstyrelsen. Mot denna talar dock dess ringa anknytning till konkursförvaltning. Med hänsyn till länsstyrelsens ordinarie verksamhet ter det sig också främmande att lägga tillsynen på denna myndighet. På det lokala planet däremot finns det enligt kommittén ett statligt organ som i sin vanliga verksamhet har nära anknytning till konkursförvaltning, nämligen kronofogdemyndigheten.

Till förmån för kronofogdemyndigheten talar enligt kommittén förutom att den har uppgifter som nära anknyter till konkursförvaltning att myndigheten har den lokala förankring som är erforderlig. Mellan förvaltare och myndigheten bör ett väl fungerande samspel sålunda kunna utvecklas.

Kronofogdemyndighetens lokala förankring är enligt kommittén särskilt markant i gällande indelning i kronofogdedistrikt. Kommittén förutskickar dock att antalet kronofogdedistrikt kan komma att minskas från nuvarande 81 till 65 på grund av ett väntat förslag av kronofogdemyndighetsutredningen (Kn 1974:03). En sådan minskning skulle inte komma att rubba kronofogdemyndigheternas lokala förankring i någon högre grad. En ombildning till större distrikt skulle vara till fördel från effektivitetssynpunkt. Kommittén påpekar att kronofogdemyndighetsutredningens förslag utgår från nuvarande arbetsuppgifter för kronofogdemyndigheterna men att den tänkta distriktsindelningen enligt uppgift inte behöver påverkas av att kronofogdemyndigheterna tillförs uppgiften att vara tillsynsorgan i konkurser.

En särskild fördel med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan är enligt kommittén att riksskatteverkets resurser står till dess förfogande. Verket torde kunna biträda kronofogdemyndigheterna med betydande service och information för fullgörandet av tillsynsuppgifterna. Genom riksskatteverkets medverkan skapas också förutsättningar för en likformig tillsyn över hela landet. Bl.a. kan större enhetlighet i bedömningen av arvodesfrågor åstadkommas.

En ytterligare fördel med kronofogdemyndigheterna som tillsynsorgan är att dessa är särskilt lämpliga att ingå i ett framtida ADB-system. Under nuvarande förhållanden är dock de praktiska möjligheterna att utnyttja ADB vid tillsynen små. Vidare bör den revisionstekniska expertis som finns på länsstyrelserna kunna ställas till kronofogdemyndigheternas förfogande vid tillsynen.

Enligt kommittén är det svårt att närmare bedöma vilka verkningar ett

alternativ med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan skulle få i kostnadshänseende. Kommittén räknar med att det nya tillsynssystemet ställer större krav på arbetsinsatser än nuvarande tillsyn. Samtidigt måste dock beaktas de möjligheter till rationalisering som finns hos kronofogdemyndigheterna. Kostnaderna för en ordning med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan bör kunna hålla sig på ungefär samma nivå som nuvarande kostnader för konkursdomarnas och rättens ombudsmäns tillsynsverksamhet. En viss kostnadsökning kan inte uteslutas men bör enligt kommittén kunna godtas med hänsyn till de fördelar som är förknippade med alternativet med kronofogdemyndighet som tillsynsmyndighet.

Kommittén anser sålunda goda skäl tala för att kronofogdemyndighet anlitas som tillsynsorgan i ordinär konkurs.

Kommittén diskuterar om ett system med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan är förenligt med myndighetens ställning som företrädare för staten i egenskap av borgenär i konkurs. Kommittén erinrar om att kommittémajoriteten i kommitténs föregående betänkande avvisade en lösning enligt vilken kronofogdemyndighet skulle tjänstgöra som förvaltare i mindre konkurs och att ett grundläggande skäl för detta ställningstagande var att det mötte principiella betänkligheter att låta myndigheten i samma konkurs uppträda både som förvaltare och som företrädare för statens borgenärsintressen i konkursen.

Enligt kommitténs uppfattning är läget när det gäller att pröva lämpligheten av att kronofogdemyndigheten är tillsynsorgan i konkurs ett annat än beträffande förvaltarskapet i mindre konkurs. Det är inte tillsynsorganet utan förvaltaren som skall pröva vilka fordringar som skall ge utdelning i konkursen. Föreligger tvistiga anspråk är det förvaltaren som skall verka för uppgörelse. Vid behov skall förlikningsfrågan tas upp vid förvaltningssammanträde där konkursdomaren enligt kommitténs förslag skall vara ordförande. Det är vidare förvaltaren som har ansvaret för försäljning av egendom, fortsättande av rörelse och andra förvaltningsfrågor. På förvaltaren ankommer också att utreda orsakerna till gäldenärens insolvens, återvinningsmöjligheter och att undersöka om misstanke om eventuella gäldenärsbrott föreligger. Förvaltaren skall sköta kontakten med borgenärerna och gäldenären. Kommittén påpekar också att tillsynsorganet inte skall ha någon beslutanderätt rörande förvaltningens bedrivande.

Kommittén medger att det trots vad som anförts om tillsynsorganets och förvaltarens uppgifter finns ett visst utrymme för principiella invändningar mot kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan. Kommittén anser dock att det inte föreligger några avgörande hinder mot en sådan lösning. Kommittén fäster här avseende vid att kronofogdemyndigheten har angetts som tänkbart tillsynsorgan i kommitténs direktiv och vid att det av uttalanden vid riksdagsbehandlingen av prop. 1975/76:210 kan dras den

slutsatsen att riksdagen inte har ansett några principiella hinder föreligga mot att tillsynen läggs på kronofogdemyndigheten. I detta sammanhang erinrar kommittén också om att borgenär enligt kommittéförslaget har möjlighet att få granskningsman utsedd i konkursen (se avsnitt 4.3.6).

Kommittén finner inte att en ordning med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan i konkurs behöver föranleda inskränkningar i myndighetens befogenheter att företräda staten som borgenär. Det synes dock lämpligt att tillsynsuppgifterna inte handläggs av samma tjänstemän som sköter indrivningsuppgifterna, inbegripet tillvaratagande av statens rätt i samband med konkurs. Kommittén förordar att det hos varje kronofogdemyndighet om möjligt inrättas en särskild enhet eller liknande för tillsynsuppgifter.

Sammanfattningsvis föreslår kommittén att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsorgan i ordinär konkurs. Härvid skall kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären har att svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet, komma i fråga.

En av kommitténs ledamöter, advokaten Öhman, gör ett *särskilt uttalande* i frågan om tillsynen i ordinär konkurs. Öhman anser det vara mest ändamålsenligt att bibehålla rättens ombudsmannafunktion i dess nuvarande form. Det nuvarande systemet har enligt Öhman visat sig fungera tillfredsställande. Med en ordning med myndighet som tillsynsorgan finns, framhåller Öhman, risk för att en del av den smidighet och snabbhet som i många konkurser är av icke oväsentlig betydelse går förlorad.

Öhman biträder emellertid den helhetslösning kommittén framlagt av två skäl. För det första har kommittén fått sig förelagd uppgiften att utreda andra alternativ i fråga om tillsynen och riksdagsbehandlingen av prop. 1975/76:210 ger enligt Öhman uttryck för att det nuvarande systemet med rättens ombudsman anses lämpligen böra ersättas med en annan form av tillsyn. För det andra innebär kommitténs förslag till omorganisation som ger förvaltaren en betydligt mer aktiv och stark roll än tidigare, att de negativa effekter, som ett avskaffande av rättens ombudsman kan förväntas medföra, i någon mån kompenseras. De principiella invändningar som enligt kommittémajoritetens mening omöjliggjorde tanken på kronofogdemyndigheten som förvaltare i mindre konkurs står visserligen kvar, men gör sig enligt Öhmans uppfattning i mindre grad gällande när myndigheten fungerar som tillsynsmyndighet. Även om lösningen inte är idealisk – också därför att praktiska och affärsmässiga skäl talar för att uppdraget inte bör knytas till en myndighet – bedömer Öhman de andra alternativ som förutom det nuvarande institutet rättens ombudsman står till buds för utövande av kontrollfunktionen som ännu mindre lämpliga inte minst ur praktisk synvinkel.

Avslutningsvis uttalar Öhman att han – även om han helst skulle se att kontrollfunktionen överlämnas till person, som oavsett yrke bedöms ha de

kvalifikationer vilka gör honom särskilt lämplig att fullgöra uppgifterna – finner det kontrollsystem som kommitténs ledamöter enats om, rätt hanterat, böra kunna fungera tillfredsställande.

4.3.4 Vissa spörsmål vid en ordning med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan

Kommittén tar upp olika följdfrågor i anledning av förslaget att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsmyndighet i konkurs.

En sådan fråga gäller *skadeståndsansvar* vid fel eller försummelse vid utövande av tillsyn över konkursförvaltning. Kommittén konstaterar att staten enligt gällande rätt ansvarar för skada som uppkommer genom fel eller försummelse av konkursdomaren eller rättens ombudsman. Detta följer av 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207). Samma ansvar kommer enligt kommittén att föreligga vid kronofogdemyndighetens tillsyn. Det allmännas ansvar för brister i tillsynen över konkursförvaltning får enligt kommittén även i fortsättningen följa de principer som i allmänhet gäller beträffande statens ansvar vid kontrollverksamhet. Särskild betydelse i detta sammanhang har den s.k. standardregeln i 3 kap. 3 § skadeståndslagen. Kommittén finner med ledning av förarbetena till regeln att den generellt sett leder till att det allmännas ansvar för kontrollverksamhet är mer begränsat än för myndighetsutövning av annat slag. Kommittén anser dock i linje med den praxis som enligt kommittén hade utvecklats före skadeståndslagens tillkomst att tämligen stränga krav på effektivitet bör ställas på kontrollen över konkursförvaltning.

En särskild fråga är i vad mån skadeståndsansvar för det allmänna kan uppkomma när förvaltaren vidtagit felaktig förvaltningsåtgärd men detta skett i överensstämmelse med råd han erhållit vid samråd med kronofogdemyndigheten i dess egenskap av tillsynsmyndighet. Enligt kommitténs mening kan det inte uteslutas att skadeståndsansvar för det allmänna kan uppstå – eventuellt i förening med skadeståndsansvar för förvaltaren – i detta fall. Omständigheterna i det särskilda fallet får vara avgörande.

Kommittén erinrar om att kronofogdemyndigheternas tjänstemän vid åsidosättande av de regler som gäller för tillsyn under vissa förutsättningar kan ådra sig ansvar för brott enligt 20 kap. 1 § brottsbalken. Dessa tjänstemän är också underkastade disciplinansvar enligt lagen (1976:600) om offentlig anställning.

Förslaget att göra kronofogdemyndighet till tillsynsorgan aktualiserar också frågan om *fullföljd mot myndighetens beslut i tillsynsfrågor*, liksom frågan om myndigheten bör ha rätt att överklaga eller på annat sätt angripa avgöranden av andra organ under konkursförfarandet. I den första frågan hänvisar kommittén i huvudsak till de effektivitetsskäl som i prop. 1975/76:210 åberopades för att inte tillåta överklagande av krono-

fogdemyndighets beslut i samband med förvaltning av mindre konkurs. Samma hänsyn talar enligt kommittén för att tillsynsmyndighetens beslut i samband med tillsynen inte skall få överklagas.

Kommittén finner vidare att tillsynsmyndighetens rätt att själv fullfölja talan mot beslut av konkursdomaren eller rätten bör begränsas till undantagsfall. De frågor där fullföljdsrätt bör finnas gäller främst utseende av förvaltare och förvaltararvoden.

Tillsynsmyndigheten bör ej ha rätt att klandra utdelningsförslag. Frågan om klander är enligt kommittén mer tveksam beträffande slutredovisningen. Med hänsyn särskilt till intresset att få omkostnaderna för förvaltningen prövade anser kommittén det vara motiverat att ge tillsynsmyndigheten behörighet att klandra slutredovisning i ordinär konkurs.

I fråga om behovet av *sekretess* i samband med tillsynsmyndighetens verksamhet konstaterar kommittén först att f.n. gäller att handlingar som stannar hos rättens ombudsman, t. ex. kvartalsräkningar, inte anses som allmänna handlingar. Enligt föreskrift i KL är dock borgenär och gäldenären tillförsäkrade rätt att ta del av redovisningshandlingar som getts in till rättens ombudsman. Handlingar som ges in till konkursdomaren är allmänna.

I det nya systemet kommer även de handlingar som ges in till tillsynsmyndigheten att vara allmänna. Var och en som vill ta del av sådan handling har således grundlagsenlig rätt till detta såvida inte inskränkningar i denna rätt är särskilt föreskrivna. Frågan om sådana inskränkningar är motiverade är enligt kommittén av praktisk betydelse särskilt med tanke på att samrådet mellan förvaltare och tillsynsmyndigheten kan leda till att olika affärshandlingar ges in till myndigheten.

Kommittén erinrar om att frågan om offentlighetsprincipens tillämpning i konkursärenden berördes i prop. 1975/76:210. Det gällde då handlingar som hade samband med kronofogdemyndighets förvaltning i mindre konkurs. I propositionen fastslogs som en grundprincip att sådana handlingar måste vara offentliga. Enligt propositionen kunde dock vissa uppgifter vara sådana att de inte borde komma till utomståendes kännedom. I propositionen lades inte fram något förslag till reglering av sekretessfrågan.

Kommittén anser att frågan om offentlighet och sekretess hos kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet bör lösas i samband med ett allmänt ställningstagande till sekretessfrågorna. Kommittén lägger därför inte fram något förslag på denna punkt men anmärker att skälen för sekretess synes vara starkare beträffande handlingar i ärende angående tillsyn över konkursförvaltning än beträffande handlingar om utmätning. Handlingar rörande försäljning av ett konkursföretag och liknande transaktioner kan således enligt kommittén vara känsliga från konkurrenssynpunkt.

En annan fråga som kommittén tar upp är huruvida *förvaltningslagen*

(1971:290) är tillämplig på kronofogdemyndighetens tillsynsverksamhet. Kommittén diskuterar frågan med utgångspunkt från 2 § tredje punkten förvaltningslagen enligt vilken lagen inte gäller ärende hos överexekutor eller utmätningsman, om ärendet avser myndighetens exekutiva verksamhet. Kommittén finner att tillsynsverksamheten knappast kan hänföras till exekutiv verksamhet. Det ligger därför enligt kommittén nära till hands att anse förvaltningslagen principiellt tillämplig på tillsynen. Dock torde de särskilda förfarandereglerna i KL i allt väsentligt träda i stället för motsvarande bestämmelser i förvaltningslagen, varför några praktiska problem inte behöver befaras. Skall förvaltningslagen inte vara tillämplig på tillsynsverksamheten kräver detta enligt kommittén en föreskrift.

Vad gäller frågan om vilka *jäv* som bör gälla för tjänstemän vid kronofogdemyndighet såvitt angår deras befattning med tillsynen anser kommittén att frågan kan lösas efter samma linjer som föreslogs i prop. 1975/76:210 i fråga om myndighetens uppgifter som förvaltare i mindre konkurs. Detta innebär att samma jäv skall gälla som i fråga om domare. Jäv skall dock inte anses föreligga därför att tjänsteman på tjänstens vägnar förut vidtagit exekutiv åtgärd eller tagit befattning med indrivning hos konkursgäldenären eller därför att gärning har förövats mot honom i eller för hans tjänst.

En ytterligare fråga som kommittén tar upp gäller vilket organ som i det nya systemet bör pröva *frågor om konkursboets rätt att få del i gäldenärens arbetsinkomst och om dennes beneficium m.m.* (27, 97 och 98 §§ KL). Tvist i dessa frågor prövas f.n. av rätten på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. Frågorna har enligt kommittén direkta motsvarigheter vid utmätning och införsel. Prövningen är därvid förlagd till kronofogdemyndigheten. Enligt kommittén är frågor om gäldenärens beneficium m.m. ganska främmande för domstolarna och deras dömande verksamhet. Det synes därför kommittén naturligt att när kronofogdemyndigheten görs till tillsynsorgan i konkurs utnyttja dess sakkunskap på området även vid konkurs. En annan fördel med en sådan lösning är enligt kommittén att förutsättningar kan skapas för en enhetlig bedömning av existensminimum över hela det exekutiva fältet.

Detta förslag aktualiserar, anser kommittén, en omprövning av förfarandet i övrigt. Förutsättningen för att kronofogdemyndigheten skall kopplas in bör inte vara att tvist uppkommit. Systemet bör i stället utformas så att konkursboet inte kan få del i gäldenärens arbetsinkomster (27 § KL) utan beslut av kronofogdemyndigheten. Motsvarande bör gälla beträffande gäldenärens rätt till beneficium eller underhåll (97 och 98 §§). Beslut bör få meddelas på begäran av förvaltaren men ej borgenär i det förra fallet och av gäldenären eller underhållsberättigad i det senare fallet.

Kommittén anser att tillsynsmyndighetens beslut i här avsedda frågor liksom f.n. rättens beslut bör kunna överklagas. Besvären bör enligt kommittén föras i exekutiv ordning. Den vars rätt berörs av beslutet skall ha besvärsrätt.

4.3.5 Organisationsfrågor m.m.

Kronofogdemyndigheterna bör enligt kommittén på grund av effektivitetsskäl vara organiserade så att tillsynsuppgiften får ankomma på en enda enhet eller grupp av tjänstemän. I myndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö bör det vara möjligt att inrätta särskilda tillsynsenheter. Kommittén tror inte att detta är möjligt beträffande övriga myndigheter. I möjligaste mån bör dock ordnas så att tillsynsuppgiften fullgörs av en och samma grupp av tjänstemän och att dessa inte samtidigt har hand om borgenärsfunktionerna. Kommittén understryker att tillsynsuppgifter bör ankomma på juridiskt utbildade tjänstemän. Detta innebär att kronofogdepersonalen i princip bör handlägga dessa uppgifter.

Organisationen vid riksskatteverket påverkas enligt kommittén i viss mån av den föreslagna ordningen med kronofogdemyndighet som tillsynsmyndighet. Detta sammanhänger med att riksskatteverket skall i egenskap av centralorgan för administrationen av exekutionsväsendet bistå kronofogdemyndigheterna även i deras uppgift som tillsynsorgan. På verket ankommer att utfärda föreskrifter och anvisningar och fastställa formulär samt svara för utbildning av tjänstemän vid kronofogdemyndigheterna. En viktig uppgift för verket blir också att svara för informationen till kronofogdemyndigheterna. Det bör enligt kommittén vara ganska enkelt att inom verket bygga ut verksamheten så att den omfattar även konkurs.

Kommittén räknar med att de nya tillsynsuppgifterna kommer att kräva förstärkningar av kronofogdemyndigheternas resurser. Kommittén har inte ansett det ändamålsenligt eller nödvändigt att lägga fram några egna beräkningar rörande personalbehovet.

Även hos riksskatteverket föranleder förslaget enligt kommitténs bedömning visst behov av personella förstärkningar. Sålunda behövs personal för verkets service-, informations- och utbildningsverksamhet med anledning av att tillsynen anförtros kronofogdemyndigheten. Inte heller på denna punkt lägger kommittén fram några beräkningar.

Kostnaderna för tillsynen över konkursförvaltningen skall enligt kommitténs förslag tas ut ur konkursbona såsom konkurskostnader. Tillsynskostnaderna bör inte prövas av konkursdomaren eller rätten. Dessa skall i stället fastställas i annan ordning. Anmälan om tillsynskostnaderna skall alltid ske hos konkursdomaren och, i vissa fall, hos förvaltaren.

Enligt kommittén bör regeringen meddela bestämmelser om hur ersättningen till staten för kostnaderna hos tillsynsmyndigheten skall bestämmas. Kommittén utgår från att kostnaderna skall bestämmas efter vissa schabloner. Kommittén förutsätter att ersättningsfrågorna blir föremål för prövning i anslutning till att det nya systemet sätts i kraft.

4.3.6 Granskningsmän

Granskningsmän utses mycket sällan i praktiken. Kommittén erinrar om att nuvarande bestämmelser om granskningsmän syftar till att ge borgenärsminoritet, som blivit besegrad i förvaltarvalet, möjlighet att bli företrädd av granskningsman. Om konkursdomaren som kommittén i överensstämmelse med förslaget i prop. 1975/76:210 föreslår övertar borgenärernas uppgift att tillsätta slutlig förvaltare, ändras enligt kommittén i viss mån grunden för granskningsmännens funktion.

Kommittén anser att det mot bakgrunden av kommitténs förslag om samråd och information, om inrättande av en tillsynsmyndighet och om allmänt ombud kan ifrågasättas om behov av granskningsmän finns i fortsättningen. Kommittén pekar dock på att borgenärerna, som enligt kommittéförslaget inte skall ha kvar någon samfälld beslutanderätt, kan vilja ha möjlighet till den insyn i och ytterligare kontroll som kan åstadkommas genom granskningsmän. Ett alternativ till att behålla granskningsmän vore enligt kommittén att den enskilde borgenären ges rätt att själv i obegränsad omfattning få tillgång till alla handlingar rörande boet. En sådan utvidgning av borgenärs befogenheter leder dock enligt kommittén för långt. Kommittén stannar därför vid att föreslå att granskningsmän fortfarande skall kunna utses.

Systemet med granskningsmän måste utformas så att det inte i onödan tynger förfarandet. Det bör enligt kommittén stå varje borgenär fritt att hos konkursdomaren begära att granskningsman utses att med samma befogenheter som f.n. tillkommer granskningsman övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Borgenären har en obetingad rätt att få granskningsman utsedd och konkursdomarens prövning skall inskränka sig till om den av borgenären föreslagna personen är lämplig.

Granskningsman skall enligt kommitténs mening kunna tillsättas när som helst under konkursen, sålunda inte endast – som nu – i samband med tillsättande av slutlig förvaltare. Kommittén anser att konkurskostnaderna skulle kunna bli oskäligt höga om granskningsmannen skulle ges rätt till ersättning ur boet. I stället bör föreskrivas att granskningsmannen har rätt till arvode och annan ersättning av den borgenär som ansökt om hans tillsättande.

4.4 Arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen vid konkurs

4.4.1 Bakgrund

Kommittén konstaterar att en rad olika samhällsintressen kan göra sig gällande i en företagskonkurs. Det viktigaste samhällsintresset när ett företag med många anställda gått i konkurs är att bereda arbetstagarna fortsatt sysselsättning. Detta intresse är främst av social natur. Kom-

mittén anser dock att det inrymmer en ekonomisk sida med tanke på de kostnader som kan uppkomma för det allmänna vid företagsnedläggelse.

Kommittén lämnar en ingående redogörelse för de olika arbetsmarknadspolitiska medel som kan utnyttjas vid en aktualiserad nedläggning. Kommittén ger också en översikt över förekommande regionalpolitiska stödåtgärder och olika former av kreditstöd.

När det gäller uppföljning och bevakning av statliga fordringar hos stödföretag framhåller kommittén att principerna för ställande av säkerhet vid statlig stödverksamhet inte sällan medför ett långtgående risktagande från statens sida. Även om någon drastisk ökning av antalet misslyckanden inte har skett har dock enligt kommittén statens förluster ökat på senare tid i absoluta tal i takt med den kraftiga utbyggnaden av framför allt det regionalpolitiska stödet.

Kommittén omtalar att en försöksverksamhet med syfte att förbättra uppföljningen och bevakningen av statens intressen hos stödföretagen pågår sedan år 1973. Försöksverksamheten bedrivs centralt av en expertgrupp inom regeringskansliet – expertgruppen för samordnings- och uppföljningsärenden (EFSU). Expertgruppen har till uppgift att centralt samordna uppföljningen och bevakningen hos stödföretagen samt att arbeta fram förslag i enskilda ärenden. Ansvaret för den regionala uppföljnings- och bevakningsverksamheten ligger hos länsstyrelserna biträdda av företagarföreningarna.

Kommittén redogör för direktiven för företagsobeståndskommittén (Fi 1976:03). Denna kommitté (FOK) har till uppgift att utreda ett permanent system för att samordna uppföljning och bevakning av de statliga intressena vid företags obestånd. FOK skall härvid pröva om EFSU:s uppgifter kan samordnas med bevakningen av skatte- och avgiftsfordringar. Enligt sina direktiv bör FOK också överväga om och i vad mån man vid samordningen på ett aktivt sätt kan verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen tillvaratas.

Kommittén erinrar om att det på senare tid från olika håll hävdats att staten bör få större inflytande över och insyn i själva förvaltningen i företagskonkurser. Bl.a. har saken tagits upp vid flera tillfällen i riksdagen.

4.4.2 Kommitténs förslag

Enligt kommittén är det från samhällssynpunkt av stor betydelse att stödåtgärder och liknande ingripanden från det allmänna kan ske redan innan ett företag har gått i konkurs. När konkursen är ett faktum, är det ofta svårt att rädda företaget. Kommittén anser därför det vara viktigt att samhällets organ genom en effektiv uppföljning kan få kännedom om att företag har kommit i svårigheter. Kommittén begränsar emellertid sina överväganden till frågan hur de samhälleliga intressena kan göras gällande i konkurssituationen. I första hand beaktas härvid de samhällsintressen

som inte direkt är beroende av att det allmänna har fordringar att bevaka i konkursen.

Kommittén framhåller att det kan finnas möjligheter att fortsätta verksamheten genom någon form av rekonstruktion även när det går så långt som till konkurs. Företaget kan ha tillfälliga svårigheter men kan bedömas ha livskraft på längre sikt. Från samhällets synpunkt är fortsatt drift den bästa lösningen. En rekonstruktion kan dock förutsätta att det allmänna – i första hand staten – vidtar särskilda åtgärder, t.ex. någon form av stödåtgärder. Under den tid som behövs för att undersöka rekonstruktionsmöjligheterna kan också tillfälliga arbetsmarknadspolitiska insatser behövas. Enligt kommitténs uppfattning torde en rekonstruktion i allmänhet även från borgenärssynpunkt vara att föredra framför en ren avveckling.

När en avveckling är oundviklig, är det enligt kommittén angeläget att nedläggningen sker i sådan takt att samordning med arbetsmarknadspolitiska och andra sociala åtgärder hinner äga rum. Även i detta fall kan driften behöva hållas i gång, eventuellt med statligt stöd. Arbetsmarknadsmyndigheterna kan ställas inför svårigheter i synnerhet när många arbetstagare berörs eller när företaget är det enda eller dominerande på sin ort. Ett fördröjande av en företagsnedläggning med hänsyn till sociala skäl kan dock gå ut över borgenärernas intresse av att ytterligare värdeförstöring undviks.

Kommittén menar att de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena i de flesta fall torde tillvaratas av de myndigheter som i förekommande fall bevakar samhällets borgenärsintressen. Man kan också räkna med att konkursförvaltaren och tillsynsmyndigheten bevakar samhällsintressena och fortlöpande samråder med de organ som företräder dessa intressen. Trots detta torde det enligt kommitténs mening i en del konkurser vara värdefullt om de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena kan få en särskild företrädare i konkursförfarandet. Kommittén anser därför att en särskild funktionär med uppgift att i konkurser tillvarata nämnda intressen vid behov skall kunna tillsättas.

Det nya organet bör enligt kommittén lämpligen benämnas allmänt ombud. Det är enligt kommittén inte omöjligt att allmänt ombud kan behövas i konkurser även med ett fåtal arbetstagare berörda. Att inskränka möjligheterna att utse allmänt ombud till företag med ett visst minimiantal anställda bör därför inte komma i fråga. Enligt kommittén kan man dock räkna med att allmänt ombud kommer att behöva tillsättas i ett mycket begränsat antal konkurser.

Det allmänna ombudet skall med hänsyn till syftet med sin verksamhet inte ha till uppgift att tillvarata det allmännas borgenärsintressen. Att staten har stora fordringar i konkursen är således enligt kommittén inte i och för sig skäl att utse allmänt ombud.

Uppgiften att utse allmänt ombud bör anförtros åt ett organ vid sidan av

det egentliga konkursförfarandet. Kommittén tänker sig här en statlig myndighet med särskilda förutsättningar att pröva behovet av allmänt ombud och att finna lämplig person. Allmänt ombud bör kunna utses när som helst under konkursen men bör i regel tillsättas snarast möjligt efter konkursbeslutet.

Ombudet skall inte företräda konkursboet eller eljest ha förvaltaruppgifter. Han bör dock utrustas med befogenheter av skilda slag. Kommittén anser att ombudet bör ges samma rättigheter som en granskningsman att skaffa sig insyn i förvaltningen. Ombudets ställning skiljer sig från granskningsmannens därigenom att förvaltaren skall vara skyldig att samråda med ombudet. Initiativ till samrådet kan enligt kommittén också tas av ombudet.

Vid behov bör ombudet vid sina överläggningar med förvaltaren lägga fram förslag till alternativa lösningar. Förvaltaren får bedöma förslagen och fatta beslut. Som den viktigaste uppgiften för ombudet betecknas uppgiften att ge förvaltaren underlag för dennes ställningstaganden. Han bör upplysa förvaltaren om vilka problem som är aktuella i fråga om arbetsmarknadsläget. Han kan också behöva informera förvaltaren om vilka möjligheter till statliga hjälpinsatser som står till buds och vid behov förmedla dessa insatser.

Kommittén understryker att det grundläggande syftet med en konkurs är att bereda en insolvent gäldenärs samtliga borgenärer möjlighet att få betalt ur hans egendom (jfr 53 § KL). Även det allmänna ombudet måste ha detta konkursens syfte för ögonen. Det måste enligt kommittén vid behov genom tillskott av statliga medel tillses att borgenärerna inte får sin utdelning nedsatt till följd av att arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen tillgodoses. Enligt kommitténs bedömning är kostnaderna för sådant tillskott av underordnad betydelse i jämförelse med de besparingar staten kan göra genom att andra insatser inte behövs.

Det allmänna ombudet bör inte omfattas av det kontrollsystem som gäller för förvaltaren utan stå under tillsyn av den myndighet som har tillsatt honom. Kostnaderna för det allmänna ombudets verksamhet bör inte belasta konkursboet utan betalas av staten.

4.5 Tvistiga fordringar i ordinär konkurs

4.5.1 Allmänna synpunkter

Kommitténs förslag i fråga om förvaltning och tillsyn i ordinär konkurs föranleder följdändringar i reglerna i 5 kap. KL. Dessa ändringar tar främst sikte på förlikningsverksamheten. Kommittén framhåller att denna verksamhet har en betydelsefull funktion i konkursförfarandet.

Kommittén har gjort en särskild undersökning av bevaknings- och anmärkningsförfarandet i de ordinära konkurser som år 1974 avslutades

vid Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter. Enligt denna undersökning förekom vid dessa tre tingsrätter 7.158 bevakningar. Av dessa blev 15,9% föremål för anmärkning. De bevakningar som återkallades efter anmärkning eller beträffande vilka anmärkning godkändes utgjorde 6,9%. Andelen bevakningar beträffande vilka gjorda anmärkningar återkallades var 3,4%. Resterande bevakningar handlades som tvistig fordran vid förlikningssammanträde. 3,3% förliktes vid sammanträdet medan 2,3% hänsköts till rättens prövning. Om man utgår från de gjorda anmärkningarna, gäller att 7,3% av dessa förföll på grund av att bevakningen återkallats. 21,2% återkallades, 35,9% godkändes, 20,8% förliktes och 14,8% hänsköts till rätten. Kommittén påpekar att de fall då anmärkning godkänts eller då bevakning och anmärkning återkallats i verkligheten ofta torde vara ett resultat av förlikningsverksamheten.

Kommittén understryker det angelägna i att tvistefrågorna i en konkurs kan lösas genom uppgörelse. Man bör enligt kommittén sträva efter att öka förutsättningarna för förlikning, i första hand genom att underlätta för förvaltaren att klarlägga fordringsbilden och att träffa uppgörelse med berörda borgenärer. Detta gäller så mycket mera som någon rättens ombudsman inte skall finnas kvar enligt kommitténs förslag.

4.5.2 Längre anmärkningstid och ökade befogenheter för förvaltaren

Anmärkningstiden, dvs. den tid inom vilken förvaltaren och annan anmärkningsberättigad skall framställa anmärkning mot bevakade fordringar bestäms av konkursdomaren. Tiden skall f.n. fastställas till minst två och högst fyra veckor från bevakningstidens utgång. Om det är oundgängligen nödvändigt, får längre anmärkningstid fastställas. Kommittén anser att det i omfattande eller invecklade konkurser ibland kan vara en fördel om anmärkningstiden är längre än fyra veckor. Om förvaltaren hinner utreda fordringsförhållandena mera grundligt, kan kanske en del anmärkningar undvikas. Tänkbart är också att borgenär efter kontakter med förvaltaren vill ta tillbaka sin bevakning eller inskränka denna. En något längre anmärkningstid kan därför enligt kommittén vara gynnsam från förlikningssynpunkt. En noggrannare utredning är värdefull även om någon förlikning inte kommer till stånd.

Kommittén föreslår en viss uppmjukning av bestämmelserna på så sätt att en längre anmärkningstid än fyra veckor får fastställas när det är erforderligt med hänsyn till förhållandena i konkursen. Möjligheterna till förlängning bör dock utnyttjas endast i de fall det verkligen föranleds av omständigheterna.

Enligt KL gäller att, om alla närvarande vid förlikningssammanträde medger att anmärkning får förfalla eller att den inskränks, detta binder den som är frånvarande. Förlikning efter förlikningssammanträdet kräver däremot samtycke av alla vilkas rätt är beroende av förlikningen.

Kommittén erinrar här om reglerna om förlikning i ackordslagen. Enligt dessa får de närvarande vid förlikningssammanträde med bindande verkan mot dem som uteblivit uppdra åt gode mannen att sluta förlikning med borgenär vars rösträtt är tvistig. Motsvarande ordning gäller också beträffande ackord i konkurs.

Kommittén anser att konkursförvaltare bör ges ökade möjligheter att sluta förlikning på borgenärernas vägnar och att man bör kunna tillämpa samma ordning som vid ackord. Det föreslås alltså att uppdrag att sluta förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning gjorts skall kunna lämnas förvaltaren vid förlikningssammanträdet och att ett sådant uppdrag på samma sätt som ett beslut att medgiva att anmärkning förfaller eller inskränks skall gälla även för den som har uteblivit från sammanträdet.

4.5.3 Förlikningsorgan

F. n. ankommer det på rättens ombudsman att såsom ordförande vid förlikningssammanträdet söka utreda förekommande tvistefrågor och åstadkomma förlikning. När det gäller frågan om vilket organ som skall ersätta rättens ombudsman som ordförande vid förlikningssammanträdet anser kommittén att förvaltaren, framför allt med hänsyn till att han i regel som anmärkande är part i saken, inte kan komma i fråga. Vad gäller tillsynsmyndigheten ligger det inte i linje med myndighetens uppgifter i förfarandet i övrigt att utöva förlikningsverksamhet. Det enda alternativ som återstår är därmed att anförtro förlikningsuppgiften vid sammanträdet åt konkursdomaren.

Kommittén anser att det principiellt sett inte är någon nyhet att förlägga förlikningsuppgifter till domstol. I 42 kap. 17 § rättegångsbalken föreskrivs sålunda beträffande tvistemål att rätten, om det befinns ändamålsenligt, under förberedelsen bör söka förlika parterna i fråga varom förlikning är tillåten. Kommittén betonar särskilt att rättens förlikningsverksamhet tillmätts stor betydelse i tvistemål som enligt lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden handläggs i enklare ordning än tvistemål i allmänhet. Det förenklade förfarandet i dessa mål skall inriktas på förlikning i högre grad än de vanliga tvistemålen. I praktiken torde förlikningsinstitutet spela en framträdande roll i de mindre tvistemålen. Kommittén nämner också att vissa förlikningsuppgifter har lagts på konkursdomaren vid offentlig ackordsförhandling.

Kommittén erinrar om att möjligheten att låta konkursdomaren leda förlikningssammanträdet diskuterades under förarbetena till KL. Som ett av de viktigaste skälen mot en sådan ordning angavs risken för att den opartiska ställning som konkursdomaren borde inta vid prövning av tvistiga fordringar skulle kunna sättas i fråga. Saken kom upp till förnyad diskussion i ett lagstiftningsärende år 1957. Även vid detta tillfälle

avvisades tanken på att lägga förlikningsuppgiften hos konkursdomaren. Bl.a. anfördes att rättens ombudsman – genom att han aldrig kom i den ställningen att han i rätten skulle bedöma den föreliggande tvistefrågan – hade andra möjligheter än konkursdomaren att åstadkomma förlikning och därigenom minska rättens arbete och påskynda konkursutredningen.

Kommittén påpekar att de tidigare framförda farhågorna grundades på att konkursdomaren, om förlikningsförsöket misslyckades, sedermera deltar i rättens handläggning av de tvistiga fordringarna. Kommittén anser dock för sin del en sådan ordning vara ofrånkomlig med tanke på de praktiska fördelarna. Kommittén anser inte att konkursdomarens möjligheter att åstadkomma förlikning nämnvärt minskas genom att han kan komma att delta i en eventuell handläggning i rätten. För ett system med konkursdomare som förlikningsorgan kan bl.a. åberopas den utveckling som har ägt rum i fråga om tvistemålsprocessen och ackordsförfarandet. Kommittén anser också att den mer officiella prägel som förlikningsverksamheten får, när den sker inför konkursdomaren, i åtskilliga fall kan inverka fördelaktigt på förlikningsmöjligheterna.

Konkursdomarens förlikningsverksamhet bör sträcka sig längre än vad som följer av allmänna regler i rättegångsbalken om rättens medverkan till förlikning. I stort sett bör samma principer få råda som i tvistemål om mindre värden. Enligt förarbetena till denna lag är domaren oförhindrad att lägga fram konkreta förlikningsförslag. För den mera vittgående förlikningsverksamheten talar bl.a. enligt kommittén att prövningsförfarandet i konkurser är tämligen summariskt och att den dom som förfarandet utmynnar i saknar rättskraft utanför konkursen.

Kommittén framhåller att förlikningsverksamheten kräver omdöme, kunskaper och erfarenhet och betonar vikten av att konkursdomaren har tillräckliga kvalifikationer för sin uppgift.

4.5.4 Rättens handläggning av hänskjutna tvister, m.m.

Kommittén anser att nuvarande ordning enligt vilken rättens prövning av tvistiga fordringar i regel skall ske inom fjorton dagar från förlikningssammanträdet av flera skäl inte är ändamålsenlig. När förlikningssammanträdet avslutas, kan det enligt kommittén ofta stå klart att kvarvarande tvistefrågor eller en del av dem är tämligen enkla och inte kräver ytterligare utredning. Läget kan också vara det att förutsättningar för förlikning saknas. Det är enligt kommittén inte praktiskt att vänta med rättens handläggning i sådana fall. För att göra förfarandet snabbare och bespara berörda rättsägare onödigt besvär föreslår kommittén att rättens sammanträde för handläggning av tvistiga fordringar, när det är möjligt, skall hållas i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet. Möjlighet skall dock finnas att behandla tvistefrågorna eller en del av dem vid ett särskilt sammanträde senare.

Fjortondagarsfristen kan enligt kommittén i vissa lägen vara för kort med tanke på de utvidgade befogenheter att träffa förlikning som skall anförtros förvaltaren. Kommittén föreslår att rättens prövning, när sådan aktualiseras, normalt skall ske inom fyra veckor från förlikningssammanträdet. Avsikten är inte att åstadkomma en allmän senareläggning av rättens sammanträden, i den mån särskilda sådana behöver hållas. Möjligheten att dröja med rättens handläggning skall alltså utnyttjas endast när förvaltaren behöver extra tid för att få till stånd förlikning i kvarstående tvistefrågor. Enligt kommittén kan det å andra sidan i speciella fall – främst i större konkurser med stort antal tvistefrågor – finnas skäl att förlägga prövningen till en senare tidpunkt än fyra veckor efter förlikningssammanträdet. Enligt kommitténs förslag skall möjlighet därtill finnas, om särskilda skäl föreligger.

Av förslaget att rättens prövning skall kunna ske i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet följer att konkursdomaren inte som nu kan bestämma tid för rättens sammanträde redan vid bevakningstidens utgång eller ännu tidigare (103 §). Konkursdomarens avgörande i frågan bör enligt kommittén träffas vid förlikningssammanträdets slut.

Muntlig förberedelse måste f.n. alltid äga rum i mål om tvistiga fordringar liksom i mål om klander mot utdelningsförslag. Förslaget att rättens handläggning av mål om tvistiga fordringar skall kunna äga rum i omedelbart samband med förlikningssammanträdet aktualiserar frågan om förberedelse alltid är nödvändig.

Nuvarande regel om förberedelse infördes genom lagändring år 1957. Vid detta tillfälle diskuterades enligt kommittén möjligheten att införa fakultativ förberedelse i mål om tvistiga fordringar. Tanken förkastades dock med hänsyn till att konkursdomaren senast vid bevakningstidens utgång, dvs. innan behovet av förberedelse kunde bedömas, skulle fastställa dagen för målets handläggning. Man valde därför obligatorisk förberedelse. Samtidigt infördes möjlighet till huvudförhandling i omedelbart sammanhang med förberedelse.

Kommittén anser att något behov av muntlig förberedelse inte föreligger i de fall tvistefrågor i enlighet med kommittéförslaget handläggs omedelbart efter förlikningssammanträdet. Huvudförhandling kan då hållas direkt. Även när rättens sammanträde äger rum senare kan förberedelse ibland vara obehövlig. Detta gäller även mål om klander mot utdelningsförslag. Kommittén förordar därför att muntlig förberedelse skall hållas i här avsedda mål endast om det behövs. Muntlig förberedelse skall alltså vara fakultativ. Det tidigare åberopade hindret mot fakultativ förberedelse föreligger enligt kommittén ej i och med att tidpunkten för rättens handläggning enligt kommittéförslaget skall bestämmas först vid förlikningssammanträdets slut.

Förslaget om fakultativ förberedelse medför att reglerna om rättens sammansättning i konkursmål måste ses över. I den mån mål om tvistiga

fordringar och om utdelningsklander med stöd av kommittéförslaget företas till huvudförhandling utan förberedelse, följer av rättegångsbalkens regler att rätten i sådant fall skall bestå av tre ledamöter (1 kap. 3 § och 42 kap. 20 § andra stycket RB). Detta skulle dock enligt kommittén stå i strid med syftet att skapa ett snabbare och smidigare konkursförfarande.

Kommittén erinrar om att övriga konkursmål alltid skall avgöras vid huvudförhandling utan föregående förberedelse men att rätten i två fall – i mål om försättande i konkurs och arvodesmål – till följd av särskild föreskrift (21 1 § första stycket tredje meningen KL) är domför med en lagfaren domare.

Kommittén förordar att rätten skall vara domför med en domare i mål om tvistiga fordringar och utdelningsklander. En sådan ordning kan enligt kommitténs mening utsträckas till de övriga konkursmål som fortfarande måste handläggas med tre domare, nämligen mål om fakultativ edgång (93 § KL) och ackord (164 § KL). Kommittén föreslår alltså att rätten är domför med en lagfaren domare vid huvudförhandling i samtliga konkursmål.

4.6 Avskaffande av borgenärssammanträden

Borgenärernas beslutande- eller yttranderätt utövas enligt KL vid borgenärssammanträden. Om dessa finns i 8 kap. KL allmänna regler.

Kommittéförslaget innebär att borgenärskollektivet inte längre skall ha någon beslutanderätt i förvaltningsfrågor. Det behövs därför inga borgenärssammanträden i nuvarande mening för behandling av sådana frågor. Detta medför enligt kommittén att huvuddelen av bestämmelserna i 8 kap. kan utmönstras.

I det föreslagna systemet kommer borgenärerna samfällt att ha formlig beslutanderätt endast i de frågor som kommer upp vid förlikningssammanträdet och om antagande av ackordsförslag. Enligt KL och även enligt förslaget har vidare borgenärerna yttranderätt i vissa frågor bl.a. i fråga om utseende eller entledigande av förvaltare. I de fall borgenärerna samfällt skall besluta eller yttra sig i en fråga krävs alltså borgenärssammanträde. Härav följer enligt kommittén att en del av föreskrifterna i 8 kap. fortfarande behövs. Enligt kommitténs mening bör dessa återstående föreskrifter dock föras över till andra delar av regelsystemet. Med denna lösning utmönstras 8 kap. KL i kommitténs förslag.

De bestämmelser om borgenärssammanträden som enligt kommitténs förslag fortfarande har aktualitet rör rösträtt för borgensmän och likställda samt besvär över beslut vid borgenärssammanträde. Enligt kommittén har regleringen (182 och 183 §§ KL) alltjämt betydelse för förlikningssammanträden och för borgenärssammanträden i samband med ackord. I kommitténs förslag återfinns motsvarande regler i 108 a, 159 och 207 §§.

4.7 Huvudgrunder för kommitténs förslag i fråga om mindre konkurs

4.7.1 Allmänt

Som framgått tidigare utgör kommitténs förslag i fråga om de mindre konkurserna resultatet av en överarbetning av de förslag som lades fram i prop. 1975/76:210 i fråga om 9 kap. KL. En utgångspunkt för denna omarbetning har varit att förvaltningen även i mindre konkurs i princip skall ankomma på advokat eller motsvarande.

4.7.2 Gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs

Enligt förslaget i prop. 1975/76:210 skall en konkurs handläggas som mindre konkurs, om det finns anledning anta 1. att gäldenärens bo inte räcker till betalning av kostnaderna för en ordinär konkurs eller 2. att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan bevakningsförfarande.

Kommittén påpekar att dess förslag bl.a. innebär att förvaltningen och tillsynen över denna skall ligga hos samma organ och att denna verksamhet i grova drag skall bedrivas på samma sätt i de båda konkursformerna. Kommittén framhåller dock att åtskilliga olikheter mellan mindre och ordinär konkurs kommer att finnas även med kommitténs förslag. Skillnaderna är enligt kommittén betingade av att de ordinära konkurserna är avsedda för större förhållanden. De skillnader mellan konkursformerna som kommittén redovisar rör bl. a. ordningen för tillsättande av förvaltare, möjligheten att utse flera förvaltare och att tillsätta granskningsman, förvaltarens redovisningsskyldighet, arvodesprövningen, utredningen av vilka fordringar som kan göras gällande i konkursen och formerna för utdelning.

Kommittén anser att dess förslag i fråga om förvaltning och tillsyn inte bör medföra att den i prop. 1975/76:210 föreslagna gränsdragningen mellan ordinär och mindre konkurs ändras.

4.7.3 Förvaltningsorgan

Kommittén redogör för riksdagens ställningstagande till prop. 1975/76:210 och vad som därvid uttalades i fråga om förvaltningsorgan i mindre konkurs. Kommittén erinrar även om att departementschefen i denna fråga i tilläggsdirektiven för kommittén sagt sig dela riksdagens mening att det från skilda utgångspunkter föreligger betänkligheter mot att anlita kronofogdemyndigheten som förvaltare i mindre konkurs såsom föreslogs i prop. 1975/76:210.

Kommitténs ståndpunkt i denna fråga innebär att kommittén på grundval av riksdagens ställningstagande och den principiella stånd-

punkten i tilläggsdirektiven föreslår att till förvaltare i mindre konkurs skall utses någon som uppfyller de kvalifikations- och behörighetskrav som enligt kommittéförslaget skall gälla för förvaltare i ordinär konkurs. Dessa krav medför att advokater med speciell inriktning på ekonomiska frågor och konkursförvaltning skall anlitas. Enligt kommitténs mening bör dock allmänpraktiserande jurister kunna anlitas som förvaltare i konkurser där tillgångarna kan antas inte räcka till betalning av konkurskostnaderna under förutsättning att det skulle medföra oproportionerligt stora kostnader för resor att anlita en specialist från annan ort. I den mån allmänpraktiserande jurister anlitas som förvaltare bör enligt kommittén också de allmänna advokatbyråerna komma i fråga.

Kommitténs förslag innebär att förvaltare skall utses i alla mindre konkurser med undantag för vissa dödsbokonkurser. Kommittén tar emellertid till diskussion upp frågan om förvaltare behöver utses i alla mindre konkurser.

Kommittén framhåller att förvaltarens uppgifter i de konkurser där tillgångar helt saknas normalt består i att förrätta boupptecknin samt att utreda frågor om återvinning och gäldenärsbrott. Det kan enligt kommittén diskuteras, om särskild förvaltare kan avvaras i de uppenbart tillgångslösa konkurserna. Kommittén erinrar om att gällande rätt inte innehåller något ovillkorligt krav på att god man skall utses i fattigkonkurs. Enligt danska och norska förslag till ny konkurslagstiftning finns också möjlighet att i vissa enklare fall underlåta att utse förvaltare. I dessa fall ankommer förvaltaruppgifterna på skifteretten, som annars utövar tillsynsfunktionerna i konkursen.

Kommittén anser att man kan överväga om det inte går att överlåta åt tillsynsmyndigheten att i de tillgångslösa konkurserna fullgöra de åligganden som ankommer på förvaltaren. Att kronofogdemyndighet i egenskap av tillsynsmyndighet handhar vissa begränsade förvaltaruppgifter kan enligt kommittén medföra vissa praktiska och kostnadsmässiga fördelar särskilt i fall där ett resultatlöst utmätningsförfarande har föregått konkursen.

Kommittén anför att principiella betänkligheter sammanhängande med kronofogdemyndighets ställning som företrädare för statens borgenärsintressen kan göra sig gällande även beträffande nu avsedda konkurser. Saken skulle emellertid kunna ordnas så, att möjlighet att utse särskild förvaltare fanns både vid konkursens början och senare under konkursens gång om t.ex. risk för intressekonflikt visar sig föreligga.

Ett alternativ med den ifrågasatta innebörden skulle enligt kommittén kunna utformas så att förvaltare inte skall behöva utses, om det är uppenbart att gäldenärens bo saknar tillgångar. Om särskild anledning föreligger skall dock förvaltare utses. När förvaltare ej utses, skall enligt detta alternativ tillsynsmyndigheten fullgöra förvaltaruppgifterna. Uppkommer senare under konkursen särskild anledning, får konkurs-

domaren på begäran av kronofogdemyndigheten eller borgenär utse förvaltare.

Kommittén anser emellertid att det även kan göras invändningar mot det skisserade alternativet. Skulle förvaltare utses senare i konkursen kan problem uppstå med hänsyn till att tillsynsmyndigheten vid sin kontroll kan få ta ställning till sina egna tidigare förvaltningsåtgärder.

En annan invändning som kan riktas mot den alternativa lösningen är att den med hänsyn till den höga frekvensen av tillgångslösa konkurser skulle motverka möjligheterna att upprätthålla en kår av advokater och andra personer med speciell inriktning på konkursförvaltning.

En lösning med tillsynsmyndighet som handläggare av förvaltaruppgifter i vissa konkurser skulle vidare komplicera regelsystemet. Man skulle få tre slags konkurser: mindre konkurs utan förvaltare, mindre konkurs med förvaltare och ordinär konkurs. Kommittén anser också att den antydda ordningen skulle stå i motsats till ett av lagutskottet vid riksdagsbehandlingen av prop. 1975/76:210 uttalat önskemål om att förfarandereglerna beträffande mindre och ordinär konkurs blir så enhetliga som möjligt.

Kommittén påpekar att en lösning enligt vilken tillsynsmyndigheten handhar förvaltaruppgifterna i uppenbart tillgångslösa konkurser emellertid är tekniskt möjlig. Kommittén framhåller vidare att den utan närmare ställningstagande redovisar denna lösning som ett alternativ till förslaget att förvaltare skall tillsättas i alla mindre konkurser (utom beträffande vissa dödsbokonkurser).

Vad gäller ställningstagandet till den alternativa lösningen har ledamoten Gabrielsson med instämmande av två av kommitténs experter gjort ett *särskilt uttalande*. Gabrielsson anser att de praktiska och kostnadsmässiga fördelarna med alternativet klart väger över de invändningar som kan göras. Eftersom kommittén emellertid lämnat frågan öppen anser Gabrielsson sig kunna godta vad kommittén anfört på denna punkt.

4.7.4 Bestämmande av handläggningsform

Kommittén erinrar om att förslaget i prop. 1975/76:210 innebar att konkursdomarens ställningstagande till lämplig handläggningsform kunde skjutas upp en kort tid, när ovisshet råder om en konkurs skall handläggas som ordinär eller mindre konkurs. Enligt detta förslag skulle konkursdomaren vid behov kunna i samband med konkursbeslutet uppdra åt kronofogdemyndigheten att inom viss kortare tid, i regel en vecka, utreda frågan om hur konkursen skall handläggas. Kronofogdemyndigheten fick under utredningstiden vidta förvaltningsåtgärd som inte kan skjutas upp utan allvarlig olägenhet.

Kommittén fick genom tilläggsdirektiven i uppdrag att undersöka andra

möjligheter att ge konkursdomaren ett tillfredsställande underlag för valet av handläggningsform i tveksamma fall. Enligt nämnda direktiv skulle kommittén även överväga om möjlighet bör finnas till övergång från mindre till ordinär konkurs.

Kommittén anser det inte vara lämpligt att förena ett utredningsförfarande genom kronofogdemyndigheten med ett system där myndigheten inte är förvaltare. Enligt kommittén är f.ö. värdet av en särskild utredningsprocedur tveksamt oberoende av vem som är utredare. Att konkursdomarens beslut om handläggningsform dröjer kan vara ofördelaktigt i de fall förvaltningen bör komma i gång genast. Utredningstiden måste naturligen vara kort men detta kan medföra att utredningen av boet inte blir tillförlitlig. Vidare kan nya omständigheter inträffa som gör att den rekommenderade enklare handläggningsformen inte längre är lämplig. Kommitténs slutsats är att man bör begagna sig av andra medel än ett omständligt utredningsförfarande för att förbättra konkursdomarens prövningsunderlag.

Kommittén påpekar att kronofogdemyndighet i många fall har goda förhandskunskaper om gäldenärens ekonomi. Det gäller framför allt när myndigheten själv gjort konkursansökningen. Man kan enligt kommittén räkna med att myndigheten kommer att vara konkurssökande i minst hälften av de mindre konkurserna. Kommittén förordar därför att kronofogdemyndigheten i sin konkursansökan skall lämna uppgifter om förhållande som kan antas vara av betydelse för konkursdomarens val av handläggningsform. En föreskrift härom bör meddelas i lämplig författning.

Även när kronofogdemyndigheten inte är sökande bör denna myndighet kunna lämna upplysningar av betydelse för valet av handläggningsform. Enligt kommittén bör konkursdomaren därför, om det behövs och lämpligen kan ske, rådfråga vederbörande kronofogdemyndighet innan han fattar sitt beslut. En föreskrift härom i KF förordas. Rådfrågningen bör kunna göras per telefon, om det är lämpligt. Om tiden medger det, bör konkursdomaren införskaffa upplysningar även från andra.

Kommittén föreslår också en föreskrift i KL enligt vilken gäldenären skall kunna föreläggas att i samband med förklaring över borgenärs konkursansökan lämna en kortfattad redogörelse för sin ekonomi. Kommittén erinrar vidare om att gäldenär, som själv gör konkursansökan, enligt gällande rätt är skyldig att bifoga förteckning över boets tillgångar och skulder med närmare uppgifter om borgenärerna. I denna regel föreslås ingen ändring.

Kommittén anser att de av kommittén angivna möjligheterna för konkursdomaren att skaffa sig upplysningar medför att antalet konkurser där tvekan kan råda om handläggningsformen blir tämligen begränsat. Kommittén föreslår med hänvisning till vad den sålunda anfört en ordning som innebär att konkursdomaren skall bestämma handläggningsform

liksom f.n. i samband med konkursbeslutet men att i gengäld övergång från mindre till ordinär konkurs vid behov skall kunna äga rum. Övergång i omvänd riktning bör inte vara möjlig. Liksom f. n. får en ordinär konkurs där det visar sig att tillgångarna inte förslår till att bekosta förfarandet avskrivas efter ett enkelt anmälningsförfarande.

Enligt kommitténs uppfattning bör konkursdomaren i tveksamma fall som princip välja handläggningsformen mindre konkurs. Kommittén menar att olägenheten av att senare eventuellt behöva gå över till ordinär konkurs i flertalet fall är utan större betydelse. Det inledande skedet i en mindre konkurs kan i förekommande fall ses som ett i konkursen inbyggt utredningsstadium. Vad som i första hand kan föranleda övergång till ordinär konkurs är att utdelning visar sig kunna ske till så många borgenärer att bevakningsförfarande bör anordnas. Även andra omständigheter kan motivera övergång till ordinär konkurs. Kommittén framhåller dock att sådan övergång inte behöver aktualiseras så ofta med tanke på det väl utbyggda förvaltnings- och tillsynssystemet även i mindre konkurs. Enligt kommittén är det närmast förvaltarens och tillsynsmyndighetens sak att vara uppmärksamma på om det finns anledning att gå över till ordinär konkurs. Förvaltaren är enligt kommittéförslaget skyldig att ta initiativ till övergång, när förutsättningar för den enklare handläggningsformen brister. Vad gäller tillsynsmyndigheten ligger i dennas allmänna skyldighet att tillse att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt också en skyldighet att ge akt på om övergång behöver ske.

4.7.5 Förvaltning och tillsyn

Det i prop. 1975/76:210 föreslagna förvaltningssystemet i mindre konkurs behålls i stora delar i kommittéförslaget.

Den nya ordning som kommittén föreslår för ordinära konkurser får dock återverkningar på de mindre konkurserna. Sålunda skall enligt kommitténs förslag förvaltarens vidgade befogenhet att anlita sakkunnigt biträde och hans rätt att använda tvång för att ta hand om gäldenärens bo gälla också i mindre konkurs. Motsvarande gäller beträffande bokförings- och arkiveringsskyldighet. Förvaltaren i mindre konkurs skall liksom i ordinär konkurs vara skyldig att i viktigare frågor höra bl.a. tillsynsmyndigheten, särskilda berörda borgenärer och gäldenären. Möjligheten att tillsätta allmänt ombud föreslås gälla även i mindre konkurs. Enligt kommittén är dock det praktiska behovet av allmänt ombud begränsat i dessa konkurser, eftersom de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena inte så ofta gör sig gällande i dessa.

Enligt kommitténs förslag skall konkursdomaren vara befriad från tillsynsuppgifter även i mindre konkurs. Konkursdomaren skall dock kunna på yrkande entlediga försumlig förvaltare. Han skall också pröva förvaltarens ersättningsanspråk.

Enligt kommitténs förslag skall samma ordning för tillsyn gälla i mindre som i ordinär konkurs. Kronofogdemyndigheten skall alltså tjänstgöra som tillsynsmyndighet även i de mindre konkurserna. Tillsynen skall utövas på ungefär samma sätt som i ordinär konkurs. Kvartalsräkningar och halvårsberättelser behöver dock inte upprättas av förvaltaren. Redovisning skall avges till tillsynsmyndigheten. Det är enligt kommittén en fördel för berörda rättsägare att redovisningen finns tillgänglig även hos konkursdomaren. Kommittén förordar därför att förvaltaren lämnar sin redovisning även till konkursdomaren. Denne skall dock inte granska redovisningen i kontrollsyfte. Även övriga konkurshandlingar, bl.a. bouppteckningen, skall enligt kommittéförslaget ges in till såväl tillsynsmyndigheten som konkursdomaren.

De av kommittén förordade nya reglerna om konkursgäldenärs rörelsefrihet, om edgång och om tvångsmedel mot gäldenären skall enligt kommitténs förslag gälla även när konkursen handläggs som mindre konkurs.

4.7.6 Taxesättning av förvaltararvoden

Kommittén tar med anledning av uttalanden i tilläggsdirektiven upp frågan om förvaltararvoden i mindre konkurs skall kunna bestämmas efter en taxa. Kommittén påpekar att konkursdomaren enligt kommittéförslaget efter tillsynsmyndighetens hörande skall bestämma sådant arvode. Denna ordning är enligt kommittén en spärr mot oskäliga arvoden. Kommittén anser dock att även andra vägar bör sökas till att hålla kostnaderna nere. En metod är att tillskapa ett taxesystem. Ett sådant skulle dessutom enligt kommittén underlätta konkursdomarens hantering av arvodesfrågan.

Inom den kategori av mindre konkurser som avskrivs på grund av att tillgångarna inte räcker till betalning av konkurskostnaderna, dvs. i huvudsak nuvarande fattigkonkurser, är enligt kommittén förvaltarens arbetsuppgifter sällan invecklade och kan i grova drag förutses. Uppgifterna torde också ofta kräva en tidsmässigt begränsad och på förhand någorlunda förutsebar arbetsinsats. Ett taxesystem i dessa fall bör enligt kommittén utformas så att man bestämmer ett normalt arvode, varifrån avvikelse får ske endast om förvaltaren kan visa att den aktuella konkursen medfört väsentligt mer arbete än normalt eller varit särskilt komplicerad. Kommittén förordar att ett taxesystem införs för bestämmande av arvode i nu avsedda konkurser. En taxa för arvoden bör enligt kommittén bestämmas med utgångspunkt i den arbetstid som en förvaltare har att lägga ned på en genomsnittskonkurs. Denna arbetstid torde få beräknas med hjälp av särskilda undersökningar. När skälig timersättning bestäms får man enligt kommittén utgå från den genomsnittliga kostnaden för timme för advokatverksamheten.

När det gäller övriga mindre konkurser, dvs. de som normalt leder fram till utdelning, diskuterar kommittén om någon form av partiell taxe-

sättning, omfattande de vanligaste förvaltningsuppgifterna, är möjlig. Ett sådant system skulle dock enligt kommittén medföra svårigheter och avvisas därför.

4.8 Gäldenärens skyldigheter m.m.

4.8.1 Tillämpning av bestämmelserna när konkursgäldenären är juridisk person

Kommittén påpekar att aktiebolagslagen (1975:1385) och lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar innehåller regler om vem som skall företräda ett aktiebolag resp. en ekonomisk förening under konkurs. Se 13 kap. 20 § andra stycket aktiebolagslagen och 93 § föreningslagen. Av dessa regler följer att samtliga styrelseledamöter i ett aktiebolag eller ekonomisk förening – i aktiebolag även verkställande direktören – rätteligen är underkastade KL:s bestämmelser om gäldenärens skyldigheter.

Kommittén anser att det inte är påkallat eller lämpligt att ge särskilda föreskrifter i konkurslagstiftningen om vilken av flera ställföreträdare som skall fullgöra gäldenärens skyldigheter i olika hänseenden. Man bör enligt kommittén fortfarande hålla fast vid att alla ställföreträdare i konkursen i princip omfattas av bestämmelserna om konkursgäldenärs skyldigheter. Kommittén anser dock att en oinskränkt tillämpning av denna princip kan leda för långt. På en punkt – i fråga om medverkan vid bouppteckningsförrättning och bouppteckningsed – anser kommittén praktiska skäl tala för ett undantag i KL från principen (avsnitt 4.8.4). I övrigt bör man enligt kommittén kunna liksom f.n. överlåta åt de tillämpande organen att, när sakliga skäl talar för det, modifiera principen t.ex. i fråga om inskränkningar i gäldenärens rörelsefrihet.

4.8.2 Gäldenärens rörelsefrihet under konkursen

Kommittén påpekar att gäldenären enligt gällande rätt är underkastad legalt reseförbud som är strängare under tiden före avläggandet av bouppteckningseden än under tiden därefter. Före edgången får gäldenären inte utan tillstånd av rättens ombudsman lämna bostadsorten. Därefter får gäldenären inte utan tillstånd bege sig längre från nämnda ort än att han inom en vecka kan inställa sig inom rättens domsaga. Detta innebär enligt kommittén att gäldenären efter bouppteckningseden inte kan förbjudas att resa utomlands.

Kommittén framhåller att bestämmelser som inskränker gäldenärens rörelsefrihet under konkursen är nödvändiga. Kommittén anser dock att den nuvarande ordningen inte är tidsenligt utformad och att den är onödigt sträng mot gäldenären i konkursens första skede men ger denne för stor frihet därefter.

En reform bör enligt kommitténs mening i första hand inriktas på att minska risken för att gäldenären avviker utomlands. Gäldenären bör underkastas ett generellt förbud att utan särskilt tillstånd lämna landet och detta förbud bör i princip gälla under hela konkursen. Intresset att hindra gäldenären att avvika är visserligen starkast före edsavläggelsen. Med hänsyn till att gäldenären normalt bör stå till förfogande för upplysningar m.m. även efter edgången anser kommittén att förbudet bör gälla under hela konkursen. Angelägenheten av att hålla kvar gäldenären i landet får bedömas vid tillståndsprövningen i det enskilda fallet med beaktande av de föreliggande omständigheterna.

När det gäller gäldenärens rörelsefrihet inom landet finns det enligt kommittén inte anledning till samma återhållsamhet. Här bör det enligt kommittén räcka med att gäldenären i speciella situationer skall kunna förbjudas att lämna den ort där han är bosatt.

Kommittén påpekar att det i prop. 1975/76:210 föreslagits att förvaltaren skall besluta i fråga om gäldenärens rörelsefrihet. Även i det system kommittén förordar bör förvaltaren få bestämma i första hand. På förvaltaren skall sålunda ankomma att på begäran av gäldenären pröva om denne skall få resa utomlands och att i förekommande fall förbjuda gäldenären att lämna sin bostadsort. Gäldenär som är missnöjd med förvaltarens beslut kan få frågan prövad av konkursdomaren.

Inskränkningarna i rörelsefriheten bör enligt kommittén i linje med vad som gäller nu kombineras med regler om hämtning och häktning. Kommittén påpekar vidare att det från olika håll betecknats som en brist i gällande lagstiftning att möjlighet inte finns att ta hand om gäldenärens pass för att hindra denne att lämna landet. Enligt kommitténs mening bör man så långt möjligt begränsa gäldenärens möjligheter att i strid mot det föreslagna reseförbudet i KL lämna landet. Kommittén inskjuter att en konkursgäldenär, som lämnat landet trots reseförbud, kan utlämnas till Sverige enbart om han misstänks för brott av viss svårhetsgrad. Kommittén föreslår att en rätt att ta hand om gäldenärens pass under konkursen införs. Som förutsättning för ett omhändertagande bör krävas att det skäligen kan befaras att gäldenären utan samtycke lämnar landet. Det bör ankomma på förvaltaren att ta hand om gäldenärens pass. Kommittén ser detta som en naturlig följd av att det är förvaltaren som i första hand skall avgöra frågorna om gäldenärens rörelsefrihet. Även förvaltarens åtgärd att ta hand om gäldenärens pass skall kunna föras under konkursdomarens prövning.

Kommittén anser att det i vissa fall kan vara av värde att förutvarande ställföreträdare för gäldenären medverkar vid utredningen av boet. De föreslagna möjligheterna att inskränka gäldenärens rörelsefrihet bör därför enligt kommittén i viss omfattning göras tillämpliga även på sådana ställföreträdare. Kretsen bör begränsas till styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som har avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan inkom till konkursdomaren.

4.8.3 Gäldenärens rörelsefrihet under tiden för prövning av konkursansökan, m.m.

Kommittén framhåller inledningsvis att gällande KL inte ger möjlighet att redan före konkursen inskränka gäldenärens rörelsefrihet. Detta gäller både på det personliga och ekonomiska planet. Kommittén nämner att lagberedningen i betänkandet Utsökningsrätt X föreslagit att gäldenärens rådighet i ekonomiskt avseende skall kunna inskränkas redan när konkursansökningen gjorts. Enligt det förslaget skall inskränkningen i detta fall förutsätta särskilda skäl och ha formen av skingringsförbud.

Kommittén tar i sitt förslag utan saklig prövning upp den av lagberedningen föreslagna bestämmelsen om skingringsförbud, sedan konkursansökan har gjorts, på gäldenärens egendom. Ett förordnande om sådant skingringsförbud förutsätter enligt bestämmelsen begäran av borgenär.

I frågan om gäldenärens personliga rörelsefrihet under konkursansökningstiden påpekar kommittén att handläggningen av en konkursansökan som har gjorts av en borgenär ibland kan dra ut på tiden. I vissa lägen kan det enligt kommittén befaras att gäldenären avviker utomlands. I syfte att säkerställa gäldenärens medverkan i ett kommande konkursförfarande föreslår kommittén att möjlighet skall finnas redan när konkursansökan har gjorts att förbjuda gäldenären att lämna landet eller i yttersta fall häkta honom. Kommittén är medveten om att gäldenärer som har för avsikt att bege sig från landet ofta kan misstänkas för brott och att man då i stället kan inskrida med straffprocessuella tvångsmedel. Kommittén anmärker dock att brottsmisstanken inte sällan kan underbyggas först i samband med konkursutredningen.

Förutsättningar för reseförbud eller häktning under konkursansökningstiden bör vara att det är sannolikt att gäldenären under en konkurs kommer att undandra sig skyldighet eller överträda förbud som föreskrivs i KL och att särskilda skäl för åtgärden föreligger. För häktning uppställer kommittén det ytterligare villkoret att reseförbud finnes vara uppenbart otillräckligt för att hindra gäldenären att avvika. Kommittén framhåller att det av denna reglering följer att häktning får tillgripas bara i verkligt kvalificerade fall.

Enligt kommitténs förslag skall det ankomma på konkursdomaren eller rätten att på begäran av borgenär meddela reseförbud eller besluta om häktning. Det krävs ej att borgenären själv gjort konkursansökan. I samband med reseförbud får utan särskild ansökan av borgenär förordnas att gäldenären skall lämna ifrån sig sitt pass. I fråga om de närmare förutsättningarna för de föreslagna åtgärderna hänvisar förslaget i huvudsak till de allmänna reglerna om handräckning i RB.

Kommittén utvecklar närmare innebörden i kravet på att särskilda skäl skall föreligga för reseförbud eller häktning. Häri sägs ligga att gäldenärens medverkan i den kommande konkursen skall framstå som speciellt viktig

t.ex. därför att betydande värden står på spel. Av kravet på särskilda skäl följer också att det måste kunna antas att konkursansökningen leder till bifall och att påtaglig risk för att gäldenären lämnar landet föreligger.

Enligt kommittén bör de förutvarande ställföreträdare som enligt kommitteförslaget skall vara underkastade bestämmelserna om reseförbud och tvångsmedel under konkursen (se avsnitt 4.8.2) omfattas av reglerna om reseförbud och häktning under konkursansökningsstadiet.

4.8.4 Bouppteckningsed

I fråga om den *obligatoriska edgången* i konkurs, dvs. den edgång som oberoende av yrkande alltid skall äga rum (91 § KL) tar kommittén upp frågan om vem som skall avlägga eden när gäldenären är en juridisk person (jfr avsnitt 4.8.1). Kommittén framhåller att gäldenärens skyldigheter i princip skall fullgöras av den som är behörig ställföreträdare. Enligt kommittén har det antagits att denna princip även gäller beträffande den obligatoriska edgången.

Kommittén påpekar att principen vad gäller aktiebolag och andra särskilt bildade juridiska personer leder till att edgångsskyldighet åvilar var och en som ensam eller jämte annan är ställföreträdare för den juridiska personen. I ett aktiebolag är alltså samtliga styrelseledamöter och verkställande direktören skyldiga att avlägga ed. Detta synes kommittén vara en opraktisk ordning. Vid en enkät som kommittén gjort hos landets konkursdomare har också framgått att de flesta konkursdomare gör avsteg från den angivna principen i aktiebolags konkurs. Praxis varierar dock.

I fråga om edgångsskyldigheten när gäldenären är ett dödsbo ligger det f.n. enligt kommittén måhända närmast till hands att anta att samtliga dödsbodelägare är skyldiga att avlägga ed. Saken är emellertid tveksam. Av kommitténs enkät framgår att praxis även här varierar. Klart vanligast är dock att konkursdomaren begär edgång endast av den som har uppgett boet.

Kommittén finner det beträffande edgång i juridisk persons konkurs vara motiverat med en regel som är mer anpassad till nuvarande praxis. Regleringen bör utgå från att alla ställföreträdare i princip är skyldiga att avlägga ed men samtidigt ge möjlighet till undantag. En lämplig ordning är enligt kommittén att förvaltaren får befria den eller de ställföreträdare vilkas edgång saknar betydelse för boutredningen från edgångsskyldighet. Genom en reglering av detta innehåll ges enligt kommittén lagligt stöd åt bruket att från edgång befria ställföreträdare som inte är närmare insatt i den juridiska personens verksamhet. Vad angår dödsbo torde det förordade systemet enligt kommittén i allmänhet medföra att endast den som har uppgett boet behöver avlägga ed.

Med den föreslagna regleringen avses inte att befria samtliga ställföreträdare för gäldenären från den obligatoriska edgången.

Kommittén framhåller att frågan om gäldenärs skyldighet att avlägga obligatorisk boutteckningsed har nära samband med hans skyldighet att medverka vid boutteckningsförrättningen och därvid uppge boet under edsförpliktelse. Det synes konsekvent och lämpligt att ge föreskrifter även i fråga om vilka ställföreträdare för en juridisk person som skall medverka vid boutteckningen. Kommittén förordar en bestämmelse som är utformad i överensstämmelse med vad kommittén föreslår i fråga om boutteckningsed.

Nuvarande regel om *fakultativ edgångsskyldighet* (93 § KL) har enligt kommittén vissa brister.

Regeln, som främst tar sikte på andra personer än gäldenären, innebär bl.a. att den som har haft hand om egendom som ingår i boet är skyldig att på yrkande uppge vad han haft hand om och beediga denna uppgift. Det är här inte fråga om att beediga boutteckningen. I ett rättsfall har uppgifts- och edgångsskyldighet i nu aktuellt hänseende ansetts åligga styrelseledamot i aktiebolag som har avgått kort före konkursen, oberoende av om han deltagit i förvaltningen av bolagets angelägenheter eller ej. I rättsfallet påtalades att det var otillfredsställande att en styrelseledamot genom att avgå strax före konkursutbrottet kunde undgå den mera omfattande obligatoriska edgångsskyldigheten. I de fall ett bolag haft en enda styrelseledamot ledde denna ordning till att boutteckningens riktighet aldrig blir bestyrkt genom ed.

Enligt kommittén bör reglerna om edgångsskyldighet för annan än gäldenären göras mera vidsträckta och flexibla än f.n. Annan än gäldenären bör vara skyldig att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga boutteckningsed eller beediga viss uppgift i boutteckningen, om det kan antas att sådan egdång är av betydelse för utredningen. Något krav på att vederbörande har haft hand om egendom som ingår i konkursboet bör inte uppställas. Till kategorin annan än gäldenären räknar kommittén bl.a. förutvarande ställföreträdare för juridisk person. Särskilt beträffande den som nyligen har avgått kan det ofta förutsättas att hans edgång är av betydelse för boutredningen. I övrigt kommer framför allt edgång av anställda att kunna bli aktuell till följd av den nya bestämmelsen. Även edgång av förutvarande boutredningsman och bouppgivare, vilka inte faller under den obligatoriska edgångsskyldigheten, kan ibland vara påkallad.

4.8.5 Tvångsmedel mot gäldenären

Enligt gällande ordning (94 § KL) kan gäldenären om han överträder föreskrifterna om bl.a. reseförbud och edgångsskyldighet hämtas eller häktas. Kommittén har i sin enkät hos konkursdomarna frågat om tillämpningen av reglerna om tvångsmedel. Av svaren framgår att hämtning förekommer i viss, om än begränsad utsträckning medan häktning var sällsynt. En allmän uppfattning hos konkursdomarna var att reglerna var behövliga som påtryckningsmedel.

Kommittén omtalar att det på senare tid har framförts önskemål om effektivare ingripanden mot konkursgäldenär som motarbetar konkursförfarandet. Kommittén anser att dess förslag i fråga om gäldenärens rörelsefrihet under konkursansökningsstadiet och under själva konkursen i viss mån tillgodoser önskemålen. Även förvaltarens utvidgade befogenhet att använda tvång mot gäldenären nämns här. Dessa förslag ligger i linje med önskemålen om effektivare åtgärder mot tredskande konkursgäldenärer. Kommittén anser dock att det krävs ytterligare skärpningar, särskilt i fråga om möjligheter att hämta gäldenären under konkursen.

Svaren vid enkäten tyder enligt kommittén på att i KL föreskrivna möjligheter att hämta gäldenären inte utnyttjas i tillräcklig omfattning. Enligt kommitténs mening kan effektivare ingripanden mot tredskande gäldenärer göras redan genom ändamålsenlig tillämpning av gällande regler.

Kommittén anför dock att det härutöver är nödvändigt att ge möjlighet till tidigare ingripanden än vad som nu är möjligt. För att t.ex. hämtning skall få tillgripas krävs f.n. att gäldenären undandrar sig sina plikter. En presumerad fara för sådant undandragande är således inte tillräcklig. Detta kan medföra att tvångsåtgärden sätts in för sent och blir verkningslös. Beslut om hämtning eller häktning av en gäldenär är inte verkställbart utomlands. Enligt kommitténs mening bör det vara möjligt att förordna om hämtning eller häktning under konkurs redan då det framstår som sannolikt att gäldenären kommer att undandra sig sina skyldigheter eller överträda förbud som gäller mot honom. En ytterligare förutsättning bör vara att särskilda skäl för åtgärden föreligger. Som exempel på situationer där ingripanden kan vara motiverade nämner kommittén fall där gäldenären, ehuru betydande värden står på spel i konkursen och trots att gäldenärens uppgifter är av avgörande betydelse i konkursen, notoriskt underlåter att fullgöra vad som åligger honom eller har gjort förberedelser för att avvika från landet.

Kommittén framhåller att gäldenären i regel bör få tillfälle att yttra sig över fråga om hämtning eller häktning. När det är fråga om gäldenär som befaras ämna undandra sig sina skyldigheter ligger det dock enligt kommittén i sakens natur att gäldenären normalt inte behöver höras.

När det gäller tvångsmedel mot annan än gäldenären påpekar kommittén att tvångsmedel redan nu kan tillgripas mot den som undandrar sig edgång enligt 93 § KL. Enligt kommitténs förslag (avsnitt 4.8.2 och 4.8.3) skall vissa förutvarande ställföreträdare vara underkastade samma regler om reseförbud och upplysningsplikt som gäller för gäldenären. De av kommittén förordade nya bestämmelserna om tvångsmedel bör i tillämpliga delar gälla även för nu åsyftade ställföreträdare.

Gällande lag föreskriver inte någon maximitid för gäldenärens kvarhållande i häkte. Enligt kommitténs mening bör häktningstiden i konkurs begränsas på samma sätt som gäller i fråga om häktat vittne. Kommittén

förordar därför att häktningstiden i konkurs får uppgå till högst tre månader.

4.8.6 Ersättning för inställelse

Enligt gällande KL är gäldenären berättigad att av konkursboet erhålla ersättning för resa och uppehälle i samband med inställelse hos konkursdomaren eller annorstädes. Ersättningen är dock på visst sätt begränsad.

Genom kommitténs förslag ges annan än gäldenären rätt till skälig ersättning av konkursboet för inställelse till edgång. Ersättningen skall bestämmas av konkursdomaren. Förutvarande ställföreträdare som enligt förslaget är skyldig att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes ges samma rätt till ersättning som f.n. tillkommer gäldenären.

4.9 Kostnader för reformen

Som framgått tidigare räknar kommittén med att *de nya tillsynsuppgifterna* kommer att kräva förstärkningar av kronofogdemyndigheternas resurser. Någon beräkning av kostnaderna görs inte av kommittén som dock till ledning för kommande resursberäkningar har ställt samman de arbetsuppgifter som skall ankomma på tillsynsmyndigheten i en bilaga till betänkandet. Enligt kommittén måste man vid beräkningarna även beakta den ökade belastning på kronofogdemyndigheterna som lönegarantiprövningen medför i de konkurser som nu handläggs i ordinär form men som enligt förslaget skall handläggas enligt den enklare ordningen.

Kommittén anser att det behövs resursförstärkningar även hos riksskatteverket till följd av den nya ordningen för tillsyn.

Enligt kommittén kan det antas att kostnaderna för den nya tillsynen i stort sett kommer att motsvara nuvarande kostnader för tillsyn, dvs. kostnaderna för konkursdomarnas och rättens ombudsmäns tillsynsverksamhet. Kommittén anser inte att någon kostnadsbesparing på konkursdomarsidan är möjlig med hänsyn till att konkursdomarna enligt förslaget skall överta förlikningsuppgifterna i ordinär konkurs.

Kommittén uppskattar nuvarande kostnader för rättens ombudsmän till omkring 4,2 miljoner kr. med utgångspunkt från förhållandena år 1974. För att få en rättvisande bild av kostnaderna måste man dock enligt kommittén beakta att åtskilliga ordinära konkurser kommer att falla bort till följd av den nya förvaltningsordningen i mindre konkurser. Bortfallet anges av kommittén i överensstämmelse med en uppskattning i prop. 1975/76:210 till en tredjedel.

Som nämnts tidigare (avsnitt 4.3.5) föreslår kommittén att statens kostnader för tillsyn skall beräknas efter schabloner och – i likhet med nuvarande kostnader för rättens ombudsmän – tas ut ur konkursbona. Kommittén räknar med att staten på detta sätt i allt väsentligt får täckning

för sina tillsynskostnader. Kommittén anser därför att tillsynsreformen ur statsfinansiell synpunkt inte har nämnvärd betydelse. Detta förutsätter dock att de berörda schablonbeloppen bedöms med utgångspunkt i att staten skall få full kostnadstäckning.

När det gäller tillsynsreformens betydelse för borgenärerna behöver man enligt kommittén inte räkna med någon större ökning av belastningen på konkurserna. En annan sak är enligt kommittén att den förstärkta ställning och de vidgade uppgifter som förslaget medför för förvaltaren kan föranleda ökade förvaltningskostnader.

Kostnaderna för det av kommittén föreslagna *allmänna ombudet* som enligt kommitténs förslag skall betalas av staten torde enligt kommittén bli förhållandevis obetydliga. Kommittén påpekar att särskild ersättning till allmänt ombud blir aktuell företrädesvis i de fall uppdraget utövats fristående från statlig tjänst eller innehas av annan än statstjänsteman. Kommittén räknar med att som ombud i första hand anlitas statliga tjänstemän.

Kostnaderna för den del av reformen som avser *mindre konkurser* berörs inte särskilt av kommittén, om man bortser från kostnaderna för tillsynsorgan och allmänt ombud i sådana konkurser.

5 Föredraganden

5.1 Allmänna utgångspunkter

Fullgörandet av en betalningsskyldighet garanteras ytterst av att gäldenärens egendom kan tas i anspråk tvångsvis — genom exekution — för att tillgodose fordringsägarens krav. Exekutionen kan ha till syfte att tillgodose i princip endast *en* borgenärs intresse och kan då begränsas till så stor del av gäldenärens egendom som svarar mot fordringen. Det blir då fråga om en s.k. specialexekution, som verkställs genom ett utsökningsförfarande. Detta är anförtrott åt ett statligt organ, kronofogdemyndigheten, och regleras i första hand i utsökningslagen (1877:31 s. 1). En reformering av utsökningsförfarandet har föreslagits i en lagrådsremiss, som avlämnades tidigare i år. Förslaget innebär att en utsökningsbalk ersätter den nuvarande utsökningslagen och därtill anslutande lagar.

Exekutionen kan också ha karaktären av generalexekution, varvid all gäldenärens egendom tas i anspråk och alla hans fordringsägare omfattas. Denna exekutionsform benämns konkurs och förutsätter att gäldenären är insolvent, dvs. ur stånd att betala sina skulder allteftersom de förfaller. Konkursinstitutet regleras i huvudsak i konkurslagen (1921:225, KL). Konkursförfarandet åvilar inte något samhällsorgan men står under viss offentlig tillsyn.

KL bygger på principen att borgenärerna, då de inte alla kan få full betalning för sina fordringar, skall vara jämställda och bära förlusten proportionellt i förhållande till storleken av vars och ens fordran.

Principen om proportionell fördelning är dock i väsentlig grad genombruten genom att vissa fordringar är förenade med förmånsrätt; dvs. fordringarna äger vid fördelningen företräde framför andra fordringar enligt särskilda regler i förmånsrättslagen (1970:979). Med konkursen är förenat ett tvång som riktar sig såväl mot gäldenären som mot borgenärerna. Gäldenären fråntas rådigheten över sin egendom. För en borgenär innebär konkursen i princip att han förlorar möjligheten att skaffa sig företräde framför annan borgenär t.ex. genom säraktioner av olika slag. På detta sätt förhindras den kapplöpning mellan borgenärerna som annars lätt skulle ytterligare försämra gäldenärens ekonomiska ställning. Genom konkursinstitutet skapas också en trygghet för borgenärerna, vilket i sin tur är en förutsättning för ett väl fungerande kreditväsen. Konkursinstitutet är därför av stor betydelse i det ekonomiska livet.

Konkurs är inte den enda ordning varigenom konkurrerande borgenärers anspråk mot en insolvent gäldenär kan tillgodoses. Även genom ackord kan en insolvent gäldenärs egendom tas i anspråk i dess helhet för att bereda samtliga borgenärer betalning. Ett ackord innebär att gäldenären och hans borgenärer träffar en uppgörelse, som oftast innebär att borgenärerna till viss del efterger sina anspråk. Till skillnad från vad som är typiskt för konkurs är ackord avhängigt av gäldenärens initiativ och medverkan. Ackord kan förekomma i samband med konkurs men har sin väsentliga betydelse utanför konkurs. Ackord erbjuder många gånger de inblandade intressenterna mer tillfredsställande lösningar än konkurs. Bl.a. är möjligheterna för ett fortbestånd av gäldenärens verksamhet större. Reglerna om offentligt ackord reviderades år 1970 då en ny ackordslag (1970:847) tillkom. Ackord har genom den nya lagen blivit ett mera användbart medel än tidigare för att i kritiska situationer åstadkomma uppgörelser mellan gäldenären och borgenärerna.

Även andra betydelsefulla reformer på rättsområden som gränsar till konkursrätten har genomförts på senare tid. Jag syftar härvid främst på lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs (lönegarantilagen) och den nyss berörda förmånsrättslagen (1970:979).

KL innehåller grovt sett två huvudkategorier av regler, nämligen om den materiella konkursrätten och om förfarandet för förvaltning och avveckling av ett konkursbo.

Till de materiella reglerna hör främst regler om förutsättningarna för att en gäldenär skall få försättas i konkurs, om konkursgäldenärs rådighet över sin egendom och om återvinning av egendom till konkursbo. Den materiella konkursrätten har nyligen varit föremål för en revision. Härvid har framför allt bestämmelserna om återvinning arbetats om på ett genomgripande sätt. Reformen trädde i kraft den 1 juli 1975 (prop. 1975:6, LU 1975:12, rskr 1975:91). En huvudtanke bakom reformen var att så långt som möjligt motverka otillbörliga transaktioner av gäldenären eller borgenär i samband med en förestående konkurs. Översynen syftade i

övrigt till att förenkla och modernisera regelsystemet.

Själva förfarandet vid konkurs berördes av 1975 års reform endast såvitt gällde handläggning av konkursansökan. Reglerna om förvaltningen av konkursboets egendom, om tillsynen över förvaltningen och om bevakning och utdelning samt övriga förfaranderegler påverkades alltså inte. I stort sett har konkursförfarandet inte ändrats sedan KL:s ikraftträdande år 1922.

En konkurs handläggs f.n. antingen enligt de regler som KL uppställer för förfarandet i allmänhet eller, om boets tillgångar inte förslår till kostnaderna för en sådan handläggning, med tillämpning av speciella regler. Man brukar tala om att konkursen i det förra fallet handläggs som ordinär konkurs och i det senare som fattigkonkurs. Konkursdomaren bestämmer i samband med konkursbeslutet i vilken form konkursen skall handläggas.

För handläggningen av en ordinär konkurs tillämpas ett omfattande och tämligen invecklat regelsystem. Kännetecknande för denna handläggningsform är bl.a. att förvaltningen och avvecklingen av boet handhas av en eller flera förvaltare, som också företräder boet utåt. Konkursdomaren tillsätter omedelbart efter konkursbeslutet en interimsförvaltare som är verksam under tiden fram till det s.k. första borgenärssammanträdet. Vid detta ankommer det på borgenärskollektivet att välja en slutlig förvaltare. Förvaltaren har i huvudsak en självständig ställning i förhållande till borgenärerna. Dessa har samfälld beslutanderätt endast i ett fåtal frågor. Till förvaltare anlitas vanligtvis advokater.

Förvaltarens verksamhet i en ordinär konkurs står under tillsyn närmast av en rättens ombudsman, vanligen en advokat, som utses av konkursdomaren. Rättens ombudsman utövar sin tillsyn bl.a. genom granskning av vissa rapporter och berättelser som förvaltaren är skyldig att fortlöpande avlämna. Vid sidan av den rena kontrolluppgiften har rättens ombudsman andra viktiga uppgifter. Bl.a. deltar han i viss mån i själva förvaltningen. Avgörandet av vissa viktigare förvaltningsfrågor ligger sålunda hos rättens ombudsman. Han skall också bistå förvaltaren med råd. Förvaltaren och rättens ombudsman står under tillsyn av konkursdomaren. Förvaltningen kan också övervakas av granskningsmän, om sådana har valts av borgenärerna.

Förvaltaren skall i konkursens inledningsskede utreda boet. Till utredningen hör att upprätta boupptecknig samt en skriftlig berättelse över boets tillstånd och orsakerna till obeståndet. I denna berättelse, s.k. förvaltarberättelse, skall förvaltaren också ange i vad mån förutsättningar för återvinning finns. Förvaltaren är vidare skyldig att undersöka om anledning finns att misstänka att gäldenären begått gäldenärsbrott. Anmärkning i detta hänseende skall tas in i förvaltarberättelsen.

Förvaltaren skall genom realisation av tillgångarna förvandla boets förmögenhetsmassa till penningmedel som skall fördelas mellan borgenärerna. Realisation av boets tillgångar skall i princip ske så snart som

möjligt efter första borgenärssammanträdet. Innan utdelning till borgenärerna får ske skall konkurskostnaderna — i första hand arvoden till förvaltare och rättens ombudsman — betalas.

För att en borgenär skall få utdelning krävs i allmänhet att han bevakar sin fordran. Bevakningarna granskas av förvaltaren. Denne skall framställa anmärkning mot bevakning som han finner obefogad. Uppkommen tvistefråga prövas i första hand vid ett särskilt sammanträde inför rättens ombudsman, det s.k. förlikningssammanträdet. Vid detta skall rättens ombudsman söka få till stånd förlikning. Åstadkoms inte förlikning, går tvisten till rätten för prövning i särskilt angiven ordning. Rättens avgörande har rättskraft endast i konkursen.

En ordinär konkurs avslutas i regel genom slututdelning. Visar det sig under förfarandets gång att tillgångarna inte förslår till kostnaderna, skall konkursen dock avskrivas efter en procedur som brukar benämnas efterföljande fattigkonkurs.

Förfarandet vid fattigkonkurs skiljer sig i väsentliga avseenden från proceduren vid ordinär konkurs. Fattigkonkurs kommer till stånd när det finns anledning anta att gäldenärens bo inte täcker kostnaderna för en ordinär konkurs. Förfarandet är i sådant fall inte inriktat på att åstadkomma någon avveckling av boet eller utdelning till borgenärerna. Fattigkonkurs syftar i stället till att med bibehållande av konkursens verkningar hindra att det i mindre konkurser uppstår kostnader som inte står i rimligt förhållande till boets omfattning. Meningen med förfarandet är främst att utreda om det finns förutsättningar för ordinär konkurs. Bevakning av fordringar förekommer ej. Möjlighet att återvinna egendom till konkursboet finns inte. Någon egentlig förvaltning av konkursboet kommer inte heller till stånd utan konkursdomaren förordnar en god man att ta vård om gäldenärens bo. Den gode mannen har mycket begränsade befogenheter och har inte någon skyldighet att utreda om gäldenären gjort sig skyldig till brott eller ej. En fattigkonkurs avskrivs normalt när gäldenären har gått ed på riktigheten av en av den gode mannen upprättad bouppteckning.

År 1965 avslutades 1.306 konkurser i landet. Av dessa var 590 (45 %) fattigkonkurser. Antalet konkurser ökade därefter kraftigt fram till år 1974. Ökningen gällde i särskilt hög grad fattigkonkurserna. År 1974 var antalet avslutade konkurser 4.566, varav 70 % fattigkonkurser. Under de följande åren minskade antalet konkurser. Antalet avslutade konkurser har sålunda sjunkit med 22 % fr.o.m. år 1974 t.o.m. år 1977. Fattigkonkursernas andel av totala antalet konkurser är f.n. omkring 75 %. Uppgifterna om antalet konkurser som inletts år 1977 och under första halvåret 1978 tyder på en något ökad konkursfrekvens.

Vid en jämförelse med andra länder är antalet konkurser i Sverige relativt sett mycket högt. Den höga svenska konkursfrekvensen får ses bl.a. mot bakgrund av den etableringsfrihet som sedan gammalt råder i Sverige. Ett direkt samband kan konstateras mellan fattigkonkursernas

växande antal och den stora nybildning av små aktiebolag som kulminerade i början på 1970-talet inom ramen för då ännu gällande liberala regler om nybildning av aktiebolag, vilka tillät aktiebolag med mycket litet aktiekapital, s.k. 5.000-kronorsbolag. Dessa bolag etablerades sannolikt i stor utsträckning av skattetekniska skäl. Gällande konkurs- och bolagslagstiftning torde ha bidragit till att en del bolag bildats för mindre seriösa syften. Härpå tyder inte minst den mycket korta livslängden hos åtskilliga 5.000-kronorsbolag. Tillgänglig statistik visar att antalet beslutade konkurser vari gäldenären är aktiebolag ökat kraftigt både i absoluta och relativa tal.

Även andra förklaringar finns till att fattigkonkursernas antal har stigit så kraftigt. Hot om konkurs kan begagnas som ett effektivt påtryckningsmedel mot betalningsförsumliga gäldenärer. Detta medel används i stor omfattning av kronofogdemyndigheterna i deras indrivningsverksamhet. Även om dessa myndigheter många gånger återkallar konkursansökningarna, fullföljs ansökan i flertalet fall. Ett annat skäl för kronofogdemyndigheterna att begära en gäldenär utan tillgångar i konkurs är önskemålet att hindra gäldenären att belasta sig med ytterligare skulder eller fortsätta med sin rörelse. Detta sammanhänger med att aktiebolag enligt 13 kap. 19 § aktiebolagslagen (1975:1385) upplöses tvångsvis genom konkurs.

Konkursutvecklingen påverkas även av andra faktorer. Gränsen för lägsta tillåtna aktiekapital är sedan år 1973 höjd från 5.000 till 50.000 kr (SFS 1973:303). Vidare kan i anledning av betänkandet (SOU 1978:66) Andelsbolag en ny bolagsform för mindre företag komma att införas. Vilken betydelse dessa förhållanden kan komma att få på konkursfrekvensen går nu inte att bedöma.

När en borgenär endast vill förvissa sig om huruvida gäldenären har utmätningsbara tillgångar eller ej, kan han f.n. i stället för konkurs välja att begära att gäldenären avlägger utmätningsed enligt lagen (1921:244) om utmätningsed. Denna möjlighet utnyttjas i åtskilliga fall. Lagen avses dock bli avskaffad till följd av det förslag till utsökningsbalk som har remitterats till lagrådet. Förslaget innehåller bl.a. regler om skyldighet för gäldenären att lämna uppgifter vid utmätning. Vilken betydelse denna reform kommer att få på konkursfrekvensen är svårt att ange. Det bör beaktas att den föreslagna uppgiftsskyldigheten endast rör tillgångarna. Någon återvinning skall inte heller i fortsättningen vara möjlig i samband med utmätning. Det bör i sammanhanget också erinras om att betalning enligt den statliga lönegarantin endast kan utgå vid konkurs.

Frågan om den fortsatta konkursfrekvensen är naturligtvis också i hög grad beroende av hur man utformar reglerna om handläggning av de konkurser som i dag följer reglerna för fattigkonkurs. Görs dessa effektivare än f.n. t.ex. genom att möjlighet till återvinning införs, kan intresset att begära en gäldenär i konkurs bli större.

Sammanfattningsvis anser jag det svårt att göra säkra uttalanden om konkursutvecklingen i ett längre perspektiv. Tydligt är dock att det inte

finns anledning att räkna med någon större förändring under de närmaste åren.

Sedan KL trädde i kraft år 1922 har betydelsefulla förändringar ägt rum både i näringslivet och samhället i övrigt utan att detta har återverkat på konkursförfarandet. Sedan länge har det stått klart att regelsystemet bör revideras för att tillgodose de nya kraven. Särskilt bristfälligt är det nuvarande systemet med fattigkonkurser. Arbetet på att revidera reglerna om själva förfarandet i konkurs inleddes år 1971 och har i första hand varit anförtrott åt konkurslagskommittén (Ju 1971:06). Denna har i uppdrag att göra en allmän översyn av förfarandet och föreslå ändringar på de punkter där reformer framstår som angelägna. Konkurslagskommittén lade år 1974 fram delbetänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. Betänkandet innehöll förslag till ett nytt förfarande för mindre konkurser. Detta skulle träda i stället för systemet med fattigkonkurser och dessutom tillämpas i en del av de konkurser som enligt nuvarande regler skall handläggas som ordinär konkurs.

På grundval av kommittéförslaget lade den dåvarande regeringen år 1976 fram förslag till en ny ordning för handläggning av mindre konkurser (prop. 1975/76:210). I propositionen beräknades att den nya ordningen skulle kunna tillämpas i omkring 80 % av alla konkurser. Syftet med förslaget var bl.a. att komma till rätta med de brister som är förenade med fattigkonkurserna. Genom förslaget gavs möjlighet att återvinna egendom till konkursbo även i mindre konkurser. Vidare föreslogs att man även i sådana konkurser skulle utreda förekomsten av eventuella gäldenärsbrott. Den föreslagna handläggningsformen skulle tillämpas om det fanns anledning anta antingen att gäldenärens bo inte räckte till betalning av de konkurskostnader som skulle följa med en ordinär konkurs eller att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden var av enkel beskaffenhet och konkursen med fördel kunde genomföras utan bevakningsförfarande. Enligt förslaget ankom det på konkursdomaren att pröva hur konkursen skulle handläggas. Vid behov fick konkursdomaren skjuta upp beslutet i denna fråga en kort tid och i samband härmed uppdra åt kronofogdemyndigheten att verkställa utredning i saken.

I propositionen föreslogs att förvaltare skulle förordnas i alla mindre konkurser och — med avvikelse från kommittéförslaget — att till förvaltare som regel skulle utses kronofogdemyndighet.

Det nya förfarandet skilde sig från ordinär konkurs i första hand genom att någon bevaknings- och anmärkningsprocedur inte skulle förekomma. I de mindre konkurser som gav medel till utdelning ankom det på förvaltaren att på egen hand utreda vilka fordringar som kunde göras gällande i konkursen och att upprätta utdelningsförslag. Förslaget skulle prövas av konkursdomaren. Denne skulle utöva en viss tillsyn över förvaltarens verksamhet.

Propositionen innehöll också förslag till nya regler om ansvaret för

konkurskostnaderna. Enligt förslaget skulle konkursdomaren bestämma ersättning till förvaltaren i mindre konkurs. Om konkurskostnaderna inte kunde tas ut av boet skulle de betalas av den borgenär som sökt gäldenären i konkurs, intill ett visst belopp, eller i sista hand av staten. Vidare föreslogs att kraven på konkursförvaltarens kvalifikationer skulle höjas och att förvaltare i ordinär konkurs skulle utses av konkursdomaren.

I sitt betänkande (LU 1976/77:11) med anledning av propositionen intog lagutskottet den ståndpunkten att frågorna om förvaltnings- och tillsynsorgan i såväl mindre som ordinära konkurser borde lösas i ett sammanhang. Utskottet uttalade även bl.a. att det var mindre lämpligt att kronofogdemyndighet skulle handha konkursförvaltningen. Utskottet hemställde om avslag på propositionen och riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag (rskr 1976/77:63). En minoritet i utskottet och i riksdagen ansåg dock att propositionsförslaget borde bifallas.

Med anledning av riksdagens beslut utfärdade regeringen tilläggsdirektiv varigenom konkurslagskommittén fick i uppdrag att ytterligare pröva frågan om förvaltningen i mindre konkurser. I direktiven angavs vissa riktlinjer för kommitténs överväganden i den delen.

Kommittén avlämnade i juli 1977 delbetänkandet (SOU 1977:29) Konkursförvaltning. Betänkandet innehåller förslag till nya regler för förvaltning och tillsyn i både ordinära och mindre konkurser.

När det gäller de ordinära konkurserna anser kommittén att man bör eftersträva en mindre formbunden förvaltning som medger en snabb och rationell avveckling av konkursboet och att tillsynen över förvaltningen bör göras effektivare. Enligt kommittén bör i ett nytt förvaltnings- och tillsynssystem borgenärer och arbetstagare ges bättre möjligheter att komma till tals i viktigare frågor. Kommittén anser också att arbetsmarknads- och regionalpolitiska synpunkter i viss omfattning bör tillgodoses inom konkursens ram. Enligt kommittén är reformbehovet i de angivna hänseendena angeläget.

I enlighet med vad som föreslogs i prop. 1975/76:210 anser kommittén att kraven på konkursförvaltares kompetens skall skärpas och att konkursdomaren skall utse förvaltare i ordinär konkurs. Enligt kommittén bör endast specialister i fortsättningen anlitas som förvaltare. Kommitténs förslag innebär vidare att förvaltaren får en självständigare ställning i förhållande till tillsynsorgan och borgenärskollektiv. Rättens ombudsman föreslås bli avskaffad och tillsynen i stället anförtrodd åt kronofogdemyndigheten. Konkursdomaren skall inte längre utöva tillsyn över konkursen. Förvaltaren skall vid sin förvaltning samråda med tillsynsorgan och de borgenärer som särskilt berörs. Tillsynsorganets huvuduppgift blir enligt kommittén att övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och i överensstämmelse med KL och annan lagstiftning. Särskild vikt skall härvid läggas vid att tillse att avvecklingen inte fördröjs i onödan. Konkursdomaren skall överta rättens ombudsmans nuvarande uppgift att

söka åstadkomma förlikning av tvistiga fordringar.

Kommittén föreslår vidare att ett allmänt ombud skall kunna utses i konkurs med uppgift att verka för att bl.a. arbetsmarknadspolitiska intressen beaktas. Särskilda regler om samråd med och information till de anställda i ett konkursdrabbat företag föreslås också. Konkursförvaltaren föreslås få rätt att tillgripa tvång gentemot tredskande gäldenär i vissa fall.

Det förslag kommittén har lagt fram i fråga om de mindre konkurserna innefattar en överarbetning av förslaget i prop. 1975/76:210. Enligt kommitténs förslag skall förvaltare i mindre konkurser i princip ha samma kvalifikationer som förvaltare i ordinär konkurs, vilket innebär att i allmänhet advokat skall utses. Förvaltningen skall stå under tillsyn av kronofogdemyndigheten. Förvaltaren skall samråda med tillsynsorganet och särskilt berörda borgenärer i viktigare frågor.

Enligt vad kommittén föreslår skall konkursdomaren alltid bestämma handläggningsform i samband med konkursbeslutet. Kommittén lägger fram vissa förslag som syftar till att ge konkursdomaren underlag för beslut i handläggningsfrågan. Om konkursdomaren bestämmer att konkursen skall handläggas som mindre konkurs och det senare visar sig att förutsättningar för denna konkursform saknas, skall övergång till ordinär konkurs kunna äga rum.

Kommittén föreslår vidare att reglerna om gäldenärens skyldigheter revideras. Dessa regler avses bli tillämpliga oavsett i vilken form konkursen handläggs. Sammantaget innebär förslaget i denna del en skärpning i jämförelse med nuvarande bestämmelser. Bl.a. skall gäldenären vara underkastad förbud att utan tillstånd lämna landet under hela konkursen och hans pass skall kunna tas ifrån honom. I kvalificerade fall skall enligt förslaget gäldenären redan när konkursansökan har gjorts kunna förbjudas att lämna landet.

Innan jag går närmare in på kommitténs förslag vill jag uppehålla mig något vid syftena med en konkurs, utöver vad jag tidigare har sagt. KL bygger på att konkursen endast har till ändamål att tillgodose borgenärerna. Det är enligt min mening också ett starkt samhällsintresse att reglerna om konkurs är utformade så att förlusterna för borgenärerna kan begränsas. Genom 1975 års reform ges vidgade möjligheter att genom återvinning återföra egendom till den förmögenhetsmassa som kan utdelas till borgenärerna.

När det gäller konkursförfarandet kräver borgenärernas intresse att det är så effektivt som möjligt och att konkurskostnaderna hålls nere. Konkursavvecklingen får inte heller ta längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till förhållandena i den enskilda konkursen. Även gäldenären har intresse av att avvecklingen är så effektiv och billig som möjligt. Önskemålet om ett effektivt konkursförfarande får dock inte drivas så långt att rättssäkerheten äventyras. Jag vill betona angelägenheten av att regelsystemet utformas så att både borgenärer och gäldenären ges

möjlighet att komma till tals i de olika frågorna.

Konkursinstitutet måste emellertid ses i ett vidare perspektiv än som hittills anlagts. När ett företag befinner sig i en ekonomisk kris, vare sig det gått så långt som till konkurs eller ej, gör sig även andra än rent ekonomiska intressen gällande. Om verksamheten t.ex. läggs ned vid ett företag, kan detta få allvarliga verkningar för de anställda. Samhället har på senare tid tagit på sig ett allt större ansvar för att upprätthålla sysselsättningen och över huvud för att säkerställa en gynnsam utveckling av näringslivet. Detta kommer till uttryck bl.a. i statliga engagemang i form av stöd och bidrag i en mångfald former. Med hänsyn till dåtida samhällsförhållanden var det naturligt att man vid tillkomsten av KL hade de rent ekonomiska intressena i blickpunkten. I dagens samhälle bör man emellertid vid utformningen av nya bestämmelser om konkursförfarandet även ta hänsyn till t.ex. de sysselsättningspolitiska intressena. Förfarandet bör i framtiden vara uppbyggt så att även sådana intressen kan beaktas i konkursen. Det sagda innebär inte att borgenärernas intressen skall eftersättas.

Ännu ett viktigt samhällsintresse påverkar utformningen av konkursförfarandet. Det är allmänt bekant att en betydande brottslighet förekommer i samband med konkurser. Det rör sig främst om gäldenärsbrott, som inte sällan utgör ett led i en mera omfattande ekonomisk brottslighet. Undersökningar visar att gäldenärsbrott kan antas förekomma i samband med 40–50 % av alla fattigkonkurser och i en något mindre andel av de ordinära konkurserna. Den brottslighet som förekommer vid konkurser kan ses som ett betydande inslag i den ekonomiska brottsligheten. Arbetet på att bekämpa denna typ av brottslighet har intensifierats under den senaste tiden. Det är viktigt att själva konkursförfarandet utformas så att möjligheterna att uppdaga och beivra förekommande brottslighet väsentligt förbättras. En sådan nyordning skulle säkerligen också få en betydande preventiv effekt.

Vid remissbehandlingen har frågan om tillsynens utformning i ordinär konkurs varit föremål för stor uppmärksamhet. Meningarna har härvid gått starkt isär i fråga om kommitténs förslag att rättens ombudsman skall avskaffas och att kronofogdemyndighet skall utöva tillsynen över konkursförvaltningen. Många remissinstanser anser att förslaget innebär en betydelsefull förstärkning av tillsynsfunktionen. Ungefär lika många remissinstanser riktar kritik mot förslaget, som enligt deras mening innebär en försämring.

För egen del vill jag redan här nämna att jag delar kommitténs mening att rättens ombudsmans tillsynsuppgifter bör föras över till en myndighet, som också bör få överta konkursdomarens tillsynsfunktion. Jag förordar emellertid att tillsynen i vissa hänseenden skall anordnas på ett annat sätt än kommittén har föreslagit. Härigenom torde enligt min mening de kritiska synpunkter som har förts fram under remissbehandlingen i stor

utsträckning tillgodoses.

Kommitténs övriga förslag har fått ett övervägande positivt mottagande. Från många håll understryks att förslagen i dessa delar tillgodoser angelägna reformbehov. För egen del anser jag att kommitténs förslag i allt väsentligt uppfyller de krav som enligt vad jag nyss anfört bör ställas på ett nytt konkursförfarande. Förslagen bör därför läggas till grund för en revision av konkurslagstiftningen. Denna revision medför följdändringar även vad gäller annan lagstiftning, bl.a. lönegarantilagen.

Som jag nyss nämnde föreslår kommittén att ett allmänt ombud skall kunna tillsättas i konkurs. Ombudet skall ha till uppgift att beakta arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen. Förslaget har fått ett genomgående gynnsamt mottagande under remissbehandlingen. Även jag anser att det finns skäl som talar för förslaget. Emellertid har frågan om införandet av ett allmänt ombud samband med bedömningen av vilka insatser från samhällets sida som kan komma i fråga i konkurs. Bl.a. är ombudets befogenheter i viss mån beroende av vilka arbetsmarknads- eller regionalpolitiska hjälpmedel som står till förfogande. Dessa frågor har i sin tur samband med den mer övergripande frågan om vilka medel samhället bör sätta in när företag befinner sig i ekonomisk kris. Hithörande problem behandlas f.n. av en arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet. Arbetsgruppen torde också komma in på frågan om det behövs en utbyggnad av de nuvarande konkurs- och ackordsinstituten för att vinna rådrum i de fall då företag av väsentlig betydelse för sysselsättningen råkar i ekonomiska svårigheter.

Övervägande skäl talar för att man i avvaktan på nämnda utredningsarbete dröjer med att ta ställning till frågan om införande av ett allmänt ombud i konkurs. Jag lägger alltså inte nu fram något förslag på den punkten.

Kommitténs förslag är i lagtekniskt avseende ett provisorium. Bl.a. kvarstår KL:s ålderdomliga systematik och språkbruk. Vidare är samspelet mellan de olika regelsystemen för ordinär och för mindre konkurs tämligen invecklat.

Under remissbehandlingen har ifrågasatts om det är motiverat att hålla fast vid KL:s nuvarande systematik med två handläggningsformer, när den enda väsentliga skillnaden mellan dem är att bevakningsförfarande inte skall komma till användning i mindre konkurs. De undantagsbestämmelser som behövs för att möjliggöra handläggning i enklare form i vissa fall skulle kunna tas in i de bestämmelser som är gemensamma för de bägge typerna av konkurser. Det kan också ifrågasättas om KL:s systematik, som bygger på att ordinär handläggning är det regelmässiga, bör behållas när i verkligheten mindre konkurs kommer att utgöra huvudfallet. En reform i de hänseenden som jag tidigare har berört bör emellertid inte fördröjas av dessa mer formella frågor. I den avslutande etappen av reformarbetet ges tillfälle att ta ställning till dessa och andra frågor som

rör systematiken och den formella utformningen i övrigt av KL. Då får också frågan om vad som hör hemma i KL och i konkursförordningen (KF) prövas i sin helhet. I det sammanhanget bör även frågan om konkursdomarinstitutionens avskaffande tas upp.

5.2 Förvaltning i ordinär konkurs

5.2.1 Förvaltares kvalifikationer

De grundläggande bestämmelserna om förvaltares kvalifikationer i ordinär konkurs finns i 42 § KL. Enligt denna paragraf skall förvaltare äga sådan insikt och erfarenhet som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet fordras för förvaltningens behöriga handhavande. Något krav på att förvaltaren skall vara jurist uppställs inte i lagen. I praktiken utses dock regelmässigt advokat eller annan jurist till förvaltare.

I prop. 1975/76:210 föreslogs en ny lydelse av 42 §. Enligt den skulle konkursförvaltare ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget. Av uttalanden i propositionen framgår att avsikten med de nya kvalifikationskraven var att specialister på konkursförvaltning i allmänhet skulle anlitas som förvaltare. Allmänpraktiserande jurister skulle inte annat än i andra hand komma i fråga för förvaltaruppdragen. Varken själva lagförslaget eller motivuttalandena mötte någon erinran vid riksdagens behandling av propositionen.

I betänkandet Konkursförvaltning har konkurslagskommittén utan ändring tagit upp den i prop. 1975/76:210 föreslagna lydelsen av 42 §. Kommittén har härvid hänvisat till motivuttalandena i propositionen. Kommitténs förslag i denna del har fått ett övervägande positivt mottagande. De flesta remissinstanser anser sålunda att en skärpning av nuvarande kvalifikationskrav är befogad och tillstyrker att uppdragen i första hand anförtros specialister. Några remissinstanser uttalar dock tvivel på att det överallt finns personer som uppfyller de nya kraven. Ett par andra instanser anser att de föreslagna kvalifikationskraven leder för långt. Det framhålls sålunda att flertalet konkurser inte är mer komplicerade än att de allmänpraktiserande jurister som nu anses lämpliga även i framtiden bör kunna anlitas. Tanken på att införa auktorisation av konkursförvaltare förs fram av ett par remissinstanser. Från några håll uttalas att kronofogdemyndighet bör vara förvaltare både i mindre och i ordinära konkurser.

För egen del vill jag understryka att utvecklingen i näringslivet och samhället i övrigt gjort att stora krav i allmänhet måste ställas på en konkursförvaltare. Att konkursförvaltaren är väl kvalificerad får ses som en grundläggande förutsättning för att förvaltningen skall kunna vara effektiv och

ändamålsenlig. En förvaltare behöver i regel besitta, förutom allmänna juridiska kunskaper, företagsekonomiska insikter, kunskaper om bokföring och redovisning samt kännedom om och vana vid affärsjuridiska spörsmål. Dessa krav gör att förvaltarna som regel bör sökas bland personer som i sin verksamhet är särskilt inriktade på affärsjuridiska frågor.

Ett annat viktigt krav som i allmänhet måste ställas på en konkursförvaltare är att han förfogar över en väl utvecklad kontorsorganisation med resurser för bokföring och redovisning. Detta är av betydelse särskilt i sådana företagskonkurser där rörelsen under en tid drivs vidare. Vidare måste av en förvaltare krävas att han har sådana insikter i straffrättsliga frågor att han på ett tillfredsställande sätt kan lösa uppgiften att undersöka om gäldenären kan misstänkas för brott.

Utöver vad som följer av de nu angivna kraven måste en förvaltare i många fall vara väl förtrogen med arbetsrättsliga och arbetsmarknadspolitiska frågor. Sådana spörsmål aktualiseras när gäldenären har drivit rörelse. Bland de frågor förvaltaren då skall ta ställning till är om driften bör fortsättas t.v. och om förutsättningar för rörelsens fortbestånd finns på längre sikt.

De kompetenskrav som sålunda bör gälla medför enligt min mening att allmänpraktiserande jurister i princip inte bör förordnas till förvaltare i ordinär konkurs. Förvaltaruppdragen bör i stället koncentreras till en ganska begränsad grupp av personer – företrädesvis advokater — som specialiserat sig på konkursförvaltning men även andra, t.ex. ledande tjänstemän hos Sveriges Ackordscentral. Jag är medveten om att detta kan medföra att lämplig förvaltare inte alltid finns tillgänglig på den ort där konkursen handläggs. De något ökade kostnaderna för resor m.m. som ett anlitande av en specialist i dessa fall medför väger emellertid lätt i jämförelse med de vinster som en effektivare handläggning ger. Jag vill emellertid betona att det inte är något krav på att samtliga uppdrag inom en viss region skall gå till en enda advokatbyrå. Huruvida en eller flera advokatbyråer anlitas får bl.a. bero på mängden av uppdrag. Jag vill också understryka att det för att en nyrekrytering av lämpliga förvaltare skall kunna äga rum är nödvändigt att i viss mån göra avkall på kravet att förvaltare alltid skall ha erfarenhet av konkursförvaltning.

Redan i dag finns framför allt i storstadsområdena många advokater som kan sägas vara specialiserade på konkursförvaltning. Däremot torde tillgången på sådana specialister vara mindre utanför storstadsområdena. Jag anser emellertid att det på ganska kort tid bör vara möjligt att skapa en tillräckligt stor grupp av personer som uppfyller kraven. Härvid beaktar jag också att i kretsen av dem som är kvalificerade kan beräknas ingå en del advokater som f.n. fullgör uppdrag som rättens ombudsman.

Under remissbehandlingen har förts fram den tanken att man borde införa auktorisation av konkursförvaltare. För min del anser jag att behov

av en sådan ordning knappast föreligger. Jag kommer i det följande att föreslå att konkursdomaren alltid skall utse förvaltare i ordinär konkurs. Det torde vara fullt möjligt för konkursdomarna att med ledning av de kvalifikationskrav som lagtexten och motivuttalandena uppställer utse förvaltare med önskvärd kompetens.

I prop. 1975/76:210 uttalade dåvarande departementschefen att det var svårt att i lagtext precisera de kvalifikationskrav som borde gälla i fråga om förvaltarskap. Jag delar denna uppfattning. Emellertid bör det av lagtexten klart framgå att speciella insikter i och erfarenheter av konkursfrågor är avgörande vid tillsättande av förvaltare.

Med stöd av det anförda förordar jag att man i lagtexten till en början tar in det allmänna kvalifikationskravet att förvaltare skall ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver. Vidare bör anges att förvaltare skall ha borgenärernas förtroende och att han även i övrigt skall vara lämplig för uppdraget. Härav följer enligt min mening att det i allmänhet är olämpligt att borgenär eller dennes ombud blir förvaltare i konkursen. Några principiella hinder mot en sådan lösning finns dock inte, om endast en borgenär finns eller övriga borgenärer godtar lösningen.

Advokatsamfundet har med hänvisning till specialistkravet förordat en föreskrift om att förvaltaren skall vara lagfaren. För egen del vill jag först framhålla att det redan av det allmänna kravet på att förvaltaren skall ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver följer att person med juridisk examen regelmässigt bör komma i fråga som förvaltare. Jag vill dock inte utesluta möjligheten av att i undantagsfall anlita någon som visserligen saknar sådan examen men som förvärvat motsvarande kunskaper i sin verksamhet eller som annars uppfyller de särskilda krav som den ifrågavarande konkursen kan ställa t.ex. i fråga om företagsekonomiskt kunnande. Den särskilda juridiska sakkunskap som behövs kan i sådana fall tillhandahållas på annan väg. Jag är alltså inte beredd att i lagtexten föra in krav på att förvaltare skall vara lagfaren.

Några remissinstanser har efterlyst uttryckliga regler om jäv för förvaltare. Med anledning härav vill jag först erinra om att konkurslagskommittén i betänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. föreslog en föreskrift om att till förvaltare inte fick utses någon som står gäldenären nära eller är beroende av honom. Dåvarande departementschefen ansåg i prop. 1975/76:210 att det var så pass självklart att den som omfattas av det närståendebegrepp som anges i 29 a § KL inte borde utses till förvaltare att en lagbestämmelse härom kunde föranleda felaktiga motsatstolkningar när det gällde andra situationer. Jag delar denna uppfattning.

En annan fråga som behandlades av kommittén i nämnda betänkande och som var föremål för viss uppmärksamhet under remissbehandlingen gällde huruvida en tidigare rådgivare till gäldenären borde få utses till förvaltare. Dåvarande departementschefen ansåg att det givetvis kunde vara rationellt att en person som var väl insatt i gäldenärens affärer blev

förvaltare. Häri låg dock stora risker. Förutom att en person som har varit gäldenärens rådgivare i ekonomiska angelägenheter i och för sig kan bli utsatt för misstanke om att även under konkursen vilja gynna sin förre klient kan det också inträffa att han behöver ta direkt befattning med en tidigare affärstransaktion som han själv har deltagit i. Den som varit bokförare eller deklarationsmedhjälpare till gäldenären eller varit revisor i ett aktiebolag som har försatts i konkurs borde enligt dåvarande departementschefen under inga omständigheter förordnas. Det borde emellertid inte vara uteslutet att till förvaltare förordna en person som före konkursen har blivit anlitad av gäldenären för att klara upp dennes insolvenssituation. Jag vill för min del ansluta mig till dessa uttalanden. Det innebär att betydelsen av tidigare ställning som rådgivare till gäldenären får bedömas från fall till fall vid avgörandet av om vederbörande är lämplig för uppdraget.

Av det allmänna lämplighetskravet följer också att den som är omyndig eller i konkurs inte kommer i fråga som förvaltare. Den nuvarande särskilda bestämmelsen härom är därför överflödig. Jag delar uppfattningen i prop. 1975/76:210 att den som uppnått pensionsåldern endast i undantagsfall bör förordnas till förvaltare men att någon särskild lagregel härom inte är behövlig.

5.2.2 Utseende av förvaltare

KL:s regler om tillsättande av förvaltare innebär att interimsförvaltare utses av konkursdomaren i samband med konkursbeslutet (43 §) och att slutlig förvaltare väljs av borgenärerna vid första borgenärssammanträdet (45 §). Endast om ingen borgenär kommer tillstädes vid detta sammanträde eller den som borgenärerna har valt är obehörig eller olämplig, får konkursdomaren utse slutlig förvaltare.

Enligt prop. 1975/76:210 skulle konkursdomaren i samtliga fall utse slutlig förvaltare. Detta skulle ske vid första borgenärssammanträdet efter hörande av där närvarande borgenärer. Nuvarande regler om utseende av interimsförvaltare behölls. Förslaget mötte inte någon erinran vid riksdagsbehandlingen.

Kommitténs nu förevarande förslag innehåller i huvudsak samma reglering som propositionsförslaget. Nästan alla remissinstanser tillstyrker eller godtar kommittéförslaget i dessa hänseenden.

I prop. 1975/76:210 uttalades att ordningen med borgenärsval inte innehåller garantier för att tillräckligt kvalificerade personer utses till slutliga förvaltare. Konkursdomaren skall visserligen se till att den som borgenärerna har valt är behörig och lämplig men i praktiken torde det krävas mycket starka skäl för att konkursdomaren skall underkänna den av borgenärerna valde. Förslaget att slutlig förvaltare skall utses av konkursdomaren var därför enligt dåvarande departementschefen väl förenligt med de ökade kvalifikationskraven. Jag kan för min del ansluta mig till dessa uttalan-

den. En ordning där slutlig förvaltare utses av konkursdomaren har också den fördelen att den främjar tilltron till förvaltarens opartiskhet.

Kommitténs förslag att konkursdomaren skall höra närvarande borgenärer innan han utser slutlig förvaltare har föranlett erinran endast från RSV, som anser att man bör kunna underlåta att inhämta borgenärernas synpunkter på förvaltarvalet. Enligt RSV kommer konkursdomaren i ett dilemma genom att han samtidigt som han skall inhämta borgenärernas synpunkter skall verka för att den av honom utsedde interimsförvaltaren blir slutlig förvaltare. Borgenärernas synpunkter kan enligt RSV tillmätas underordnad betydelse mot bakgrund av de skärpta kvalifikationskrav som skall gälla. RSV påpekar också att konkursdomarens och tillsynsmyndighetens kännedom om presumtiva förvaltare garanterar att tillräckligt underlag för prövningen finns. Om borgenärerna inte skall höras, kan enligt RSV systemet med interimsförvaltare avskaffas.

För min del anser jag det naturligt med hänsyn till konkursens ändamål att borgenärerna har möjlighet att yttra sig i förvaltarfrågan. Ett konkursbo måste dock ställas under förvaltning så snart konkursen beslutats. Någon möjlighet att redan då inhämta borgenärernas synpunkter finns inte. Mot bakgrund härav synes ett system med interimsförvaltare och slutlig förvaltare ofrånkomligt. En sådan ordning har också vissa praktiska fördelar. Vid tiden för första borgenärssammanträdet har man klarare överblick över konkursboets förhållanden och kan säkrare bedöma vilka kvalifikationskrav som bör ställas på förvaltaren i konkursen. Till första borgenärssammanträdet kan undantagsvis också tänkas komma fram omständigheter som gör att den tidigare interimsförvaltaren inte bör utses därför att hans opartiskhet kan sättas i fråga. Upplysningar i dessa hänseenden kan lämnas av bl.a. borgenärerna. Vad jag nu har sagt hindrar inte att konkursdomaren med tanke på att ett utbyte av förvaltare kan vara förenat med nackdelar bör sträva efter att till interimsförvaltare utse någon som kan antas vara lämpad att handha förvaltningen under hela konkursen. Att konkursdomaren får räkna med att det någon gång kan komma fram omständigheter som gör att interimsförvaltaren inte bör komma i fråga som slutlig förvaltare innebär enligt mitt synsätt inte någon allvarligare olägenhet.

Som jag tidigare har antytt och som jag senare återkommer till anser jag liksom kommittén att tillsynen över konkursförvaltning bör utövas av en myndighet. Det synes lämpligt att tillsynsmyndigheten hörs av konkursdomaren innan denne utser slutlig förvaltare vid första borgenärssammanträdet. Tillsynsmyndigheten bör dessutom höras när interimsförvaltare skall tillsättas. Genom tillsynsmyndighetens medverkan får konkursdomaren ett säkrare underlag för sin bedömning av förvaltarfrågan.

LO har framfört önskemål om att konkursdomaren, innan han utser slutlig förvaltare, även skall höra berörda arbetstagarorganisationer. För min del vill jag erinra om att en arbetstagare, som är borgenär, i likhet med

annan borgenär enligt förslaget har rätt att till konkursdomaren framföra synpunkter i förvaltarfrågan. Detta torde oftast komma att ske genom den arbetstagarorganisation som arbetstagaren tillhör. Principiella skäl talar mot att det i KL införs en bestämmelse om att arbetstagarorganisation skall höras rörande förvaltarvalet även om dess medlemmar inte har några fordringar mot gäldenären. Som jag tidigare har uttalat (avsnitt 5.1) är konkursens ändamål i första hand att tillgodose borgenärernas intresse att få betalt för sina fordringar. Konkursförvaltaren är att se som en förtroendeman för borgenärerna. Det är därför naturligt att det är denna krets som yttrar sig i frågan om förvaltare. Vidare bör beaktas att arbetstagarnas intressen i förhållande till konkursboet i stor utsträckning tillgodoses genom regler som är tillämpliga på själva förvaltningen. Sålunda är arbetstagarna genom lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet i betydande mån tillförsäkrade rätt att komma till tals i de viktigare förvaltningsfrågorna och att bli informerade om konkursens gång. Jag finner alltså någon bestämmelse av det slag LO förordar inte påkallad. I detta sammanhang vill jag upprepa att ett av de speciella kompetenskrav som bör ställas på en konkursförvaltare är att han är förtrogen med de arbetsrättsliga frågorna.

Advokatsamfundet har i sitt remissvar påpekat att konkursdomaren vid sitt val av förvaltare endast bör fästa vikt vid synpunkterna från sådana borgenärer som har praktisk möjlighet att få utdelning. Denna fråga togs upp i prop. 1975/76:210. Där framhölls att det givetvis i första hand är de borgenärer som varken har sin rätt tryggad eller kan anses uteslutna från varje praktisk möjlighet att få utdelning, vilka har det egentliga intresset av hur förvaltningen bedrivs. Konkursdomaren hade därför anledning att fästa särskild vikt vid sådana borgenärers uppfattning, framför allt om deras fordringar var betydande. Detta uteslöt emellertid inte att även annan borgenärs uppfattning kunde vara värd att beakta. Jag ansluter mig till dessa uttalanden. Det bör bl.a. beaktas att borgenärs utdelningsmöjligheter i konkursen kan ändras till följd av återvinning och annat.

5.2.3 Antalet förvaltare

Bestämmelser om antalet förvaltare finns i 41 § KL. Antalet bestäms av konkursdomaren. Mer än en förvaltare får inte utses, om inte konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser att förvaltningen oundgängligen bör delas eller det eljest i särskilt fall är oundgängligen nödvändigt med mer än en förvaltare. Borgenärerna skall beredas tillfälle att yttra sig rörande antalet slutliga förvaltare.

Kommittén påpekar att KL:s regler om möjligheten att utse flera förvaltare får ses mot bakgrund av de förhållanden som rådde före lagens till-

komst. Då utsågs ofta onödigt många förvaltare i konkurserna vilket medförde att konkurskostnaderna blev oskäligt höga. Kommitténs undersökningar av de år 1974 avslutade ordinära konkurserna visar att de konkurser där flera förvaltare utsågs var ytterst få. Fler än två förvaltare utsågs aldrig.

Kommittén anser att man i ett nytt förvaltningssystem bör hålla fast vid att endast en förvaltare i regel bör utses. Härför talar framför allt intresset av att hålla konkurskostnaderna nere. Emellertid pekar kommittén på vissa förhållanden som kan föranleda behov av flera förvaltare i en konkurs. Utvecklingen i näringslivet torde sålunda ha medfört behov av ökade möjligheter att dela upp förvaltningsuppgifterna. I en stor företagskonkurs räcker det kanske inte med en lagfaren förvaltare, utan dessutom bör en person med speciell sakkunskap inom ett visst område, t.ex. rörande tekniska och ekonomiska frågor, tillföras förvaltningen. I fall då gäldenären drivit rörelse eller har egendom på flera håll kan det enligt kommittén tänkas vara påkallat med olika förvaltare på skilda orter. Enligt kommittén föreligger numera inte någon anledning att befara att möjligheten att utse flera förvaltare skall missbrukas. Kommittén förordar därför en viss uppmjukning av nuvarande villkor för att flera förvaltare skall få utses.

Kommittén föreslår sålunda att mer än en förvaltare inte skall få utses, om ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser det erforderligt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera förvaltare.

För egen del anser jag i likhet med kommittén att det är befogat att något utvidga möjligheterna att utse flera förvaltare. Jag ansluter mig därför till kommitténs förslag som har godtagits av nästan alla remissinstanser. Förslaget bör också ses mot bakgrund av det nya förvaltnings- och tillsynssystem som jag kommer att föreslå (avsnitt 5.2.5 och 5.3) och som innebär att en stor del av de förvaltningsfunktioner som f.n. ankommer på rättens ombudsman upphör.

Även om alltså möjligheterna att utse två eller flera förvaltare bör utvidgas, vill jag betona att de kostnadshänsyn som ligger bakom nuvarande regler gör sig gällande även i fortsättningen. Det bör alltså endast undantagsvis förekomma att mer än en förvaltare utses. Det skall i så fall vara fråga om en konkurs som verkligen är omfattande och komplicerad. I många fall kan behovet av särskild sakkunskap tillgodoses genom att förvaltaren anlitar sakkunnigt biträde. Jag återkommer strax till den saken. En garanti mot att de något uppmjukade reglerna inte utnyttjas för mycket ligger i att det liksom enligt gällande ordning skall ankomma på konkursdomaren att avgöra antalet förvaltare.

5.2.4 Sakkunnigt biträde

I 54 § KL föreskrivs att förvaltaren får anlita sakkunnigt biträde för bouppteckningsförrättningen, om det befinns nödvändigt.

Kommittén anser att en förvaltare ibland kan behöva anlita sakkunnigt biträde även för andra uppgifter än sådana som har samband med bouppteckningsförrättningen. Det kan vara fråga om att låta en revisor granska gäldenärens bokföring eller att anförtro försäljning av speciellt slags egendom åt fackman. Även vid fortsatt drift av gäldenärens rörelse kan hjälp av någon sakkunnig i ekonomiska eller tekniska frågor vara påkallad. Enligt kommitténs mening bör det införas en generell bestämmelse som ger förvaltaren rätt att för viss förvaltningsåtgärd anlita biträde av sakkunnig om han finner det nödvändigt.

Kommitténs förslag har godtagits vid remissbehandlingen. Även jag ansluter mig till förslaget.

Det bör liksom f.n. ankomma på förvaltaren att avgöra i vilken utsträckning det är nödvändigt att ta sakkunnigt biträde i anspråk. Vid denna bedömning bör förvaltaren se till att han endast belastar boet med utgifter som är påkallade. I överensstämmelse med vad som f.n. anses gälla i fråga om anlitande av sakkunnigt biträde för bouppteckning bör det vara tillåtet för förvaltaren att anlita sakkunnig även av den anledningen att det ställer sig billigare för boet än om förvaltaren själv skulle utföra uppgiften.

5.2.5 Förvaltarens ställning m.m.

Förvaltaren skall enligt KL i en rad hänseenden inhämta samtycke av eller fatta beslut gemensamt med rättens ombudsman. Bestämmelser härom finns i 60, 61, 64, 66, 67, 70–72 och 76–79 §§ KL. Detta är fallet bl.a. i fråga om fortsättande av gäldenärens rörelse, försäljning av boets egendom och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång. Rättens ombudsman förutsätts vidare skola ge råd åt förvaltaren. För en del åtgärder krävs enligt KL att borgenärerna samfällt lämnar sitt samtycke eller beslutar i saken. Föreskrifter härom finns i 60, 64, 65, 70–72, 77 och 78 §§. Det rör sig här i stor utsträckning om samma frågor som rättens ombudsman skall kopplas in på. Dessa frågor hänskjuts till borgenärerna bl.a. då skilda meningar uppstår mellan förvaltaren och rättens ombudsman. Borgenärernas beslutanderätt utövas vid borgenärssammanträde. KL innehåller vidare enstaka bestämmelser (71, 75, 76 §§) om att speciella grupper av borgenärer skall ge sitt medgivande till vissa åtgärder med avseende på lös egendom. Bland annat gäller att lös egendom vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt inte utan hans medgivande får säljas på annat sätt än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen.

Beträffande en del förvaltningsåtgärder föreskrivs i KL att gäldenären skall höras (se 60, 61, 70, 71 och 78 §§). Detta gäller bl.a. vissa frågor angående försäljning av boets egendom. I några frågor (se 63, 71, 76, 78 §§) har gäldenären ett avgörande inflytande, bl.a. beträffande försäljning av egendom när han överklagat konkursbeslutet.

KL innehåller vissa grundläggande principer i fråga om tiden och sättet för försäljning av egendom i boet. Enligt 61 § får egendomen med några undantag inte säljas före första borgenärssammanträdet. I 62 § föreskrivs som huvudregel att boets egendom skall säljas så snart som möjligt efter detta sammanträde. Enligt 70 § gäller i fråga om fast egendom att försäljning skall ske i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen får emellertid säljas i annan ordning, om förvaltaren finner det fördelaktigare för boet och rättens ombudsman eller borgenärerna lämnar sitt samtycke. Gäldenären skall, om det lämpligen kan ske, höras beträffande försäljningen. Lös egendom, som inte säljs genom att gäldenärens rörelse fortsätter, skall enligt 71 § första stycket KL normalt säljas på auktion. Försäljning under hand kan förekomma under förutsättning att rättens ombudsman eller borgenärerna ger sitt samtycke.

Som tidigare har berörts föreslår kommittén att institutet rättens ombudsman avskaffas och att tillsynen över konkursförvaltningen i stället läggs på en myndighet. Kommittén anser att förvaltaren bör få ta ställning till och besluta i samtliga frågor utan att behöva inhämta samtycke av tillsynsmyndigheten. Däremot bör det finnas en allmän regel om att förvaltaren är skyldig att inhämta tillsynsorganets mening i viktigare förvaltningsfrågor. Kommittén menar att det kan vara till fördel för en förvaltare att inför svåra avgöranden få samråda med företrädare för tillsynsorganet.

De nuvarande kraven på samtycke eller beslut av borgenärskollektivet gör enligt kommittén förfarandet tungrott och motverkar många gånger en ändamålsenlig avveckling. Inte sällan visar borgenärerna ringa intresse för förvaltningens närmare bedrivande. Detta kan enligt kommittén delvis förklaras av de otympliga former under vilka borgenärerna kopplas in. Kommittén anser att reglerna kan undvaras.

Kommittén anmärker att det är vanligt att förvaltaren i viktigare angelägenheter samråder under hand med särskilt berörda borgenärer. Enligt kommitténs mening är detta en lämplig ordning. Kommittén föreslår därför en uttrycklig bestämmelse i KL om att förvaltaren i viktigare frågor skall höra sådana borgenärer som särskilt berörs av den aktuella frågan. Bland de särskilt berörda borgenärerna ingår i första hand de som kan påräkna utdelning av någon betydenhet, huvudsakligen borgenärer med förmånsrätt. Som exempel på viktigare frågor nämns frågan om den vidare driften av gäldenärens rörelse, om försäljning av värdefull egendom och om väckande av återvinningstalan eller annan talan. Genom den föreslagna regleringen får borgenärer insyn i och inflytande på de frågor som är

väsentliga för dem.

Kommittén framhåller att förvaltaren som ett led i samrådet med särskilt berörda borgenärer även bör informera sådana borgenärer om förhållanden som kan vara av speciellt intresse för dem. En borgenär är också oförhindrad att själv ta initiativ till samråd med förvaltaren eller begära information från denne.

Särskilda föreskrifter om formerna för samrådet med tillsynsorganet och de berörda borgenärerna behövs enligt kommittén inte. Kommittén understryker att förvaltarens samrådsskyldighet inte innebär att han kan undandra sig ansvaret för avgörandet av förvaltningsfrågorna. Beslutanderätten ligger sålunda hos förvaltaren.

Kravet på medgivande i vissa fall av borgenär med särskild förmånsrätt bör enligt kommitténs mening behållas. Borgenärens bestämmanderätt kan här ses som ett moment i den särskilda förmånsrätten.

Kommittén anser det vara naturligt och lämpligt att förvaltaren i viktigare frågor rådgör med gäldenären, om denne inte är ovillig att samarbeta eller svår att nå. Det föreslås en generell regel om att förvaltaren i viktigare frågor bör inhämta gäldenärens mening, när det lämpligen kan ske. De bestämmelser enligt vilka gäldenären i vissa fall har bestämmanderätt bör enligt kommitténs mening kvarstå.

För att intresset av en snabb avveckling skall tillgodoses bör i princip gälla att boets egendom skall säljas så snart det lämpligen kan ske. Kommittén föreslår en huvudregel av denna innebörd. Med en sådan reglering kan förvaltaren låta försäljningen anstå en kortare tid, om förmånligare villkor kan uppnås därigenom. Kommittén anser att även ett längre uppskov bör kunna äga rum, om det finns goda skäl att anta att detta leder till bättre resultat.

Vad gäller försäljning av fast egendom föreslår kommittén att gällande krav på samtycke till försäljning upphävs. I fråga om lös egendom anser kommittén att förvaltaren fritt bör få avgöra vilket försäljningssätt som med hänsyn till egendomens beskaffenhet och andra omständigheter är mest fördelaktigt för konkursboet i det aktuella fallet. Försäljning på auktion och underhandsförsäljning bör med andra ord vara likställda. Kommittén påpekar att underhandsförsäljning av lös egendom i praktiken är mycket vanlig och att sådan försäljning ofta ger ett bättre resultat än auktionsförsäljning.

Kommitténs förslag i fråga om konkursförvaltarens ställning i förhållande till tillsynsorgan och borgenärer har fått ett blandat mottagande vid remissbehandlingen.

Förslaget att förvaltaren skall vara skyldig att samråda med tillsynsorganet men att detta organ inte skall ha någon bestämmanderätt i förvaltningsfrågor tillstyrks eller lämnas utan erinran av en majoritet bland remissinstanserna. Flera remissinstanser, bl.a. RSV, fäster stor vikt vid den angivna samrådsskyldigheten.

Som jag senare skall återkomma till är det en stor grupp remissinstanser som anser att institutet rättens ombudsman bör finnas kvar. Av dessa är det åtskilliga som anser att rättens ombudsman inte längre bör ha några beslutsfunktioner utan att det endast, i linje med vad kommittén har föreslagit, bör förekomma samråd mellan förvaltaren och rättens ombudsman. Ett betydande antal remissinstanser förordar dock att rättens ombudsman behålls med nuvarande beslutsfunktioner. Hit hör advokatsamfundet, som anser att det skulle innebära en väsentlig försvagning av konkursförvaltningen om ansvaret för konkursavvecklingen uteslutande läggs på förvaltaren. Det uppkommer enligt samfundet en mängd svårbedömda situationer, där det måste anses vara av väsentligt värde att en erfaren rättens ombudsman står till förfogande dels som rådgivare, dels som den som bär det slutliga ansvaret för besluten. Häri ligger enligt samfundet ingen underskattning av den insats som en erfaren och omdömesgill förvaltare kan göra. Enligt samfundet har förvaltaren också en direkt förhandlingsmässig fördel i förhållande till konkursboets medkontrahenter genom att vara tvungen att skaffa rättens ombudsmans medgivande till exempelvis en försäljning. Kravet på rättens ombudsmans godkännande gör också att förvaltaren utsätts för en viss press att åstadkomma ett så bra förhandlingsresultat som möjligt.

Praktiskt taget alla remissinstanser godtar att borgenärskollektivet inte längre skall ha någon beslutanderätt i förvaltningsfrågor och att förvaltaren i stället skall samråda med särskilt berörda borgenärer. Kritiska synpunkter uttrycks dock av advokatsamfundet. Samfundet menar att bestämmelserna om borgenärskollektivets medverkan har sin väsentliga betydelse genom att de medför att kollektivets intressen på bästa sätt tillvaratas av förvaltare och rättens ombudsman. Det är visserligen riktigt att borgenärernas medverkan sällan aktualiseras men detta beror enligt samfundet på att rättens ombudsmans funktion, rätt utövad, tillgodoser borgenärsintressena. Om man inför ett obligatoriskt samråd i viktigare frågor uppkommer enligt samfundets mening, särskilt i konkurser med ett stort antal borgenärer, ett ytterst tungrott förfarande när frågan kan anses ha betydelse för kollektivet av oprioriterade borgenärer. Samfundet menar också att samrådet inte alltid ger tillfälle till objektiva meningsutbyten med hänsyn till att en enskild borgenär saknar anledning att bekymra sig för andra borgenärers rätt.

För egen del vill jag till en början erinra om att nuvarande regler om konkursförvaltningens bedrivande i stort sett är oförändrade sedan KL trädde i kraft år 1922. Regelsystemet är tämligen invecklat och svårt att överblicka. Systemet får ses mot bakgrund av de förhållanden som rådde vid KL:s tillkomst. Tillgången på kunniga förvaltare torde då ha varit begränsad. Detta bidrog till att man ansåg sig behöva rättens ombudsmans och borgenärskollektivets medverkan i vissa viktigare frågor. Även om systemet i många fall fungerar tillfredsställande, delvis beroende på en

smidig tillämpning av bestämmelserna, ter det sig motiverat att nu göra regleringen enklare. I första hand finns det anledning att undersöka om man inte med en ordning, där i allmänhet högt kvalificerade personer — främst advokater — fungerar som konkursförvaltare, kan avstå från den medverkan i själva förvaltningen som en rättens ombudsman i dag lämnar. Det kan här inskjutas att den reform som nyligen har skett av konkursförfarandet i Danmark bl.a. gått ut på att i olika avseenden ge förvaltaren en självständig ställning och därigenom skapa möjlighet till en effektivare konkursförvaltning.

Rättens ombudsman medverkar i dagens system vid förvaltningen genom att han — ensam eller tillsammans med förvaltaren — beslutar i vissa frågor och genom att han ger råd till förvaltaren. Denna medverkan kan obestridligen vara av värde, särskilt när förvaltaren normalt inte sysslar med affärsjuridik eller när han saknar mer ingående erfarenhet av konkursförvaltning. Med de nya kompetenskraven kan man dock enligt min mening räkna med att en förvaltare i stor utsträckning kan klara sig på egen hand. De bedömningar i affärsmässiga och juridiska frågor som ankommer på en förvaltare skiljer sig i princip inte i fråga om svårighet eller ekonomisk betydelse från de problem som en affärsjurist i allmänhet ställs inför i sin verksamhet där besluten i regel fattas självständigt utan att en kollega medverkar. Jag är dock medveten om att konkursförvaltningen ställer särskilda krav på förvaltaren i vissa avseenden. Jag tänker härvid på att krävande bedömningar i företagsekonomiska och tekniska frågor exempelvis kan aktualiseras när det gäller att ta ställning till fortsatt drift av gäldenärens rörelse. En förvaltare kan också ställas inför svåra och känsliga avgöranden i förhållande till arbetstagarna och till de arbetsmarknadspolitiska myndigheterna. Vidare aktualiseras ofta straffrättsliga frågor i en konkurs.

Även om det alltså kan uppstå besvärliga problem i en konkurs, anser jag att förvaltningen i de allra flesta fall bör kunna skötas av förvaltaren ensam, om han uppfyller de kompetenskrav som har angetts i det föregående. I dessa ingår bl.a. krav på insikter i och erfarenheter av företagsekonomiska, arbetsrättsliga och straffrättsliga spörsmål. I den mån en förvaltare i något fall skulle behöva råd från någon sakkunnig på dessa områden, t.ex. när det gäller att lösa problem i samband med att gäldenärens rörelse drivs vidare, kan behovet tillgodoses genom att förvaltaren anlitar sakkunnigt biträde. Möjligheten att tillsätta medförvaltare kan också utnyttjas i vissa fall. Även genom det samråd med särskilt berörda borgenärer som jag i det följande kommer att förorda får förvaltaren tillgång till värdefull sakkunskap.

Jag vill emellertid inte utesluta att förvaltaren i en del speciella fall kan behöva stöd av det slag som en rättens ombudsman f.n. lämnar i form av råd i viktigare juridiska och affärsmässiga frågor. Ett sådant stöd kan vara av värde främst i stora företagskonkurser där ett flertal viktiga intressen

berörs av förvaltarens ställningstaganden, samtidigt som meningarna kan gå starkt isär mellan de olika intressenterna. I sådana konkurser kan det ibland finnas anledning att anlita medförvaltare. I andra fall kan det emellertid vara bättre att förvaltaren får rådgöra med någon som inte själv är engagerad i konkursförvaltningen.

Jag anser därför att förvaltaren bör kunna få hjälp av en rådgivare i sådana konkurser som nämnts. Själva beslutanderätten i förvaltningsfrågor bör emellertid ligga hos förvaltaren ensam. I den delen bör det alltså inte finnas någon motsvarighet till den nuvarande rättens ombudsmans funktioner.

Som jag tidigare har berört kommer jag i det följande att föreslå att tillsynen över konkursförvaltningen i fortsättningen skall åvila en myndighet. I och för sig är det tänkbart att låta tillsynsmyndigheten utöva den speciella rådgivningsfunktion som jag nyss har talat om. De frågor som förvaltaren kan behöva rådgöra om torde emellertid bli av sådan karaktär att man har anledning anlita personer med omfattande affärsjuridisk erfarenhet. Det bör således i princip uppdras åt advokater att tjänstgöra som rådgivare.

Det finns enligt min mening ingen anledning att tro annat än att en förvaltare som uppfyller de nya kvalifikationskraven och som vid behov har tillgång till sakkunnig hjälp på det sätt jag nu har angivit kan uppnå lika goda förhandlingsresultat som en förvaltare som kan falla tillbaka på en rättens ombudsman. Jag anser också att en konkursförvaltning som är anordnad på det sättet har goda möjligheter att vinna borgenärernas förtroende.

När det sedan gäller borgenärernas medverkan vid förvaltningen delar jag kommitténs uppfattning att man bör upphäva det nuvarande kravet på samtycke eller beslut av borgenärskollektivet i vissa fall. Ett sådant system är tungrott och fyller knappast någon meningsfull funktion. Däremot finns det skäl att föreskriva skyldighet för förvaltaren att i viktigare frågor höra sådana borgenärer som särskilt berörs. En sådan ordning tillämpas redan nu i ej obetydlig omfattning och synes ha fungerat väl.

Kommitténs förslag medger ej några undantag från samrådsskyldighet i viktigare frågor. Som har påpekats i remissbehandlingen kan det emellertid i vissa situationer innebära stora svårigheter att få till stånd ett samråd. Enligt min mening bör därför förvaltaren kunna underlåta att samråda med en borgenär när hinder föreligger. Jag återkommer till innebörden av detta uttryck i specialmotiveringen.

Förvaltarens allmänna åligganden som företrädare för borgenärerna medför enligt min mening att han, utöver vad som ligger i själva samrådsskyldigheten, har en allmän skyldighet att fortlöpande informera särskilt berörda borgenärer om förhållanden som kan vara av intresse för dem. En remissinstans, Ackordscentralen, föreslår att förvaltaren åläggs en utvidgad informationsskyldighet som bl.a. innebär att förvaltarberättelsen och

halvårsberättelser utan begäran skall tillställas samtliga borgenärer. För egen del anser jag att en ordning där berörda handlingar skulle utsändas till samtliga bevakande borgenärer skulle medföra kostnader som inte står i proportion till de fördelar som kan vinnas. Däremot bör varje borgenär som begär det liksom f.n. vara berättigad att få upplysningar av förvaltaren. Dessutom bör borgenär på begäran ha rätt att utan kostnad få en avskrift av förvaltarberättelsen.

Sammanfattningsvis förordar jag att förvaltaren skall avgöra samtliga förvaltningsfrågor självständigt i förhållande till såväl tillsynsorganet som borgenärskollektivet. Förvaltaren skall emellertid i viktigare förvaltningsfrågor samråda med de borgenärer som särskilt berörs av dessa, om hinder däremot inte finns. Finns det särskilda skäl, skall en lämplig person kunna utses till rådgivare i juridiska eller affärsmässiga frågor. Det bör ankomma på konkursdomaren att pröva om behov av rådgivare föreligger och förordna denne. Till frågan om hur den rådgivande funktionen närmare bör utformas återkommer jag i ett senare avsnitt.

I och med att borgenärernas beslutanderätt avskaffas kan en stor del av nuvarande bestämmelser i 8 kap. KL om borgenärssammanträden utmönstras.

Kommitténs förslag innebär att regleringen angående tid och sätt för försäljning av boets egendom inskränks till att egendomen skall säljas så snart det är lämpligt och att det för boet mest fördelaktiga försäljningssättet skall användas. Förslaget innebär också att nuvarande krav på samtycke av rättens ombudsman och borgenärerna i dessa frågor upphävs.

Mot kommittéförslaget i den nu angivna delen har remissinstanserna inte gjort några erinringar utöver dem som följer av önskemålet om att rättens ombudsman alltjämt skall medverka vid förvaltningen. För egen del finner jag att det bör vara till gagn för effektiviteten i förvaltningen om förvaltaren som kommittén föreslagit får bestämma när och på vilket sätt försäljning bör ske. Jag ansluter mig alltså till förslaget i den delen.

Remissinstanserna har allmänt godtagit kommitténs förslag att man behåller gällande regler om att borgenär med särskild förmånsrätt i lös egendom skall lämna sitt medgivande i vissa frågor som rör försäljning av egendomen. Även kommitténs förslag rörande gäldenärens medverkan vid förvaltningen har godtagits. Jag ansluter mig till förslaget även i dessa delar.

5.2.6 Arbetstagarnas ställning i arbetsgivares konkurs

Gällande KL innehåller inte några regler som särskilt tar sikte på de hos gäldenären anställda arbetstagarna. Om en arbetstagare har fordringar mot gäldenären, omfattas arbetstagaren dock av de bestämmelser KL innehåller beträffande borgenärer i allmänhet.

Kommittén utgår från att lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (medbestämmandelagen) liksom annan arbetsrättslig lagstiftning i princip är tillämplig även när ett företag går i konkurs. På denna punkt föreslås ingen ändring.

Med hänsyn till den speciella och genomgripande betydelse som en konkurs har för arbetstagarna anser kommittén emellertid att det behövs kompletterande regler om samråd med och information till arbetstagarna i KL. Kommitténs förslag innebär att, om arbetstagare tillhör arbetstagarorganisation, förvaltaren skall höra organisationen, innan han vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. Förvaltarens samrådsskyldighet gäller utan undantag och oavsett om gäldenären är bunden av kollektivavtal gentemot organisationen eller ej. I första hand skall lokal arbetstagarorganisation höras. Innan förvaltare vidtar åtgärd av angivet slag skall han dessutom informera berörd arbetstagare vare sig denne är organiserad eller ej. Den föreslagna ordningen ger enligt kommittén till stor del samma resultat för arbetstagarna som den samtidigt tillämpliga medbestämmandelagen men sträcker sig på vissa punkter längre.

Kommitténs förslag har lämnats utan erinran av de flesta remissinstanserna. Bland de instanser som tillstyrker förslaget är TCO. Flera instanser framför dock kritiska synpunkter. Remissinstanserna godtar i allmänhet kommitténs utgångspunkt att medbestämmandelagen skall tillämpas i konkurs. Endast SAF synes vilja lämna denna fråga öppen. Arbetsdomstolen säger sig inte vara övertygad om att konkurssituationen är så speciell att det behövs bestämmelser som i sak avviker från medbestämmandelagen. Under alla förhållanden bör man enligt domstolen inte laborera med två regelsystem som i huvudsak behandlar samma frågor men ändå inte är överensstämmande. Arbetsdomstolen förordar en fullständig reglering i KL, varvid hänvisning i möjligaste mån bör ske till medbestämmandelagen. Även andra instanser anser att kommitténs förslag medför ett invecklat och svårtillämpat system. LO menar att de föreslagna bestämmelserna i KL till följd av 3 § medbestämmandelagen utesluter tillämpning av denna lags förhandlings- och informationsregler. Detta kan inte accepteras av LO, som anser att kommittéförslaget i vissa avseenden ger arbetstagarna svagare rättigheter än medbestämmandelagen. SAF motsätter sig kommittéförslaget. Några remissinstanser, bl.a. advokatsamfundet, finner att en ovillkorlig skyldighet för förvaltarna att informera arbetstagarna t.ex. om uppsägning är olämplig och bör mjukas upp.

Enligt kommitténs mening kan det diskuteras om inte den speciella situation som råder när en arbetsgivare har gått i konkurs borde särskilt beaktas i den arbetsrättsliga lagstiftningen. Flera remissinstanser instämmer i denna uppfattning. Bl.a. advokatsamfundet och SAF uttalar önskemål om en översyn av medbestämmandelagen och annan arbetsrättslig lagstiftning när det gäller konkurssituationen.

Vid mina ställningstaganden i de frågor som kommitténs förslag aktuali-

serar har jag samrått med chefen för arbetsmarknadsdepartementet.

Jag delar kommitténs uppfattning att medbestämmandelagen liksom annan arbetsrättslig lagstiftning är tillämplig även när arbetsgivaren har försatts i konkurs. En konkursförvaltare är sålunda bunden av bl.a. medbestämmandelagens föreskrifter om arbetsgivarens förhandlings- och informationsskyldighet. Ett konkursbo är vidare i princip bundet av de kollektivavtal som gällt för gäldenären. Jag är medveten om att det ibland kan uppstå svårigheter när det gäller att, med beaktande av konkursens ändamål att tillgodose alla borgenärers intressen, applicera den arbetsrättsliga lagstiftningen på konkursfallet. Dessa tillämpningsproblem torde dock inte vara större än att de kan lösas av parterna på arbetsmarknaden och i sista hand av de rättsliga instanserna. Den arbetsrättsliga lagstiftningen innehåller också sådana inslag att särdragen i konkursförvaltningen kan beaktas i tillbörlig utsträckning. Vad jag nu har sagt gäller även frågan om tillämpningen i konkurs av s.k. medbestämmandeavtal (32 § medbestämmandelagen) som kan ha gällt för gäldenären.

Vad härefter beträffar kommittéförslaget, kan det ifrågasättas om det verkligen som helhet förstärker arbetstagarsidans rättigheter på det sätt kommittén tänkt sig. Som LO framhåller i sitt remissvar ställer skyldigheten att förhandla enligt medbestämmandelagen större krav på arbetsgivaren än skyldigheten enligt kommittéförslaget att höra arbetstagarna. Enligt min mening skulle vidare kommittéförslaget, genom att det innebär att två regelsystem i betydande omfattning skulle tillämpas parallellt, leda till tillämpningssvårigheter. Den grundläggande frågan när det gäller att ta ställning till kommitténs förslag är emellertid om konkurssituationen verkligen kräver några kompletterande regler vid sidan av medbestämmandelagen och annan arbetsrättslig lagstiftning för att tillgodose arbetstagarintressena. Bedömningen av denna fråga måste ske mot bakgrund av att en arbetstagare, i den mån hans rätt i konkursen inte kan anses tryggad genom att förvaltaren enligt 6 § lönegarantilagen underrättat utbetalningsmyndigheten om hans fordringsanspråk, också är berättigad till samråd och information i enlighet med vad som gäller för borgenärer i allmänhet.

Ett skäl som kommittén har anfört till stöd för sitt förslag är att medbestämmandelagens princip att i huvudsak ställa de organisationer som inte har kollektivavtal med arbetsgivaren utanför rätten till förhandling, ej svarar mot de krav som följer av de särskilda förhållandena i konkurs. Det kan emellertid ifrågasättas om förhållandena vid en konkurs verkligen är så speciella. Redan under ett företags reguljära verksamhet kan det uppkomma frågor som är lika ingripande för arbetstagarna. Jag vill också erinra om att konkursutbrottet ofta har föregåtts av en fortlöpande försämring av företagets ställning och att det under detta skede naturligen uppkommer frågor om olika åtgärder för att möjliggöra fortsatt verksamhet, t.ex. inskränkning i driften och nedskärning i arbetsstyrkan. Lagstiftaren har för dessa fall stannat för att reservera medbestämmandelagens mera

utvecklade inflytandesystem för de organisationer som genom att teckna kollektivavtal har påtagit sig ett rättsligt medansvar för arbetsplatsens olika förhållanden. Det finns inte anledning att för själva konkurssituationen göra avsteg från de överväganden som har gjorts. Det bör dock tilläggas att den grundläggande förhandlingsrätten tillkommer alla organisationer som har medlemmar anställda hos arbetsgivaren och att den förhandlingsrätten består också i konkurs.

En skillnad mellan kommittéförslaget och medbestämmandelagens regler om förhandling är att kommittéförslaget inte har någon motsvarighet till de begränsningar av den förhandlingsskyldighet som finns föreskriven i 11 och 12 §§ medbestämmandelagen. Inte heller i detta avseende finns det enligt min mening anledning att meddela avvikande bestämmelser för konkursfallet. Det kan väl tänkas vid konkurs uppkomma lägen då det föreligger sådana synnerliga resp. särskilda skäl som enligt medbestämmandelagen ger arbetsgivaren rätt att fatta och verkställa beslut utan att förhandling hunnit äga rum. Jag vill betona att själva förhandlingsskyldigheten naturligtvis står kvar i dessa fall.

Enligt medbestämmandelagen (19 och 20 §§) är arbetsgivaren skyldig att fortlöpande hålla i första hand lokal arbetstagarorganisation informerad om bl.a. hur verksamheten utvecklas produktionsmässigt och ekonomiskt. Denna skyldighet gäller gentemot arbetstagarorganisation som arbetsgivaren har kollektivavtal med. Enskild arbetstagare kan inte hävda någon sådan informationsrätt. Enligt kommittéförslaget skall förvaltaren vid sidan av sin informationsskyldighet enligt medbestämmandelagen även informera den enskilda arbetstagaren innan åtgärder vidtas som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. Enligt kommittén skall information bl.a. ske inför uppsägning. Förslaget har föranlett erinringar från en del remissinstanser. Bl.a. har framhållits att ett ovillkorligt krav på information till de anställda om uppsägning är olämpligt med hänsyn till att det regelmässigt torde åligga förvaltaren att omedelbart säga upp arbetstagarna, om så ej skett före konkursen.

För min del anser jag att det inte heller i detta hänseende finns tillräckliga skäl att avvika från de allmänna reglerna. Dessa utgår från att den information som arbetsgivaren tillhandahåller organisationerna i allt väsentligt vidarebefordras till arbetstagarkollektivet i stort, dvs. till de enskilda medlemmarna. Även oorganiserade arbetstagare torde regelmässigt kunna räkna med att få del av sådan information. Jag anser mig också kunna utgå från att förvaltaren i praktiken i de flesta fall ser det som en självklar och riktig åtgärd att vid informationsmöte eller på annat sätt lämna även de enskilda arbetstagarna information om de åtgärder som väsentligt inverkar på deras ställning.

Vad jag nu har sagt innebär att några bestämmelser som i sak avviker från medbestämmandelagen inte erfordras för konkursfallet. Det finns inte heller anledning att i KL föra in några särskilda regler som hänvisar till

medbestämmandelagen. Den senare lagen har ju generell giltighet. Jag har därför stannat för att några bestämmelser i KL som särskilt reglerar förhållandet mellan konkursboet och arbetstagarna inte är påkallade.

En särskild fråga som har tagits upp av kommittén gäller varsel enligt lagen (1974:12) om anställningsskydd. Enligt 29 § i denna lag skall arbetsgivare som avser att säga upp arbetstagare på grund av arbetsbrist varsla arbetstagarorganisationen minst en månad före uppsägningen. Föreligger hinder att varsla inom föreskriven tid skall enligt 30 § varsel i stället lämnas så snart det kan ske. Kommittén menar att uppsägningar kan behöva göras omedelbart efter konkursbeslutet. Enligt kommittén kan förvaltaren då med stöd av 30 § anställningsskyddslagen varsla samtidigt som uppsägning sker. Häremot vänder sig LO och TCO. LO anser att skäl saknas i de flesta konkurser att tillämpa undantagsregeln i 30 §. Enligt TCO kan en kortare varseltid än en vecka under inga omständigheter vara tillåten. Båda remissinstanserna begär klarläggande uttalanden i ämnet.

När det gäller det nuvarande rättsläget kan viss ledning hämtas i de uttalanden som har gjorts av dåvarande chefen för arbetsmarknadsdepartementet i prop. 1975/76:19 (s. 46) och av arbetsdomstolen (se t.ex. domen AD 1976 nr 3). Härtill vill jag för egen del foga den kommentaren att frågor av detta slag måste bedömas med ledning av den aktuella konkurssituationen och därför inte låter sig besvaras generellt. Föranleds konkursen av sådana förhållanden att en total och snabb avveckling av verksamheten är den enda tänkbara lösningen och finns det i den situationen inte några frågor att vidare överlägga om — primärförhandling har t.ex. redan föregått konkursbeslutet — synes det inte motiverat att varseltiden enligt 29 § skall behöva upprätthållas med de ytterligare lönekostnader som det skulle kunna medföra till men för övriga borgenärer. Situationen är givetvis den motsatta när varseltiden behövs för meningsfulla kontakter med de anställdas organisationer, då möjligheterna till rekonstruktion eller försäljning av verksamheten är goda osv. Om det skulle visa sig att mera allvarliga tillämpningsproblem föreligger, vill jag peka på att det ingår i uppdraget för anställningsskyddskommittén (A 1977:01) att i samband med en teknisk översyn av anställningsskyddslagen ta upp tillämpningsfrågor som aktualiseras av arbetsmarknadens parter.

5.2.7 Tvång för besittningstagande av boets egendom m.m.

Enligt 54 § KL åligger det interimsförvaltaren att ta hand om gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet. Gällande lag innehåller inte några bestämmelser om vilka tvångsmedel som förvaltaren har till sitt förfogande när det gäller att ta hand om boets egendom.

Enligt kommittén ger inte heller förarbeten eller rättspraxis någon egentlig ledning i den aktuella frågan. Det har emellertid ansetts vara uteslutet att förvaltaren har lika vidsträckta befogenheter som en utmät-

ningsman. Förvaltaren torde sålunda inte få bryta upp lås. Däremot har man i litteraturen ansett att förvaltarens normala befogenhet att förvara boets egendom under lås innefattar rätt att anbringa ytterligare lås på en av gäldenären tillsluten lokal. Enligt uttalanden i litteraturen måste förvaltaren ha rätt att anlita biträde av myndighet för att komma i besittning av boets egendom. Förvaltaren är då hänvisad till att begära handräckning hos överexekutor eller att utverka dom på utlämnande av viss egendom eller, vid brottsligt förfarande, att vända sig till polisen.

Enligt kommittén aktualiseras frågan om vilka befogenheter förvaltaren har att använda tvång emellanåt i praktiken. Det har bl.a. påpekats att förlustbringande dröjsmål för boet kan uppkomma på grund av att förvaltaren tvingas begära handräckning. Kommittén anser en särskild bestämmelse i ämnet befogad. Enligt kommittén kan själva existensen av en klar regel många gånger medföra att gäldenären avstår från att sätta sig på tvären.

Tvång bör enligt kommittén få utnyttjas inte bara när förvaltaren vill komma i besittning av boets egendom. Tvång kan vara behövligt även då det gäller att komma åt egendom som förvaltaren lämnat kvar i gäldenärens besittning, t.ex. för att förvaltaren vill uppteckna eller värdera egendomen eller visa denna för spekulanter.

Kommittén diskuterar om den av kommittén förordade tillsynsmyndigheten, kronofogdemyndigheten, eller förvaltaren bör ha rätt att använda tvång gentemot gäldenären. Enligt kommittén medför det en stel och opraktisk ordning om rätten till tvångsmedel läggs på kronofogdemyndigheten. Man bör i stället kunna tillerkänna förvaltaren rätt att använda tvång i viss utsträckning. Kommittén anser att förvaltarens utnyttjande av en sådan befogenhet till skillnad från förvaltarens övriga verksamhet bör betraktas som myndighetsutövning i den mening som avses i skadeståndslagen (1972:203) och att den bör kunna ge upphov till skadeståndsansvar för det allmänna vid fel eller försummelse. Även straffansvar enligt 20 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken skulle kunna uppstå. Kronofogdemyndigheten i egenskap av tillsynsmyndighet bör enligt kommittén vid behov kunna biträda vid genomförande av tvångsåtgärd. Även biträde av polismyndighet bör kunna påkallas.

Enligt kommitténs förslag får förvaltaren använda tvång för att ta hand om eller eljest ta befattning med gäldenärens bo, i den mån det med hänsyn till omständigheterna framstår som befogat. Förvaltaren får enligt kommitténs förslag dock inte bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om denne underrättats om tiden för åtgärden och håller sig undan eller om eljest särskilda skäl föreligger.

Behovet av möjlighet att tillgripa tvång mot gäldenär i de fall som kommittén angett har inte satts i fråga vid remissbehandlingen. Kommitténs förslag att förvaltaren skall få använda tvång har dock fått ett blandat mottagande. Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av åtskil-

liga remissinstanser. Flertalet av de instanser som uttryckligen har berört förslaget har dock en kritisk eller tveksam inställning till detta. En gemensam ståndpunkt hos denna grupp är att offentligrättslig användning av tvång endast bör utövas av myndighet som i sin övriga verksamhet har att utöva tvång och vars personal sålunda har erfarenhet av och speciell utbildning för utnyttjande av tvångsmedel. Dessa remissinstanser anser i allmänhet att kronofogdemyndighet — oavsett om denna myndighet görs till tillsynsmyndighet eller ej — bör få besluta i fråga om användning av tvång när gäldenären inte lämnar ifrån sig boets egendom och att det även bör ankomma på kronofogdemyndigheten att handha själva verkställigheten. Någon särskild exekutionstitel skulle inte behöva åberopas av förvaltaren.

Innan jag går in på kommitténs förslag vill jag erinra om att det till lagrådet nyligen remitterade förslaget till utsökningsbalk innehåller bestämmelser om vilka tvångsbefogenheter som tillkommer förrättningsman — dvs. tjänsteman vid kronofogdemyndighet — vid förrättning enligt balken. Enligt dessa bestämmelser (2 kap. 17 § i det remitterade förslaget) får hus, rum eller förvaringsställe genomsökas, om det behövs för verkställigheten. Behöver förrättningsmannen tillträde till utrymme som är tillslutet, får han låta öppna lås eller på annat sätt bereda sig tillträde. Han får dock inte bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om underrättelse om tiden för förrättningen har lämnats till innehavaren och det kan antas att denne håller sig undan eller om eljest särskilda skäl föreligger. För att genomföra förrättning får förrättningsmannen i övrigt använda tvång i den mån det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om förrättningsmannen möter motstånd och i den mån det med hänsyn till förrättningens ändamål kan anses försvarligt.

Som tidigare nämnts innehåller gällande KL inte några regler om användning av tvång gentemot gäldenär. Det får emellertid anses angeläget att det finns tillräckliga tvångsmedel för att förvaltaren skall kunna komma i besittning av boets egendom. Regler härom bör tas in i KL.

Kommitténs förslag att förvaltaren skall ha rätt att använda tvång innebär att förvaltaren själv skall ta ställning till om förutsättningar för tvång föreligger och att det också skall ankomma på honom att genomföra den tvångsåtgärd han finner behövlig. En sådan ordning har den fördelen att ett ingripande kan genomföras mycket snabbt. Emellertid anser jag i likhet med åtskilliga remissinstanser att starka rättssäkerhetsskäl talar emot att låta en enskild person ha hand om tvångsanvändningen. Att besluta om och verkställa tvångsåtgärd är också en uppgift som är ganska främmande för den verksamhet som en förvaltare — vanligen en advokat — i övrigt utövar. Skulle förvaltaren ha rätt att utöva tvång, skulle det dessutom kunna hämma det samarbete som måste förekomma mellan förvaltare och gäldenär.

Det ligger enligt min mening nära till hands att uppgiften att biträda förvaltaren med de tvångsmedel som kan behövas anförtros kronofogdemyndighet. För en sådan lösning talar att kronofogdemyndighetens personal har erfarenhet av tvångsanvändning bl.a. vid utmätningsförrättning. Redan nu torde kronofogdemyndighet i viss omfattning tas i anspråk för att en konkursförvaltare skall få besittning till boets egendom. Med hänsyn härtill och till de principiella invändningar som kan riktas mot att ge förvaltaren tvångsbefogenheter finner jag övervägande skäl tala för att kronofogdemyndighet anlitas i detta sammanhang. Skyldighet att lämna förvaltaren biträde bör åvila varje kronofogdemyndighet. Vid den handräckning som sålunda skall lämnas av kronofogdemyndigheten bör denna få använda det tvång som behövs för att förvaltaren skall kunna ta hand om eller annars få tillgång till egendom som ingår i konkursboet.

Fråga om tvångsanvändning bör få väckas endast av förvaltaren. Detta bör ske genom framställning hos kronofogdemyndigheten. Detta innebär att — i motsats till vad som gäller nu — någon särskild exekutionstitel från domstol eller överexekutor inte behövs. Det räcker alltså med konkursbeslutet.

Skyldighet för kronofogdemyndighet att lämna förvaltaren handräckning bör föreligga endast om tvång är påkallat med hänsyn till omständigheterna i konkursen. Detta innebär att möjligheterna för förvaltaren att på annan väg komma åt egendomen måste vara uttömda. Häri ligger att tvångsåtgärder blir aktuella främst i det fall gäldenären har visat tredska, t.ex. genom att vägra tillträde till lokal där egendom i boet förvaras eller genom att hålla sig undan. Även en beaktansvärd risk för att viss egendom görs oåtkomlig för konkursförvaltningen bör berättiga till användning av tvång. Undantagsvis kan tvång vara berättigat även i situationer då varken tredska eller nämnd risk kan visas, t.ex. när förvaltaren trots stora ansträngningar inte kan få kontakt med gäldenären och det är betydelsefullt att egendomen utan dröjsmål ställs till förvaltningens förfogande.

Enligt min mening kan bestämmelserna i fråga om användning av tvång i konkurs utformas efter mönster av de regler i förslaget till utsökningsbalk som jag nyss har redogjort för. En i alla delar parallell reglering framstår dock som opåkallad. Förslaget till utsökningsbalk innehåller bl.a. en särskild bestämmelse om tillträde till gäldenärens bostad i dennes frånvaro. Med hänsyn till de förutsättningar som enligt det föregående bör gälla för tvångsanvändningen saknas anledning att ge någon motsvarande bestämmelse för konkursfallet.

Jag vill understryka att den reglering som här föreslås innebär att förvaltaren inte skall ta någon befattning med själva tvångsanvändningen. Det är naturligtvis önskvärt att förvaltaren är närvarande vid förrättningen. Det är emellertid kronofogdemyndigheten som på eget ansvar har att öppna lås och att vid behov genomsöka lokalerna och ta hand om egendomen.

Förvaltaren har som tidigare angivits befogenhet att förvara boets egendom under lås. Till följd härav får han anses ha rätt att anbringa ytterligare lås på utrymme som gäldenären har tillslutit. I det fallet skall förvaltaren alltså inte behöva vända sig till kronofogdemyndigheten. Någon särskild föreskrift härom anser jag inte vara behövlig.

Tvångsåtgärd kan behöva tillgripas även mot annan än konkursgäldenären. Tvång kan aktualiseras t.ex. i de fall egendom som ingår i konkursboet finns hos tredje man. Regleringen om tvångsmedel enligt förslaget till utsökningsbalk innefattar rätt till tvångsanvändning även mot tredje man. Motsvarande bör gälla för reglerna om tvång i konkurs. Om förvaltaren t.ex. önskar få besittning till gäldenären tillhörig egendom som förvaras av tredje man och denne vägrar lämna ut egendomen, har förvaltaren således möjlighet att genom handräckning av kronofogdemyndigheten komma åt egendomen. Om tredje man gör gällande att han inte är skyldig att lämna ut egendomen, åligger det kronofogdemyndigheten att pröva invändningen.

Sammanfattningsvis förordar jag att frågan om tvångsanvändning i konkurs löses så att förvaltaren ges befogenhet att, om det behövs, påkalla handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna omhänderta eller annars få tillgång till gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet. Härvid får kronofogdemyndigheten genomsöka hus, rum eller förvaringsställe och, om tillträde behövs till utrymme som är tillslutet, låta öppna lås eller bereda sig tillträde på annat sätt. Även annat tvång får komma i fråga, om det med hänsyn till omständigheterna kan anses befogat. Våld mot person får tillgripas enbart om gäldenären eller annan gör motstånd och i den mån det med hänsyn till det ändamål som påkallar ingripandet kan anses försvarligt.

I fråga om klagan rörande handräckning bör föreskrivas att bestämmelserna om klagan över utmätning i allmänhet skall äga motsvarande tillämpning.

5.2.8 Brottsutredning

Enligt 55 § KL skall förvaltaren i den s.k. förvaltarberättelsen som han skall avge till konkursdomaren anmärka huruvida skälig anledning finns till antagande att gäldenären gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer, dvs. gäldenärsbrott, och i så fall grunden för antagandet. Konkursdomare som har mottagit anmälan om brottsmisstanke skall underrätta åklagaren (218 § KL). Kommittén föreslår ingen ändring på dessa punkter.

Vid remissbehandlingen har främst från åklagarhåll föreslagits ändringar i nuvarande system för brottsutredning i konkurser.

Som jag tidigare har nämnt förekommer en betydande ekonomisk kriminalitet i samband med konkurser. De vanligaste brottsliga förfarandena är gäldenärsbrott och brott mot uppbördslagen. Härtill kommer inte sällan annan ekonomisk brottslighet. Undersökningar som har gjorts i fråga om

företagskonkurser tyder på att gäldenärsbrott förekommer i omkring 40 % av de konkurser som handläggs i ordinär väg. I en och samma konkurs kan förekomma ett flertal gäldenärsbrott. I fattigkonkurser torde frekvensen gäldenärsbrott vara ännu högre.

För egen del vill jag först understryka att den omfattande brottslighet som förekommer i samband med konkurser måste angripas på flera vägar. För att förebygga upprepad brottslighet kan man tänka sig att i vissa fall förbjuda en konkursgäldenär att vidare driva näringsverksamhet (s.k. konkurskarantän). I den delen erinrar jag om att regeringen gett konkurslagskommittén i uppdrag att överväga hur man från konkursrättsliga utgångspunkter kan stävja missbruk av konkursinstitutet genom upprepade konkurser. Av stor vikt är vidare att den utredning rörande misstanke om brott som skall ske inom konkursförfarandets ram är effektiv. Detta kan enligt min mening få en avsevärd brottsförebyggande verkan. Genom att, som jag tidigare har förordat, skärpa kvalifikationskraven för förvaltaren skapas enligt min mening goda förutsättningar för att den avsedda effekten skall nås. Jag vill vidare redan här framhålla att ett motiv till det av mig förordade nya systemet för tillsyn är att säkerställa en effektiv utredning i fråga om brott.

Förvaltarens skyldighet att i förvaltarberättelsen anmärka om brottsmisstanke finns gäller enbart gäldenärsbrott. Från åklagarhåll har förordats att skyldigheten utvidgas till att omfatta även andra brott. För min del anser jag dock att en sådan utvidgning inte bör ske. En så omfattande utredningsplikt skulle kunna inkräkta på fullgörandet av de övriga förvaltaruppgifterna. Om emellertid förvaltaren på grund av konkursutredningen finner anledning till misstanke om att gäldenären har begått annat förmögenhetsbrott än gäldenärsbrott, bör han naturligtvis anmäla det till polis eller åklagare. Någon särskild föreskrift härom är ej erforderlig. Detsamma gäller förmögenhetsbrott som har begåtts mot gäldenären, exempelvis av en ställföreträdare för denne. Även skattebrott av gäldenären bör anmälas om misstanke därom framkommer under konkursutredningen.

Hur pass ingripande undersökningar som bör göras i fråga om gäldenärsbrott får i första hand bedömas av förvaltaren med beaktande av omständigheterna i varje särskilt fall. En utgångspunkt härvidlag måste dock vara att det även ligger i borgenärskollektivets intresse att gäldenärsbrott utreds och beivras. Förvaltaren måste därför aktivt utreda brottsfrågan och inte dra sig för att inhämta kompletterande material i förekommande fall. Jag vill emellertid också framhålla att förvaltarens utredning skall ta sikte på att fastställa om det finns skälig anledning att anta att gäldenärsbrott föreligger. Det är alltså inte meningen att förvaltaren på konkursboets bekostnad skall göra en fullständig brottsutredning. Att verkställa en sådan ankommer på polis och åklagare. Förvaltarens undersökning bör emellertid gå så långt att han kan ta klar ställning till frågan om skäl till misstanke om gäldenärsbrott föreligger.

Enligt KL skall förvaltaren i den s.k. förvaltarberättelsen som skall tillställas konkursdomaren anmärka huruvida anledning finns till misstanke att gäldenären har gjort sig skyldig till gäldenärsbrott. Konkursdomaren skall underrätta åklagaren när misstanke om brott anmälts. En remissinstans har ifrågasatt om inte förvaltaren bör göra anmälan om brottsmisstanke direkt till åklagare eller polis utan att behöva gå omvägen över konkursdomaren. Även jag finner det mest rationellt att förvaltaren, när brottsmisstanke föreligger, gör anmälan härom direkt till åklagaren. Jag förordar alltså att en sådan ordning införs. Dessutom bör förvaltaren liksom nu vara skyldig att i förvaltarberättelsen ange huruvida anledning att misstänka gäldenärsbrott föreligger. Med denna ordning behöver konkursdomaren ej lämna någon underrättelse till åklagaren.

I en del fall torde förvaltaren innan han är beredd att avge någon förvaltarberättelse ha möjlighet att konstatera att gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott. Det är viktigt att förundersökning mot gäldenären kan inledas så fort som möjligt. Förvaltaren bör därför vara skyldig att underrätta åklagaren så snart sådan brottsmisstanke föreligger.

Görs anmälan om brottsmisstanke, bör förvaltaren samtidigt ange grunden för misstanken. Han bör givetvis också lämna åklagaren alla relevanta upplysningar som han förfogar över och vara beredd att tillhandahålla erforderligt material.

5.2.9 Konkursbos bokföringsskyldighet m.m.

Enligt 57 § första stycket KL skall förvaltaren föra bok vari boets inkomster och utgifter i pengar dag efter dag antecknas. Vad sålunda är stadgat får enligt andra stycket av samma paragraf ej lända till inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara föreskriven särskilt. Närmare bestämmelser om beskaffenheten av förvaltarens bokföring saknas i KL.

Enligt kommitténs mening gör sig de ändamålssynpunkter som ligger till grund för bokföringslagstiftningen inte gällande med samma styrka vid förvaltningen av ett konkursbo som vid driften av ett företag som är i gång. Konkursförvaltningen går ut på att avveckla gäldenärens tillgångar och redovisningen i konkursen måste ha till främsta syfte att spegla denna avveckling. Enligt vad kommittén inhämtat förekommer det i praktiken endast i undantagsfall att konkursbo tillämpar de i bokföringslagen föreskrivna reglerna. Några olägenheter av denna praxis har, kommittén veterligt, inte påtalats. Mot bakgrund av att konkursbo inte är skattskyldigt i fråga om inkomst som kan uppkomma i konkurs, t.ex. vid fortsättande av rörelse, har kommittén svårt att se att konkursbos räkenskaper skulle behöva föras enligt bokföringslagen med särskild tanke på inkomstbeskattningen. Enligt kommittén bör frågan om förvaltarens bokföringsskyldighet kunna lösas helt med utgångspunkt från vad som är ändamålsenligt ur

konkursrättslig synvinkel. Avgörande bör vara att bokföringen sker så att en betryggande kontroll av konkursförvaltningen kan äga rum. Samtidigt bör tillses att konkursförfarandet inte belastas med onödiga kostnader. Enligt kommittén synes redovisning enligt kontantmetoden vara tillräcklig vare sig konkursgäldenärens rörelse drivs vidare eller ej, om man har ett ordentligt utbyggt kontosystem.

Kommittén föreslår att som huvudregel skall gälla att förvaltaren i överensstämmelse med god redovisningssed skall löpande bokföra boets inkomster och utgifter så att erforderlig kontroll möjliggörs. Enligt kommitténs förslag blir bokföringslagen inte i något fall direkt tillämplig på konkursbos bokföring. Det är dock enligt kommittén inget som hindrar att förvaltaren lägger upp bokföringen enligt bokföringslagens regler om han finner detta mera praktiskt eller ändamålsenligt, t.ex. när gäldenärens rörelse drivs vidare och dennes bokföring är i sådant skick att förvaltaren kan fortsätta redovisningen av affärshändelserna i denna.

Kommittén föreslår vidare att i anslutning till regeln om bokföringsskyldighet tas in en föreskrift om att förvaltaren skall bevara boets räkenskapsmaterial under minst tio år räknat från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.

Enligt kommittén synes det lämpligt att i instruktionen för bokföringsnämnden särskilt ange att den skall utarbeta rekommendationer samt lämna råd och anvisningar beträffande bokföring i konkurs.

En annan fråga som regleras i kommitténs förslag rör arkivering av det räkenskapsmaterial som tillhör gäldenären och som förvaltaren har omhändertagit vid konkursens början. Enligt kommittén åvilar skyldigheten att arkivera sådant räkenskapsmaterial gäldenären. Denne är vid konkursens slut i princip berättigad att få tillbaka materialet av förvaltaren. Undantag bör enligt kommittén gälla från denna princip bl.a. då materialet fortfarande har betydelse för någon konkursåtgärd.

I vissa fall kan det omhändertagna materialet inte återställas till gäldenären. Skälen härtill kan enligt kommittén variera. Ett vanligt fall är att konkursgäldenären är en juridisk person som upphört att existera i och med konkursens avslutande. Kommittén anser att gällande rätt kräver att förvaltaren i de fall där fysiskt hinder mot återlämnande föreligger bevarar räkenskapsmaterialet i enlighet med de arkiveringsregler som gäller enligt bokföringslagen och annan lagstiftning. Denna skyldighet kan enligt kommittén medföra praktiska problem och betydande kostnader för boet. Frågan om arkivering av handlingar när hinder mot att återlämna dem till gäldenären föreligger bör därför lösas genom en särskild föreskrift. Kommittén föreslår att förvaltaren skall överlämna de omhändertagna handlingarna till tillsynsmyndigheten, om han inte anser att han själv bör bevara dem.

Kommitténs förslag i bokförings- och arkiveringsfrågorna har godtagits av de flesta remissinstanserna. Åtskilliga instanser anser dock att kommit-

téns förslag inte tar tillräcklig hänsyn till behovet av resultatredovisning när gäldenärens rörelse drivs vidare.

För egen del vill jag först erinra om att konkursförvaltaren f.n. torde vara underkastad bokföringsskyldighet enligt de allmänna reglerna i bokföringslagen (1976:125) i de fall gäldenären är näringsidkare eller, utan att utöva näringsverksamhet, är aktiebolag, handelsbolag eller ekonomisk förening (se 57 § KL jämförd med 1 § bokföringslagen). I likhet med kommittén och en stor majoritet bland remissinstanserna anser jag att sakliga skäl för att förvaltaren skall vara underkastad bokföringsskyldighet enligt bokföringslagens bestämmelser normalt inte föreligger i konkurs. Erfarenheterna visar också att förvaltarna inte iakttar en så omfattande bokföringsskyldighet och att detta inte har medfört några olägenheter. Som regel torde det för att möjliggöra en betryggande kontroll över förvaltningen vara tillräckligt att in- och utbetalningar bokförs löpande, dvs. att bokföringen sker enligt den s.k. kontantprincipen.

Som nyss antyddes har emellertid åtskilliga remissinstanser påpekat att ett behov av en bokföringsmässig redovisning föreligger i de fall gäldenärens rörelse fortsätter. Remissinstanserna menar att det i dessa fall är betydelsefullt att verksamhetens resultat framgår av redovisningen. Att detta sker är enligt några instanser särskilt angeläget då konkursen avser ett större företag med ett stort antal anställda. Jag delar remissinstansernas uppfattning. Drivs en rörelse vidare, bör det i de flesta fall krävas redovisning som möjliggör att resultatet av rörelsen kan fortlöpande utläsas. För förvaltaren själv är det viktigt att kunna följa rörelsens utveckling och få underlag för sin bedömning av om ytterligare temporär drift är motiverad. Även för överväganden i rekonstruktionsfrågor är resultatredovisning av värde. I företagskonkurser aktualiseras ofta statliga insatser i form av bidrag och annat stöd. Som en remissinstans anmärkt bör omfattningen av sådana insatser bestämmas på grundval av en löpande redovisning av rörelsens resultat. Även för tillämpningen av medbestämmandelagens regler är det önskvärt med en resultatredovisning när rörelsen drivs vidare. I åtskilliga av de konkurser där gäldenärens rörelse fortsätter torde det finnas ett väl utbyggt redovisningssystem att bygga på, varför några större merkostnader inte behöver uppstå. Vad jag nu har utvecklat innebär att bokföringen åtminstone i huvudsak måste ske enligt bokföringslagens regelsystem i flertalet konkurser där rörelsen drivs vidare.

En konkursförvaltare torde som jag nyss har erinrat om f.n. vara skyldig att vid konkursboets bokföring iaktta de allmänna bestämmelserna i bokföringslagen. I 3 § i denna lag framgår emellertid att utrymme finns för att meddela avvikande bestämmelser för särskilda situationer. I mina nyss redovisade överväganden ligger att jag anser en särreglering vara påkallad för konkursfallet. Denna bör enligt min mening utformas så att det klart framgår att kontantprincipen skall vara huvudregeln för bokföring i kon-

kurs. Regleringen bör vidare för särskilda fall uppställa krav på att konkursboets bokföring sker på annat sätt än efter kontantprincipen. Innebörden av en sådan undantagsregel är att bokföringslagens bestämmelser i större utsträckning än som följer av en hänvisning till kontantprincipen skall vara vägledande för konkursboets bokföring. En fortlöpande ställningsredovisning bör t.ex. komma till stånd framför allt vid fortsatt rörelsedrift. Det synes lämpligt att för frågan i vilken utsträckning bokföringslagen skall följas falla tillbaka på det för bokföringslagstiftningen grundläggande begreppet god redovisningssed (se 2 § bokföringslagen).

På grund av det anförda föreslår jag en bestämmelse om att förvaltaren, oavsett vad som gäller i fråga om bokföringsskyldighet för gäldenären, skall löpande bokföra in- och utbetalningar, dvs. tillämpa en kontantprincip, om ej med hänsyn till särskilda förhållanden god redovisningssed påkallar att bokföringen sker på annat sätt.

Som exempel på särskilda förhållanden som bör föranleda att kontantprincipen inte bör accepteras kan förutom konkurser där rörelsen drivs vidare nämnas sådana fall då konkursboet är omfattande eller komplicerat. Även när förhållandena inte är de angivna är det inget som hindrar att förvaltaren i de fall en välordnad bokföring finns hos gäldenären utnyttjar denna för den fortsatta redovisningen och därvid tillämpar bokföringsmässiga grunder. Vid val av bokföringsmetod i sådana fall bör förvaltaren dock beakta att förvaltningen inte onödigtvis fördyras.

Kommittén har förutsatt att det skall ankomma på bokföringsnämnden att fastställa vad god redovisningssed kräver i konkursfallet. Även jag anser att bokföringsnämndens kunnande och erfarenheter här bör tas i anspråk och att nämnden bör få utfärda råd och anvisningar om vad som bör gälla i fråga om bokföring i konkurs. Denna uppgift ligger inom ramen för nämndens instruktion (se 2 § förordningen (1976:377) med instruktion för bokföringsnämnden). Några särskilda bestämmelser om nämndens befogenheter i detta hänseende behövs därför ej.

En viktig uppgift för bokföringsnämnden i dess verksamhet på konkursområdet blir att närmare ange de omständigheter som bör medföra att bokföringen skall ske efter andra principer än kontantprincipen. Vidare bör nämnden pröva om riktlinjer behövs för kontantredovisningen, t.ex. i fråga om behov av särskilda konton, och i vad mån avvikelser från bokföringslagens bestämmelser kan medges när kontantprincipen inte skall tillämpas. Nämnden får också pröva i vad mån tillräckliga skäl föreligger för att, som ett par remissinstanser har förordat, ha särskilda regler för de fall särskilda förmånsrätter belastar egendom i boet.

Som kommittén funnit ankommer det i första hand på tillsynsorganet att övervaka att bokföringen bedrivs på ett riktigt sätt. Denna uppgift är enligt min mening ett viktigt led i tillsynen.

Det får också ses som ett naturligt utflöde av tillsynsfunktionen att kontakter i bokföringsfrågor tas mellan förvaltaren och tillsynsorganet, om

anvisningar saknas eller vägledning behövs i en viss fråga. Sådana kontakter bör lämpligen komma till stånd så snart som möjligt efter konkursutbrottet. Av stor betydelse är vidare att bokföringsnämnden och tillsynsorganen har fortlöpande förbindelse med varandra i fråga om den fortsatta utvecklingen av god redovisningssed på området.

Enligt kommitténs förslag skall förvaltaren bevara boets räkenskapsmaterial under minst tio år från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades. Arkiveringstidens längd är densamma som enligt 22 § bokföringslagen. När det gäller arkivering av gäldenärens bokföringsmaterial som ej kan återlämnas vid konkursens slut till gäldenären föreslår kommittén att det skall ankomma på förvaltaren att bestämma om han själv eller tillsynsmyndigheten skall bevara materialet. Riksarkivet tillstyrker förslagen. Dessa har lämnats utan erinran av övriga instanser med undantag av bokföringsnämnden och RSV, som båda förordar att arkiveringen av boets bokföring skall ankomma på tillsynsmyndigheten.

För min del ansluter jag mig till kommitténs förslag i fråga om arkivering av gäldenärens bokföringsmaterial. Vare sig förvaltaren eller tillsynsmyndigheten handhar förvaringen skall denna ske i överensstämmelse med de allmänna regler som finns i bokföringslagen och i annan lagstiftning. När det gäller frågan huruvida arkiveringen av boets räkenskapsmaterial bör vara anförtrodd förvaltaren eller tillsynsmyndigheten vill jag inte bestrida att de kontrollintressen som bär upp arkiveringsskyldigheten talar för den senare lösningen. Praktiska skäl talar dock ofta för att boets bokföring sker i nära anslutning till förvaltarens egen bokföring. Med hänsyn härtill anser jag mig böra godta kommitténs förslag att förvaltaren skall arkivera boets räkenskapsmaterial. Han bör därvid vara underkastad bestämmelserna om arkivering i 22 § bokföringslagen med den avvikelsen att tidsfristen skall räknas från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.

Kommittén har i sitt förslag tagit upp en erinran om att de föreslagna bestämmelserna om bokföring och arkivering ej skall inskränka den bokföringsskyldighet som kan vara föreskriven för viss verksamhet. Med föreskrifter för viss verksamhet syftar kommittén på de särskilda bokföringsregler som från andra än rent fiskala synpunkter syftar till kontroll över viss verksamhet, t.ex. handeln med explosiva varor. Särbestämmelserna om bokföring i den associationsrättsliga lagstiftningen, t.ex. aktiebolagslagens regler om aktiebolags årsredovisning, omfattas enligt kommittén inte av denna erinran. Kommittén finner det uppenbart att dessa särbestämmelser inte behöver tillämpas i konkurs.

Förslaget har i denna del föranlett påpekande från en remissinstans som menar att uttrycket viss verksamhet är oklart. Även jag anser att den av kommittén föreslagna bestämmelsen bör förtydligas så att det klart framgår att de föreskrifter som är i blickpunkten har till syfte att möjliggöra kontroll över viss verksamhet och att således särbestämmelserna om

bokföring i t.ex. aktiebolagslagen inte åsyftas. Till de bestämmelser som avses med hänvisningen återkommer jag i specialmotiveringen.

I enlighet med kommittéförslaget förordar jag vidare att regleringen upptar en erinran om att förvaltaren är skyldig att iaktta de särskilda bestämmelser som finns i skatteförfattningar om skyldighet att sörja för underlag för deklarations- och uppgiftsskyldighet och för kontroll därav.

5.3 Tillsyn i ordinär konkurs

5.3.1 Inledning

Den yttersta kontrollen över konkursförvaltningen utövas f.n. av konkursdomaren. Den närmare tillsynen ankommer på ett särskilt kontrollorgan, rättens ombudsman, som förordnas av konkursdomaren i varje konkurs. Enligt 44 § KL gäller bl.a. att rättens ombudsman skall ha erforderlig insikt i gällande lag för bedömande av rättsliga frågor och ha nödig erfarenhet och sakkunskap för sina uppgifter.

Rättens ombudsmans uppgift att övervaka förvaltarens verksamhet fullgörs bl.a. genom granskning av kvartalsräkningar, halvårsberättelser och annan redovisning från förvaltaren. I kontrolluppgiften ingår att bistå förvaltaren med råd och att avgöra vissa förvaltningsfrågor. Dessutom tjänstgör rättens ombudsman som ordförande vid förlikningssammanträde. Han skall därvid söka utreda föreliggande tvistefrågor och åstadkomma förlikning i dessa. Rättens ombudsman har rätt till arvode ur konkursboet. I allmänhet anlitas en och samma person eller några få personer som rättens ombudsman vid varje särskild domstol. Enligt kommitténs undersökning av de ordinära konkurser som avslutades år 1974 var rättens ombudsman advokat i närmare 75 % av dessa. I övrigt anlitades mestadels pensionerade tjänstemän.

Enligt 46 § KL skall borgenärerna, om någon av dem begär det, sedan slutlig förvaltare utsetts på första borgenärssammanträdet välja granskningsmän med befogenhet att övervaka förvaltningen på borgenärernas vägnar. Bestämmelsernas syfte är att ge en borgenärsminoritet som har blivit besegrad i förvaltarvalet möjlighet att i stället bli företrädd av granskningsmän. Granskningsmännen har bl.a. rätt att få tillgång till böcker och andra handlingar som rör boet och begära upplysningar av förvaltaren. I praktiken utses granskningsmän sällan.

Kommittén anser att ett särskilt tillsynsorgan fortfarande bör finnas. För att onödigt dubbelarbete skall undvikas bör konkursdomstolen helt befrias från kontrollerande uppgifter. Att utöva tillsyn över konkursförvaltning passar enligt kommittén inte heller så väl med domarverksamheten. Domstolens nuvarande befattning med judiciella frågor bör däremot ej inskränkas. Konkursdomstolen (konkursdomaren) bör vidare alltjämt utse och entlediga förvaltare. Även uppgiften att bestämma förvaltararvode bör förbli hos konkursdomstolen.

Enligt kommitténs förslag skall tillsynsorganet utöva såväl en materiell som en formell kontroll över förvaltningen. I den materiella kontrollen skall inte ingå några beslutande uppgifter. Däremot skall förvaltaren samråda med tillsynsorganet i vissa fall. Tillsynsorganets huvuduppgift är att övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och i överensstämmelse med KL och andra författningar. Tillsynsorganet skall särskilt se till att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan. Tillsynsorganet skall ha ungefär samma underlag för tillsynen som rättens ombudsman har i dag. En nyhet är att tillsynsorganet skall kunna utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltning, när särskilda omständigheter föranleder det. Kommittén föreslår också att tillsynsorganet skall få yttra sig i olika frågor, bl.a. om utseende och entledigande av förvaltare och om förvaltararvode.

En viktig uppgift för tillsynsorganet är enligt kommittén att genom råd och upplysningar främja en riktig och enhetlig rättstillämpning. Tillsynsorganet skall också underlätta förvaltarens arbete på olika sätt, bl.a. genom medverkan i konkreta fall, t.ex. när kontakter med myndigheter eller organisationer aktualiseras. Enligt kommittén är det praktiskt betydelsefullt att blanketter och formulär utarbetas.

När det gäller frågan om vem som bör ha hand om tillsynen anmärker kommittén att advokater i stor utsträckning anlitas som rättens ombudsman även i sådana konkurser där förvaltaren är advokat. Enligt kommitténs undersökning av 1974 års konkurser var rättens ombudsman advokat och förvaltaren advokat eller jur. kand. i ungefär 70 % av fallen. Nuvarande ordning är enligt kommittén inte onaturlig med hänsyn till att det är svårt att utanför advokatkåren finna tillräckligt antal personer med erforderlig kompetens för rättens ombudsmans uppgifter. Mot en ordning där både förvaltaren och den som skall kontrollera hans verksamhet är advokater kan man emellertid enligt kommittén rikta invändningar av principiell art.

Enligt kommittén talar flera skäl mot att ha kvar det nuvarande institutet rättens ombudsman i ett nytt förvaltningssystem. De nya reglerna om förvaltarens kvalifikationer och om utseende av förvaltare skapar sålunda ökade förutsättningar för att endast väl kvalificerade förvaltare utses. Kommittén påpekar också att förvaltarens ställning avses bli mer självständig än f.n. Vidare erinrar kommittén om att behov av samråd i vissa fall kan tillgodoses genom att mer än en förvaltare kan tillsättas. I detta sammanhang nämner kommittén också förvaltarens möjlighet att anlita sakkunnigt biträde. Även de nya reglerna om samråd med tillsynsorgan och särskilt berörda borgenärer har enligt kommittén betydelse.

Mot att behålla rättens ombudsman talar också enligt kommittén att det behövs ett permanent och mera utbyggt kontrollorgan som har resurser att utöva tillsynen effektivt och ändamålsenligt efter de av kommittén föreslagna riktlinjerna. Kommitténs slutsats är att tillsynen bör anförtros åt ett annat organ än rättens ombudsman. Enligt kommittén fyller visserligen

rättens ombudsman en viktig funktion som förlikningsorgan men ett bibehållande av rättens ombudsman med endast förlikningsuppgifter utgör en överorganisation. Kommittén förordar därför att rättens ombudsman avskaffas och ersätts med ett annat allmänt tillsynsorgan.

I sina vidare diskussioner understryker kommittén vikten av att tillsynen får ankomma på ett och samma organ eller på en krets av likartade organ. Om tillsynen läggs på ett permanent organ eller på en viss grupp av organ, kan detta samla de erfarenheter som behövs för att tillsynen skall utövas på bästa sätt. Enligt kommittén har ett statligt organ möjligheter att skaffa sig önskvärda resurser för kontrollen.

Enligt kommittén förutsätter tillsynsorganets uppgifter ett lokalt samband mellan förvaltaren och tillsynsorganet. Förvaltaren och företrädare för tillsynsorganet bör kunna komma i personlig kontakt med varandra utan större besvär. Något centralt organ bör därför inte komma i fråga. Bland tänkbara, icke-centrala organ diskuterar kommittén först länsstyrelserna. Mot möjligheten att anlita länsstyrelsen som kontrollorgan talar dock att länsstyrelsen f.n. har ringa anknytning till konkursförvaltning. Enligt kommittén ter det sig också med hänsyn till länsstyrelsens ordinarie verksamhet främmande att lägga tillsynen på denna myndighet. På det lokala planet står emellertid kronofogdemyndigheten, som har nära anknytning till konkursförvaltning, till förfogande. Den lokala förankringen är enligt kommittén särskilt markerad i gällande indelning i kronofogdedistrikt.

En särskild fördel med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan är enligt kommittén att man kan utnyttja ett centralorgans, riksskatteverkets, resurser. Verket skulle kunna lämna kronofogdemyndigheterna betydande service och information för tillsynen. Förutsättningar skapas för att tillsynen blir likformig över hela landet. Bl.a. kan större enhetlighet i bedömningen av arvodesfrågor åstadkommas. Kommittén anser vidare att om det skapas tekniska förutsättningar för användning av ADB i samband med tillsynen i konkurs, kronofogdemyndigheten blir särskilt lämplig att ingå i ett ADB-system. En fördel med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan är också att länsstyrelsernas revisionstekniska expertis kan ställas till förfogande.

Kommittén anser det vara svårt att närmare bedöma vilka kostnadseffekter en ordning med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan skulle ha i jämförelse med rådande ordning för tillsyn. Kommittén gör emellertid den bedömningen att kostnaderna för den föreslagna ordningen skulle komma att hålla sig på ungefär samma nivå som nuvarande kostnader. En viss kostnadsökning kan dock inte uteslutas men kan enligt kommittén godtas med hänsyn till fördelarna.

Som skäl mot att göra kronofogdemyndighet till tillsynsorgan skulle kunna anföras att myndigheten också har till uppgift att företräda staten som borgenär i konkurs. På den punkten anser dock kommittén att läget är

ett annat än när det gällde den tidigare diskuterade frågan om kronofogdemyndighet skall vara förvaltare i mindre konkurser. Det ankommer sålunda inte på tillsynsorganet utan på förvaltaren att i första hand pröva vilka fordringar som skall ge utdelning i konkursen. Ansvaret för de olika förvaltningsåtgärderna såsom försäljning av egendom ligger på förvaltaren. Denne prövar också frågor om eventuella återvinningsmöjligheter m.m. och sköter kontakten med borgenärerna och gäldenären i viktigare frågor. Vidare påpekar kommittén att tillsynsorganet enligt kommittéförslaget inte skall ha någon självständig beslutanderätt rörande förvaltningens bedrivande.

Även med beaktande av de angivna inskränkningarna i tillsynsorganets uppgifter finns det enligt kommittén ett visst utrymme för principiella invändningar mot att kronofogdemyndighet blir tillsynsorgan. Något avgörande hinder mot att myndigheten anlitas i det nya systemet finns dock inte. Kommittén anser inte heller att tillsynsuppgifterna behöver medföra några inskränkningar i kronofogdemyndighetens befogenheter att företräda staten som konkursborgenär. Emellertid är det enligt kommittén lämpligt att tillsynsuppgifterna inte sköts av samma tjänstemän som sköter indrivningsuppgifterna, inbegripet tillvaratagande av statens rätt i samband med konkurs.

Kommittén ifrågasätter om en ordning med granskningsmän behövs i det nya systemet för förvaltning och tillsyn. Borgenärerna, som inte vidare skall utöva beslutanderätt vid borgenärssammanträde, kan dock vilja ha möjlighet till den insyn och ytterligare kontroll som kan åstadkommas genom granskningsmän. Kommittén anser det därför motiverat att granskningsmän fortfarande skall kunna utses. Kommitténs förslag innebär att varje borgenär har rätt att hos konkursdomaren begära att granskningsman tillsätts för att med de befogenheter gällande lag anger övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar.

5.3.2 Frågan om tillsyn av konkursdomaren

Kommitténs förslag att konkursdomaren inte längre skall utöva någon tillsyn över konkursförvaltningen har godtagits av de flesta remissinstanserna. Några, bl.a. Göta hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge, anser dock att nuvarande ordning där tillsynen är anförtrodd rättens ombudsman och ytterst konkursdomaren bör behållas. Ett par andra remissinstanser förordar att konkursdomstolen skall ha huvudansvaret för tillsynen men att domstolen därvid skall utse sakkunnig eller granskningsman för att närmare följa förvaltningen.

För min del vill jag först påpeka att tingsrätterna knappast har möjlighet att utöva en effektiv tillsyn över konkursförvaltningen. Domarpersonal torde i allmänhet sakna utbildning för en sådan uppgift. Den främsta invändningen är dock att tillsynsuppgifterna inte passar så väl ihop med

domarverksamheten. Jag anser att det mot denna bakgrund inte bör komma i fråga att lägga huvudansvaret för tillsynen på konkursdomstolen. Tillsynen bör alltså i likhet med vad som är fallet nu i första hand vara anförtrodd ett särskilt tillsynsorgan utanför domstolen. De skäl som nyss har angetts talar för att domstolen inte heller bör utöva någon form av tillsyn vid sidan om det särskilda tillsynsorganet.

Det bör däremot liksom nu ankomma på konkursdomstolen att bedöma judiciella frågor, t.ex. i samband med bevaknings- och utdelningsförfarandet. Konkursdomaren bör som framgått tidigare (avsnitt 5.2.2) också tillsätta förvaltare. Även uppgiften att entlediga försumlig förvaltare bör ligga hos konkursdomaren. Som en följd av att domstolen inte längre skall utöva någon tillsyn bör det inte längre ankomma på konkursdomaren att ingripa självmant mot försumlig förvaltare. Liksom hittills bör det ankomma på konkursdomstolen att pröva arvodesfrågor.

5.3.3 Innehållet i tillsynen och valet av tillsynsorgan

När det i övrigt gäller frågan hur tillsynen bör utövas är remissinstanserna överlag eniga om att tillsynsorganet bör ha till huvuduppgift att övervaka att förvaltningen bedrivs ändamålsenligt och i överensstämmelse med lag och annan författning och att en viktig uppgift därvid är att se till att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan. Förslaget att tillsynsorganet skall främja en enhetlig rättstillämpning och på olika sätt underlätta förvaltarens arbete har i allmänhet godtagits. Några remissinstanser uttalar dock att det bör vara möjligt att med hjälp av blanketter m.m. åstadkomma enhetlighet i förvaltarnas verksamhet även om rättens ombudsman har hand om tillsynen.

Ett par remissinstanser anser att revision alltid bör ske i åtminstone större företagskonkurser. Kommerskollegium kommer också in på frågan om gäldenärens revisor bör vara skyldig att ge upplysningar till konkursförvaltaren. Kollegiet påpekar bl.a. att det är en brist att revisionen i praktiken upphör i och med utgången av det räkenskapsår som närmast föregår det räkenskapsår under vilket konkursen inträffar. Mot bakgrund härav förordar kollegiet att frågan om revisorns ställning i konkurssituationen och därmed sammanhängande frågor närmare utreds.

När det sedan gäller frågan om vem som bör vara tillsynsorgan står remissinstanserna splittrade. Två ungefär lika stora huvudgrupper står emot varandra. Den ena tillstyrker eller godtar kommitténs förslag att kronofogdemyndighet skall ersätta rättens ombudsman som tillsynsorgan. Till denna grupp hör ett flertal statliga myndigheter, t.ex. domstolsverket, RPS, bankinspektionen, statskontoret, RRV, RSV, kommerskollegium och två länsstyrelser, samt vidare LO och TCO. En annan grupp, till vilken hör åtskilliga domstolar, advokatsamfundet samt bank- och andra näringslivsorganisationer, uttalar sig för att behålla nuvarande ordning

med rättens ombudsman.

För egen del vill jag först erinra om att jag redan tidigare har intagit den ståndpunkten (avsnitt 5.2.5) att det organ som anförtros tillsynen inte bör ha någon beslutanderätt i förvaltningsfrågor och att tillsynsorganet inte heller bör fungera som rådgivare till förvaltaren i konkreta förvaltningsfrågor.

När det gäller att bestämma *vilka uppgifter som bör ingå i tillsynen* är det angeläget med övervakning av att avvecklingen drivs effektivt utan onödiga dröjsmål och att förfarandet inte drar med sig onödiga kostnader. Särskilt i fråga om avvecklingstiderna framgår av kommitténs undersökningar att nuvarande förhållanden inte är tillfredsställande. De lösningar i fråga om själva förvaltningen som jag har förordat syftar just till att åstadkomma ett snabbare och effektivare förfarande än f.n. För att förslagen skall få denna verkan krävs dock att också tillsynen är inriktad på att avvecklingstiderna skall hållas nere. Tillsynsorganet bör bl.a. övervaka efterlevnaden av bestämmelsen i 126 § KL om att slututdelning skall ske så snart boets egendom har blivit förvandlad i pengar. Genom en tillsyn av denna art bör det även vara möjligt att undvika att konkurskostnaderna skjuter i höjden. Tillsynsorganet har också en viktig uppgift att fylla i samband med prövningen av förvaltararvoden. Även i en del andra frågor, t.ex. rörande tillsättande av förvaltare (se avsnitt 5.2.2) och om tvångsmedel mot gäldenären bör tillsynsorganet få medverka, t.ex. genom att yttra sig.

Även om allmänt sett en snabb avveckling av konkurser bör eftersträvas vill jag samtidigt framhålla att en ensidig inriktning på ett snabbt och billigt förfarande inte utan vidare medför det bästa resultatet för borgenärerna och övriga intressenter i konkursen. Det kan t.ex. i vissa fall vara motiverat att fördröja avvecklingen något i avvaktan på lämpligt försäljningstillfälle. Det kan också tänkas att en förvaltningsåtgärd som först ter sig kostsam kan ge resultat som mer än väl uppväger kostnaden. Även dessa frågor får uppmärksammas av tillsynsorganet.

Kontrollen över förvaltningen bör i första hand utövas genom granskning av de halvårsberättelser som skall avlämnas av förvaltaren. Att dessa berättelser verkligen har det innehåll som KL föreskriver, dvs. innefattar en noggrann redovisning av alla de åtgärder som har vidtagits för förvaltningens slutförande, är naturligtvis viktigt. Härigenom torde dock i allmänhet inte ges tillräckligt underlag för tillsynsorganet att bedöma förvaltarens verksamhet. Tillsynsorganet måste också inhämta upplysningar från förvaltaren och därmed hålla sig fortlöpande informerat om konkursens förlopp.

Kontrollen över konkursförvaltningen har också en formell sida. I denna del grundas tillsynen främst på granskning av kvartalsräkningar och övrig redovisning. Även den formella kontrollen är givetvis betydelsefull. Jag vill här särskilt framhålla att det ibland kan vara motiverat för tillsyns-

organet att utnyttja den befogenhet som redan nu föreligger att fordra redovisning av förvaltaren utöver den ordinarie redovisningen.

Den formella kontrollen kan kräva särskild revisionsteknisk kunskap. Tillsynsorganet bör därför, som kommittén har föreslagit, ha möjlighet att anlita biträde av revisor, när särskilda omständigheter föranleder till det. Biträde av revisor torde ofta vara befogat när konkursen gäller ett större företag och rörelsen drivs vidare av konkursförvaltningen. Det får ankomma på tillsynsorganet att pröva om det finns anledning att anlita revisor vid kontrollen. Jag anser alltså att man inte, som har föreslagits vid remissbehandlingen, behöver ställa upp ett generellt krav på att revisor skall anlitas i större konkurser.

En annan fråga som har tagits upp vid remissbehandlingen gäller i vilken mån en revisor som anlitats av konkursgäldenären före konkursen bör vara skyldig att lämna upplysningar till konkursförvaltaren. För min del anser jag att en sådan skyldighet skulle vara av värde i vissa fall, bl.a. med tanke på förvaltarens utredning av återvinnings- och brottsfrågor. Jag har mig bekant att en arbetsgrupp inom brottsförebyggande rådet inom ramen för den av regeringen begärda översynen av lagstiftningen mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten avser att föreslå vissa ändringar med avseende på revisorers uppgifter, bl.a. i konkurssammanhang. Det synes lämpligt att avvakta resultatet av detta utredningsarbete. Jag är alltså inte beredd att nu lägga fram något förslag i saken.

Gällande ordning ger ganska små möjligheter att åstadkomma enhetlighet i tillämpningen både när det gäller förvaltarens och tillsynsorganets verksamhet. Detta är enligt min mening en brist. Även om behovet av enhetliga linjer för konkursförvaltningen inte skall överdrivas, synes det mig vara värdefullt om det inom det nya tillsynssystemet kan ges resurser för att ge information till förvaltarna i olika praktiska och rättsliga frågor. Vad särskilt gäller tillsynen är det av vikt att fasta former för utbyte av information och erfarenhet mellan dem som handhar tillsynsuppgifterna kan skapas.

Med det anförda ansluter jag mig i allt väsentligt till de av kommittén föreslagna riktlinjerna för tillsynen.

Vad jag nu har sagt om hur tillsynen bör bedrivas får naturligtvis betydelse vid *valet av tillsynsorgan*. Det gäller för det första att välja ett organ som kan se till att konkursförvaltningen bedrivs så effektivt som möjligt. Erfarenheten visar att en rättens ombudsman många gånger kan utföra ett värdefullt arbete i detta avseende. Detta gäller inte minst om man — som hittills har skett i stor utsträckning — utser en advokat med lång erfarenhet av affärsjuridisk verksamhet till rättens ombudsman.

Möjligheterna att få till stånd en effektiv tillsyn torde emellertid på viktiga punkter förbättras, om tillsynen läggs på en myndighet. En myndighet kan i olika avseenden ges helt andra resurser än en enskild person vid utövandet av en tillsynsverksamhet. Detta gäller inte minst i fråga om

möjligheterna att skapa en enhetlig praxis över hela landet i tillsynsfrågor. Inom ett system med myndighetstillsyn kan man på ett annat sätt än med nuvarande ordning sörja för utbildning av dem som svarar för tillsyn och för informationsutbyte mellan tillsynsorganen. Gemensamma rutiner kan skapas och vunna erfarenheter kan komma alla tillsynsorgan till del. Särskilda fördelar kan vinnas om de myndigheter som svarar för tillsynen dessutom kan utnyttja ett centralt organs resurser.

Om tillsynen läggs på en myndighet, förbättras också möjligheterna att skapa enhetliga rutiner i förvaltningsfrågor. Förvaltarna kan ges allmän information på olika punkter och blanketter kan utarbetas för skilda förvaltningsåtgärder.

Vid valet av tillsynsorgan måste också beaktas att det i många konkurser finns speciella samhällsintressen som gör sig gällande. Jag vill i första hand peka på den aktiva roll som samhället spelar inom arbetsmarknads- och regionalpolitiken. Inom ramen för denna politik ger samhället betydande stöd till företagen, bl.a. i form av lån. Staten har också tagit på sig ett speciellt ansvar för de anställda genom systemet med lönegaranti i konkurs. Samhällets ansvar i detta sammanhang gör att staten har ett berättigat intresse av att få en god insyn i hur konkursförvaltningen bedrivs, åtminstone när det är fråga om ett företag med ett ej obetydligt antal anställda.

Ett annat samhällsintresse som gör sig gällande i samband med konkurser är intresset att bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Jag har tidigare betonat vikten av att konkursförvaltaren undersöker om konkursgäldenären har gjort sig skyldig till brottslighet, i första hand gäldenärsbrott. Det är uppenbart att en myndighet har bättre möjligheter än en enskild person att som tillsynsorgan övervaka att dessa undersökningar bedrivs så effektivt som möjligt.

Jag vill också erinra om att konkurslagskommittén har fått i uppdrag att överväga hur man från konkursrättsliga utgångspunkter kan stävja missbruk av konkursinstitutet genom upprepade konkurser. Man kan här tänka sig att en konkursgäldenär i vissa fall skall kunna förbjudas att under viss tid efter konkursen vidare driva näringsverksamhet.

Vad kommittén kan komma fram till i fråga om möjligheterna att stävja konkursmissbruk är det i dag för tidigt att yttra sig om. I den mån tillsynsorganet här skall spela en roll, talar emellertid även detta för att tillsynen läggs på en statlig myndighet.

Av vad jag hittills har sagt framgår att flera skäl talar för att en myndighet blir tillsynsorgan. Med ett sådant system undgår man också den kritik som har riktats mot nuvarande ordning och som hänger samman med att det oftast är advokater som utses till rättens ombudsmän. Eftersom även konkursförvaltaren regelmässigt är advokat, faller det på rättens ombudsman att kontrollera en kollegas verksamhet. Även om denna ordning inte har gett upphov till några kända missförhållanden, är det en

fördel om tillsynsverksamheten ordnas så att det inte ens kan uppstå en misstanke om att tillsynen inte skulle bedrivas opartiskt och effektivt.

Med stöd av det anförda förordar jag att tillsynen över konkursförvaltningen i ordinär konkurs läggs hos myndighet. Frågan är då vilken myndighet som bör anförtros uppgiften.

Kommitténs förslag att tillsynsuppgifterna skall läggas hos *kronofogdemyndighet* har kritiserats inte bara av de remissinstanser som önskar att rättens ombudsman behålls utan även av vissa andra instanser som förordar andra alternativ. De kritiska instanserna åberopar främst att kronofogdemyndigheterna inte har tillräcklig kompetens för tillsynsuppgifterna i konkurs och att det från principiell synpunkt inte kan godtas att en företrädare för statens borgenärsintressen i konkurs samtidigt handhar tillsynen i konkursen. Några remissinstanser utpekar länsstyrelsen som mera lämplig än kronofogdemyndigheten att utöva tillsynen. RÅ har fört fram tanken att tillsynen skall anförtros åt åklagare.

När det gäller RÅ:s förslag vill jag betona att uppgiften att övervaka att utredning görs om anledning föreligger till misstanke om brott endast är en del av vad som åligger tillsynsmyndigheten. Övriga uppgifter har inte någon anknytning till åklagarverksamheten. Det kan därför inte anses lämpligt att välja åklagare som tillsynsmyndighet.

I valet mellan länsstyrelse och kronofogdemyndighet har enligt min mening kronofogdemyndigheten det försteget att den genom sin nuvarande verksamhet har stor exekutiv erfarenhet, vilket måste anses vara av värde vid tillsyn i konkurs. Kronofogdemyndigheterna har dessutom redan nu en nära och löpande kontakt med konkursförvaltning. Jag vill också påminna om att kronofogdemyndigheterna vid skatteindrivningen i stor utsträckning ställs inför arbetsmarknadspolitiska problem. Den erfarenhet kronofogdemyndigheten här förvärvar kan vara till nytta vid tillsyn över konkursförvaltning.

Redan vad jag nu har anfört talar för att kronofogdemyndighet får hand om tillsynen i konkurs. Innan jag går närmare in på de olika invändningar som har framförts mot denna lösning vill jag något beröra de organisatoriska förutsättningarna.

Landet är indelat i 81 kronofogdedistrikt. I varje distrikt finns en kronofogdemyndighet. Chef för kronofogdemyndigheten är en kronodirektör eller en kronofogde. Vid åtskilliga kronofogdemyndigheter finns ytterligare en eller flera kronofogdar. I 35 kronofogdedistrikt finns dock endast en enda kronofogde (enfogdedistrikt). I kronofogdekarriären ingår även biträdande kronofogdar och kronofogdesekreterare. För tillträde till denna karriär krävs i princip jur.kand.-examen och notariemeritering. De som antas till kronofogdesekreterare får genomgå en ettårig fackutbildning. Vid sidan av denna grupp finns icke lagfaren personal i exekutionskarriären (kronokommissarier och kronoassistenter), vilken grupp också erhåller intern fackutbildning. Kronofogdes uppgifter som utmätningsman

delegeras i avsevärd utsträckning till personal i exekutionskarriären. Härtill kommer tjänstemän i kontorskarriären.

Vid ingången av budgetåret 1977/78 fanns inom kronofogdedistrikten inrättade totalt 2.707 tjänster, varav 202 i kronofogdekarriären, 1.304 i exekutionskarriären och 1.169 i kontorskarriären och 32 för förvaltningspersonal. I 32 kronofogdedistrikt är all personal stationerad på distriktets centralort. I övriga distrikt finns personal stationerad på en eller flera orter utanför centralorten. Kronofogdemyndigheterna lyder i vissa hänseenden under länsstyrelserna. Centralmyndighet för administration av exekutionsväsendet är RSV.

Kronofogdemyndigheternas arbetsuppgifter består av handläggning av allmänna och enskilda mål. Allmänna mål är uttagande av skatter, böter eller andra på indrivning beroende medel. I dessa mål som utgör merparten av målen är staten borgenär. Statens intressen tas till vara av utmätningsmannen, dvs. kronofogdemyndigheten. Till de enskilda målen hör bl.a. mål där enskild borgenär begär verkställighet av dom eller annan exekutionstitel genom utmätning eller införsel. Härutöver handläggs vid kronofogdemyndigheten flera andra typer av ärenden. Bl.a. kan nämnas att kronofogdemyndigheterna i fattigkonkurs prövar om betalning enligt den statliga lönegarantin skall utgå för fordran i konkursen.

Avsikten är att kronofogdemyndigheterna i framtiden skall få vidgade uppgifter. Enligt det förslag till utsökningsbalk som har remitterats till lagrådet skall sålunda betydelsefulla uppgifter, som f.n. ankommer på överexekutor, handhas av kronofogdemyndighet. Här kan särskilt nämnas exekutiv försäljning av fast egendom, av skepp och av luftfartyg. Den nya ordningen avses träda i kraft den 1 januari 1981.

Riksdagen har tidigare i år fattat beslut om distriktsindelning och riktlinjer för en ny arbetsorganisation m.m. inom exekutionsväsendet (prop. 1977/78:129, CU 1977/78:26, rskr 1977/78:253). Beslutet innebär att den nuvarande distriktsindelningen behålls oförändrad. Enfogdedistrikten skall emellertid kunna få särskilt stöd i sin verksamhet när ordinarie kronofogde under längre tid är alltför arbetstyngd eller inte är i tjänst. Vid varje myndighet skall finnas en centralavdelning med två sektioner, en för allmänna mål och ärenden och en för enskilda mål och löneexekution, samt en fältavdelning indelad i fältsektioner. Kronofogdemyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö skall få en särskild organisation. Enligt denna skall mål och ärenden avseende konkurs och lönegaranti hänföras till en särskild enhet liksom mål och ärenden avseende införsel för underhållsbidrag. Övriga mål och ärenden fördelas på fyra organisationsenheter vid myndigheten i Stockholm, tre vid myndigheten i Göteborg och två vid myndigheten i Malmö.

Genom riksdagsbeslutet tillförs kronofogdemyndigheterna 63 nya tjänster samt medel motsvarande 67 årsarbetskrafter. Reformen träder i kraft den 1 januari 1979. Den nya organisationen för kronofogdemyn-

digheten i Stockholm har dock trätt i kraft den 1 juli 1978.

När det gäller att ta ställning till om kronofogdemyndigheterna har erforderliga kvalifikationer för att utöva tillsyn i konkurser vill jag först erinra om att åtskilliga av de kritiska remissinstanserna har tagit fasta på att i tillsynen skall ingå att ge råd i förvaltningsfrågor. Det har framhållits att kronofogdemyndigheterna särskilt beträffande denna uppgift inte har tillräckliga kvalifikationer. Enligt mitt förslag skall emellertid rådgivning i speciella förvaltningsfrågor inte ingå i tillsynen. Detta medför att grunden för remisskritiken i ett väsentligt avseende bortfaller.

Kommitténs avsikt har varit att tillsynsuppgifterna i allmänhet skall handläggas av kronofogdepersonal. Denna torde enligt min mening i regel ha goda förutsättningar för att utöva den materiella och formella kontroll jag har tänkt mig. Kronofogdemyndigheternas lämplighet som tillsynsorgan skall emellertid inte bedömas enbart med utgångspunkt från rådande förhållanden. Det är möjligt att inom en ganska kort tid genom utbildnings- och informationsåtgärder stärka kompetensen hos myndigheternas personal. I detta arbete bör RSV som centralmyndighet kunna spela en viktig roll. RSV har sedan många år ett väl utbyggt informations- och servicesystem som kan tas i anspråk även för detta nya ändamål.

Även mot bakgrunden av det nu sagda anser jag dock att man kan hysa en viss tvekan om huruvida varje kronofogdemyndighet har de samlade resurser som behövs för tillsynen. Detta gäller i första hand beträffande enfogdedistrikten. De stödmöjligheter som enligt det tidigare nämnda riksdagsbeslutet skall införas får knappast någon betydelse i detta sammanhang.

Tillsynen i konkurser förutsätter i allmänhet goda insikter i och erfarenheter av ekonomiska och revisionstekniska frågor. Detta gäller särskilt den materiella delen av tillsynen, dvs. den fortlöpande övervakningen av att konkursförvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. I större företagskonkurser ställer denna kontroll ganska stora krav på tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten bör därför förfoga över företagsekonomisk och revisionsteknisk sakkunskap. Önskvärt är att den erforderliga expertisen i möjligaste mån knyts till myndighetens egen organisation. Att tillsynsmyndigheten förfogar över en väl utbyggd kontorsorganisation är också viktigt. Enligt min mening kan man inte räkna med att landets alla kronofogdemyndigheter uppfyller eller i en nära framtid komner att uppfylla de nu ställda kraven.

JK och bankinspektionen har varit inne på tanken att endast vissa större kronofogdemyndigheter skall tas i anspråk för tillsynsuppgifter i konkurs. För egen del anser jag att starka skäl talar för en sådan ordning. Visserligen bör man i princip undvika att låta en del arbetsuppgifter förbehållas vissa kronofogdemyndigheter. Förhållandena är emellertid speciella när det gäller tillsyn i konkurs. En naturlig utgångspunkt är att denna tillsyn anförtros en kronofogdemyndighet i varje län. Det bör dock vara möjligt

att i en del fall inrätta flera tillsynsmyndigheter i ett och samma län eller en gemensam tillsynsmyndighet för flera län. En av fördelarna med den angivna lösningen är att tillsynen i stor utsträckning kan bedrivas av en och samma tjänsteman eller grupp av tjänstemän. På en del myndigheter torde det också vara möjligt att inrätta speciella tillsynsenheter. Genom den nu angivna ordningen kan man erhålla en specialisering på området. Jag vill understryka att det även med denna ordning är möjligt att tillvarata berörda tjänstemäns erfarenheter av exekutivt arbete i allmänhet samt de kunskaper som finns inom myndigheten rörande den gäldenär vars konkurs tillsynen gäller.

Mot den nu diskuterade ordningen kan invändas att den lokala förankring som följer med kommitténs förslag i viss utsträckning går förlorad. Jag vill dock erinra om att intresset av en sådan lokal anknytning ej är så framträdande i ett system där tillsynsorganet inte skall syssla med rådgivning i förvaltningsfrågor. Jag anser det vidare vara möjligt att inom ramen för den angivna tillsynsorganisationen medge att andra kronofogdemyndigheter än de som är tillsynsmyndigheter får anlitas för uppgifter som ingår i tillsynen och som är lämpade för delegering.

Med stöd av vad jag nu har sagt anser jag att en effektiv och kompetent tillsyn kan anordnas, om tillsynsuppgifterna koncentreras till ett mindre antal kronofogdemyndigheter.

Åtskilliga remissinstanser anser att det från principiell synpunkt ej kan godtas att kronofogdemyndighet skall vara verksam i en konkurs både som borgenär och som tillsynsorgan. Enligt dessa remissinstanser kan det lätt uppkomma misstankar hos övriga borgenärer om att tillsynen inte sker objektivt. För åtskilliga remissinstanser är detta den avgörande invändningen mot kommitténs förslag.

I likhet med kommittén anser jag det vara en avgörande skillnad i principiellt hänseende mellan en ordning där kronofogdemyndigheterna är förvaltare i konkurs och en ordning där tillsynen ankommer på dessa myndigheter. Tillsynsuppgifterna är i allmänhet inte sådana att de ger utrymme för obehöriga hänsynstaganden. På en punkt måste jag dock ge de kritiska remissinstanserna rätt. Även enligt min mening är det sålunda från principiell synpunkt mindre lämpligt att en kronofogdemyndighet skall ha till uppgift att råda förvaltaren i förvaltningsfrågor. Emellertid har jag redan intagit ståndpunkten att någon sådan rådgivning från tillsynsorganets sida inte skall ingå i tillsynen. Den principiella invändningen förlorar därmed enligt min mening mycket av sin bärkraft.

Med den tillsynsorganisation som jag har tänkt mig är det möjligt att i stor utsträckning skilja tillsynsfunktionen från de borgenärsfunktioner som ligger på vederbörande myndighet. Den principen bör enligt min mening gälla att en tjänsteman som handhar tillsynsuppgifter inte skall ta någon befattning med indrivningsuppgifter och andra borgenärsuppgifter. På vissa myndigheter torde denna ordning ej vara möjlig att genomföra fullt

ut. Då måste i vart fall gälla att en viss tjänsteman ej får utöva tillsyn i de fall han tidigare i allmänt mål har tagit befattning med indrivning av fordran som görs gällande i konkursen eller vidtagit exekutiv åtgärd för uttagande av en sådan fordran.

Om tillsynen ordnas på det sätt som jag nu har angett måste betänkligheterna mot kronofogdemyndigheterna ytterligare minska. Jag vill också påpeka att de tjänstemän som skall handlägga tillsynsuppgifterna handlar med det ansvar och under den insyn som i allmänhet följer med offentlig verksamhet.

Jag vill i det här sammanhanget också beröra kostnadsaspekten. Enligt gällande ordning utgår arvode till rättens ombudsman ur konkursboet. Någon ersättning för konkursdomarens tillsynsverksamhet uttas däremot inte. Enligt kommitténs förslag skall tillsynsmyndighetens kostnader tas ut av konkursboet. Detta förslag har lämnats utan erinran av de flesta remissinstanserna. Även jag anser att kostnaderna för tillsynsmyndighetens verksamhet likaväl som rättens ombudsmans arvode bör tas ut ur konkursboet. Däremot bör i enlighet med vad kommittén har föreslagit tillsynskostnaderna inte prövas av konkursdomaren utan ersättningen för tillsynen bör utgå enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

RSV har gjort beräkningar beträffande tillsynskostnadernas storlek, om tillsynen läggs på kronofogdemyndigheterna. Dessa beräkningar visar att kostnaderna i avsevärd mån skulle understiga nuvarande kostnader för den verksamhet som bedrivs av rättens ombudsman.

Sammanfattningsvis vill jag förorda att tillsynen i ordinära konkurser läggs på ett mindre antal kronofogdemyndigheter, i princip en i varje län. Vid varje sådan kronofogdemyndighet skall det så långt möjligt finnas tjänstemän som huvudsakligen sysslar med konkurstillsyn. Kronofogdemyndighet som är tillsynsorgan skall i viss utsträckning kunna delegera uppgifter till lokal kronofogdemyndighet och även annars få hjälp av sådan myndighet. Jag har i denna fråga samrått med chefen för kommundepartementet.

När det gäller RSV:s roll vill jag påpeka att kronofogdemyndigheterna inte är underställda RSV annat än i administrativt hänseende. RSV kan således i princip inte utfärda bindande föreskrifter och anvisningar för kronofogdemyndigheterna. Motsvarande bör gälla även i fråga om tillsynsmyndigheternas verksamhet. RSV:s primära uppgift på detta område blir därför att lämna information, utforma blanketter och meddela allmänna råd i skilda frågor samt svara för utbildning.

Som tidigare nämnts har de nuvarande rättens ombudsmän inte bara tillsynsuppgifter utan sysslar också med rådgivnings- och förlikningsverksamhet. Rådgivningsverksamheten har jag redan tidigare berört i avsnittet 5.2.5. Jag återkommer emellertid till denna verksamhet och till förlikningsfrågor i följande avsnitt.

5.3.4 Granskningsmän

Kommitténs förslag att granskningsmännen skall finnas kvar i det ordinära konkursförfarandet med ungefär samma befogenheter som enligt gällande lag men erhålla en i viss mån annan funktion än f.n. har godtagits av de flesta remissinstanserna. Hovrätten över Skåne och Blekinge samt Stockholms tingsrätt anser dock att granskningsmännen inte fyller något behov i det nya förvaltningssystemet. Dessa remissinstanser erinrar om att granskningsmän f.n. utses ytterst sällan.

Det nya förvaltningssystemet innebär att borgenärskollektivet inte längre skall utöva någon beslutanderätt i samband med förvaltningen. Förvaltare skall inte längre väljas av borgenärerna utan tillsättas av konkursdomaren. Jag anser i likhet med kommittén att det mot denna bakgrund är befogat att ge enskild borgenär en möjlighet till insyn i förvaltningen utöver vad som följer av förvaltarens skyldighet att samråda med särskilt berörd borgenär och den allmänna rätt att få upplysningar av förvaltare som varje borgenär äger. Jag förordar därför att granskningsman skall kunna tillsättas i ordinär konkurs. Bestämmelserna om granskningsman bör utformas i huvudsak enligt kommitténs förslag.

5.3.5 Vissa frågor i samband med tillsynen

Som en första fråga diskuterar kommittén i vad mån staten har ett *skadeståndsansvar* för tillsynsmyndighetens verksamhet. Kommittén påpekar att staten f.n. enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) ansvarar för skador som kan uppkomma genom fel eller försummelse av konkursdomaren eller rättens ombudsman i samband med tillsynen över konkursförvaltning. Enligt kommittén kommer staten att vara ansvarig för försumlighet eller fel vid kontrollen även sedan denna har överförts till kronofogdemyndighet. Kommittén framhåller att det allmännas ansvar även i fortsättningen torde få följa de principer som i allmänhet gäller beträffande statens ansvar för fel eller försummelse vid kontrollverksamhet. Särskild betydelse i detta sammanhang har enligt kommittén den s.k. standardregeln i 3 kap. 3 § skadeståndslagen. Enligt denna regel föreligger ersättningsskyldighet för staten endast om krav har blivit åsidosatta som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på dess utövning. Enligt kommittén framgår av förarbetena till skadeståndslagen att standardregeln generellt sett leder till att det allmännas skadeståndsansvar för kontrollverksamhet är mer begränsat än för myndighetsutövning av annat slag.

Enligt kommittén synes praxis före skadeståndslagens tillkomst ha ställt tämligen stränga krav på effektivitet i fråga om kontrollen över konkursförvaltning. Det saknas enligt kommittén anledning att sänka kraven med anledning av att kronofogdemyndigheten övertar tillsynsuppgifterna.

Vad kommittén sålunda har anfört i fråga om det allmännas skadeståndsansvar har inte mött någon erinran vid remissbehandlingen. Även jag kan ansluta mig till kommitténs uttalanden på denna punkt.

En fråga i detta sammanhang är om någon tidsbegränsning bör gälla beträffande möjligheten att föra skadeståndstalan mot staten på grund av fel eller försummelse vid tillsynen. Enligt 197 § i gällande KL får skadeståndstalan mot rättens ombudsman med undantag för talan om skadestånd på grund av brott inte väckas efter utgången av den tid som gäller för klander av redovisning, dvs. normalt tre månader efter det att redovisningen blivit tillgänglig. Enligt kommittén äger denna bestämmelse inte tillämpning vid talan mot staten på grund av fel eller försummelse av rättens ombudsman. Kommittén föreslår att bestämmelsen utmönstras i anslutning till att rättens ombudsman avskaffas.

JK ifrågasätter om inte viss motsvarighet till 197 § bör införas. Enligt JK innebär det stora fördelar framför allt från utredningssynpunkt om en särskild preklusionsregel i detta fall införs. Jag kan hålla med JK om att det från praktisk synpunkt är fördelaktigt om frågan om statens ansvar kan avgöras i nära anslutning till konkursen. Jag anser emellertid att tillräckliga skäl inte föreligger för att för dessa fall föreskriva andra regler än dem som i allmänhet gäller i fråga om talan mot staten. Jag godtar därför vad kommittén har föreslagit på denna punkt. Allmänna regler om preskriptionstid kommer sålunda att gälla.

Åtskilliga av de åtgärder som ingår i tillsynsmyndighetens uppgifter är av sådant slag att de inte kan *överklagas*. Enligt kommittén bör intresset av att få till stånd en snabb procedur medföra att inte heller de avgöranden i samband med tillsynen som i och för sig skulle kunna överklagas skall kunna bli föremål för talan. Kommitténs ståndpunkt har godtagits vid remissbehandlingen och även jag ansluter mig till den.

Vad gäller tillsynsmyndighetens egen rätt att fullfölja talan mot beslut under konkursförfarandet menar kommittén att både principiella och praktiska synpunkter talar för att möjligheten till fullföljd begränsas till undantagsfall. Enligt kommitténs mening bör tillsynsmyndigheten ha rätt att överklaga konkursdomarens beslut beträffande utseende av förvaltare m.m. samt rättens beslut i fråga om förvaltararvode. Utdelningsförslag bör enligt kommittén inte kunna klandras av tillsynsmyndigheten. Däremot bör tillsynsmyndigheten ha rätt att klandra slutredovisning av förvaltaren. Detta är enligt kommittén motiverat främst av att de i slutredovisningen upptagna omkostnaderna för förvaltningen bör kunna prövas.

Kommitténs ställningstaganden i fråga om fullföljd och klander har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen. Några remissinstanser har dock ansett att tillräckliga skäl för att ge tillsynsmyndigheten rätt att överklaga och klandra inte föreligger. För min del vill jag erinra om att tillsynsmyndigheten skall få yttra sig till konkursdomaren i en del frågor, t.ex. rörande tillsättande av förvaltare och i arvodesfrågor. I andra frågor

har myndigheten rätt att göra framställning hos konkursdomaren. I de nu angivna fallen bör tillsynsmyndigheten enligt min mening också ha rätt att överklaga konkursdomarens beslut. Behörigheten för tillsynsmyndigheten att yttra sig och fullfölja talan har nära samband med utövandet av tillsynsfunktionen. Detta gäller även den föreslagna rätten för myndigheten att klandra slutredovisning. Jag godtar därför kommitténs förslag även på den punkten.

Kommittén tar också upp frågan om några inskränkningar i *offentlighetsprincipen* är motiverade beträffande de konkurshandlingar som finns hos tillsynsmyndigheten. Jag tar dock inte upp denna fråga i detta sammanhang. Den övervägs i samband med det arbete på att utarbeta en ny sekretesslagstiftning som f.n. pågår inom justitiedepartementet.

Enligt 2 § tredje punkten *förvaltningslagen* (1971:290) skall lagen inte gälla ärende hos överexekutor eller utmätningsman, om ärendet avser myndighetens exekutiva verksamhet. Kommittén anser att denna undantagsbestämmelse inte blir tillämplig på kronofogdemyndighets tillsyn över konkursförvaltning utan att förvaltningslagen i stället får principiell tillämplighet på tillsynsverksamheten. Denna bedömning har lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Inte heller jag finner att den nya uppgift som nu läggs på kronofogdemyndighet bör hänföras till exekutiv verksamhet i förvaltningslagens mening. Förvaltningslagen bär därför i princip vara tillämplig på tillsynsverksamheten. Som kommittén har framhållit torde dock KL:s särskilda förfaranderegler i allt väsentligt träda i stället för motsvarande bestämmelser i förvaltningslagen. Jag ansluter mig till kommitténs bedömning att några praktiska problem inte behöver uppstå vid tillämpningen.

Enligt 27 § KL kan del av *gäldenärens arbetsinkomst* under vissa förutsättningar tillföras konkursboet. Det ankommer på förvaltaren att i förekommande fall göra anspråk på inkomsten för boets räkning. Om tvist uppkommer mellan förvaltaren och gäldenären, skall denna prövas av rätten på ansökan av bl.a. förvaltaren eller gäldenären. En liknande ordning gäller i fråga om gäldenärens rätt att utfå nödiga lösören (beneficium) m.m. (97 och 98 §§ KL).

Kommittén föreslår att prövningen av frågor om arbetsinkomst och beneficium flyttas över till tillsynsmyndigheten, dvs. kronofogdemyndigheten. Kommittén föreslår dessutom att förfarandet i övrigt omgestaltas. Tillsynsmyndighetens beslut skall således enligt förslaget alltid krävas för att konkursboet skall få del av gäldenärens arbetsinkomster och för att gäldenären skall få ut sitt beneficium. Beslutet skall kunna överklagas i exekutiv ordning.

Kommitténs förslag har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen. Hovrätten över Skåne och Blekinge samt Domareförbundet vänder sig dock mot att besvär över tillsynsmyndighets beslut skall föras i exekutiv ordning. Dessa remissinstanser förordar i stället att beslutet skall prövas

inom konkursförfarandets ram av konkursdomaren eller konkursdomstolen.

Enligt mitt förslag skall tillsynen i princip ankomma på en kronofogdemyndighet i varje län. Frågan är då om den prövning som avses i kommitténs förslag bör ligga hos denna myndighet. Onekligen finns det viss risk för att en sådan ordning kan bli tungrodd. Emellertid har det som kommittén har framhållit praktiska fördelar om kronofogdemyndighet kopplas in på dessa frågor. Liknande frågor prövas ju av kronofogdemyndighet i samband med specialexekution, t.ex. vid införsel.

Enligt min mening talar övervägande skäl för att huvuddragen av nuvarande ordning behålls med det undantaget att tillsynsmyndigheten övertar rättens uppgift att pröva tvister på detta område. Det blir alltså i första hand förvaltaren som får ta ställning till här berörda frågor. Besvär mot tillsynsmyndighetens beslut bör ske i exekutiv ordning.

5.4 Tvistiga fordringar i ordinär konkurs

Den som vill angripa bevakning av en fordran kan enligt KL framställa anmärkning hos konkursdomaren. Rätt att göra anmärkning tillkommer förvaltaren, borgenär och gäldenären. Förvaltaren är skyldig att granska bevakning och när anledning finns göra anmärkning mot framställda betalnings- och förmånsrättsanspråk. Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två och högst fyra veckor. Längre anmärkningstid får fastställas när det är oundgängligen erforderligt.

Tvist som uppkommer genom att anmärkning framställs mot bevakning skall enligt 108 § KL handläggas vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman, s.k. förlikningssammanträde. Detta skall hållas tidigast två och senast fyra veckor efter anmärkningstidens utgång. Rättens ombudsman skall genom förhör med de närvarande försöka utreda tvistefrågorna och åstadkomma förlikning. Om alla närvarande medger att anmärkning förfaller eller inskränker den, får de som uteblivit inte föra talan däremot. Enligt särskild föreskrift i 110 § KL kan förlikning annars ingås endast under förutsättning att alla rättsägare samtycker härtill. De tvistefrågor vari förlikning inte kan träffas skall hänskjutas till rätten. Rättens prövning av tvistefrågor sker i en s.k. jävsprocess. Mål om tvistiga fordringar skall sättas ut till viss dag inom fjorton dagar från förlikningssammanträdet. Om det i särskilt fall anses nödvändigt, får dock handläggningen ske senare. Muntlig förberedelse är obligatorisk. Huvudförhandling får i vissa fall hållas i omedelbart samband med förberedelsen. Genom dom i jävsprocess avgörs endast vilken rätt den ifrågavarande fordringen har i konkursen.

Kommittén ställer frågan om man vid sidan av det nya tillsynsorganet bör ha kvar rättens ombudsman för fullgörande av förlikningsuppgifterna. Enligt kommittén har rättens ombudsman i detta avseende en viktig

funktion. Kommittén konstaterar också att nuvarande system med rättens ombudsman som förlikningsorgan fungerar väl. Ett bibehållande av rättens ombudsman med enda uppgift att leda förlikningssammanträdet skulle emellertid enligt kommittén innebära en överorganisation. Kommittén avvisar tanken på att låta förvaltaren leda förlikningssammanträdet. Inte heller tillsynsmyndigheten anses lämpad för förlikningsverksamhet. Enligt kommitténs mening bör ombudsmannens roll som förlikningsorgan i stället övertas av konkursdomaren. Kommittén pekar härvid på de förlikningsuppgifter som ankommer på domstol enligt rättegångsbalken och lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden, den s.k. småmålslagen. Kommittén tror inte att konkursdomarens möjligheter att åstadkomma förlikning vid förlikningssammanträdet nämnvärt minskas genom att han kan komma att delta i en eventuell handläggning i rätten. Förlikningsverksamheten bör följa de principer som råder i fråga om förlikning i tvistemål om mindre värden. Detta innebär att konkursdomarens skyldighet att vara verksam för förlikning sträcker sig längre än vad som gäller enligt rättegångsbalken.

I övrigt lägger kommittén fram vissa förslag i syfte att underlätta för förvaltaren att klarlägga fordringsbilden och att träffa uppgörelse med berörda borgenärer. Sålunda föreslås att längre anmärkningstid än fyra veckor skall få fastställas, när det är erforderligt. Detta innebär en viss uppmjukning av nuvarande undantagsregel. Kommittén menar att en något längre anmärkningstid i vissa fall kan vara gynnsam från förlikningssynpunkt. Vidare föreslås att de närvarande vid förlikningssammanträdet skall kunna uppdra åt förvaltaren att sluta förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning gjorts. Ett beslut om sådant uppdrag skall liksom beslut om att anmärkning skall få förfalla gälla även för den som har uteblivit från sammanträdet.

I syfte att göra rättens behandling av tvistiga fordringar snabbare föreslår kommittén att sammanträde för handläggning av tvistiga fordringar skall, när det är möjligt, hållas i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet. Kommittén föreslår vidare att sådant rättens sammanträde som inte skall äga rum omedelbart efter förlikningssammanträdet normalt skall hållas inom fyra veckor — i stället för som nu fjorton dagar — från detta sammanträde. Föreligger särskilda skäl kan även längre tid komma i fråga. Syftet med förslaget är att ge mera tid åt förlikningsverksamheten. Beslut om tidpunkten för rättens sammanträde skall fattas av konkursdomaren vid förlikningssammanträdets slut. Vidare föreslås att förberedelse i mål om tvistiga fordringar inte längre skall vara obligatorisk. Enligt kommittén torde i de fall tvistefrågor handläggs omedelbart efter förlikningssammanträdet något behov av muntlig förberedelse i allmänhet inte föreligga. Kommittén anser att rätten bör vara domför med en domare vid huvudförhandling i mål om tvistiga fordringar.

Förslaget att konkursdomaren skall överta de förlikningsuppgifter som

f.n. ankommer på rättens ombudsman har fått ett blandat mottagande under remissbehandlingen. Förslaget godtas dock av de flesta remissinstanserna. Bland dem som tillstyrker förslaget är JK, Göteborgs tingsrätt, domstolsverket och LO. Åtskilliga av de remissinstanser som förordar att rättens ombudsman behålls åberopar som ett av huvudskälen härför ombudsmannens förlikningsverksamhet. Bland dessa instanser är hovrätten över Skåne och Blekinge, flertalet tingsrätter, advokatsamfundet, Domareförbundet, Bankföreningen, Köpmannaförbundet och SHIO. Dessa remissinstanser framhåller att nuvarande ordning medför att många tvistefrågor kan lösas förlikningsvis.

För min del vill jag i likhet med kommittén och åtskilliga remissinstanser understryka att rättens ombudsmans förlikningsverksamhet är av stort praktiskt värde. Enligt min mening är det inte möjligt att i ett nytt förvaltnings- och tillsynssystem i ordinär konkurs undvara en förlikningsfunktion liknande den som fullgörs av rättens ombudsman. Frågan är emellertid om man bör ha kvar rättens ombudsman för denna uppgift, om man, som jag tidigare har föreslagit, flyttar tillsynsfunktionerna till ett annat organ. Jag finner det naturligt att i detta läge undersöka om konkursdomaren kan få till uppgift att åtminstone i första hand ansvara för förlikningsverksamheten i konkurs. Detta skulle bl.a. ligga i linje med att konkursdomaren har fått förlikningsuppgifter genom ackordslagen.

Enligt 42 kap. 17 § rättegångsbalken bör rätten, om saken är sådan att förlikning därom är tillåten och det finnes lämpligt, söka förlika parterna. I förarbetena till denna bestämmelse sägs att domaren bör förfara med stor varsamhet, så att inte parterna utsätts för obehörig påtryckning eller domaren inblandas på sådant sätt att tilltron till hans opartiskhet rubbas.

Tanken på att anförtro konkursdomaren förlikningsuppgifter i konkurs övervägdes under förarbetena till KL men avvisades. Man hänvisade härvid till att konkursdomaren, om hans förlikningsförsök misslyckades, sedermera hade att delta i rättens avgörande av tvisten och att detta medförde en risk för att hans opartiskhet vid avgörandet kunde sättas i fråga. Frågan kom upp till förnyad diskussion år 1957 när nuvarande regel om obligatorisk muntlig förberedelse i bl.a. mål om tvistiga fordringar infördes. Även vid detta tillfälle avvisades möjligheten att lägga förlikningsuppgifter på konkursdomaren. Det ansågs att rättens ombudsman genom att han aldrig kom i den ställningen att han i rätten skulle bedöma den föreliggande tvistefrågan hade andra möjligheter än konkursdomaren att åstadkomma förlikning.

Den återhållsamhet som lagstiftaren tidigare visat när det gäller att låta domstol söka förlika tvistande parter har på senare år mjukats upp. Ett led i denna utveckling är småmålslagen. Enligt 6 § i denna lag skall rätten söka förlika parterna om inte särskilda skäl föranleder annat. Av förarbetena framgår att förfarandet i småmålen i högre grad än som i allmänhet gäller skall inriktas på förlikning (prop. 1973:87 s. 152–153 och 182). Vid lagens

tillämpning har förlikningsverksamheten fått stor praktisk betydelse.

Med anledning av att kommittén vid sitt ställningstagande fäst avseende vid den ordning som gäller i småmål har en remissinstans, Stockholms tingsrätt, framhållit att de spörsmål som uppkommer i småmål är av ganska enkel och konkret beskaffenhet och att småmålen just avser mindre värden. Enligt tingsrätten är förhållandena annorlunda i jävstvister i konkurs. Jag har emellertid den uppfattningen att de tvistefrågor som uppkommer i en konkurs inte så ofta är av komplicerat slag. F. ö. kan det i småmålen uppkomma tämligen svåra frågor både av juridisk art och av bevisnatur.

I detta sammanhang vill jag också erinra om att regeringen har gett rättegångsutredningen (Ju 1977:06) i uppdrag bl.a. att undersöka om domstolarnas resurser för lösande av konflikter mellan enskilda tas till vara på bästa sätt f.n. Som exempel på åsyftad verksamhet nämns i direktiven förlikningsverksamhet i tvister av enklare slag.

Som har framgått av det föregående har ett nytt synsätt börjat göra sig gällande i fråga om domstolarnas förlikande roll. Jag kan inte finna att det föreligger något principiellt hinder mot att låta konkursdomaren svara för förlikningsuppgifter vid konkurs.

Åtskilliga remissinstanser har som särskilda fördelar med nuvarande ordning framhållit att förlikningsverksamheten kan påbörjas redan före förlikningssammanträdet och att verksamheten är anförtrodd någon som ofta är väl insatt i den särskilda konkursen samt i affärsjuridiska och ekonomiska frågor i allmänhet.

Även jag anser det vara viktigt att förlikningsverksamheten sköts på ett kompetent sätt. Detta är naturligtvis särskilt angeläget med hänsyn till att den prövning av tvistiga fordringar som kommer till stånd i konkurs i praktiken oftast innefattar ett slutgiltigt avgörande av tvistefrågorna. I en del fall är det även värdefullt att arbetet med att utreda och förlika tvistefrågorna kommer i gång på ett tidigt stadium. I detta sammanhang vill jag emellertid erinra om att även förvaltaren har ett ansvar för att uppgörelser kommer till stånd när det finns förutsättningar härför. Genom de ändringar i förfarandet som jag strax ämnar föreslå förbättras förvaltarens möjligheter att åstadkomma resultat i detta hänseende. Vad jag nu har sagt bör tjäna som utgångspunkt när det gäller att lösa frågan om förlikningsorgan i konkurs.

Enligt 42 kap. 17 § rättegångsbalken finns möjlighet för domstolen att i vissa fall förordna en särskild medlare. Stockholms tingsrätt har för det fall rättens ombudsman avskaffas förordat att förlikningssystemet i konkurs byggs upp efter mönster av denna bestämmelse. Även jag finner det naturligt med en sådan ordning. Uppdrag av här avsett slag skulle komma i fråga när tvistefrågorna är komplicerade. En särskild förlikningsman skulle vid behov kunna utses redan före förlikningssammanträdet. Uppdraget skulle ej behöva avse alla tvistefrågor utan kunna begränsas till en eller flera frågor.

Det system jag nu har angett tillgodoser enligt min uppfattning väl de krav på effektivitet och rättssäkerhet som kan ställas. Jag förordar därför att systemet införs. Jag återkommer senare till olika detaljfrågor i samband med förlikningsverksamheten.

Den nya uppgift som genom mitt förslag läggs på konkursdomaren behöver enligt min bedömning inte föranleda några resursförstärkningar vid tingsrätterna. Uppgiften att ansvara för förlikningsverksamheten ställer emellertid avsevärda krav på konkursdomarens kompetens och bör därför anförtros åt en van domare. Även vissa andra nya uppgifter som konkurslagsreformen medför för konkursdomarna är av sådan svårighetsgrad att de bör ligga hos erfarna domare. Vad jag nu har sagt innebär att tingsnotarier endast bör få mer rutinbetonade göromål i konkurssammanhang. Övriga uppgifter bör ankomma på personal med fullständig domarkompetens. Tingsrättsinstruktionen bör ändras i enlighet med det sagda. Jag vill tillägga att viss utbildning bör komma till stånd i samband med att reformen sätts i kraft.

I samband med förslaget att konkursdomaren skall fungera som förlikningsorgan i konkurs har kommittén föreslagit vissa ändringar i själva anmärknings- och förlikningsförfarandet. Kommitténs förslag i dessa delar har allmänt godtagits av remissinstanserna. JK har dock föreslagit ett helt nytt system som innebär att förlikningssammanträdet utmönstras och ersätts av muntlig förberedelse. Ett sådant system skulle enligt JK avsevärt förenkla förfarandet. Vidare har RSV förordat att förvaltaren genom föreskrift i KL får ett generellt uppdrag att träffa förlikning med rätt för de närvarande vid förlikningssammanträdet att inskränka detta uppdrag. Enligt RSV kan man nämligen inte alltid vid förlikningssammanträdet förutse behovet av förlikningsuppdrag.

Den av JK föreslagna ordningen skiljer sig avsevärt från nuvarande system för handläggning av tvistiga fordringar. Enligt min mening är dock nuvarande ordning med de ändringar kommittén föreslagit att föredra framför JK:s förslag. Jag vill därvid särskilt framhålla att det senare förslaget inte synes ge samma möjligheter till ytterligare förlikningsverksamhet som kommitténs förslag, som ju bl.a. ger möjlighet för dem som infunnit sig till förlikningssammanträdet att överlåta åt förvaltaren att på deras vägnar fortsätta förlikningsförsöken och träffa uppgörelse. Kommitténs förslag innebär också att tvister i stor omfattning skall kunna avgöras i anslutning till förlikningssammanträdet. Jag ansluter mig därför till kommitténs förslag i denna del.

Möjligheten att vid förlikningssammanträdet lämna förvaltaren uppdrag att träffa förlikning är som några remissinstanser påpekar av stort praktiskt värde. Jag anser dock inte att tillräckliga skäl föreligger att på sätt RSV förordat inskränka borgenärernas egen bestämmanderätt i förlikningsfrågorna. Jag vill tillägga att det står de närvarande borgenärerna fritt att vid behov ge förvaltaren en allmän fullmakt att träffa förlikning beträf-

fande kvarstående tvistiga fordringar.

En remissinstans har framhållit att handläggning av en tvist i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet inte bör få ske mot berörd borgenärs bestridande. I anledning härav vill jag framhålla att kommitténs förslag innebär att en omedelbar handläggning skall ske endast om konkursdomaren anser det möjligt. Vid denna bedömning måste konkursdomaren ta hänsyn till vad parterna anser i saken. Om t.ex. berörd borgenär motsätter sig omedelbar handläggning och åberopar rimliga skäl, exempelvis behov av samråd med juridiskt ombud eller facklig organisation, bör konkursdomaren inte förordna om sådan handläggning.

Med vad jag nu har anfört förordar jag att kommitténs förslag till ändringar i förfarandet genomförs.

5.5 Utseende av person att vara rådgivare och/eller förlikningsman i ordinär konkurs

Jag har i avsnitt 5.2.5 förordat att konkursdomaren i vissa fall skall kunna uppdra åt en lämplig person att biträda förvaltaren med råd i förvaltningsfrågor. Vidare har jag i närmast föregående avsnitt föreslagit att konkursdomaren, som skall ha det grundläggande ansvaret för förlikningsverksamheten i konkurs, skall ha möjlighet att förordna en lämplig person att biträda i förlikningsarbetet. Enligt min mening är det naturligt att hos en person sammanföra de rådgivande och förlikande funktionerna, när båda aktualiseras i en och samma konkurs. Om det emellertid finns behov av biträde endast i ettdera avseendet, bör förordnandet endast avse detta.

Det är naturligt att konkursdomaren för uppdragen anlitar personer i samma kategori varifrån rättens ombudsmän hämtas i dag. I första hand bör erfarna advokater komma i fråga. Det ligger i sakens natur att den som anlitas för att ge råd eller handha förlikningsuppgifter inte bör vara mindre kvalificerad än förvaltaren.

I avsnitt 5.2.5 har jag närmare redogjort för i vilka konkurser behov av en särskild rådgivningsfunktion kan tänkas föreligga. Den rådgivning som det är fråga om avser främst de juridiska och affärsmässiga problem som kan uppkomma under konkursen. Sakkunskap i andra avseenden kan som jag tidigare nämnt tillhandahållas förvaltaren på annat sätt. Rådgivare bör kunna förordnas när som helst under konkursen. Det säger sig dock självt att behovet mestadels kommer att aktualiseras i konkursens tidigare skede. Konkursdomaren bör själv kunna ta initiativ till förordnandet. I regel ligger det dock i sådana situationer i förvaltarens intresse att rådgivare tillsätts. Initiativet torde därför normalt tas av denne.

Framför allt med tanke på de fall då konkursdomaren förordnar någon att biträda förvaltaren med råd utan att förvaltaren själv har anmält intresse härav kan det övervägas om inte förvaltaren bör vara skyldig att höra rådgivaren i viktigare frågor. En sådan skyldighet strider dock enligt

min mening i viss mån mot själva syftet med rådgivarfunktionen. Det kan, anser jag, överlämnas åt förvaltaren att fritt bestämma i vad mån han i viss fråga bör konsultera en utsedd rådgivare.

Som jag har angett i föregående avsnitt torde behov av biträde med förlikningsuppgifter normalt föreligga endast när fordringsförhållandena är komplicerade. Förlikningsuppdraget bör kunna begränsas till en eller flera tvistefrågor och kunna ges antingen vid förlikningssammanträdet eller vid en tidigare tidpunkt. Anmärkningstiden bör dock ha löpt ut. Undantagsvis kan det finnas skäl för konkursdomaren att även efter förlikningssammanträdet utse någon att söka förlika tvistefråga. Några föreskrifter i tidshänseende anser jag inte behövliga.

Regler om de nu avsedda rådgivnings- och förlikningsuppgifterna bör tas in i en särskild paragraf i KL. Paragrafen bör ges det innehållet att konkursdomaren, om han av särskilda skäl finner det erforderligt, får efter hörande av tillsynsmyndigheten uppdra åt lämplig person att biträda förvaltaren med råd vid konkursförvaltningen eller att som förlikningsman biträda konkursdomaren med utredning och förlikning i tvistefråga som uppkommit genom anmärkning mot bevakning eller att fullgöra båda dessa uppgifter.

Arvode till den som har förordnats att ge råd och/eller att vara förlikningsman bör utgå ur konkursboet (se avsnitt 5.6). Med hänsyn till vikten av att konkurskostnaderna hålls nere vill jag understryka att varje ifrågasatt behov av biträde måste underkastas noggrann prövning. Meddelat uppdrag bör återkallas så snart de uppgifter som har föranlett detta fullgjorts. Den som har erhållit här avsett uppdrag bör vara skyldig att anmäla till konkursdomaren så snart uppdraget är slutfört och i samband härmed lämna en redogörelse för sitt arbete.

5.6 Arvodesprövning i ordinär konkurs

Förvaltare har liksom rättens ombudsman rätt till arvode ur konkursboet. KL innehåller utförliga regler om arvodesprövningen. Arvodet till förvaltare skall prövas av rätten efter huvudförhandling. Rätten är därvid domför med en domare. Mera omfattande och krävande arvodesmål avses emellertid skola handläggas av tre lagfarna domare. Rättens prövning av förvaltarens arvodesframställning föregås av en "kallelse" på vederbörande rättsägare att utföra sin talan. Kallelsen sker i form av en kungörelse som minst tio dagar före den utsatta dagen skall tas in i bl.a. Post- och Inrikes Tidningar. Särskild kallelse utgår dessutom till förvaltaren och gäldenären. Kungörelse behöver inte ske, om frågan om arvode ej inverkar på borgenärernas rätt. Kallelse skall vidare översändas till varje borgenär

med särskild förmånsrätt i egendom, när fråga kan uppkomma om bestämmande av särskilt arvode för egendomen. Enligt nuvarande ordning skall yttrande inhämtas från rättens ombudsman beträffande förvaltararvodet. Möjlighet finns att ersätta kungörandet med särskilda kallelser till vederbörande borgenärer, om kostnaderna inte ökas därigenom.

Kommittén anser att det inte finns någon anledning att frångå den nuvarande ordningen att rätten skall pröva förvaltararvodet efter särskild förhandling. Däremot förordar kommittén att systemet med kungörelse i anslutning till arvodesprövningen avskaffas. Enligt kommittén har kungörandet begränsad praktisk betydelse. Man kan dock inte bortse från att viss eller vissa borgenärer kan vara närmare intresserade av arvodesfrågan. För att tillgodose sådana borgenärer föreslås att borgenär som hos konkursdomaren särskilt begärt att bli underrättad om handläggningen vid rätten av arvodesfrågan skall erhålla sådan underrättelse. Begäran skall kunna ske formlöst. Den kallelse till första borgenärssammanträde som utgår till varje känd borgenär föreslås innehålla en erinran om vad som gäller för borgenär i detta hänseende. Vad gäller borgenärer med särskild förmånsrätt föreslås endast den ändringen att "kallelse" ersätts av "underrättelse".

Kommittén föreslår vidare att tillsynsmyndigheten skall överta rättens ombudsmans uppgift att yttra sig över förvaltarens arvodesanspråk. Tillsynsmyndigheten har enligt kommittén goda möjligheter att överblicka det arbete som förvaltaruppdraget krävt.

Förvaltaren tar f.n. upp sina omkostnader i slutredovisningen och dessa kan prövas efter klander av redovisningen. Enligt kommittén finns det inte skäl att frångå denna ordning. Kommittén erinrar härvid om att tillsynsmyndigheten skall granska slutredovisningen och även ha rätt att klandra denna.

Kommitténs förslag i fråga om arvodesprövningen har allmänt godtagits av remissinstanserna. En remissinstans anser emellertid att det bör krävas kallelse och delgivning av berörda personer.

För egen del anser jag att den föreslagna ordningen med underrättelse till borgenärer som har begärt sådan tillgodoser de borgenärer som vill bevaka sina intressen i arvodesfrågan på ett betryggande sätt. Även i övrigt kan jag i allt väsentligt ansluta mig till kommitténs förslag. Jag vill särskilt framhålla att jag fäster stor vikt vid den medverkan i arvodesprövningen som skall lämnas av tillsynsmyndigheten. Den kronofogdemyndighet som är tillsynsmyndighet torde ha goda förutsättningar att få underlag för sin bedömning av arvodesanspråken. Genom de möjligheter till information tillsynsmyndigheterna emellan som det av mig föreslagna tillsynssystemet medför skapas dessutom goda förutsättningar att få till stånd enhetliga linjer över hela landet när det gäller arvodesprövningen.

Några remissinstanser har berört grunderna för arvodesberäkningen och förordat att ett taxesystem införs. Värdet av nuvarande bestämmelse om

att arvode inte får räknas efter tid ifrågasätts också. När det gäller taxefrågan vill jag redan nu nämna att jag för vissa mindre konkurser förordar (avsnitt 5.7.6) att förvaltararvodet skall utgå efter en fastställd taxa. När tillräckliga erfarenheter vunnits av detta system finns det anledning att överväga om taxa bör införas även i andra konkurser. I samband med sådana överväganden får man också ta ställning till om nuvarande regler om arvodesberäkningen, bl.a. bestämmelsen om att arvode ej får räknas efter tid, bör behållas. Jag vill nu endast erinra om att denna bestämmelse inte utesluter att den tid som förvaltaren har lagt ned på konkursen beaktas som en viktig faktor vid arvodesbedömningen.

Som framgått i föregående avsnitt bör den som har varit rådgivare till förvaltaren och/eller förlikningsman erhålla arvode ur konkursboet. Arvodet bör kunna bestämmas av konkursdomaren. Denne bör vara skyldig att höra tillsynsmyndigheten och förvaltaren över arvodesanspråk. Till grund för bedömningen bör ligga den arbetsredogörelse som skall lämnas in vid anmälan om slutfört uppdrag. Jag föreslår vidare att arvodet beräknas med tillämpning av reglerna om förvaltararvode.

5.7 Mindre konkurs

5.7.1 De grundläggande principerna för reformen

Enligt KL skall ett summariskt konkursförfarande, som brukar kallas fattigkonkurs, tillgripas när tillgångarna i ett konkursbo inte räcker till betalning av konkurskostnaderna och säkerhet för dem ej ställs. När konkurs handläggs som fattigkonkurs, skall vid behov en god man förordnas. Gode mannens viktigaste uppgift är att upprätta bouppteckning i konkursen. Han har i övrigt endast begränsade skyldigheter och rättigheter. Förfarandet avslutas i regel genom beslut om avskrivning sedan gäldenären har avlagt bouppteckningsed. Om det under förfarandet kommer fram tillgångar som täcker konkurskostnaderna eller om säkerhet ställs för dessa, skall konkursen emellertid i fortsättningen handläggas i ordinär form. Blir det i en ordinär konkurs uppenbart att tillgångar saknas till betalning av konkurskostnaderna och ställs inte säkerhet, skall konkursen avskrivas efter ett särskilt förfarande som ibland kallas efterföljande fattigkonkurs.

Systemet med de nuvarande fattigkonkurserna är behäftat med många brister. Eftersom förfarandet vid sådan konkurs är föga ingripande, kan mindre nogräknade gäldenärer ha åtskilligt att vinna på att före konkursutbrottet bringa ned sina tillgångar så att konkursen blir handlagd som fattigkonkurs. Bl.a. saknas regler om att eventuella gäldenärsbrott skall efterforskas. Inte heller finns möjlighet att genom återvinningstalan få egendom att återgå till boet. Reglerna om fattigkonkurs är över huvud taget knapphändiga och svårtillämpade. Det inträffar att den gode mannen

inte kan få ersättning för sitt arbete. Det är därför svårt att finna lämpliga personer som är villiga att åta sig uppdrag som god man.

Andra olägenheter med det nuvarande systemet hänger samman med att kostnaderna för en ordinär konkurs är så höga att i många fall hela boet går åt till sådana kostnader medan gäldenären, om konkursen handläggs som fattigkonkurs, får behålla motsvarande del av boets medel. Detta går i det senare fallet ut över fordringsägarna.

För att komma till rätta med bristerna i den nuvarande ordningen lade dåvarande regeringen i prop. 1975/76:210 fram förslag till en ny ordning för handläggning av mindre konkurser. Förslaget grundade sig på konkurslagskommitténs betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. Den nya ordningen skulle ersätta systemet med fattigkonkurser och dessutom tillämpas i åtskilliga fall som nu följer reglerna om ordinära konkurser. Den nya handläggningsformen beräknades komma till användning i närmare 80 % av alla konkurser. Det föreslagna förfarandet skilde sig från nuvarande handläggning av fattigkonkurser genom att möjlighet till återvinning skulle finnas och att förekomsten av eventuell misstanke om gäldenärsbrott skulle utredas samt genom att utdelning skulle kunna äga rum i vissa fall.

Enligt propositionsförslaget skulle konkursdomaren i samband med konkursbeslutet pröva om konkursen skulle handläggas som ordinär konkurs eller som mindre konkurs. Vid behov skulle konkursdomaren kunna uppskjuta beslutet om handläggningsform och uppdra åt kronofogdemyndigheten att inom viss kortare tid komma in med utredning av betydelse för valet av handläggningsform. Övergång från mindre till ordinär konkurs skulle inte kunna äga rum.

Förslaget innebar vidare att en förvaltare alltid skulle utses i de mindre konkurserna med undantag för en del dödsbokonkurser. Kronofogdemyndigheten skulle som regel vara förvaltare. I viktigare frågor skulle förvaltaren samråda med borgenär som särskilt berördes av förvaltningen. Hans åligganden enligt förslaget stämde i övrigt i stora drag överens med vad som f.n. gäller beträffande förvaltare i ordinära konkurser.

Förvaltaren skulle enligt förslaget utreda vilka fordringar som kunde göras gällande i konkursen. Han skulle inom en månad från konkursbeslutet upprätta och tillställa konkursdomaren boupptecknin g. Om det inte fanns tillgångar som räckte till betalning av konkurskostnader och massaskulder, skulle konkursen avskrivas i anslutning till att boupptecknin gsed avlades. Någon bevaknings- och anmärkningsprocedur skulle inte förekomma.

Enligt förslaget skulle förvaltaren i förekommande fall sälja tillgångarna i boet så snart som möjligt. Sedan all egendom förvandlats till pengar skulle han upprätta utdelningsförslag. Konkursdomaren skulle pröva förslaget och fastställa utdelningen i konkursen efter ett kungörelseförfarande.

Någon rättens ombudsman skulle enligt förslaget inte finnas i mindre konkurser utan förvaltningen skulle stå under tillsyn endast av konkursdomaren. När konkursen avskrevs, skulle förvaltaren avge redovisning till konkursdomaren. Redovisningen skulle kunna klandras på samma sätt som slutredovisning i ordinär konkurs.

I sitt betänkande (LU 1976/77:11) med anledning av förslaget anförde lagutskottet att det hade inhämtat att konkurslagskommittén avsåg att senast under våren 1977 lägga fram förslag angående förvaltning och tillsyn i ordinära konkurser. Förslaget skulle bl.a. innebära att tillsynsfunktionerna i ordinära konkurser skulle åvila kronofogdemyndighet. Lagutskottet ansåg att det mot bakgrund av vad som upplysts om kommitténs kommande förslag var tveksamt om kronofogdemyndighet som regel borde förordnas till förvaltare i mindre konkurser. Enligt utskottets mening skulle det vara mindre tillfredsställande om kronofogdemyndighet i vissa konkurser skulle vara förvaltare och i andra tillsynsorgan. Detta gällde särskilt i sådana fall då kronofogdemyndighet från början förordnats till förvaltare men annan sedermera utsetts att i myndighetens ställe vara förvaltare. Även från andra principiella utgångspunkter fann utskottet det vara mindre lämpligt att kronofogdemyndighet skulle handha förvaltningen. Dessa och vissa andra angivna skäl talade enligt utskottets mening starkt för att frågorna om förvaltnings- och tillsynsorgan i såväl mindre som ordinära konkurser borde tas upp och lösas i ett sammanhang. Utskottet hemställde därför att riksdagen skulle avslå propositionen. En minoritet inom utskottet ansåg dock att propositionen borde bifallas. Riksdagen biföll utskottsmajoritetens hemställan (rskr 1976/77:63).

Med anledning av riksdagens beslut gav regeringen genom tilläggsdirektiv konkurslagskommittén i uppdrag att ytterligare pröva frågan om förvaltningen i mindre konkurser med beaktande av vad lagutskottet hade anfört. I direktiven angav regeringen på grundval av riksdagsbeslutet vissa riktlinjer för den förnyade prövningen.

Det förslag som kommittén har lagt fram angående de mindre konkurserna i sitt nu aktuella betänkande utgör en överarbetning av det förslag som lades fram i prop. 1975/76:210. I stora delar överensstämmer förslagen. När kommittén har avvikit från propositionsförslaget har detta betingats av att kommittén följt de i tilläggsdirektiven angivna riktlinjerna för överarbetningen eller att revisionen av de ordinära konkurserna ansetts böra inverka på förfarandet i de mindre.

Kommitténs förslag avviker från prop. 1975/76:210 främst i följande hänseenden. Konkursdomaren skall alltid bestämma handläggningsform i samband med konkursbeslutet. Någon särskild utredning i fråga om handläggningsformen skall således inte ske. Om det under handläggningen av en mindre konkurs visar sig att förutsättningar för denna konkursform saknas, skall övergång till ordinär konkurs kunna äga rum. Konkursdomaren skall utse förvaltare i mindre konkurs. Denne skall i princip ha

samma kvalifikationer som förvaltare i ordinär konkurs. Detta innebär att advokater i allmänhet skall tas i anspråk för uppgiften. Förvaltningen skall stå under tillsyn av kronofogdemyndighet som tillsynsmyndighet. Förvaltaren skall vara skyldig att samråda med tillsynsmyndigheten i viktigare förvaltningsfrågor. Han skall dessutom i sådana frågor samråda med särskilt berörd borgenär. När det gäller frågorna om utredning rörande handläggningsform och om förvaltare överensstämmer kommitténs förslag med dess förslag i betänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m.

Huvudlinjerna i kommittéförslaget tillstyrks eller godtas av nästan alla remissinstanser. Många instanser uttalar sin tillfredsställelse över att nuvarande system med fattigkonkurser skall ersättas av en effektivare ordning. Flera instanser betonar att kommittéförslaget innefattar förbättrade möjligheter att komma åt den brottslighet som f.n. är vanlig vid fattigkonkurser.

Även jag anser att kommittéförslaget tillgodoser ett mycket angeläget reformbehov. Jag vill särskilt peka på att någon utredning om brott f. n. inte förekommer i samband med fattigkonkurser. Den brottslighet som kan beräknas förekomma vid fattigkonkurser är emellertid, som tidigare nämnts, mycket betydande. Undersökningar beträffande företagskonkurser tyder på att gäldenärsbrott förekommer i 40–50 % av fattigkonkurserna. Härav skulle 30–40 % avse dold, dvs. inte anmäld brottslighet. Dessutom förekommer andra förmögenhetsbrott och skattebrott. Att brott således kan förekomma i stor omfattning utan att möjlighet finns till någon brottsutredning inom ramen för konkursen är klart otillfredsställande. Kommitténs förslag att brottsutredning skall komma till stånd även i de mindre konkurserna bör kunna få en avsevärd brottsförebyggande verkan.

Kommitténs förslag innebär att den nuvarande handläggningen av fattigkonkurser även i andra hänseenden ersätts av ett betydligt effektivare förfarande. Av stor vikt är att möjlighet att återvinna egendom till konkursboet skall finnas. Detta bör i förening med den ökade effektiviteten i övrigt medföra att betydande medel, som med nuvarande ordning kan hållas undan borgenärerna, kan tillföras konkursboet. Det nya förfarandet är visserligen mer komplicerat än de nuvarande fattigkonkurserna och medför också större kostnader än dessa. Detta är ofrånkomligt, om förfarandet skall ge de önskvärda resultaten. Regelsystemet är dock så konstruerat att en betydande flexibilitet i tillämpningen möjliggörs. Det är alltså inte meningen att exempelvis kostnadskrävande åtgärder för att utreda återvinningsmöjligheter och för att efterforska egendom som kan ingå i boet skall vidtas i fall då det är osannolikt att åtgärden ger något utbyte. I andra fall bör dock sådana åtgärder kunna medföra att avsevärda belopp kommer borgenärerna till godo. Framför allt är det staten såsom dominerande borgenär i här berörda konkurser som kan dra nytta av reformen genom nya utdelningsmöjligheter för skatte- och avgiftsfordringar.

Genom förslaget blir handläggningen i åtskilliga konkurser som nu behandlas i ordinär ordning enklare och därigenom även billigare. Detta bör kunna komma borgenärerna till godo genom ökad utdelning.

En remissinstans är kritisk mot att bevakningsförfarandet, om kommittéförslaget genomförs, kommer att upphöra i en stor del av de konkurser som nu behandlas som utdelningskonkurser. Man bör enligt denna remissinstans inte nu genomföra förslaget om att slopa bevakningsförfarandet utan lösa frågorna om bevakning och utdelning i ett sammanhang när kommitténs översyn av bevakningsförfarandet i stort är avslutad.

För min del anser jag att starka skäl talar för att reformen genomförs nu i sin helhet med hänsyn till de möjligheter till snabbare och billigare handläggning den skapar i åtskilliga konkurser. När det gäller avskaffandet av bevakningskravet vill jag hänvisa till vissa uppgifter angående utdelningen i ordinära konkurser som avslutats år 1974. Uppgifterna redovisades i prop. 1975/76:210 (s. 141). Av totalt 1.332 ordinära konkurser avslutades 1.203 (90,3 %) genom slututdelning enligt 146 § KL och 104 (7,8 %) genom avskrivning enligt 186 § KL. Utdelningen översteg i de fall konkursen avslutats enligt 146 § i 61 % inte 50.000 kr. Utdelning till oprioriterade borgenärer förekom i 181 konkurser (15,0 %). Den genomsnittliga utdelningsprocenten för borgenärer utan förmånsrätt var 3,5. Enligt konkursboupptecknigen förekom genomsnittligt 56 borgenärer i konkurs, varav 14 fick utdelning. I 57,8 % av konkurserna fick endast 6 eller färre borgenärer någon utdelning.

I likhet med dåvarande departementschefen anser jag att de redovisade siffrorna tyder på att bevakningsinstitutet i åtskilliga fall har betydelse främst för en minoritet av borgenärerna i konkursen, nämligen de bäst prioriterade. Att klarlägga förekomsten och omfattningen av dessa fordringar torde i mindre konkurs ofta kunna ske utan ett så formbundet bevaknings- och anmärkningsförfarande som KL f.n. föreskriver. Uppenbarligen bör det vara möjligt att, till fördel för såväl borgenärerna som gäldenären, genom ett mer flexibelt och snabbt förfarande klarlägga vilka de utdelningsberättigade fordringarna är och därefter fastställa utdelningens storlek.

Det torde vara svårt att konstruera konkurssystemet så att man i andra hänseenden vinner rationaliseringsmässiga fördelar som uppväger ett bibehållande av bevakningssystemet. Man kan inte heller gärna tänka sig en ordning med tre slag av konkursförfaranden: ett för ordinära konkurser, ett annat för mindre tillgångskonkurser (med bibehållet bevakningskrav) och ett tredje motsvarande vad som nu räknas till fattigkonkurser. Detta skulle leda till ett onödigt komplicerat system, som är förenat med betydande tekniska nackdelar. Jag anser därför att det är en riktig linje att dela upp konkurserna handläggningsmässigt i två grupper, den ena med bevakningsförfarande och den andra utan. Till den förra gruppen kommer

då att höra ordinära konkurser av större omfattning och till den senare mindre tillgångskonkurser liksom utdelningslösa konkurser (dvs. nuvarande fattigkonkurser). Med denna lösning synes det knappast erforderligt att överväga att i mindre konkurser ersätta bevakning med en mer formlös anmälan om fordringens förekomst. Några större fördelar torde knappast stå att vinna genom att i lag föreskriva skyldighet för borgenär att göra sådan anmälan.

En annan kritisk remissinstans föreslår att de fall som närmast motsvarar nuvarande fattigkonkurser skall handläggas vid sidan av konkursförfarandet. Den utredning som skall ske i dessa fall har enligt remissinstansen annan karaktär än ett konkursförfarande. Remissinstansens förslag har samband med frågan om i vilken utsträckning det behövs förvaltare i mindre konkurser. Jag återkommer till den frågan senare. Redan nu vill jag emellertid understryka att det är angeläget att systemet utformas så att en effektiv utredning i fråga om återvinningsmöjligheter och om gäldenärsbrott kommer till stånd i alla mindre konkurser.

Kommitténs förslag i förvaltarfrågan har tillstyrkts eller godtagits av nästan alla remissinstanser. Från några håll förordas dock att kronofogdemyndighet görs till förvaltare.

Enligt min mening kan tungt vägande invändningar göras mot lösningen med kronofogdemyndighet som förvaltare. Principiellt sett är det en diskutabel ordning om det organ som företräder statens borgenärsintressen i en konkurs tjänstgör som förvaltningsorgan. Det kan vidare ifrågasättas om en myndighet har tillräckliga möjligheter att agera effektivt som förvaltare. Förvaltningsåtgärder kan behöva vidtas mycket snabbt och ibland även mer eller mindre formlöst. En myndighet är i dessa hänseenden underlägsen en enskilt verksam förvaltare.

Frågan om förvaltningsorgan har samband med hur tillsynen ordnas. Kommitténs förslag innebär att kronofogdemyndighet skall såsom tillsynsmyndighet svara för tillsynen över förvaltningen även i de mindre konkurserna.

Som kommer att framgå av det följande är min ståndpunkt att reglerna om tillsyn i mindre konkurs bör utformas på i princip samma sätt som motsvarande regler för ordinär konkurs. Jag anser sålunda att kronofogdemyndighet skall svara för tillsynen. Med en sådan lösning av tillsynsfrågan förlorar frågan om kronofogdemyndighet som förvaltare sin aktualitet. En annan fråga är om man kan undvara förvaltare i vissa mindre konkurser och anförtro förvaltningsuppgifterna i dessa till kronofogdemyndigheten i dess egenskap av tillsynsorgan. Till denna fråga återkommer jag.

Sammanfattningsvis anser jag sålunda att som förvaltare i mindre konkurs bör anlitas advokat eller annan enskild person. Förvaltaren bör utses av konkursdomaren.

Vad jag nu har sagt innebär att jag i huvudsak ansluter mig till kom-

mitténs förslag till lagstiftning om de mindre konkurserna. Jag återkommer i det följande till de olika detaljfrågorna. Redan här vill jag framhålla att den föreslagna ordningen torde komma att medföra att polis och åklagare får ett betydligt ökat antal ärenden om främst gäldenärsbrott. Ökade anspråk kommer således att ställas på åklagar- och polismyndigheterna. Riksdagen har under våren 1978 — på framställning av regeringen — beslutat om ökade insatser mot organiserad och ekonomisk brottslighet (prop. 1977/78:100 Bil. 5, JuU 27 och 28, rskr 217 och 219). Beslutet innebär att polis och åklagare får ökade resurser för utbildning och att polisen får ytterligare tjänster. Jag räknar med att de ytterligare arbetsuppgifter som tillkommer för polis och åklagare, om kommitténförslaget genomförs, kommer att kunna lösas inom ramen för polis- och åklagarväsendets tillgängliga resurser.

5.7.2 Gränsdragningen mellan ordinär och mindre konkurs, m.m.

Dåvarande departementschefen uttalade i *prop. 1975/76:210* att en utgångspunkt borde vara att till det enklare förfarandet hänfördes — förutom självfallet sådana konkurser där tillgångar helt saknades — övriga konkurser där bevakningsförfarande inte behövdes. Av tillgängliga statistiska uppgifter som rörde utdelning i ordinär konkurs framgick att ett enklare förfarande var önskvärt i åtskilliga konkurser som handlades i ordinär form. I flertalet ordinära konkurser fick bara ett litet antal förmånsberättigade borgenärer utdelning, medan övriga — främst sådana som hade oprioriterade fordringar — uppmanades att bevaka sina fordringar utan att de hade någon praktisk möjlighet att få utdelning. Det sade sig självt att ett sådant system kunde framstå som vilseledande och vara onödigt betungande för både borgenärer och konkursfunktionärer.

Vidare framhölls i propositionen att det var svårt att på ett tidigt skede av konkursen förutse boets omfattning och i vad mån borgenärerna skulle få utdelning. Konkursdomarens ställningstagande till lämplig handläggningsform borde därför skjutas upp en kort tid, i regel en vecka, i de fall ovisshet rådde om vilket förfarande som borde tillämpas. Utredningen borde enligt departementschefen anförtros åt kronofogdemyndigheten.

I fråga om valet av handläggningsform anfördes i propositionen vidare:

Generellt kan sägas att det är betydligt lättare för den som utreder boet att få fram uppgifter om sådana fordringar som är förenade med förmånsrätt än om oprioriterade fordringar. Förmånsrätten är nämligen nästan alltid anknuten till ett utåt markerat förhållande mellan gäldenär och borgenär. Genom att ta hand om gäldenärens bokföring och affärskorrespondens kan förvaltaren få en ganska god bild av vilka fordringar som finns mot gäldenären. Man kan emellertid inte bortse från att det finns fall där gäldenären inte är samarbetsvillig och där en förvaltare kan stöta på svårigheter att få fram uppgifter om oprioriterade fordringar. Det kan också vara så att borgenärens fordran ännu inte är förfallen till betalning

och att borgenären inte hör av sig. Om den enklare handläggningsformen används även när oprioriterade fordringar kan ge utdelning, kan därför fördelarna med ett slopat bevakningssystem uppvägas av att förvaltaren får ett alltför betydande merarbete. De utredningstekniska svårigheter som kan vara förenade med de oprioriterade fordringarna bör enligt min mening beaktas på det viset att den enklare handläggningsformen i princip begränsas till fall där utdelning kan beräknas ske endast för prioriterade fordringar eller där någon utdelning över huvud taget inte är aktuell. Undantag från denna princip bör göras endast om det är helt klart att borgenärskretsen är ytterst begränsad och några andra komplikationer inte finns.

Av vad departementschefen i övrigt anförde framgår dock att han kunde tänka sig att den enklare handläggningsformen kom till användning även när borgenärskretsen inte var så begränsad som nu sagts. Han avsåg härvid fall där det enklare förfarandet var en förutsättning för att utdelning över huvud taget skulle kunna utgå.

Enligt departementschefen undanröjde den förordade avgränsningen behovet av en ordning enligt vilken borgenärerna skulle anmäla sina fordringar till konkursboets företrädare. Departementschefen fann att det borde ankomma på bl.a. förvaltaren att ta fram och i samråd med borgenärerna eller, i fråga om löneborgenärer, deras fackliga företrädare beräkna förekommande relevanta fordringar.

Departementschefen erinrade om att ett steg på denna väg redan tagits genom ändringar i lönegarantilagen. Eftersom i regel endast helt få utdelningsberättigade borgenärer skulle förekomma i det fall varom nu var fråga ansågs att särskilda regler om behandling av tvistiga fordringar kunde undvaras.

Om vid valet av handläggningsform de kriterier som dåvarande departementschefen hade ställt upp blev beaktade, kunde enligt hans mening några avgörande invändningar inte riktas mot att den enklare handläggningen fick komma till stånd också när tillgångarna i boet hade något större värde. Departementschefen påpekade dock att det framgick av det statistiska materialet att tillgångarna genomsnittligt kunde antas vara ganska begränsade i de fall där endast ett fåtal borgenärer fick utdelning.

I propositionen framhölls vidare att det borde ankomma på konkursdomaren att pröva och avgöra vilken handläggningsform som skulle väljas. Den som önskade att ett ordinärt konkursförfarande skulle komma till stånd borde vara hänvisad till att hos konkursdomaren förebringa sakskäl för detta. Enskild borgenär borde inte kunna påverka beslutet genom att ställa säkerhet för konkurskostnaderna.

Det var enligt departementschefen svårt att exakt beräkna hur många konkurser som kunde falla inom tillämpningsområdet för de mindre konkurserna. Uppskattningsvis borde en tredjedel av de konkurser som handlades enligt reglerna för ordinär konkurs kunna handläggas i den enklare formen. Detta skulle innebära att den enklare handläggningsformen kom att omfatta omkring 80 % av samtliga konkurser. Beräkningarna innehöll dock ett betydande mått av osäkerhet.

Kommittén har i *sitt nu förevarande betänkande* anslutit sig till vad som

anfördes i propositionen om gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs.

Kommittén behandlar även frågan hur handläggningsform skall bestämmas och tar i anslutning härtill upp frågan om det skall vara möjligt att övergå från mindre till ordinär konkurs. Kommittén påpekar att propositionsförslaget innebar att konkursdomaren i vissa fall kunde skjuta upp beslutet om handläggningsform och uppdra åt kronofogdemyndigheten att utreda frågan. Det är enligt kommittén inte lämpligt att förena ett utredningsförfarande genom kronofogdemyndighet med ett system där myndigheten inte är förvaltare. Enligt kommittén är värdet av en sådan särskild utredningsprocedur i handläggningsfrågan f.ö. tvel mt oberoende av vem som är utredare. Att konkursdomarens beslut om handläggningsform dröjer i avvaktan på utredningens resultat kan vara ofördelaktigt i de fall då förvaltningen av boet bör komma i gång genast. Utredningstiden måste naturligen sättas kort men detta kan medföra att utredningen om boet inte blir tillförlitlig. Nya omständigheter kan inträffa som gör att den vid utredningen rekommenderade enklare handläggningsformen inte längre är lämplig. Tillgångar av sådan omfattning att ett bevakningsförfarande är motiverat kan t.ex. tillfalla boet genom återvinning eller på annat sätt. Komplikationer med boets avveckling kan också tillstöta. Enligt kommitténs mening bör man begagna sig av andra medel än ett omständligt utredningsförfarande för att förbättra konkursdomarens prövningsunderlag.

Kronofogdemyndigheten har enligt kommittén i många fall goda förhandskunskaper om gäldenärens ekonomi. Det gäller framför allt när konkursansökningen har gjorts av myndigheten själv. Man kan räkna med att kronofogdemyndigheten kommer att uppträda som konkurssökande i minst hälften av konkurserna. Kronofogdemyndigheten bör i sin konkursansökan lämna uppgifter om sådana förhållanden som kan antas vara av betydelse för konkursdomarens val av handläggningsform. Kommittén förordar en föreskrift härom i lämplig författning.

Även när gäldenären eller annan borgenär än kronofogdemyndigheten är sökande bör denna myndighet enligt kommittén kunna lämna upplysningar av betydelse för valet av handläggningsform. Konkursdomaren bör därför, om det behövs och lämpligen kan ske, rådfråga kronofogdemyndigheten innan han fattar sitt beslut. Rådfrågningen bör kunna göras per telefon, om det befinns lämpligt. Vid gäldenärs ansökan torde telefonkontakter i regel vara det enda möjliga med hänsyn till den korta tid som står till buds, innan konkursdomaren skall besluta i saken. Ibland kan det vara lämpligt att konkursdomaren i mån av möjlighet även skaffar upplysningar från Ackordscentralen eller av borgenär som kan antas vara informerad i frågan. Den presumtive förvaltaren kanske också kan ge vägledning.

I de fall då borgenär har gjort konkursansökan bör gäldenären föreläggas att i samband med sin förklaring över ansökningen lämna en kortfattad redogörelse för sin ekonomi. Kommittén föreslår att en föreskrift med sådan innebörd tas in i KL. Kommittén hänvisar i detta sammanhang till gällande regler i 8 § KL. Dessa innebär att gäldenär som själv gör konkursansökan bör bifoga förteckning över boets tillgångar och skulder

med närmare uppgifter om borgenärerna.

Med konkursdomarens nu redovisade möjligheter att få upplysningar om gäldenärens ekonomi torde enligt kommitténs bedömning antalet konkurser, där tveksamhet om handläggningsformen kan råda, bli tämligen begränsat.

Kommittén föreslår mot bakgrund av de angivna förhållandena en ordning, som innebär att beslut om handläggningsform liksom f.n. skall meddelas i omedelbar anslutning till konkursbeslutet. Vid behov skall det vara möjligt att senare övergå från mindre till ordinär konkurs. Lika litet som enligt propositionsförslaget bör det däremot vara möjligt att gå över från ordinär till mindre konkurs. En annan sak är att en ordinär konkurs liksom f. n. bör kunna avskrivas efter ett enkelt anmälningsförfarande.

I tveksamma fall bör konkursdomaren enligt kommittén som princip välja handläggningsformen mindre konkurs. Olägenheten av att senare eventuellt behöva gå över till ordinär konkurs är i flertalet fall utan större betydelse. En förvaltare i mindre konkurs har i huvudsak samma ställning och i inledningsskedet samma uppgifter — bortsett från bevakningsförfarandet — som en förvaltare i ordinär konkurs. I nu aktuella konkurser torde vanligen anlitas samma kategori av förvaltare som tjänstgör i ordinära konkurser. Något personbyte med därav föranledda kostnader behöver då inte komma i fråga vid övergång.

Kommittén framhåller att förvaltaren och tillsynsmyndigheten får vara uppmärksamma på om det finns anledning att gå över till ordinär konkurs. Det inledande skedet av förvaltningen i en mindre konkurs kan i förekommande fall samtidigt ses som ett i konkursen inbyggt utredningsstadium. Förvaltaren är skyldig att ta initiativ till övergång, om förutsättningarna för den enklare handläggningsformen brister. Tillsynsmyndighetens allmänna åliggande att tillse att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med KL innefattar också skyldighet att ge akt på den nu aktuella frågan. Konkursdomaren kan självmant ta upp frågan om övergång, när anledning till det har framkommit.

Vad som i första hand kan föranleda övergång till ordinär konkurs är enligt kommittén att utdelning visar sig kunna ske till så många borgenärer att bevakningsförfarande bör anordnas. Även andra omständigheter — oförutsedda komplikationer vid förvaltningen m.m. — kan motivera övergång till ordinärt förfarande. Med tanke på det väl utbyggda förvaltnings- och tillsynssystemet även i mindre konkurser torde likväl övergång inte behöva aktualiseras så ofta. En grundförutsättning för övergång är att boets tillgångar räcker till betalning av kostnaderna för handläggning i ordinär form och av förekommande massaskulder.

Kommitténs bedömning att den i propositionen gjorda gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs är lämplig även med de i viss mån nya förutsättningar som kommitténs förslag för med sig har inte föranlett någon invändning av remissinstanserna. Inte heller kommitténs förslag att övergång från mindre till ordinär konkurs skall vara möjlig har föranlett någon erinran. Vad kommittén föreslagit i fråga om sättet att bestämma handläggningsform har däremot kritiserats av några remissinstanser.

Dessa menar att konkursdomaren inte får tillräckligt underlag för sin prövning om en konkurs skall handläggas som ordinär eller mindre konkurs. En av de kritiska remissinstanserna erinrar om att konkursdomaren ofta får fatta sitt beslut i saken under tidspress. Denna remissinstans anser att det system som föreslagits i propositionsförslaget är att föredra, dvs. att konkursdomaren vid behov skjuter upp beslutet om handläggningsform och låter utreda saken. Utredningsuppgiften bör enligt remissinstansen anförtros åt förvaltaren.

För egen del anser jag i likhet med kommittén och remissinstanserna att den omständigheten att i stort sett samma förvaltnings- och tillsynsorganisation skall gälla i alla konkurser oavsett handläggningsform inte bör föranleda att gränsen mellan handläggningsformerna dras på annat sätt än som skett genom propositionsförslaget. Jag kan vidare i huvudsak ansluta mig till de synpunkter som dåvarande departementschefen anförde i den tidigare propositionen när det gäller grunderna för valet av handläggningsform. Inte heller enligt min mening bör borgenär kunna påverka handläggningsformen genom att ställa säkerhet för konkurskostnaderna.

För min del ser jag på frågorna om sättet att bestämma handläggningsform och om övergång mellan handläggningsformerna på följande sätt.

Ett grundläggande krav som måste tillgodoses när man löser dessa frågor är att konkursdomaren ges möjlighet att i de flesta fall träffa rätt val redan från början. Propositionsförslaget ville tillgodose detta krav genom en möjlighet till uppskov med beslutet i tveksamma fall i förening med utredning hos kronofogdemyndigheten. Ett liknande system har föreslagits vid remissbehandlingen och går ut på att förvaltaren, när avgörandet av handläggningsform skjuts upp, skall verkställa en särskild utredning i saken.

Det är troligt att ett särskilt utredningsförfarande i allmänhet skulle ge ett gott underlag för konkursdomaren vid valet av handläggningsform. Ett system med särskild utredning har dock, som nämnts, den nackdelen att beslutet om tillämplig konkursform skjuts upp. Även om denna olägenhet ej skall överdrivas, finns det anledning att med utgångspunkt i kommitténs förslag söka finna en ordning, enligt vilken beslutet om handläggningsform kan träffas på ett tillfredsställande underlag samtidigt med beslutet om konkurs.

Kommittén har lagt fram olika förslag som syftar till att i så stor utsträckning som möjligt ge konkursdomaren tillförlitligt underlag för bedömningen. Bl.a. skall kronofogdemyndigheten oavsett om den är sökande eller ej vara skyldig att biträda konkursdomaren med upplysningar som kan vara av betydelse i saken. För min del vill jag påpeka att man kan räkna med att över hälften av alla konkurser kommer till stånd på kronofogdemyndighets ansökan. Kommitténs nyss återgivna förslag har därför stor praktisk räckvidd. Som kommittén framhåller har vidare kronofogdemyndigheten på grund av tidigare kontakter ofta viss kännedom om gäldenären även när ansökan ej görs av myndigheten själv. Även den av kommittén förordade skyldigheten för kronofogdemyndighet

att stå till förfogande med upplysningar i sådana fall bör därför vara till hjälp. Jag utgår från att kontakterna mellan konkursdomaren och kronofogdemyndigheten skall kunna ske på ett smidigt och enkelt sätt. Lämnar kronofogdemyndigheten muntliga upplysningar, bör konkursdomaren göra anteckning om dessa i akten.

Kommittén föreslår vidare att gäldenären när borgenär gjort konkursansökningen skall åläggas att i samband med sin förklaring lämna en kortfattad redogörelse för sin ekonomi. Vid remissbehandlingen har från något håll påpekats att förslaget inte ger några garantier för att gäldenären efterkommer föreläggandet. För min del kan jag hålla med om att en skyldighet av det slag kommittén förordar i och för sig inte får så stor praktisk betydelse. Jag anser emellertid i likhet med kommittén att möjligheten att på denna väg få upplysningar om konkursboet inte bör lämnas outnyttjad. En regel i ämnet bör utformas så att den klarare än kommitténs förslag anger att fråga är om att just ge upplysningar av betydelse för frågan i vilken form konkursen skall handläggas. Till skillnad från vad som följer av kommitteförslaget bör upplysningsskyldighet åläggas gäldenären endast när det i det aktuella fallet föreligger anledning till det och behöver upplysningsskyldigheten fullgöras endast när gäldenären medger konkursansökningen.

De olika möjligheter som sålunda kommer att finnas för konkursdomaren att erhålla information om konkursboets förhållanden kommer enligt min mening sammantagna att i avsevärd mån underlätta dennes arbete. Liksom kommittén gör jag därför den bedömningen att antalet fall, där tveksamhet behöver råda om handläggningsformen, blir tämligen begränsat.

Frågan är om den grupp tveksamma fall som sålunda kommer att finnas med kommitténs förslag är sådan att den motiverar att man inför ett särskilt utredningsförfarande i enlighet med den tidigare propositionens förslag. Svaret på frågan är beroende av vilken lösning man väljer när det gäller att tillåta övergång mellan kunkursformerna. Liksom dåvarande departementschefen i prop. 1975/76: 210 anser jag att det inte bör finnas någon möjlighet att övergå från ordinär till mindre konkurs. Visar det sig att förutsättningar för ordinär handläggning ej längre föreligger, får i stället konkursen avvecklas efter ungefär samma ordning som f. n. gäller i fråga om avskrivning av ordinär konkurs när tillgångarna visar sig vara otillräckliga (efterföljande fattigkonkurs). Övergång från mindre till ordinär konkurs torde däremot ej kunna undvaras, ens om man har ett särskilt utredningsförfarande. En sådan utredning ger nämligen, som kommittén visar, ingen garanti för att inte omständigheter som motiverar övergång till ordinär konkurs senare uppkommer.

Om man sålunda finner att möjlighet till övergång från mindre till ordinär konkurs skall finnas, saknas det anledning att för de tveksamma fallen driva den förberedande utredningen längre än vad som följer av kommitténs förslag. Något särskilt utredningsförfarande anser jag mig sålunda ej böra föreslå.

I likhet med kommittén anser jag att konkursdomaren i de tveksamma fallen bör besluta att konkursen skall handläggas som mindre konkurs. Olägenheterna av att övergång till ordinär handläggning eventuellt sker är enligt min mening i flertalet fall utan större praktisk betydelse. Jag kan även ansluta mig till vad kommittén har anfört om vilka omständigheter som bör föranleda övergång till ordinär konkurs. Behov av övergång torde inte komma att föreligga särskilt ofta. Jag vill i detta sammanhang erinra om att det enligt mitt förslag skall finnas en relativt väl utbyggd tillsyn även i de mindre kunkurserna och att tillsynsmyndighetens allmänna uppgift att tillse att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt måste anses innefatta skyldighet att ge akt på frågan om övergång bör ske eller ej.

Reglerna om den enklare handläggningsformen togs i propositionsförslaget upp i 9 kap. som f.n. innehåller bestämmelser om fattigkonkurs. I kapitelrubriken återfanns uttrycket "mindre konkurser". I själva lagtexten kom däremot inte detta uttryck till användning. Inte heller benämningen ordinär konkurs togs upp i lagtexten.

Med anledning av kommitténs nu förevarande förslag har en remissinstans förordat att benämningen mindre konkurs lagfästs. Remissinstansen påpekar att denna benämning kommer att bli den som används i dagligt tal. Remissinstansen anser det vara viktigt att benämningen blir så vedertagen att den kan användas i konkurskungörelser och liknande. För egen del kan jag ansluta mig till dessa synpunkter. Benämningen bör alltså införas även i lagtexten. Däremot anser jag inte uttrycket ordinär konkurs vara lämpligt att ta in i lagtext. Något egentligt behov av att i lagtext införa en särskild benämning på det ordinära konkursförfarandet torde inte heller föreligga.

5.7.3 Förvaltning

Förfarandet vid nuvarande fattigkonkurs är av summarisk karaktär. Någon egentlig förvaltning av konkursboet kommer inte till stånd. På den av konkursdomaren utsedde gode mannen ankommer främst att göra boutpteckning. Denna bildar underlag för beslut huruvida konkursen skall avskrivas eller handläggas i ordinär form. Uppdrag som god man torde också innefatta rätt att vidta vissa åtgärder som föranleds av att gäldenären genom konkursen har förlorat rådigheten över sin egendom.

Enligt kommitténs förslag i *betänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m.* skulle i det nya förfarandet för handläggning av mindre konkurser alltid (utom vid dödsbos konkurs) utses en förvaltare. Denne föreslogs ha i huvudsak samma ställning och uppgifter som förvaltaren vid ordinär konkurs. Han skulle sålunda omhänderta boet och företräda det utåt. Han skulle vidare driva in gäldenärens utestående fordringar och kunna sälja den egendom som fanns i boet. Han ägde besluta t.ex. att en av gäldenären bedriven rörelse skulle fortsättas. På förvaltaren ankom att undersöka och anmäla om egendom frångått gäldenären under sådana

omständigheter att den kunde bli föremål för återvinning. Förvaltaren skulle även ta ställning till frågan huruvida gäldenären kunde misstänkas ha gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer. Den av kommittén föreslagna ordningen innebar att KL:s bestämmelser om konkursförvaltares befogenheter och skyldigheter i princip blev tillämpliga även på förvaltare vid mindre konkurser.

Enligt kommitténs förslag skulle någon rättens ombudsman inte finnas i mindre konkurser. I stället ålåg det förvaltaren att i viktigare frågor höra sådana borgenärer som särskilt berördes av förvaltningen. Beslutanderätten låg dock hos förvaltaren.

Vid sitt ställningstagande i *prop. 1975/76:210* till kommitténs förslag erinrade dåvarande departementschefen om att det här rörde sig om sinsemellan ganska skilda konkurssituationer. En stor grupp av konkurser kännetecknades av att gäldenären helt eller så gott som helt saknade tillgångar. Vid sidan härav blev åtskilliga fall aktuella där gäldenären visserligen inte saknade tillgångar men där dessa inte förslog till kostnaderna för ordinär konkurs. Det kunde här röra sig om situationer där tillgångar på högst 10.000–15.000 kr. var tillgängliga för betalning av konkurskostnader eller utdelning till borgenärer. En tredje kategori utgjordes av sådana mindre tillgångskonkurser som med gällande ordning föll utanför fattigkonkursernas område men som med det nya systemet borde handläggas i den förenklade ordningen. Med tanke på att de mindre konkurserna således skulle variera avsevärt till sin karaktär var det av vikt att reglerna om förvaltningen i sådana konkurser gavs en flexibel utformning och konstruerades så, att de kunde tillämpas i alla de angivna typsituationerna.

Enligt propositionen uppfyllde kommittéförslaget i stort sett kravet på flexibel utformning. Det gällde inte bara de allmänna funktioner som förvaltningen skulle ha i form av undersökning av gäldenärens ekonomiska ställning och av eventuell återvinningsmöjlighet eller brottsmisstanke utan också de mera speciella förvaltningsuppgifterna att realisera gäldenärens egendom, driva in fordringar, fortsätta en av gäldenären bedriven rörelse o.d. Även i övrigt gav förslaget en i huvudsak lämplig ram för handläggningen av de skilda former av mindre konkurser som det kunde bli fråga om.

Enligt gällande regler om fattigkonkurs krävs inte ovillkorligen att en god man för konkursboet utses. Konkursdomaren kan underlåta att utse god man bl.a. vid dödsbos konkurs. I sitt *betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m.* yttrade kommittén att man borde bygga vidare på denna ordning. Enligt kommittén var syftet med konkursansökan i dödsbofallen ofta att dödsbodelägarna önskade med stöd av 21 kap. 1 § ärvdabalken (ÄB) befria sig från personligt betalningsansvar för den avlidnes skulder. Någon egentlig konkursutredning behövdes då inte. Kommittén föreslog därför att, när gäldenären var dödsbo, förvaltare

skulle utses endast om särskilda skäl förelåg. Om dödsboets borgenärer kunde påräkna utdelning eller boupptecknings behövde upprättas, kunde detta enligt kommittén vara anledning att förordna förvaltare.

Departementschefen sade sig i *prop. 1975/76:210* dela kommitténs uppfattning att det ofta kunde vara onödigt att utse förvaltare vid dödsbos konkurs. I åtskilliga fall var det emellertid nödvändigt att så skedde. Ett exempel var att bouppteckning enligt ÄB inte hade förrättats. En närmare undersökning kunde vidare behöva ske av möjligheten till återvinning. När utdelning kunde påräknas till borgenärerna, var det också uppenbart att förvaltare måste förordnas. De olika omständigheter som påverkade frågan om förvaltare vid dödsbos konkurs kunde enligt departementschefens mening inte gärna räknas upp fullständigt i lagtexten. I KL borde därför anges att förvaltare i dödsbofallen behövde utses endast om särskilda skäl förelåg.

Förslaget i *prop. 1975/76:210* innebar vidare att mer än en förvaltare inte kunde utses i mindre konkurs.

Kommitténs nu förevarande förslag överensstämmer med propositionsförslaget när det gäller förvaltningens innehåll och antalet förvaltare. Förslaget har i dessa delar allmänt godtagits vid remissbehandlingen. Även jag ansluter mig till kommitténs förslag.

Under sitt utredningsarbete har kommittén varit inne på frågan om man kan underlåta att förordna förvaltare i vidare utsträckning än som skulle följa av propositionsförslaget. I *sitt nu förevarande betänkande* redovisar kommittén — utan närmare ställningstagande — en alternativ lösning som innebär att förvaltare i regel inte behöver utses i uppenbart tillgångslösa konkurser och att tillsynsmyndigheten i stället fullgör förvaltaruppgifterna i sådana konkurser. Enligt kommittén kan en sådan lösning ha vissa praktiska och kostnadsmässiga fördelar särskilt i fall då ett resultatlöst utmätningsförfarande har föregått konkursen. Med hänsyn till de principiella betänkligheter som finns mot att låta kronofogdemyndighet handha förvaltaruppgifter borde det vid den tänkta ordningen finnas möjlighet att utse särskild förvaltare både vid konkursens början och senare under konkursens gång.

Enligt kommittén kan emellertid flera invändningar göras mot det framlagda alternativet. Om förvaltare utses senare i konkursen, uppstår problem av principiell natur. Dessa hänger samman med att tillsynsmyndigheten vid sin kontroll av förvaltningen kan få ta ställning till sina egna tidigare förvaltningsåtgärder. Kommittén framhåller vidare att ett system där förvaltare som regel inte tillsätts i tillgångslösa konkurser skulle motverka möjligheterna att upprätthålla en kår av advokater och andra personer med speciell inriktning på konkursförvaltning. Enligt kommittén är nästan hälften av fattigkonkurserna tillgångslösa. Kommittén anser vidare att en lösning med tillsynsmyndighet som handläggare av konkursuppgifter i vissa fall skulle komplicera regelsystemet. Bl.a. skulle

gränsdragningen mellan mindre konkurs utan förvaltare och mindre konkurs med förvaltare erbjuda svårigheter.

Flertalet av remissinstanserna avvisar det alternativa förslaget och gör härvid samma invändningar som enligt kommittén kan riktas mot alternativet. Åtskilliga instanser är dock positiva och åberopar härvid effektivitets- och kostnadsskäl. En remissinstans menar att något konkursförfarande inte alls behövs för de fall tillgångarna inte förslår till kostnaderna för en ordinär konkurs. Dessa fall bör i stället i särskild ordning utredas av kronofogdemyndigheten. Om konkursdomaren godkänner myndighetens utredning, skulle detta ha samma verkan som konkurs.

För min del vill jag inte bestrida att det av kommittén framlagda alternativa förslaget har vissa praktiska fördelar. Kostnaderna för förfarandet skulle i allmänhet bli mindre än vad som följer av kommitténs huvudförslag. Emellertid talar enligt min mening vissa avgörande skäl mot den alternativa lösningen. Denna skulle i praktiken innebära att kronofogdemyndighet skulle vara förvaltare i ett stort antal konkurser. Som jag emellertid anfört tidigare (avsnitt 5.7.1) är en sådan ordning inte lämplig. I fall då särskild förvaltare behövde tillsättas efter någon tid skulle tillsynsmyndigheten, som kommittén framhåller, komma i det läget att den måste ta ställning till sina egna tidigare förvaltningsåtgärder. Detta vore uppenbart olämpligt och skulle stå i strid med den uppfattning som riksdagen gav uttryck för vid behandlingen av prop. 1975/76:210. Den alternativa lösningen skulle dessutom medföra ett komplicerat regelsystem. Intresset av att en effektiv utredning av återvinnings- och brottsfrågorna kommer till stånd talar vidare för att förvaltare utses. Mot bakgrund av det sagda finner jag att det saknas skäl att föreslå möjlighet att handlägga konkurs utan förvaltare i vidare omfattning än som följer av förslaget om vissa dödsbokonkurser.

Vid fattigkonkurs gäller f.n. att bouppteckning skall upprättas och tillställas konkursdomaren. Den gode mannen behöver normalt inte prestera annan utredning om boet. Vid ordinär konkurs skall förvaltaren också tillställa konkursdomaren en skriftlig berättelse om boets tillstånd och om orsakerna till gäldenärens obestånd så vitt de har kunnat utrönas (55 § KL). I berättelsen skall bl.a. anmärkas vilka handelsböcker bokföringsskyldig gäldenär har hållit och hur de blivit förda.

Förvaltaren skulle enligt kommitténs förslag i *betänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m.* inte behöva avge någon sådan berättelse om boets tillstånd som avses i 55 § KL, eftersom detta normalt skulle både fördyra och förlänga proceduren utan motsvarande nytta. Uppgift skulle dock lämnas om orsakerna till gäldenärens obestånd och eventuella återvinningsmöjligheter. Departementschefen anslöt sig i *prop. 1975/76:210* till vad kommittén hade föreslagit.

Kommitténs nu förevarande förslag överensstämmer även på denna punkt med propositionsförslaget och har allmänt godtagits av remiss-

instanserna. En remissinstans menar dock att förvaltaren bör åläggas att också lämna uppgift om hur bokföringsskyldig gäldenär har skött sin bokföring. Även jag anser att det saknas anledning att på denna punkt ha en annan ordning än vad som gäller för ordinär konkurs. Med denna justering godtar jag kommitténs förslag.

Enligt gällande KL föreligger inte någon skyldighet för god man att uppge om gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott. Enligt förslaget i *prop. 1975/76:210* skulle förvaltare i mindre konkurs på samma sätt som i ordinär konkurs vara skyldig att lämna uppgift i detta hänseende. Uppgiften skulle lämnas i anslutning till uppgiften om orsakerna till gäldenärens obestånd. *Kommitténs nu förevarande förslag* överensstämmer med propositionsförslaget och har godtagits av remissinstanserna.

Jag har i föregående avsnitt framhållit att nuvarande förhållanden i fråga om brottsutredning vid fattigkonkurs är otillfredsställande och understrukit behovet av att förvaltare i mindre konkurser blir skyldiga att lämna uppgifter i den delen. Med hänvisning härtill förordar jag att kommitténs förslag genomförs. I avsnitt 5.2.8 har jag berört vissa frågor om brottsanmälan vid ordinär konkurs. Vad jag därvid har anfört har giltighet även för de mindre konkurserna.

En viktig fråga är på vilket sätt anspråk på lönegarantimedel skall prövas i mindre konkurser. I de nuvarande fattigkonkurserna är det kronofogdemyndigheten som prövar anspråken. I ordinära konkurser görs prövningen av förvaltaren i konkursen. I *prop. 1975/76:210* föreslogs att kronofogdemyndigheten skulle ta hand om lönegarantiprövningen i alla mindre konkurser. Kommittén föreslår detsamma i *sitt nu förevarande betänkande*. Jag ansluter mig till förslaget, som har godtagits vid remissbehandlingen. Jag återkommer till frågan vid behandlingen av förslaget till ändring i lönegarantilagen (se avsnitt 6.5).

I överensstämmelse med förslaget i *prop. 1975/76:210* föreslår kommittén i *sitt nu förevarande betänkande* att förvaltaren efter eget bedömande skall sälja egendomen i boet så snart det lämpligen kan ske, om ej annat är föreskrivet. Förslaget har godtagits vid remissbehandlingen. Även jag ansluter mig till detta. Jag vill erinra om att förslaget i stort sett överensstämmer med den ordning som enligt mitt förslag (se avsnitt 5.2.5) skall gälla för de ordinära konkurserna.

Förslaget i *prop. 1975/76:210* innebar att förvaltare i mindre konkurs var skyldig att i viktigare frågor höra sådana borgenärer som särskilt berördes av förvaltningen. Dåvarande departementschefen framhöll att han med hänsyn till det sätt på vilket tillämpningsområdet för den enklare handläggningsformen hade avgränsats inte ansåg att samrådsskyldigheten behövde inskränkas till sådana borgenärer som var berörda just av viss förvaltningsåtgärd. *Kommitténs nu förevarande förslag* innebär den ändringen i förhållande till propositionsförslaget att samrådsskyldigheten på samma sätt som föreslås gälla för ordinära konkurser skall omfatta

borgenärer som särskilt berörs av den ifrågavarande förvaltningsåtgärden. Förslaget har ej mött någon erinran från remissinstanserna. Den praktiska skillnaden mellan de båda alternativ som står till buds är mycket liten. Med hänsyn härtill anser jag att det inte finns tillräcklig anledning att för de mindre konkurserna föreskriva en ordning som avviker från vad som skall gälla i de ordinära konkurserna. I detta sammanhang vill jag framhålla att inledande av process eller inträdande i en redan pågående rättegång nästan undantagslöst måste betraktas som en mycket betydelsefull händelse i en mindre konkurs och att förvaltaren därför har anledning att fästa stor vikt vid borgenärernas uppfattning i denna fråga.

En fråga som behandlades ingående i *prop. 1975/76:210* var på vilket sätt borgenärerna i en mindre konkurs skulle hållas informerade om konkursens förlopp. Departementschefen påpekade att av reglerna om ordinär konkurs följde att borgenärerna i sådan konkurs på olika sätt, bl.a. genom kallelse till första borgenärssammanträdet, hölls informerade om konkursen. Med anledning av önskemål från några remissinstanser om att borgenärerna i mindre konkurser skulle få mer information än den som ingick i konkurskungörelsen framhöll departementschefen att det av hans förslag följde att det stora flertalet borgenärer i mindre konkurser — i synnerhet de med oprioriterade fordringar — var uteslutna från möjlighet till utdelning. Normalt måste detta förhållande stå klart för varje enskild borgenär på samma sätt som var fallet vid fattigkonkurs. I tveksamma fall kunde också en enkel förfrågan hos konkursdomaren eller förvaltaren undanröja oklarhet på denna punkt. Det framhölls vidare att det å andra sidan inte skulle innebära några mera betydande svårigheter eller kostnader, om konkursdomaren fick till uppgift att vid handläggning enligt den enklare formen informera varje känd borgenär om konkursen. Om informationen fick den utformningen att det framgick att vederbörande borgenärs fordran uppmärksammats och att det angavs om utdelning kunde påräknas, borde onödiga förfrågningar hos konkursorganen minska och borgenärerna samtidigt utan besvär få behövligt underlag för bokföring m.m. Med hänsyn till att behovet av information vid handläggning enligt den enklare ordningen snarast fick anses vara större än vid handläggning i ordinär form ansåg departementschefen övervägande skäl tala för att konkursdomaren ålades att underrätta borgenärerna i de berörda hänseendena. Det borde ankomma på regeringen att utfärda behövliga föreskrifter härom.

Något behov av att underrätta borgenärerna eller vissa av dem om tiden för edgång ansågs enligt propositionen inte föreligga. Endast få borgenärer kunde ha ett direkt intresse av tidpunkten för edgång och kommunikation mellan dessa och konkursboets förvaltningsorgan i fråga om fordrans storlek m.m. kunde ske på enklare sätt. Med tanke på de relativt sett fåtaliga borgenärer som här normalt kom i fråga kunde samrådet mellan förvaltaren och borgenärerna ske formlöst per telefon e.d.

Frågan om information till borgenärerna har inte behandlats vare sig i kommitténs nu förevarande betänkande eller vid remissbehandlingen av detta. För min del kan jag i denna fråga ansluta mig till vad som sålunda har uttalats i prop. 1975/76:210.

Det nya förvaltningssystem som jag förordar för de ordinära konkurserna bör få återverka på förvaltningen i de mindre konkurserna även i andra hänseenden än dem jag hittills har berört. Kommittén har föreslagit i sitt nu förevarande betänkande att förvaltarens befogenhet att anlita sakkunnigt biträde och reglerna om tvångsanvändning skall tillämpas även i mindre konkurser. Förslaget har lämnats utan erinran av remissinstanserna. Jag ansluter mig till kommittéförslaget. Till frågan om hur kontrollen skall vara anordnad i mindre konkurser och därmed sammanhängande frågor återkommer jag.

Jag har i avsnitt 5.7.1 förordat att advokat eller annan enskild person skall vara förvaltare även i de mindre konkurserna. De kvalifikationskrav som jag tidigare (avsnitt 5.2.1) har ställt upp i fråga om förvaltare i ordinär konkurs innebär att endast specialister skall kunna komma i fråga för förvaltaruppdragen. Kommittén har i *sitt nu förevarande betänkande* tagit upp frågan om kraven på förvaltarens kvalifikationer kan ställas lägre i mindre konkurser än när det gäller större konkurser. Det skulle sålunda kunna tänkas att även de som ej specialiserat sig på konkursförvaltning i viss omfattning anlitades som förvaltare i mindre konkurser. Enligt kommitténs mening bör detta i princip gälla endast beträffande sådana konkurser där tillgångarna inte kan antas räcka till betalning av konkurskostnaderna. Allmänpraktiserande jurist på orten bör i sådana konkurser kunna utnyttjas, när det skulle vara förenat med oproportionerligt stora kostnader för resor att anlita en specialist från en annan ort.

Det stora flertalet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen erinran mot att förvaltare i mindre konkurs i allmänhet hämtas från samma specialistkategori som enligt mitt förslag skall anlitas för förvaltaruppdragen i ordinär konkurs. För min del vill jag framhålla att komplicerade affärsmässiga och juridiska bedömningar kan bli aktuella även i mindre konkurser. Jag vill här särskilt peka på återvinnings- och brottsfrågorna. Att specialister anlitas i de mindre fallen är befogat även från en annan synpunkt. De konkurser som skall handläggas som ordinär konkurs kommer att utgöra en relativt sett liten del av alla konkurser. För att en kår av kvalificerade förvaltare skall kunna upprätthållas är det nödvändigt att specialister får anlitas även för förvaltningsuppdrag i de mindre konkurserna. Emellertid kan jag godta att personer, som ej är specialister på konkursförvaltning, får utnyttjas under de förutsättningar kommittén har angivit. Enligt min bedömning torde man med hänsyn till den nuvarande i vissa delar av landet otillräckliga tillgången på specialiserade konkursförvaltare få räkna med att allmänpraktiserande jurister övergångsvis måste anlitas i ganska stor omfattning för förvaltaruppdragen i mindre konkurser.

5.7.4 Tillsyn

Förslaget i *prop. 1975/76:210* innebar att endast konkursdomaren skulle utöva tillsyn över konkursförvaltningen. Enligt departementschefen var det uppenbart att man vid en ordning med kronofogdemyndighet som förvaltare kunde avvara institutet rättens ombudsman. Inte heller granskningsmän ansågs behövliga i mindre konkurser. Borgenärernas önskemål om fortlöpande kontroll över enskilda förvaltningsåtgärder borde i stället tillgodoses främst genom den samrådsskyldighet som enligt förslaget skulle åvila förvaltaren. Man kunde enligt propositionen räkna med att kollisioner mellan t.ex. olika borgenärsintressen inte skulle bli särskilt ofta förekommande. De flesta viktiga förvaltningsfrågor borde kunna lösas i samförstånd.

För att konkursdomaren skulle kunna fullgöra sin kontrollfunktion var det enligt dåvarande departementschefen av vikt att han hade tillräckligt material om konkursen till sitt förfogande. Förvaltaren borde avge redovisning till konkursdomaren vid konkursens slut. När utdelning blev aktuell, borde också särskild förvaltarberättelse avges. Någon motsvarighet till förvaltarens skyldighet i ordinär konkurs att avge s.k. halvårsberättelse borde inte föreskrivas i mindre konkurs. En bestämmelse av den karaktären skulle kunna uppfattas som att långa handläggningstider kunde tolereras även när konkursen handlades i den enklare ordningen. Det stod borgenärerna och gäldenären fritt att när som helst fästa konkursdomarens uppmärksamhet på eventuella missförhållanden i förvaltningen. Förvaltaren borde vidare vara skyldig att på begäran av konkursdomaren, borgenär eller gäldenären lämna upplysning om konkursboet och dess förvaltning.

Enligt *kommitténs nu förevarande förslag* skall konkursdomaren inte heller i de mindre konkurserna ha några tillsynsuppgifter. Dock skall han på yrkande entlediga försumlig förvaltare och pröva förvaltarens arvodesanspråk samt, i förekommande fall, pröva utdelningsförslag. Kommittén föreslår att kronofogdemyndighet liksom i ordinär konkurs skall vara tillsynsmyndighet i mindre konkurs. Tillsynen skall utövas på ungefär samma sätt i bägge konkursformerna. Kvartalsräkningar och halvårsberättelser skall dock inte behöva upprättas i mindre konkurser. Enligt kommitténs förslag skall vid konkursens slut redovisning avges till tillsynsmyndigheten som har att granska den. Kronofogdemyndigheten föreslås få rätt att klandra redovisningen. Kommittén finner övervägande skäl tala för att redovisning också skall lämnas till konkursdomaren, trots att denne inte längre skall vara tillsynsorgan. Enligt kommittén är det en fördel för berörda rättsägare om redovisningen finns tillgänglig hos konkursdomaren. Denne skall dock inte granska redovisningen. Enligt kommittén bör även vissa andra handlingar, bl.a. bouppteckning och förvaltningsredogörelse, ges in till såväl konkursdomaren som tillsynsmyndigheten.

Vid remissbehandlingen har kommitténs förslag i fråga om tillsynen i mindre konkurser mött kritik från en del håll. Härvid är det främst kommitténs val av tillsynsorgan som föranlett invändningar. De kritiska instanserna menar att principiella skäl även i fråga om mindre konkurs talar mot kronofogdemyndighet som tillsynsorgan. Flera av dem anser att den begränsade tillsyn som det enligt deras mening blir fråga om i mindre konkurser kan utövas av konkursdomaren.

Jag är medveten om att förhållandena i många mindre konkurser är så enkla att någon tillsyn utöver granskning av förvaltarens redovisning inte behöver ske. I åtskilliga andra mindre konkurser är dock förhållandena sådana att en tillsyn av ungefär samma slag som den som skall utövas i ordinär konkurs är befogad. Jag tänker här närmast på konkurser där fråga om återvinning eller om utredning av misstanke om gäldenärsbrott uppkommer. Även andra frågor kan emellertid aktualiseras som motiverar en löpande tillsyn av både materiell och formell art. Jag anser det inte möjligt att lagstiftningsvägen göra skillnad mellan olika mindre konkurser i tillsynshänseende. En lämplig metod är i stället att utforma bestämmelserna om tillsyn i mindre konkurs i stort sett i överensstämmelse med motsvarande regler för ordinär konkurs. Som kommittén anfört är det dock ej behövligt med kvartalsräkningar och halvårsberättelser i mindre konkurs. Med en sådan reglering kan den materiella tillsynen i praktiken begränsas avsevärt i de enklare fallen men utövas mera aktivt och ingående när det behövs. Jag vill tillägga att den tillsyn som föreslogs i den tidigare propositionen får ses mot bakgrund av att kronofogdemyndighet i regel skulle vara förvaltare. Enligt mitt förslag skall förvaltningen däremot vara anförtrodd åt en enskild person.

Enligt min mening kan samma skäl som tidigare anförts mot att låta konkursdomaren utöva tillsyn i ordinära konkurser (se avsnitt 5.3.2) åberopas i fråga om de mindre konkurserna. Konkursdomaren bör alltså inte utöva någon tillsyn i dessa konkurser. Som kommittén framhåller bör konkursdomaren dock ha till uppgift att på yrkande entlediga försumlig förvaltare och pröva arvodesanspråk. Som jag i det följande (avsnitt 5.7.5) utvecklar bör också konkursdomaren pröva förvaltarens utdelningsförslag i mindre konkurser.

När det gäller valet av tillsynsorgan anser jag det vara en naturlig lösning att låta samma organ utöva tillsynen i bägge konkursformerna. Jag förordar därför att kronofogdemyndighet — i princip en i varje län — skall utöva tillsynen över förvaltningen även i de mindre konkurserna. Liksom i ordinära konkurser bör det vara möjligt för den kronofogdemyndighet som är tillsynsmyndighet att delegera tillsynsuppgifter till lokal kronofogdemyndighet. Enligt min mening bör denna möjlighet kunna utnyttjas i större omfattning i de mindre konkurserna än i de ordinära.

5.7.5 Konkursens upphörande

KL skiljer f.n. mellan ursprunglig och efterföljande fattigkonkurs. Den första typen avser fall då det redan från början kan antas att konkursboet inte räcker till betalning av konkurskostnaderna. Den senare typen förekommer då det, sedan ordinär konkurs inletts, blir klart att det saknas tillgångar till att betala dessa kostnader. Ursprunglig fattigkonkurs avskrivs normalt i anslutning till att gäldenären beedigar en av gode mannen upprättad boupptecknings. Om konkursen först har handlagts som ordinär konkurs, kan avskrivning ske sedan förvaltaren har anmält att tillgångarna inte räcker till konkurskostnaderna och anmälningen har kungjorts.

Även med det nya systemet för handläggning av mindre konkurs har man anledning räkna med att gäldenärens bo i ett mycket stort antal fall inte förslår till konkurskostnaderna. Enligt förslaget i *prop. 1975/76:210* skulle handläggningen av sådana konkurser liksom nu bli av enkelt slag. När den av förvaltaren upprättade bouppteckningen hade kommit in till konkursdomaren och denne av förvaltaren också fått uppgift om orsakerna till obeståndet samt om återvinningsmöjligheter och eventuell brottsmisstanke, skulle konkursen i regel avskrivas i anslutning till att gäldenären beedigade bouppteckningen. *Kommitténs nu förevarande förslag* överensstämmer med propositionen på denna punkt. Jag ansluter mig till förslaget som har godtagits vid remissbehandlingen.

I fråga om de mindre konkurser där utdelning till borgenärerna kunde bli aktuell innebar kommitténs förslag i *betänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m.* att förvaltaren sedan boet avvecklats skulle upprätta ett förslag till utdelning och underrätta de utdelningsberättigade borgenärerna. Förslaget skulle underkastas kontroll av konkursdomaren, som hade att utfärda kungörelse om detta. Borgenär eller gäldenären skulle inom två veckor efter kungörelsen kunna rikta anmärkning mot utdelningsförslaget, men till skillnad från vad som gäller i de nuvarande ordinära konkurserna skulle konkursdomaren pröva förslaget även om anmärkning inte gjordes. Han skulle härvid ha tillgång till den av förvaltaren upprättade förvaltningsredogörelsen och förvaltarens redovisning. Utdelningsförslaget skulle fastställas, om inte fel eller brist som inverkade på någons rätt kunde antas föreligga. Konkursdomaren skulle inte behöva granska och pröva förslaget mera ingående, om inte särskild anledning därtill förekom, t.ex. i form av invändning från borgenär. Normalt skulle sålunda förslaget enligt kommittén utan vidare kunna läggas till grund för utdelning.

Dåvarande departementschefen fann i *prop. 1975/76:210* att det mot bakgrund av att bevakning inte skulle förekomma i mindre konkurser var ofrånkomligt att förvaltarens utdelningsförslag underkastades någon form av prövning. Det var också viktigt att systemet utformades så att präv-

ningen kunde ske på ett mera formlöst sätt än enligt klanderinstitutet i ordinär konkurs och således inte förutsätta invändning e.d.

Departementschefen tillstyrkte kommitténs förslag att konkursdomaren skulle utfärda kungörelse om att utdelningsförslag upprättats. Kommittéförslaget innebar emellertid att de borgenärer som inte skulle få utdelning var uteslutna från direkt information om att konkursen höll på att avslutas. Departementschefen erinrade om att med hans förslag skulle konkursdomaren underrätta kända borgenärer om att deras fordringar uppmärksammats och därvid ange om utdelning kunde påräknas. Behovet av särskild underrättelse om utdelningsförslaget var därför inte så stort. Några egentliga olägenheter av ännu en sådan underrättelse fanns dock knappast. Av rättssäkerhetsskäl förordade därför departementschefen att varje känd borgenär skulle få underrättelse också om utdelningsförslaget, om inte en sådan underrättelse kunde anses sakna betydelse för honom. Konkursdomaren borde svara för underrättelsen. Departementschefen uttalade vidare att det torde få ankomma på regeringen att utfärda behövliga föreskrifter i ämnet. Av underrättelsen borde framgå hur borgenär skulle förfara om han ville framställa invändning mot utdelningsförslaget. Borgenär som hade gjorts uppmärksam på sina rättigheter borde ha möjlighet att ta till vara sin rätt inom två veckor från kungörelsen om utdelningsförslaget. Departementschefen godtog kommittéförslaget om att konkursdomarens prövning skulle äga rum så snart denna tid löpt ut. Påstod borgenär att han behövde längre tid och visade han skäl för sitt påstående, borde konkursdomaren kunna skjuta upp sitt ställningstagande till utdelningsförslaget. Det påpekades att löneborgenär endast i undantagsfall torde ha anledning att framställa invändning mot förvaltarens utdelningsförslag.

När man tog ställning till hur konkursdomarens prövning skulle gå till borde man enligt propositionen hålla i minnet att den enklare handläggningsformen inte skulle användas, om konkursboet kunde antas vara av invecklad beskaffenhet. Med den gränsdragning som föreslagits i fråga om tillämpningsområdena för mindre och ordinära konkurser borde prövningen normalt kunna göras ganska enkel. Att inskränka prövningen till fall då invändning framställts av borgenär eller gäldenären var dock inte lämpligt. I princip borde konkursdomaren ha en granskningsskyldighet också i övriga situationer. Granskningen i sådana fall borde dock kunna begränsas till en summarisk genomgång för att utröna om utdelningsförslaget innehöll fel som inverkat på någons rätt.

Departementschefen uttalade att konkursdomaren för sin prövning av utdelningsförslaget var beroende av att han fick behövligt material från förvaltaren. Utöver förvaltarberättelsen och förvaltarens redovisning borde konkursdomaren ha tillgång till de övriga handlingar angående boet som kunde vara av betydelse. Det borde åligga förvaltaren att utan särskild anmaning tillhandahålla detta material.

Kommittén föreslog i *betänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. att konkursdomaren när han kom till annan uppfattning än* förvaltaren antingen själv skulle göra behövliga jämkningar i utdelningsförslaget eller återförvisa ärendet till förvaltaren. Om ärendet återförvisades, fick det ankomma på förvaltaren att företa de ändringar som var behövliga för att förslaget skulle kunna godkännas. I sista hand vilade ansvaret för utdelningsförslaget på konkursdomaren (eller efter överklagande på den domstol som slutligen prövade tvisten).

Om nytt utdelningsförslag upprättades efter återförvisning eller med anledning av att nya medel blev tillgängliga för utdelning skulle enligt kommittén förfarandet följa samma regler som gällde för det första utdelningsförslaget. Sålunda skulle bl.a. ny kungörelse utfärdas. Konkursdomaren skulle dock ha rätt att, efter framställning från förvaltaren, låta denne överlämna nytillkomna medel till gäldenären, om med hänsyn till kostnaderna för utdelning sådan inte lämpligen borde äga rum.

I likhet med kommittén ansåg departementschefen i *prop. 1975/76:210* att det i fråga om nytt utdelningsförslag normalt borde gälla i huvudsak samma regler som i fråga om det första utdelningsförslaget. På en punkt kunde emellertid förfarandet göras enklare än vad kommittén föreslagit. Konkursdomaren borde således inte åläggas en ovillkorlig skyldighet att kungöra det nya utdelningsförslaget. Om behovet av ändring var uppenbart och det nya förslaget var av mindre ingripande slag, borde kungörelse kunna avvaras. I linje med vad som hade anförts om behovet av underrättelser till borgenärerna borde vidare konkursdomaren åläggas att underrätta alla borgenärer som berördes av det nya utdelningsförslaget.

I prop. 1975/76:210 angavs vidare att det av allmänna processrättsliga principer följde att konkursdomaren inte borde göra någon ändring till nackdel för någon utan att denne fått tillfälle att yttra sig. Att samråd skedde med förvaltaren i det fallet att ändring i utdelningsförslaget var aktuell ansåg departementschefen ligga i sakens natur. Undantagsvis kunde konkursdomaren emellertid direkt fastställa ett ändrat utdelningsförslag. Det kunde t.ex. vara fallet om konkursdomaren nedsatte ett ersättningsanspråk av förvaltaren. Behövliga bestämmelser i ämnet kunde utfärdas av regeringen.

Kommitténs nu förevarande förslag överensstämmer i allt väsentligt med förslaget i prop. 1975/76: 210 i fråga om utdelningsförfarandet i mindre konkurs. Förslaget har godtagits av remissinstanserna och även jag tillstyrker det. Jag kan också ansluta mig till de uttalanden av dåvarande departementschefen som jag nyss har redogjort för. Jag vill dock påpeka att mitt förslag i motsats till propositionsförslaget utgår från att advokat eller annan enskild person skall vara förvaltare i mindre konkurs och därvid bl.a. ha till uppgift att upprätta utdelningsförslag i förekommande fall. Någon anledning att på grund härav ändra utdelningsförfarandet i förhål-

lande till vad som föreslogs i propositionen finns inte enligt min mening.

Om konkursen från början handlades som ordinär konkurs, skulle enligt *prop. 1975/76:210* samma regler tillämpas som enligt gällande ordning, om det sedermera visade sig att boets medel inte räckte till betalning av konkurskostnaderna och annan boets skuld. Initiativ till avskrivning av konkursen i detta fall — dvs. ett förfarande som motsvarade s.k. efterföljande fattigkonkurs — skulle kunna tas även av konkursdomaren. Rättens ombudsman skulle på visst sätt medverka i förfarandet, bl.a. genom att yttra sig över förvaltarens anmälan i saken. Innan avskrivning fick ske, skulle förvaltaren ha avgett redovisning.

Kommitténs nu förevarande förslag överensstämmer med propositionsförslaget med vissa avvikelser föranledda av att tillsynsmyndigheten träder i rättens ombudsmans ställe. Jag ansluter mig till kommitténför. get som har godtagits av remissinstanserna.

5.7.6 Bestämmande av arvode m.m.

Enligt förslaget i *prop. 1975/76:210* skulle när kronofogdemyndighet varit förvaltare i konkurs ersättning till staten för kostnaderna hos myndigheten utgå enligt bestämmelser som regeringen meddelade. Hade annan än kronofogdemyndighet varit förvaltare, skulle konkursdomaren i samband med att konkursen avskrevs – vare sig det rörde en mindre konkurs eller en ordinär konkurs, där tillgångarna visat sig otillräckliga — bestämma arvode och ersättning för kostnad som uppdraget hade medfört.

Enligt *kommitténs nu förevarande förslag* skall konkursdomaren efter tillsynsmyndighetens hörande fastställa förvaltararvode och ersättning för kostnader i mindre konkurs och i ordinär konkurs som avskrivs i brist på tillgångar. Enligt kommittén utgör denna ordning en spärr mot oskäliga arvoden. Kommittén anser emellertid att man även bör söka andra vägar att hålla kostnaderna nere. En metod är att låta förvaltararvodena i viss omfattning utgå enligt fastställda taxor. Kommittén erinrar om att taxor förekommer inom den allmänna rättshjälpen. Kommittén anser att ett taxesystem ligger närmast till hands i fråga om de mindre konkurser som avskrivs på grund av att tillgångarna inte förslår till kostnaderna och annan boets skuld. Enligt kommittén är förhållandena i sådana konkurser ganska likartade och mera sällan invecklade. Förvaltarens arbetsuppgifter kan i dessa fall förutses åtminstone i grova drag. Uppgifterna torde ofta kräva en tidsmässigt begränsad och på förhand någorlunda förutsebar arbetsinsats. Kommittén förordar därför en taxesättning av förvaltararvodena i dessa konkurser. Enligt kommittén bör man inte införa någon taxesättning av arvodena i övriga mindre konkurser, dvs. de som ger utdelning. Kommittén åberopar härvid bl.a. att det är svårt att förutse den

arbetsinsats som följer med uppdraget i dessa konkurser. En partiell taxesättning av de vanligaste förvaltningsuppgifterna i utdelningskonkurserna medför enligt kommittén vissa vanskligheter och bör därför inte komma i fråga.

Kommitténs förslag i fråga om fastställande av kostnaderna har i allmänhet lämnats utan erinran under remissbehandlingen. Ett fåtal remissinstanser är skeptiska mot tanken på taxor i vissa mindre konkurser. Ett par andra instanser förordar att taxor för bestämmande av förvaltararvoden införs även i övriga konkurser.

För egen del anser jag det angeläget att man tillvaratar alla möjligheter att hålla konkurskostnaderna nere utan att effektiviteten i förvaltningen minskar. Den av kommittén föreslagna ordningen enligt vilken konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten skall bestämma arvode och kostnadsersättning till förvaltaren synes mig ge en viss garanti mot alltför höga arvoden. När det gäller de ordinära konkurserna har jag tidigare understrukit vikten av tillsynsmyndighetens medverkan vid arvodesprövningen. Denna medverkan har stor betydelse även när förvaltararvoden i mindre konkurser bestäms. Jag förordar att kommitténs förslag på denna punkt genomförs.

I likhet med kommittén anser jag det f.n. vara svårt att införa taxesystem i ordinära konkurser och i de mindre konkurser som leder till utdelning. Ett taxesystem synes däremot vara genomförbart i de mindre konkurser där tillgångarna är obetydliga eller helt saknas. Jag förordar därför att kommitténs förslag på denna punkt genomförs. Jag ämnar låta utföra erforderliga undersökningar för att få underlag för taxeberäkningen. Det är möjligt att taxor senare kan införas för arvoden även i andra konkurser, om erfarenheterna av de taxor jag nu förordar blir goda (jämför avsnitt 5.6).

Liksom i de ordinära konkurserna bör tillsynsmyndighetens kostnader i mindre konkurser hänföras till konkurskostnader. Närmare bestämmelser om hur dessa kostnader skall beräknas bör meddelas av regeringen. Någon prövning från konkursdomarens sida i denna del blir inte aktuell.

5.7.7 Ansvaret för konkurskostnader

Kostnaderna för konkurs avser främst ersättning till förvaltare och tillsynsorgan. Härtill kommer bl.a. kostnader hos konkursdomaren för kungörelser m.m.

När konkurs enligt gällande regler handläggs som tillgångskonkurs skall kostnaderna tas ut ur boet, innan borgenärerna får sitt. Av naturliga skäl tillämpas en annan ordning i fråga om fattigkonkurs. Vid ursprunglig fattigkonkurs svarar i stället den borgenär som har ansökt om konkursen

för konkurskostnaderna. Detta gäller också när staten har gjort konkursansökningen. Har gäldenären själv ansökt om konkursen, finns inga bestämmelser om vem som skall vara ansvarig. Av allmänna medel kan dock utgå ersättning för de kostnader som konkursdomaren har haft. Denna regel är tillämplig även vid efterföljande fattigkonkurs. Det är oklart i vad mån ersättning för kostnaderna får tas ur boet i de fall detta visar sig förslå helt eller delvis till att täcka kostnaderna. I praxis förekommer dock en ordning enligt vilken i fattigkonkurs sådant uttag sker (jfr SOU 1974:6 s. 57 och 233). En följd av den angivna regleringen är att god man vid fattigkonkurs i åtskilliga fall blir utan ersättning för sitt arbete.

I *prop. 1975/76:210* föreslogs följande reglering av kostnadsansvaret i de fall mindre konkurs avskrevs på den grund att boet ej räckte till kostnaderna och annan boets skuld. Konkurskostnaderna skulle i första hand tas ut ur boet så långt detta räckte. Om boets tillgångar inte förslog och konkursen uppstått på ansökan av annan borgenär än staten, skulle denne borgenär betala kostnaderna, dock högst ett belopp som motsvarade en tiondel av det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Kunde konkurskostnaderna ej uttas ur boet eller av borgenären, skulle de utgå av allmänna medel. Enligt propositionsförslaget skulle konkursdomaren i sitt beslut om avskrivning, i den mån boet befanns otillräckligt, ålägga ansvarig borgenär att betala kostnaderna med angiven begränsning.

När ordinär konkurs avskrevs på grund av brist på tillgångar i boet skulle samma regler om boets ansvar gälla. För de kostnader som inte kunde tas ut ur boet skulle staten svara. Något kostnadsansvar för enskild borgenär kom alltså inte i fråga i detta fall.

Kommitténs nu förevarande förslag överensstämmer med propositionsförslaget och har godtagits vid remissbehandlingen.

För egen del anser jag att kommittéförslaget innebär klara fördelar. Genom förslaget undanröjs den grundläggande bristen i nuvarande system att regler saknas om att boets medel vid fattigkonkurs får tas i anspråk för konkurskostnader. Vidare blir konkursförvaltaren under alla omständigheter tillförsäkrad ersättning för sitt arbete. Vad gäller de konkurser där boets medel inte förslår till konkurskostnader finns det skäl att ålägga sökande borgenär ett visst kostnadsansvar. En annan lösning skulle lämna fältet fritt för konkurser som inte tjänar något meningsfullt syfte. Med det sagda ansluter jag mig till kommitténs förslag i fråga om ansvaret för konkurskostnader.

5.7.8 Företrädesordningen mellan konkurskostnader och annan boets skuld

KL räknar med två huvudkategorier av skulder som i princip skall betalas ur bomassan före utdelning till borgenärerna, nämligen dels

konkurskostnaderna, dels s.k. massaskulder eller — sett från borgenärernas sida — massafordringar. Sist nämnda fordringar tillkommer andra personer än konkursfunktionärerna och riktar sig mot konkursboet som sådant. De kan vara av skilda slag. Som exempel kan nämnas fordran som har uppkommit på grund av att boet har trätt in i ett av gäldenären tidigare ingånget ömsesidigt förpliktande avtal. Massafordringarna behöver emellertid inte grunda sig på avtal utan kan t.ex. utgöra krav på rättegångskostnader som boet har förpliktats utge. I regel är det inte svårt att skilja massafordringarna från konkurskostnaderna men tveksamma gränsfall kan undantagsvis förekomma.

Det kan inträffa att tillgångarna i ett konkursbo räcker till vissa av boets skulder men ej alla. Frågan är då vilken företrädesordning som skall gälla mellan konkurskostnader och massafordringar och eventuellt mellan konkurskostnader inbördes och massafordringar inbördes. Denna fråga är inte löst i KL. Frågan har vållat problem i rättstillämpningen och olika uppfattningar har kommit till uttryck i doktrinen. Om konkursboet kunde försättas i konkurs, skulle företrädesordningen kunna fastställas med tillämpning av KL:s och förmånsrättslagens regler. I det angivna fallet är konkursboet onekligen insolvent och konkursgrund kan sägas föreligga (jfr 1 § andra stycket KL). Emellertid har enligt rättsfallet NJA 1945 s. 177 ett konkursbo ansetts inte kunna försättas i konkurs.

Lagberedningen kritiserade i betänkandet (SOU 1970:75) Utsökningsrätt X utgången av rättsfallet men ansåg sig inte böra föreslå någon bestämmelse som tog avstånd från rättspraxis. Beredningen påpekade att, om praxis upprätthölls, konkursförvaltningen vid avveckling av insolvent bo fick analogivis tillämpa förmånsrättsordningen och åtskilliga andra regler trots att boet inte hade försatts i konkurs. En liknande inställning återfinns i konkurslagskommitténs *betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m.* Enligt kommittén kunde det knappast komma i fråga att komplettera KL med ett detaljerat regelsystem för dessa speciella situationer. Däremot fann kommittén det i och för sig tänkbart att införa en bestämmelse av innehåll att konkursbo kunde sättas i konkurs. Förfarandet skulle därefter få utveckla sig enligt KL:s vanliga regler. Kommittén ansåg sig emellertid sakna tillräckliga skäl att föreslå en bestämmelse som tog avstånd från hittillsvarande praxis. Enligt kommitténs mening borde dock något formellt hinder inte möta mot att sätta konkursbo i konkurs men frågan fick överlämnas åt rättstillämpningen. Kommittén tillade bl.a. att lönegarantisystemet visserligen förutsatte att arbetsgivaren försatts i konkurs men att det beträffande konkursboets arbetstagare torde vara möjligt att tillämpa lönegarantilagen analogt vid konkursbos insolvens.

Även om någon lagreglering angående möjligheten att få konkursbo försatt i konkurs inte förordades, fann kommittén det önskvärt att i lag reglera den olösta frågan vilken företrädesrätt som skulle gälla mellan

konkurskostnader, å ena, och massafordringar, å andra sidan, i händelse av konkursbos insolvens. I enlighet härmed föreslog kommittén bestämmelser enligt vilka konkurskostnaderna hade företräde framför massafordringar.

I *prop. 1975/76:210* uttalade departementschefen att problemet i praktiken gällde dels vilken rätt som borde tillkomma massaborgenärerna, dels hur deras rätt skulle tryggas i händelse av att förvaltningen av ett konkursbo utövades så att boet blev insolvent. I frågan om företrädesrätten stod valet främst mellan att låta konkurskostnaderna gälla före massafordringarna och att ha en motsatt ordning. En lösning där konkurskostnaderna sattes främst utgjorde den kanske naturligaste lösningen genom att de kostnader som bar upp själva förfarandet fick bästa rätt. För denna ordning talade också att staten eller, i viss utsträckning, konkurssökande borgenär skulle belastas med de kostnader som inte kunde tas ut ur boet. Detta kostnadsansvar kunde bli förhållandevis omfattande, om konkurskostnaderna inte hade företräde framför massakraven. Mot kommitténs lösning talade bl.a. att det kunde bli svårt för boet att utverka erforderliga krediter. Betydelsen av den föreslagna företrädesordningen fick emellertid inte överdrivas. Dels torde det vara mycket sällsynt att ett konkursbo blev insolvent, dels var kreditgivning i sig alltid förenad med ett risktagande. Även utan en lagändring måste den som gav konkursbo kredit räkna med att hans fordran kunde bli nödlidande genom att konkursboet blev insolvent. I många fall torde också kreditgivning till konkursbo oavsett vilken lösning man valde i fråga om företrädesordning kunna ske på sådana villkor att kreditgivarens risktagande blev föga framträdande. Skälen för att konkurskostnaderna gavs företräde framför massafordringarna vägde över skälen för en motsatt ordning. I propositionen förordades därför den av kommittén föreslagna regeln.

Departementschefen fann att den angivna lösningen i och för sig skulle kunna byggas på med regler om att konkursbo kunde försättas i konkurs. Härför talade främst att massaborgenärernas ställning förbättrades. Om konkursboets konkurs inte blev handlagd enligt den enklare ordningen fick sålunda massaborgenärerna t. ex. inflytande över val av företrädare för boet. Massaborgenärerna fick också möjlighet att påkalla tillämpning av återvinningsreglerna. De kunde vidare få insyn i förvaltningen genom att en ny förvaltningsberättelse måste upprättas. Deras fordringar kunde vidare fastställas genom bevaknings- och anmärkningsförfarandet och särskild talan om fastställelse av deras fordringar eller klander mot utdelningsförslag kunde undvikas. Flertalet av dessa skäl minskade dock i betydelse om man i stället tänkte sig att konkursboets konkurs handlades enligt den enklare ordningen.

Mot fördelarna av en lösning enligt vilken konkursbo kunde sättas i konkurs ställdes i propositionen de praktiska olägenheter en sådan lösning skulle kunna dra med sig. Åtskilliga åtgärder måste således vidtas på nytt

och nya företrädare för boet skulle sätta sig in i konkursen. Kostnaderna härför kunde inte sägas vara utan betydelse. En lagteknisk lösning av frågan var också ganska komplicerad. I praktiken torde inte heller några mera betydande svårigheter ha uppkommit till följd av att frågan var oreglerad i lag. I propositionen påpekades att frågan torde vara oreglerad även i de flesta andra länder. Slutsatsen blev att det inte fanns tillräckliga skäl att lagstiftningsvägen ta ställning till frågan.

I propositionen tillades bl.a. att de fall då konkursbo var insolvent och samtidigt hade anställda, vilkas lönefordringar inte kunde betalas av boet, torde vara och även i fortsättningen bli sällsynta. I sådana fall torde det vara möjligt att tillämpa reglerna om lönegaranti analogt.

Kommitténs nu förevarande förslag överensstämmer i nu berörda frågor med propositionsförslaget.

Endast ett par remissinstanser har uttalat sig i ämnet. De har härvid framfört önskemål om att de problem som uppkommer vid konkursbos obestånd löses i lag.

För min del kan jag i allt väsentligt ansluta mig till de synpunkter i dessa frågor som utvecklades i prop. 1975/76:210. Jag förordar alltså att konkurskostnaderna ges företräde framför massafordringarna. Vad gäller frågan om ett konkursbo kan försättas i konkurs anser inte heller jag att tillräckliga skäl föreligger för att lagstiftningsvägen reglera denna fråga. Jag har vid mitt ställningstagande särskilt beaktat att frågan om löneskyddet för de anställda kommer att bli föremål för överväganden inom arbetsmarknadsdepartementet i anslutning till den pågående översynen av det statliga engagemanget för nedläggningshotade företag.

5.8 Konkursgäldenärens skyldigheter m.m.

5.8.1 Inledning

4 kap. KL innehåller regler om konkursgäldenärs skyldigheter m.m. Reglerna, som tar sikte på ordinära konkurser, innebär för det första att gäldenären sedan konkursbeslutet meddelats är underkastad reseförbud. Under tiden fram till dess han avlagt bouppteckningsed får han inte utan samtycke av rättens ombudsman lämna bostadsorten. Senare under konkursen får han inte utan dennes samtycke bege sig längre bort från bostadsorten än att han inom en vecka efter kallelse kan infinna sig inom rättens domsaga.

Konkursgäldenären har en allmän skyldighet att lämna konkursdomaren, rättens ombudsman, förvaltaren och granskningsman samt, vid borgenärssammanträde, borgenärerna upplysningar om boet.

Gäldenär skall närvara vid bouppteckningsförrättningen och uppge boet

under ed. Han är sedan skyldig att beediga bouppteckningen. Detta skall normalt ske vid första borgenärssammanträdet. Annan än gäldenär är under vissa förutsättningar skyldig att avlägga ed. Vissa närstående till och anställda hos gäldenären skall på yrkande avlägga bouppteckningsed om de kan antas ha kunskap om boet. Den som har haft hand om egendom som ingår i konkursboet kan också åläggas edgång efter yrkande. Uppgifts- och edgångsskyldigheten omfattar då endast denna egendom.

Om gäldenären undandrar sig sina skyldigheter eller överträder det reseförbud som gäller för honom, kan han hämtas eller häktas. Sådana tvångsmedel kan också tillgripas när annan än gäldenären undandrar sig edgång. I det fallet kan även vitesföreläggande meddelas. Konkursdomaren beslutar om tvångsmedel.

4 kap. KL innehåller även regler om beneficium och underhåll samt om ersättning till gäldenären för inställelse.

Skyldighet att lämna uppgift vid bouppteckningsförrättning och att avlägga ed föreligger vid ursprunglig fattigkonkurs i stort sett i överensstämmelse med vad som gäller i ordinär konkurs (185 § 3 KL). Även i övrigt torde bestämmelserna i 4 kap. KL i viss omfattning tillämpas vid ursprunglig fattigkonkurs.

Ingripande genom hämtning och häktning mot konkursgäldenär som är arbetsgivare kan ske med stöd av lönegarantilagen som ett led i kronofogdemyndighets utredning av lönegarantianspråk i samband med fattigkonkurs.

Bestämmelserna i KL om gäldenärens skyldigheter under konkursen är tillämpliga vare sig gäldenären är fysisk eller juridisk person. I det senare fallet är samtliga ställföreträdare för den juridiska personen i princip underkastade bestämmelserna.

Kommittén anser att regler som inskränker gäldenärens rörelsefrihet behövs även i fortsättningen med tanke på hans skyldighet att medverka vid konkursutredningen. Nuvarande regler är dock enligt kommitténs mening inte tidsenliga. Dessutom är reglerna onödigt stränga mot gäldenären i konkursens första skede medan de å andra sidan ger honom för stor rörelsefrihet för tiden efter bouppteckningseden. Man bör enligt kommittén inrikta en reform i första hand på att minska risken för att gäldenären avviker utomlands. Kommittén förordar att gäldenären underkastas ett generellt förbud att utan särskilt tillstånd bege sig från riket. Förbudet bör gälla under hela konkursen. Enligt kommittén får man vid tillståndsprövningen bl.a. beakta att intresset av att hindra gäldenären från att avvika utomlands är starkare före än efter edsavläggelsen. I fråga om resor inom landet anser kommittén att det inte finns anledning till samma återhållsamhet. Kommittén anser dock att det bör finnas möjlighet att meddela gäldenären förbud att lämna den ort där han är bosatt. Enligt kommittén torde ett sådant förbud bli aktuellt endast i speciella situationer.

Uppgiften att ge gäldenären tillåtelse att resa utomlands och att förbjuda gäldenären att lämna bostadsorten skall enligt kommitténs förslag anförtros åt förvaltaren. Gäldenär som är missnöjd med förvaltarens beslut i dessa hänseenden skall kunna få beslutet prövat av konkursdomaren.

Enligt gällande lag finns ingen möjlighet att enbart på grund av konkurstillståndet omhänderta gäldenärens pass. Enligt kommittén bör efterlevnaden av förbudet att resa utomlands säkerställas genom att sådan möjlighet införs. En förutsättning för omhändertagande av passet bör vara att det skäligen kan befaras att gäldenären utan förvaltarens samtycke lämnar landet. Det bör ankomma på förvaltaren att ta hand om passet. Är gäldenären missnöjd med förvaltarens åtgärd att ta hand om passet, bör han kunna få saken prövad av konkursdomaren. Om gäldenären vägrar att lämna ifrån sig sitt pass, bör förvaltaren ha rätt att använda tvång på samma sätt som han enligt kommitténs förslag skall få använda tvång för att skaffa sig besittningen till egendom i konkursboet. Gäldenärens vägran kan enligt kommittén i vissa fall tyda på fara för att han avviker utomlands.

Enligt kommittén kan det i vissa fall vara av värde att förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person medverkar vid boutredningen under konkursen. Reglerna om reseförbud och om omhändertagande av pass bör därför enligt kommitténs mening göras tillämpliga även på förutvarande ställföreträdare. Kretsen bör begränsas till dem som har avgått eller entledigats senare än ett år före den dag konkursansökningen kom in till konkursdomaren. De ställföreträdare som här avses är styrelseledamot, verkställande direktör och likvidator. Kommittén föreslår också att dessa förutvarande ställföreträdare skall ha samma skyldighet att lämna upplysningar som gäldenären.

Kommitténs förslag berör även reglerna i 4 kap. KL om hämtning och häktning av gäldenär. Kommittén påpekar att det på senare tid från skilda håll framförts önskemål om möjlighet till effektivare ingripanden mot gäldenär som motarbetar konkursförfarandet. Enligt kommittén tillgodoses önskemålen i stor utsträckning genom de förslag kommittén lägger fram om begränsning av gäldenärens rörelsefrihet och om rätt för förvaltaren att använda tvång i vissa fall mot gäldenären. Kommittén anser dock att det krävs ytterligare skärpningar, särskilt i fråga om möjligheten att hämta gäldenären under konkursen.

F.n. krävs för hämtning och häktning att gäldenären undandrar sig sina plikter. Nuvarande ordning kan enligt kommittén medföra att tvångsåtgärden sätts in för sent och blir verkningslös. Enligt kommittén bör det vara möjligt att förordna om hämtning eller häktning redan på grund av föreliggande risk att gäldenären drar sig undan sina plikter. I detta fall bör det dock krävas att särskilda skäl för tvångsåtgärden föreligger.

Enligt kommittén bör reglerna om hämtning och häktning gälla även den grupp av förutvarande ställföreträdare som tidigare nämnts.

Kommittén föreslår vidare att en maximitid på tre månader införs i fråga om häktning under konkursen.

Enligt kommittén bör reglerna om reseförbud, om omhändertagande av pass och om hämtning och häktning gälla oavsett i vilken form konkursen handläggs.

Gällande KL ger inte möjlighet att redan före konkursen inskränka gäldenärens personliga rörelsefrihet. Enligt kommittén kan det när handläggningen av en konkursansökan drar ut på tiden ibland befaras att gäldenären avviker utomlands. I syfte att säkerställa gäldenärens medverkan i utredningen vid konkursen bör det enligt kommitténs mening införas möjlighet att redan när konkursansökan har gjorts förbjuda gäldenären att lämna landet eller – i yttersta fall – häkta honom. Kommittén framhåller att gäldenär som har för avsikt att bege sig ut ur landet ofta kan misstänkas för brott och att man då i stället kan inskrida med straffprocessuella tvångsmedel. Kommittén påpekar emellertid att en brottsmisstanke ofta kan underbyggas först i samband med konkursutredningen.

Förutsättning för reseförbud och häktning under konkursansökningstiden bör enligt kommittén vara att det är sannolikt att gäldenären under en konkurs kommer att undandra sig skyldighet eller överträda förbud som föreskrivs i KL samt att särskilda skäl föreligger. Häktning bör dock få tillgripas endast om reseförbud befinns vara uppenbart otillräckligt för att hindra gäldenären från att avvika. Det skall alltså vara fråga om ett verkligt kvalificerat fall. Reseförbud och häktning bör beslutas av konkursdomaren eller, när målet hänskjutits till rätten, av denna. Beslutet bör få meddelas endast på begäran av borgenär. Om reseförbud meddelas, bör konkursdomaren eller rätten samtidigt kunna få förordna att gäldenären skall lämna ifrån sig sitt pass.

Kommittén anser att RB:s allmänna regler om handräckning bör tillämpas beträffande de föreslagna åtgärderna. Detta innebär bl.a. att borgenär som har begärt reseförbud eller häktning i princip skall ställa säkerhet. Gäldenären bör dock inte ha möjlighet att avvärja reseförbud eller häktning genom att ställa säkerhet. När konkursansökningsmålet avgörs skall konkursdomaren eller rätten pröva om meddelat reseförbud fortfarande skall bestå. Beslutas konkurs, behövs dock enligt kommittén inget ställningstagande i saken. Konkursbeslutet medför nämligen att ett förbud att lämna landet automatiskt träder i funktion. Konkursdomaren bör härvid, om gäldenärens pass har omhändertagits, lämna detta till förvaltaren. Denne skall pröva om det finns skäl att ta hand om passet under konkursen enligt de regler som föreslås gälla härom. Ogillas konkursansökningen måste saken däremot prövas. Enligt kommittén kan det, om frågan huruvida gäldenären skall försättas i konkurs är särskilt tveksam, finnas skäl att låta meddelat reseförbud bestå i avvaktan på att beslutet om avslag på konkursansökningen vunnit laga kraft. När gäldenären har häktats, måste konkursdomaren om konkursansökningen har bifallits

pröva om det finns skäl till fortsatt häktning enligt reglerna om häktning under konkurs. Ogillas konkursansökningen däremot, bör gäldenären regelmässigt friges.

Kommittén anser att det bör finnas möjlighet att under konkursansökningstiden ingripa på motsvarande sätt med reseförbud och häktning också mot den grupp av förutvarande ställföreträdare som enligt kommitténs förslag skall vara underkastad reglerna om reseförbud m.m. under konkurs.

Kommittén erinrar om att det före konkurs ej är möjligt att inskränka gäldenärens rätt att råda över sin egendom (20 § KL) men att lagberedningen i betänkandet Utsökningsrätt X (SOU 1970:75) föreslagit att gäldenärens rådighet skulle kunna inskränkas redan när konkursansökan gjorts. Enligt detta förslag skulle konkursdomaren eller rätten få befogenhet att, när konkursansökan inte genast bifalls, på begäran av borgenär förordna om skingringsförbud avseende gäldenärens egendom eller del därav. För att skingringsförbud skulle få meddelas krävdes enligt beredningens förslag särskilda skäl. Kommittén föreslår en regel om skingringsförbud i överensstämmelse med lagberedningens förslag.

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran kommitténs förslag. Åtskilliga instanser finner dock förslagen gå för långt i olika avseenden. Den framförda kritiken redovisas nedan i anslutning till de olika delfrågorna.

Syftet med inskränkningar i gäldenärens personliga rörelsefrihet är att säkerställa gäldenärens medverkan i konkursförfarandet. Denna medverkan sker på flera sätt. Gäldenären skall närvara vid bouppteckningen och därvid under ed uppge boet. Senare skall han avlägga bouppteckningsed inför konkursdomaren. Dessutom är gäldenären skyldig att på begäran lämna upplysningar om boet till bl.a. förvaltaren.

Gäldenärens medverkan är ofta av grundläggande betydelse för att förvaltningen skall ge ett gott resultat. Att gäldenären finns till hands för att ge information till förvaltaren är av värde bl.a. för den utredning som denne skall göra i återvinnings- och brottsfrågor. Det är som jag ser saken ett viktigt samhällsintresse att reglerna om konkursförfarandet utformas så att illojalt förfarande av gäldenär i möjligaste mån kan motverkas. Mot denna bakgrund torde det vara ofrånkomligt med ett regelsystem som i vissa fall kan medföra avsevärda inskränkningar i konkursgäldenärens personliga rörelsefrihet. Inskränkningarna i rörelsefriheten får å andra sidan aldrig vara mer långtgående än som är påkallat för att åstadkomma ett effektivt konkursförfarande.

Med hänsyn härtill är det enligt min mening viktigt att man, när man utarbetar regler som skall säkerställa gäldenärens medverkan vid konkursutredningen, så långt möjligt söker undvika automatiskt inträdande inskränkningar av gäldenärens rörelsefrihet. Ingripanden bör sålunda i princip bara ske när det i det särskilda fallet kan konstateras att gäldenären

undandrar sig sina skyldigheter eller när en beaktansvärd risk härför föreligger.

Enligt min mening utgör kommitténs förslag en i huvudsak tillfredsställande avvägning av de effektivitets- och integritetsintressen som här står emot varandra. Som jag nyss har nämnt har kommittéförslaget också godtagits av de flesta remissinstanserna.

I detta sammanhang bör erinras om att det till lagrådet remitterade förslaget till utsökningsbalk inte ger möjlighet att ingripa med reseförbud mot gäldenär. Frågan om reseförbud i tvistemål kommer att inom kort prövas i samband med arbetet på följdlagstiftning till utsökningsbalken. Enligt min mening står det emellertid klart att det i konkurssituationen bör finnas möjlighet att inskränka gäldenärens rörelsefrihet oavsett vilken ståndpunkt som intas till frågan huruvida reseförbud i övriga fall bör finnas kvar som åtgärd för att säkerställa fordringsanspråk.

5.8.2 Gäldenärens rörelsefrihet under konkurs

Enligt gällande KL, som på dessa punkter är oförändrad sedan år 1921, är gäldenären underkastad förbud att resa från bostadsorten innan han avlagt boutpteckningsed. Därefter får han inte utan tillstånd bege sig längre bort från bostadsorten än att han på en veckas varsel kan infinna sig inom rättens domsaga. Kommittén, som menar att detta innebär att gäldenären inte kan förbjudas att resa utomlands sedan han avlagt ed, föreslår att gäldenären skall vara förbjuden under hela konkursen att utan tillstånd lämna landet. Åtskilliga remissinstanser har ansett att detta förslag går för långt. En vanlig inställning är att förbudet bör vara begränsat till en kortare tid efter konkursbeslutet.

I likhet med kommittén anser jag att det normalt finns ett starkt intresse av att gäldenären under den utredning som föregår boupptecknings inte lämnar landet. Det är också viktigt att han hindras att undandra sig edgång. Det är därför befogat att gäldenären, fram till dess boupptecknings har avlagts, är utan någon särskild prövning underkastad förbud att lämna landet. Förbudet behöver dock inte vara ovillkorligt utan en utlandsresa bör kunna företas efter särskilt tillstånd.

När det däremot gäller tiden efter edsavläggelsen synes en ordning som alltid fordrar tillstånd för utlandsresa onödigt ingripande. Ett sådant system skulle vara betungande både för gäldenären och den som skulle besluta i saken. Vidare bör beaktas att reglerna om reseförbud i princip skall träffa alla ställföreträdare för en gäldenär som är juridisk person och dessutom vissa tidigare ställföreträdare. Av kommitténs förslag skulle alltså följa t.ex. att ett aktiebolags alla ställföreträdare skulle behöva inhämta tillstånd för att resa utomlands under hela den tid konkursförfarandet pågår. Som en remissinstans har anfört skulle en sådan reglering kunna menligt inverka på möjligheterna att i samband med en rekon-

struktion av ett konkurshotat företag rekrytera ny verkställande direktör och nya styrelseledamöter. För tiden efter edsavläggelsen synes det tillräckligt att förbud att lämna landet kan meddelas i det särskilda fallet. För att sådant förbud skall kunna meddelas bör det krävas att det skäligen kan befaras att gäldenären genom att lämna landet kommer att undandra sig sina skyldigheter enligt KL.

Kommittén föreslår också att gäldenären skall kunna förbjudas att lämna bostadsorten. Denna möjlighet skall finnas under hela konkursen. Ett par remissinstanser har ifrågasatt nyttan av ett sådant förbud. Även enligt min mening kan man hysa visst tvivel om det praktiska värdet av ett förbud att lämna bostadsorten. Det skulle kunna hävdas att det räcker med att gäldenären är skyldig att för förvaltaren uppge var han vistas. Med hänsyn till vikten av att gäldenären finns till hands vid behov under konkursutredningen har jag dock funnit övervägande skäl tala för kommitténs ståndpunkt. För ett förbud att lämna bostadsorten bör krävas att fara föreligger att gäldenären genom att lämna bostadsorten undandrar sig sina plikter enligt KL. En sådan fara torde föreligga endast i undantagsfall. I likhet med kommittén anser jag att man här inte behöver skilja mellan tiden före och tiden efter boupptecknings seden. Att intresset av att gäldenären finns till hands på bostadsorten är störst före edgången får sålunda beaktas av det organ som skall meddela reseförbudet.

Kommittén föreslår att konkursgäldenärens pass skall kunna omhändertas när fara föreligger att gäldenären obehörigen beger sig utomlands. Även jag anser att det bör finnas möjlighet att hindra gäldenären från att använda pass i sådana situationer. En del remissinstanser förordar att gäldenären alltid vid konkursbeslutet skall lämna ifrån sig sitt pass. Jag kan hålla med om att detta skulle kunna verksamt bidra till att säkerställa det automatiska reseförbud som skall gälla intill edsavläggelsen. Å andra sidan skulle en sådan ordning med hänsyn till dispensmöjligheten vara både tungrodd och onödigt ingripande, särskilt när det gäller juridiska personer som har flera ställföreträdare som berörs av reseförbudet.

Kommitténs förslag innebär att gäldenären tvångsvis skall kunna frântas sitt pass. Enligt min mening är en ordning som innebär att gäldenären åläggs att lämna från sig passet och att han vid vägran att göra detta löper risk att bli häktad väl så effektiv och lättare att tillämpa. Med en sådan ordning kan ett åläggande att lämna från sig pass ses som ett med reseförbud förenat villkor (jfr 25 kap. 2 § RB). Jag förordar att gäldenären skall kunna åläggas att lämna från sig sitt pass om det skäligen kan befaras att han kommer att överträda för honom gällande förbud att lämna landet.

Enligt kommitténs förslag skall förvaltaren vara den som beslutar i frågor om reseförbud och pass. Detta har föranlett kritik vid remissbehandlingen. Vissa remissinstanser anser att frågor om reseförbud och omhändertagande av pass bör avgöras av domstol eller annan myndighet.

Att låta förvaltaren avgöra berörda frågor skulle obestridligen vara en

smidig ordning. Frågan om beslutande organ är emellertid besläktad med den tidigare i avsnitt 5.2.7 behandlade frågan om vem som bör besluta om tvångsingripanden mot gäldenären. De skäl som talar emot att låta förvaltaren besluta om och utöva tvång mot gäldenären under förvaltningsförfarandet gör sig gällande även beträffande de nu aktuella frågorna. Jag anser alltså att förvaltaren inte bör besluta i dessa frågor. Enligt min mening bör beslutanderätten i frågor som rör konkursgäldenärens personliga rörelsefrihet ligga hos konkursdomaren. Denne bör inte kunna ta upp sådana frågor till prövning annat än efter yrkande. Framställning om reseförbud för gäldenären eller om åläggande för denne att lämna ifrån sig pass bör kunna göras av förvaltaren och tillsynsmyndigheten. Myndigheten bör ha rätt att överklaga konkursdomarens beslut. Föreskrifter bör ges i enlighet härmed. Konkursdomaren bör vara skyldig att bereda bl.a. gäldenären tillfälle att yttra sig innan beslut meddelas, om det lämpligen kan ske och inte finnes vara utan betydelse. Med en sådan reglering blir det bl. a. möjligt att underlåta att ge gäldenären tillfälle att yttra sig, när ett snabbt ingripande måste ske. Det bör även finnas möjlighet att hålla förhandling i den berörda frågan.

Det synes lämpligt att tillsynsmyndigheten har hand om pass som gäldenären lämnar från sig.

En remissinstans har föreslagit att förvaltaren skall underrätta gäldenären om dennes skyldigheter under konkursen. Jag håller med om att gäldenären har behov av information. För min del vill jag förorda att gäldenären i kallelsen till första borgenärssammanträdet underrättas om det reseförbud han är underkastad fram till edsavläggelsen.

Med de hittills behandlade frågorna om reseförbud för gäldenären m.m. sammanhänger frågan om under vilka förutsättningar en gäldenär kan hämtas eller häktas under konkursförfarandet. F.n. får sådana tvångsmedel tillgripas om gäldenären undandrar sig sina skyldigheter att medverka vid boupptecknigen, att avlägga ed, att uppge var han vistas eller att lämna upplysningar. Detsamma gäller om han överträder det reseförbud KL stadgar. Kommitténs förslag innebär främst den ändringen att hämtning eller häktning skall kunna ske redan om det är sannolikt att gäldenären åsidosätter sina skyldigheter. Det skall dock i detta fall krävas att särskilda skäl för tvångsåtgärd föreligger.

Endast några få remissinstanser har haft invändningar mot förslaget. De har hävdat att förslaget, särskilt vad gäller häktning, går för långt. För egen del finner jag förslaget beträffande hämtning ha goda skäl för sig. Något krav på särskilda skäl behöver man dock enligt min mening inte uppställa när det gäller hämtning. Beträffande förslaget i övrigt anser jag med hänsyn till den allvarliga frihetsinskränkning som en häktning innebär att gäldenären skall kunna häktas endast om faran avser att han överträder förbud att lämna landet. Sådan fara får anses föreligga om han vägrar att lämna ifrån sig sitt pass när konkursdomaren ålagt honom att göra detta.

Även andra omständigheter, t.ex. att gäldenären har gjort förberedelser för att ge sig i väg från landet, kan, eventuellt i förening med vägran att lämna från sig pass, visa att här avsedd fara finns. Dessutom bör för häktning i detta fall krävas att betydande värden står på spel i konkursen och att gäldenärens medverkan har avgörande betydelse för konkursutredningen. De begränsningar i möjligheten att i här avsett fall tillgripa häktning av gäldenär som jag nu har angett bör komma till uttryck i att ett krav på särskild anledning till häktning uppställs.

Kommitténs förslag att en maximitid för häktning införs har godtagits av remissinstanserna och även jag ansluter mig till det.

Som tidigare nämnts har kommittén föreslagit att förutvarande ställföreträdare i vissa fall skall underkastas de inskränkningar i den personliga rörelsefriheten som gäller för konkursgäldenären och att de skall åläggas samma skyldighet att lämna upplysningar som åligger denne. Den som avgått eller entledigats minst ett år före den dag konkursansökan kom in till konkursdomaren omfattas dock ej. Några remissinstanser har ställt sig kritiska till förslaget. En remissinstans förordar att endast den som avgått inom tre månader före konkursansökningen skall omfattas av bestämmelserna om gäldenärens skyldigheter. En annan remissinstans föreslår att tiden sträcks ut till två år. Ett par instanser avstyrker helt förslaget.

För min del anser jag kommitténs förslag i denna del vara välgrundat. Det torde i viss utsträckning förekomma att ställföreträdare för en konkurshotad juridisk person avgår kort tid före konkursen och därigenom så gott som helt slipper undan de skyldigheter som åvilar konkursgäldenär. I dessa fall torde den förutvarande ställföreträdaren ofta vara den som har bäst kännedom om förhållandena. Jag anser även att den av kommittén föreslagna tidsgränsen är väl avvägd.

Enligt gällande KL får konkursdomaren på eget initiativ besluta om hämtning och häktning m.m. Några regler om vem som får göra framställning om sådan åtgärd finns inte. Jag förordar att konkursdomaren skall kunna besluta om tvångsmedel (jfr även beträffande reseförbud m.m.) endast efter framställning av förvaltaren eller tillsynsmyndigheten. Vidare bör bl. a. gäldenären beredas tillfälle att yttra sig över framställningen, om det lämpligen kan ske och inte finnes vara utan betydelse. Det bör även vara möjligt att för frågans behandling hålla förhandling.

De regler jag nu har förordat bör gälla såväl i ordinär som i mindre konkurs.

5.8.3 Gäldenärens rörelsefrihet när konkursansökan har gjorts

Gällande KL ger inte någon möjlighet att redan när konkursansökan har gjorts inskränka gäldenärens personliga rörelsefrihet. Kommittén förordar nu att konkursdomaren eller rätten under vissa förutsättningar skall kunna meddela gäldenären förbud att lämna landet och häkta denne under

konkursansökningstiden. Förslaget har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen.

Även jag anser att det skulle vara av värde om det fanns möjlighet för konkursdomaren och rätten att ålägga gäldenären förbud att lämna landet redan när konkursansökan har gjorts. Det säger sig självt att en första förutsättning för ett förbud måste vara att det är sannolikt att konkursansökningen leder till bifall. Enligt min mening måste stor sannolikhet föreligga för att ansökningen skall bifallas. Även i övrigt bör med tanke på att gäldenären inte är försatt i konkurs ganska stränga förutsättningar uppställas för ett reseförbud av det angivna slaget. Reseförbudet bör endast kunna meddelas på begäran av borgenär.

Kommitténs förslag, som bl.a. innebär att det skall föreligga en fara för att gäldenären under en konkurs kommer att åsidosätta sina skyldigheter och att särskilda skäl för förbudet föreligger, tillgodoser i stort sett de krav jag har ställt upp. Emellertid bör den grundläggande förutsättning för reseförbud som jag nyss har angett, nämligen att sannolika skäl föreligger för bifall till konkursansökan, markeras på ett klarare sätt än som skett i kommitténs förslag.

I linje med vad kommittén föreslår bör för att här avsett förbud skall få meddelas även krävas att särskild anledning till förbudet förekommer. Häri ligger att gäldenärens medverkan i den kommande konkursen skall framstå som särskilt viktig, t.ex. därför att betydande värden står på spel. Som kommittén har föreslagit bör gäldenär som är underkastad reseförbud kunna åläggas skyldighet att lämna ifrån sig sitt pass. Passet bör lämnas till kronofogdemyndighet som konkursdomaren eller rätten bestämmer.

Kommittén föreslår att häktning skall kunna äga rum under konkursansökningstiden, om reseförbud befinns vara uppenbart otillräckligt för att hindra gäldenären från att avvika. Enligt ett par remissinstanser inger detta förslag betänkligheter från rättssäkerhetssynpunkt. För min del hyser jag förståelse för dessa remissinstansers tvekan. Mot förslaget kan sålunda anföras att frågan om gäldenären skall försättas i konkurs eller inte ännu inte är prövad och att underlaget för att bedöma häktningsfrågan i huvudsak kommer att bestå av uppgifter från den borgenär som har begärt häktning. Häremot står emellertid enligt min mening att den förordade regleringen i fråga om reseförbud inte skulle ha någon större verkan om det inte fanns en yttersta möjlighet att häkta den som kunde befaras överträda ett meddelat reseförbud. Risken för häktning kan förväntas medföra att en gäldenär som ålagts reseförbud med skyldighet att lämna från sig sitt pass efterkommer denna skyldighet. Jag menar alltså att det bör vara möjligt att häkta en gäldenär som underlåter att lämna från sig sitt pass. I ett sådant fall är det oftast uppenbart att meddelat reseförbud är utan verkan. I sällsynta fall bör möjlighet till häktning finnas även utan att reseförbud har

meddelats eller skyldighet har föreskrivits för gäldenären att lämna från sig sitt pass.

Vad jag nu har sagt innebär att jag finner starka skäl tala för kommitténs förslag att gäldenären skall kunna häktas om reseförbud är uppenbart otillräckligt. Häri ligger att häktning skall komma i fråga blott i undantagsfall och ha sin väsentliga betydelse som ett påtryckningsmedel mot gäldenären. En reglering av detta slag är enligt min mening godtagbar från rättssäkerhetssynpunkt. Jag förordar således att kommitténs förslag även i detta hänseende genomförs.

I överensstämmelse med kommittéförslaget bör förbud att lämna landet under konkursansökningstiden även kunna meddelas förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person. Kretsen av förutvarande ställföreträdare bör bestämmas på samma sätt som när det gäller reseförbud m.m. under konkursen.

Fråga om reseförbud, häktning och pass bör prövas av konkursdomaren eller rätten på begäran av borgenär. Det bör också föreskrivas att gäldenären skall beredas tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske. Anledning saknas att för konkursansökningstiden ge föreskrifter om maximitid för häktning och om gäldenärens inställelse inför konkursdomaren var fjortonde dag. Det är självklart att ett konkursansökningsmål ej får kräva mer än en kortare tids handläggning sedan gäldenären häktats.

I övrigt bör de allmänna reglerna om reseförbud i RB göras tillämpliga på här avsedda säkerhetsåtgärder. Detta innebär bl. a. att reseförbud eller häktning omedelbart skall hävas, när skäl för åtgärden inte längre föreligger och att den som begärt åtgärden i princip skall ställa säkerhet. Någon möjlighet för gäldenären att avvärja reseförbudet eller häktningen genom att själv ställa säkerhet bör dock, som kommittén ansett, inte finnas. En sak för sig är att själva konkursen i vissa fall kan avvärjas genom att säkerhet ställs (se 5 § KL).

5.8.4 Kvarstad m. m. när konkursansökan har gjorts

Gällande KL medger ej att någon säkerhetsåtgärd beträffande gäldenärens egendom vidtas under den tid konkursansökan prövas. Kommittén föreslår att skingringsförbud skall kunna läggas på gäldenärens egendom även före konkursbeslutet. Beslut om skingringsförbud skall liksom beslut om reseförbud meddelas av konkursdomaren eller, när målet hänskjutits till rätten, av denna. Fråga om skingringsförbud kan endast tas upp på yrkande av borgenär. Skingringsförbudet kan enligt förslaget omfatta all gäldenärens egendom eller del därav. Beslut om skingringsförbud får meddelas endast om det finns särskilda skäl. Vid behov kan konkurs-

domaren eller rätten enligt förslaget medge undantag från beviljat skingringsförbud. Vad som enligt 15 kap. RB gäller om skingringsförbud i rättegång skall i övrigt ha motsvarande tillämpning.

Några remissinstanser anser att den föreslagna möjligheten till skingringsförbud kommer att ha begränsad praktisk betydelse. Det förordas att även kvarstad skall kunna komma i fråga.

Kommitténs förslag att skingringsförbud skall kunna läggas på gäldenärens egendom under den tid konkursansökan prövas överensstämmer helt med ett förslag som lagts fram av lagberedningen i betänkandet (SOU 1970: 75) Utsökningsrätt X.

För egen del vill jag först erinra om att gäldenären enligt 20 § KL genom konkursbeslutet förlorar rådigheten över den egendom som hör till konkursboet. Han kan inte heller åta sig förbindelser som får göras gällande i konkursen. Handläggningen av en konkursansökan kan i vissa fall ta avsevärd tid i anspråk. Anledningen härtill är ofta att gäldenären inte kan nås för delgivning. Det förekommer i viss utsträckning att gäldenären undanskaffar eller på annat sätt undandrar borgenärerna egendom under tiden innan konkursansökningen prövas. Bestämmelserna om gäldenärsbrott och återvinningsreglerna ger skydd för borgenärerna mot sådana otillbörliga förfaranden från gäldenärens sida. Detta skydd är emellertid inte tillräckligt. Enligt min mening bör sålunda konkursansökningen i vissa fall vara tillräcklig grund för att inskränka gäldenärens rådighet över sin egendom. Emellertid anser jag i likhet med några remissinstanser att det av kommittén föreslagna skingringsförbudet i vissa fall inte är ett tillräckligt verksamt medel mot en gäldenär som misstänks ämna sabotera ett kommande konkursförfarande. Ett skingringsförbud verkställs genom delgivning, vilket i hög grad begränsar detta tvångsmedels användbarhet i detta sammanhang. Jag anser därför att det dessutom bör vara möjligt att i vissa fall belägga gäldenärens egendom med kvarstad under den tid som avses här.

I det till lagrådet nyligen remitterade förslaget till utsökningsbalk har upptagits bl.a. regler om verkställande av kvarstad och annan säkerhetsåtgärd. Förslaget utgår från att säkerhetsåtgärderna kvarstad och skingringsförbud skall föras samman till ett institut, kallat kvarstad. Jag beräknar att förslag till särskilda regler härom skall framläggas i samband med att förslag till följdändringar föranledda av utsökningsbalken läggs fram. Följdlagstiftningen avses liksom själva balken träda i kraft den 1 januari 1981.

Jag anser behovet av regler som ger möjlighet att inskränka gäldenärens rådighet under konkursansökningsskedet vara så framträdande att förslag härom bör läggas fram redan nu utan att man avvaktar förslaget om ett nytt kvarstadsinstitut, som inrymmer det nuvarande skingringsförbudet.

Jag föreslår alltså att i KL nu införs regler som ger möjlighet att ingripa med kvarstad och skingringsförbud beträffande gäldenärens egendom när

konkursansökan inte genast bifalls. I överensstämmelse med vad kommittén har föreslagit i fråga om skingringsförbud bör beslut om kvarstad eller skingringsförbud få meddelas av konkursdomaren eller rätten och förutsätta yrkande av borgenär. En första förutsättning för att kvarstad eller skingringsförbud skall få meddelas bör vara att borgenären har visat sannolika skäl för att konkursansökan skall bifallas. Detta bör uttryckligen anges i lagtexten. I denna bör som ytterligare förutsättning anges att det skäligen kan befaras att gäldenären undandrager egendom.

Vidare bör krävas att åtgärden i det enskilda fallet framstår som särskilt angelägen. Som exempel kan nämnas att gäldenären står i begrepp att sälja värdefull egendom. Kvarstad eller skingringsförbud skall således inte ingå som ett normalt led i förfarandet. Vad jag nu har sagt bör markeras genom att i lagtexten uppställs krav på att särskild anledning till åtgärden föreligger.

Regleringen om kvarstad och skingringsförbud kan i övrigt få formen av hänvisning till reglerna om motsvarande åtgärder i 15 kap. RB. Föreskrift om att gäldenären skall beredas tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske, bör dock tas upp i KL.

5.8.5 Giltighetstid för säkerhetsåtgärd

En särskild fråga är om ett förordnande om reseförbud eller kvarstad eller skingringsförbud bör kunna bestå efter det att konkursdomaren eller rätten har meddelat beslut med anledning av konkursansökningen. Innebär beslutet att gäldenären försätts i konkurs, finns inget behov av att förordnandet består. Konkursbeslutet går i verkställighet utan hinder av att ändring i beslutet söks (25 § KL). Detta medför att gäldenären mister rådigheten över egendom som ingår i konkursboet. Vidare får konkursbeslutet den verkan att gäldenären automatiskt underkastas förbud att resa utomlands under tiden fram till dess att konkursboupptecknigen har beedigats. Om gäldenären har lämnat ifrån sig sitt pass, bör konkursdomaren dock omedelbart efter konkursbeslutet vara skyldig att pröva om gäldenären skall återfå passet eller ej. Är gäldenären häktad när konkursbeslutet meddelas, bör konkursdomaren eller rätten i samband med detta beslut pröva om gäldenären fortfarande skall vara häktad. I anslutning till regleringen om reseförbud under konkurs m. m. bör meddelas föreskrifter om här avsedd prövningsskyldighet.

För det fall att konkursansökningen ogillas kan det enligt kommittén finnas skäl att låta ett reseförbud bestå i avvaktan på att beslutet om avslag på konkursansökningen vinner laga kraft, om frågan om gäldenärens försättande i konkurs är särskilt tveksam. En motsvarande ordning föreslås gälla beträffande det föreslagna skingringsförbudet. Kommitténs uppfattning har vad gäller reseförbud kritiserats av några remissinstanser. Dessa menar att ett reseförbud alltid skall hävas om konkursansökningen

ogillas. Jag delar dessa remissinstansers mening. Det vore stötande om gäldenären trots att konkursansökningen ogillats skulle kunna ens för en kortare tid vara underkastad förbud att resa utomlands. Detsamma gäller givetvis häktning. Inte heller beträffande kvarstad eller skingringsförbud anser jag tillräckliga skäl finnas för att åtgärden skall bestå sedan konkursansökan har ogillats.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt förordar jag att giltigheten av här avsedda förordnanden skall begränsas att gälla under den tid konkursansökningen prövas av konkursdomaren eller rätten.

5.8.6 Edgång m.m.

Kommittén föreslår vissa ändringar i reglerna om edgång i konkurs. I fråga om den bouppteckningsed som alltid skall avläggas av gäldenären föreslås särskilda regler för det fall gäldenären är juridisk person med flera ställföreträdare. Förslaget utgår från att alla ställföreträdare är skyldiga att avlägga ed. Ställföreträdare vars edgång saknar betydelse för boutredningen skall emellertid kunna befrias från skyldigheten att avlägga ed. Det skall enligt förslaget ankomma på förvaltaren att avgöra om viss ställföreträdare bör undgå edgångsskyldighet.

Kommittén framhåller att frågan om gäldenärens skyldighet att avlägga bouppteckningsed har nära samband med gäldenärens skyldighet att närvara vid bouppteckningsförrättning och därvid uppge boet under edsförpliktelse. Kommittén föreslår att frågan om vilka ställföreträdare för juridisk person som skall medverka vid bouppteckningen löses i överensstämmelse med kommitténs förslag i fråga om edgången.

Kommitténs förslag berör också frågan om i vilken utsträckning andra personer än gäldenären (och gäldenärens eventuella ställföreträdare) skall avlägga ed. F.n. är vissa närstående och anställda skyldiga att på yrkande avlägga bouppteckningsed, dvs. ed av samma slag som skall avläggas av gäldenären. Annan är edgångsskyldig bara under förutsättning att han haft hand om egendom som ingår i boet. Han är på yrkande skyldig att uppge vad han har haft hand om och beediga denna uppgift. Det är då inte fråga om att beediga bouppteckningen. Kommittén påpekar att det i tillämpningen uppmärksammats att en styrelseledamot i ett aktiebolag genom att avgå strax före konkursen kan undgå den mer omfattande edgångsplikt som åvilar gäldenären. Den som har avgått kan endast åläggas att beediga uppgift om egendom som han haft hand om, däremot inte uppgift om exempelvis skulder i boet.

Kommittén anser att reglerna om edgångsplikt för annan än gäldenären bör göras mera vidsträckta och flexibla än f.n. Sådan person föreslås bli generellt skyldig att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det

kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen. Något krav på att vederbörande har haft hand om egendom bör inte uppställas. Bland dem som bör kunna åläggas edgång enligt förslaget nämner kommittén förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person, anställda hos gäldenären och närstående till denne.

Kommitténs förslag i fråga om edgång i konkurs m.m. har godtagits av samtliga remissinstanser. Även jag ansluter mig till förslagen. Som några remissinstanser har framhållit tillgodoser de av kommittén föreslagna ändringarna ett praktiskt behov. Särskilt värdefullt är det enligt min mening att en förutvarande ställföreträdare för gäldenären, t.ex. avgången styrelseledamot eller verkställande direktör, kan åläggas skyldighet att beedige boupptecknigen eller del därav. Skäl saknas att för förutvarande ställföreträdare införa en tidsgräns motsvarande den som skall gälla i fråga om reseförbud m.m.

I gällande KL föreskrivs ett relativt omständligt förfarande för prövning av frågan om edgång av annan än gäldenären (93 § tredje stycket KL). I och för sig synes det befogat att byta ut det nuvarande förfarandet mot ett enklare, särskilt som de nya bestämmelserna kan väntas få en vidare praktisk tillämpning än gällande regler. Jag föreslår dock inte nu några ändringar i förfarandet. Frågan härom får tas upp i samband med den allmänna genomgång av reglerna i KL som bör ske i en sista etapp av konkursrättens reformering (se avsnitt 5.1).

Kommittén lägger fram vissa förslag till ändringar i reglerna om ersättning vid inställelse hos konkursdomaren m.fl. Ändringarna, som bl.a. går ut på att även annan än gäldenären skall ha rätt till ersättning för inställelse, har godtagits vid remissbehandlingen. Även jag finner ändringarna välmotiverade.

5.9 Kostnader för reformen

Enligt kommittén kommer tillsynsuppgifterna att kräva resursförstärkningar hos kronofogdemyndigheterna. Några beräkningar i detta hänseende läggs dock inte fram. Även hos RSV krävs enligt kommittén resursförstärkningar för att verket skall kunna fullgöra sina uppgifter som centralt organ för service, information och utbildning.

Kommittén förutsätter att staten i allt väsentligt kommer att få täckning för tillsynskostnaderna i ordinär konkurs genom att konkursbonas medel tas i anspråk. Detta förutsätter dock att avgifterna för tillsynen bestäms med den utgångspunkten att staten skall få full kostnadstäckning.

För egen del vill jag betona att kostnadsberäkningarna med nöd-

vändighet måste bli osäkra. Bl.a. är det svårt att bedöma den framtida konkursfrekvensen.

Staten svarar f.n. för konkurskostnader i samband med de allra flesta fattigkonkurser. Det rör sig här främst om kostnaderna för god man när staten har ansökt om konkursen och för kungörelse m.m. i de fall då dessa kostnader inte kan tas ut ur boet och annan borgenär än staten inte skall svara för dem. Härtill kommer att det i tillgångslösa konkurser som uppstår på ansökan av gäldenär ofta är jurist vid allmän advokatbyrå som ställer sig till förfogande som god man. Det blir därmed ytterst det allmänna som bär kostnaderna för konkursen.

I prop. 1975/76:210 uppskattades statsverkets nuvarande kostnadsansvar för mindre konkurser till drygt 1,5 milj. kr. om året. Denna uppskattning utgick från 1975 års kostnadsläge och från antalet år 1974 avslutade konkurser.

Enligt min mening är det motiverat att räkna med att statens kostnader för god man i de fall staten har varit sökande nu uppgår till omkring 1,5 milj. kr. Kostnaderna för de allmänna advokatbyråernas nyssnämnda engagemang i fattigkonkurserna torde kunna uppskattas till 300–400.000 kr.

En ny ordning för kungörande i bl.a. konkursärenden gäller sedan den 1 januari 1978 (se prop. 1975/76:63, KU 1977:45, rskr 1977:336 samt SFS 1977:654 och 675). Några säkra uppgifter om hur stora kungörelsekostnaderna i konkurs f.n. är finns inte men sannolikt uppgår kostnaderna vad gäller fattigkonkurser totalt till högst 1 milj. kr. per år. Härav torde staten få svara för den allra största delen. Jag beräknar därför statens kostnader i detta avseende till omkring 1 milj. kr.

Statens nuvarande ansvar för konkurskostnader kan på grund av det anförda uppskattas till närmare 3 milj. kr. per år.

Den nu aktuella reformen torde huvudsakligen av två skäl medföra nya kostnader för staten. Den nya tillsynsordningen medför behov av resursförstärkningar hos de kronofogdemyndigheter som skall anförtros tillsynen och hos RSV. Vidare tar staten på sig ett ansvar för förvaltningskostnaderna i konkurs, när dessa inte kan tas ut ur boet eller av annan borgenär än staten.

RSV har utfört beräkningar av kostnaderna för de förstärkningar i fråga om personal m.m. som tillsynsuppgifterna kräver hos kronofogdemyndigheterna och RSV. Härvid har RSV kommit fram till en ökad årlig kostnad på grund av tillsynsverksamheten på drygt 2 milj. kr. Till detta kommer vissa initialkostnader i samband med att reformen sätts i kraft.

Kostnaderna för tillsynen skall som tidigare nämnts tas ut ur boet, när dess tillgångar förslår. Av den av mig föreslagna regleringen av kostnadsansvaret följer att vid brist i boet den borgenär som ansökt om konkursen i vissa fall får stå för tillsynskostnaden eller del därav. Staten kommer alltså inte att ensam få stå för tillsynskostnaderna, i den mån de inte kan tas ut ur boet.

Ersättningen till staten för tillsynskostnaderna bör enligt vad jag tidigare har anfört ej bestämmas av konkursdomaren utan bör grundas på bestämmelser som meddelas av regeringen. Ersättningen bör bestämmas så att staten får täckning för sina kostnader för tillsynen.

När det gäller förvaltningskostnaderna för de mindre konkurserna räknar jag liksom dåvarande departementschefen i prop. 1975/76:210 med att dessa till drygt 50 % bör bli täckta av konkursbona eller enskilda borgenärer. De sammanlagda kostnaderna för förvaltningen i dessa konkurser kan beräknas till ca 7 milj. kr. Till övervägande del avser summan advokatarvoden. Man kan räkna med att statsverkets kostnadsansvar i denna del begränsar sig till ca 3,5 milj. kr. per år. Om man drar av de nuvarande kostnaderna, som enligt vad jag tidigare har angett uppgår till ca 3 milj. kr., blir kostnadsökningen för statens del högst 500.000 kr.

Till frågan om vilka resurser som kronofogdemyndigheterna och RSV behöver för att fullgöra sina nya uppgifter återkommer jag i kommande budgetproposition.

Frågan är härefter vilken ekonomisk betydelse den föreslagna reformen kommer att få för konkursborgenärernas del. Ser man först på de ordinära konkurserna innebär reformen att förvaltarnas ställning förstärks samtidigt som deras kvalifikationer höjs, att rättens ombudsman som tillsynsorgan ersätts av kronofogdemyndighet och att en del konkurser överförs till den enklare handläggningen. Vidare skall konkursdomaren i vissa fall kunna uppdra åt lämplig person att biträda med råd vid förvaltningen eller med förlikningsuppgifter. Det är antagligt att reformen även med beaktande av de kostnader som skall tas ut ur bona kommer att medföra ett visst ökat utrymme för utdelning både i de konkurser som i fortsättningen skall handläggas som ordinär konkurs och i de ordinära konkurser som förs över till mindre konkurs.

När det gäller övriga konkurser som skall handläggas som mindre konkurs torde dessa visserligen genomsnittligt bli mer kostnadskrävande än nuvarande fattigkonkurser. Häremot står dock de ekonomiska vinster som det effektivare förfarandet bör medföra. Detta medför att borgenärskretsen bör komma i bättre ställning. Hur stora belopp det här rör sig om är svårt att närmare ange. Som jag tidigare (avsnitt 5.7.1) angett räknar jag emellertid med att staten som den i allmänhet största borgenären kommer att tillföras betydande medel.

5.10 Ikraftträdande

Det är angeläget att den nya ordningen för förvaltning och tillsyn i konkurs träder i kraft så snart som möjligt. De nya reglerna torde dock kräva ett omfattande förberedelsearbete, framför allt när det gäller tillsynen. Bl.a behövs insatser för information och utbildning. Med hänsyn till det anförda förordar jag att reformen får träda i kraft den 1 januari 1980.

5.11 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i konkurslagen (1921:225),
2. lag om ändring i jordabalken,
3. lag om ändring i lagen (1921:244) om utmätningsed,
4. lag om ändring i lagen (1956:217) om vissa kreditinrättningars konkurs,
5. lag om ändring i lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs,
6. lag om ändring i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom,
7. lag om ändring i lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m.m.,
8. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429).

Förslaget under 5 har upprättats i samråd med chefen för arbetsmarknadsdepartementet.

Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

6 Specialmotivering

6.1 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921:225)

Lagförslaget innefattar dels genomgripande ändringar av nuvarande bestämmelser om förvaltning och tillsyn (3 kap.), gäldenärens skyldigheter (4 kap.) och fattigkonkurs (9 kap.), dels vissa ändringar och tillägg i övriga delar av lagen. Jag har tidigare (avsnitt 5.1) framhållit att förslaget i formellt avseende är ett provisorium och att en mer genomgripande överarbetning av lagen i systematiskt och språkligt avseende bör göras i en avslutande etapp i reformeringen av konkurslagstiftningen.

Jag föreslår i överensstämmelse med kommittéförslaget ny lydelse av rubrikerna till 3 och 4 kap. enligt följande: "Förvaltning och tillsyn" (3 kap.) och "Gäldenärens skyldigheter m.m." (4 kap.). Vidare föreslår jag att rubriken till 9 kap. får följande nya lydelse: "Handläggning av mindre konkurs, m.m.".

13 § I andra stycket av paragrafen har upptagits en ny bestämmelse, som har berörts i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.2). Enligt den nya bestämmelsen får föreläggande enligt paragrafens första stycke, dvs. föreläggande för gäldenären att inkomma med förklaring över borgenärs konkursansökan, innehålla åläggande för gäldenären att inkomma med upplysningar som är av betydelse för frågan i vilken form konkursen skall handläggas (se 18 a §). Skyldighet att ge upplysningar skall dock åläggas gäldenären endast när anledning till det finns och skall fullgöras endast för det fall att gäldenären medger konkursansökningen. Ett fall då det kan vara obehöv-

ligt att infordra upplysningar från gäldenären är när konkursansökningen har gjorts av kronofogdemyndighet. I detta fall torde konkursdomaren oftast få tillräckligt underlag för sin bedömning av frågan om handläggningsform genom de upplysningar som lämnas av kronofogdemyndigheten. Som framgått i den allmänna motiveringen skall myndigheten vara skyldig att lämna uppgifter i angivet hänseende i sin konkursansökan.

Det är tydligt att de upplysningar som avses i andra stycket liksom förklaringen skall inges till konkursdomaren. Någon föreskrift om när upplysningarna senast skall lämnas ges inte i lagen utan tiden bestäms av konkursdomaren. Lämpligen bör upplysningarna ges i samband med förklaringen över konkursansökan.

När gäldenären bestrider konkursansökningen eller underlåter att förklara sig skall målet enligt 14 § KL hänskjutas till rätten. Man torde kunna räkna med att uppgifter som är av intresse för konkursdomarens prövning av frågan om handläggningsform lämnas vid handläggningen i rätten.

Närmare föreskrifter om åläggande enligt andra stycket får tas in i KF.

Tredje och fjärde styckena i paragrafen är likalydande med andra och tredje styckena i gällande 13 §.

14 a § Paragrafen, som ej har någon motsvarighet i gällande rätt, innehåller bestämmelser om kvarstad och skingringsförbud när konkursansökan är föremål för prövning.

Bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitten 5.8.4 och 5.8.5).

En i förevarande paragraf angiven grundförutsättning för att kvarstad eller skingringsförbud skall få läggas på gäldenärens egendom är att det finns sannolika skäl för bifall till konkursansökningen (jfr 15 kap. 1 § RB). Ytterligare krävs att det skäligen kan befaras att gäldenären undandrager egendom och att särskild anledning till säkerhetsåtgärd förekommer. Bifalls konkursansökningen genast, saknas givetvis anledning att tillämpa paragrafen.

Beslut om kvarstad eller skingringsförbud meddelas av konkursdomaren eller, när målet hänskjutits till rätten, av denna. Beslutet gäller i avvaktan på att konkursansökningen prövas.

Frågan om säkerhetsåtgärd kan enligt 14 c § endast prövas på yrkande av borgenär. Det ankommer i princip på borgenären att visa att förutsättningar för den begärda åtgärden finns. Vid prövningen av om särskild anledning förekommer får bl.a. beaktas vilket behov gäldenären har av egendomen. Som angetts i den allmänna motiveringen skall här avsedda åtgärder inte utgöra ett normalt led i konkursansökningsförfarandet.

Kvarstad eller skingringsförbud kan avse all gäldenärens egendom. Ingenting hindrar dock att åtgärden begränsas till viss egendom eller till egendom av visst angivet värde. Däremot bör inte föreskrivas att åtgärden skall avse viss kvotdel av gäldenärens egendom, eftersom detta kan vålla

svårigheter vid verkställigheten. När det gäller lös egendom är det i allmänhet inte heller lämpligt att i beslutet ange vilken egendom som skall omfattas. En sådan föreskrift kan komma i konflikt med den beneficieprövning som skall göras vid verkställigheten. Det kan också visa sig att ett beslut av det innehållet inte kan verkställas t.ex. därför att egendomen har överlåtits. Undantagsvis kan det emellertid finnas skäl att ange den egendom som skall omfattas, t.ex. när det gäller fartyg, luftfartyg eller annan särskilt värdefull egendom.

I det fall att gäldenärens bo är mycket omfattande kan det finnas anledning att förordna om kvarstad på viss värdefull egendom och om skingringsförbud på resten. Vidare bör framhållas att möjligheten att begränsa kvarstad eller skingringsförbud till att avse viss egendom eller egendom av visst värde inte är avsedd att utnyttjas för att inskränka säkerhetsåtgärden till det värde som motsvarar gäldenärens skuld till den borgenär som har begärt åtgärden. I princip bör även andra förekommande skulder täckas. Hur omfattande säkerhetsåtgärden skall vara beror i första hand på vad som yrkas av vederbörande borgenär. Det ankommer på borgenären att lämna uppgift om vilka fordringar som förutom borgenärens egen fordran finns mot gäldenären. Det ligger dock i sakens natur att endast ungefärliga uppgifter kan krävas på denna punkt.

Särskilda lagbestämmelser om att viss egendom inte får ställas under kvarstad eller skingringsförbud måste iakttas (se bl.a. 2 kap. 14 § lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo och lagen (1939:6) om frihet från kvarstad och skingringsförbud för vissa luftfartyg).

Vad som i 15 kap. RB gäller om kvarstad eller skingringsförbud skall tillämpas, om inte annat följer av KL. Detta innebär bl.a. att kvarstad blott kan läggas på lös egendom medan skingringsförbud kan avse vad slags egendom som helst. Av hänvisningen följer också att skingringsförbud kan meddelas även om kvarstad har begärts. Förutsättning härför är att skingringsförbud kan anses tillräckligt. Detta får anses vara fallet bl.a. då det kan antas att gäldenären kommer att rätta sig efter ett skingringsförbud eller då gäldenären har ett starkt behov av att använda sin egendom under konkursansökningstiden.

Om lös egendom som ställs under skingringsförbud finns hos tredje man, följer av 15 kap. 1 § tredje stycket RB att denne kan förbjudas utge egendomen.

Hänvisningen till 15 kap. RB har betydelse även i andra avseenden än dem som hittills har berörts. Kvarstad eller skingringsförbud får ej beviljas utan att borgenären ställt pant eller borgen för skada som kan tillskyndas gäldenären. Staten är dock fritagen från skyldigheten att ställa säkerhet. Borgenär som är ur stånd att ställa säkerhet kan befrias från detta om synnerliga skäl för konkursansökningen — vare sig den har gjorts av honom eller av annan borgenär — föreligger. Är borgenär ej konkurssökande, krävs dessutom synnerliga skäl för borgenärens eget fordrings-

anspråk. Beträffande pant eller borgen gäller vad som är föreskrivet i 48 § utsökningslagen (1877:31 s. 1), UL. I 15 kap. 6 § RB finns bestämmelser om att säkerhetsåtgärd omedelbart skall hävas när det på grund av att talan återkallas eller förfaller eller pant eller borgen ställs eller på grund av annan omständighet inte längre finns skäl för åtgärden. Även dessa regler skall tillämpas i detta sammanhang. Pant eller borgen måste härvid omfatta värdet av såväl ifrågavarande borgenärs fordran som övriga kända fordringar.

I 15 kap. 6 § RB anges att det vid målets avgörande skall prövas om åtgärden fortfarande skall bestå. Av förevarande paragraf följer dock att någon sådan prövning inte behöver ske beträffande kvarstad eller skingringsförbud, när konkursdomaren eller rätten avgör konkursansökningsmålet. Åtgärden beviljas ju bara för tiden fram till dess konkursansökningen prövas. Inte heller bestämmelsen i 15 kap. 6 § RB om att kvarstad eller skingringsförbud skall kunna meddelas vid målets avgörande har någon aktualitet här.

Vissa bestämmelser om handläggning av fråga om kvarstad eller skingringsförbud meddelas i 14 c §. Där anges bl.a. att gäldenären skall beredas tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske, och att förhandling får hållas.

Konkursdomarens eller rättens beslut i fråga om kvarstad eller skingringsförbud kan överklagas till hovrätten genom besvär (210 § KL och 49 kap. 4 § RB). Beslut om kvarstad eller skingringsförbud går i omedelbar verkställighet (17 kap. 14 § RB).

Den som bryter mot skingringsförbud eller mot det förfogandeförbud som följer av kvarstad ådrar sig straffansvar enligt 17 kap. 13 § BrB och kan ådra sig skadeståndsskyldighet.

Om det behövs, kan konkursdomaren eller rätten medge undantag från beviljad säkerhetsåtgärd. Undantag kan föranledas t.ex. av att gäldenären har en rörelse som skall drivas vidare.

Verkställigheten av beslut om kvarstad eller skingringsförbud ankommer på kronofogdemyndigheten. Hänvisningen till 15 kap. RB medför bl.a. att bestämmelsen i 7 § tredje stycket i detta kapitel blir tillämplig. Denna bestämmelse hänvisar beträffande verkställigheten till utsökningslagen. Härav följer att kronofogdemyndighet verkställer beslut om säkerhetsåtgärd efter framställning av sökanden. Vid verkställighet av beslut om kvarstad skall med egendomen förfaras på i princip samma sätt som när egendom utmäts. Verkställigheten bör dock kunna anpassas till att kvarstaden kan avse ett helt bo eller ett kollektiv av olika objekt. Det bör t.ex. då inte nödvändigtvis krävas att varje föremål tas om hand eller utmärks. Skingringsförbud verkställs genom delgivning. Av hänvisningen till utsökningslagen följer också att kvarstad inte får läggas på egendom som inte får utmätas (183 § 2 mom. jämfört med 65–67 §§ UL). Detsamma bör tillämpas i fråga om skingringsförbud. Med hänsyn till att kvarstaden

eller skingringsförbudet endast gäller för tiden fram till dess konkursansökan prövas torde det utan särskild bestämmelse vara givet att åtgärden skall hävas så snart konkursansökningen har prövats. Det bör ankomma på konkursdomaren eller rätten att omedelbart underrätta kronofogdemyndigheten om beslutet. Likaledes torde det vara klart att konkursförvaltaren, när gäldenären har försatts i konkurs, är berättigad att ta hand om kvarstadsbelagd egendom. Ogillas konkursansökningen, skall gäldenären genast återfå egendomen.

Om borgenär som skall ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad eller skingringsförbud har beviljats allmän rättshjälp, utfärdar rättshjälpsnämnden erforderlig ansvarsförbindelse på statens vägnar med stöd av 10 § rättshjälpslagen (1972:429) enligt den lydelse som föreslås nedan i avsnitt 6.8.

Avslutningsvis vill jag anmärka att jag avser att lägga fram förslag om följdlagstiftning till utsökningsbalken, enligt vilket kvarstad och skingringsförbud skall föras samman till ett institut, benämnt kvarstad. Detta kommer att föranleda ändringar i förevarande paragraf.

14 b § Inte heller denna paragraf har någon motsvarighet i gällande rätt. Den handlar om förbud för gäldenären att resa utomlands i vissa fall under tid konkursansökan prövas och om häktning av gäldenären under samma tid. Huvudbestämmelserna om dessa säkerhetsåtgärder har tagits upp i första stycket av paragrafen. Regleringen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitten 5.8.3 och 5.8.5).

Som första förutsättning för reseförbud enligt paragrafen anges att sannolika skäl för bifall till konkursansökningen finns. Som sagts i de allmänna motiven fordras det med hänsyn till den inskränkning i den personliga rörelsefriheten det här rör sig om att sannolikheten för bifall till konkursansökningen är stor. Vidare uppställs som förutsättning för reseförbud att särskild anledning till förbudet föreligger. Vad som ligger häri har också utvecklats i de allmänna motiven. Liksom beträffande kvarstad eller skingringsförbud enligt 14 a § är det underförstått att konkursansökningen inte genast bifalls. En ytterligare förutsättning för reseförbud är att det skäligen kan befaras att gäldenären genom att bege sig från riket undandrar sig skyldighet eller överträder förbud som enligt KL gäller i konkurs.

Reseförbud beslutas av konkursdomaren eller rätten. I samband med sådant beslut kan konkursdomaren eller rätten föreskriva att gäldenären skall lämna från sig sitt pass till den kronofogdemyndighet som konkursdomaren eller rätten bestämmer. Man bör härvid i regel välja den kronofogdemyndighet som kommer att vara tillsynsmyndighet vid en eventuell konkurs (jfr 88 §). Av paragrafen framgår att konkursdomaren eller rätten, om det inte redan skett i samband med reseförbudet, senare vid behov får ålägga gäldenären skyldighet att lämna från sig pass.

Om ett förbud att lämna landet är uppenbart otillräckligt, får konkursdomaren eller rätten besluta att gäldenären skall häktas. Möjligheten till häktning är avsedd för verkligt kvalificerade fall. Det föreligger inte något hinder mot att gäldenär häktas utan föregående reseförbud. I första hand torde det dock bli aktuellt med häktning i de fall gäldenären har ålagts reseförbud med skyldighet att lämna från sig passet men underlåter att göra detta. I dessa fall måste krävas klarhet om att gäldenären har fått kännedom om sin skyldighet och att han fått rimlig tid på sig att lämna från sig passet. Beslut om skyldighet för gäldenären att lämna från sig pass bör innehålla en erinran om att gäldenären kan komma att häktas om han ej rättar sig efter beslutet.

Av 14 c § framgår att konkursdomaren eller rätten får meddela reseförbud, besluta om häktning och föreskriva skyldighet för gäldenären att lämna från sig passet endast på begäran av borgenär. Inget hindrar att de olika åtgärderna beslutas på begäran av skilda borgenärer. Borgenären skall styrka att förutsättningar för den begärda åtgärden föreligger.

När gäldenären är juridisk person, kan åtgärd som avses i första stycket vidtas mot den som enligt allmänna regler är ställföreträdare för gäldenären. Med stöd av en särskild bestämmelse i andra stycket av förevarande paragraf kan även vissa förutvarande ställföreträdare, nämligen styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator som har avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren, förbjudas att lämna landet eller häktas. Regleringen knyter an till 96 § enligt vilken bl.a. föreskrifterna om reseförbud och häktning under konkurs skall tillämpas på samma krets av förutvarande ställföreträdare.

I fråga om säkerhetsåtgärd enligt denna paragraf har enligt tredje stycket första meningen 15 kap. RB motsvarande tillämpning, om ej annat följer av KL. På grund av denna hänvisning gäller att gäldenären inte får förbjudas att lämna landet eller häktas utan att den borgenär som begärt åtgärden ställt pant eller borgen för skada som kan tillfogas gäldenären. Borgenär kan dock i vissa fall befrias från skyldigheten att lämna säkerhet. Vidare följer av hänvisningen bl.a. att en säkerhetsåtgärd omedelbart skall upphävas, om skäl för åtgärden inte längre föreligger eller om konkursansökningen återkallas eller förfaller.

Reseförbud kan föreskrivas för tiden fram till dess konkursansökningen prövas. Reseförbudet gäller alltså inte för tid härefter och reseförbud kan ej meddelas i samband med målets avgörande. Något beslut om hävande av reseförbudet är inte behövligt. Bifalls konkursansökningen, inträder det automatiska reseförbudet enligt 88 §. Om gäldenären har fått ge från sig sitt pass, skall konkursdomaren enligt 88 a § omedelbart pröva om gäldenären äger att återfå passet. Ogillas konkursansökningen, är det självklart att passet genast skall återlämnas till gäldenären.

Givetvis får inte konkursdomaren eller rätten häkta gäldenären enligt fö-

revarande paragraf efter det att konkursansökan har prövats. Den som är häktad skall alltid omedelbart friges, om konkursansökan ogillats. Bifalls däremot ansökningen, har konkursdomaren eller rätten enligt 95 a § att med tillämpning av reglerna om häktning i konkurs i samband med konkursbeslutet pröva om häktningen skall bestå.

I tredje stycket andra och tredje meningarna föreskrivs – i motsats till vad som gäller i fråga om reseförbud enligt 15 kap. RB (2 och 6 §§) – att säkerhetsåtgärd, dvs. reseförbud och häktning, inte hindras av att pant eller borgen ställs och att beviljad säkerhetsåtgärd inte heller kan hävas på grund av pant eller borgen.

I tredje stycket fjärde meningen anges att häktningskostnad skall betalas av allmänna medel (jfr 94 § tredje stycket). Regler om hörande av gäldenären och om förhandling vid prövning av fråga enligt denna paragraf finns i 14 c §.

Beslut i fråga om reseförbud eller häktning kan överklagas till hovrätten genom besvär (210 § KL och 49 kap. 4 § RB). Även beslut i fråga om skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig pass kan överklagas. Beslut om reseförbud etc. går i omedelbar verkställighet (17 kap. 14 § RB).

Beträffande säkerhet när borgenär som begärt reseförbud m.m. har beviljats allmän rättshjälp hänvisas till avsnitt 6.8.

14 c § Denna paragraf är ny och innehåller vissa bestämmelser om handläggningen av frågor som avses i 14 a och 14 b §§, dvs. frågor om kvarstad, skingringsförbud, reseförbud, pass och häktning. Enligt paragrafens första stycke tas sådana frågor upp på begäran av borgenär. Befogenheten att utverka sådan åtgärd är inte begränsad till borgenär som har gjort konkursansökan. Sålunda får borgenär begära säkerhetsåtgärd i anledning av annan borgenärs eller gäldenärens egen konkursansökan. I fråga om borgenärs behörighet att begära säkerhetsåtgärd bör 11 § KL tillämpas analogiskt. Något krav på att borgenärens fordran är förfallen till betalning uppställs inte.

I första stycket föreskrivs vidare att gäldenären skall beredas tillfälle att yttra sig i angivna frågor, om det lämpligen kan ske. Det ligger i sakens natur att här avsedda åtgärder oftast måste meddelas med mycket stor snabbhet och utan att gäldenären hörs.

Första stycket innehåller också en föreskrift som ger konkursdomaren eller rätten befogenhet att hålla förhandling för prövning av här avsedda frågor. Regler om kallelse m.m. får tas upp i KF. Uteblir gäldenären från sådan förhandling, torde konkursdomaren eller rätten på nytt få ta upp frågan om gäldenärens hörande är erforderligt. Det får vidare överlämnas åt konkursdomaren eller rätten att fritt avgöra vilken betydelse borgenärs utevaro från förhandling skall ha vid prövning av hans begäran.

Enligt andra stycket skall beslut om reseförbud eller skyldighet för gäldenären att lämna från sig pass delges denne. Delgivningen sker genom

konkursdomarens eller rättens försorg, om inte borgenären begär att själv få ombesörja delgivningen och detta kan ske utan olägenhet, se 2 § delgivningslagen (1970:428). Det ankommer vidare på konkursdomaren eller rätten att se till att häktningsbeslut verkställs. Så snart så skett skall anmälan göras hos den som meddelat beslutet (jfr 24 kap. 17 § RB).

18 a § Paragrafen innehåller bestämmelser om vad konkursdomaren skall iaktta, när beslut om konkurs meddelas.

Enligt första stycket skall konkursdomaren genast bestämma huruvida konkursen skall handläggas i ordinär ordning eller som mindre konkurs. Detta avgörande skall träffas av konkursdomaren oavsett om konkursbeslutet har meddelats av honom eller av rätten eller av högre instans.

Frågan om handläggningsform skall alltid avgöras genom ett formligt beslut. Beslutet behöver dock inte sättas upp särskilt utan det bör i regel räcka med anteckning i akten eller på dagboksbladet. Om beslutet innebär att konkursen skall handläggas som mindre konkurs, bör det anges huruvida beslutet grundas på punkt 1 eller 2 i 185 § första stycket. Härutöver kommer beslutet till uttryck genom den kungörelse som skall utfärdas.

Konkursdomarens beslut om handläggningsform kan överklagas (210 §). Även tillsynsmyndigheten har fullföljdsrätt (210 a §). Detta gäller även när konkursdomaren stannar för att låta konkursen handläggas som ordinär konkurs. Det är viktigt att den högre rättens prövning sker snabbt. Om högre rätt beslutar om ändring av handläggningsformen, bör det ankomma på den rätten att ta ställning till om de av konkursdomaren tidigare vidtagna åtgärderna skall upphävas.

Det torde ligga i sakens natur att beslut om handläggningsformen skall tillämpas tills vidare utan hinder av att besvär anförs.

En remissinstans har förordat att det införs en bestämmelse om att konkursdomaren skall samråda med tillsynsmyndigheten i frågan om hur konkursen skall handläggas. Som jag tidigare har nämnt (avsnitt 5.7.2) skall kronofogdemyndighet i konkursansökan av myndigheten lämna upplysningar som kan vara av betydelse för frågan om handläggningsform. Kronofogdemyndighet skall även när den själv inte gjort ansökan ge konkursdomaren sådana upplysningar. Det torde få ankomma på regeringen att utfärda föreskrifter i detta hänseende. Mot bakgrunden av det sagda synes någon lagbestämmelse av det slag remissinstansen förordar inte behövas.

Första stycket innehåller också en föreskrift om att konkursdomaren skall bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skall införas.

Andra stycket handlar om kungörande av konkursbeslutet och de beslut konkursdomaren har fattat enligt första stycket, dvs. om hur konkursen skall handläggas och i vilken eller vilka ortstidningar senare kungörelser om konkursen skall tas in. Kungörelsen skall förutom i Post- och Inrikes

Tidningar införas i ortstidning. Detta överensstämmer med gällande rätt (jfr 19 § KL). Den närmare innebörden av begreppet ortstidning framgår av lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärende hos myndighet m.m. Av 3 § i denna lag följer att kungörelsen skall införas i alla lokala dagstidningar som har en spridning av någon betydenhet bland dem inom orten till vilka kungörelsen riktar sig. Man brukar tala om att kungörandet i detta fall sker efter en bred ortstidningsprincip. I 3 § nämnda lag anges dessutom vissa kriterier för bedömningen av om en lokal ortstidning har sådan spridning som nyss har nämnts.

Konkursbeslutet skall alltså kungöras enligt den breda principen. De kungörelser i övrigt som kan komma i fråga under konkursförfarandets gång skall inte behandlas enligt denna princip utan skall införas endast i den eller de ortstidningar konkursdomaren bestämt enligt första stycket i förevarande paragraf. När konkursen handläggs som mindre konkurs sker i regel inte något ytterligare kungörande utöver kungörelsen om konkursbeslutet m.m. Upprättas utdelningsförslag, skall dock detta kungöras.

I fråga om konkursdomarens skyldighet att underrätta andra myndigheter om konkursen finns redan bestämmelser i KF. Vissa justeringar i dessa regler torde vara behövliga.

19 § Paragrafen anger vad konkursdomaren skall göra, när han har bestämt att konkursen skall handläggas i ordinär ordning.

Bestämmelserna i första stycket om utsättande av första borgenärssammanträdet och om bestämmande av bevakningstid överensstämmer med nuvarande regler.

Enligt andra stycket skall vad konkursdomaren har bestämt enligt första stycket tas in i kungörelse som avses i 18 a § andra stycket. Besked om tidpunkten för första borgenärssammanträdet och om bevakningstiden skall således kungöras gemensamt med konkursbeslutet.

Gäldenären skall enligt nuvarande tredje stycket kallas till första borgenärssammanträdet och därvid erinras om sin skyldighet att avlägga bouppteckningsed. Enligt förslaget skall gäldenären även erinras om det förbud att lämna landet som gäller för honom från och med konkursbeslutet.

Om konkursdomaren beslutar att en mindre konkurs skall övergå till ordinär konkurs, skall enligt 185 h § andra stycket 19 § första och tredje styckena ha motsvarande tillämpning.

27 § I paragrafen anges vilken egendom som skall räknas till konkursboet. Bl.a. sägs att gäldenären får behålla avlöning och annan arbetsinkomst som står inne vid konkursbeslutet samt arbetsinkomst som förvärvas efter konkursens början, allt i den mån inkomsten inte efter skatteavdrag uppenbart överstiger vad som går åt till hans och hans familjs försörjning samt till fullgörande av annan underhållsskyldighet. Samma gäller t.ex. royalty från litterärt eller konstnärligt verk och — i princip —

pension och livränta. Gäldenären skall underrätta förvaltaren om inkomst som här nämnts. Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han underrätta arbetsgivare eller annan som skall utge förmånen.

Tvist huruvida någon del av gäldenärens inkomst skall tillkomma konkursboet prövas f.n. av rätten. Enligt departementsförslaget skall sådan tvist prövas av tillsynsmyndigheten i den aktuella konkursen. På denna punkt avviker förslaget från kommitténs förslag, enligt vilket tillsynsmyndigheten oberoende av om tvist föreligger eller ej alltid skulle pröva konkursboets anspråk på gäldenärens inkomst. Departementsförslaget har motiverats i avsnitt 5.3.5.

Bestämmelser om tillsynsmyndighetens prövning av här avsedd tvist återfinns i fjärde stycket av paragrafen. Behöriga att göra ansökan om att tvist skall prövas är liksom enligt gällande 27 § fjärde stycket förvaltaren, borgenär, gäldenären och underhållsberättigad. Tillsynsmyndighetens handläggning är skriftlig. Myndigheten skall därvid inhämta yttranden i den omfattning som behövs för prövningen. I övrigt skall samma ordning gälla som när rätten enligt gällande KL prövar tvist.

Enligt kommittéförslaget skall föreskrifter meddelas till ledning för tillsynsmyndighetens beräkning av det konkursfria beloppet enligt 27 §. Kommittén utgick ifrån att befogenheten att meddela sådana föreskrifter skulle ligga på RSV, som f.n. meddelar föreskrifter till ledning för bedömningen av liknande frågor vid bl.a. löneutmätning. Avsikten med kommitténs förslag var att skapa förutsättningar för en enhetlig bedömning av frågor om existensminimum inom hela det exekutiva området. Enligt departementsförslaget skall tillsynsmyndigheten pröva tvist i fråga som avses i 27 §. Det synes inte vara lämpligt att myndigheten vid sin prövning skall vara bunden av några föreskrifter av det slag som gäller bl.a. vid löneutmätning. Detta hindrar naturligtvis inte att tillsynsmyndigheten vid sin prövning bör hämta ledning från de normer rörande utmätningsfritt belopp som gäller vid löneutmätning.

Femte stycket i 27 § saknar motsvarighet i gällande lag. Här ges regler om fullföljd mot tillsynsmyndighetens beslut. Att beslutet kan överklagas innebär ett undantag från principen att fullföljd mot tillsynsmyndighetens beslut inte är tillåten (209 §). Det föreskrivs att den vars rätt berörs av tillsynsmyndighetens beslut får överklaga detta. Fullföljdsrätt tillkommer sålunda förvaltaren, gäldenären, underhållsberättigad och borgenär. I fråga om besvärstalan hänvisas till reglerna i UL om klagan över utmätning av avlöning. Innebörden härav är att fullföljd skall ske hos överexekutor och att klagan inte är inskränkt till viss tid (jfr 201 § 3 mom. UL). Enligt UL har gäldenären och borgenär besvärsrätt. Som nyss framgått är kretsen av taleberättigade dock här en annan.

Bestämmelserna i 27 § fjärde och femte styckena har enligt 98 § motsvarande tillämpning vid prövning av tvist om vad gäldenären äger få ut som beneficium av konkursboet.

Reglerna i 27 § gäller även när konkursen handläggs som mindre konkurs. Detta följer indirekt av 185 § andra stycket.

40 b § Paragrafen innehåller de processuella reglerna om återvinning.

Av 185 § andra stycket framgår att samma materiella bestämmelser skall gälla oavsett i vilken form konkursen handläggs. Det nuvarande kravet i 40 b § på att borgenär skall ha bevakat sin fordran för att ha rätt att föra återvinningstalan kan dock inte upprätthållas såvitt avser de konkurser som handläggs som mindre konkurs. Det synes vara en lämplig lösning att i 40 b § slopa kravet att fordran skall ha bevakats. Den formella utvidgningen av kretsen av taleberättigade borgenärer som sker härigenom torde vara utan praktisk betydelse. I departementsförslaget har därför orden "som bevakat fordran i konkursen" fått utgå ur paragrafens första stycke.

41 § I första stycket anges att konkursboet skall förvaltas av en eller flera förvaltare. Bestämmelsen skiljer sig endast i redaktionellt hänseende från gällande 41 §. Liksom enligt gällande lag bestäms antalet förvaltare av konkursdomaren. Första stycket anger också under vilka förutsättningar mer än en förvaltare får utses. På denna punkt skiljer sig förslaget från gällande lag. Som framgått av den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.3) ger förslaget något ökade möjligheter att utse flera förvaltare.

Alternativ till att utse flera förvaltare i en konkurs kan vara att sakkunnigt biträde anlitas enligt 52 § eller att konkursdomaren med stöd av 50 a § uppdrar åt lämplig person att biträda konkursförvaltaren med råd i förvaltningsfrågor. Dessa alternativ ställer sig i regel billigare för boet och torde därför oftast vara att föredra.

En konkursförvaltare kan vid behov på eget ansvar befullmäktiga annan person att utföra vissa åligganden, t.ex. sluta avtal eller föra talan i rättegång på boets vägnar. Förvaltaren bör dock alltid själv ta ställning till mer betydelsefulla frågor.

Andra stycket innehåller den nyheten att tillsynsmyndigheten skall få tillfälle att yttra sig rörande antalet slutliga förvaltare. Enligt 210 a § har myndigheten rätt att överklaga konkursdomarens beslut i fråga om antalet förvaltare.

Liksom enligt gällande lag skall borgenärerna ges tillfälle att yttra sig om antalet slutliga förvaltare. Vid remissbehandlingen har LO uttalat önskemål om att även berörda arbetstagarorganisationer skall få tillfälle att yttra sig i denna fråga. Önskemålet ligger i linje med vad LO uttalat beträffande utseende av förvaltare (46 §). I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.2) har jag redogjort för de skäl som enligt min mening talar för att arbetstagarorganisation som sådan ej bör ges tillfälle att yttra sig i förvaltarfrågan. Av

motsvarande skäl bör arbetstagarorganisation inte heller ges tillfälle att yttra sig om antalet förvaltare.

42 § Enligt första stycket av denna paragraf, som kan sägas ersätta 44 § KL, skall förvaltningen stå under tillsyn av tillsynsmyndighet. I andra stycket sägs att regeringen utser vissa kronofogdemyndigheter att vara tillsynsmyndigheter.

Som angetts i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3.3) skall endast ett mindre antal kronofogdemyndigheter, i princip en i varje län, vara tillsynsmyndighet i konkurs. Kronofogdemyndighet som är tillsynsmyndighet skall dock enligt tredje stycket av paragrafen kunna delegera uppgifter i samband med tillsynen till annan kronofogdemyndighet. Frågan om hur detta närmare skall gå till torde få regleras i bestämmelser som regeringen utfärdar.

Enligt kommittéförslaget kan konkursdomaren i samband med överflyttning av den hos honom anhängiga konkursen till annan konkursdomare även bestämma att tillsynen över förvaltningen skall handhas av kronofogdemyndigheten på den nya handläggningsorten. Med hänsyn till att frågan om överflyttning av tillsynen lämpligen bör regleras i bestämmelser som regeringen utfärdar innehåller departementsförslaget ingen motsvarighet till den av kommittén föreslagna bestämmelsen.

Fjärde stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela bestämmelser om den ersättning som skall utgå till staten för kostnader hos tillsynsmyndigheten. Som framgått i den allmänna motiveringen (avsnitten 5.3.3 och 5.9) skall ersättningen inte bestämmas av konkursdomaren eller rätten. Däremot krävs ett beslut om debitering av ersättning. Hur debiteringen skall gå till får regleras i administrativa föreskrifter. Beslutet om debitering bör kunna överklagas. Även i den delen får administrativa bestämmelser utfärdas.

Tillsynskostnader utgör konkurskostnader. De skall alltså i första hand utgå ur konkursboet (se 188 §).

Anmälan om tillsynskostnaderna bör ske hos konkursdomaren och, när utdelning kommer i fråga, även hos förvaltaren. En bestämmelse härom får tas upp i KF.

43 § Paragrafen, som ersätter 46 § KL, innehåller bestämmelser om granskningsman. Nuvarande bestämmelser i 46 § syftar till att ge en borgenärsminoritet som blivit besegrad i förvaltarvalet möjlighet att i stället bli företrädd av granskningsmän. Genom att konkursdomaren övertar borgenärernas uppgift att utse slutlig förvaltare (46 §) bortfaller denna grund för granskningsmannainstitutet. Som framgått tidigare (avsnitt 5.3.4) anser jag emellertid att institutet bör finnas kvar. Det bör dock delvis ges en ny funktion.

Enligt första stycket skall konkursdomaren på begäran av borgenär

förordna granskningsman att med de befogenheter som anges i KL övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar.

Samma borgenär kan inte få mer än en granskningsman utsedd för sin räkning. Flera borgenärer kan göra framställning om gemensam granskningsman. Om flera granskningsmän utses, behöver de inte uppträda gemensamt utan var och en får handla självständigt.

I kommittéförslaget föreskrivs ingen maximering av det antal granskningsmän som sammanlagt får förekomma i en konkurs. Vid remissbehandlingen har gjorts gällande att en sådan maximering är önskvärd. För min del vill jag framhålla att en reglering varigenom antalet granskningsmän begränsas kan medföra att av flera borgenärer som i och för sig alla har ett berättigat intresse av den insyn i konkursen som ges genom en granskningsman någon eller några utesluts från rätten att få en sådan utsedd. I praktiken torde det ytterst sällan komma att inträffa att antalet granskningsmän blir så stort att olägenheter behöver uppkomma. Inte heller departementsförslaget föreskriver med hänsyn till det sagda någon begränsning av antalet granskningsmän i en och samma konkurs.

Enligt gällande rätt kan granskningsmän bara tillsättas i samband med att slutlig förvaltare utses, dvs. tidigast vid första borgenärssammanträdet. Enligt departementsförslaget kan granskningsman däremot utses när som helst under konkursen.

Paragrafen uppställer lika litet som gällande lag några särskilda kvalifikationskrav på granskningsman. Det räcker med att vederbörande är lämplig. Den som begärts som granskningsman får förutsättas vara lämplig så länge annat inte kan antas. Givetvis måste vederbörande vara villig att åta sig uppgiften.

De befogenheter som tillkommer granskningsman anges i flera olika paragrafer. Befogenheterna överensstämmer i huvudsak med gällande rätt. Granskningsman får göra framställning om ökning av antalet förvaltare (47 § andra stycket) eller om delning av förvaltning (50 § första stycket). Han skall ha tillgång till böcker eller andra handlingar som rör boet samt får begära upplysningar av såväl förvaltaren som tillsynsmyndigheten (60 § första och andra styckena). Vidare får granskningsman göra framställning hos konkursdomaren om att förvaltare skall entledigas (80 § första stycket). Granskningsman är också berättigad att erhålla upplysningar om boet av gäldenären (89 § första stycket).

Enligt andra stycket skall på begäran ersättare för granskningsman utses. Där anges också att bestämmelserna om granskningsman gäller även för ersättare.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om entledigande av granskningsman. Förutom på egen begäran skall granskningsman entledigas på begäran av den borgenär, på vars ansökan han har utsetts. Vidare skall granskningsman entledigas, om han visar sig ej vara lämplig. Prövningen av denna fråga ankommer på konkursdomaren. I den mån någon lämplig-

hetsprövning över huvud aktualiseras i här avsedda fall, torde detta ske först efter initiativ av gäldenären eller annan rättsägare.

Om granskningsman entledigas, bör konkursdomaren underrätta borgenären i fråga härom. Ny granskningsman behöver ej utses, om det inte begärs av borgenären.

Beslut om utseende eller entledigande av granskningsman kan överklagas men länder omedelbart till efterrättelse, om inte annat förordnas (210 §).

F.n. anses granskningsman vara berättigad till ersättning av boet för kostnader som föranletts av uppdraget. Eftersom detta anses som ett förtroendeuppdrag medför det inte rätt till arvode ur boet. Enligt kommittén torde granskningsmän i regel få arvode av de borgenärer som utsett dem. Kommittén anser att det skulle leda för långt att ge granskningsman rätt till ersättning som konkurskostnad ur boet eller, i sista hand, av allmänna medel. Kommittén framhåller bl.a. att detta skulle kunna medföra oskäligt höga konkurskostnader till nackdel för borgenärerna över lag. Kommittén föreslår därför att ersättning till granskningsman — såväl arvode som kostnadsersättning — skall betalas av den borgenär som ansökt om hans tillsättande. Kommitténs förslag har godtagits av remissinstanserna. Jag har inte någon erinran mot förslaget. I fjärde stycket har därför tagits in föreskrift om att ersättning till granskningsman skall betalas av borgenären.

44 § I denna paragraf, som motsvarar nuvarande 42 §, anges vilka kvalifikations- och behörighetsgrunder som skall gälla i fråga om förvaltare.

Enligt paragrafens första stycke skall konkursförvaltaren ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget. I fråga om den närmare innebörden av dessa kvalifikationskrav får jag hänvisa till den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.1).

I paragrafens andra stycke sägs att den som är anställd vid domstol inte får vara förvaltare. Denna regel överensstämmer i sak med vad som nu gäller.

Kvalifikations- och behörighetskraven gäller såväl interimsförvaltare som slutlig förvaltare vid ordinär konkurs. Enligt 45 § skall konkursdomaren utan dröjsmål utse interimsförvaltare. Som jag har påpekat i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.2) bör till sådan förvaltare utses någon som kan antas vara lämpad även såsom slutlig förvaltare. Kvalifikations- och behörighetskraven gäller också när konkurs skall handläggas som mindre konkurs (185 a § första stycket andra meningen). Angående de närmare kompetenskraven i mindre konkurs hänvisas till den allmänna motiveringen, avsnitt 5.7.3.

Skadeståndslagens (1972:207) regler om skadeståndsansvar för staten i samband med fel eller försummelse vid myndighetsutövning saknar

aktualitet beträffande konkursförvaltares verksamhet (jfr prop. 1972:5 s. 507). Konkursförvaltare kan dock givetvis bli personligen skadeståndsskyldig för fel eller försummelse.

Nuvarande bestämmelser i 42 § andra stycket om obehörighet på grund av ådömd straffpåföljd m.m. har utmönstrats såsom föråldrade.

Om någon omständighet som utgör hinder mot att en person utses till konkursförvaltare skulle inträffa i fråga om redan utsedd förvaltare, kan han efter framställning entledigas (se 80 §).

45 § Paragrafen handlar om tillsättande av s.k. interimsförvaltare.

Någon skyldighet för konkursdomaren att samråda med borgenärerna när interimsförvaltare skall utses föreskrivs inte. Det står dock borgenär fritt att hos konkursdomaren framföra synpunkter i fråga om vem som skall utses till interimsförvaltare. Konkursdomaren skall enligt paragrafen höra tillsynsmyndigheten innan interimsförvaltare utses. Eftersom detta skall ske utan dröjsmål, torde ej ges tillfälle till annat än samråd per telefon med tillsynsmyndigheten.

46 § I denna paragraf anges hur slutlig förvaltare skall utses vid ordinär konkurs. Paragrafen, som motsvarar nuvarande 45 §, har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.2).

Enligt första meningen i paragrafen skall den slutlige förvaltaren utses av konkursdomaren vid första borgenärssammanträdet. Innan konkursdomaren utser förvaltare skall han höra tillsynsmyndigheten och de borgenärer som har infunnit sig vid sammanträdet.

Företrädare för tillsynsmyndigheten bör ha rätt att närvara vid första borgenärssammanträdet. En föreskrift om att myndigheten skall kallas torde böra tas upp i KF. Samrådet med tillsynsmyndigheten behöver dock inte ske vid själva sammanträdet utan kan äga rum redan före detta. Borgenär som inte kan inställa sig vid första borgenärssammanträdet är självfallet oförhindrad att dessförinnan skriftligen eller muntligen anföra sina synpunkter på förvaltarfrågan. Vad nu sagts skall tillämpas även när slutlig förvaltare skall tillsättas senare under konkursen (47 och 48 §§).

Konkursdomarens beslut i fråga om utseende av förvaltare kan överklagas. Beslutet går i omedelbar verkställighet, om ej annat förordnas (210 §). Bland dem som får överklaga beslutet är tillsynsmyndigheten (210 a §).

Bestämmelserna i 46 § skall gälla även i sådana fall då flera slutliga förvaltare utses. Om konkursförvaltningen skall vara delad, skall konkursdomaren enligt andra meningen i paragrafen utse slutlig förvaltare för varje del av förvaltningen.

I det nuvarande tredje stycket av 45 § ges en regel för det fallet att ingen borgenär infinner sig vid första borgenärssammanträdet. Förvaltare skall då utses av konkursdomaren. Någon motsvarande föreskrift har inte tagits med i departementsförslaget. Det är givet att den omständigheten att inga

borgenärer har infunnit sig vid sammanträdet inte skall föranleda uppskov med tillsättande av slutlig förvaltare.

47 § I nuvarande 47 § sägs att borgenär, som har utsetts till förvaltare eller granskningsman, inte får undandra sig uppdraget utan giltigt skäl. Denna bestämmelse har med hänsyn till de nya reglerna om utseende av förvaltare och om granskningsman fått utgå. I stället har som 47 § tagits in regler, motsvarande bestämmelserna i nuvarande 48 §, om ökning av antalet förvaltare under konkursens gång. Tillsynsmyndigheten har trätt i rättens ombudsmans ställe i fråga om befogenheten att begära ökning av antalet förvaltare. En redaktionell justering har gjorts med hänsyn till de nya reglerna i 46 § om utseende av förvaltare.

48 § Paragrafen, som motsvarar gällande 49 §, handlar om utseende av efterträdare till förvaltare som avgår. De nuvarande bestämmelserna i 49 § gäller även efterträdare till avgången granskningsman. Denna del av nuvarande reglering har fått utgå med hänsyn till de nya bestämmelserna om granskningsman i 43 §. Som berörts i motiven till 43 § behöver när granskningsman avgått ny granskningsman utses endast på särskilt yrkande. I första stycket har dessutom gjorts en redaktionell jämkning föranledd av de nya reglerna i 46 §.

Enligt paragrafens andra stycke skall tillsynsmyndigheten höras rörande behovet av efterträdare när en av flera förvaltare har avgått. F.n. hörs rättens ombudsman i denna fråga.

I paragrafen har tillagts ett nytt tredje stycke, som i sak motsvarar nuvarande 187 §. En mindre justering har härvid gjorts med hänsyn till att konkursdomaren enligt 186 § andra stycket i departementsförslaget har beretts möjlighet att utan anmälan av förvaltare ta initiativ till avskrivning av ordinär konkurs, när boet inte kan antas räcka till betalning av konkurskostnaderna och eventuella massaskulder. Med "fråga uppkommit om avskrivning av konkursen enligt 186 §" avses dels det fallet att förvaltaren har gjort sådan anmälan som sägs i första stycket av sistnämnda paragraf, dels det undantagsfallet att fråga om avskrivning har aktualiserats på annat sätt.

49 § Denna paragraf, som motsvarar nuvarande 50 §, innehåller regler om förvaltningens bedrivande i vissa fall då förvaltaren har avgått eller har förhinder. Paragrafens första stycke avser endast slutlig förvaltare. Det är med andra ord bara tiden efter första borgenärssammanträdet som är aktuell. Ett förtydligande har skett på denna punkt. Härutöver har en redaktionell jämkning gjorts av hänsyn till de nya reglerna i 46 § om utseende av förvaltare. Den nya lydelsen av 80 § har medfört en annan sådan jämkning av paragrafen.

50 § Paragrafen handlar om delning av förvaltningen mellan flera förvaltare och motsvarar nuvarande 52 §.

I första och fjärde styckena har tillsynsmyndigheten ersatt rättens ombudsman.

Av nuvarande 52 § tredje stycket följer att, om flera förvaltare har utsetts i en konkurs och meningsskiljaktighet uppkommer mellan dem, rättens ombudsman kan få avgöra vilken av meningarna som skall gälla. Kommittén föreslår att motsvarande uppgift i det nya systemet anförtros åt tillsynsmyndigheten. I de speciella situationer som här avses kan en sådan ordning enligt kommitténs mening inte anses ge upphov till några principiella betänkligheter. Av betydelse är härvid att tillsynsmyndigheten endast har att biträda någon av de meningar som finns företrädda bland förvaltarna och att det således inte rör sig om någon självständig beslutanderätt för myndigheten i förvaltningsangelägenheter.

Kommitténs förslag har på förevarande punkt kritiserats av ett par remissinstanser. En instans jämför den föreslagna ordningen med ett omröstningsförfarande där en av de röstande — tillsynsmyndigheten — inte blir ansvarig för utgången och anser att konstruktionen är konstlad. En annan remissinstans finner den av kommittén föreslagna ordningen mindre lämplig då den kan leda till att åtgärder och beslutsfattande fördröjs. Denna remissinstans förordar en regel om att konkursdomaren i de fall då flera förvaltare utses och inte någon uppdelning sker av förvaltningen förordnar en förvaltare som övriga förvaltare är underställda.

För egen del anser jag att gällande princip om att flera förvaltare skall ha samma bestämmanderätt har skäl för sig och inte bör utmönstras på grund av svårigheten att komma till rätta med de situationer då majoritet inte föreligger för någon mening. Problemet har föga praktisk betydelse. Det uppkommer nämligen endast under förutsättning att uppdelning av förvaltningen inte skett. Att förvaltarna inte skulle kunna enas i ett sådant fall måste vara ett utpräglat undantagsfall. Mot denna bakgrund har jag stannat för att den av kommittén föreslagna ordningen bör godtas, även om den inte är invändningsfri ur principiell synvinkel.

50 a § Paragrafen är ny och ger konkursdomaren befogenhet att i vissa fall uppdra åt en lämplig person att biträda konkursförvaltaren med råd vid förvaltningen eller att som förlikningsman biträda konkursdomaren med utredning och förlikning i tvistefråga som uppkommit genom anmärkning mot bevakning eller att fullgöra båda dessa uppgifter. Bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitten 5.2.5, 5.4 och 5.5). De uppgifter som det här rör sig om motsvarar till en del rättens ombudsmans uppgifter enligt gällande lag. Lagrummet ger inte någon möjlighet att lägga uppgifterna på skilda personer.

Någon framställning för att uppdrag skall meddelas enligt paragrafen krävs inte. Det är emellertid förvaltaren som bäst kan bedöma om behov

av biträde i något av de hänseenden som avses i paragrafen föreligger i konkursen och det torde därför i regel bli förvaltaren som genom att göra konkursdomaren uppmärksam på behovet tar initiativ till att uppdrag meddelas. Även tillsynsmyndigheten och borgenär kan hos konkursdomaren anmäla behov av biträde. Det är i regel lämpligt att konkursdomaren i det senare fallet rådgör med förvaltaren om behovet. Enligt första stycket skall konkursdomaren alltid höra tillsynsmyndigheten innan han meddelar uppdrag som här avses. Detta samråd bör även omfatta valet av person. Uppdraget bör meddelas skriftligen. Konkursdomarens beslut kan överklagas (210 §). Även tillsynsmyndigheten får överklaga beslutet (210 a §).

Det fordras särskilda skäl för att uppdrag skall få meddelas enligt förevarande paragraf. Vad som ligger häri har avhandlats i avsnitten 5.2.5 och 5.4. Behovet av biträde skall bedömas beträffande varje funktion för sig. Föreligger t.ex. behov av endast biträde med förlikningsuppgifter, skall förordnandet endast avse den uppgiften. Om behov senare uppkommer av rådgivare i förvaltningsfrågor, kan förordnandet utsträckas att gälla även rådgivning. Uppdrag kan meddelas när som helst under konkursen. När det gäller förlikningsuppgifter uppkommer dock behovet härav i regel på ett tidigt stadium av konkursen.

Personer som är lämpliga för det här avsedda uppdraget torde i regel vara att söka i advokatkåren. Kvalifikationskraven bör ställas högt. Skicklighet och erfarenhet när det gäller att bedöma komplicerade juridiska och affärsmässiga frågor bör krävas. Vederbörande bör ha lägst samma kompetens som förvaltaren. Ofta torde det vara skäl att anlita advokater i samma kategori som f.n. kommer i fråga för uppdrag som rättens ombudsman. Även personer med andra yrken t.ex. bankjurister kan undantagsvis utnyttjas. I övrigt bör ungefär samma lämplighetskrav ställas som beträffande förvaltare (jfr 44 § och avsnitt 5.2.1). Av den som skall ha till uppgift att förlika tvistiga fordringar måste alltid krävas att han står fri i förhållande till de intressen som är berörda i tvisten. Den som tidigare varit rådgivare till gäldenären får därför aldrig komma i fråga för förlikningsuppdrag.

Av paragrafens andra stycke framgår att den som är anställd vid domstol inte får inneha uppdrag som här avses. Detta är i linje med vad som gäller beträffande förvaltaruppdrag (44 §).

Enligt paragrafens tredje stycke skall den som erhållit uppdrag som avses i paragrafen genast göra anmälan till konkursdomaren när uppdraget är slutfört. Avser uppdraget såväl rådgivning som förlikning kan uppdraget inte anses vara slutfört förrän båda uppgifterna har avslutats. I KF bör föreskrivas att förlikningsman dessutom skall anmäla till konkursdomaren så snart förlikning har träffats i tvistefråga som omfattas av hans uppdrag. Det bör åligga tillsynsmyndigheten att ha uppsikt över att uppdrag inte består när behov av vidare biträde inte föreligger. Anser myndigheten att nå-

gott sådant behov inte föreligger, får den påpeka förhållandet för konkursdomaren.

Vid anmälan om att uppdraget har slutförts skall enligt föreskrift i tredje stycket fogas en arbetsredogörelse. Syftet med denna är närmast att ge underlag för bestämmande av arvode för uppdraget.

När anmälan om uppdragets slutförande gjorts skall enligt fjärde stycket konkursdomaren återkalla uppdraget. Återkallelsen bör ske genom skriftligt meddelande till den det gäller. Enligt fjärde stycket skall uppdraget återkallas även när det i andra fall finns skäl till det. Här avses bl.a. fall då rådgivaren/förlikningsmannen begär att bli befriad från sitt uppdrag. En sådan framställning skall bifallas, om inte speciella skäl talar emot det. Vidare skall uppdraget återkallas om den som utsetts inte visar sig vara lämplig enligt de grunder som nyss har angivits. Ett annat skäl till återkallelse kan vara att behov av biträde ej längre föreligger trots att anmälan enligt tredje stycket ej har gjorts.

Uppdrag som avses i förevarande paragraf grundar enligt paragrafens femte stycke rätt att av konkursboet erhålla arvode för det arbete som uppdraget har medfört. Konkursdomaren bestämmer arvodet. När uppdraget av någon anledning inte blivit slutfört finns naturligtvis rätt till arvode för det arbete som hunnit bli utfört. Någon formlig arbetsredogörelse är inte föreskriven för det fallet. Innan arvode bestäms, skall tillsynsmyndigheten och förvaltaren höras. Vidare sägs i femte stycket att bestämmelserna om förvaltararvode i 82 § andra och tredje styckena samt 83 § skall ha motsvarande tillämpning. Detta innebär att arvode enligt förevarande paragraf skall beräknas efter samma grunder som arvode till förvaltare.

Av 81 § framgår att arvode enligt 50 a § liksom en del andra konkurskostnader i vissa fall skall fördelas på olika slags egendom i konkursboet.

Någon föreskrift om när beslut om arvode skall meddelas uppställs inte. Lämpligt är dock att konkursdomaren meddelar sitt beslut i samband med att han återkallar uppdraget. Vanliga regler om fullföljd mot konkursdomarens beslut gäller (210 §).

Den som varit rådgivare och/eller förlikningsman enligt förevarande 50 a § är även berättigad till ersättning för sina kostnader ur boet. Dessa får på samma sätt som förvaltarens och f.n. rättens ombudsmans omkostnader tas ut ur boet allteftersom de förfaller och debiteras i slutredovisningen.

51 § Enligt paragrafens nuvarande lydelse skall förordnande för förvaltare utfärdas av konkursdomaren. Bestämmelsen skall ses mot bakgrund av hittills gällande regel att borgenärerna väljer förvaltare. Med det nya systemet för utseende av förvaltare bör bestämmelsen utgå ur KL.

I paragrafen har bestämmelserna i nuvarande 53 § om förvaltarens grundläggande skyldigheter tagits upp oförändrade. Av paragrafen framgår konkursinstitutets syfte att tillgodose borgenärernas gemensamma intressen (jfr avsnitt 5.1).

51 a § Enligt paragrafen skall förvaltaren i vissa fall höra borgenärer och gäldenären. Regleringen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.5).

Förvaltaren skall enligt paragrafens första mening höra särskilt berörda borgenärer i viktigare frågor, om det inte finns hinder häremot. Bestämmelsen kan sägas ersätta gällande föreskrifter enligt vilka borgenärerna samfällt skall lämna sitt samtycke till eller besluta om vissa förvaltningsåtgärder. Redan nu förekommer det i ej obetydlig omfattning att förvaltaren samråder med borgenärer i viktigare förvaltningsfrågor.

I förvaltarens skyldighet enligt paragrafen ligger att han skall informera vederbörande borgenärer om den tilltänkta åtgärden och inhämta deras synpunkter. Förvaltarens allmänna åligganden (se 51 §) får, som jag har framhållit i den allmänna motiveringen, anses medföra att han även skall hålla de borgenärer som är särskilt berörda fortlöpande orienterade om avvecklingen. När antalet borgenärer som skall informeras är stort torde informationen lämpligen kunna ske genom cirkulär.

Med särskilt berörda borgenärer avses sådana borgenärer vars ställning påverkas av den aktuella frågan. Det kan tänkas att en åtgärd särskilt berör vissa borgenärer men ej andra. Det vanliga torde vara att en viss grupp borgenärer genomgående kan sägas vara särskilt berörda av konkursförvaltningen och de viktigare åtgärder som därvid kommer i fråga. I denna grupp ingår i första hand de som kan komma i fråga för utdelning av någon betydenhet. Till denna kategori hör huvudsakligen borgenärer med förmånsrätt, t.ex. innehavare av företagsinteckning, skatteborgenär eller löne- eller pensionsborgenär. Till gruppen löne- eller pensionsborgenärer får även räknas staten när denna inträtt i arbetstagarnas rätt mot gäldenären i fråga om utbetalat lönegarantibelopp. Borgensman eller annan innehavare av villkorlig fordran är också att anse som borgenär och kan därför behöva höras.

Gällande KL innehåller bestämmelser om att speciella grupper av borgenärer, bl.a. vissa panthavare, skall lämna sitt medgivande till vissa åtgärder (se 71 § andra stycket och 76 §). Någon ändring i detta avseende föreslås inte. Nämnda bestämmelser skall alltså tillämpas vid sidan av förevarande paragraf.

Förvaltaren får bedöma vilka frågor som kan anses som "viktigare" med hänsyn till omständigheterna i den föreliggande konkursen. Som exempel kan nämnas fråga om den vidare driften av gäldenärens rörelse, om försäljning av värdefull egendom eller om väckande av återvinningstalan eller annan talan angående ej obetydligt belopp. Jag anser det inte vara behövligt att som ifrågasatts av en remissinstans i lagtexten ta in exempel på viktigare frågor. Borgenärerna är oförhindrade att själva ta initiativ till samråd med förvaltaren. Av 60 § andra stycket följer att borgenär har rätt till upplysningar om förvaltningen av förvaltaren.

Det bör understrykas att förvaltaren genom samråd med borgenärerna ej

kan undandra sig sitt ansvar för avgörandet av förvaltningsfrågorna. Beslutanderätten ligger sålunda hos förvaltaren. Om förvaltaren inte anser sig böra följa de rekommendationer han får av en borgenär, bör han underrätta denne därom, om det kan ske utan omgång.

När det gäller formerna för borgenärernas hörande anser jag i likhet med kommittén att några särskilda föreskrifter ej behövs. I enklare angelägenheter kan det räcka med telefonkontakter. Beträffande mer invecklade eller kontroversiella förhållanden kan det ibland vara lämpligt att förvaltaren låter borgenärerna eller deras företrädare komma till tals vid ett informellt sammanträde. Ett lämpligt tillfälle till diskussioner mellan förvaltaren och borgenärer ges i anslutning till första borgenärssammanträdet. Förvaltaren bör se till att han genom anteckningar, brevkopior, protokoll e. d. kan belägga vilka kontakter som har tagits och vad som därvid i huvudsak har avhandlats.

Förvaltaren måste vara aktiv för att skaffa sig kännedom om borgenärens mening i den aktuella frågan. Om förvaltaren har skickat ut ett skriftligt meddelande om en planerad åtgärd till en borgenär, måste han således i princip följa upp meddelandet genom att kontakta borgenären och inhämta dennes mening i saken. Rör det sig om en brådskande åtgärd, bör förvaltaren dock kunna begära svar inom viss tid och om borgenären ej hör av sig inom denna tolka detta som ett godkännande. Ett sådant förfarande bör kunna tillämpas också när svar ej lämnats på förvaltarens första meddelande.

Det kan i vissa fall tänkas vara omöjligt eller förenat med avsevärd tidsutdräkt eller betydande kostnader att nå en viss borgenär som i och för sig omfattas av förvaltarens samrådsskyldighet. Detta torde t. ex. ofta vara fallet med utländska borgenärer. Det föreskrivna undantaget från samrådsskyldigheten är avsett för dessa fall. Något absolut hinder att iaktta samrådsskyldigheten behöver således inte föreligga. Däremot ger undantagsbestämmelsen inte rätt för förvaltaren att underlåta samråd enbart på grund av att antalet särskilt berörda borgenärer är stort.

Enligt andra meningen i förevarande paragraf har förvaltaren skyldighet att höra gäldenären i viktigare frågor, om det lämpligen kan ske. Motsvarighet till denna skyldighet finns enligt gällande KL i fråga om vissa åtgärder (se bl.a. 61 § KL). Bedömningen i detta hänseende ankommer på förvaltaren. Utrymmet för att underlåta samråd är när det gäller gäldenären större än vad fallet är beträffande samrådet med de särskilt berörda borgenärerna. Förvaltaren torde sålunda få anses berättigad att underlåta att inhämta gäldenärens mening om detta skulle medföra inte obetydligt uppskov med angelägna åtgärder eller ej oväsentliga kostnader. Det bör emellertid samtidigt framhållas att ett samråd med gäldenären i många fall är en naturlig åtgärd med hänsyn till att denne som regel kan lämna värdefulla uppgifter till vägledning för avvecklingen. I praktiken torde det också i stor utsträckning förekomma att förvaltaren fortlöpande samråder med gäldenären i olika förvaltningsfrågor.

Viktigare frågor har i princip samma innebörd som i första meningen. En

del frågor kan dock te sig "viktigare" för gäldenären men inte för borgenärer. Ibland kan det således tänkas att endast gäldenären behöver höras, t.ex. när det gäller att avgöra vilken egendom som i första hand skall tas i anspråk för betalning av utgifter för boet enligt 67 § första stycket.

Liksom enligt gällande rätt har gäldenären ett avgörande inflytande i vissa frågor. Se 63 §, 71 § sjätte stycket, 76 § och 78 §. Dessa bestämmelser skall tillämpas vid sidan av samrådsregeln i 51 a §.

Beträffande formerna för samrådet med gäldenären kan i det väsentliga hänvisas till vad som nyss sagts beträffande samråd med borgenärer.

När den som skall höras enligt förevarande paragraf är juridisk person, får förvaltaren vända sig till behörig ställföreträdare för denna. Särskilda regler om vem som är företrädare för gäldenären under konkurs finns i 13 kap. 20 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) och 93 § andra stycket lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar. Förvaltaren bör inte vara skyldig att höra alla dem som formellt är ställföreträdare för gäldenären utan bör kunna inskränka sig till den eller dem som det befinns naturligast och lämpligast att höra i den aktuella angelägenheten. Någon särskild bestämmelse kan inte anses nödvändig.

Om förvaltaren har åsidosatt sin skyldighet att samråda innan han företagit viss rättshandling, medför detta ej att rättshandlingen blir ogiltig. Förvaltaren är nämligen alltid behörig att företräda konkursboet. Han kan emellertid ådra sig skadeståndsansvar gentemot konkursboet och löper även risken att bli entledigad.

52 § Enligt denna paragraf får förvaltaren vid behov anlita sakkunnigt biträde. Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.4). Regleringen kan ses som en utbyggnad av bestämmelsen i 54 § KL om anlitande av sakkunnigt biträde för boupptecknings förrättningen. Befogenheten att anlita sakkunnigt biträde tillkommer såväl interimsförvaltaren som den slutlige förvaltaren.

Kostnaden för sakkunnigt biträde utgör konkurskostnad som i första hand skall utgå ur boet.

I 84 § första stycket KL föreskrivs bl.a. att i den där avsedda arbetsredogörelsen skall anges, om förvaltaren för viss förvaltningsåtgärd — såsom förrättande av boupptecknin m.m. — anlitat annan och ersättning därför har tillgodoförts denne. Under förarbetena till KL berördes ersättningsfrågan för det fallet att förvaltaren anlitat sådant sakkunnigt biträde. Om förvaltaren hade betalat biträdet av egna medel, skulle ersättningen därför ingå i det allmänna förvaltararvodet på samma sätt som om den aktuella åtgärden hade utförts av förvaltaren själv. Hade biträdet åter fått ersättning ur boets medel, borde detta beaktas vid fastställandet av förvaltarens arvode. Förvaltarens arbetsredogörelse i samband med arvodesframställningen borde följaktligen innehålla upplysning om ersättning som tillgodoförts anlitat biträde. De nu redovisade uttalandena har giltighet

även i det fallet att förvaltaren anlitar sakkunnigt biträde med stöd av förevarande 52 §.

53 § Paragrafen reglerar vissa av interimsförvaltarens skyldigheter i konkursens inledningsskede och överensstämmer i huvudsak med gällande 54 §. I paragrafens första stycke ges bl.a. regler om bouppteckning vid ordinär konkurs. Dessa blir genom hänvisning i 185 b § första stycket tillämpliga även när konkurs handläggs som mindre konkurs.

Liksom f. n. skall gäldenären vara tillstädes vid bouppteckningsförrättningen och uppge boet under edsförpliktelse. För det fallet att gäldenären är juridisk person med flera ställföreträdare under konkursen skall enligt en ny föreskrift i första stycket nämnda skyldighet inte gälla för sådan ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen. Denna föreskrift överensstämmer med vad som enligt 91 § andra stycket gäller i fråga om gäldenärens skyldighet att avlägga bouppteckningsed (jfr avsnitt 5.8.6).

Av 93 § andra stycket följer att annan än gäldenären kan bli skyldig att avlägga bouppteckningsed. Detta medför att även upplysningar i samband med själva bouppteckningsförrättningen torde kunna påräknas från vederbörande.

Oavsett i vilken form konkursen handläggs är det av värde för tillämpning av lönegarantin att bouppteckningen innehåller uppgift om huruvida skuld avser lön eller pension. Detta gäller inte minst när tillämpning av 7 § andra stycket lönegarantilagen blir aktuell. Av lagrummet (se avsnitt 6.5) framgår att konkursdomaren när fråga uppkommit om avskrivning av konkursen enligt 186 § KL skall underrätta vederbörande kronofogdemyndighet om det finns anledning anta att fordran som omfattas av lönegarantin kan göras gällande. Med hänsyn till det nu sagda har i första stycket gjorts det tillägget att förvaltaren i bouppteckningen skall ange i vad mån skuld avser lön eller pension.

Det i bokföringslagen (1976:125) använda begreppet räkenskapsmaterial har införts i första stycket. Vissa redaktionella justeringar har dessutom gjorts.

I 52 § ges en allmän bestämmelse om anlitande av sakkunnigt biträde. Någon motsvarighet till den nuvarande särskilda föreskriften i 54 § första stycket om sakkunnigt biträde för upprättande av bouppteckning behövs därför inte i förevarande paragraf.

Enligt andra stycket i förevarande paragraf skall konkursbouppteckningen och i förekommande fall borgenärsförteckning tillställas såväl konkursdomaren som tillsynsmyndigheten. Konkursdomaren behöver ha tillgång till någon av dessa handlingar bl.a. för att kunna utfärda kallelser till första borgenärssammanträdet. Tillsynsmyndigheten behöver bouppteckningen som underlag för kontrollen. Bortsett härifrån synes det vara en fördel att borgenärerna och andra intressenter i konkursen har tillgång

till boupptecknings såväl hos konkursdomaren som tillsynsmyndigheten.

Om förvaltaren godkänner en till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, skall han enligt uttrycklig föreskrift i andra stycket tredje meningen göra anmälan härom inom en vecka från konkursbeslutet. Av sammanhanget är tydligt att sådan anmälan skall göras både till konkursdomaren och till tillsynsmyndigheten. I KF torde få föreskrivas att konkursdomaren i här avsedda fall skall tillställa tillsynsmyndigheten ett exemplar av bouppteckningen.

Genom tillsynsmyndighetens försorg bör utfärdas närmare anvisningar för förvaltarens arbete med att upprätta bouppteckning. Blanketter är av värde i detta sammanhang.

54 § Bestämmelserna i denna paragraf, vilka saknar motsvarighet i gällande KL, har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.7).

Paragrafen ger förvaltaren — interimsförvaltaren eller den slutlige förvaltaren — rätt att påkalla handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna komma i besittning av egendom som ingår i konkursboet. Någon särskild exekutionstitel behövs inte. Kronofogdemyndigheten har enligt paragrafen befogenhet att vid handräckningen använda visst tvång. Regleringen om tvång stämmer delvis överens med bestämmelserna i 2 kap. 17 § i det till lagrådet remitterade förslaget till utsökningsbalk. Kronofogdemyndighetens tvångsingripande får riktas såväl mot konkursgäldenären som mot tredje man.

Några regler om vilken kronofogdemyndighet förvaltaren skall vända sig till ges inte.

För att den begärda handräckningen skall komma till stånd måste förvaltaren förebringa skäl för att handräckning är nödvändig för att han skall kunna ta hand om eller annars få tillgång till egendom som ingår i konkursboet.

Möjligheten till handräckning är i första hand avsedd för det fallet att förvaltaren vill komma i besittning av egendomen i konkursboet för att förrätta bouppteckning. Det är alltså i första hand fråga om att möjliggöra de åtgärder som enligt 53 § i förslaget ankommer på interimsförvaltaren. Handräckning får emellertid komma till stånd även i de fall förvaltaren behöver omhänderta egendom senare under konkursen, t.ex. om ytterligare tillgångar kommer i dagen eller egendom återvinns. Förvaltaren får dessutom begära handräckning om det behövs när han annars vill få tillgång till egendom som ingår i boet. Här avses främst det fallet då förvaltaren behöver tillträde hos gäldenären för att värdera egendom eller förevisa denna för spekulanter.

Kronofogdemyndigheten skall som framgår av det tidigare sagda pröva om handräckning behövs för att förvaltaren skall få besittning till egendomen. Däremot ingår det inte i myndighetens prövning att bedöma om förvaltaren behöver komma i besittning av egendomen eller inte. I detta

hänseende är förvaltarens bedömning bindande för myndigheten. Självfallet skall kronofogdemyndigheten, när anledning därtill förekommer, pröva huruvida aktuell egendom ingår i konkursen, t.ex. om tredje man påstår att egendomen tillhör honom.

Som framgått av den allmänna motiveringen förutsätter handräckning i allmänhet att tredska föreligger. Handräckning är dock möjlig även i vissa andra fall (se avsnitt 5.2.7).

Om kronofogdemyndigheten finner att handräckning bör äga rum, får den använda tvång i enlighet med vad som sägs i förevarande paragraf. Myndigheten får således genomsöka hus, rum och förvaringsställe. Ordet förvaringsställe skall här tas i vid mening. Ordet avser sålunda över huvud utrymme där egendom kan förvaras, t.ex. skrivbord, byrå, kassaskåp, kassafack, väska eller plånbok. Även en bil omfattas av bestämmelsen.

Om tillträde behövs till utrymme som är tillslutet, får myndigheten låta öppna lås eller på annat sätt bereda sig tillträde till utrymmet. Någon särskild inskränkning i fråga om tillträde till bostad föreskrivs inte. Myndigheten får således tvångsvis bereda sig tillträde till bostad under samma förutsättningar som gäller i fråga om tillträde till andra utrymmen. Jag vill dock understryka vikten av att inte mer genomgripande tvångsåtgärder vidtas än vad som är nödvändigt och att egendom inte skadas annat än om det är klart motiverat av omständigheterna. Tvånget måste över huvud stå i rimlig proportion till vikten av det intresse som skall tillgodoses genom åtgärden. Om förhållandena medger det, bör myndigheten bereda gäldenären eller annan tillfälle att godvilligt ge tillträde, i vilket fall tvång alltså inte behövs.

Enligt förevarande paragraf får även annat tvång än som hittills angivits användas om det behövs för det avsedda ändamålet och det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Beträffande användande av fysiskt våld mot person ges en särskild bestämmelse. Enligt denna får sådant våld brukas endast om kronofogdemyndigheten möter motstånd och i den mån våldet kan anses försvarligt med hänsyn till omständigheterna. Bestämmelsen ger uttryck för att särskild försiktighet måste iakttas i fråga om användning av fysiskt våld mot person. Myndigheten får ta från gäldenären eller tredje man egendom som denne bär på sig eller undersöka plånbok men bör i övrigt inte kroppsvisitera honom. Handgripligheter bör undvikas. Förrättningsman har rätt till nödvärn enligt allmänna regler. Myndigheten bör begära biträde av polismyndighet när fråga uppkommer om starkare våld än vad som kan anses normalt i utövning av kronofogdemyndighets verksamhet (jfr 9 § andra stycket kronofogdeinstruktionen 1965:687).

Det är kronofogdemyndighetens sak att bestämma vilket tvång som skall komma i fråga i en given situation. Som en följd av att kronofogdemyndigheten genomför och ansvarar för handräckningen kan myndigheten t.ex. inte överlåta själva besittningstagandet av egendom på förvaltaren. För-

valtaren bör dock finnas till hands när handräckningen genomförs för att från myndigheten ta emot den egendom som handräckningen omfattar.

Förevarande paragraf medger som tidigare nämnts att tvång tillgrips även mot annan än gäldenären. I de fall egendom förvaras i utrymme som innehas av tredje man krävs naturligtvis för besittningstagandet att egendomen inte tillhör denne. Fråga härom får avgöras efter allmänna civilrättsliga regler. För att egendom i tredje mans besittning skall kunna mot dennes bestridande bli föremål för handräckning bör krävas att saken är uppenbar.

Någon särskild form för förvaltarens framställning enligt denna paragraf finns inte föreskriven. Den kan alltså ske muntligen, när det är lämpligt. Kronofogdemyndigheten bör regelmässigt skyndsamt ta ställning till förvaltarens begäran och, om denna ej avslås, genomföra handräckningen. Något formellt beslut behöver inte fattas annat än vid avslag på förvaltarens begäran.

Handräckning kan överklagas. Detsamma gäller självfallet avslagsbeslut. Andra stycket av förevarande paragraf innehåller i fråga om klagan en hänvisning till reglerna om klagan över utmätning i allmänhet (se 10 kap. UL). Detta innebär bl.a. att klagan skall ske hos överexekutor och att någon särskild besvärstid inte behöver iakttas.

Konkursgäldenär eller annan som vägrar kronofogdemyndigheten tillträde i fall som avses i förevarande paragraf kan dömas till böter för hindrande av förrättning (se 17 kap. 13 § andra stycket brottsbalken). Innan tvång används enligt 54 § bör vederbörande i förekommande fall upplysas om straffbestämmelsen.

55 § Paragrafen innehåller bestämmelser om s.k. förvaltarberättelse och om underrättelse till åklagare.

Förvaltarberättelsen bör liksom enligt gällande lag om möjligt upprättas av interimsförvaltaren. Om detta möter hinder, kan uppgiften överlämnas åt den slutlige förvaltaren. I praktiken torde berättelsens avfattande f.n. i stor utsträckning överlåtas åt denne.

Första stycket innehåller bestämmelser om förvaltarberättelsen. Enligt gällande lydelse skall förvaltaren upprätta denna under inseende av rättens ombudsman. Enligt förslaget skall förvaltaren däremot upprätta berättelsen utan att tillsynsorganet behöver kopplas in. En annan nyhet i förhållande till gällande lag är att förvaltaren särskilt skall anmärka om det har förekommit förhållande som kan föranleda återvinning till konkursboet. I första stycket anges vidare att förvaltaren i berättelsen skall anmärka huruvida anledning att misstänka gäldenärsbrott föreligger. Att anmärkningsskyldigheten är begränsad till gäldenärsbrott överensstämmer med gällande rätt.

I första stycket har också gjorts en ändring som betingas av terminologin i bokföringslagen (1976:125). Med anledning av ett påpekande under re-

missbehandlingen angående förvaltarens skyldighet att till berättelsen foga den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen vill jag erinra om att enskild näringsidkare som driver verksamhet med högst två årsanställda personer och vars årsomsättning understiger 200.000 kronor inte behöver göra årsbokslut, dvs. upprätta resultaträkning och balansräkning, se 1 § fjärde stycket och 11 § bokföringslagen. Med hänsyn till dessa bestämmelser kan det alltså inträffa att någon balansräkning inte finns upprättad.

Nuvarande föreskrift i första stycket om att förvaltaren skall skriva under förvaltarberättelsen har utmönstrats. Det är ändå uppenbart att berättelsen skall skrivas under av förvaltaren.

Enligt nuvarande lydelse av andra stycket skall förvaltaren hålla berättelsen tillgänglig för borgenärerna. Borgenär äger dessutom på begäran mot ersättning för kostnaden få avskrift av berättelsen. Kommittén anser det rimligt att varje borgenär på begäran utan kostnad skall tillställas berättelsen i avskrift (fotokopia). Som har framgått av den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.5) ansluter jag mig till detta förslag. Vidare bör förutom konkursdomaren tillsynsmyndigheten erhålla berättelsen i avskrift. Andra stycket har ändrats i enlighet med det sagda.

Tredje stycket är nytt. Enligt detta skall förvaltaren, om han finner att gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott, omedelbart underrätta allmän åklagare och därvid ange grunden för misstanken. Bestämmelsen har motiverats i avsnitt 5.2.8. Att förvaltaren gjort här avsedd anmälan till åklagaren fritar honom inte från skyldighet att anmärka misstanke om gäldenärsbrott i förvaltarberättelsen. Förvaltaren bör så utförligt som möjligt ange de skäl som enligt hans mening föranleder misstanken. Som har framgått av den allmänna motiveringen bör förvaltaren om han på grund av konkursutredningen finner skäl till misstanke om andra brott än gäldenärsbrott göra anmälan härom till polis eller åklagare. Någon egen utredning om sådana brott skall förvaltaren inte göra.

56 § Paragrafen innehåller bestämmelser om de berättelser förvaltaren halvårsvis skall avge (halvårsberättelse).

Enligt gällande ordning skall halvårsberättelsen granskas av rättens ombudsman, som skall vidarebefordra den till konkursdomaren jämte eventuella anmärkningar. Kommittén anser att konkursdomaren inte behöver få del av halvårsberättelserna och att dessa endast skall tillställas tillsynsmyndigheten. Vid remissbehandlingen har från något håll förordats att halvårsberättelserna skall inges även till konkursdomaren.

Gällande bestämmelser i 56 § innebär vidare att förvaltaren skall avlämna halvårsberättelse inom fjorton dagar efter utgången av varje juni och december månad. Ett par remissinstanser har framhållit att dessa tidpunkter är olämpliga. Remissinstanserna påpekar att förvaltarna är särskilt arbetsbelastade efter årsskiftet och att semester vanligen infaller i juli. Remissinstanserna förordar därför ändrade tider för avlämnande av halvårsberättelsen.

För min del anser jag att övervägande skäl talar för att halvårsberättelsen liksom boupptecknigen och förvaltarberättelsen skall ges in till konkursdomaren för att hos denne hållas tillgänglig för bl.a. borgenärerna. Dessutom skall naturligtvis berättelsen ges in till tillsynsmyndigheten för att ingå i underlaget för dennas kontroll. Tiderna för avlämnande av halvårsberättelsen bör ändras i enlighet med vad som föreslagits under remissbehandlingen.

Paragrafen har ändrats i enlighet med det sagda. I första stycket anges att halvårsberättelse i konkurs som inte är avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande mars eller september månad skall avlämnas inom två veckor därefter till tillsynsmyndigheten. Halvårsberättelse skall sedan så länge konkursen pågår avlämnas inom två veckor från utgången av varje mars och september månad.

Enligt andra stycket skall förvaltaren utan dröjsmål lämna konkursdomaren avskrift av berättelsen. Denna bestämmelse ersätter nuvarande föreskrift i 56 § andra stycket om skyldighet för rättens ombudsman att granska och till konkursdomaren ge in halvårsberättelse. Att tillsynsmyndigheten skall granska halvårsberättelsen är självklart.

57 § Paragrafen innehåller de nya bestämmelser om konkursbos bokföringsskyldighet som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.9).

I första stycket anges som huvudregel att förvaltaren, oavsett vad som gäller i fråga om bokföringsskyldighet för gäldenären, skall löpande bokföra in- och utbetalningar. Den s. k. kontantprincipen skall alltså tillämpas. Om god redovisningssed med hänsyn till särskilda förhållanden gör det påkallat, skall dock bokföringen ske på annat sätt. I de allmänna motiven har angivits vissa förhållanden som bör medföra tillämpning av undantagsregeln.

Det ankommer på bokföringsnämnden att genom råd och anvisningar ge vägledning i fråga om det närmare tillämpningsområdet för undantagsregeln och i övrigt ange de riktlinjer som behövs. Nämndens verksamhet i detta hänseende bör bedrivas i nära samarbete med RSV. I sin egenskap av centralt administrativt organ för tillsynsmyndigheterna har RSV nämligen till uppgift att biträda tillsynsmyndigheterna bl.a. med att skapa enhetliga rutiner och utforma blanketter. Tillsynsmyndigheternas uppgift i detta sammanhang är att se till att bokföringen bedrivs i enlighet med förevarande paragraf och utfärdade anvisningar. Tillsynsmyndigheten kan med stöd av 59 § vid behov infordra särskild redovisning av förvaltaren och inventera boet. I särskilt komplicerade fall får myndigheten med stöd av 59 § utse revisor för att granska förvaltarens räkenskaper.

I andra stycket föreskrivs att förvaltaren skall förvara räkenskapsmaterialet under minst tio år från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades. I övrigt skall 22 § bokföringslagen tillämpas. Av detta lagrum

framgår bl. a. att räkenskapsmaterialet skall bevaras i ordnat skick inom landet och att arkiveringsplikten även omfattar avtal och andra handlingar av särskild betydelse för att belysa rörelsens ekonomiska förhållanden. Frågan om arkivering av konkursgäldenärs räkenskapsmaterial i vissa fall regleras i 206 §.

Enligt paragrafens tredje stycke skall bestämmelserna i första stycket inte medföra inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara särskilt föreskriven för att möjliggöra kontroll över viss verksamhet. Bland de bestämmelser som har detta syfte kan här nämnas 24 § andra stycket förordningen (1949:341) om explosiva varor, 12–14 §§ förordningen (1949:723) ang. handel med skrot, lump och begagnat gods samt 70 § lagen (1977:293) om handel med drycker. Föreskriften i tredje stycket gäller inte de särskilda bestämmelser om hur bokföringsskyldigheten skall fullgöras som finns i den associationsrättsliga lagstiftningen. Dessa bestämmelser skall alltså inte tillämpas vid förvaltarens redovisning.

I skatteförfattningar finns särskilda bestämmelser om skyldighet att sörja för att visst underlag finns för deklarations- och uppgiftsskyldighet och för kontroll därav. Fjärde stycket av förevarande paragraf innehåller en erinran om att förvaltaren skall iaktta även sådana bestämmelser. Se bl.a. 24 § lagen (1968:430) om mervärdeskatt samt 20 och 37 §§ taxeringslagen (1956:623).

Genom hänvisning i 185 b § första stycket blir 57 § tillämplig även i konkurs som handläggs som mindre konkurs.

58 § I första stycket i paragrafen anges hur förvaltaren skall förfara med pengar som flyter in under förvaltningen. F.n. gäller att pengarna inom en vecka skall sättas in på bank mot ränta på konkursboets räkning. Detta behöver dock inte ske i den mån pengar behövs till betalning av löpande utgifter. I denna ordning föreslås inte någon ändring. Jag har således inte funnit tillräckliga skäl för att som föreslagits av några remissinstanser föreskriva att penningmedlen skall sättas in på postgirokonto. Nuvarande första stycket innehåller också föreskrifter enligt vilka rättens ombudsman skall godkänna den bank där insättning skall ske och att ombudsmannen skall medge vad som får hållas inne för betalning av löpande utgifter. Dessa frågor kan som kommittén har föreslagit utan olägenhet överlämnas åt förvaltaren att bedöma. Nämnda föreskrifter har därför fått utgå.

Första stycket gäller även mindre konkurs (185 b § första stycket). Detsamma gäller andra stycket om skyldighet för förvaltare att erlägga ränta till boet i vissa fall.

I paragrafens tredje stycke föreskrivs f.n. att förvaltaren, så länge konkursen pågår, inom en vecka efter utgången av varje kvartal skall till rättens ombudsman lämna räkning över boets inkomster och utgifter under det gångna kvartalet (kvartalsräkning). Om pengar under någon del av kvartalet stått inne på bank, skall vid räkningen fogas av banken bestyrkt

uppgift om insättningar och uttag som förekommit under kvartalet.

Enligt fjärde stycket gäller f.n. att förvaltaren även efter konkursens slut skall ha boets medel insatta på bank till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta konkursdomaren om i vilken bank medlen finns. Grunden till denna underrättelseplikt är att medel, som beräknats för utdelning, i vissa fall inte får lyftas förrän lång tid efter konkursens slut. Det har då ansetts bereda den som är berättigad till medlen trygghet att kunna få upplysning hos konkursdomaren om i vilken bank de är insatta. Förvaltaren skall dessutom inom en vecka från utgången av varje kalenderår till rättens ombudsman avge sådan redovisning som anges i tredje stycket. När det inte längre finns några medel att lyfta, skall ombudsmannen anmäla detta till konkursdomaren.

Kommittén föreslår att tidsfristen för avlämnande av kvartalsräkning förlängs till två veckor. Kommittén nämner att Sveriges grossistförbund framfört önskemål om en sådan ändring och därvid åberopat att bl.a. semestrar och svårigheter att få saldobesked från banker kan göra det svårt att iaktta frister på en vecka. Motsvarande förlängning föreslås av kommittén i fråga om sådan redovisning som avses i 58 § fjärde stycket. Vad kommittén har föreslagit på dessa punkter har inte mött någon erinran vid remissbehandlingen. Även jag godtar förslaget. Genom detta erhålls likformighet med vad som gäller beträffande halvårsberättelserna (56 §). Tredje och fjärde styckena har ändrats i enlighet härmed.

I gällande tredje stycke föreskrivs att kvartalsräkningen skall avlämnas till och granskas av rättens ombudsman samt hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären. Denna föreskrift motsvaras i kommitténs förslag av en bestämmelse att räkningen skall avlämnas till tillsynsmyndigheten. Enligt kommittén är det utan särskild föreskrift givet att räkningarna skall granskas av tillsynsmyndigheten. Kommitténs förslag har föranlett erinran från en remissinstans. Denna anser att konkursdomarens möjligheter att lämna upplysningar till borgenärerna inte bör minskas genom att vissa förvaltningshandlingar inte tillställs konkursdomaren utan bara tillsynsmyndigheten. Jag delar remissinstansens uppfattning. Förvaltaren bör alltså lämna avskrift av kvartalsräkningen till konkursdomaren.

Kommittén framhåller att handlingar som kommit in till tillsynsmyndigheten i princip är offentliga. Någon särskild föreskrift om att kvartalsräkning skall hållas tillgänglig för borgenärerna och gäldenären behövs därför ej längre. För min del vill jag erinra om att — som jag tidigare (avsnitt 5.3.5) har nämnt — frågan huruvida det skall finnas möjlighet att sekretessbelägga handlingar hos tillsynsmyndigheten kommer att prövas i annat sammanhang. Förevarande departementsförslag utgår liksom kommitténs förslag från att kvartalsräkningar är offentliga. Någon särskild bestämmelse som ger borgenärer och gäldenären rätt att ta del av dessa räkningar behövs därför inte.

I enlighet med det sagda föreskrivs i tredje stycket i förevarande

paragraf att förvaltaren skall avlämna kvartalsräkningen till tillsynsmyndigheten och lämna avskrift av räkningen till konkursdomaren.

I fjärde stycket har gjorts den ändringen att förvaltarens underrättelse om i vilken bank medel står inne efter konkursens slut skall lämnas till tillsynsmyndigheten i stället för som enligt gällande lag till konkursdomaren. Årligen skall redovisning avges till tillsynsmyndigheten inom två veckor efter kalenderårets utgång. På motsvarande sätt skall även anmälan om att medel inte vidare finns att lyfta göras av förvaltaren hos tillsynsmyndigheten.

Om överskott undantagsvis skulle uppstå i ett konkursbo, följer av bestämmelsen i första stycket av förevarande paragraf att sådant överskott skall stå inne på bank till dess det tas emot av gäldenären.

59 § Paragrafen anger tillsynsmyndighetens grundläggande skyldigheter och befogenheter. Regleringen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3.3). Lagrummet har sin närmaste motsvarighet i 59 § första stycket i gällande lag.

Tillsynsmyndighetens uppgifter framgår även av andra paragrafer än förevarande 59 §. Viktiga uppgifter är t.ex. att yttra sig i fråga om utseende av slutlig förvaltare (46 §, jfr 47 och 48 §§), om antalet förvaltare (41 och 47 §§) och om tillsättande av rådgivare och/eller förlikningsman (50 a §), granska berättelser enligt 55 och 56 §§ samt kvartalsräkningar (58 §), lämna upplysningar till bl.a. konkursdomaren och borgenärer (60 §), göra framställning om att olämplig förvaltare skall entledigas och yttra sig över annans framställning (80 §), yttra sig över arvodesanspråk (85 §), göra framställning om att gäldenären åläggs reseförbud m.m. (88 §) eller att denne hämtas eller häktas (95 §), ta emot gäldenärens pass i förekommande fall (88 §), granska och yttra sig över (ev. klandra) förvaltarens slutredovisning (189 och 191 §§) och i förekommande fall förvara gäldenärens bokföring efter konkursen (206 §). Tillsynsmyndigheten får fullfölja talan mot beslut av konkursdomaren i den utsträckning 210 a § anger.

Uppgifter som ligger utanför den egentliga tillsynen är att avgöra tvist om hur mycket av gäldenärens arbetsinkomst som skall tillkomma konkursboet, m. m. (27 och 98 §§) samt att avgöra vilken mening som skall gälla om flera förvaltare utsetts och majoritet för viss mening inte föreligger (50 §).

Konkursdomaren utövar inte någon tillsyn över förvaltningen och skall således inte hålla någon uppsikt över förvaltarens verksamhet.

Enligt paragrafen skall tillsynsmyndigheten övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med KL och andra författningar. Detta innebär att en materiell tillsyn skall utövas över konkursförvaltningen. Häri ingår bl.a. att tillse att förfarandet inte drar med sig onödiga kostnader. Intresset av ett billigt förfarande måste dock som jag framhållit i de allmänna motiven vägas mot de vinster som

exempelvis vissa -- i och för sig kostsamma -- åtgärder kan tänkas medföra för boet. Enligt paragrafens andra mening skall särskilt tillses att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan. Även i detta hänseende måste en avvägning göras. Ett uppskov med avvecklingen kan ibland vara till fördel för boet. Viktigt är att en konkurs inte får förhalas i syfte att gäldenären skall hinna förvärva ytterligare egendom. Bland de författningar utom KL och KF vilkas efterlevnad tillsynsmyndigheten skall övervaka märks lönegarantilagen och den arbetsrättsliga lagstiftningen – t. ex. lagen (1974: 12) om anställningsskydd – och skatterättslig lagstiftning – t. ex. lagen (1968: 430) om mervärdeskatt. Tillsynen skall naturligtvis i första hand grundas på de redogörelser som en förvaltare normalt har att lämna, dvs. förutom kvartalsräkningar förvaltarberättelse (55 §) och halvårsberättelser (56 §). Därutöver får myndigheten vid behov begära ytterligare upplysningar av förvaltaren. En uttrycklig befogenhet härtill finns föreskriven i 60 § första stycket. Myndigheten har vidare enligt förevarande paragraf (tredje meningen) rätt att när som helst fordra särskild redovisning av förvaltaren.

I tillsynen ingår också att övervaka att förvaltarens berättelser och kvartalsräkningar kommer in i rätt tid.

Tillsynsmyndigheten har vidare att se till att förvaltaren utreder om anledning till misstanke om gäldenärsbrott föreligger och att han inger anmälan enligt 55 § tredje stycket när så är påkallat. I denna del torde tillsynsmyndigheten i sin egenskap av kronofogdemyndighet ha möjligheter att vara förvaltaren behjälplig med upplysningar om gäldenärens verksamhet.

Jag har i den allmänna motiveringen understrukit vikten av att samhället med hänsyn till sitt ansvar bl.a. för sysselsättningen har insyn i konkursförvaltningen. Även denna aspekt måste beaktas vid fullgörandet av tillsynen. Om konkursgäldenären har drivit rörelse, bör tillsynsmyndigheten således bl.a. göra förvaltaren uppmärksam på de olika möjligheter till stöd från det allmänna som kan finnas och som kan underlätta en fortsatt drift av rörelsen. När det gäller sysselsättningsfrågor bör tillsynsmyndigheten samråda med de olika organ som är verksamma inom arbetsmarknads- och regionalpolitiken. Jag erinrar om att kronofogdemyndigheterna sedan länge samarbetar med sådana organ. Till undvikande av missförstånd vill jag framhålla att det är förvaltaren som med beaktande av samtliga borgenärers rätt ensam har att bestämma i de olika förvaltningsfrågorna och att han inte är skyldig att samråda med tillsynsmyndigheten i dessa. Tillsynsmyndighetens uppgift i detta sammanhang är alltså närmast av informativ karaktär.

Tillsynsmyndigheten har även att utöva en formell tillsyn över förvaltningen, dvs. att övervaka att räkenskaperna förs på ett sätt som överensstämmer med 57 § och de råd och anvisningar rörande bokföring som kan ha utfärdats. Enligt 60 § första stycket skall tillsynsmyndigheten ha tillgång

till förvaltarens bokföring. Myndigheten får enligt tredje meningen i förevarande paragraf vid behov inventera konkursboets kassa och övriga tillgångar samt – som nyss nämnts – infordra särskild redovisning av förvaltaren.

Bestämmelserna om kvartalsräkning i 58 § tredje stycket innehåller ingen föreskrift om att förvaltaren vid denna skall foga verifikationer på de inkomster och utgifter som förekommit under den aktuella perioden. Inte heller har förvaltaren ålagts att förete utdelningsverifikationer, t.ex. när han enligt 58 § fjärde stycket gör anmälan om att medel tillställts borgenärerna eller att det inte vidare finns medel att lyfta. Så snart anledning förekommer bör tillsynsmyndigheten emellertid med stöd av förevarande 59 § fordra in bevis av förvaltaren angående uppgivna inkomster och utgifter resp. verkställd utdelning.

För att tillsynen skall kunna utföras på ett tillfredsställande sätt i mera komplicerade konkurser fordras ofta särskild sakkunskap i företagsekonomiskt och revisionstekniskt avseende. Det är som jag har anmärkt i den allmänna motiveringen önskvärt att erforderlig expertis i möjligaste mån knyts till själva tillsynsmyndigheten. Jag kan nämna att tjänster kommer att inrättas vid de tre största kronofogdemyndigheterna i landet för utredning, bedömning och rådgivning i företagsekonomiska och revisionstekniska frågor. Dessa tjänstemän bör kunna utnyttjas även vid tillsynen i konkurser. I övrigt torde sett på kort sikt tillsynsmyndighetens behov av expertis få tillgodoses genom att tjänstemän vid länsstyrelserna anlitas. Det bör också vara möjligt för myndigheten att konsultera utomstående experter.

När det gäller revisionsteknisk expertis föreskrivs i fjärde meningen av förevarande paragraf att tillsynsmyndigheten, om särskilda omständigheter föranleder det, äger utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt. Ett sådant förordnande bör utfärdas endast i den mån utomstående personer måste anlitas. Det får i senare sammanhang övervägas om särskilda bestämmelser om skyldighet för tjänsteman vid länsstyrelse att motta revisionsuppdrag eller eljest biträda tillsynsmyndigheten är erforderliga.

Ersättning till revisor som utses enligt 59 § fjärde meningen är att anse som en myndighetens kostnad. Den skall sålunda inte debiteras konkursboet. Indirekt berörs naturligtvis konkursboet av revisorskostnaden genom att denna kan påverka storleken av statens ersättning för tillsynskostnad enligt 42 § fjärde stycket.

Tillsynsmyndighetens skyldighet att övervaka förvaltarens verksamhet upphör inte i och med konkursens avslutande utan omfattar även t.ex. kontroll av sådana förvaltaråtgärder som föreskrivs i 58 § fjärde stycket.

I tillsynsmyndighetens uppgift att verka för att konkursförvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt ligger också att myndigheten generellt bör verka för en riktig och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter

rörande konkursförvaltning. Detta kan ske genom allmänna råd och upplysningar. Informationen kan avse både praktiska och rättsliga frågor. I samband härmed bör blanketter och formulär för olika åtgärder tillhandahållas dem som brukar anlitas som förvaltare. Även kurser kan behöva anordnas. Det är naturligtvis inte ändamålsenligt att var och en av landets tillsynsmyndigheter på egen hand bedriver här avsedd verksamhet. Det synes mig lämpligt att RSV i sin egenskap av centralt administrativt organ medverkar. Jag vill starkt understryka att varken RSV eller tillsynsmyndighet skall utfärda några bindande föreskrifter eller anvisningar för förvaltarnas arbete. Här är i stället fråga om att genom råd och information underlätta för förvaltarna i deras olika förvaltningsuppgifter.

Naturligtvis står det den enskilda tillsynsmyndigheten fritt att vid sidan av den information som kan komma till stånd med biträde av RSV vid behov utfärda de allmänna råd och upplysningar för förvaltarna inom myndighetens verksamhetsområde som betingas av lokala förhållanden eller myndighetens egna iakttagelser.

Jag vill tillägga att RSV i sin egenskap av centralt organ för administrationen av kronofogdemyndigheterna har ett ansvar för att tillsynsverksamheten bedrivs på ett enhetligt sätt över hela landet. RSV bör bl.a. se till att informationsutbyte kommer till stånd mellan de olika myndigheterna. Till RSV:s uppgifter i detta sammanhang hör också att sörja för utbildning av kronofogdemyndigheternas personal. Jag räknar med att verket redan innan reformen sätts i kraft sätter in betydande resurser för att tillgodose behovet av utbildning för de nya uppgifterna.

Enligt 185 a § tredje stycket gäller 59 § även beträffande tillsynen över förvaltningen i mindre konkurs.

60 § Motsvarighet till bestämmelserna i denna paragraf finns i 59 § andra och fjärde styckena i gällande lag.

Första stycket föreskriver att tillsynsmyndigheten och granskningsman har rätt att få tillgång till bokföringen och att på begäran få upplysningar av förvaltaren om boet.

F.n. föreskrivs i 59 § tredje stycket att borgenär och gäldenären har rätt att ta del av redovisningshandlingar som förvaltaren har gett in till rättens ombudsman. Med hänsyn till att den redovisning som ges in till tillsynsmyndigheten är offentlig behövs inte någon motsvarighet till denna bestämmelse (jfr vid 58 § ovan).

Gällande lag (59 § fjärde stycket) föreskriver skyldighet för rättens ombudsman och förvaltaren att på begäran meddela upplysningar om boet till konkursdomaren, borgenär eller gäldenären. Kommittén föreslår att motsvarande upplysningsskyldighet skall åvila tillsynsmyndigheten och förvaltaren. Kommittén föreslår vidare att tillsynsmyndigheten skall vara skyldig att lämna granskningsman upplysningar om boet. Någon sådan upplysningsplikt finns f.n. inte för rättens ombudsman. Jag ansluter mig till

kommitténs förslag. Bestämmelser i ämnet har tagits upp i andra stycket av förevarande paragraf. Konkursdomaren kan ha intresse av att få upplysningar av tillsynsmyndigheten och förvaltaren t.ex. för prövningen av frågan om konkursen bör avskrivas enligt 186 §.

Till följd av bestämmelserna i 185 § a tredje stycket och 185 b § första stycket gäller 60 § även i mindre konkurs.

Jag vill erinra om att förvaltaren vid sidan av den upplysningsplikt som åvilar honom enligt 60 § har skyldighet att informera vederbörande arbetstagarorganisation om förvaltningen till följd av reglerna i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (18–22 §§).

61 § Denna paragraf motsvaras i gällande lag av 60 §, där regler ges om fortsättande eller återupptagande av rörelse. Om gäldenären har idkat rörelse, får denna enligt gällande lag drivas vidare för konkursboets räkning endast i den mån det är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av boet.

Kommittén anser att nuvarande reglering är onödigt sträng. Som förutsättning för fortsatt drift bör det enligt kommitténs mening räcka med att det befinns ändamålsenligt. Kommitténs förslag har i allmänhet godtagits av remissinstanserna. LO har dock med hänsyn till arbetstagarintressena förordat en bestämmelse om att förutsättningarna för fortsatt verksamhet alltid skall prövas.

För egen del vill jag först framhålla att en utvidgning av möjligheterna att fortsätta driften står i samklang med de ökade möjligheter till stöd och bidrag av det allmänna som numera föreligger och som kan bli av betydelse även i konkurs. Som framgår av vad jag tidigare (avsnitt 5.1) har framhållit måste en förvaltare i allmänhet inom den ram som hänsynstagandet till borgenärernas intressen utgör ta även sysselsättningspolitiska hänsyn. En förvaltare måste således noga utreda vilka lösningar som är bäst ägnade att tillgodose såväl borgenärsintressena som de sysselsättningspolitiska intressena. Mot bakgrund av det sagda anser jag att skäl ej föreligger för den av LO förordade regleringen. Jag vill tillägga att frågan om en rörelse skall läggas ned eller drivas vidare normalt torde falla under reglerna i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet angående s.k. primär förhandlingsskyldighet (jfr avsnitt 5.2.6). Jag ansluter mig alltså till kommitténs förslag. 61 § har ändrats i enlighet härmed.

F.n. fordras samtycke av rättens ombudsman och i vissa fall av borgenärskollektivet till att en rörelse fortsätts. Reglerna härom har utmönstrats i enlighet med de överväganden som redovisats i de allmänna motiven (avsnitt 5.2.5). Frågan om gäldenärens rörelse skall fortsätta eller läggas ned får i regel anses vara en sådan viktigare fråga som avses i 51 a §. Förvaltaren skall alltså innan han beslutar i saken samråda med särskilt berörda borgenärer, om hinder mot detta inte föreligger. Om det lämpligen kan ske, skall han även samråda med gäldenären. Nuvarande bestäm-

melse om att gäldenären skall höras har med hänsyn härtill utgått.

Enligt gällande ordning (60 § fjärde meningen) får gäldenärens rörelse inte fortsättas längre än ett år från första borgenärssammanträdet, om inte en kvalificerad majoritet av borgenärerna går med på det. Ettårsbegränsningen skall ses mot bakgrund av att varken borgenärerna eller gäldenären bör behöva finna sig i att konkursförfarandet blir alltför långdraget. Enligt förevarande förslag får gäldenärens rörelse ej fortsättas mer än ett år från första borgenärssammanträdet om det inte föreligger särskilda skäl. Ett särskilt skäl att fortsätta rörelsen längre än ett år kan t.ex. vara att det yppats möjligheter till en fördelaktig överlåtelse av rörelsen i dess helhet. Enligt 59 § har tillsynsmyndigheten att övervaka att avvecklingen av en konkurs inte fördröjs i onödan.

62 § Enligt 61 § i gällande lag får egendomen i konkursboet med vissa undantag inte säljas före första borgenärssammanträdet. Efter detta skall egendomen enligt 62 § i gällande lag i princip säljas så snart som möjligt.

Förevarande paragraf, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.5), uppställer som grundregel att konkursboets egendom skall säljas så snart det lämpligen kan ske. Denna regel kan sägas ersätta gällande reglering i 61 och 62 §§.

Försäljningen av egendomen ankommer i princip på förvaltaren. Även interimsförvaltaren kan få ta ställning till försäljningsfråga. Den nya regleringen innebär att förvaltaren kan låta försäljningen anstå en kortare tid, om förmånligare villkor kan uppnås därigenom. Även ett längre uppskov med realisation bör kunna äga rum, om det finns goda skäl att anta att detta leder till bättre resultat. En anledning till anstånd kan också vara att gäldenären kan väntas komma med ackordsförslag (jfr 66 §).

I huvudsaklig överensstämmelse med de undantag som f.n. föreskrivs i 62 § skall avsteg från grundregeln göras om det föranleds av bestämmelserna i 61, 63 och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.

Det ankommer på gäldenär som med stöd av 63 § vill ha uppskov med försäljning att visa att han i hovrätten har anfört besvär mot beslutet att försätta honom i konkurs.

Regleringen i 62 § ersätter sålunda nuvarande 61 § första stycket. Bestämmelserna i 61 § andra och tredje styckena ersätts i förslaget av 67 § första stycket.

64 och 65 §§ Ett av de i 62 § i gällande lag föreskrivna undantagen från huvudregeln att boets egendom skall säljas snarast möjligt efter första borgenärssammanträdet föranleds av bestämmelserna i 64 § KL. I denna paragraf finns vissa regler om uppskov med försäljningen. Väcker förvaltaren fråga om sådant uppskov eller gör borgenär eller gäldenären framställning därom hos rättens ombudsman, får ombudsmannen och för-

valtaren besluta att försäljningen skall anstå viss tid, dock högst sex månader från första borgenärssammanträdet. Kan ombudsmannen och förvaltaren inte enas eller är borgenär eller gäldenären missnöjd med deras beslut eller har längre uppskov yrkats, skall borgenärerna sammanträda för att besluta i saken. Längre uppskov än ett år får ske endast under förutsättning att en kvalificerad majoritet bland borgenärerna är ense om det. Rättens ombudsman kan bestämma att försäljningen skall anstå till dess att frågan om uppskov avgörs. I 65 § ges vissa föreskrifter som knyter an till 64 §.

Med den nya regleringen i 62 § rörande tidpunkten för försäljning av boets egendom blir de särskilda uppskovsbestämmelserna i 64 § och därtill anslutande bestämmelser i 65 § obehövliga. På grund härav har 64 och 65 §§ upphävts i förslaget.

66 § Om gäldenären kommer in med ackordsförslag under konkursen, får enligt 66 § i gällande lag boets egendom inte utan samtycke av rättens ombudsman säljas innan ackordsfrågan avgjorts. Hinder mot försäljning föreligger dock inte, om den är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som anges i 171 §, dvs. för betalning av konkurskostnader eller massafordringar eller förmånsberättigade fordringar.

Av den angivna regleringen framgår att förvaltaren i två fall själv får bestämma om försäljning, när gäldenären kommit in med ackordsförslag men innan ackordsfrågan blivit avgjord. Förutom försäljning för ändamål som sägs i 171 § kan förvaltaren sålunda besluta om sådan försäljning som är förenlig med ackordsförslaget.

I andra fall än de nu nämnda krävs samtycke av rättens ombudsman för att egendom skall få säljas trots att gäldenären har kommit in med ackordsförslag. Kommittén föreslår att det överlämnas åt förvaltaren att avgöra även sådana fall där det f.n. fordras samtycke av rättens ombudsman. För att egendom skall få avyttras i andra lägen än där försäljning är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som avses i 171 § bör emellertid enligt kommittén krävas att det föreligger särskilda skäl. Jag godtar kommitténs förslag som inte har föranlett någon erinran vid remissbehandlingen. Paragrafen har ändrats i enlighet härmed.

Särskilda skäl för försäljning kan föreligga om en snabb försäljning är mycket väsentlig för konkursboet.Situationen kan också vara den att försäljning redan har påbörjats när ackordsförslag kommer in och att det är mycket olägligt att stoppa den. I synnerhet om det finns små utsikter att uppnå ackord kan det vara olämpligt att då fördröja avvecklingen av boet.

I de mera betydelsefulla realisationsspörsmål som kan uppkomma i fall som avses i 66 § bör förvaltaren i regel höra gäldenären enligt 51 a §.

Ytterligare undantag från försäljningsförbudet enligt förevarande paragraf föreskrivs i 67 § första stycket.

67 § I 61 § första stycket i gällande lag föreskrivs att försäljning av egendom i boet inte får äga rum före första borgenärssammanträdet utöver vad som kan föranledas av bestämmelserna i 23, 24, 60 och 73 §§. Andra och tredje styckena i nämnda 61 § föreskriver beträffande lös egendom vissa ytterligare undantag från huvudregeln i första stycket. Enligt nuvarande 67 § första stycket skall vad som i 63, 64 och 66 §§ KL är föreskrivet om uppskov med försäljning av egendom inte utgöra hinder mot sådan försäljning som enligt 61 § KL får äga rum även före första borgenärssammanträdet.

Som har framgått tidigare skall 64 § KL upphävas. Motsvarigheten till nuvarande 60 § har i departementsförslaget upptagits som 61 §. Som också framgått har gällande krav i KL på samtycke av rättens ombudsman utgått (jfr 61 § tredje stycket KL). Av 62 § i departementsförslaget följer att boets egendom som regel skall säljas så snart det lämpligen kan ske. Med beaktande av det nu anförda har första stycket i förevarande paragraf utformats. Stycket kan sägas i sak motsvara regleringen i nuvarande 67 § första stycket jämfört med nuvarande 61 §.

F.n. föreskrivs i 61 § andra stycket att lös egendom, som gäldenären anvisar, såvitt lämpligt skall säljas i första hand för betalning av utgifter för boet i där avsedda fall. Vidare gäller enligt tredje stycket i samma paragraf att gäldenären, när det lämpligen kan ske, skall höras beträffande försäljning som avses i andra stycket. Dessa föreskrifter har ingen motsvarighet i förevarande paragrafs första stycke. Jag delar kommitténs mening att den generella föreskriften om gäldenärens hörande (51 a § andra meningen) är tillräcklig i nu berörda hänseenden.

I andra stycket av förevarande paragraf har inte gjorts annan ändring än som föranleds av att rättens ombudsman inte vidare skall förekomma.

69 § I gällande 69 § föreskrivs att förvaltaren skall underrätta rättens ombudsman, innan han efter första borgenärssammanträdet vidtar åtgärd för försäljning av egendom i boet. Bestämmelsen är *tillämplig* i de fall då förvaltaren enligt gällande lag inte är skyldig att begära samtycke av rättens ombudsman till försäljning. Ombudsmannen har nämligen ansetts böra hållas informerad om hur långt realisationsförfarandet fortskridit för att få tillfälle att framställa lämpliga erinringar angående tid och närmare anordningar för auktion m.m. Med hänsyn till de uppgifter som enligt departementsförslaget ankommer på förvaltaren och tillsynsmyndigheten behövs inte någon motsvarighet till 69 § i gällande lag. Paragrafen föreslås därför upphävd.

70 § I denna paragraf ges regler om hur försäljning av i konkursboet ingående fast egendom skall ske. I paragrafen har skett ändringar som föranleds av att gällande krav på samtycke m.m. till vissa förvaltningsåtgärder skall utmönstras. Förvaltaren får således på egen hand bedöma i

vad mån en försäljning i annan ordning än den exekutiva är fördelaktigare för boet. Samråd enligt 51 a § är naturligtvis ofta påkallat i denna fråga.

71 § Paragrafen innehåller bestämmelser om försäljning av lös egendom och har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.5).

Försäljning av lös egendom, som inte sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, förutsätts enligt nuvarande första stycket normalt äga rum på auktion. Även försäljning i annan ordning kan förekomma men detta kräver särskilt samtycke av rättens ombudsman eller borgenärerna.

Enligt den nya regleringen i första stycket skall försäljning av lös egendom som inte sker genom fortsättande av rörelse äga rum på auktion eller i annan ordning efter vad förvaltaren finner vara mest fördelaktigt för boet. Bestämmelsen innebär att förvaltaren utan att behöva inhämta samtycke från något håll får välja det försäljningssätt som han med hänsyn till egendomens beskaffenhet och andra omständigheter anser vara mest fördelaktigt i det aktuella fallet. Försäljning av lös egendom på auktion och under hand skall alltså vara likställda alternativ i fortsättningen. Härigenom kommer en i princip likartad ordning att gälla i fråga om försäljning av fast och lös egendom (jfr 70 § första stycket). Liksom beträffande fast egendom kan det finnas anledning till samråd enligt 51 a § om det lämpligaste försäljningssättet. Den nya ordningen föranleder ändringar även i paragrafens tredje stycke.

Enligt förevarande paragrafs andra stycke gäller att lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, inte utan hans medgivande får säljas på annat sätt än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen (jfr undantag i tredje stycket). I denna ordning görs ingen ändring (se avsnitt 5.2.5). Bestämmelsen innebär undantag från den nya principen att förvaltaren självständigt avgör förvaltningsfrågorna (se även 76 §).

72 § Om rättens ombudsman eller borgenärerna samtycker till underhandsförsäljning av fast eller lös egendom, när visst anbud inte föreligger och blir antaget, skall enligt 72 § KL ges föreskrifter till förebyggande av försäljning till underpris. Som exempel på vad sådana föreskrifter kan gå ut på anges i paragrafen infordrande av anbud, lägsta försäljningspris och värdering av egendomen genom sakkunnig.

Till följd av ändringarna i 70 och 71 §§ behöver förvaltaren i princip inte utverka något samtycke till att få sälja egendom under hand. Lös egendom vari borgenär har särskild förmånsrätt får dock enligt 71 § andra stycket inte utan dennes samtycke säljas annat än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen (jfr visst undantag i tredje stycket). Regleringen i 72 § torde knappast ta sikte på sådant samtycke som avses i 71 § andra stycket.

Av det sagda följer att bestämmelserna i 72 § inte vidare blir tillämpliga.

Det föreslås därför att paragrafen upphävs.

På grund av bestämmelsen i 51 a § kan förvaltaren vid underhandsförsäljning av mera omfattande egendom böra samråda med särskilt berörda borgenärer om lägsta pris och andra villkor som är av betydelse i försäljningsfrågan.

76 § Om konkursbos egendom skall säljas på auktion genom förvaltarens försorg, skall denne enligt 74 § KL låta kungöra auktionen på sätt och inom tid som föreskrivs i utsökningslagen för kungörande av auktion i motsvarande fall. Kungörelsen behöver dock inte föras in i Post- och Inrikes Tidningar. De bestämmelser som här är av betydelse finns i 89–91 §§ utsökningslagen, 20 § lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom (jfr 21 och 23 §§ kungörelsen (1971:1097) om exekution i fast egendom), 6 § lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m.m. (jfr 7 och 9 §§ kungörelsen (1971:1102) om exekution i luftfartyg m.m.) samt 6 § lagen (1973:1130) om exekutiv försäljning av registrerat skepp m.m. (jfr 5–7 och 10 §§ förordningen (1975:943) om exekution i registrerat skepp m.m.).

I gällande lydelse av 76 § föreskrivs att förvaltaren, om han finner kungörelsesättet enligt 74 § inte vara ägnat att ge kungörelsen tillräcklig offentlighet, skall vidta de ytterligare åtgärder som kan anses behövliga. De bestämmelser som förvaltaren enligt det nyss sagda skall tillämpa i fråga om kungörande av auktionen har nyligen varit föremål för översyn. Bestämmelserna ger förvaltaren möjlighet att anpassa kungörandet till förhållandena i det enskilda fallet. I fråga om kungörelse av auktion på lös egendom skall förvaltaren sålunda bestämma i vilken eller vilka ortstidningar kungörelsen skall införas och i övrigt kungöra auktionen på lämpligt sätt. När det gäller auktion på t.ex. fast egendom ger 4 § lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m. förvaltaren möjlighet att utvidga kungörandet utöver det obligatoriska kungörandet i ortstidning. Med hänsyn härtill har den nu ifrågavarande föreskriften i 76 § fått utgå.

Enligt gällande 76 § skall vidare förvaltaren, om han i något fall finner det tillräckligt att auktionen kungörs i mindre utsträckning än som föreskrivs i 74 §, begära samtycke till det av rättens ombudsman. I förslaget har kravet på samtycke av rättens ombudsman bortfallit. Förvaltaren får alltså själv bestämma om inskränkning i kungörandet. Dock föreskrivs i överensstämmelse med gällande lydelse av 76 § när det gäller kungörande av auktion på fast egendom m.m. och på lös egendom vari borgenär har särskild förmånsrätt att inskränkning i kungörandet inte får ske utan samtycke av gäldenären resp. den borgenär som har särskild förmånsrätt i egendomen.

77 § Enligt 77 § i gällande lag skall förvaltaren snarast möjligt vidta nöd-

vändiga åtgärder för indrivning av boets utestående fordringar. Uppskov med indrivningen kan dock ske med tillämpning av bestämmelserna i 64 och 65 §§ om uppskov med försäljning av boets egendom. Om fordran inte kan indrivas utan att rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande anhängiggörs eller skiljedom påkallas, gäller föreskrifterna i 79 §. Anhängiggörs inte rättegång etc. eller påkallas ej skiljedom och kommer inte heller förlikning till stånd, skall fordringen i princip avyttras som annan lös egendom. Innebörden av 77 § är sålunda att utestående fordringar i första hand skall realiseras genom indrivning.

Som framgått skall 64 och 65 §§ KL upphävas. Även motsvarande uppskovsregler i förevarande 77 § bör utgå. I linje med bestämmelsen i 62 § föreskrivs att förvaltaren skall föranstalta om indrivning av boets fordringar så snart det lämpligen kan ske.

Som framgår i det följande föreslås att 79 § KL skall upphävas. Till följd därav utgår hänvisningen i 77 § till sagda paragraf. Det bör tilläggas att förvaltaren liksom enligt gällande lag får avyttra fordringen som annan lös egendom när indrivning genom krav har misslyckats och rättegång etc. eller förlikning inte kan antas ge bättre resultat än en försäljning av fordringen.

En effektiv indrivning förutsätter att förvaltaren har en smidig kontorsorganisation med noggrant utarbetade rutiner. Jag vill erinra om att kravet på en sådan kontorsorganisation hör till de krav på förvaltarens kompetens som följer av 44 § (jfr avsnitt 5.2.1).

78 § Om förlikningsanbud har lämnats angående osäker eller tvistig tillgång och förvaltaren finner det fördelaktigt för boet att anbudet antas, skall han enligt 78 § i gällande lag begära samtycke därtill av borgenärerna, när tillgången utgörs av fast egendom, och annars av rättens ombudsman. Godkänner denne inte anbudet, får förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärerna. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren höra gäldenären innan förlikning ingås. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer han säkerhet för vad som bjuds, har han rätt att själv utföra tvisten.

Paragrafen torde gälla såväl processuell förlikning som förlikning utom rätta.

I förevarande paragraf har kraven på samtycke till förlikning utgått. Även den särskilda föreskriften om gäldenärens hörande har utmönstrats. Till följd härav gäller att förvaltaren i princip självständigt får avgöra, huruvida förlikningsanbud bör antas. I enlighet med de generella reglerna i 51 a § kan han emellertid behöva höra särskilt berörda borgenärer och gäldenären.

Enligt paragrafens andra mening har gäldenären, om han ställer säkerhet för vad som bjuds genom förlikning, rätt att själv utföra tvisten. Detta överensstämmer i sak med gällande lag. För tydlighets skull bör påpekas

att gäldenären har denna rätt oavsett om han har hörts eller ej.

79 § Förvaltaren är behörig ställföreträdare för konkursboet som part i rättegång lika väl som han företräder boet i andra sammanhang. Detta gäller såväl interimsförvaltaren som den slutlige förvaltaren. Beträffande förvaltarens befogenheter ges emellertid i 79 § i gällande lag föreskrifter av huvudsaklig innebörd att han inte utan samtycke av rättens ombudsman får föra eller fullfölja talan för boets räkning. Detsamma gäller i fråga om lagsökning, betalningsföreläggande och skiljeförfarande. Om förvaltaren underlåter att inhämta föreskrivet samtycke av rättens ombudsman, är det utan verkan på målet. Bristande samtycke av rättens ombudsman hindrar med andra ord inte processen. Förvaltaren ansvarar dock för kostnad och skada som kan uppkomma för boet.

I överensstämmelse med de principer för förvaltningens bedrivande som förordats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.5) bör förvaltaren själv bedöma, om talan i rättegång eller motsvarande bör föras eller fullföljas. Det är givet att han därvid enbart skall se till boets bästa. Han bör av kostnadsskäl inte inlåta sig i andra rättegångar än där det finns goda utsikter till framgång. Även i detta sammanhang bör erinras om samrådsbestämmelserna i 51 a §. Med hänvisning till det sagda bör 79 § upphävas.

I 22 § KL finns regler för det fallet att rättegång pågår mellan gäldenären och tredje man vid tiden för konkursbeslutet.

Vad angår borgenärs talerätt gäller enligt 40 b § att han på eget kostnadsansvar kan föra talan om återvinning för den händelse förvaltaren inte vill föra sådan talan och inte heller ingår förlikning i saken.

80 § I denna paragraf finns bestämmelser om entledigande av förvaltare. F.n. föreskrivs i första stycket att — om förvaltare visar motvilja, oskicklighet eller försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag — rättens ombudsman, granskningsman, borgenär eller gäldenären får göra anmälan om förhållandet hos konkursdomaren. Enligt andra stycket i gällande lydelse får konkursdomaren, om anmälan görs eller han eljest finner anledning till anmärkning mot förvaltare, tillhålla denne att fullgöra sina åligganden eller skilja honom från befattningen.

Första stycket i förslaget ersätter de nuvarande första och andra styckena. Enligt första meningen skall förvaltare på egen begäran entledigas av konkursdomaren, om han visar skäl till det. Konkursdomaren skall pröva om giltigt skäl finns för avsägelsen. Det ligger emellertid i sakens natur att konkursboet i de flesta fall inte är betjänt av en förvaltare som är kvar mot sin vilja. I andra meningen föreskrivs att förvaltare som inte finnes vara lämplig eller av annan orsak bör skiljas från uppdraget skall entledigas av konkursdomaren. Beslut om entledigande förutsätter dock att framställning härom har gjorts av tillsynsmyndigheten, granskningsman, borgenär eller gäldenären. Det ankommer på konkursdomaren

att pröva om skäl till entledigande föreligger.

Konkursdomaren kan inte entledига förvaltare av eget initiativ. Detta hänger samman med att konkursdomaren i det nya systemet inte längre skall svara för någon tillsyn. Konkursdomaren skall alltså inte självmant ingripa mot försumlig förvaltare och det åligger honom inte att fortlöpande hålla uppsikt över dennes verksamhet.

Det är tillsynsmyndighetens sak att tillhålla förvaltare, som inte utför sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt, att fullgöra sina åligganden. Någon särskild föreskrift på denna punkt är inte behövlig.

Andra stycket svarar mot tredje stycket i den gällande lydelsen. Innan förvaltare entledigas, skall konkursdomaren inhämta yttrande av tillsynsmyndigheten, förutsatt att denna ej själv gjort framställning i saken. Av allmänna regler följer att förvaltare inte får entledigas utan att först ha blivit hörd.

I överensstämmelse med gällande rätt skall borgenärerna enligt föreskrift i andra stycket ges tillfälle att yttra sig vid sammanträde inför konkursdomaren, innan slutlig förvaltare entledigas. Detta ligger i linje med att de skall höras, innan sådan förvaltare utses (se 46 §). Eventuellt utseende av ny förvaltare kan lämpligen bestämmas att äga rum vid samma sammanträde.

Beslut om entledigande kan överklagas men länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas (210 §).

Förvaltare som entledigas före konkursens slut skall enligt 189 § första stycket ofördröjligen lämna redovisning för sin förvaltning.

I fråga om entledigande av förvaltare i mindre konkurs skall, enligt 185 a § fjärde stycket första meningen, 80 § gälla i tillämpliga delar.

81 § Denna paragraf innehåller bestämmelser om fördelningen av konkurskostnaderna på olika slags egendom i konkursboet. Reglerna torde böra tillämpas även på sådana kostnader som är att hänföra till massaskulder.

Rättens ombudsmans avskaffande har föranlett ändring i första stycket. Vidare har arvode till rådgivare/förlikningsman enligt 50 a § ansetts böra på samma sätt som arvode till förvaltare omfattas av regleringen i 81 §.

82 och 83 §§ Dessa paragrafer innehåller de grundläggande bestämmelserna om bestämmande av arvode till förvaltare. Vad som f.n. föreskrivs om rättens ombudsman har utgått. Till följd av hänvisning i 50 a § femte stycket skall 82 § andra och tredje styckena samt 83 § ha motsvarande tillämpning beträffande arvode enligt 50 a §.

84 § Här finns regler rörande framställning om förvaltararvode.

Om förvaltare för viss förvaltningsåtgärd anlitat annan och ersättning därför tillgodoförts denne, skall enligt föreskrift i 84 § första stycket i

gällande lag detta anges i förvaltarens arbetsredogörelse. Som exempel på sådan åtgärd nämns i lagrummet förrättande av bouppteckning, utförande av rättegång och hållande av auktion. Enligt 52 § får förvaltaren vid behov anlita sakkunnigt biträde för viss förvaltningsåtgärd. Förevarande paragraf har ändrats så att exemplifieringen utgått och regleringen i stället knutits an till bestämmelsen i 52 §. I fråga om ersättning till sådant biträde kan hänvisas till vad som ovan sagts i anslutning till sistnämnda paragraf. I den mån gäldenärens egen personal har utnyttjats för åtgärder som hänför sig till förvaltningen bör lämpligen även detta framgå av redogörelsen. Förvaltaren kan självfallet inte kräva arvode för sådant arbete.

85 § Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningen av arvodesärende. F. n. skall konkursdomaren genom kungörelse utfärda kallelse på rättsägarna att utföra sin talan i ärendet. Särskilda kallelser på den som begärt arvode och gäldenären skall också utfärdas. Denna reglering har ersatts med en ordning som innebär att konkursdomaren i god tid före handläggningsdagen skall utfärda underrättelse om tid och plats för handläggning till borgenär som hos konkursdomaren begärt att bli underrättad samt till arvodessökanden och gäldenären. Underrättelsen skall innehålla uppgift om det belopp som fordras i arvode. Dessutom skall i fall som avses i 84 § andra stycket, dvs. när fråga kan uppkomma om att bestämma särskilt arvode för viss egendom, underrättelse av här avsett slag sändas till envar som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd. Sådan borgenär behöver alltså inte göra någon begäran om att bli underrättad. Enligt 84 § andra stycket skall förvaltaren tillhandahålla konkursdomaren förteckning över kända borgenärer med särskild förmånsrätt. Vidare har tillsynsmyndigheten fått överta rättens ombudsmans nuvarande uppgift att yttra sig över arvodesanspråk. Ändringarna har motiverats i avsnitt 5.6. Någon ändring av den krets av personer som är taleberättigade vid arvodesprövningen är inte avsedd (jfr nuvarande lydelse av andra stycket). Härutöver har nuvarande föreskrift (andra stycket sista meningen), enligt vilken kungörelse i vissa fall inte behöver utfärdas, utgått.

86 § I denna paragraf föreskrivs f.n. att rättens ombudsman och förvaltare inte får uppbära arvode förrän slutredovisning avgetts. Vad som sägs om rättens ombudsman har utgått.

86 a § Genom bestämmelser i 86 a § gällande lag ges möjlighet för rättens ombudsman och förvaltare att i undantagsfall erhålla förskott på arvode. Sådant förskott beslutas av konkursdomaren. I dessa bestämmelser har gjorts ändring motsvarande den i 86 §. Därutöver gäller enligt förslaget att tillsynsmyndigheten, liksom f. n. rättens ombudsman, skall yttra sig i ärendet.

87 § Förvaltaren kan bli personligen skadeståndsskyldig mot gäldenären, borgenär, konkursboet och tredje man för fel eller försummelse i samband med förvaltningen. Denna skadeståndsskyldighet regleras inte i KL utan följer av allmänna rättsregler. Skadeståndstalan mot förvaltare måste väckas inom den tid som enligt 191 § KL gäller för klander av slutredovisning. Detta torde dock inte gälla skadestånd på grund av brott.

Ett indirekt uttryck för att skadeståndsskyldighet för förvaltaren kan uppkomma ges i 87 § i gällande lag. Där fastslås att, om flera förvaltare eller rättens ombudsman och förvaltare är ansvariga för skada, deras ansvar är solidariskt.

Den del av bestämmelsen som handlar om rättens ombudsman blir överflödig genom att rättens ombudsman skall avskaffas. Eftersom skadeståndslagen i 6 kap. 3 § innehåller en allmän bestämmelse om solidariskt ansvar när flera skall ersätta samma skada har emellertid regleringen i 87 § i sin helhet kunnat utgå.

Om tillsynsmyndigheten vid utövande av tillsynen gör sig skyldig till fel eller försummelse, kan som framhållits i avsnitt 5.3.5 staten bli ansvarig för därav föranledd skada i den utsträckning som följer av skadeståndslagen.

88 § I paragrafen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.8.2), föreskrivs inskränkningar i konkursgäldenärens personliga rörelsefrihet. När gäldenären är en juridisk person gäller inskränkningarna beträffande varje ställföreträdare för gäldenären.

Första stycket i paragrafen behandlar gäldenärens möjligheter att lämna landet under konkursen.

Liksom enligt gällande lag men i motsats till kommitténs förslag görs skillnad mellan tiden till dess konkursboupptecknings enligt 91 § har beedigats och tiden därefter. Sedan konkursbeslutet har meddelats och fram till dess boupptecknings eden har avlagts gäller enligt första stycket förbud för gäldenären att lämna landet utan samtycke av konkursdomaren. Förbudet inträder i och med konkursbeslutet och förutsätter alltså inte något särskilt förordnande. Förbudet gäller även om konkursbeslutet överklagas (25 § första stycket KL). Enligt 19 § tredje stycket skall konkursdomaren i kallelsen till första borgenärssammanträdet erinra gäldenären om att han enligt förevarande paragraf inte får lämna landet utan samtycke. En motsvarande erinran bör göras i mindre konkurs. Härom får lämnas föreskrift i KF.

När gäldenären är juridisk person är som nyss nämnts samtliga ställföreträdare underkastade i 88 § föreskrivna inskränkningar i rörelsefriheten. Enligt 91 § andra stycket behöver boupptecknings ed inte avläggas av den eller de ställföreträdare vilkas edgång förvaltaren bedömer sakna betydelse. Så länge inte ed har avlagts av en eller flera ställföreträdare för gäldenären är emellertid samtliga ställföreträdare förbjudna att lämna landet.

Som nyss nämndes kan konkursdomaren ge sitt medgivande till att gäldenären reser utomlands. Medgivande att lämna landet får anpassas efter de föreliggande omständigheterna. Alla ställföreträdare för en juridisk person behöver inte behandlas lika. En styrelseledamot i ett aktiebolag, vilken inte kan förväntas tillföra utredningen och avvecklingen av boet några uppgifter av betydelse, bör exempelvis kunna tillåtas resa utomlands.

Efter det att bouppteckningsed enligt 91 § har avlagts gäller enligt första stycket att gäldenären i princip har rätt att resa utomlands. Han kan emellertid förbjudas att lämna landet. Förutsättning för sådant förbud är att det skäligen kan befaras att gäldenären genom att lämna landet undandrar sig skyldighet som föreskrivs i KL. Att fara för att gäldenär lämnar landet föreligger kan t. ex. framgå av att han vidtagit åtgärder som tyder på att han förbereder avresa. Situationen kan vara den att han kort före konkursen har fört över betydande penningmedel till utlandet. Det är dock inte tillräckligt att fara för att gäldenären reser utomlands föreligger. Det fordras också att någon gäldenären åvilande skyldighet fortfarande har aktualitet och att man kan befara att denna skyldighet genom att gäldenären reser utomlands inte kommer att fullgöras. Den skyldighet som i första hand kan vara aktuell i detta skede av konkursen är skyldigheten att lämna upplysningar till förvaltaren (89 §). Upplysningar kan t. ex. vara av värde vid upprättande av förvaltarberättelse, om sådan inte hunnit bli färdig till första borgenärssammanträdet, eller vid förvaltarens granskning av bevakningar. Mot slutet av konkursen – när i stort sett endast utdelningen återstår – finns det i regel inte skäl att förbjuda gäldenären att resa utomlands.

Enligt andra stycket av förevarande paragraf kan gäldenären åläggas att lämna från sig sitt pass till tillsynsmyndigheten, om det skäligen kan befaras att gäldenären åsidosätter förbud att bege sig från landet. Det kan gälla både det förbud som automatiskt inträder som en följd av konkursbeslutet och förbud som har meddelats av konkursdomaren. Det förutsätts naturligtvis att gäldenären har ett giltigt pass. Förvaltaren och tillsynsmyndigheten kan hos den lokala passmyndigheten få upplysning om gäldenären har pass. Efterkommer ej gäldenären föreläggande att lämna från sig sitt pass, löper han risk att bli häktad (94 §).

Enligt tredje stycket får förbud meddelas gäldenären att lämna den ort där han är bosatt, om det skäligen kan befaras att gäldenären genom att bege sig från orten undandrar sig skyldighet som föreskrivs i KL. Någon skillnad görs inte i lagen mellan tiden före och tiden efter bouppteckningsedens avläggande. Detta förbud är avsett för speciella situationer, främst för fall då gäldenären fortlöpande måste stå till förvaltarens förfogande i samband med en rörelses avveckling. Förbudet bör utformas så att det inte blir mer ingripande än nödvändigt. Med den ort där gäldenären är bosatt avses ort där gäldenären stadigvarande har sin bostad. Att gäldenären är mantalsskriven på orten krävs dock inte.

Beslut om reseförbud och om åläggande för gäldenären att lämna ifrån sig pass meddelas enligt fjärde stycket av konkursdomaren på begäran av förvaltaren eller tillsynsmyndigheten. Konkursdomaren får sålunda inte besluta självmant. Vidare föreskrivs i samma stycke att här avsett beslut omedelbart skall hävas när skäl för det inte längre föreligger. Att gäldenären kan göra framställning i de nämnda frågorna (samtycke till resa m. m.) är självfallet och behöver ej lagfästas.

Innan beslut meddelas i frågor som avses i paragrafen skall konkursdomaren enligt femte stycket bereda gäldenären, förvaltaren och tillsynsmyndigheten tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske och inte är utan betydelse. Ofta torde situationen vara sådan att beslut måste fattas snabbt för att gäldenären skall kunna hindras att undandra sig sina skyldigheter. I dessa fall får det i regel anses olämpligt att gäldenären hörs före beslutet. Det kan i vissa fall också tänkas att ett hörande av någon av de angivna parterna är betydelselöst för prövningen av den aktuella frågan. Inte heller då behöver konkursdomaren inhämta något yttrande. Härav följer bl. a. att konkursdomaren kan underlåta att bereda den som gjort framställningen i ärendet tillfälle att yttra sig. Av femte stycket framgår vidare att konkursdomaren kan hålla förhandling för att pröva här avsedda frågor.

Enligt sjätte stycket åligger det gäldenären att vid byte av vistelseort uppge för förvaltaren var han vistas. I orden "byte av vistelseort" ligger att det skall vara fråga om ett inte alltför kort uppehåll på annan ort.

Konkursdomarens beslut i frågor enligt 88 § kan överklagas men länder till omedelbar verkställighet, om inte annat förordnas. Se 210 §.

Bestämmelserna i 88 § skall enligt 96 § tillämpas på vissa förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person.

Liksom övriga paragrafer i 4 kap. är 88 § tillämplig oavsett i vilken form konkursen blir handlagd.

88 a § Paragrafen reglerar det fallet att gäldenär redan under handläggningen av konkursansökningsmålet enligt 14 b § lämnat från sig sitt pass. Konkursdomaren skall i detta fall omedelbart efter konkursbeslutet pröva om gäldenären skall få tillbaka passet. Denna prövning skall göras oberoende av framställning. Kan det skäligen befaras att gäldenären åsidosätter förbud att bege sig från riket, har han inte rätt att återfå passet. Om konkursdomaren finner att gäldenären bör få tillbaka sitt pass, skall han underrätta den kronofogdemyndighet som förvarar passet. Om detta får ges bestämmelser i KF.

89 § Första stycket innehåller bestämmelser om gäldenärens upplysningsplikt. Enligt paragrafens nuvarande lydelse skall gäldenären bl.a. vid borgenärssammanträde lämna borgenärerna de upplysningar om boet som de begär. Rätten att erhålla upplysning tillkommer borgenärerna samfällt. Enskild borgenär kan alltså inte begära att få upplysningar rörande boet.

Kommittén föreslår att gäldenärens upplysningsplikt mot borgenärerna avskaffas. Som skäl härför åberopar kommittén att borgenärerna i det nya förvaltningssystemet inte skall ha någon beslutanderätt i förvaltningsfrågor och att borgenärssammanträden skall förekomma endast i begränsad omfattning. Någon erinran har vid remissbehandlingen inte gjorts mot kommitténs ståndpunkt. Även jag ansluter mig till denna. I sammanhanget bör beaktas att tillsynsmyndigheten och förvaltaren enligt 60 § andra stycket är skyldiga att på begäran lämna borgenär upplysningar om boet.

Första stycket i paragrafen har ändrats i enlighet med det sagda. Dessutom har i första och andra styckena vidtagits ändringar som är föranledda av att rättens ombudsman skall avskaffas.

90 § Enligt paragrafen i dess nuvarande lydelse skall rättens ombudsman, innan han meddelar beslut i fall som avses i 88 § (gäldenärens rörelsefrihet) eller 89 § (utevaro från borgenärssammanträde inför rättens ombudsman) höra förvaltaren. Om förvaltaren eller gäldenären är missnöjd med ombudsmannens beslut, får frågan hänskjutas till konkursdomarens prövning.

Av 88 § i den föreslagna lydelsen framgår att det är konkursdomaren som prövar frågor om gäldenärens rörelsefrihet. Bestämmelsen innehåller också föreskrift om att bl.a. förvaltaren skall ges tillfälle att yttra sig i sådana frågor. Med hänsyn till detta och då borgenärssammanträde inte längre skall hållas inför rättens ombudsman, har 90 § kunnat upphävas.

91 § Första stycket innehåller de grundläggande bestämmelserna om gäldenärens boupptecknings ed och överensstämmer i sak med nuvarande 91 §. Gäldenären skall avlägga boupptecknings ed oberoende av yrkande. Edgången är med andra ord obligatorisk.

Andra stycket saknar motsvarighet i gällande lag. Regleringen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.8.6), tar sikte på det fallet att gäldenären är juridisk person med flera ställföreträdare. Innebörden av regleringen är att ed inte behöver avläggas av sådan ställföreträdare vars edgång förvaltaren avser sakna betydelse för boutredningen. Det är således förvaltaren som avgör om viss ställföreträdare kan undgå edgångsskyldighet. Syftet med bestämmelsen är att sådan ställföreträdare som inte är närmare insatt i den juridiska personens verksamhet inte skall behöva avlägga ed. Förvaltaren bör vid sin bedömning fästa stort avseende vid eventuella önskemål som framställs av borgenär. Bestämmelsen ger inte möjlighet att befria samtliga ställföreträdare för gäldenären från ed enligt 91 §. Det kan inträffa att gäldenärens alla ställföreträdare avgått före konkursen och att någon ställföreträdare för gäldenären under konkursen ej utsetts. I detta fall kan ed komma i fråga endast med stöd av 93 §.

Förvaltaren bör ta ställning till frågan om vilka som skall avlägga ed i

god tid före första borgenärssammanträdet. Förvaltaren bör till konkursdomaren anmäla namnen på de ställföreträdare vilkas edgång kan undvaras. Dessa bör underrättas om att de ej behöver inställa sig till edgången. Bestämmelser i detta hänseende får tas in i KF (jfr 19 § tredje stycket i förslaget och nuvarande 11 § KF).

Det kan tänkas att man t.ex. när gäldenären är ett aktiebolag kan räkna med att flera ställföreträdare har i stort sett samma kunskap om bolagets verksamhet. Med tillämpning av andra stycket kan edgången inskränkas till någon eller några av dessa ställföreträdare.

I 53 § första stycket finns en mot den nu förevarande bestämmelsen i 91 § andra stycket svarande regel om skyldighet att närvara vid bouppteckningsförrättningen och därvid uppge boet under ed. Tillämpningen av de båda bestämmelserna torde i regel leda till att samma ställföreträdare medverkar vid bouppteckningen och sedermera avlägger ed. Det kan dock tänkas fall då det är befogat att låta en ställföreträdare som inte har deltagit vid bouppteckningen avlägga bouppteckningsed. Å andra sidan kan det hända att om flera ställföreträdare har lämnat uppgifter vid bouppteckningen inte alla dessa behöver avlägga ed.

92 § Paragrafens första stycke överensstämmer med gällande lag frånsett att underrättelse skall lämnas till tillsynsmyndigheten i stället för rättens ombudsman. Andra stycket har erhållit en ny lydelse som dock i sak överensstämmer med gällande lag.

93 § I paragrafen ges bestämmelser om fakultativ edgångsskyldighet. Edgång enligt dessa bestämmelser förutsätter alltså att yrkande framställs.

De ändringar som har gjorts i första och andra styckena har motiverats i avsnitt 5.8.6.

I första stycket har bestämmelsen om edgång av make till gäldenären utgått. Edgång av make innefattas i stället i paragrafens andra stycke. I återstående bestämmelse i första stycket anges i saklig överensstämmelse med gällande lag att omyndig gäldenär som fyllt 15 år under vissa förutsättningar är skyldig att avlägga bouppteckningsed.

Andra stycket gäller edgång av andra än gäldenären. Enligt detta stycke är annan än gäldenären skyldig att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga bouppteckningsed eller bedriga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antas att sådan edgång är av betydelse för utredningen. Bestämmelsen ersätter nuvarande regler om bouppteckningsed av gäldenärs barn och husfolk m.fl. och om den begränsade edgång som f.n. kan åläggas den som haft hand om egendom som hör till boet. Uttrycket "annan än gäldenären" omfattar inte gäldenärens ställföreträdare i konkursen. Ställföreträdares skyldighet att avlägga ed regleras uteslutande genom 91 §.

Bland dem som enligt andra stycket kan åläggas edgång märks främst

förutvarande ställföreträdare för juridisk person, t.ex. styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, vilka lämnat sitt uppdrag. Särskilt beträffande den som nyligen har avgått eller entledigats kan det ofta förutsättas att hans edgång är av betydelse för boutredningen. I motsats till vad som gäller enligt 96 § ställs dock inte upp något krav på att ställföreträdare skall ha lämnat uppdraget senast viss tid före konkursen. Skyldighet att avlägga ed enligt förevarande paragraf kan vidare tänkas bli aktuell för anställda hos gäldenären. Edgång av make eller annan närstående till gäldenären kan också vara av intresse. I dödsbos konkurs kan edgång av förutvarande boutredningsman och av sådan bouppgivare som inte är dödsbodelägare ibland vara påkallad.

Beträffande förutvarande ställföreträdare torde det oftast finnas skäl att kräva att bouppteckningen i sin helhet beedigas, dvs. att bouppteckningsed avläggs. Beträffande andra personer kan det i regel räcka med att vissa uppgifter i bouppteckningen beedigas.

Om den som skall avlägga ed enligt andra stycket vill göra tillägg till eller ändringar i bouppteckningen, skall detta ske i anslutning till edsavläggelsen (jfr 91 § första stycket).

Den som avlägger ed enligt andra stycket har rätt till ersättning för inställelsen enligt 99 § första stycket andra meningen och tredje stycket.

Den som yrkar edgång enligt andra stycket har att förebringa utredning som gör det antagligt att edgången är av betydelse för boutredningen. Förfarandet när yrkande om edgång enligt första eller andra stycket i förevarande paragraf har framställts framgår av tredje stycket i paragrafen. I detta stycke har nuvarande bestämmelse om underrättelse om edgångsyrkande m.m. till rättens ombudsman ersatts med en föreskrift om att tillsynsmyndigheten skall underrättas.

94 § Paragrafens första stycke innehåller f.n. en bestämmelse om hämtning eller häktning av gäldenären vid överträdelse av vad som åligger honom enligt vissa angivna paragrafer i KL. Häri görs ingen saklig ändring. Till nu nämnda bestämmelse har emellertid gjorts ett tillägg för det fall det skäligen kan befaras att gäldenären gör sig skyldig till sådan överträdelse som tidigare nämnts i stycket. Tillägget har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.8.2). För att hämtning skall komma i fråga fordras ej mera än att angiven fara föreligger. Situationen kan vara den att gäldenären notoriskt undandrar sig sina skyldigheter. Detta torde motivera att hämtning får ske. När det gäller häktning fordras, förutom att fara föreligger för att gäldenären undandrar sig sina skyldigheter, att särskild anledning till sådan åtgärd föreligger. Vad som innefattas i särskild anledning har angivits i avsnitt 5.8.2.

Bestämmelserna i första stycket avser hämtning eller häktning av gäldenären, inbegripet när gäldenären är juridisk person, dennes ställföreträdare. Annan än gäldenären kan enligt förevarande paragrafs andra

stycke, som ej föreslås ändrat, bli föremål för tvångsmedel, om han undandrar sig edgång enligt 93 §. Här innefattas bl.a. förutvarande ställföreträdare för juridisk person.

Vissa förutvarande ställföreträdare är dessutom enligt 96 § i vissa hänseenden underkastade reglerna om tvångsmedel i förevarande paragrafs första stycke.

Hämtning går i allmänhet till så att gäldenären genom polismyndighets försorg inställs till konkursdomstolens kansli. Hämtning kan emellertid ske även till annan plats, exempelvis förvaltarens kontor, när det är lämpligt.

Enligt tredje stycket som är oförändrat skall häktningskostnad betalas av allmänna medel. Någon bestämmelse om kostnad för hämtning finns inte. Enligt kommitténs mening bör hämtningskostnaden ses som en konkurskostnad, som i första hand skall utgå ur boet och i sista hand av allmänna medel enligt 188 §. Jag delar denna mening.

Konkursdomaren kan besluta om hämtning eller häktning av gäldenären även med stöd av 8 § lönegarantilagen. På samma sätt som gäller i fråga om tvångsåtgärder enligt förevarande paragraf får konkursdomaren enligt lönegarantilagen ej fatta beslut om tvångsåtgärd självmant. Beslutet förutsätter nämligen yrkande av kronofogdemyndigheten. Det är viktigt att hämtning enligt nämnda 8 § samordnas med hämtning med stöd av 94 § KL så att inte gäldenären i onödan utsätts för hämtning flera gånger. För att möjliggöra samordning bör liksom nu föreskrivas i KF att konkursdomaren vid beslut om hämtning av gäldenären enligt 94 § KL skall underrätta kronofogdemyndigheten om åtgärden. Innan konkursdomaren bestämmer tid för hämtning bör han samråda med samtliga berörda. Kostnader för hämtning enligt lönegarantilagen utgår av allmänna medel. Detta bör gälla även när konkursboet drar nytta av gäldenärens framtvingade inställelse, t.ex. genom att gäldenären lämnar uppgifter för boupptecknigen.

95 § I denna paragraf ges regler om handläggningen av frågor om tvångsmedel enligt 94 §. Paragrafen har i förslaget delats upp i tre stycken. Av första stycket framgår att det är konkursdomaren som prövar frågor om hämtning, häktning och vite. Prövningen sker på begäran av förvaltaren eller tillsynsmyndigheten. Att gäldenären äger påkalla beslut om att bli frigiven är självfallet utan lagregel.

Andra stycket innehåller en ny bestämmelse, enligt vilken ingen får hållas häktad längre tid än tre månader under konkursen. Bestämmelsen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.8.2), innebär att den sammanlagda häktningstiden under konkurs inte får överstiga tre månader. Övriga bestämmelser i andra stycket överensstämmer med gällande lag frånsett att orden "för tredska" utgått.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om handläggningen av frågor

om tvångsmedel. Konkursdomaren skall bereda gäldenären, förvaltaren och tillsynsmyndigheten tillfälle att yttra sig om det lämpligen kan ske och ej finnes vara utan betydelse. Förhandling kan vidare hållas i berörda frågor. Att konkursdomarens beslut kan överklagas, bl. a. av tillsynsmyndigheten och att beslutet går i omedelbar verkställighet, om inte annat förordnas framgår av 210 och 210 a §§.

95 a § Paragrafen avser det fallet att gäldenären är häktad med stöd av 14 b § när konkursen beslutas. Konkursdomaren eller, i fall då konkursansökningen prövas av rätten, denna har att i samband med konkursbeslutet pröva om gäldenären alltjämt skall vara häktad. Bestämmelsen är tillämplig även i det fallet att högre rätt meddelar konkursbeslut beträffande häktad gäldenär. Prövningen sker utan någon särskild begäran i saken. Föreligger skäl till häktning enligt 94 §, skall häktningen bestå.

96 § I 96 § i gällande lag föreskrivs att reseförbud som har meddelats gäldenären förfaller så snart han har avlagt bouppteckningsed. Bestämmelsen torde syfta endast på sådant reseförbud som har meddelats enligt UL och RB för säkerställande av fordringsanspråk. I övrigt är det överlämnat åt rättstillämpningen att avgöra frågan om tillämpligheten i samband med konkurs av reglerna i UL och RB rörande säkerhetsåtgärder (jfr 23 och 24 §§ KL). Av förarbetena framgår att syftet med nuvarande bestämmelse i 96 § är att förhindra att en gäldenär som vid konkursbeslutet redan på grund av överträdelse av reseförbud blivit häktad måste friges och därigenom får möjlighet att överträda det reseförbud som gäller i konkurs.

Kommittén anser att bestämmelsen i 96 § kan undvaras med hänsyn till den av kommittén föreslagna möjligheten att häkta gäldenären redan på grund av föreliggande risk att gäldenären undandrar sig vad som åligger honom enligt KL. Kommitténs bedömning har inte föranlett någon erinran av remissinstanserna.

Departementsförslaget (94 §) ger möjlighet att häkta gäldenär, om det kan befaras att gäldenären undandrar sig sina skyldigheter eller överträder reseförbud som gäller mot honom och särskild anledning förekommer. Det särskilda skäl som motiverat bestämmelsen i 96 § KL gör sig därigenom knappast längre gällande. I likhet med kommittén anser jag därför att bestämmelsen kan utmönstras. I stället har i 96 § upptagits bestämmelser rörande förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person. Bestämmelserna har behandlats i avsnitt 5.8.2.

Enligt förevarande paragraf är, om gäldenären är juridisk person, styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som har avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren, underkastad bestämmelserna i 88 § om inskränkningar i konkursgäldenärs rörelsefrihet och i 89 § första stycket om gäldenärs upplysningsplikt. Det är här fråga om samma grupp av personer som avses

i 14 b § andra stycket. Att ed kan avtvingas förutvarande ställföreträdare följer av 93 §.

Vidare skall enligt paragrafen 94 § första och tredje styckena samt 95 § tillämpas. Detta innebär att här avsedd förutvarande ställföreträdare som bryter mot bestämmelserna i 88 och 89 §§ eller som kan befaras göra detta kan hämtas eller häktas. I det fall den förutvarande ställföreträdaren undandrar sig edgång enligt 93 § andra stycket kan tvångsmedel tillgripas mot honom med stöd av 94 § andra stycket. Enligt förevarande paragraf skall även 88 a och 95 a §§ vara tillämpliga.

Det kan tänkas att ställföreträdare avgår under konkursen (jfr 13 kap. 20 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385)). Även sådan ställföreträdare omfattas av regleringen i 96 §.

98 § Enligt nuvarande lydelse skall förvaltaren i samråd med rättens ombudsman handlägga frågor som avses i 97 § KL, dvs. frågor om gäldenärens beneficium och underhåll m.m. Tvist i dessa frågor skall prövas av rätten enligt reglerna i 27 § KL.

Jag har förordat i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3.5) att frågor om beneficium och underhåll liksom nu i första hand skall prövas av förvaltaren men att till skillnad från gällande lag tvist i dessa frågor skall prövas av tillsynsmyndigheten. Detta överensstämmer med vad jag har förordat beträffande frågor som avses i 27 §. I förevarande paragraf har mot denna bakgrund endast de ändringarna gjorts att bestämmelsen om samråd med rättens ombudsman fått utgå och att hänvisningen till 27 § ändrats till att avse fjärde och femte styckena i denna paragraf.

99 § I förevarande paragraf finns bestämmelser om rätt till ersättning av konkursboet för inställelse. Regleringen har behandlats i avsnitt 5.8.6.

Enligt första stycket i dess gällande lydelse är gäldenären berättigad till ersättning för inställelse. Ersättning utgår dock endast för resa och uppehälle.

Enligt departementsförslaget har även annan än gäldenären rätt till ersättning för inställelse i vissa fall. Skillnad görs härvidlag mellan sådan förutvarande ställföreträdare till gäldenären som avses i 96 § och annan person. Den förre har (första stycket andra meningen) samma rätt till ersättning som gäldenären. Här avsedd ställföreträdare kan ha att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes till följd av 93 § andra stycket (för att avlägga boupptecknings ed) eller 89 § första stycket (för att lämna upplysningar) och har då rätt till ersättning för resa och uppehälle men inte för tidsspillan. I ett nytt tredje stycke har tagits in en bestämmelse enligt vilken annan än den som avses i första stycket har rätt till skälig ersättning av konkursboet för inställelse enligt 93 § andra stycket. Ersättningen omfattar även tidsspillan. Det ankommer i detta fall på konkursdomaren att bestämma vad som skäligen bör utgå i ersättning.

Kostnad som konkursboet åsamkas enligt 99 § bör räknas som konkurskostnad.

102 § De uppgifter som f.n. åvilar rättens ombudsman har flyttats över till förvaltaren. Denne skall enligt paragrafen bl.a. upprätta en förteckning över gjorda bevakningar.

103 § Enligt första stycket i paragrafen skall konkursdomaren i viss ordning bestämma anmärkningstid, plats där bevakningshandlingarna skall hållas tillgängliga för granskning samt tid och plats för förlikningssammanträde inför konkursdomaren enligt 108 §. Avgörandet i dessa frågor skall träffas utan dröjsmål efter bevakningstidens utgång. Om det lämpligen kan ske, får enligt andra meningen beslutet fattas dessförinnan. Sistnämnda bestämmelse ersätter föreskriften i nuvarande fjärde stycke.

Avgörandet i fråga om anmärkningstid m.m. skall enligt gällande lydelse föregås av samråd med rättens ombudsman och förvaltaren. Enligt första stycket första meningen i förslaget skall konkursdomaren samråda med förvaltaren. Genom samrådet med förvaltaren kan konkursdomaren få upplysning om förhållanden som påverkar anmärkningstidens längd.

Ändringen i andra stycket beträffande anmärkningstidens längd har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.4). Undantagsbestämmelsen om längre anmärkningstid än fyra veckor är avsedd främst för konkurser med omfattande eller komplicerade fordringsförhållanden.

Regler om bestämmande av tid för rättens handläggning av tvistiga fordringar återfinns i förslaget i 108 § fjärde stycket. Nuvarande tredje stycke i förevarande paragraf kan därigenom utgå.

Av nuvarande 13 § KF framgår att underrättelse om vad konkursdomaren bestämt i fråga som avses i 103 § KL om möjligt skall utsändas samtidigt med kallelsen till första borgenärssammanträdet. Det förutsätts alltså att undantagsregeln i 103 § fjärde stycket KL, som motsvarar första stycket andra meningen i departementsförslaget, är tillämplig. F.n. är det vanligt att konkursdomaren i stället för att sända ut särskild underrättelse om anmärkningstid m.m. tillämpar undantagsregeln i 103 § fjärde stycket KL och anslutande föreskrift i nuvarande 13 § KF och alltså tar in besked om anmärkningstid m.m. i kallelsen till första borgenärssammanträdet. Mot detta tillvägagångssätt torde i regel någon erinran inte kunna riktas med hänsyn till den arbetsbesparing som sker. I vissa fall, t.ex. då fordringsförhållandena kan förväntas vara omfattande och komplicerade, blir emellertid grundvalen för bestämmande av lämplig anmärkningstid betydligt säkrare sedan bevakningstiden gått ut. Det är då befogat att vänta med underrättelsen till sistnämnda tidpunkt.

107 § Enligt denna paragraf skall till borgenär mot vars bevakning anmärkning har framställts översändas avskrift av anmärkningsskriften m.m.

Enligt förslaget skall konkursdomaren – i stället för som nu rättens ombudsman – ha denna uppgift.

108 § Paragrafen handlar om det borgenärssammanträde som brukar kallas för förlikningssammanträdet. Enligt gällande lag skall rättens ombudsman leda sammanträdet och därvid utreda och söka förlika de tvistefrågor som uppkommit genom att anmärkningar har framställts mot gjorda bevakningar. Enligt departementsförslaget skall dessa uppgifter i stället fullgöras av konkursdomaren. Den nya ordningen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.4), har föranlett ändringar i paragrafens första och tredje stycken.

Det kan tänkas att tvistefrågor hinner bli förlikta före förlikningssammanträdet, t. ex. genom medverkan av förlikningsman som avses i 50 a §. Dessa behöver då inte behandlas vidare. Detta har särskilt markerats i första stycket. Skulle det inträffa att alla tvistefrågor blir förlikta före det utsatta förlikningssammanträdet, skall självfallet inget sammanträde hållas. Det bör här erinras om bestämmelsen i 110 § KL, enligt vilken förlikning angående anmärkning som framställts mot bevakad fordran inte får ingås på annat sätt än som sägs i förevarande paragraf (tredje stycket) såvida inte alla vilkas rätt är beroende av förlikningen samtycker därtill. Den bestämmelsen är givetvis tillämplig även i fråga om förlikning som träffas före förlikningssammanträdet med eller utan medverkan av förlikningsman.

Konkursdomaren skall enligt paragrafens tredje stycke vid förlikningssammanträdet först utreda tvistefrågorna. I regel får det dock förutsättas att tvistefrågorna är klarlagda genom förvaltarens eller i förekommande fall förlikningsmans försorg. Förutsättningarna för förvaltarens verksamhet i detta hänseende har förbättrats bl.a. genom ändring av reglerna om anmärkningstid i 103 §. Jag vill understryka att förvaltarens arbete på denna punkt är av mycket stor vikt när det gäller möjligheterna att få till stånd förlikning.

Konkursdomaren bör i likhet med vad som är fallet med rättens ombudsman vara aktiv i sina försök att förlika parterna. Konkursdomaren bör bedriva sitt arbete ungefär efter de linjer som har avsetts gälla beträffande förlikning i tvistemål om mindre värden. Konkursdomaren bör sålunda vara oförhindrad att lägga fram konkreta förlikningsförslag. Han bör emellertid klargöra för parterna att ett eventuellt avgörande i saken kan komma att avvika från förlikningsförslaget. Är det helt klart vilken av parterna som skall vinna målet vid en saklig prövning, bör konkursdomaren däremot avhålla sig från förlikningsförsök.

Möjligheterna att åstadkomma förlikning vid sammanträdet kan i vissa fall underlättas av att förberedande kontakter tas före sammanträdet. F.n. lägger rättens ombudsmän ofta ned betydande arbete i denna del före förlikningssammanträdet. Det är dock inte meningen att konkursdomaren

skall utöva en sådan förberedande verksamhet. Jag vill emellertid erinra om vad jag nyss har sagt om de förbättrade förutsättningarna för förvaltarens utredning av tvistefrågorna före förlikningssammanträdet. Även de insatser som kan göras av den särskilda förlikningsmannen har här betydelse.

I praktiken förekommer inte sällan att förlikningssammanträde ajourneras på grund av att det behövs ytterligare utredningar eller förhandlingar. KL förutsätter visserligen inte att ajournering av förlikningssammanträdet kan äga rum. Kommittén uttalar dock att någon erinran knappast kan riktas mot förfarandet. Enligt kommittén har förfarandet den fördelen att den tvistefråga det rör sig om inte behöver hänskjutas till rätten, om förlikning kan ske vid fortsatt sammanträde. Jag delar kommitténs uppfattning i detta hänseende. Jag vill dock betona att uppskovet endast bör få avse en kortare tid och ett villkor härför bör vara att man kan räkna med att den ytterligare utredning eller förhandling som skall komma till stånd under uppskovet kommer att leda till förlikning.

Av gällande bestämmelse i tredje stycket andra meningen följer att ett medgivande av alla närvarande vid förlikningssammanträdet till att anmärkning får förfalla eller inskränkas binder även frånvarande rättsägare. Av den nyss berörda 110 § KL följer att samtycke av ofta ett betydande antal rättsägare är en förutsättning för att en förlikning skall kunna slutas efter förlikningssammanträdet. I detta avseende skapas emellertid nya förutsättningar genom ett tillägg i tredje stycket. Tillägget, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.4), innebär att de som är närvarande vid förlikningssammanträdet genom enhälligt beslut med bindande verkan gentemot frånvarande rättsägare – förutom att medge att anmärkning skall förfalla m. m. – får lämna förvaltaren uppdrag att träffa förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning har gjorts. Uppdraget kan, om så behövs, avse samtliga återstående tvistiga bevakningar. När sådant uppdrag ges till förvaltaren kan det ibland finnas skäl för konkursdomaren att utse en särskild förlikningsman enligt 50 a §. Möjligheten att ge förvaltaren i uppdrag att träffa förlikning kan ses som ett alternativ i vissa fall till att ajournera förlikningssammanträdet.

Den nya bestämmelsen kan göra nytta i olika situationer. Man kan bl.a. tänka sig att förlikningsförhandlingar inleds vid sammanträdet men inte kan avslutas på grund av någon ofullständighet i utredningen. Tvisten skall då visserligen hänskjutas till rätten. Om förvaltaren får i uppdrag att träffa förlikning, är det emellertid möjligt att en prövning i rätten blir obehövlig.

Av dem som är berättigade att föra talan vid förlikningssammanträdet — förvaltaren, gäldenären och borgenär — är det endast förvaltaren som är skyldig att närvara vid sammanträdet. Borgenär som har gjort anmärkning får sålunda utebli. Även om detta i princip inte hindrar att de närvarande beslutar exempelvis att inskränka anmärkningen kan givetvis hans utevaro i praktiken inverka menligt på förlikningsmöjligheten. Och om bevakande

borgenär — som inte heller är skyldig att inställa sig — uteblir, spolieras möjligheterna till förlikning vid sammanträdet. Genom att förvaltaren kan få i uppdrag att även efter sammanträdet träffa förlikning är det också i dessa fall tänkbart att en process kan undvikas. För att regleringen skall göra praktisk nytta är det angeläget att förvaltaren får fria händer att träffa den förlikning som han kan finna fördelaktigast. Uppdraget kan vara begränsat till viss eller vissa tvistefrågor eller, som förut nämnts, omfatta samtliga återstående tvistefrågor. Om inte annat sägs, när förlikningsuppdraget lämnas, har uppdraget giltighet tills tvistefrågan slutgiltigt avgjorts.

Det uppdrag som här avses har som nyss nämnts bindande verkan även gentemot frånvarande rättsägare. Detta innebär att en av förvaltaren med stöd av uppdraget träffad förlikning är bindande för samtliga rättsägare vare sig de har deltagit i förlikningssammanträdet eller inte.

Borgenärernas beslut att lämna förlikningsuppdrag till förvaltaren kan överklagas i likhet med vad som f.n. gäller i fråga om beslut att inskränka eller frånfalla anmärkning. I 207 § upptas en regel om fullföljd mot här avsedda beslut.

I tredje stycket tredje meningen finns en bestämmelse för det fall att både borgenär och borgensman eller likställd vill ta del i avgörande av fråga som avses i andra meningen i samma stycke. I saklig överensstämmelse med 182 § andra ledet KL föreskrivs att borgenärens mening skall gälla, om inte de andra löser ut honom eller ställer betryggande säkerhet för fordringen.

I fjärde stycket anges liksom nu att tvistefråga varom förlikning ej blivit träffad skall hänskjutas till rätten.

F.n. skall konkursdomaren i samband med att han vid bevakningstidens utgång eller tidigare bestämmer anmärkningstid och tidpunkt för förlikningssammanträde även bestämma dag för rättens handläggning av de tvistefrågor som eventuellt kan komma att hänskjutas till rätten. Normalt skall handläggningen äga rum inom fjorton dagar från förlikningssammanträdet. Se 103 § tredje stycket KL. Regler om tid för rättens handläggning finns i departementsförslaget i förevarande fjärde stycke av 108 §. Den nya regleringen, som har motiverats i avsnitt 5.4, innebär att konkursdomaren vid förlikningssammanträdets slut skall meddela beslut om tidpunkten för handläggningen vid rätten. Om det är möjligt, skall handläggningen ske i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet. Tvistefrågor som inte behandlas omedelbart skall sättas ut till viss dag inom fyra veckor efter sammanträdet. Om särskilda skäl föreligger, kan dock senare dag bestämmas.

Konkursdomaren bör när han hänskjuter tvistefråga till rätten vid behov lämna de närvarande en redogörelse för det fortsatta förfarandet vid rätten. Innan konkursdomaren bestämmer tid för rättens handläggning bör han också lämpligen inhämta synpunkter i frågan från förvaltaren och de rättsägare som är närvarande vid sammanträdet.

Omedelbar handläggning bör i första hand ske beträffande tvistefrågor som är enkla och inte kräver vidare utredning. Även i mera komplicerade fall bör omedelbar handläggning ibland vara möjlig. Stort avseende bör naturligtvis fästas vid vilka förlikningsmöjligheter som finns och parternas egen inställning till hur handläggningen skall ske. Som jag har sagt i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.4) bör konkursdomaren normalt inte gå emot bevakande borgenärs begäran om uppskov. Det är inget som hindrar att tvistefrågorna delas upp så att en del handläggs omedelbart och andra behandlas vid ett senare tillfälle (jfr 109 § KL). Möjligheten att sätta ut dag för rättens handläggning till en senare tidpunkt än den nu gällande normalfristen på fjorton dagar är avsedd bl.a. för de fall parterna behöver extra tid för att få till stånd förlikning. I dessa fall torde förvaltaren regelmässigt få i uppdrag att söka träffa förlikning. Särskilda skäl att sätta ut mål om tvistiga fordringar till en senare tidpunkt än fyra veckor efter förlikningssammanträdet torde kunna föreligga i större konkurser med ett stort antal tvistefrågor.

Framkommer det, t.ex. genom anmälan av förlikningsman, att förlikning har träffats i en till rätten hänskjuten tvistefråga, har rätten att inställa utsatt sammanträde och avskriva målet i den del förlikningen avser. Särskilda föreskrifter torde inte behövas i detta hänseende.

Bestämmelser om rättens handläggning av hänskjutna tvistefrågor finns bl.a. i 211 §. Bestämmelserna där innebär bl.a. att något krav på muntlig förberedelse inte uppställs utan att sådan skall äga rum endast vid behov.

När konkursdomaren meddelar beslut om tid för rättens handläggning bör han om möjligt samtidigt tillkännage om handläggningen skall inledas med förberedelse eller om huvudförhandling skall hållas direkt.

Något förbud att hålla muntlig förberedelse, om rättens handläggning sker i omedelbart samband med förlikningssammanträdet, finns inte. Det får emellertid förutsättas att i praktiken bara sådana tvistefrågor som i och med förlikningssammanträdet är klara för avgörande behandlas omedelbart.

Enligt 211 § i förslaget är rätten i mål om tvistiga fordringar domför med en lagfaren domare vare sig målet avgörs vid huvudförhandling i anslutning till förberedelse eller vid särskild huvudförhandling. När rättens handläggning äger rum i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet bör naturligen rätten utgöras av konkursdomaren.

För rättens handläggning av tvistiga fordringar gäller ytterligare föreskrifter i 109 § KL. Enligt denna paragraf, vari ingen ändring görs, skall tvistefrågorna avgöras ofördröjligen och på en gång. Om vissa fordringar kräver längre tid än andra för att utredas och styrkas, får dock dömas separat i de frågor som kan avgöras tidigare. I den mån särskild huvudförhandling behövs sedan förberedelse ägt rum, får denna ej dröja längre än som oundgängligen erfordras.

Tillsynsmyndigheten och gäldenären bör underrättas om tidpunkten för

rättens handläggning av tvistiga fordringar, när denna inte sker i anslutning till förlikningssammanträdet. Föreskrift härom torde få intas i KF. Skäl att underrätta borgenärerna om tidpunkten för rättens handläggning föreligger inte. Berörda borgenärer som har intresse av saken torde vanligtvis komma att närvara vid förlikningssammanträdet och där få besked om tidpunkten.

Femte stycket i gällande 108 § innehåller bestämmelser om protokoll vid förlikningssammanträdet. Med hänsyn till att allmänna regler om protokollföring i RB och i protokollskungörelsen (1971:1066) skall tillämpas beträffande konkursdomarens protokollföring torde bestämmelsen kunna utgå. Eventuellt behövliga kompletterande regler om anteckning rörande förlikning etc. kan tas upp i KF.

111 § Paragrafen innehåller bestämmelser om efterbevakning. Enligt 108 § fjärde stycket skall beslut om rättens handläggning av tvistiga fordringar, som har bevakats i vanlig ordning, fattas vid förlikningssammanträdet. Samma ordning bör gälla beträffande tvistefrågor som avser efterbevakade fordringar. Detta har medfört att sista ledet i andra stycket enligt nuvarande lydelse av paragrafen har utgått. I femte stycket ges en hänvisning till vad som gäller i fråga om vanlig bevakning. Genom denna hänvisning blir bestämmelserna i 108 § tillämpliga både i fråga om tidpunkten för rättens handläggning och om själva handläggningen av tvistefrågor vid förlikningssammanträdet.

Övriga ändringar i paragrafen beror på att rättens ombudsman avskaffas.

112 § Enligt paragrafen krävs för att efterbevakad fordran skall beaktas vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman att bevakningshandlingarna kommit ombudsmannen till handa genom konkursdomarens försorg eller att borgenären hos ombudsmannen styrkt att bevakning skett. Paragrafen har fått utgå som en följd av att rättens ombudsman inte skall finnas kvar.

113 § Paragrafen innehåller regler om fullföljd mot dom varigenom anmärkning mot bevakning har ogillats. Nuvarande hänvisning till föreskriften i 79 § om skyldighet för förvaltaren att från rättens ombudsman inhämta samtycke till överklagande har utmönstrats.

118 § Ändringarna i paragrafen har föranletts av att rättens ombudsman avskaffas.

120 § I paragrafens nuvarande lydelse anges i andra stycket i vad mån en fordran som omfattas av ansökan om borgenärsed får beaktas vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman. Detta stycke har utgått, eftersom rättens ombudsman avskaffas.

123 § Enligt föreskrift i andra stycket i nuvarande lydelse förfaller yrkande om borgenärsed, om inte bevis om edgångsföreläggande före viss tidpunkt kommer rättens ombudsman till handa. Förvaltaren har här fått ersätta rättens ombudsman.

126 och 127 §§ I 126 och 127 §§ i gällande lag ges bestämmelser om när utdelning i konkursen skall äga rum. Som regel ankommer det på förvaltaren ensam att med iakttagande av föreskrifterna i 6 kap. KL bestämma tidpunkten (se 126 § första stycket). I ett par fall har emellertid rättens ombudsman ett avgörande inflytande. Finns tillgångar till betalning av tio procent av oprioriterade bevakade fordringar, skall enligt 126 § andra stycket utdelning (interimsutdelning) ske för dessa fordringar såvida inte ombudsmannen samtycker till att utdelningen anstår. Om ackordsförslag är beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranleds av förslaget, enligt 127 § låta utdelningen anstå till dess ackordsfrågan blivit avgjord under förutsättning att rättens ombudsman samtycker.

Kommittén föreslår att förvaltaren inom de gränser som lagen uppställer ensam skall bestämma, när utdelning skall ske. Jag ansluter mig till detta förslag som inte mött någon erinran från remissinstanserna. Förvaltaren kan enligt 51 a § vara skyldig att samråda i frågan med särskilt berörda borgenärer. I tillsynsmyndighetens uppgifter ingår att övervaka att utdelning kommer till stånd i enlighet med KL:s föreskrifter.

I fall som avses i 126 § andra stycket bör som kommittén har föreslagit krävas att särskilda skäl föreligger för att förvaltaren skall få låta utdelning anstå. Sådana skäl kan t.ex. vara att de med utdelningen förenade kostnaderna är stora i förhållande till det utdelningsbara beloppet eller att slututdelning beräknas kunna äga rum inom en inte avlägsen framtid.

Förevarande paragrafer har ändrats i enlighet med det sagda.

128 § När utdelning skall ske åligger det enligt 128 § första stycket gällande lag förvaltaren att i samråd med rättens ombudsman upprätta utdelningsförslag. Uppstår skiljaktiga meningar mellan ombudsmannen och förvaltaren, skall förslaget upprättas efter ombudsmannens mening.

Utdelningsförslag grundar sig i första hand på resultatet av bevaknings- och anmärkningsförfarandet och på avgöranden som kan ha träffats i efterföljande process.

Rättens ombudsmans medverkan vid utdelningsförslagets upprättande och — vid meningsskiljaktighet mellan honom och förvaltaren — hans avgörande inflytande på förslagets utformning hänger samman med de uppgifter han har vid bevaknings- och anmärkningsförfarandet och med den ställning han intar i förvaltningsorganisationen enligt gällande lag. Bl.a. ankommer det enligt 102 § KL på ombudsmannen att upprätta och bevara förteckning över gjorda bevakningar och han är ordförande vid förlikningssammanträden enligt 108 och 111 §§ KL. Nu nämnda uppgifter skall, som

en följd av att rättens ombudsman avskaffas, ankomma på förvaltaren resp. konkursdomaren. Det finns inte anledning att koppla in tillsynsmyndigheten vid utdelningsförslagets upprättande. I enlighet med det sagda har den ändringen gjorts i paragrafen att vad som sägs om rättens ombudsman fått utgå.

129 § Paragrafen innehåller regler om offentliggörande av utdelningsförslag m.m. De uppgifter som rättens ombudsman f.n. har i detta sammanhang har genom ändringar i första–tredje styckena förts över till förvaltaren.

Av 189 § i förslaget framgår att tillsynsmyndigheten skall granska bl.a. slutredovisning som förvaltaren avger i samband med att slututdelningsförslag läggs fram. Redovisningen och tillsynsmyndighetens utlåtande över den skall enligt samma paragraf vara att tillgå för granskning fr.o.m. samma dag och på samma ställe som utdelningsförslaget. Underrättelse härom skall tas in i den kungörelse som utfärdas av förvaltaren enligt 129 §. Med hänsyn till vad nu sagts bör förvaltaren samråda med tillsynsmyndigheten, innan han bestämmer när och var slututdelningsförslaget jämte förvaltningsredogörelsen skall vara tillgängligt för granskning. En bestämmelse om sådant samråd har därför tagits in i första stycket av förevarande 129 §.

F.n. skall enligt andra stycket meddelande om innehållet i utfärdad kungörelse om utdelningsförslag sändas till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär med känd adress. Sådan borgenär skall få underrättelse om den utdelning som är beräknad för honom. En remissinstans har förordat att de borgenärer som har bevakat fordran men som inte blivit tillgodoförda utdelning skall få besked härom. Detta skulle vara påkallat bl.a. av intresset att undvika förfrågningar hos tillsynsmyndigheten och konkursdomaren. För min del är jag med hänsyn till det arbete och de kostnader den ifrågasatta underrättelseskyldigheten skulle medföra inte beredd att föreslå någon bestämmelse härom.

För att tillsynsmyndighetens insyn i och kontroll över förvaltningen skall underlättas föreskrivs i andra stycket att förvaltaren skall tillställa även tillsynsmyndigheten ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Det är till fördel vid granskningen av förvaltarens redovisning, om tillsynsmyndigheten då har tillgång till slututdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Förvaltaren bör därför så tidigt som möjligt efter vederbörligt samråd utfärda den i första stycket avsedda kungörelsen, varefter förslaget jämte redogörelsen kan tillställas — förutom konkursdomaren — tillsynsmyndigheten.

Förvaltaren skall enligt tredje stycket i departementsförslaget tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten ett exemplar av de tidningar där kungörelsen har varit införd samt enligt fjärde stycket underrätta dessa om när kungörelse om slututdelning utfärdas.

130 § Paragrafen innehåller bestämmelser om klander mot utdelningsförslag. Eftersom tillsynsmyndigheten bör hållas informerad om konkursens förlopp, bör konkursdomaren särskilt underrätta myndigheten om att sådant klander har upptagits till prövning och om dagen för målets handläggning vid rätten. Andra stycket av förevarande paragraf har ändrats i enlighet härmed. Underrättelseskyldighet föreligger även om konkursen enligt 146 § första stycket skall anses avslutad. Skäl att i paragrafens tredje stycke föreskriva att tillsynsmyndigheten — såsom enligt gällande lydelse rättens ombudsman — bör närvara vid målets handläggning finns inte.

De handlingar som behövs för klandertvisten finns enligt 129 § hos förvaltaren. Ändringen i fjärde stycket är föranledd härav.

132 § Enligt 111 § i förslaget skall konkursdomaren, när efterbevakning har skett, överlämna ett exemplar av bevakningshandlingarna till förvaltaren (jfr 102 §). Detta påkallar ändring i förevarande paragraf som gäller utdelning för efterbevakad fordran.

137 § Bevis om att borgenärsed har avlagts skall enligt 118 § andra stycket och 123 § andra stycket i förslaget överlämnas av konkursdomaren till förvaltaren. Ändringen i första stycket av denna paragraf är en följd härav.

140 § I andra stycket har hänvisningen till den numera upphävda 1921 års lag om ackordsförhandling bytts ut mot en hänvisning till gällande ackordslag (1970:847).

144 § Förmånsberättigad borgenär har enligt 143 § KL under vissa förutsättningar rätt till förskottslyftning för sin fordran. Enligt 144 § första stycket i nuvarande lydelse gäller bl.a. att lyftning enligt 143 § ej får medges annan borgenär än staten, om han inte ställer borgen för att medlen återbärs för den händelse det visar sig att han inte är berättigad att i utdelning behålla vad han har fått lyfta. Förvaltaren får dock med samtycke av rättens ombudsman efterge borgen om skäl därtill finns.

Enligt den föreslagna ändringen i första stycket skall förvaltaren ensam avgöra huruvida borgen skall efterges eller ej. Han får bedöma frågan från fall till fall.

145 a § Om betalning har utfallit på kapitalbeloppet av en fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning har meddelats, skall rättens ombudsman enligt denna paragraf i gällande lydelse anmäla detta till inskrivningsdomaren och därvid sända in föreliggande utdelningsförslag eller annan handling som visar fördelningen. Åtgärderna skall vidtas sedan tiden för klander mot utdelningsförslaget har gått till ända eller väckt klan-

der har avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft. Kan det antas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå tills det har blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå. Slutligen föreskrivs att, när inteckningshavaren lyfter betalning, anteckning härom skall göras på inteckningshandlingen.

Paragrafen infördes samtidigt med lagen (1966:454) om företagsinteckning och bör jämföras med 14 § denna lag. Enligt detta lagrum blir, om företagsintecknad egendom säljs på grund av utmätning eller i konkurs och betalning utfaller på kapitalbeloppet av intecknad fordran, inteckningen utan verkan till motsvarande belopp. Jfr även 29 § andra stycket lagen om företagsinteckning och 10 § 8 kungörelsen (1966:455) med tillämpningsföreskrifter till samma lag.

Eftersom rättens ombudsman skall avskaffas, kan paragrafen inte kvarstå oförändrad.

Kommittén nämnde i sitt betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. att advokatsamfundet i skrivelse till utredningen (Ju 1972:12) angående företagsinteckning hade riktat kritik mot anmälningsskyldighetens utformning i paragrafen. Enligt kommitténs mening borde frågan regleras i administrativ ordning. Kommittén föreslog därför i nämnda betänkande att paragrafen skulle upphävas.

I prop. 1975/76:210 uttalades att det inte var möjligt att i då förevarande sammanhang ta ställning till hur anmälningsskyldigheten i sakligt hänseende borde vara utformad i fortsättningen. För den skull borde endast en nödvändig anpassning av bestämmelsen till den nya handläggningsformen för mindre konkurser göras. Lättast kunde en sådan anpassning ske, om underrättelseskyldigheten flyttades över från rättens ombudsman till förvaltaren. Med en sådan lösning borde bestämmelsen tills vidare kunna stå kvar i KL.

För min del anser jag att den lösning som föreslogs i prop. 1975/76:210 bör väljas även nu. Den i förevarande paragraf avsedda underrättelseskyldigheten flyttas sålunda över från rättens ombudsman till förvaltaren. Härutöver har i lagtexten "inskrivningsdomaren" bytts ut mot "inskrivningsmyndigheten".

146 § I paragrafen har vad som sägs om rättens ombudsman utgått.

148 § Denna paragraf innehåller regler om utdelning efter konkursens avslutande (efterutdelning). Sålunda gäller enligt den nuvarande lydelsen bl.a. att vanliga bestämmelser om utdelning och om redovisning vid slututdelning har motsvarande tillämpning vid efterutdelning. Efter framställning av rättens ombudsman och förvaltaren får emellertid konkursdomaren, om han med hänsyn till kostnaderna finner utdelning inte lämpligen böra äga rum, förordna att medlen i stället för att delas ut skall överlämnas till gäldenären.

I den föreslagna lydelsen har vad som föreskrivs om rättens ombudsman utgått. Det ankommer alltså på förvaltaren ensam att göra sådan framställning som avses i paragrafen.

149 § Här ges regler om nedläggande av konkurs på grund av förlikning. Enligt nuvarande lydelse av paragrafen skall konkursdomaren höra rättens ombudsman och förvaltaren, innan han med anledning av gäldenärens ansökan meddelar beslut om nedläggning av konkursen. Vad som sägs om rättens ombudsman har utgått. Det har inte ansetts nödvändigt att tillsynsmyndigheten skall höras i här berörd fråga.

Hänvisningen i andra stycket till 61 § andra stycket har ändrats till att avse 67 § första stycket andra och tredje meningarna.

152 § Enligt gällande lydelse av paragrafen skall konkursdomaren höra rättens ombudsman och förvaltaren i frågan huruvida ingivet ackordsförslag bör föreläggas borgenärerna. Det kan inte anses behövligt att konkursdomaren i denna fråga inhämtar yttrande från tillsynsmyndigheten. I paragrafen har därför endast gjorts den ändringen att rättens ombudsman fått utgå.

159 § Denna paragraf är ny. Förutvarande 159 § upphävdes genom SFS 1970:848. I paragrafen regleras borgensmans och därmed likställd persons rösträtt vid omröstning i ackordsfråga. Regleringen överensstämmer i sak med nuvarande regler i 182 § KL.

8 kap. Enligt gällande lag har borgenärerna samfällt rätt att besluta eller yttra sig i vissa frågor. Denna beslutande- eller yttranderätt utövas vid borgenärssammanträden, varom allmänna regler finns i 8 kap. KL, som har rubriken "Om borgenärssammanträden".

Beslutanderätt tillkommer borgenärerna i fråga om tillsättande av slutlig förvaltare (45, 48 och 49 §§ KL) och av granskningsmän (46 § KL).

Som framgått i avsnitt 5.2.5 krävs för en del förvaltningsåtgärder f.n. vidare att borgenärerna lämnar sitt samtycke eller fattar eget beslut i saken. Detta gäller i vissa lägen beträffande fortsättande eller återupptagande av rörelse, försäljning av egendom, indrivning av utestående fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång. Se 60, 64, 65, 70–72, 77 och 78 §§ KL.

Även i fråga om inskränkning av anmärkning mot bevakad fordran m.m. (108 § tredje st. KL) och antagande av ackordsförslag (154 §) ligger avgörandet hos borgenärerna samfällt.

Yttranderätt för borgenärskollektivet föreligger i fråga om entledigande av förvaltare (80 § KL).

I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.5) har föreslagits att borgenärskollektivet inte längre skall ha någon beslutanderätt i förvaltningsfrågor.

Förvaltaren skall emellertid samråda i viktigare frågor med borgenär som särskilt berörs. Vidare förutsätter vissa åtgärder liksom enligt gällande lag samtycke av speciella grupper av borgenärer (se 71 § andra stycket och 76 §). I det nya förfarandet behövs inga borgenärssammanträden i nuvarande mening för behandling av förvaltningsfrågor. Den reglering i 8 kap. KL som behandlar sådana frågor kan följaktligen utgå.

I den nya ordningen kommer borgenärerna att ha formlig beslutanderätt endast i fråga om inskränkning av anmärkning m.m. och om antagande av ackordsförslag. Vidare erhåller borgenärerna rätt att yttra sig i fråga om tillsättande av slutlig förvaltare (46–48 §§). Den yttranderätt som enligt KL f.n. tillkommer borgenärerna i fråga om entledigande av förvaltare kvarstår. I nu angivna hänseenden har alltså borgenärssammanträden betydelse även i fortsättningen. Härav följer att en del av föreskrifterna i 8 kap. bör finnas kvar. Rättens ombudsmans avskaffande medför dock behov av vissa ändringar i den kvarstående regleringen.

Kommittén föreslår att 8 kap. i sin helhet upphävs och att de föreskrifter där som bör finnas kvar förs över till andra ställen i KL. Någon erinran mot detta förslag har inte framförts vid remissbehandlingen. Även jag godtar förslaget. Samtliga i kapitlet ingående paragrafer (175–184 §§) skall alltså upphävas. Vidare skall kapitelrubriken utgå.

175 § Enligt denna paragraf är rättens ombudsman ordförande vid borgenärssammanträde, som ej enligt KL skall hållas inför konkursdomaren.

Vid de borgenärssammanträden som skall förekomma i fortsättningen är konkursdomaren enligt särskilda bestämmelser ordförande. Bestämmelsen i 175 § kan därför utgå.

176 § Paragrafen handlar om kallelse till borgenärssammanträde.

I första stycket anges f.n. att kallelse utfärdas av rättens ombudsman, där det ej är särskilt föreskrivet att uppgiften ankommer på konkursdomaren. Avskaffandet av rättens ombudsman gör denna bestämmelse obehövlig.

Övriga bestämmelser i paragrafen anger vad kallelse till borgenärssammanträde skall innehålla samt hur och när kallelsen skall utfärdas m.m. Dessa bestämmelser har fortsättningsvis betydelse för borgenärssammanträden som avses i 47, 48 och 80 §§ och för borgenärssammanträden i samband med ackord i konkurs. Regleringen bör överföras till KF.

På grund av det sagda har reglerna i förevarande paragraf fått utgå.

177 § Paragrafen rör protokoll vid borgenärssammanträde. Beträffande konkursdomarens protokollföring gäller regleringen i RB och i protokollskungörelsen (1971:1166). Bestämmelsen i förevarande paragraf har med hänsyn härtill fått utgå.

178 § I denna paragraf anges hur man skall bestämma vilken mening som skall utgöra borgenärernas beslut i fråga som rör boets förvaltning, när särskilda omröstningsbestämmelser inte finns på andra håll i KL. Som en följd av att borgenärskollektivet inte längre skall ha någon rätt att besluta i förvaltningsfrågor blir bestämmelserna överflödiga. De har därför fått utgå.

179 § I denna paragraf anges vad som krävs för att någon skall få föra talan i förvaltningsfråga vid borgenärssammanträde. Bland annat uppställs det kravet att belopp och beskaffenhet av den fordran som görs gällande skall uppges. Vid sammanträde som hålls efter bevakningstidens utgång får talan ej föras för fordran som inte bevakats i konkursen. Vidare gäller att talan inte får föras för fordran som uppenbarligen är ogrundad. Talan för fordran som blivit ogillad av domstol får inte föras även om domstolens beslut inte är lagakraftvunnet.

Som tidigare angetts skall borgenärerna inte längre besluta i förvaltningsfrågor. Hit hör inte fråga som behandlas vid förlikningssammanträde, inte heller ackordsfråga. Enligt kommittén kan den som uttalar sig vid borgenärssammanträde i fråga om tillsättande eller entledigande av förvaltare ej anses "föra talan" i saken. Denna uppfattning har inte mött någon invändning från remissinstanserna och även jag ansluter mig till den. De nuvarande bestämmelserna i 179 § kommer därför att hänga i luften. Frågan är då om några motsvarande bestämmelser är påkallade med de nya reglerna om borgenärs medverkan i förvaltningen.

Under konkursens gång kan givetvis någon gång frågan uppkomma om den som uppträder som borgenär i konkursen verkligen innehar en giltig fordran. Frågan kan t.ex. aktualiseras när någon vill göra framställning enligt 43 § om att granskningsman skall utses för hans räkning eller när någon vill yttra sig enligt 46 § i frågan om slutlig förvaltare. Även i andra sammanhang kan frågan om borgenärsbehörigheten tänkas uppkomma. Beträffande rätt att föra talan vid förlikningssammanträde torde gällande bestämmelse (108 § första stycket KL jfrt med 104 § andra stycket) vara att uppfatta så att den som har bevakat fordran i konkursen äger sådan rätt.

Vid bedömandet av om några särskilda bestämmelser i aktuellt hänseende behövs bör enligt min mening beaktas att liknande frågor kan uppkomma redan med gällande KL utan att detta har föranlett några bestämmelser. Att borgenärernas medverkan i förvaltningen nu ges en annan form och att den enskilde borgenären ges rätt att begära tillsättande av granskningsman bör inte behöva föranleda att bestämmelser motsvarande de nuvarande i 179 § KL införs. En sådan reglering skulle knappast heller i övrigt fylla något påtagligt praktiskt behov. Det är tydligt att de principer som kommit till uttryck i nuvarande 179 § även utan särskilt stadgande får anses gälla, om behörighetsfrågan någon gång blir aktuell.

Med stöd av det anförda förordas att 179 § får utgå.

180 § Enligt paragrafen får borgenär i vissa fall inte föra talan vid borgenärssammanträde. Talan får inte föras när borgenärens rätt uppenbarligen inte är beroende av frågans utgång. Vidare gäller jäv vid behandling av vissa frågor. Bestämmelserna tar uteslutande sikte på förvaltningsfrågor och fyller därför inte någon funktion i det nya systemet. Paragrafen har därför fått utgå.

181 § Enligt 181 § i gällande lag får förvaltaren inte delta i val av granskningsman. Eftersom val av granskningsman inte längre skall förekomma har paragrafen utmönstrats.

182 § I 182 § i gällande lag föreskrivs att om både borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran har bevakat fordringen och vill rösta för denna, de har tillsammans en röst. Vidare sägs (andra ledet) att borgenärens mening vid oenighet skall gälla om inte de andra löser ut honom eller ställer full säkerhet för fordringen. Regleringen är även tillämplig vid borgenärssammanträde i samband med ackord vid sidan av de för ackord särskilt avsedda rösträttsbestämmelserna i 158 § KL samt vid förlikningssammanträde (jfr 108 § tredje stycket andra meningen). Av det anförda framgår att vad som sägs i 182 § inte kan frånkännas viss betydelse även i fortsättningen. På grund härav har 182 § fått utgå men samtidigt har en reglering i saklig överensstämmelse med 182 § i fråga om röstning i samband med ackord tagits in i 159 §. Vidare har en bestämmelse i enlighet med 182 § andra ledet förts in i 108 §.

183 § Paragrafen innehåller bestämmelser om besvär mot beslut som fattas av borgenärerna vid borgenärssammanträde. De enda borgenärsbeslut som i fortsättningen har intresse i detta sammanhang är beslut vid förlikningssammanträde om inskränkning av anmärkning m.m. (108 § tredje stycket andra meningen i förslaget) och beslut att förkasta av gäldenären bjudet ackord (154 § KL). Nämnda beslut kan överklagas, vilket medför att regleringen i 183 § till en del måste finnas kvar. Denna del har förts över till 207 §.

Vissa delar av 183 § har ingen betydelse för nyssnämnda borgenärsbeslut och kan alltså som överflödiga avskaffas. Det sagda har tillämplighet beträffande andra stycket — med undantag för tredje meningen — samt tredje stycket andra meningen. Bestämmelsen i fjärde stycket har visserligen teoretisk betydelse beträffande de borgenärsbeslut som kan förekomma i framtiden. Med tanke på den utomordentligt ringa praktiska betydelsen har emellertid föreskriften i överensstämmelse med vad kommittén föreslagit utmönstrats.

184 § Paragrafen avser det fall att borgenärerna har fattat beslut i ärende vari de inte får besluta eller att de i annat ärende överskridit sin beslutanderätt. Enligt paragrafen är beslutet då ogiltigt. Med den nya ordningen har borgenärerna inte någon beslutanderätt i andra frågor än de som avses i 108 § tredje stycket andra meningen och 154 § KL. Även utan regleringen i 184 § torde beslut av borgenärerna i andra än nu nämnda frågor komma att vara ogiltiga. Paragrafen har därför fått utgå.

185 § I paragrafen anges i vilka fall en konkurs skall handläggas som mindre konkurs. Principerna för gränsdragningen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.2). Där har även frågan om hur valet av handläggningsform skall gå till behandlats.

För att en konkurs skall handläggas som mindre konkurs skall endera av två förutsättningar föreligga. Den ena överensstämmer i huvudsak med vad som enligt nuvarande 185 § gäller som förutsättning för ursprunglig fattigkonkurs, dvs. att det finns anledning anta att gäldenärens bo inte förslår till betalning av konkurskostnaderna. Härmed avses kostnaderna för ordinär konkurs. Att det är dessa kostnader som avses har särskilt markerats i förslaget. I likhet med vad som nu gäller i fråga om fattigkonkurs uppställs i första stycket 1 inte något krav på att boet skall antas vara av enkel beskaffenhet. Beträffande frågan hur värdet av tillgångarna och storleken av konkurskostnaderna skall uppskattas skall i princip gälla detsamma som f.n. vid tillämpningen av 185 §.

Om gäldenären är fysisk person, skall hans beneficium — dvs. vad som behövs för hans och hans familjs försörjning (jfr 27 och 97 §§) — frånräknas. Vidare måste reglerna i 81 § om fördelning av ansvaret för konkurskostnaderna mellan olika slags egendom beaktas. Dessa regler innebär att vissa tillgångar får tas i anspråk bara för speciella konkurskostnader. Detta kan medföra att en konkurs skall handläggas som mindre konkurs enligt förevarande alternativ trots att värdet av tillgångarna i boet överstiger de beräknade sammanlagda konkurskostnaderna.

Huruvida tvistiga tillgångar skall medräknas får avgöras från fall till fall. Vid beräkning av värdet av sådana tillgångar bör stor försiktighet iakttas. Under förarbetena till KL anmärktes att hänsyn inte kunde tas till värdet av ett tvistigt anspråk, om det inte var så gott som uppenbart att detta tillkom gäldenären.

Vad angår kostnadssidan får konkursdomaren bilda sig en ungefärlig uppfattning om hur stora kostnader som skulle följa med en ordinär konkurs i det aktuella fallet. Härvid kommer främst arvodet till förvaltaren i blickpunkten. Några massaskulder finns inte när konkursen beslutas. Konkursdomaren kan på detta stadium normalt inte förutse storleken av de massaskulder som eventuellt kan uppkomma. Med hänsyn härtill behöver massaskulder inte beaktas i detta sammanhang (jfr 185 d § andra stycket).

I motsats till vad som gäller nu har konkurssökanden eller annan inte någon möjlighet att få till stånd ett ordinärt konkursförfarande genom att ställa säkerhet. Den som önskar en sådan handläggning är hänvisad till att hos konkursdomaren söka förebringa skäl för att ett ordinärt förfarande skall tillämpas.

Det andra alternativ enligt vilket handläggning som mindre konkurs kan ske enligt förevarande paragrafs första stycke är att det finns anledning anta att konkursboet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande anordnas. Häri ligger inte bara att handläggningen kan väntas bli snabbare och billigare utan också att den kan antas fylla erforderliga krav på säkerhet.

Av andra stycket framgår i vilken utsträckning reglerna i övriga kapitel i KL är tillämpliga i mindre konkurser. Bestämmelserna innebär att föreskrifterna om handläggning av konkurs i 3 och 5–7 kap. KL skall tillämpas i mindre konkurs endast om det är särskilt angivet i 9 kap. KL. Av regleringen kan motsättningsvis utläsas att de materiella bestämmelserna i KL skall vara tillämpliga även i mindre konkurser.

Regleringen i andra stycket leder till att hela 2 och 4 kap. KL blir tillämpliga när konkurs handläggs som mindre konkurs. Av bestämmelserna i 1 kap. blir 18 a och 20–26 §§ tillämpliga vid mindre konkurs. Bland de materiella bestämmelser i 5 och 6 kap. som blir tillämpliga kan nämnas reglerna i 100 och 100 a §§ om vilka fordringar som får göras gällande i konkursen, 121 och 121 a §§ om kvittning under konkurs, 133–135 §§ om solidariska skuldförhållanden, 136 § om villkorliga fordringar, 138 § om ränta och 139 § om värdering av vissa fordringar. Även 10 och 11 kap. blir tillämpliga.

185 a § Paragrafen handlar om förvaltare och tillsyn över förvaltningen i mindre konkurs. Regleringen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitten 5.7.3 och 5.7.4).

I första stycket anges att konkursdomaren genast skall efter hörande av tillsynsmyndigheten utse en förvaltare i mindre konkurs att handha förvaltningen av boet. Häri ligger att förvaltaren företräder boet på samma sätt som vid ordinär konkurs. I fråga om förvaltare gäller de i 44 § uppställda kvalifikations- och behörighetskraven. Vad detta närmare innebär har behandlats i den allmänna motiveringen. Någon skyldighet för konkursdomaren att höra borgenärerna innan förvaltare i mindre konkurs utses föreskrivs inte. Detta hindrar inte att det ibland kan finnas anledning för konkursdomaren att när omständigheterna medger det rådgöra med borgenär som särskilt berörs av förvaltningen i personfrågan.

Mer än en förvaltare får inte utses i mindre konkurs. Något praktiskt behov av att kunna förordna ersättare för förvaltaren (jfr 49 § andra stycket) har inte ansetts föreligga. Om förvaltaren är förhindrad att utföra

viss förvaltningsåtgärd, får han i stället utnyttja de möjligheter konkursförvaltare i allmänhet har att sätta ombud i sitt ställe.

Paragrafens andra stycke anger att när gäldenären är dödsbo förvaltare behöver utses endast om boupptecknings enligt 20 kap. ÄB inte har upprättats eller särskilda skäl annars föreligger. Det är viktigt att bedömningen av om förvaltare skall utses inte sker schablonartat. En viss undersökning bör såvitt möjligt alltid komma till stånd, särskilt beträffande eventuella återvinningsmöjligheter.

Enligt tredje stycket skall 42, 59 och 60 §§ ha motsvarande tillämpning beträffande tillsyn över förvaltningen i mindre konkurser. Hänvisningen till 42 § innebär att förvaltningen skall stå under tillsyn av en kronofogdemyndighet som tillsynsmyndighet. I 59 § ges föreskrifter om tillsynsmyndighetens allmänna uppgifter och befogenheter. Bl.a. skall myndigheten se till att avvecklingen av konkursen sker utan onödigt dröjsmål. I vissa fall får myndigheten utse revisor för granskning av förvaltningen. 60 § ger tillsynsmyndigheten rätt att få del av handlingar som rör boet och ålägger förvaltaren skyldighet att på begäran lämna tillsynsmyndigheten upplysningar om boet och dess förvaltning. Enligt 60 § skall myndigheten också på begäran lämna konkursdomaren, borgenär eller gäldenären upplysningar.

Tillsynen i mindre konkurs torde i många fall kunna utövas utan någon annan grundval än förvaltarens redovisning. Kontrollen har då närmast karaktären av en efterhandskontroll. Möjligheten att ingripa med påpekanden och på annat sätt står emellertid öppen för tillsynsmyndigheten i samtliga fall. I en del mindre konkurser kan t.ex. förekomsten av frågor om återvinning eller gäldenärsbrott motivera en mer aktiv och ingripande kontroll varvid tillsynsmyndighetens befogenheter enligt 59 och 60 §§ kan få betydelse. Någon skyldighet för förvaltaren att ge in halvårsberättelse eller kvartalsräkning föreligger dock inte i mindre konkurs.

I fråga om entledigande av förvaltare i mindre konkurs skall enligt fjärde stycket av förevarande paragraf 80 § gälla i tillämpliga delar. Detta innebär att konkursdomaren inte självmant utan endast på framställning kan entlediga förvaltare. Vad angår dem som enligt 80 § första stycket är behöriga att göra framställning bör erinras om att granskningsman inte kan tillsättas i mindre konkurs. Om förvaltare entledigas, skall ny förvaltare förordnas. Liksom beslut om förordnande av förvaltare går beslut om entledigande av förvaltare enligt 210 § i verkställighet utan hinder av att ändring söks, om inte annat bestäms.

Fjärde stycket innehåller också en föreskrift om redovisning över förvaltningen, om förvaltaren avgår innan konkursen avskrivs. Enligt kommitténs förslag skall redovisningen snarast tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten. Enligt min mening bör dock av lagtexten framgå att det är i förhållande till tillsynsmyndigheten som förvaltaren är redovisningsskyldig. I enlighet härmed föreskrivs i departementsförslaget att redovisning snarast skall avges till tillsynsmyndigheten och att avskrift av

redovisningen skall tillställas konkursdomaren.

185 b § Paragrafen gäller förvaltarens åligganden och har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.3).

I första stycket anges i vad mån förvaltarens allmänna åligganden i ordinära konkurser skall gälla för förvaltare i mindre konkurs. Här hänvisas till 51, 51 a och 52 §§, 53 § första stycket, 57 §, 58 § första och andra styckena samt 60 § andra stycket. Vidare innehåller stycket en hänvisning till 54 §.

Hänvisningen till 51 § innebär att förvaltaren skall ta till vara borgenärernas gemensamma rätt och bästa samt vidta alla åtgärder som främjar en förmånlig och snabb utredning av boet. Vidare skall till följd av hänvisningen till de nya bestämmelserna i 51 a § förvaltaren även i mindre konkurs i viktigare förvaltningsfråga samråda med borgenär som särskilt berörs och med gäldenären. Vad som är en "viktigare fråga" får naturligtvis bedömas med utgångspunkt i förhållandena i den mindre konkursen. Förvaltaren får också anlita sakkunnigt biträde enligt vad som gäller vid ordinär konkurs (52 §). I 53 § första stycket sägs att förvaltaren så snart ske kan skall omhänderta gäldenärens bo. Där sägs dessutom att förvaltaren skall ta hand om de böcker och andra handlingar som rör boet samt, när gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen har varit bokföringsskyldig, i omhändertaget räkenskapsmaterial på lämpligt ställe anteckna dagen för omhändertagandet. Det bör påpekas att det material som skall omhändertas består inte bara av de egentliga räkenskapsböckerna (kassabok, inventariebok etc.) utan också av följesedlar, verifikationer, affärskorrespondens m.m. Bestämmelserna bör tillämpas på det sätt som föranleds av omständigheterna i det särskilda fallet.

Förvaltaren skall vidare snarast möjligt upprätta sådan boupptecknin som anges i 53 § första stycket. Boupptecknin skall uppta tillgångar och skulder i boet med uppgift om varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt om nyss berörda böcker och handlingar. Boupptecknin skall dessutom innehålla uppgift om i vad mån skuld avser lön eller pension. Finns det inte någon löne- eller pensionsskuld, skall detta enligt tredje stycket i förevarande paragraf anmärkas i boupptecknin.

Bestämmelserna i 53 § första stycket om upprättande av boupptecknin har även i övrigt motsvarande tillämpning. Detta innebär bl.a. att tillgångarna skall i boupptecknin tas upp till de värden som de prövas äga efter noggrann uppskattning. Vid förrättningen skall gäldenären vara tillstädes och uppge boet under edsförpliktelse. Är gäldenären juridisk person med flera ställföreträdare, gäller denna skyldighet dock inte för ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för utredningen. Om av gäldenären under edsförpliktelse underskriven boupptecknin redan har getts in till konkursdomaren och förvaltaren finner den tillförlitlig, behöver ny boupptecknin inte upprättas. Boupptecknin

måste givetvis även i detta fall uppfylla de föreskrivna grundkraven.

När konkurs handläggs som mindre konkurs, kan bouppteckning inte ersättas av sådan borgenärsförteckning som avses i 53 § andra stycket.

Bestämmelser om tvångsmedel mot gäldenär som underlåter att vara tillstädes vid bouppteckningsförrättningen och att uppge boet under ed finns i 94 §. Hämtning eller häktning kan komma i fråga. Dessa bestämmelser blir tillämpliga även i mindre konkurs (se 185 § andra stycket).

De nya bestämmelserna i 57 § om bokföring skall tillämpas i mindre konkurs. Förvaltaren skall alltså löpande bokföra in- och utbetalningar i boet, om ej med hänsyn till särskilda förhållanden god redovisningssed påkallar att bokföringen sker på annat sätt. När konkursen handläggs som mindre konkurs, torde det regelmässigt vara tillräckligt med en kontantredovisning som återspeglar avvecklingen av boet. Förvaltaren skall också arkivera konkursboets bokföring i enlighet med vad som sägs i 57 § andra stycket.

Pengar, som flyter in under förvaltningen, skall av förvaltaren inom en vecka sättas in mot ränta i bank på konkursboets räkning, i den mån de inte behövs för betalning av löpande utgifter (58 § första och andra styckena). Bestämmelserna om medelsförvaltning anses tillämpliga även på medel som finns hos gäldenären vid konkursutbrottet. Av bestämmelserna följer att medel, som har satts in i bank för konkursboets räkning, får tas ut av förvaltaren bara under förutsättning att de behövs för betalning av konkurskostnader eller massaskulder eller för utdelning till borgenärerna. Slutligen är förvaltaren skyldig att på begäran av konkursdomaren, borgenär eller gäldenären lämna upplysningar om konkursboet och dess förvaltning (60 § andra stycket). Av hänvisningen i 185 a § tredje stycket följer att föreskrifterna i 60 § första stycket om förvaltarens upplysningsplikt gentemot tillsynsmyndigheten gäller även i mindre konkurser.

I 54 § ges regler om handräckning. Även i mindre konkurs får alltså förvaltaren, om det behövs, begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att kunna omhänderta eller annars få tillgång till gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet.

Enligt andra stycket av förevarande paragraf skall förvaltaren lämna konkursdomaren uppgift om orsakerna till gäldenärens insolvens, i den mån de har kunnat utrönas. Samtidigt skall förvaltaren anmärka dels om det har förekommit förhållande som kan föranleda återvinning till boet, dels om det finns skälig anledning att anta att gäldenären har gjort sig skyldig till gäldenärsbrott. Förvaltaren skall ange grunden för sin bedömning. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren vidare anmärka vilket bokföringssystem som tillämpats och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts. I förekommande fall skall samtidigt den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen bifogas. Här avsedda uppgifter skall lämnas skriftligen så

snart som möjligt. Normalt bör det ske samtidigt med att bouppteckning ges in. Att konkursen inte får avskrivas, innan ifrågavarande uppgifter har lämnats, följer av 185 d § andra stycket. Ofta kan det räcka med summariska uppgifter i här avsedda konkurser. För sin bedömning av återvinningsfrågan kan förvaltaren behöva fordra in kontokuranter för den kritiska tiden före konkursen från vederbörande bank.

I paragrafens tredje stycke tas upp en regel om att förvaltaren genast till kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet, skall anmäla sådana löne- och pensionsskulder som han har fått kännedom om. Regeln skall ses mot bakgrund av att det enligt departementsförslaget ankommer på kronofogdemyndigheten att pröva lönegarantifrågorna i alla de konkurser som skall handläggas i den enklare ordningen. I paragrafens tredje stycke finns också den tidigare berörda regeln att, när löne- eller pensionsskuld inte finns, förvaltaren skall anmärka detta i bouppteckningen.

I fjärde stycket upptas en regel om att bouppteckningen jämte uppgifter enligt paragrafens andra stycke, dvs. om orsakerna till obeståndet, misstanke om gäldenärsbrott och bokföringssystem m.m., skall tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten snarast och senast en månad från konkursbeslutet. När särskilda omständigheter föreligger, kan konkursdomaren dock bevilja uppskov.

Även utan uttrycklig bestämmelse torde det vara uppenbart att förvaltaren i förekommande fall senast en månad efter konkursbeslutets meddelande också skall anmäla om han godkänner en förut ingiven bouppteckning.

Paragrafens femte stycke innehåller en föreskrift om skyldighet för förvaltare att anmäla misstanke om gäldenärsbrott till allmän åklagare och därvid ange grunden för sin misstanke. En motsvarande skyldighet i ordinär konkurs föreskrivits i 55 § tredje stycket. Liksom vid ordinär konkurs (se ovan under 55 §) bör förvaltaren dessutom anmäla misstanke om annat brott som framkommer på grund av konkursutredningen.

185 c § Paragrafen handlar om försäljning av boets egendom. Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.3).

Normalt är det till fördel för både gäldenären och borgenärerna att konkursen kan avslutas snabbt. Enligt paragrafens första stycke skall förvaltaren, om det finns egendom i boet, sälja denna så snart det lämpligen kan ske, om inte annat är föreskrivet. Bestämmelsen överensstämmer i huvudsak med vad som gäller i ordinär konkurs, se 62 §. Av bestämmelsen följer att förvaltaren kan låta försäljningen anstå en kortare tid, om förmånligare villkor för boet därigenom kan uppnås. I undantagsfall bör även något längre anstånd med realisationen kunna äga rum, om det är uppenbart att ett bättre försäljningsresultat blir följden. Givetvis får reglerna om försäljning inte inkräkta på gäldenärens s.k. beneficium (se 97 §).

Beträffande försäljning av egendom, fortsättande eller återupptagande av gäldenärens rörelse, indrivning av utestående fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång skall enligt paragrafens andra stycke 61, 63, 67, 70, 71 och 73–78 §§ gälla i tillämpliga delar. Av 51 a §, som skall tillämpas även i mindre konkurs (se 185 b § första stycket), följer att förvaltaren har en allmän skyldighet att i fråga av större vikt höra de borgenärer som särskilt berörs av åtgärden och gäldenären. Givetvis bör förvaltaren inte sälja egendom av så ringa värde att det inte blir något över, sedan kostnaden för försäljningen har täckts.

I några av de nämnda paragraferna anges som förutsättning att fordran har bevakats (se t.ex. 70 § fjärde stycket). Eftersom något bevakningsförfarande inte skall förekomma när konkurs handläggs som mindre konkurs, har i förevarande stycke föreskrivits att fordran som kan göras gällande i konkursen skall anses som bevakad fordran. Vilka fordringar som kan göras gällande i konkurs framgår av 100 § (jfr även 100 a §).

Med beaktande av det sagda innebär en tillämpning av 61, 63, 67, 70, 71 och 73–78 §§ i huvudsak följande när konkurs handläggs som mindre konkurs.

Om gäldenären har drivit rörelse, äger förvaltaren enligt 61 § låta rörelsen fortsättas för konkursboets räkning, om det kan ske enligt lag och i den mån det befinns ändamålsenligt. Detta gäller också, om förvaltaren vill återuppta en nedlagd rörelse. Formellt gäller inte någon tidsbegränsning för fortsättande av gäldenärens rörelse när konkurs handläggs i den enklare ordningen. Den i 61 § föreskrivna tidsbegränsningen utgår från första borgenärssammanträdet och blir inte tillämplig i sådant fall.

Har gäldenären i hovrätten besvärat sig över konkursbeslutet, får enligt 63 § inte mot hans bestridande försäljning av egendom i boet äga rum förrän hovrätten har utlåtit sig med anledning av besvären. Vad som i 63 § föreskrivs om uppskov med försäljning av egendom utgör likväl enligt 67 § första stycket inte hinder mot försäljning i vissa där särskilt angivna fall. Av 67 § andra stycket följer att även egendom, vari särskild förmånsrätt gäller, under vissa omständigheter kan säljas genom förvaltarens försorg utan hinder av regleringen i 63 §.

Om fast egendom finns i boet, något som kan bli fallet även i mindre konkurs, kan förvaltaren enligt 70 § första stycket hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen kan även säljas i annan ordning, om förvaltaren finner det fördelaktigare för boet. Om exekutiv auktion på fast egendom som hör till boet har hållits utan att försäljning kommit till stånd, kan förvaltaren enligt andra stycket i samma paragraf underlåta att vidta ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har auktion i exekutiv ordning inte ägt rum men finns det anledning anta att sådan auktion inte kommer att leda till försäljning, får förvaltaren underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, om de borgenärer som i konkursen kan göra

gällande fordringar med särskild förmånsrätt i egendomen samtycker till det. Om exekutiv auktion på boets fasta egendom har utsatts, skall förvaltaren enligt tredje stycket före bevakningssammanträdet avlämna behållning som har uppkommit av egendomen under konkursen. Behållning som inte avlämnas före bevakningssammanträdet skall, om egendomen säljs, avlämnas före tillträdesdagen och i annat fall innan utdelning i konkursen sker. Av fjärde stycket följer att förvaltaren senast vid bevakningssammanträde för auktion på fast egendom skall anmäla arvode, annan kostnad och fordringar som kan göras gällande i konkursen och som bör beaktas vid egendomens försäljning. Förvaltaren skall genom brev underrätta borgenär om anmälan som han gör på dennes vägnar.

Enligt 71 § första stycket får förvaltaren själv bedöma – med ledning av vad som är mest fördelaktigt för boet — om försäljning av lös egendom skall äga rum på auktion eller på annat sätt. Av paragrafens andra stycke följer att lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, aldrig utan hans samtycke får säljas på annat sätt än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen. Enligt tredje stycket gäller likväl i vissa fall undantag från kravet på borgenärens samtycke. I fråga om fartyg, luftfartyg, gods i fartyg m.m. finns bestämmelser i 71 § fjärde–sjätte styckena. Enligt 71 § sjunde stycket äger bestämmelserna i 70 § fjärde stycket motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom skall säljas exekutivt under konkursen. I den mån det påkallas skall förvaltaren dessutom i ärendet föra talan för borgenärer med förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen och genom brev underrätta borgenär om yrkande som han framställer på dennes vägnar.

Om borgenär har lös egendom som pant eller "eljest under panträtt i handom" — varmed likställs retentionsrätt (se 195 § andra stycket) — kan han enligt 73 § första stycket låta sälja den på auktion. Värdepapper som noteras på fondbörs får säljas genom fondkommissionär till gällande börspris. Utan förvaltarens samtycke får försäljning som sagts nu inte äga rum förrän konkursen pågått viss tid. Vid ordinär konkurs är denna tid fyra veckor från första borgenärssammanträdet. Enligt förarbetena har denna tidsfrist föreskrivits för att den slutlige förvaltaren, som utses på första borgenärssammanträdet, skall få tillräcklig tid att vidta åtgärder för inlösen av panten. Eftersom något första borgenärssammanträde inte förekommer vid mindre konkurs, måste en annan tidsfrist föreskrivas. Enligt föreskrift i förevarande stycke skall vid sådan konkurs fyraveckorstiden i stället räknas från konkursbeslutets meddelande.

Av 73 § första stycket följer vidare att försäljning genom borgenärens försorg inte heller får ske, om förvaltaren vill lösa egendomen för konkursboets räkning. En anledning för förvaltaren att lösa in panten kan vara att han anser sig kunna sälja den på förmånligare villkor, varvid boet kan tillgodogöra sig övervärdet i panten. Borgenären skall minst en vecka innan han vidtar åtgärd för egendomens försäljning hembjuda den till förvaltaren

för inlösen. I vissa fall skall försäljningen ske i exekutiv ordning. Om egendom skall säljas på annat sätt än exekutivt och den inte består av värdepapper som kan säljas utan auktion, får försäljningen inte utan förvaltarens samtycke äga rum på annan ort än där egendomen finns. Borgenären skall minst tre veckor i förväg låta förvaltaren veta, när och var försäljningen skall ske. Har egendomen sålts i annan än exekutiv ordning, är borgenären skyldig att för förvaltaren redovisa för vad som har influtit. Om borgenären inte vill föranstalta om försäljning, äger normalt förvaltaren enligt andra stycket sköta om försäljningen.

I 74–76 §§ ges föreskrifter angående kungörelser och underrättelser om auktion för försäljning av konkursbos egendom.

Av 77 § följer att förvaltaren snarast möjligt skall vidta nödvändiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar. Vid behov kan förvaltaren försöka få fordringen indriven genom rättegång, lagsökning, betalningsföreläggande eller skiljeförfarande.

Har förlikningsanbud lämnats angående osäker eller tvistig tillgång, kan anbudet enligt 78 § antas av förvaltaren, om han finner det fördelaktigt för konkursboet. Ställer gäldenären säkerhet för vad som bjuds, har han rätt att själv utföra tvisten.

185 d § I förevarande paragraf ges regler om gäldenärens edgång och om avskrivning av sådan mindre konkurs i vilken utdelning inte kan ske.

Bouppteckningseden utgör ett viktigt inslag i konkursförfarandet. Edgången kan vara av betydelse bl.a. för tillämpning av lönegarantilagen. Innan konkursdomaren bestämmer tid för edgången, bör han samråda med förvaltaren. Någon uttrycklig bestämmelse härom anser jag inte behövas i KL. Enligt 7 § lönegarantikungörelsen (1970:745) skall samråd i vissa fall ske med kronofogdemyndigheten.

I överensstämmelse med gällande lag föreskrivs att edgången inte får äga rum tidigare än en vecka från konkursbeslutets meddelande. Bortsett från denna föreskrift bör edgången ske så snart som möjligt efter det att bouppteckning har upprättats. I KF får tas upp regler om kallelse av förvaltaren, av gäldenärens make, om gäldenären är gift, och av borgenär som har ansökt om konkursen. Någon anledning att kalla tillsynsmyndigheten till edgång finns ej enligt min mening.

Beträffande formerna för gäldenärens edgång inför konkursdomaren gäller bestämmelserna i 91 § KL.

Enligt 91 § andra stycket kan förvaltaren befria ställföreträdare från att avlägga ed när gäldenären är juridisk person med flera ställföreträdare. Om gäldenären är dödsbo och konkursen handläggs som mindre konkurs, behöver emellertid förvaltare tillsättas endast om särskilda skäl föreligger (se 185 a § andra stycket). För detta fall har i första stycket upptagits en särskild föreskrift om att konkursdomaren skall göra den prövning som annars ankommer på förvaltaren. Jag vill erinra om att även bestämmelserna

i 93 § om bouppteckningsed av annan än gäldenären är tillämpliga i mindre konkurs. Det kan tilläggas att reglerna om borgenärsed i 116 § inte är tillämpliga när konkurs handläggs enligt den enklare ordningen.

När bouppteckningen har beedigats har konkursdomaren ett jämförelsevis tillförlitligt underlag för bedömning av konkursboets omfattning. Om konkursdomaren finner att boet inte räcker till betalning av de konkurskostnader som följer med ett förenklat konkursförfarande och av eventuella massaskulder, skall han enligt paragrafens andra stycke besluta om avskrivning av konkursen. I det läget finns det ingen anledning att låta konkursen fortsätta, eftersom någon utdelning till konkursborgenärerna inte kan förväntas. En i princip liknande ordning gäller f.n. frånsett att det nu är möjligt att hindra avskrivning genom att ställa säkerhet. Konkursen får dock inte avskrivas innan förvaltaren har lämnat sådana uppgifter som avses i 185 b § andra stycket.

I regel torde beslut om avskrivning i här avsedda fall kunna meddelas i anslutning till sammanträdet för edgång. Något hinder mot att beslutet meddelas senare finns emellertid inte. Förvaltaren kan t.ex. behöva tid för att undersöka, om boets egendom över huvud kan realiseras eller om tvistiga fordringar kan drivas in eller om återvinningstalan bör väckas. Ett speciellt fall då avskrivning inte kan beslutas omedelbart vid edgångssammanträdet föreligger, när eden avläggs vid annan domstol än konkursdomstolen (jfr 92 § andra stycket). Av beslutet bör framgå att konkursen har avskrivits enligt förevarande paragraf.

Vid bedömningen av boets tillräcklighet har konkursdomaren att beakta inte bara redan uppkomna konkurskostnader utan också de kostnader som ett fortsatt konkursförfarande skulle medföra. Ofta blir det inte aktuellt med massaskulder i sådana relativt små konkurser som kommer i fråga här. Om massaskulder redan föreligger, skall de emellertid tas med i beräkningen. Att göra någon prognos beträffande massaskulder som eventuellt kan uppstå framdeles är i regel svårt. I den mån sådana massaskulder kan förutses skall de emellertid beaktas.

Vad angår tillgångssidan bör — som har påpekats i anslutning till 185 § — stor försiktighet iakttas när det gäller att beräkna värdet av tvistiga fordringar. Om hög grad av sannolikhet talar för att egendom kan tillföras boet genom återvinning, bör denna egendom beaktas.

Medel som vid avskrivning enligt förevarande paragraf kan finnas i konkursboet skall i första hand tas i anspråk för betalning av konkurskostnaderna och eventuella massaskulder (se 188 §). Vid behov får förvaltaren sälja boets egendom för att kostnaderna och massaskulderna så långt möjligt skall kunna betalas ur boet.

En fråga är om det bör vara något hinder mot försäljning i angivna syfte även sedan konkursen har avskrivits. Av uttalanden i prop. 1975/76:210 framgår att något sådant hinder inte ansågs föreligga. Någon lagbestämmelse härom ansågs inte behövlig. Jag ansluter mig till denna ståndpunkt.

Det bör påpekas att det av 188 § framgår att kostnaderna för konkurs som avskrivits enligt 185 d § skall utgå ur boet framför annan skuld som boet har ådragit sig.

En annan fråga som diskuterades i prop. 1975/76:210 gäller om boets egendom, i den mån den inte behövs för betalning av konkurskostnader och massaskulder, skall återställas till gäldenären sedan avskrivningsbeslutet har vunnit laga kraft. I sitt betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. hävdade konkurslagskommittén att så borde ske. Kommittén ansåg att det var en sak för sig att gäldenären kunde medge att det överskott som till äventyrs fanns i boet i stället överlämnades till konkursborgenär med bästa förmånsrätt. Vid remissbehandlingen av nämnda betänkande ansåg några remissinstanser att överskottet skulle delas ut till borgenärerna.

Dåvarande departementschefen uttalade i denna del att den aktuella frågan hängde samman med att en utdelning enligt 185 f § var förenad med vissa kostnader. Det uppstod sålunda ett mellanläge där det efter edgången visserligen fanns ett ekonomiskt överskott i boet men detta inte täckte utdelningskostnaderna. Eftersom dessa i nu förevarande fall inte behövde bli särskilt höga rörde det sig om jämförelsevis små värden. Vad de kritiska remissinstanserna eftersträvade var, framhöll departementschefen, ett utdelningsförfarande som var ännu mindre kostnadskrävande än det i 185 f §. Med beaktande särskilt av de ringa ekonomiska värdena och av rättssäkerhetsintresset ansåg departementschefen inte att det fanns skäl att i lagtexten införa ett sådant system. Som kommittén angett kunde gäldenären välja att frivilligt överlämna medlen till betalning av den bäst prioriterade fordringen. Det påpekades även att i nu förevarande fall borgenärerna kommer att känna till tillgångarnas existens och att gäldenären därför ofta måste ha anledning räkna med att specialexekution kan komma till stånd om han inte överlämnar sådana medel som skulle täcka kostnaderna för denna exekutionsform.

För min egen del ansluter jag mig till dåvarande departementschefens uttalanden i denna del.

Innan konkursdomaren beslutar om avskrivning skall han enligt föreskrift i andra stycket höra förvaltaren. Denne är mer insatt i de bakomliggande förhållandena och kan lämna vägledande upplysningar i avskrivningsfrågan. Av hänvisningen till 51 a § i 185 b § första stycket följer att förvaltaren kan ha anledning att ta kontakt med borgenär som har gjort konkursansökan eller annan särskilt berörd borgenär, innan han uttalar sig i saken.

I paragrafens andra stycke föreskrivs vidare att förvaltaren, när konkurs har avskrivits enligt paragrafen, snarast möjligt skall avge redovisning för förvaltningen till tillsynsmyndigheten. Det är önskvärt att detta sker före konkursdomarens prövning av avskrivningsfrågan, men detta är inte nödvändigt i fall som avses här. Avskrift av redovisningen skall lämnas till

konkursdomaren. Lika litet som i fråga om andra liknande redovisningar i KL bör ges närmare föreskrifter om vad den här avsedda redovisningen skall innehålla. Omständigheterna i det särskilda fallet blir avgörande. Angående klander av redovisningen kan hänvisas till 190 § tredje stycket och 191 § i förslaget.

Enligt paragrafens tredje stycke kan konkursen avskrivas enligt paragrafens andra stycke utan hinder av att bouppteckningen inte har beedigats. Förutsättningarna härför är att det föreligger hinder mot att bouppteckningsed avläggs av gäldenären eller annan inom skälig tid och det saknas anledning anta att genom sådan edgång skulle framkomma tillgång till betalning av konkurskostnaderna och massagälden.

Samtidigt som konkursen avskrivs skall konkursdomaren bestämma arvode och kostnadsersättning till förvaltaren, se 187 § första stycket. Av 188 § första stycket framgår att avskrivningsbeslutet i vissa fall även skall innehålla åläggande för borgenär att betala konkurskostnader.

Sedan avskrivningsbeslut har meddelats och beslutet har vunnit laga kraft, är konkursen avslutad.

185 e § I paragrafen finns de grundläggande bestämmelserna om utdelning i mindre konkurs.

När konkursboets egendom har avyttrats, aktualiseras frågan om utdelning till borgenärerna. I paragrafens första stycke föreskrivs att utdelning till borgenärerna skall äga rum, sedan all boets tillgängliga egendom har förvandlats i pengar. Denna utdelning blir liktydig med slututdelning (jfr t.ex. 136 §). Från det utdelningsbara beloppet skall undantas vad som behövs för betalning av konkurskostnaderna och eventuella massaskulder. Detta överensstämmer med vad som enligt 125 § KL gäller vid ordinär konkurs. Vad angår konkurskostnaderna får göras en beräkning av vad ersättningen till förvaltaren och tillsynsmyndigheten kommer att uppgå till. Utdelningen får inte anstå i avvaktan på att gäldenären skall förvärva ytterligare medel, t.ex. i form av arbetsförtjänst.

Borgenärerna skall ha utdelning i enlighet med den rätt till betalning som enligt lag eller eljest tillkommer dem. Vilka fordringar som kan göras gällande i konkurs framgår i första hand av 100 § KL. Rätten till betalning borgenärerna inbördes skall bedömas enligt förmånsrättslagen.

I motsats till vad som gäller vid ordinär konkurs skall något formligt bevakningsförfarande inte förekomma vid den enklare handläggningsformen. De borgenärer som kommer i fråga för utdelning utgörs av dem som förvaltaren genom gäldenärens uppgifter eller på annan väg har skaffat sig kännedom om. Det är en naturlig åtgärd för förvaltaren att, innan utdelningsförslaget upprättas, hos vederbörande myndighet ta reda på vilka skattefordringar och liknande som kan göras gällande i konkursen.

Jag har i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.1) uttalat mig för att det inte är nödvändigt med ett särskilt system för rättslig prövning av tvistiga

fordringar inom det enklare förfarandet. I den mån tvistiga fordringar visar sig föreligga bör förvaltaren i första hand försöka träffa uppgörelse med de berörda borgenärerna, dvs. sådana som kan komma i fråga för utdelning. En borgenär kan t.ex. förklara sig villig att sätta ned sin påstådda fordran i konkursen till belopp som kan godtas av övriga intressenter. Han kan också vilja avstå från utdelning med förmånsrätt. Normalt bör här avsedda tvistefrågor kunna lösas inom konkursens ram. Det ankommer på förvaltaren att på grundval av utredningsmaterialet pröva uppkomna frågor om fordrans existens, storlek och placering i förmånsrättsordningen.

Om fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg med stöd av 70 § andra stycket resp. 71 § femte stycket (jfr 185 c §) inte har sålts, kan utdelning ändå företas. En uttrycklig bestämmelse härom har införts i förevarande paragraf (jfr beträffande ordinär konkurs 126 § fjärde stycket andra meningen).

Enligt paragrafens andra stycke skall förvaltaren upprätta förslag till utdelning. Förslaget skall för varje däri upptagen borgenär ange fordringsbeloppet med den ränta varpå utdelning skall beräknas, fordringens förmånsrätt och utdelningen på fordringen (jfr beträffande ordinär konkurs 128 § andra stycket). I utdelningsförslaget skall inte särskilt anges att viss borgenär inte har kunnat komma i fråga för utdelning. Det framgår av att han inte har tagits med i förslaget.

I andra stycket föreskrivs också att vid utdelningsförslaget skall fogas sådan förvaltningsredogörelse som anges i 128 § tredje stycket. Av sådan redogörelse skall framgå hur mycket som har influtit för egendomen genom försäljning eller på annat sätt och — om inte hela detta belopp skall delas ut enligt förslaget — för vilka andra ändamål återstoden har tagits i anspråk. Om medel som avses i förslaget har influtit för egendom vari gällt särskild förmånsrätt, skall de föreskrivna uppgifterna lämnas särskilt för den egendomen. Ofta kan det räcka med en tämligen summarisk redogörelse. Att redogörelsen under vissa förutsättningar kan ersättas av redovisningen för förvaltningen av boet berörs under 185 f §. Om någon anser att större belopp hade bort delas ut i konkursen, får han angripa förvaltarens slutredovisning.

Beräkning av ränta på utdelningsgill fordran anknyter enligt 138 § i vissa fall till den dag från vilken klander mot utdelningsförslag är att räkna. Denna dag har enligt 139 § betydelse också för beräkning av fordran på pension. När konkurs handläggs som mindre konkurs bör utgångspunken för tidsberäkningen i stället vara dagen för utdelningsförslagets upprättande. En regel härom har tagits upp i paragrafens tredje stycke.

I 196 § KL ges vissa speciella regler om rabatter som kan få betydelse för utdelningen i konkurs. Reglerna blir i princip tillämpliga även när konkurs handläggs i den enklare ordningen.

Det kan tänkas inträffa att några utdelningsgilla fordringar inte existerar i en mindre konkurs. Någon gäldenären närstående har t.ex. trätt emellan

och betalat alla skulder. Vid ordinär konkurs gäller enligt 124 § KL att, om inte någon fordran har bevakats inom den fastställda bevakningstiden, konkursdomaren genast skall avskriva konkursen. Innan egendomen i boet återställs till gäldenären, skall förvaltaren ur egendomen så långt den räcker betala konkurskostnader och massafordringar.

I sitt betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. framhöll kommittén att om borgenär saknas när konkurs handläggs enligt den enklare ordningen, förvaltaren får anmäla detta till konkursdomaren. Därefter fick förfaras på samma sätt som sägs i 124 § KL. Egendomen borde inte återställas till gäldenären förrän beslutet om avskrivning av konkursen hade vunnit laga kraft. Någon särskild bestämmelse för det här berörda, extrema undantagsfallet ansåg kommittén inte behövas.

Avskrivning av konkurs enligt 124 § är statistiskt sett sällsynt. I dessa fall har grunden för konkursen upphört att existera. Hur konkursen avskrivs är av mindre intresse. För min del anser jag i likhet med dåvarande departementschefen i prop. 1975/76:210 att den av kommittén föreslagna utvägen kan väljas, om det åsyftade fallet skulle inträffa när konkurs handläggs som mindre konkurs. Att belasta regelsystemet med en bestämmelse härom anser jag inte behövligt.

185 f § Paragrafen handlar om utdelningens fastställande. Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.5).

Det av förvaltaren upprättade utdelningsförslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse skall enligt första stycket i paragrafen genast tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten. Härigenom får också intressenterna möjlighet att ta del av handlingarna hos konkursdomaren eller myndigheten.

När förvaltaren lägger fram utdelningsförslaget skall han samtidigt avge redovisning för förvaltningen av boet till tillsynsmyndigheten (jfr beträffande ordinär konkurs 189 § andra stycket). Avskrift av redovisningen skall tillställas konkursdomaren. Om redovisningen innehåller alla de uppgifter som skall ingå i den särskilda förvaltningsredogörelsen, bör redovisningen kunna ersätta denna redogörelse. Härigenom nås överensstämmelse med vad som är praxis vid ordinär konkurs. Som har berörts i anslutning till 185 d § bör frågan om redovisningens närmare innehåll inte regleras i lagen. I allmänhet är det lämpligt att redovisningen uppställs som en jämförelse med boupptecknigen.

Angående klander av redovisningen vill jag i första hand hänvisa till 190 § tredje stycket och 191 §. Här skall endast påpekas att klander av redovisningen i princip innefattar krav på ökning av det belopp som över huvud delas ut till borgenärerna. Överklagande av beslut om fastställelse av utdelningsförslag syftar däremot till ändring av fördelningen mellan borgenärerna av de medel som har avsatts för utdelning. Kärandens motpart i process angående klander av redovisningen är förvaltaren. Klander av

redovisning torde gälla även till förmån för annan än klaganden. Om medel tillförs boet efter klandertalan, skall de fördelas enligt utdelningsreglerna.

Enligt paragrafens andra stycke skall konkursdomaren genast låta kungöra att utdelningsförslag enligt 185 e § har upprättats (jfr beträffande ordinär konkurs 129 § första stycket). Kungörelsen skall tas in i Post- och Inrikes Tidningar och i den eller de ortstidningar som tidigare bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.

Något formellt klanderförfarande såsom i ordinär konkurs skall inte äga rum i fråga om utdelningsförslaget. Med hänsyn till den föreslagna lagstiftningens syfte och tillämpningsområde bör förfarandet i denna del inte göras alltför formbundet. Borgenär som är intresserad kan ta del av utdelningsförslaget i den mån han inte anser sig tillräckligt informerad genom sådan underrättelse som skall utgå till borgenärerna. Om han finner det påkallat, kan han framföra invändningar hos konkursdomaren. Även gäldenären kan vilja anmärka på utdelningsförslaget. Vidare är det tänkbart att massaborgenär vill göra invändning mot förslaget såvitt angår den omfattning i vilken konkursboets medel har tagits i anspråk för utdelningen. I paragrafens andra stycke har mot denna bakgrund tagits in en bestämmelse om att den som vill framställa invändning mot utdelningsförslaget skall göra detta hos konkursdomaren senast två veckor efter det att kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Erinran härom skall tas in i kungörelsen.

Sedan tiden för invändningar mot utdelningsförslaget har gått ut, skall konkursdomaren enligt paragrafens tredje stycke fastställa utdelning i konkursen enligt utdelningsförslaget, om det inte genom invändning eller på annat sätt framgår att fel eller brist som inverkat på någons rätt föreligger. I den allmänna motiveringen har jag berört hur konkursdomarens prövning bör ske. Från obetydliga fel eller brister bör konkursdomaren kunna bortse. Utdelningsfrågan bör prövas så snart som möjligt efter tvåveckorsfristens utgång. Fel eller brist som yppas efter fristens utgång men före prövningen skall också beaktas. Det är inte meningen att konkursdomaren skall behöva granska och pröva utdelningsförslaget mera ingående, om inte särskild anledning finns till det, t.ex. i form av invändning från borgenär. Normalt torde förslaget utan vidare kunna läggas till grund för utdelning.

Beslut om fastställelse av utdelning avser endast fordringarnas rätt till betalning i konkursen och har alltså inga rättsverkningar därutöver. Beslutet kan överklagas i vanlig ordning av den vars rätt är beroende av utdelningen (se 210 § och 21 § RB:s promulgationslag). Möjligheten att klaga bör anges i beslutet.

Om konkursdomaren inte finner sig böra fastställa utdelning enligt utdelningsförslaget i oförändrat skick, kan han enligt paragrafens tredje stycke förfara på två sätt. Det ena är att han gör de ändringar i förslaget som påkallas och fastställer utdelning enligt det sålunda jämkade förslaget.

Detta alternativ bör kunna komma till användning inte bara när exempelvis en felräkning föreligger utan också i andra situationer, såsom när en uppenbar felbedömning har skett i fråga om en fordrings förmånsrätt. Ett fall då konkursdomaren i regel bör kunna ändra förslaget föreligger, om han sätter ned av förvaltaren begärt arvode. Det utdelningsbara beloppet ökar då i motsvarande mån. Av allmänna processrättsliga principer följer att konkursdomaren inte bör göra någon ändring i förslaget till nackdel för någon utan att denne har fått tillfälle att yttra sig. Att samråd också bör ske med förvaltaren i det fallet att ändring i utdelningsförslaget är aktuellt anser jag ligga i sakens natur. Undantagsvis torde emellertid konkursdomaren utan någons hörande direkt kunna fastställa ett av honom ändrat utdelningsförslag.

Det är emellertid inte givet att det material som står konkursdomaren till buds är tillräckligt för att han skall kunna besluta om utdelningen. Han kan då begagna sig av den andra av de båda möjligheter som förevarande lagrum erbjuder honom, nämligen att återförvisa ärendet till förvaltaren. Återförvisning av utdelningsförslag till konkursförvaltaren förekommer i samband med ordinär konkurs utan att det finns någon uttrycklig bestämmelse härom. Det kan också nämnas att 23 kap. 8 § andra stycket ÄB innehåller en föreskrift om återförvisning av ärende angående arvskifte till skiftesmannen.

Vid återförvisning bör konkursdomaren så långt möjligt ange i beslutet, i vilka avseenden utdelningsförslaget behöver ändras. Förvaltaren skall på grundval härav upprätta nytt utdelningsförslag. De förhållanden som rådde vid upprättandet av det ursprungliga förslaget bör härvid vara avgörande, t.ex. i fråga om beräkning av ränta på konkursfordran. Det omgjorda förslaget skall tillställas konkursdomaren, som i sin tur underrättar i förslaget upptagna borgenärer om beräknad utdelning. Beträffande det nya förslaget skall även i övrigt reglerna i 185 f § äga tillämpning. Konkursdomaren skall dock kungöra att nytt förslag har upprättats endast om det finns skäl till det. Det bör i regel räcka med att de borgenärer som berörs av ändringarna blir särskilt underrättade. Kungörande av det nya förslaget är dock motiverat om detta kan antas ge anledning till nya invändningar. I och för sig finns inte något hinder mot att ett ärende återförvisas från konkursdomaren till förvaltaren mer än en gång.

Mot beslut om återförvisning får enligt föreskrift i förevarande tredje stycke talan inte föras. Däremot kan naturligtvis konkursdomarens beslut om fastställelse av utdelning på grundval av det nya utdelningsförslaget överklagas enligt vanliga regler.

De konkurskostnader som föranleds av att nytt utdelningsförslag skall upprättas och eventuellt kungöras utgör konkurskostnader i samma mån som kostnaderna för det första förslaget. Detta kan medföra att det första förslaget måste ändras i fråga om kostnaderna.

Med hänsyn till den konstruktion som nu har föreslagits i fråga om

prövning av utdelningsförslag i mindre konkurs är det uppenbart att konkursdomarens beslut blir giltigt för och emot alla borgenärer. Någon särskild bestämmelse härom motsvarande 131 § KL anser jag inte behövas.

När konkursdomaren beslutar om fastställelse av utdelning, skall han enligt paragrafens fjärde stycke samtidigt besluta om avskrivning av konkursen. I och med att avskrivningsbeslutet vinner laga kraft är konkursen avslutad.

Samtidigt med att beslut om avskrivning meddelas skall arvode och kostnadsersättning till förvaltaren bestämmas, se 187 § första stycket.

185 g § I första stycket anges hur utdelning till borgenärerna skall verkställas. I andra stycket behandlas det fallet att nya medel blir tillgängliga för utdelning efter det att konkursen har avskrivits.

När beslut om fastställelse av utdelning i konkursen har vunnit laga kraft, skall förvaltaren enligt paragrafens första stycke snarast möjligt tillställa utdelningsberättigad borgenär de medel som tillkommer denne enligt beslutet. Förvaltaren skall självmant se till att borgenärerna får sin utdelning. När borgenärs fordran är grundad på löpande fordringshandling får förvaltaren se till att handlingen återställs eller förses med anteckning om verkställd betalning. Även särskilt kvitto kan krävas. Bestämmelser härom finns i 21 § lagen (1936:81) om skuldebrev, jfr 39 § växellagen (1932:130) och 34 § checklagen (1932:131). I förekommande fall får också tillses att ställd säkerhet återlämnas, när fordringen har infriats.

Förvaltaren är i princip skyldig att göra skatteavdrag på utdelning för lönefordran och liknande anspråk. Han måste också anses skyldig att i förekommande fall fullgöra arbetsgivares skyldigheter att hålla inne belopp på grund av beslut om införsel.

I andra meningen av paragrafens första stycke har tagits in en bestämmelse om att huvudregeln om utdelning inte skall gälla beträffande fordran som är beroende av villkor, som avses i 136 §, eller som är föremål för rättegång (jfr 141 § andra stycket). När det suspensiva villkoret har uppfyllts resp. rättegången blivit slutligt avgjord har förvaltaren att tillställa borgenären denne tillkommande medel.

Borgenär som får utdelning är enligt tredje meningen i första stycket berättigad till den ränta som har upplupit på medlen från dagen för utdelningsförslagets upprättande. Här avses den ränta som faktiskt har upplupit från nämnda dag till dess att medlen tillställs borgenären. Av hänvisningen till 58 § första stycket i 185 b § första stycket följer att förvaltaren skall ha boets medel insatta mot ränta i bank. Bestämmelsen i tredje meningen i första stycket utgör ett komplement till reglerna om ränteberäkning i 138 § jämförd med 185 e § tredje stycket.

Något behov av regler som möjliggör lyftning av utdelning i förskott finns knappast i de fall konkursen handläggs enligt den enklare ordningen

(se beträffande ordinär konkurs 143–145 §§, jfr även 141 §). Dessa konkurser blir normalt inte särskilt långvariga. Löne- och pensionsfordringar kan vid behov tillgodoses förhållandevis snabbt efter konkursbeslutet genom tillämpning av lönegarantilagen.

Förvaltaren skall enligt fjärde meningen i första stycket göra anmälan hos konkursdomaren och tillsynsmyndigheten, när de medel som finns disponibla för utdelning har tillställts alla utdelningsberättigade borgenärer.

I 145 a § KL ges vissa bestämmelser om anmälnings- och anteckningsskyldighet i samband med att innehavare av företagsinteckning har fått utdelning i konkurs. Dessa bestämmelser bör tillämpas även när konkurs handläggs som mindre konkurs. En erinran härom har tagits in i sista meningen i första stycket.

Så länge tvist som avses i 146 § är oavgjord eller annan fråga om möjlig tillgång för konkursboet är svävande, bör förvaltaren givetvis inte anse sig vara skild från sitt uppdrag, även om konkursen har avslutats. Det åligger honom att ta till vara boets rätt i sådana ärenden.

I paragrafens andra stycke ges bestämmelser för det fallet att medel blir tillgängliga för utdelning sedan konkursen har avslutats. Förvaltaren skall då dela ut medlen till borgenärerna och avge redovisning för medelsförvaltningen. Bestämmelserna i 185 e och 185 f §§ om utdelning och om redovisning skall därvid lända till efterrättelse. Det nya utdelningsförslaget skall dock kungöras endast om det finns skäl till det. Efter framställning av förvaltaren äger konkursdomaren, om han med hänsyn till kostnaderna för en utdelning finner att sådan inte lämpligen bör äga rum, förordna att medlen i stället för att utdelas skall överlämnas till gäldenären (jfr motiveringen till 185 d §).

Bestämmelserna i andra stycket är tillämpliga bl.a. när det först efter konkursens slut kommer fram att gäldenären hela tiden har haft viss tillgång. Vidare kan det t.ex. efter konkursens slut visa sig att medel, som har reserverats för eventuella konkurskostnader eller massaskulder eller för suspensivt villkorade konkursfordringar, inte behöver tas i anspråk för angivna ändamål. Reglerna blir givetvis inte tillämpliga om gäldenären har förvärvat ny egendom efter konkursens slut, t.ex. genom arbetsförtjänst, gåva eller arv. Sådan egendom ingår inte i konkursboet (se 27 § första stycket).

185 h § Paragrafen handlar om övergång från mindre till ordinär konkurs och har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.2). I gällande rätt finns en motsvarighet i 185 § 5) KL.

Övergång till ordinär konkurs skall ske, om det under den enklare handläggningen visar sig att förutsättningar för denna konkursform inte längre föreligger. Övergång kan aktualiseras i skilda situationer. De antaganden om tillgångarnas storlek eller boutredningens beskaffenhet, vilka

har legat till grund för valet av handläggningsform, kan visa sig felaktiga. Nya omständigheter kan också inträffa. Tillgångar av betydande omfattning kan t.ex. tillfalla boet genom återvinning, arv eller gåva. De väl utbyggda förfarandereglerna i mindre konkurs gör emellertid att handläggningen många gånger kan slutföras inom ramen för sådan konkurs.

För övergång till ordinär konkurs fordras att tillgångarna räcker till betalning av de konkurskostnader som följer med ordinär konkurs och av eventuella massaskulder. Lika väl som framdeles uppkommande konkurskostnader skall tas med i beräkningen skall även framtida massaskulder, som är möjliga att förutse, beaktas. Om tillgångarna i boet inte anses räcka till de konkurskostnader och massaskulder som kan uppkomma vid ordinär handläggning, får konkursen bringas till slut som mindre konkurs.

Förvaltaren i mindre konkurs har regelmässigt de bästa förutsättningarna att bedöma, om konkursen bör övergå till ordinär konkurs. Enligt första stycket i paragrafen skall förvaltaren genast göra anmälan till konkursdomaren, om han finner att i 185 § första stycket 2 angivna förutsättningar för handläggning i den enklare ordningen inte föreligger och om han dessutom bedömer att boet räcker till betalning dels av de konkurskostnader som följer av en ordinär handläggning, dels av massaskulder. Det räcker med att ettdera av enkelhets- och bevakningsrekvisiten i 185 § första stycket 2 brister. Anmälningen bör motiveras. Frågan huruvida övergång skall ske får normalt anses vara en sådan viktigare förvaltningsfråga vari samråd skall ske enligt 51 a § i förslaget.

Av andra stycket framgår att konkursdomaren även självmant kan föranstalta om övergång till ordinär konkurs, om det på annat sätt än genom anmälan av förvaltare har framgått att konkursen bör handläggas i ordinär ordning. Tillsynsmyndigheten, borgenär eller gäldenären kan t.ex. ha gjort konkursdomaren uppmärksam på omständigheter som ger anledning att gå över till ordinär konkurs. Det ligger dock i sakens natur att frågan om konkursen i stället skall handläggas som ordinär konkurs regelmässigt kommer upp efter anmälan av förvaltaren.

Konkursdomaren skall enligt andra stycket höra tillsynsmyndigheten i frågan om övergång till ordinär konkurs vare sig denna fråga har aktualiserats av förvaltaren eller av konkursdomaren själv. Det är givet att konkursdomaren i regel samråder med förvaltaren i det fall då han av eget initiativ tar upp frågan om övergång.

Finner konkursdomaren att konkursen bör handläggas som ordinär konkurs, skall han enligt andra stycket besluta härom. Meddelas sådant beslut, skall 19 § första och tredje styckena ha motsvarande tillämpning, vilket bl.a. innebär att konkursdomaren skall sätta ut första borgenärssammanträdet och bestämma bevakningstid. Konkursdomarens här avsedda beslut kan överklagas i vanlig ordning (210 §). Bland dem som får överklaga beslutet är tillsynsmyndigheten (210 a §). Även det fallet att konkursdomaren finner anmälan av förvaltaren inte böra föranleda övergång till ordi-

när konkurs bör upptas i ett särskilt beslut som kan överklagas.

Enligt föreskrift i tredje stycket skall konkursdomarens beslut att konkursen i fortsättningen skall handläggas som ordinär konkurs jämte vad han har bestämt enligt 19 § första stycket, dvs. tidpunkt för första borgenärssammanträdet och bevakningstiden, kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som har bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. De tider, som enligt 19 § första stycket skall räknas från det beslutet om konkurs meddelades, skall i stället räknas från dagen för utfärdandet av den här avsedda kungörelsen. Konkursdomaren bör inte bestämma längre tider än vad som motiveras av omständigheterna i det föreliggande fallet.

I regel bör det ganska snart efter det att konkursförvaltningen kommit i gång stå klart, om övergång till ordinär konkurs är påkallad. Konkursdomaren kan emellertid besluta om övergång till ordinär konkurs så länge den mindre konkursen inte har avskrivits. Man kan räkna med att övergång skall behöva äga rum endast i ett ringa antal fall.

Rättshandlingar som förvaltaren i behörig ordning har företagit på konkursboets vägnar under den mindre konkursen, t.ex. försäljning av egendom, förblir bindande efter övergång till ordinär konkurs.

Den som utses till förvaltare i mindre konkurs kommer enligt förslaget att i stor utsträckning också vara kvalificerad att ha hand om förvaltningen i ordinär konkurs. I sådant fall behöver något förvaltarbyte inte göras vid övergång från mindre till ordinär konkurs. Man bör normalt kunna räkna med att konkursen inte har komplicerats i så hög grad att den ursprunglige förvaltaren inte kan fortsätta åtminstone som interimsförvaltare i den ordinära konkursen. Med hänsyn till det sagda har i fjärde stycket av förevarande paragraf upptagits en bestämmelse enligt vilken förvaltaren vid övergång skall anses vara utsedd enligt 45 § i förslaget, dvs. till interimsförvaltare. När det påkallas av omständigheterna kan annan person utses till slutlig förvaltare vid första borgenärssammanträdet. Om det i undantagsfall blir nödvändigt, kan interimsförvaltaren entledigas enligt 80 § och vid behov ersättas med annan interimsförvaltare.

Arvode till förvaltaren kommer efter övergång att bestämmas i den ordning som föreskrivs beträffande ordinär konkurs, se 82–86 a §§. Därvid skall förvaltarens insatser under den mindre konkursen självfallet beaktas.

I och för sig föreligger inget hinder mot att flera förvaltare utses, sedan övergång till ordinär konkurs ägt rum (se 41 §).

Enligt föreskrift i fjärde stycket behöver boupptecknin inte upprättas på nytt i den ordinära konkursen. Skulle den mindre konkursen övergå till ordinär konkurs redan innan någon boupptecknin hunnit upprättas, måste — som också följer av lagtexten — boupptecknin givetvis upprättas

efter övergången enligt föreskrifterna i 53 §.

När övergång till ordinär konkurs äger rum, har förvaltaren regelmässigt redan tagit hand om gäldenärens bo. Särskilda åtgärder i detta hänseende blir då inte aktuella. Däremot måste förvaltaren bl.a. upprätta sådan berättelse som avses i 55 §. Vissa av de uppgifter som denna berättelse skall innehålla kan visserligen ha lämnats redan på grund av bestämmelserna i 185 b § andra stycket. De förut lämnade uppgifterna kan likväl behöva förnyas eller kompletteras och det finns knappast tillräcklig anledning att befria förvaltaren från samma uppgiftsskyldighet i den ordinära konkursen. De tidigare uppgifterna blir emellertid till hjälp vid upprättandet av förvaltarberättelsen. Ibland kan det räcka med att de återges i berättelsen eller bifogas denna. Har anmälan till åklagare enligt 185 b § femte stycket gjorts före övergången, behöver naturligvis inte någon ny anmälan med samma innehåll göras (jfr 55 § tredje stycket).

Gäldenären eller annan som har avlagt bouppteckningsed eller bedigat viss uppgift i bouppteckningen behöver inte på nytt fullgöra sådan edgång. Det är uppenbart att sådan erinran som föreskrivs i 19 § tredje stycket KL beträffande gäldenärens skyldighet att avlägga bouppteckningsed m.m. inte behöver göras, när eden redan har avlagts.

186 § Här ges regler om avskrivning av ordinär konkurs på grund av brist på tillgångar i boet. Paragrafen motsvarar 186 § Kl, som avser s.k. efterföljande fattigkonkurs. Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.5).

Om förvaltare som utsetts enligt 46 §, dvs. slutlig förvaltare, finner anledning anta att gäldenärens bo inte räcker till full betalning av konkurskostnaderna och eventuella massaskulder, skall han enligt första stycket genast anmäla detta till konkursdomaren. Interimsförvaltare har således ej befogenhet att göra här avsedd anmälan. Det har nämligen ansetts att avskrivning av konkursen enligt förevarande paragraf inte bör aktualiseras förrän förvaltningen har pågått en tid. I regel bör gäldenären ha avlagt bouppteckningsed och förvaltarberättelse ha upprättats innan avskrivning aktualiseras. Det är tydligt att med konkurskostnaderna i första stycket avses kostnaderna för den pågående ordinära konkursen. Vid beräkningen skall hänsyn tas inte bara till dittills uppkomna konkurskostnader utan också till de kostnader som skulle följa med ett fortsatt konkursförfarande. Föreskriften att även massaskulderna skall beaktas är en följd av att konkurskostnaderna enligt 188 § skall tas ut ur boet före massafordringarna.

Förvaltaren måste agera i så god tid att konkurskostnaderna och massaskulderna kan betalas ur boet. Han får inte dröja med anmälan till konkursdomaren i förlitan på det subsidiära kostnadsansvar som åvilar statsverket enligt 188 § andra stycket. Konkursen får inte heller förhalas i förhoppningen att gäldenären skall förvärva ytterligare egendom. Försummelse från förvaltarens sida i nu berörda hänseenden kan bl.a. föranleda ned-

sättning av hans arvode.

Konkursdomaren får, som framgår av andra stycket, även utan anmälan av förvaltaren ta upp fråga om avskrivning av konkursen. Konkursdomaren bör naturligtvis i sådant fall i regel samråda med förvaltaren. Om konkursdomaren i anledning av förvaltarens anmälan eller eljest finner – efter att ha hört tillsynsmyndigheten – grund för antagande att tillgångarna är så otillräckliga som sägs i första stycket, dvs. inte förslår till konkurskostnader och massaskulder, skall han kungöra detta i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som vid konkursens början har bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.

Borgenär eller gäldenären har möjlighet att hos konkursdomaren visa att det finns tillgång i boet till betalning av konkurskostnaderna och eventuella massaskulder. Vederbörande känner t.ex. till en dold tillgång eller kan peka på möjlighet till återvinning av egendom till boet. I enlighet med vad jag har påpekat i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.2) kan däremot ställande av säkerhet för konkurskostnaderna inte längre påverka frågan om konkursen bör avskrivas. Borgenären kan i vissa fall påverka frågan genom att själv föra återvinningsprocess och härvid stå risken för de därmed förenade processkostnaderna.

Vill borgenär eller gäldenären påvisa tillgång, skall han anmäla detta hos konkursdomaren inom en månad från den dag då kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Konkursdomaren kan ge borgenären eller gäldenären erforderligt rådrum att påvisa tillgången.

Om det inte på grund av anmälan från borgenär eller gäldenären eller annan inträffad omständighet — t.ex. upplysning från förvaltaren eller annan om ny tillgång i boet –finns skäl att anta att det finns medel till betalning av konkurskostnaderna och eventuella massaskulder, skall konkursdomaren besluta om avskrivning av konkursen. Han skall samtidigt bestämma arvode och kostnadsersättning till förvaltaren, se 187 § första stycket.

När förvaltaren gör sådan anmälan som avses i första stycket skall han samtidigt avge redovisning för förvaltningen till tillsynsmyndigheten. Vid sin anmälan till konkursdomaren skall förvaltaren foga avskrift av redovisningen. Se första stycket andra och tredje meningarna. I sista meningen i andra stycket föreskrivs att förvaltaren, om han inte enligt första stycket har avgett redovisning för förvaltningen, skall göra detta innan konkursen avskrivs. Tillämpning av denna bestämmelse aktualiseras i det — säkerligen mycket ovanliga — fallet att förvaltaren inte själv har tagit initiativ till avskrivning av konkursen.

187 § Paragrafen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.6), innehåller bestämmelser om hur ersättningen till förvaltaren skall fastställas i mindre konkurs och i ordinär konkurs som avskrivs enligt 186 §. Ersättning till staten för kostnader hos tillsyns-

myndigheten regleras i 42 §. Dessa kostnader är liksom de utgifter för kungörelser m. m. som konkursdomaren har för konkursen att räkna som konkurskostnader (jfr beträffande konkursdomarens kostnader 188 § andra stycket KL).

Enligt första stycket skall, när konkursen avskrivs enligt 185 d, 185 f eller 186 §, konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten bestämma arvode till förvaltaren och ersättning för kostnad som uppdraget har medfört. Tillsynsmyndighetens mening bör kunna inhämtas på ett informellt sätt (t.ex. genom telefon) när så anses lämpligt. Vad myndigheten anför måste dock alltid antecknas i akten.

I fråga om arvode gäller i övrigt bestämmelserna i 82 och 83 §§, 84 § första stycket samt 86 §. Framställning med begäran om arvode behöver i regel inte vara särskilt utförlig i mindre konkurs. Lika litet som beträffande ordinär konkurs ges i förslaget någon föreskrift om den tidpunkt då framställning om arvode bör göras. När konkurs avskrivs enligt 185 d §, bör det ofta kunna räcka med att arvodesyrkandet framställs muntligen vid edgångssammanträdet. Att förvaltaren inte får lyfta sitt arvode förrän han avgett redovisning (86 §) kan få praktisk betydelse vid avskrivning enligt 185 d §, då det kan tänkas att redovisning för förvaltningen ännu inte föreligger.

Arvode till förvaltare som har entledigats enligt 185 a § fjärde stycket (jfr 80 §) bör i regel bestämmas i samband med avskrivningsbeslutet.

Det kan inträffa att rådgivare och/eller förlikningsman enligt 50 a § finns i konkurs som skall avskrivas enligt 186 §. Rådgivaren och/eller förlikningsmannen har rätt till arvode som konkursdomaren bestämmer, se 50 a § femte stycket. Det torde utan föreskrift vara klart att detta gäller även när konkursen avskrivs enligt 186 §.

Konkursdomaren skall enligt förevarande paragraf – till skillnad från vad som i allmänhet gäller i ordinär konkurs – även fastställa förvaltarens ersättning för kostnader. Skillnaden motiveras av att det allmänna kan komma att stå för konkurskostnaderna i här avsedda fall (se 188 §). Bestämmelsen om att konkursdomaren skall fastställa förvaltarens ersättning för kostnader hindrar inte att förvaltaren – på samma sätt som vid ordinär konkurs – vid behov och i mån av möjlighet tar ut medel för löpande kostnader ur konkursboet under förfarandets gång. Sådana uttag måste framgå av redovisningen för förvaltningen. Förvaltaren får givetvis inte sammanlagt tillgodogöra sig mer i ersättning för kostnader än som har medgetts honom enligt konkursdomarens beslut.

I likhet med vad som gäller i fråga om arvode får förvaltaren, när han begär kostnadsersättning, beräkna den kostnad som eventuellt kan återstå för uppdragets fullgörande.

Beslut om arvode och kostnadsersättning kan överklagas på vanligt sätt genom besvär, se 210 § KL. Beslutet kan däremot inte angripas genom klander av förvaltarens redovisning. Fullföljdsrätt tillkommer enligt

210 a § i förslaget även tillsynsmyndigheten.

I 81 § KL ges bestämmelser om hur konkurskostnader i vissa fall skall fördelas på olika slags egendom i konkursboet. Enligt andra stycket i förevarande paragraf gäller bestämmelserna i 81 § även i mindre konkurs, om det i boet finns egendom vari särskild förmånsrätt äger rum.

Tredje stycket handlar om den i allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.6) förordade taxan för bestämmande av arvode till förvaltare i mindre konkurser som avskrivs enligt 185 d §. Det skall ankomma på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att fastställa taxan. Jag är inte beredd att nu ta ställning till vilken myndighet som skall fastställa den här berörda taxan. Klart är dock att i taxearbetet bör kopplas in såväl domstolsverket, som har att utarbeta taxor inom rättshjälpen, som RSV i dess egenskap av centralorgan för tillsynsmyndigheterna. Samråd bör ske med företrädare för advokatsamfundet.

Enligt 82 § andra stycket KL får arvode till förvaltaren inte sättas högre än som med hänsyn till det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet varmed det utförts samt boets omfattning kan anses utgöra skälig ersättning. Dessa riktlinjer är enligt hänvisningen i första stycket andra punkten i förevarande paragraf tillämpliga även i fråga om förvaltararvode i mindre konkurser och bör vara vägledande vid taxans utformning. Taxan bör vara ett normalarvode som kan höjas eller sänkas. Om förvaltaren t. ex. varit oskicklig eller försumlig, bör alltså taxan kunna underskridas. Enbart den omständigheten att förvaltningen varit påtagligt enkel bör inte föranleda avvikelse från taxan. Har förhållandena i konkursen varit sådana att förvaltaren måst lägga ned avsevärt mer arbete än normalt, bör han kunna tillerkännas ersättning utöver taxan. Vad som nu anförts bör komma till uttryck i taxebestämmelserna.

Även om förvaltararvodet skall utgå enligt fastställd taxa skall konkursdomaren höra tillsynsmyndigheten över förvaltarens ersättningsanspråk. Tillsynsmyndigheten får då tillfälle att i förekommande fall ta ställning till om skäl till avvikelse från taxan föreligger och kan också ge sin syn på den ersättning för kostnader som förvaltaren begär.

188 § Paragrafen upptar regler om ansvaret för konkurskostnaderna och om deras förhållande till boets massaskulder. Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitten 5.7.7 och 5.7.8).

Av paragrafens första stycke framgår att konkurskostnaderna skall utgå ur boet framför boets massaskulder, när konkurs avskrivs enligt 185 d §. Har konkursen uppstått på ansökan av annan borgenär än staten och kan kostnaderna inte tas ut ur boet, skall borgenären svara för dem. I fråga om borgenärens ansvar gäller dock en begränsning till en tiondel av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Det är härvid fråga om det basbelopp som gällde när konkursbeslutet meddelades. Avskrivningsbeslutet skall i förekommande fall innehålla åläggande för borgenären

att med angivna begränsning betala kostnaderna. När flera borgenärer är betalningsskyldiga, svarar de solidariskt. Av borgenärerna bör inte kunna tas ut mer än sammanlagt en tiondels basbelopp. Om kostnaderna inte kan tas ut ur boet eller av borgenären, svarar staten för kostnaderna.

Enligt paragrafens andra stycke skall, när konkurs avskrivs enligt 186 §, samma regler om boets ansvar och om företrädesordningen för konkurskostnader gälla som när konkurs avskrivs enligt 185 d §. Något kostnadsansvar för enskild borgenär kommer dock inte i fråga. För de kostnader som inte kan tas ut ur boet svarar i stället staten.

Även när konkurs avskrivs på annan grund än enligt 185 d eller 186 § skall konkurskostnader och massaskulder givetvis tas ut ur boet. I dessa fall uppstår emellertid normalt inga direkta konfliktsituationer eftersom boet måste antas förslå även till någon utdelning till borgenärerna. Undantagsfall kan emellertid tänkas och i paragrafens tredje stycke finns en bestämmelse om att i sådant fall reglerna i paragrafens andra stycke skall tillämpas.

I fråga om ordningen för utkrävande av borgenärens kostnadsansvar kan tilläggas att konkursdomarens beslut om åläggande för borgenär att betala konkurskostnader utgör exekutionstitel gentemot borgenären. Skulle det visa sig att de konkurskostnader som borgenären har ålagts att betala kan tas ut ur boet helt eller delvis, får motsvarande belopp avräknas från det som borgenären är skyldig att betala.

Förslaget att konkurskostnaderna skall tas ut ur boet förutsätter att konkursdomaren är aktivt verksam för att få sina kostnader täckta av boet. Även förvaltaren bör innan konkursen avslutas söka få konkursdomarens kostnader reglerade.

189 § Paragrafen innehåller huvudbestämmelserna om förvaltares skyldighet att avge slutredovisning i ordinär konkurs. Regleringen innebär att redovisning skall avges till tillsynsmyndigheten när förvaltaren avgår under konkursen, när förslag till slututdelning läggs fram eller när egendomen i konkursboet vid ackord återställs till gäldenären. Förvaltarens redovisning skall enligt förslaget granskas av tillsynsmyndigheten. I övrigt ankommer det på tillsynsmyndigheten att bl. a. avge utlåtande över granskningen och att föranstalta om kungörelse. De uppgifter som här läggs på myndigheten utförs enligt gällande ordning av rättens ombudsman.

I första och andra styckena har markerats att regleringen endast gäller i samband med ordinär konkurs.

190 § Enligt första stycket i nuvarande lydelse är förvaltaren redovisningsskyldig när konkursbeslutet upphävts av högre rätt, när ordinär konkurs avskrivits enligt 124 § KL eller nedlagts enligt 149 § eller när medel som blivit tillgängliga efter konkursens slut skall överlämnas till gäldenären i enlighet med konkursdomarens förordnande enligt 148 §.

Redovisningen skall i dessa fall avges till gäldenären. Regleringen har kompletterats med en föreskrift om det fallet att konkursdomaren, sedan en mindre konkurs har avslutats, enligt 185 g § andra stycket i förslaget förordnat att konkursboet tillhöriga medel skall överlämnas till gäldenären. Vidare skall redovisning i samtliga nu angivna fall avges även till tillsynsmyndigheten.

Huvudbestämmelserna om förvaltarens skyldighet att avge redovisning vid mindre konkurs återfinns i 185 a § fjärde stycket, 185 d § andra stycket, 185 f § första stycket och 185 g § andra stycket. Trots att i princip endast en redovisning skall avges av förvaltaren i mindre konkurs, har det av systematiska skäl synts lämpligt att som ett andra stycke i förevarande 190 § föreskriva att redovisning som nu sagts skall gälla som slutredovisning.

Tredje stycket är likalydande med nuvarande andra stycket.

191 § Paragrafen handlar om klander av slutredovisning.

I första stycket regleras gäldenärens och borgenärs klander. Enligt gällande rätt är gäldenären klanderberättigad i samtliga fall av slutredovisning, medan borgenärs klanderrätt är begränsad till slutredovisning som avses i 189 §, bl.a. i de fall då förvaltare i ordinär konkurs avgår eller då förslag till slututdelning i sådan konkurs läggs fram. Klandertidens längd är densamma, tre månader, för alla redovisningsfall ehuru den tidpunkt från vilken tiden skall räknas varierar.

Enligt kommitténs förslag skall gäldenären och borgenär ha rätt att klandra slutredovisning även i fall som avses i 190 § andra stycket, dvs. i fråga om redovisning i mindre konkurs. Klandertalan skall här räknas från det att redovisningen kom in till konkursdomaren. Förslaget skall ses mot bakgrunden av att redovisning enligt kommitténs förslag skall tillställas – förutom tillsynsmyndigheten – konkursdomaren.

Vad kommittén föreslår på dessa punkter stämmer överens med förslaget i proposition 1975/76:210.

JK har i sitt remissyttrande framfört önskemål om att gällande rätt bör ändras så att borgenär skall ha rätt att klandra slutredovisning även när konkurs avskrivs enligt 186 § (efterföljande fattigkonkurs). JK anför härvid att en skadeståndstalan mot förvaltare enligt gällande rätt skall föras som klander av slutredovisning. Enligt JK borde borgenärerna, om förvaltaren tillfogat dem skada, ha klanderrätt även i 186 §-fallet.

Med anledning av vad JK har anfört får jag för min del anföra följande.

Gällande rätts ståndpunkt att borgenär inte får klandra redovisning i 186 §-fallet torde grunda sig på att borgenär har möjlighet att förhindra avskrivning av konkursen exempelvis genom att söka visa att tillgång finns till konkurskostnadernas bestridande. Borgenärs nu angivna möjlighet att förhindra en avskrivning torde visserligen knappast ha någon praktisk betydelse för det fall borgenären gör gällande att förvaltaren tillfogat borge-

närerna skada. Det måste dock framhållas, att borgenären i här avsett fall har möjlighet att för egen del väcka en skadeståndstalan mot förvaltaren. Mot bakgrund av att 186 §-fallen är fåtaliga synes mig ej erforderligt att göra någon lagändring i den riktning JK föreslagit. Jag vill också erinra om att tillsynsmyndigheten enligt departementsförslaget (191 § andra stycket) har befogenhet att klandra redovisning i 186 §-fallet.

Första stycket i förevarande 191 § har utformats med utgångspunkt i det sagda. En viss justering i stycket har föranletts av omkastningen av styckena i 190 §.

Andra stycket är nytt och överensstämmer med kommitténs förslag. I detta stycke finns en bestämmelse som ger tillsynsmyndigheten rätt att klandra slutredovisning (se den allmänna motiveringen avsnitt 5.3.5). Tillsynsmyndigheten har liksom gäldenären klanderrätt i samtliga fall då förvaltaren skall avge redovisning. Myndighetens klandertalan skall enligt huvudregeln följa de bestämmelser som i första stycket ges om tid och sätt för gäldenärens klander i olika fall. Tiden för myndighetens klander av redovisning som avses i 190 § första stycket skall dock räknas från det att redovisningen tillställdes myndigheten.

197 § I 197 § KL anges inom vilken tid talan mot rättens ombudsman om ersättning för skada, för vilken han är ansvarig, får väckas. Eftersom rättens ombudsman enligt förslaget inte längre skall finnas, har paragrafen fått utgå. Beträffande det allmännas skadeståndsansvar för fel eller försummelse i tillsynsmyndighetens verksamhet hänvisas till avsnitt 5.3.5.

199 § Enligt paragrafen får den myndighet under vilken en i konkurs försatt ämbets- eller tjänsteman lyder, om särskilda skäl föreligger, avstänga honom från tjänstens utövning under högst fyra månader från det konkursbeslutet meddelades. Härutöver finns i paragrafen en erinran om att det finns särskilda bestämmelser om att i vissa fall den som är i konkurs inte får utöva ämbete eller tjänst.

I prop. 1975/76:210 anmärktes att paragrafen efter den reform som skett när det gällde ämbetsansvaret (prop. 1975:78, JuU 1975:22, rskr 1975:212, SFS 1975:667) inte kunde behållas i sin nuvarande lydelse. I fråga om paragrafens materiella innehåll ansåg dåvarande departementschefen att man i linje med den inskränkning av ämbetsansvaret som hade skett genom reformen borde slopa den i paragrafen givna generella möjligheten att avstänga statliga tjänstemän från utövning av tjänst på grund av att de kommit i konkurs. Det ansågs vidare obehövligt med en speciell regel som hänvisar till särskilda bestämmelser i fråga om sådana avstängningsmöjligheter(jfr 4 kap. 1 § RB beträffande domare). För min del ansluter jag mig till dessa överväganden. Paragrafen har därför fått utgå.

200 § Enligt nuvarande lydelse av denna paragraf skall föreskrift i KL att

förvaltningsåtgärd ej får vidtas, om inte gäldenären har lämnat samtycke eller fått tillfälle att yttra sig, inte tillämpas när gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.

I 51 a § i förslaget sägs att förvaltaren bör i viktigare frågor höra gäldenären, om det lämpligen kan ske. Bestämmelsen ersätter de föreskrifter i KL enligt vilka gäldenärens hörande beträffande viss förvaltningsåtgärd fordras. Något ovillkorligt krav på att gäldenären skall höras finns således inte längre. Förevarande paragraf har ändrats med anledning härav.

202 § Enligt förslaget ankommer det i vissa fall på förvaltaren eller tillsynsmyndigheten att utfärda kungörelse (se 129 § första stycket resp. 189 § tredje stycket). Ändringen i första stycket av förevarande paragraf är föranledd härav.

203 § Enligt paragrafens första stycke bör konkursdomaren, när borgenärerna skall kallas till rättens handläggning av konkursmål, tillämpa annat kallelsesätt än kungörelse om det kan ske utan att kallelsekostnaderna ökas. Beträffande utbyte av kungörelse mot särskilda kallelser gäller även vissa andra i samma stycke angivna förutsättningar. Enligt andra stycket i gällande lydelse skall reglerna i första stycket ha motsvarande tillämpning på kallelse till borgenärssammanträde, som hålls efter bevakningstidens utgång och inte gäller prövning av ackordsförslag.

Grundläggande bestämmelser om utlysande av borgenärssammanträde finns f.n. i 176 § KL. Som sagts tidigare bör regleringen i nämnda paragraf föras över till KF och 176 § upphävas. Även frågan hur kallelse skall ske bör regleras i KF. Andra stycket av förevarande paragraf har därför fått utgå.

205 § Enligt nuvarande lydelse av paragrafen skall rättens ombudsman anmäla gäldenärens nya hemvist till konkursdomaren, om gäldenären byter hemvist under konkursen.

Med den nya ordningen i fråga om mindre konkurser och tillsyn i konkurser skulle man kunna överväga att låta förvaltaren göra anmälan om gäldenärs byte av hemvist till tillsynsmyndigheten. Någon särskild bestämmelse av denna innebörd synes dock knappast vara behövlig. Med hänsyn härtill har paragrafen fått utgå.

206 § Paragrafen anger f.n. hur man skall förfara med konkurshandlingar som har överlämnats till rättens ombudsman. Regleringen fyller inte längre någon funktion och har därför fått utgå. I paragrafen har i stället tagits in bestämmelser om arkivering av konkursgäldenärens räkenskaper m.m. Bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2.9). Frågan om arkivering av konkursboets räkenskapsmaterial regleras i 57 § andra stycket.

När en konkurs har avslutats är gäldenären i princip berättigad att få tillbaka räkenskapsmaterial av förvaltaren. Förutsättning härför torde vara att handlingarna inte är underkastade beslag i samband med brottsutredning eller skatterevision. Undantag från den angivna principen kan föranledas av att materialet har betydelse för någon konkursåtgärd efter konkursens slut. Om konkursförvaltaren vid utredning av gäldenärens bo har funnit skälig anledning anta att gäldenären gjort sig skyldig till gäldenärsbrott, bör han – i den mån beslag ej redan verkställts – hos vederbörande myndighet höra efter om sådan åtgärd är aktuell, innan materialet återställs.

I vissa fall kan det omhändertagna materialet inte återställas till gäldenären, trots att något formellt hinder av angivet slag inte finns. Här åsyftas i första hand det fallet att konkursgäldenären är en juridisk person som har upphört att existera i och med konkursens avslutande. Se t.ex. 13 kap. 19 § aktiebolagslagen (1975:1385). Även sådana fall då konkursgäldenären inte är anträffbar eller vägrar att återta bokföringen hör hit.

I förevarande paragraf har tagits upp bestämmelser som reglerar hur man vid konkursens avslutande skall förfara med gäldenärens böcker och andra handlingar, när hinder av nu angivet slag föreligger mot att återlämna dem till gäldenären.

Förvaltaren skall i nu åsyftade fall överlämna de omhändertagna handlingarna till tillsynsmyndigheten, om han inte anser att han själv bör bevara dem. Handlingarna skall bevaras i enlighet med de föreskrifter som i det enskilda fallet gäller om arkivering av gäldenärens räkenskapsmaterial och andra handlingar.

Det ankommer på förvaltaren att avgöra om han eller tillsynsmyndigheten lämpligen bör svara för förvaringen. Praktiska hänsyn bör vara utslagsgivande. I allmänhet torde tillsynsmyndigheten ha större möjligheter än förvaltaren att sörja för en rationell och ej så dyrbar förvaring av räkenskapsmaterialet. Emellertid kan förhållandena vara sådana att det är lämpligast att förvaltaren efter konkursens avslutande behåller gäldenärens räkenskapsmaterial eller delar därav hos sig under kortare eller längre tid. Man kan t. ex. tänka sig att viss handling har betydelse för någon konkursåtgärd efter nämnda tidpunkt.

Vare sig arkiveringen sker i förvaltarens eller i tillsynsmyndighetens regi skall vanliga regler i bokförings- och taxeringslagstiftningen gälla. Detta innebär till en början att endast räkenskapsmaterial och andra handlingar som omfattas av nämnda lagstiftning behöver bevaras. Vidare följer av regleringen bl.a. att, när konkursgäldenären varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125), en tioårig arkiveringstid räknad från utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades skall iakttas (se 22 § nämnda lag). Arkiveringen bör vara ordnad så, att materialet är lätt tillgängligt. Konkursgäldenärs bokföring, som i enlighet med den föreslagna regleringen har överlämnats till tillsynsmyndigheten, kan inte anses kom-

ma att tillhöra dennas arkiv. De för statliga myndigheter i allmänhet gällande arkiveringsbestämmelserna behöver således inte iakttas av tillsynsmyndigheten.

Någon föreskrift som skulle göra det möjligt att i vissa fall gallra ut räkenskapsmaterialet eller delar därav har inte ansetts behövlig.

När tillsynsmyndigheten ombesörjer arkiveringen skall kostnaderna för denna i första hand betalas av myndigheten. Konkursboet kommer emellertid indirekt att få bära sådana kostnader genom den ersättning som skall utgå till staten för tillsynsmyndighetens verksamhet. Förvaltarens kostnad för arkivering är en konkurskostnad vars storlek får uppskattas på förhand vid slutredovisningen.

207 § Paragrafen innehåller f. n. föreskrift om protokoll vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman. Föreskriften blir överflödig när rättens ombudsman avskaffas.

208 § Denna paragraf är ny. Förutvarande 208 § KL upphävdes genom SFS 1975:244.

Den föreslagna 208 § upptar bestämmelser om jäv mot tjänsteman vid tillsynsmyndigheten. Jävsfrågan har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3.3).

Kommittén föreslår att i fråga om jäv mot tjänsteman vid tillsynsmyndighet skall gälla samma jäv som enligt RB gäller i fråga om domare men att tjänsteman ej skall anses jävig därför att han på tjänstens vägnar har vidtagit exekutiv åtgärd eller tagit befattning med indrivning hos gäldenären. Inte heller det förhållandet att gärning har förövats mot tjänsteman i eller för hans tjänst grundar jäv enligt kommitténs förslag.

Kommitténs förslag till jävsreglering vid en ordning med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan har inte föranlett några erinringar vid remissbehandlingen.

Mina ställningstaganden i fråga om tillsynsorganisationen leder som framgått av den allmänna motiveringen till att jag vill reglera frågan om jäv mot tjänsteman vid tillsynsmyndigheten på ett annat sätt än vad kommittén föreslår.

Som tidigare har framgått är förvaltningslagen (1971: 290) i princip tillämplig på tillsynsverksamheten. Därav följer att bestämmelserna om jäv i 4 och 5 §§ förvaltningslagen skall tillämpas på nämnda verksamhet. Jag har i den allmänna motiveringen intagit den ståndpunkten att tjänsteman som i allmänt mål, dvs. mål om uttagande av skatter, böter eller andra på indrivning beroende medel, tagit befattning med indrivning av fordran som görs gällande i konkursen eller vidtagit exekutiv åtgärd rörande sådan fordran ej får fullgöra tillsynsuppgift i konkursen. Detta har ansetts böra komma till uttryck i en särskild bestämmelse i KL vid sidan av jävsbestämmelserna i förvaltningslagen (4 §).

Tjänsteman vid tillsynsmyndigheten kan ha tagit befattning med ärende om indrivning eller exekution hos gäldenären utan att för den skull vara jävig. T.ex. kan hans befattning ha avsett fordran i allmänt mål som ej görs gällande i konkursen eller exekutivt ärende som ej är hänförligt till allmänt mål. Än mindre föreligger jäv på den grund att tjänstemannen vid tillsynsmyndigheten tillika har indrivningsuppgifter beträffande andra gäldenärer än konkursgäldenären. Även om sålunda jäv ej föreligger i dessa fall i lagens mening vill jag dock understryka vikten av att organisationen vid kronofogdemyndighet som är tillsynsmyndighet ordnas så att tjänsteman endast i rena undantagsfall får utöva tillsyn i konkurser samtidigt som han har hand om indrivningsuppgifter. Som jag har framhållit i den allmänna motiveringen är avsikten att, där så kan ske, särskilda enheter för tillsynsuppgifter skall inrättas.

Jävsbestämmelsen tar sikte på alla åtgärder för indrivning av det allmännas fordringar, sålunda även konkursansökan och bevakning i konkurs.

Jävsbestämmelsen i förevarande paragraf äger tillämpning inte bara på tillsynsmyndigheten utan även på kronofogdemyndighet till vilken tillsynsuppgift har delegerats enligt 42 § tredje stycket.

Jag anser det inte vara motiverat att göra undantag från allmänna jävsregler beträffande det fall att gärning har förövats mot tjänsteman vid tillsynsmyndighet i eller för hans tjänst. Departementsförslaget innehåller således inget sådant undantag.

Bestämmelser om verkan av jäv och om handläggning av jävsfråga finns i 5 § förvaltningslagen.

209 § Paragrafen innehåller f.n. regler om att konkursdomaren i vissa fall kan handla trots att han är jävig.

Paragrafens jävsregler skall ses mot bakgrund av vad som gäller om jäv enligt 4 kap. RB. Vilka omständigheter som konstituerar jäv framgår av 4 kap. 13 § RB. De processuella frågorna rörande jäv regleras i 4 kap. 14 § RB. I 4 kap. 15 § RB sägs att sedan fråga om jäv har uppkommit domare får vidta endast sådan åtgärd i målet, som inte utan synnerlig olägenhet kan skjutas upp och som inte innefattar avgörande av målet. Samma sak gäller när domare har förklarats jävig.

Reglerna i 209 § går något längre än 4 kap. 15 § RB. Visserligen är de åtgärder som anges i 209 § i allmänhet av brådskande natur men något formligt krav på att åtgärden i det enskilda fallet inte utan synnerlig olägenhet kan skjutas upp ställs inte upp i paragrafen. Denna tillkom medan äldre RB alltjämt gällde och vid en tid då enmansdomsagor och kommunikationssvårigheter inskränkte de praktiska möjligheterna att ersätta en jävig domare med en annan domare. Enligt min mening kan bestämmelserna i paragrafen numera undvaras. I stället bör reglerna i 4 kap. 15 § RB tillämpas. Nuvarande bestämmelser i 209 § har därför utgått.

I stället har i paragrafen intagits ett förbud att föra talan mot beslut som tillsynsmyndigheten meddelar enligt KL. Förbudet har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3.5).

Från fullföljdsförbudet gäller två undantag. Enligt 27 § femte stycket i förslaget får tillsynsmyndighetens beslut i fråga huruvida del av gäldenärens arbetsinkomst skall tillkomma konkursboet överklagas. På grund av hänvisning i 98 § gäller detsamma beträffande myndighetens beslut om gäldenärens beneficium och underhåll till denne m. fl. I 209 § har intagits en erinran om dessa båda fall.

210 § Enligt första stycket får konkursdomarens beslut överklagas i hovrätten. Från denna regel görs f.n. undantag i fråga om beslut om entledigande av rättens ombudsman och beslut varigenom förvaltaren tillhålls att fullgöra sina åligganden. Enligt förslaget skall rättens ombudsman slopas. Det skall vidare inte ankomma på konkursdomaren att tillse att förvaltaren fullgör sina uppgifter. Den berörda undantagsbestämmelsen har därför utgått i förslaget.

Andra stycket är oförändrat. I tredje stycket anges vissa beslut av konkursdomaren som skall lända till omedelbar efterrättelse, om inte annat förordnas. Till denna grupp av beslut har i förslaget fogats utseende eller entledigande av förvaltare enligt 185 a §.

210 a § Enligt paragrafen, som är ny, har tillsynsmyndigheten rätt att föra talan mot vissa av konkursdomarens beslut. Regleringen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3.5).

Den föreslagna föreskriften om fullföljdsrätt täcker inte bara frågor där tillsynsmyndigheten enligt förslaget har rätt att göra framställning till konkursdomaren (se 47, 50, 80, 88 och 95 §§) utan även vissa spörsmål i vilka tillsynsmyndigheten bara har yttranderätt (se 45, 46, 48, 50 a, 86 a, 185 a, 185 h, 186 och 187 §§). Beträffande den förstnämnda gruppen torde gälla att fullföljdsrätt föreligger i enlighet med allmänna principer utan särskild lagföreskrift. Det har dock ändå ansetts lämpligt att då frågan om fullföljdsrätt för den andra av de båda grupperna nu regleras utforma bestämmelsen så att bägge typerna av frågor inryms i bestämmelsen. Fullföljdsrätt föreligger dessutom beträffande konkursdomarens beslut om handläggningsform enligt 18 a §. I regleringen ligger också att tillsynsmyndigheten har klagorätt i frågor som avses i 88 a och 95 a §§.

210 b § I paragrafen har tagits in bestämmelser delvis motsvarande regleringen i 183 § KL, som har upphävts i förslaget. Som framhållits under 183 § behövs föreskrifter om fullföljd mot borgenärsbeslut endast i fråga om beslut enligt 108 § tredje stycket andra meningen och beslut enligt 154 § KL, varigenom av gäldenären erbjudet ackord förkastas. Behörighet att anföra besvär över dessa beslut bör tillkomma borgenär. Gäldenärens

rätt kan påverkas av beslut om förkastande av ackordsförslag men inte av beslut enligt 108 § tredje stycket andra meningen i förslaget. Gäldenären bör därför få överklaga endast förstnämnda beslut.

Regler om besvärsrätt i enlighet med det sagda återfinns i första och andra styckena i förevarande paragraf.

Av tredje stycket framgår att fullföljd i fall som avses i de båda tidigare styckena skall följa reglerna i 210 § om klagan över konkursdomarens beslut.

211 § Enligt departementsförslaget skall tillsynsmyndigheten och inte rätten pröva frågor som avses i 27 och 98 §§. Hänvisningen till dessa paragrafer i första stycket av förevarande paragraf har därför utgått.

Första stycket innehåller i nuvarande lydelse även en hänvisning till 183 §. Hänvisningen rör mål som uppkommer vid rätten när klagan förs över beslut vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman. Som framgått förut skall 183 § upphävas. En motsvarighet till 183 § finns i förslaget i 210 b §, som innehåller bestämmelser om talan mot beslut vid förlikningseller ackordssammanträde. Sådan talan följer samma regler som gäller i fråga om klagan över konkursdomarens beslut. Några besvärsmål skall sålunda inte längre förekomma vid rätten. Med hänsyn till det anförda har hänvisningen till 183 § i förevarande paragraf utmönstrats utan att ersättas av hänvisning till 210 b § i förslaget.

Motsvarighet till regleringen i första stycket tredje meningen i nuvarande lydelse finns i tredje stycket i förslaget (se nedan).

Allmän motivering till ändringarna i andra stycket har lämnats i avsnitt 5.4. Enligt förslaget skall förberedelse i mål om tvistiga fordringar eller om klander mot utdelningsförslag inte längre vara obligatorisk. Huvudförhandling skall föregås av förberedelse endast när det är behövligt. Om så ej är fallet, får här åsyftade mål -liksom övriga konkursmål — företas till huvudförhandling direkt.

Av 42 kap. 9 § RB följer att förberedelse undantagsvis får vara skriftlig. Genom 42 kap. 12 § tredje stycket RB ges möjlighet att, när muntlig förberedelse har hållits, fortsätta förberedelsen genom skriftväxling t.ex. för att ge parterna tillfälle att komma in med bevisuppgift.

Om ett mål vid huvudförhandling — vare sig förberedelse har föregått eller ej — sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, kan det någon gång vara påkallat att hålla förberedelse under mellantiden för att målet skall kunna slutföras vid den fortsatta eller nya huvudförhandlingen. Enligt uttrycklig föreskrift i första stycket av förevarande paragraf beträffande där avsedda mål får rätten i motsvarande situation förordna om förberedelse. I fråga om de mål som avses i 109 eller 130 § KL medger den föreslagna regleringen i andra stycket att förberedelse hålls i nu nämnda situation och någon särskild föreskrift behövs inte.

Förslaget ger liksom gällande lag möjlighet att låta muntlig förberedelse

övergå till huvudförhandling omedelbart.

I andra stycket tredje meningen föreskrivs f.n. att vid muntlig förberedelse närvarande personer med känd adress skall särskilt underrättas om huvudförhandling som ej hålls i omedelbart samband med förberedelsen, om ej besked därom har lämnats under förberedelsen. Bestämmelsen synes överflödig och har utgått i förslaget. Beträffande underrättelse om rättens handläggning sedan förlikningssammanträde har hållits hänvisas till motiveringen till 108 §.

Tredje stycket upptar en bestämmelse enligt vilken rätten vid huvudförhandling i mål som avses i förevarande paragraf, dvs. samtliga konkursmål, är domför med en lagfaren domare. Beträffande mål, som åsyftas i 16 eller 85 § och som enligt första stycket i förevarande paragraf alltid skall företas till huvudförhandling direkt utan förberedelse, innebär bestämmelsen ingen nyhet. Detta är däremot fallet med övriga konkursmål, dvs. mål som avses i 93, 109, 130 eller 164 § KL. I mål enligt 93 eller 164 § skall huvudförhandling äga rum direkt (första stycket). Vad gäller mål enligt 109 eller 130 § (mål om tvistiga fordringar resp. om klander mot utdelningsförslag) är bestämmelsen föranledd av att sådana mål enligt förslaget skall kunna avgöras utan förberedelse. Utan den nya föreskriften skulle det krävas att tre lagfarna domare deltar i avgörandet, när huvudförhandling i sådana mål äger rum direkt. Vad beträffar huvudförhandling som hålls i omedelbart samband med muntlig förberedelse följer f.n. redan av RB:s regler att rätten är domför med en lagfaren domare. Bestämmelsen i tredje stycket täcker både sådan huvudförhandling och huvudförhandling som hålls särskilt efter muntlig förberedelse. För det sistnämnda fallet bör beaktas att mera omfattande och krävande mål bör handläggas i ordinär sammansättning, dvs. med tre lagfarna domare.

Fjärde stycket motsvarar i förslaget tredje stycket i gällande lydelse.

I femte stycket, som motsvarar nuvarande fjärde stycket, har andra meningen utmönstrats som en följd av att där åsyftad talan inte längre skalll kunna föras. Se 210 b § i förslaget.

211 a § I paragrafen, som är ny, ges en bestämmelse enligt vilken tillsynsmyndigheten får föra talan mot avgörande i mål som avses i 85 § i förslaget, dvs. mål om arvode till förvaltare i ordinär konkurs. De överväganden som ligger till grund för denna reglering framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 5.3.5).

214 § Enligt 214 § KL straffas den som på borgenärssammanträde i fråga, som rör boets förvaltning, utövar rösträtt för fordran med vetskap om att den uppgivna fordringen är oriktig. Eftersom borgenärernas beslutanderätt i förvaltningsfrågor försvinner genom kommitténs förslag, behövs bestämmelsen inte längre. Paragrafen har därför fått utgå.

218 § Denna paragraf reglerar konkursdomarens skyldighet att underrätta allmän åklagare, när förvaltarberättelsen innehåller uppgift om att gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott. Med hänsyn till att förvaltaren enligt 55 § tredje stycket och 185 b § femte stycket är skyldig att direkt underrätta åklagaren om misstanke om gäldenärsbrott kan denna paragraf utgå.

219 § Ändringen i paragrafens första stycke är en följd av att 214 § upphävs.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I enlighet med vad som har föreslagits i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.10) träder de nya reglerna i kraft den 1 januari 1980.

Enligt punkt 2 skall äldre bestämmelser i KL fortfarande gälla i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet har meddelats före ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna i 14 a–c §§ om kvarstad, reseförbud m.m. avser tiden från det att konkursansökan har gjorts fram till konkursbeslutet och omfattas ej av punkt 2. De skall tillämpas fr.o.m. den 1 januari 1980, även om konkursansökan har kommit in före den dagen.

Åtskilliga författningar innehåller regler om att, när konkurs inträffar, åtgärd av visst slag får vidtas inom viss tid efter första borgenärssammanträdet i konkursen. Det finns också i många författningar regler om att viss rättsverkan kan inträda viss tid efter nämnda sammanträde om inte viss åtgärd vidtas. Som exempel vill jag nämna föreskrifter i 15 kap. 6 § aktiebolagslagen (1975:1385), 66 § lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar, 18 § andra stycket och 25 § tredje stycket förordningen (1949:341) om explosiva varor, 63 § lagen (1977:293) om handel med drycker och 33 § vapenkungörelsen (1974:123).

Något första borgenärssammanträde av det slag som är föreskrivet beträffande ordinär konkurs skall inte förekomma när konkurs handläggs som mindre konkurs. Samtliga de berörda bestämmelserna bör likväl vara tillämpliga även i de fallen. Den enklaste vägen att nå det resultatet är att som kommittén i överensstämmelse med prop. 1975/76:210 föreslår införa den regeln att utgångspunkten för fristberäkningen blir tidpunkten för konkursbeslutet i stället för tidpunkten för borgenärssammanträdet, om konkurs handläggs som mindre konkurs. Att tiden härigenom blir något kortare när konkurs handläggs enligt den enklare ordningen än annars anser jag spela mindre roll. En regel av det berörda slaget har tagits upp i punkt 3 av övergångsbestämmelserna.

Kommittén framhåller att det i flera andra författningar än KL finns bestämmelser enligt vilka rättens ombudsman skall vidta åtgärd. Kommittén nämner här bl.a. lagen (1948:433) om försäkringsrörelse och författningar som rör förmögenhetsförhållanden i äldre äktenskap, dvs.

äktenskap som ingåtts före den 1 januari 1921 och på vilka gällande giftermålsbalk ej gjorts tillämplig. Enligt kommitténs mening bör med hänsyn till dessa lagrum föreskrivas att de åtgärder som f.n. ankommer på rättens ombudsman framdeles bör vidtas av förvaltaren. Jag kan godta detta förslag. En regel med denna innebörd har tagits upp i punkt 4 av övergångsbestämmelserna.

I punkt 5 föreskrivs att om i lag eller annan författning förekommer hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, den nya bestämmelsen i stället skall tillämpas.

6.2 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

Om hyresgäst går i konkurs, får konkursboet enligt 12 kap. 31 § första stycket jordabalken (JB) säga upp hyresavtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen eller att rättens ombudsman godkänner denna. Av fjärde stycket följer att hyresvärden har rätt till ersättning för skada på grund av uppsägning enligt första stycket.

I sitt betänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. föreslog kommittén att det vid mindre konkurs skulle fordras gäldenärens samtycke till uppsägning enligt 12 kap. 31 § första stycket JB. Kommittén ansåg skäl tala för att samma ordning skulle gälla även i ordinär konkurs, dvs. gäldenärens samtycke skulle alltid krävas för uppsägning av hyresavtal beträffande bostadslägenhet. Kommittén fann dock icke skäl att lägga fram förslag till mer omfattande ändringar i hyreslagstiftningen än som föranleddes av den då föreslagna konkursreformen.

Dåvarande departementschefen fann övervägande skäl tala för att gäldenärens samtycke till uppsägning beträffande bostadslägenhet skulle krävas i alla konkurser och att sålunda rättens ombudsmans godkännande i ordinär konkurs inte skulle kunna ersätta gäldenärens medgivande. Till förmån för denna ordning åberopades bl.a. att den i jämförelse med gällande rätt bättre överensstämde med moderna principer i fråga om hyresgästs besittningsskydd. Den i 12 kap. 31 § upptagna regeln om att rättens ombudsman kan godkänna en uppsägning av hyresavtal föreslogs därför upphävd.

Enligt förevarande departementsförslag skall rättens ombudsman avskaffas. Detta nödvändiggör under alla förhållanden att möjligheten för rättens ombudsman att godkänna uppsägning enligt förevarande paragraf utmönstras. Skäl saknas att överväga en ordning enligt vilken annan än gäldenären kan ha inflytande på frågan om uppsägning av hans bostadslägenhet. Samtycke från gäldenären bör således krävas i alla konkurser.

Några särskilda övergångsbestämmelser torde inte vara nödvändiga.

6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1921:244) om utmätningsed

Enligt 13 § första stycket lagen om utmätningsed behöver gäldenär som har avlagt utmätningsed inte inom tre år på nytt avlägga sådan ed, om det inte görs sannolikt att ny tillgång har tillfallit honom efter edgången. Detsamma gäller enligt andra stycket, när gäldenären har avlagt boupptecknings ed i konkurs som har avskrivits enligt 185 eller 186 § KL eller avslutats genom slututdelning utan att ej förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I dessa fall räknas tiden från det att konkursen upphörde.

Reglerna om avskrivning i 185 och 186 §§ KL motsvaras i förslaget till lag om ändring i KL av bestämmelser i 185 d och 186 §§. Hänvisningen i 13 § andra stycket lagen om utmätningsed har ändrats i enlighet härmed. Även det fallet att gäldenär har avlagt ed i konkurs som har upphört genom avskrivning enligt 185 f § KL-förslaget utan att oprioriterade borgenärer fått full betalning måste beaktas. Bestämmelserna i 13 § andra stycket har ändrats att gälla – förutom när gäldenären har avlagt boupptecknings ed i konkurs som har avskrivits enligt 185 d eller 186 § KL – även när han har avlagt sådan ed i konkurs som avslutats på annat sätt utan att ej förmånsberättigade borgenärer har fått full betalning.

I en övergångsbestämmelse sägs att äldre bestämmelser fortfarande gäller i fråga om konkurs där konkursbeslutet har meddelats före ikraftträdandet av de nya reglerna.

Det bör tilläggas att lagen om utmätningsed avses bli upphävd i samband med att utsökningsbalken införs.

6.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1956:217) om vissa kreditinrättningars konkurs

Ändringarna i 3 § har samband med ändringar som genom SFS 1975:244 gjordes i 19, 20 och 103 §§ KL. Sålunda har nuvarande första stycket samt nuvarande första och andra meningarna i femte stycket utmönstrats. I anslutning härtill har också tredje meningen i sistnämnda stycke jämkats. Det kan tilläggas att det genom reglerna i 4 § lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m. ges möjlighet att beakta de speciella krav som gör sig gällande i kreditinrättnings konkurs i fråga om offentliggörande av kungörelsen om konkursbeslutet (jfr nuvarande första stycket av 3 §).

Enligt paragrafens tredje stycke i gällande lydelse skall styrkt avskrift av förteckning över de borgenärer, som enligt kreditinrättningens räkenskaper har fordran hos denna på grund av insättning på räkning eller enligt sparbanksbok, under de trettio sista dagarna före bevakningstidens utgång hållas tillgänglig för envar, som vill ta del av förteckningen, hos konkursdomaren och rättens ombudsman samt vid alla kreditinrättningens kontor.

Vidare får enligt femte stycket – utan hinder av föreskrifterna i 129, 155, 161 och 189 §§ KL om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden — innehållet i dessa bringas till ifrågavarande borgenärers kännedom i annan ordning som bestäms av konkursdomaren efter samråd med förvaltarna och rättens ombudsman. Underrättelse om vad sålunda har bestämts skall genom rättens ombudsmans försorg kungöras i bl.a. allmänna tidningarna, dvs. Post- och Inrikes Tidningar.

Meddelanden enligt 189 § KL skall enligt KL-förslaget utsändas av tillsynsmyndigheten i konkursen. I fall då 189 § är tillämplig bör konkursdomaren därför samråda med denna. Tillsynsmyndigheten har också att svara för att föreskriven underrättelse kungörs. I övriga fall då avvikelse sker från KL (129, 155 och 161 §§) bör de uppgifter som enligt det anförda f. n. åvilar rättens ombudsman i stället ankomma på förvaltarna. Tredje och femte styckena av förevarande 3 § har ändrats i enlighet härmed.

I 4 § ges f.n. en särbestämmelse om beslut av borgenärerna i fråga om uppskov med försäljning av boets egendom eller med indrivning av dess fordringar. Med hänsyn till att borgenärskollektivet enligt KL-förslaget saknar beslutanderätt i förvaltningsfrågor har paragrafen fått utgå.

I en övergångsbestämmelse sägs att äldre bestämmelser fortfarande gäller i fråga om konkurs där konkursbeslutet har meddelats före ikraftträdandet av de nya reglerna.

6.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs

En översikt över det statliga lönegarantisystemet har getts i avsnitt 2.6.3.

De regler i lönegarantilagen som gäller ordinär konkurs berörs inte av förslaget. Den föreslagna ordningen med mindre konkurs påverkar däremot denna lag.

I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.3) har jag angett att kronofogdemyndigheten bör ha hand om prövningen av lönegarantifrågorna i alla mindre konkurser. Detta medför ändringar i 7 och 8 §§ i förevarande lag. Vidare bör redaktionella jämkningar göras i 2 och 6 §§. Även i 11 § bör en justering göras.

2 § Paragrafen anger vilka fordringar som omfattas av lönegarantin. Den hänvisning som i andra stycket finns till 185 § KL bör i fortsättningen avse 185 d §.

6 § Paragrafen anger hur prövningen av lönegarantifrågor skall ske i de ordinära konkurserna. Paragrafen är och kommer även efter införandet av den nya handläggningsformen för mindre konkurs att vara tillämplig

endast i fråga om ordinär konkurs. Det har synts lämpligt att i lagtexten särskilt markera detta.

7 § Paragrafen behandlar konkursdomarens skyldighet att underrätta kronofogdemyndigheten i vissa fall. Enligt gällande lydelse är första stycket tillämpligt vid ursprunglig fattigkonkurs (185 §), medan andra stycket är tillämpligt endast vid de efterföljande fattigkonkurser (186 §) i vilka lönegarantifordringarna inte har beaktats redan vid det ordinära förfarandet.

Enligt första stycket i föreslagen lydelse skall konkursdomaren underrätta kronofogdemyndigheten om fordran som omfattas av garantin i alla de fall konkursen handläggs som mindre konkurs enligt KL. Underrättelsen skall ske till kronofogdemyndigheten i den ort där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet (jfr 6 § KL).

Den nuvarande formuleringen av paragrafens andra stycke bygger på det hittills gällande systemet för de s.k. efterföljande fattigkonkurserna, nämligen att avskrivning inte kan ske utan anmälan från konkursförvaltaren. I den allmänna motiveringen (avsnitt 5.7.5) och i motiveringen till 186 § i KL-förslaget har jag föreslagit att detta system ändras så att även konkursdomaren kan ta initiativ till avskrivning av ett ordinärt konkursförfarande i bristfallen. I andra stycket av förevarande paragraf har gjorts sådan jämkning att bestämmelsen blir tillämplig även när det är konkursdomaren som tagit initiativet till avskrivningen.

8 § Paragrafen innehåller regler om kronofogdemyndighetens prövning av lönegarantianspråk. Paragrafens nuvarande lydelse förutsätter att kronofogdemyndigheten får vetskap om lönegarantianspråken i första hand genom underrättelse enligt 7 § från konkursdomaren.

Kronofogdemyndigheten skall som jag tidigare har angett pröva lönegarantianspråken i alla mindre konkurser. I dessa konkurser får kronofogdemyndigheten underrättelse om lönegarantianspråken antingen från konkursdomaren enligt 7 § eller från konkursförvaltaren enligt 185 b § i KL-förslaget.

Det anförda ger vid handen att lydelsen av paragrafens första stycke bör justeras. Enligt departementsförslaget skall kronofogdemyndigheten pröva lönegarantianspråken när myndigheten får underrättelse enligt 7 § eller anmälan enligt 185 b § KL. Den nuvarande regeln i andra meningen i paragrafens första stycke att prövning även skall ske när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten har behållits i departementsförslaget. Det ligger i sakens natur att den sistnämnda bestämmelsen endast kan bli tillämplig i de fall konkursen handläggs som mindre konkurs eller när fråga uppkommer om konkursens avskrivning enligt 186 § KL.

11 § I paragrafens andra stycke anges f.n. bl.a. att rätt till garantibelopp för underhållsbidrag som har innehållits genom införsel inte tillkommer

kommun som har utgivit bidragsförskott. Till följd av att det numera är allmän försäkringskassa som beslutar om och utger bidragsförskott bör "kommun" bytas ut mot "allmän försäkringskassa" (se SFS 1976:277).

I en övergångsbestämmelse sägs att äldre bestämmelser i 2 och 6–8 §§ fortfarande gäller i fråga om konkurs där konkursbeslutet har meddelats före ikraftträdandet av de nya reglerna. Beträffande 11 § saknas anledning att meddela någon övergångsbestämmelse.

6.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom

I 13 § första stycket lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom föreskrivs att, om fastigheten hör till konkursbo, borgenär som i konkursen har bevakat fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten kan begära att denna säljs för hans fordran. Som ytterligare villkor för denna s.k. anslutningsrätt gäller dock att hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrks. Enligt andra stycket i paragrafen skall borgenär som vill ansluta sig anmäla det hos överexekutor senast två veckor före bevakningssammanträdet.

Något bevakningsförfarande skall inte förekomma när konkurs handläggs som mindre konkurs. Bevakningskravet i paragrafens första stycke kan därför inte upprätthållas, när fastighet skall säljas exekutivt under sådan konkurs. Kravet på bevakning torde kunna avskaffas också för det fall konkursen handläggs som ordinär konkurs. Det kan nämnas att något bevakningskrav inte finns i gällande bestämmelser om exekutiv försäljning av registrerat skepp. Se 5 § lagen (1973:1130) om exekutiv försäljning av registrerat skepp m.m. Något bevakningskrav uppställs inte heller som förutsättning för borgenärs anslutningsrätt vid exekutiv försäljning av fast egendom enligt det till lagrådet remitterade förslaget till utsökningsbalk som skall ersätta bl.a. förevarande lag. Jag föreslår att bevakningskravet slopas redan i detta sammanhang. 13 § första stycket har ändrats i enlighet härmed.

För att en borgenär skall kunna framställa begäran enligt paragrafens första stycke krävs givetvis att hans fordran får göras gällande i konkursen (se 100 och 100 a §§ KL).

Någon övergångsbestämmelse behövs ej.

6.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m.m.

I 5 § lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m.m. finns en bestämmelse av i huvudsak samma art som 13 § lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom. Vad som har sagts om sist nämnda

bestämmelse gäller även i fråga om 5 § i nu förevarande lag. Även här har därför kravet på bevakning fått utgå.

Någon övergångsbestämmelse behövs ej.

6.8 Förslaget till lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429)

Skall den som beviljats allmän rättshjälp ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt RB eller UL, får rättshjälpsnämnden enligt 10 § första stycket rättshjälpslagen i lydelse enligt lagrådsremiss den 24 augusti 1978 utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.

Konkursdomaren eller rätten kan enligt 14 a § första stycket i förslaget under vissa förutsättningar förordna om kvarstad eller skingringsförbud på gäldenärens egendom i avvaktan på prövning av konkursansökan. Därvid skall vad som enligt 15 kap. RB gäller om kvarstad eller skingringsförbud i rättegång ha motsvarande tillämpning, om inte annat följer av KL. Om vissa förutsättningar föreligger, kan konkursdomaren eller rätten enligt 14 b § första stycket även förbjuda gäldenären att i avvaktan på prövning av konkursansökningen bege sig från riket eller, om sådant förbud är uppenbart otillräckligt, häkta honom. Beträffande reseförbud och häktning äger enligt 14 b § tredje stycket bestämmelserna i 15 kap. RB motsvarande tillämpning, om ej annat följer av KL. Frågan om beviljande av säkerhetsåtgärd tas enligt 14 c § upp på begäran av borgenär.

Hänvisningarna i 14 a resp. 14 b § i förslaget till 15 kap. RB innebär bl.a. att kvarstad, skingringsförbud, reseförbud eller häktning inte får beviljas, om ej borgenär som har begärt åtgärden ställer säkerhet för skada som kan tillfogas gäldenären. Är borgenären ur stånd att ställa säkerhet, kan han dock befrias därifrån. För detta krävs emellertid att han har visat synnerliga skäl för sin talan.

I mål om gäldenärs försättande i konkurs får allmän rättshjälp lämnas såväl gäldenären som borgenär. Om borgenär som beviljats allmän rättshjälp skall ställa säkerhet för att få till stånd säkerhetsåtgärd enligt 14 a eller 14 b § i förslaget, bör staten — på samma sätt som f.n. gäller beträffande den som begär kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt RB eller UL — kunna ställa sig som garant för den skada som genom åtgärden kan tillfogas motparten. Genom ett tillägg i första stycket av förevarande paragraf blir detta möjligt.

Någon övergångsreglering behövs ej.

7 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i konkurslagen (1921:225),
2. lag om ändring i jordabalken,
3. lag om ändring i lagen (1921:244) om utmätningsed,
4. lag om ändring i lagen (1956:217) om vissa kreditinrättningars konkurs,
5. lag om ändring i lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs,
6. lag om ändring i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom,
7. lag om ändring i lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m.m.
8. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429).

8 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Bilaga 1
Konkurslagskommitténs förslag

Förslag till
Lag om ändring i konkurslagen (1921:225)

Härigenom föreskrives i fråga om konkurslagen (1921:225)

dels att 64, 65, 69, 72, 79, 87, 112, 175–184, 197, 199, 214 och 218 §§[1] skall upphöra att gälla,

dels att rubriken "8 kap. Om borgenärssammanträden" skall utgå,

dels att 13, 19, 27, 40 b, 41–62, 66, 67, 70, 71, 76–78, 80–86 a, 88–96, 98, 99, 102, 103, 107, 108, 111, 113, 118, 120, 123, 126–130, 132, 137, 140, 144, 145 a, 146, 148, 149, 152, 185–191, 200–203, 205–207, 209–211 och 219 §§ samt rubrikerna till 3, 4 och 9 kap. skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas nitton nya paragrafer, 14 a, 14 b, 18 a, 43 a, 51 a, 51 b, 108 a, 159, 185 a, 185 b, 185 c, 185 d, 185 e, 185 f, 185 g, 185 h, 208, 210 a och 211 a §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §[2]	
Upptages borgenärs konkursansökan, skall konkursdomaren genast förelägga gäldenären att inkomma med förklaring inom viss tid, högst en vecka, från det han fått del av ansökningshandlingarna. Om det behövs för att gäldenären skall få skäligt rådrum, kan dock tiden utsträckas till högst en månad.	Upptages borgenärs konkursansökan, skall konkursdomaren genast förelägga gäldenären att inom viss tid, högst en vecka, från det han fått del av ansökningshandlingarna inkomma med förklaring *jämte kortfattad redogörelse för sin ekonomi.* Om det behövs för att gäldenären skall få skäligt rådrum, kan dock tiden utsträckas till högst en månad.

Ansökningshandlingarna och föreläggandet skola delges gäldenären. Delgivning enligt 12 § delgivningslagen (1970:428) får ske endast om anledning förekommer att gäldenären avvikit eller eljest håller sig undan. Delgivning enligt 15 § första stycket delgivningslagen får ske även när gäldenären vistas på känd ort utom riket, om delgivning eljest ej kan ske här i riket och konkursdomaren med hänsyn till omständigheterna finner det icke skäligen

[1] Senaste lydelse av 79 § 1946:809, 176 § 1975:244, 183 § 1970:848, 199 § 1975:244 och 214 § 1942:384.

[2] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

böra krävas att delgivningen verkställes utom riket.

Om delgivning sker enligt 15 § delgivningslagen, skall konkursdomaren tillse, att gäldenärens egendom sättes under säker vård. Kostnaden därför skall betalas av borgenären.

14 a §[3]

Om konkursansökan ej genast bifalles, kan konkursdomaren eller rätten på begäran av borgenär förbjuda gäldenären att sälja eller skingra sin egendom eller viss del därav, om särskilda skäl föreligga till sådant förbud. Därvid skall vad som enligt 15 kap. rättegångsbalken gäller om skingringsförbud i rättegång äga motsvarande tillämpning. Konkursdomaren eller rätten får medgiva undantag från skingringsförbudet eller överlämna åt lämplig person att medgiva sådant undantag, om det behövs. Ersättning till denne skall betalas av borgenären.

Finnes lös egendom, som ställes under skingringsförbud enligt första stycket, hos tredje man, kan denne förbjudas att utgiva egendomen.

14 b §

Bifalles konkursansökan ej genast och är det sannolikt att gäldenären under en konkurs kommer att undandraga sig skyldighet eller överträda förbud som föreskrives i denna lag, kan konkursdomaren eller rätten, om särskilda skäl föreligga, på begäran av borgenär förbjuda gäldenären att i avvaktan på prövning av ansökningen begiva sig från riket. Med reseförbud kan förenas skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig sitt pass till konkursdomaren. Finnes reseförbud uppenbart otillräckligt, får gäldenären häktas.

Om gäldenären är juridisk person, äger första stycket tillämpning även på styrelseledamot, verkställande direk-

[3] Paragrafen motsvarar 14 § i lagberedningens förslag till lag om ändring i konkurslagen (1921:225) enligt betänkandet (SOU 1970:75) Utsökningsrätt X.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

tör och likvidator som avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren.

Beträffande reseförbud och häktning äga bestämmelserna i 15 kap. 5 § och 6 § första stycket rättegångsbalken motsvarande tillämpning. Sådan åtgärd får dock ej hävas på grund av att säkerhet ställes. I fråga om häktning skola dessutom 94 § tredje stycket och 95 § andra stycket tillämpas.

18 a §

Meddelas beslut om konkurs skall konkursdomaren i samband därmed bestämma, om konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs eller om den enligt 185 § första stycket skall handläggas med tillämpning av de särskilda bestämmelserna i 185 a–185 g §§. Konkursdomaren skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.

Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren i samband därmed bestämt om handläggningsformen kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning som avses i första stycket.

19 §[4]

Meddelas beslut om konkurs skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkursdomaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet. Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst

Beslutas att konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkursdomaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet. Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursbo-

[4] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum. *Han skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.*

Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren bestämt enligt första stycket *kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning som avses i nämnda stycke.*

Föreslagen lydelse

ets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum.

Vad konkursdomaren *har* bestämt enligt första stycket *skall intagas i kungörelse som avses i 18 a § andra stycket.*

Gäldenären skall kallas till första borgenärssammanträdet och därvid erinras om sin skyldighet enligt 92 § att vid sammanträdet avlägga bouppteckningsed. I fråga om delgivning av kallelsen gäller vad som är föreskrivet om stämning i tvistemål.

27 §[5]

Till konkursbo räknas, i den mån ej annat följer av 21 §, all egendom, som tillhörde gäldenären när konkursbeslutet meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna utmätas. Till konkursbo räknas även den egendom som kan tillföras boet genom återvinning.

Avlöning eller därmed vid utmätning jämställd arbetsinkomst som innestår vid konkursens början och arbetsinkomst som gäldenären därefter förvärvar får dock behållas av honom, i den mån den ej, sedan skatteavdrag skett enligt vad därom är föreskrivet, uppenbart överstiger vad som åtgår för hans och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Vad som sagts om avlöning äger motsvarande tillämpning i fråga om periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant och beträffande belopp vilka utgå som pension eller livränta. Om rättigheten till pension eller livränta är av beskaffenhet att kunna utmätas, får dock konkursboet förfoga över den.

Gäldenären är skyldig att underrätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. *Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han därom underrätta arbetsgivare eller annan som skall utgiva förmånen. Innan sådan underrättelse lämnats får förfallet belopp betalas ut till gäldenären.*

Tvist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet, prö-

Gäldenären är skyldig att underrätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. *Tillsynsmyndigheten prövar på ansökan av förvaltaren hur mycket av sådan inkomst som skall tillkomma konkursboet. Myndigheten skall därvid inhämta yttranden i den omfattning som anses behövlig för prövningen. Myndighetens* beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall

[5] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
vas av rätten på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. Konkursdomaren skall inhämta yttrande av rättens ombudsman och, om förvaltaren ej är sökande, av denne samt skyndsamt utsätta tid och plats för rättens sammanträde och om detta underrätta gäldenären, förvaltaren och rättens ombudsman samt, om borgenär eller underhållsberättigad är sökande, denne. Rättens beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall *på ansökan* ändras, om *senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder* det.	ändras, om *anledning förekommer till* det. *Beslut som avses i detta stycke skall delgivas med arbetsgivaren eller annan som skall utgiva förmånen.*
	Mot tillsynsmyndighetens beslut i ärende som avses i tredje stycket får den vars rätt berörs av beslutet föra talan genom besvär. I fråga om sådan besvärstalan äga bestämmelserna i utsökningslagen (1877:31 s. 1) om klagan över utmätning av avlöning motsvarande tillämpning. *Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter till ledning för tillsynsmyndighetens bedömning i ärende som avses i tredje stycket.*

40 b §[6]

Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär *som bevakat fordran i konkursen* påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning är särskild åtgärd ej behövlig.	Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning är särskild åtgärd ej behövlig.

[6] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

Talan vid allmän domstol väckes inom ett år från fristdagen. Dock får talan väckas inom tre månader från det att anledning därtill blev känd för konkursboet. Har gäldenären avhänt sig fast egendom eller är fråga om återgång av bodelning, kan talan även väckas inom tre månader från den dag då lagfart söktes eller bodelningshandlingen ingavs till rätten.

Borgenär som för talan svarar för rättegångskostnaden men har rätt att få ersättning därför av boet, i den mån kostnaden täckes av vad som kommit boet till godo genom rättegången.

3 kap.	3 kap.
Förvaltning av egendom som ingår i konkurs[7]	*Förvaltning och tillsyn*
	41 §
Gäldenärs till konkurs avträdda bo skall omhänderhavas av en eller *flere* förvaltare, *som utses i den ordning nedan stadgas.* Antalet förvaltare bestämmes av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser *förvaltningen oundgängligen böra delas eller det eljest i särskilt fall vara oundgängligen nödvändigt, att mer än en förvaltare utses.*	*Konkursboet skall stå under förvaltning* av en eller *flera* förvaltare. Antalet förvaltare bestämmes av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser *det erforderligt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera förvaltare.*
Då fråga är om utseende av förvaltare enligt *45* eller *48* §, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.	Då fråga är om utseende av förvaltare enligt *46* eller *47* §, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan *tillsynsmyndigheten och* borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.
44 §[8]	42 §
Konkursdomaren skall ock så snart ske kan efter det beslutet om konkurs meddelats förordna en ärlig och förståndig man att i konkursen vara rättens ombudsman med den befogenhet, som i denna lag sägs. Vid befattningens tillsättande skall iakttagas, att densamma icke anförtros annan än den, som äger ej mindre erforderlig insikt i gällande lag för bedömande av de frågor av rättslig	*Förvaltningen skall stå under tillsyn. Tillsynsmyndighet är kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angå gäld i allmänhet.*

[7] Senaste lydelse 1975:244.

[8] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
innebörd, som ankomma på ombudsmannens prövning, än ock nödig erfarenhet och sakkunskap för fyllande av de åligganden beträffande tillsyn över konkursutredningen och avgörande av förvaltningsfrågor, som tillhöra befattningen.	
Den som är anställd vid domstol må ej förordnas till rättens ombudsman.	
Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut avlagt domareed, gånge sådan ed inför konkursdomaren, innan han tillträder befattningen.	
På konkursdomaren ankomme att, när så skäligt prövas, entlediga ombudsmannen och förordna annan i hans ställe.	
Uppstår för ombudsmannen laga förfall, äge konkursdomaren förordna annan, att under den tid förfallet varar uppehålla befattningen.	
46 §	43 §
Sedan förvaltarevalet ägt rum, skola borgenärerna å första borgenärssammanträdet, så framt någon av dem gör framställning därom, välja granskningsmän att med den befogenhet i denna lag sägs å borgenärernas vägnar övervaka förvaltningen. Granskningsmännens antal bestämmes av konkursdomaren. Valet skall ske så, att en var av de närvarande borgenärerna röstar å en granskningsman. Till granskningsmän anses valde, i första rummet den, om vilken borgenärer, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, förenat sig, och därefter den eller de, som efter huvudtalet erhållit de flesta rösterna.	På begäran av borgenär skall konkursdomaren förordna granskningsman att med de befogenheter som sägs i denna lag övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Till granskningsman skall utses den som borgenären föreslår, om han är lämplig.
För varje granskningsman äge de borgenärer, med vilkas röster han valts, utse en suppleant. Rösterna beräknas vid val av suppleant för den i första rummet utsedde granskningsman att med de befogenheter som sägs i denna lag övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Till granskningsman skall utses den som borgenären föreslår, om han är lämplig.	Om det begärs, skall även ersättare för granskningsmannen utses.
	Granskningsman skall entledigas, om han eller borgenären gör framställning därom eller han finnes icke vara lämplig.
	Ersättning till granskningsman skall betalas av borgenären.

Nuvarande lydelse

mannen efter fordringsbeloppen och vid val av suppleant för annan granskningsman efter huvudtalet.

Erhålla vid val, som i denna paragraf sägs, två eller flere lika röstetal, skilje lotten dem emellan.

Har val av granskningsmän ej skett å första borgenärssammanträdet och utses därefter förvaltare jämlikt 48 eller 49 §, må å det sammanträde, å vilket förvaltare tillsättes, val av granskningsmän äga rum efter ty ovan är stadgat.

Föreslagen lydelse

43 a §

I näringsidkares konkurs får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordna ett allmänt ombud med uppgift att verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas.

Ombudet har samma befogenheter som granskningsman. Beträffande skyldighet för förvaltaren att höra ombudet finnes bestämmelse i 51 a § tredje stycket.

Ersättning till ombudet utgår av allmänna medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

42 §[9]

I fråga om utseende av konkursförvaltare gälle, att den eller de, åt vilka förvaltningen anförtros, skola äga sådan insikt och erfarenhet, som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet erfordras för förvaltningens behöriga handhavande.

Konkursförvaltare må ej den vara, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd; ej den, som är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga

44 §

Konkursförvaltare skall ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.

Den som är anställd vid domstol *får ej vara förvaltare.*

[9] Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.	
Den som är anställd vid domstol *må ej förordnas till konkursförvaltare.*	
43 §	45 §
Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål utse förvaltare att *omhänderhava* boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare utsetts och, där annan utsetts, denne tillträtt befattningen.	Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål utse förvaltare att *handha förvaltningen av* boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare utsetts och, där annan utsetts, denne tillträtt befattningen.
45 §	46 §
Vid första borgenärssammanträdet *välje borgenärerna* förvaltare att i *stället för den enligt 43 § utsedde förvaltaren omhänderhava* konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i *52 §* är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare *väljas* särskilt för varje del av förvaltningen. *Såsom borgenärernas beslut gälle den mening, varom bland närvarande borgenärer de förena sig, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en tredjedel av de röstande. Kan beslut på sådant sätt ej åstadkommas, gälle den mening konkursdomaren biträder.*	Vid första borgenärssammanträdet *skall konkursdomaren, sedan han hört tillsynsmyndigheten och närvarande borgenärer, utse* förvaltare att i *fortsättningen handha förvaltningen av* konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i *50 §* är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare *utses* särskilt för varje del av förvaltningen.
Konkursdomaren skall tillse, att icke någon, på vilken borgenärernas val fallit, är obehörig att vara förvaltare jämlikt 42 § andra eller tredje stycket eller i saknad av sådan insikt och erfarenhet, som avses i 42 § första stycket, eller eljest icke lämplig att handhava förvaltningen. Där sådant fall föreligger, åligge det konkursdomaren att utse annan förvaltare i stäl-	

Nuvarande lydelse

let för den av borgenärerna valde.

Kommer icke någon borgenär tillstädes, varde förvaltare tillsatt av konkursdomaren.

47 §

Borgenär, som utsetts till förvaltare eller granskningsman, må ej utan giltigt skäl undandraga sig uppdraget.

48 §

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom *för att* utse det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i *45* § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Rättens ombudsman, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.

49 §

Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet *eller avgår granskningsman, för vilken suppleant ej finnes,* skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom *för att utse* efterträdare till den avgångne, och skola därvid i fråga om *val* av förvaltare bestämmelserna i *45* § *och i fråga om val av granskningsman bestämmelserna i 46* § *om val av suppleant för granskningsman* äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare *eller granskningsmän* äro och någon av dem av-

Föreslagen lydelse

47 §

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall konkursdomaren* utse det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i *46* § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Tillsynsmyndigheten, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.

48 §

Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall* efterträdare till den avgångne *utses,* och skola därvid i fråga om *utseende* av förvaltare bestämmelserna i *46* § äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare äro och någon av dem avgår samt konkursdomaren

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
går samt konkursdomaren efter *rättens ombudsmans* hörande finner det ej vara nödigt, att annan utses i den avgångnes ställe.	efter *tillsynsmyndighetens* hörande finner det ej vara nödigt, att annan utses i den avgångnes ställe. *Avgår förvaltare sedan fråga uppkommit om avskrivning av konkursen enligt 186 §, skall borgenärssammanträde som avses i första stycket ej utsättas, så länge frågan är under prövning.*
50 §	49 §
Har förvaltare avgått och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *nytt val ägt rum.*	Har förvaltare avgått *efter första borgenärssammanträdet* och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *ny förvaltare utsetts i föreskriven ordning.*
Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § *tredje* stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.	Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § *andra* stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.
52 §	50 §
Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. *Rättens ombudsman,* förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.	Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. *Tillsynsmyndigheten,* förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.
Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.	Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.
Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne flere	Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne flere

Nuvarande lydelse

än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till *ombudsmannen*, och gälle den mening *han* biträder.

Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och *ombudsmannen* underrättas.

51 §

För förvaltare skall förordnande utfärdas av konkursdomaren.

53 §

Förvaltaren åligge att med iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet.

Föreslagen lydelse

än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till *tillsynsmyndigheten*, och gälle den mening *denna* biträder.

Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och *tillsynsmyndigheten* underrättas.

51 §

Förvaltaren åligge att med iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet.

51 a §

I viktigare frågor skall förvaltaren höra tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer.

Förvaltaren bör i viktigare frågor även inhämta gäldenärens mening, när det lämpligen kan ske.

Har allmänt ombud förordnats enligt 43 a §, skall förvaltaren höra honom i frågor som beröra arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen.

51 b §

Om i gäldenärens rörelse anställd arbetstagare tillhör arbetstagarorganisation, skall förvaltaren höra organi-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

sationen innan han vidtager åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. Finnes lokal arbetstagarorganisation, skall skyldigheten fullgöras mot denna.

Innan förvaltaren vidtager åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagares anställning skall han underrätta arbetstagaren.

52 §

Om förvaltaren finner det nödvändigt, får han anlita sakkunnigt biträde för viss förvaltningsåtgärd.

54 §[10]

Den enligt *43* § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan *ej mindre* omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, i *hans handelsböcker* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet *än* även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress *så ock* å nämnda böcker och handlingar. *Där så befinnes nödigt, må förvaltaren för bouppteckningsförrättningen anlita sakkunnigt biträde.* I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga. Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare

53 §

Den enligt *45* § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, i *omhändertaget räkenskapsmaterial* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet. *Förvaltaren skall* även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress, *samt* å nämnda böcker och handlingar. I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga, *och beträffande skulderna angivas, i vad mån de avse lön eller pension.* Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. *Är gäldenären juridisk person, gäller denna skyldighet dock icke för sådan ställföreträdare vars uppgifter förvaltaren anser sakna betydelse för boutredning-*

[10] Senaste lydelse 1975:?44

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.	*en.* Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.
Då bouppteckning upprättas av förvaltaren, skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.	Då bouppteckning upprättas av förvaltaren skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.
	54 §
	Förvaltaren får använda tvång för att omhändertaga eller eljest taga befattning med gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som röra boet, i den mån det med hänsyn till omständigheterna framstår som befogat.
	Förvaltaren får dock ej bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om denne underrättats om tiden för åtgärden och håller sig undan eller om eljest särskilda skäl föreligga.
55 §[11]	
Förvaltaren skall *under rättens ombudsmans inseende* så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de	Förvaltaren skall så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas

[11] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, huruvida skälig anledning förefinnes till antagande, att gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förhållande mot sina borgenärer. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilka handelsböcker han hållit och huru de blivit förda;* och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen. *Berättelsen skall underskrivas av förvaltaren.*

Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren *ävensom hållas tillgänglig för borgenärer, som vilja taga del av densamma; och äge* varje borgenär, som det begär, *att mot ersättning för kostnaden få avskrift av berättelsen sig tillsänd.*

Föreslagen lydelse

en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, *huruvida egendom frångått gäldenären under sådana förhållanden att återvinning till konkursboet kan ske och* huruvida skälig anledning förefinnes till antagande att gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förhållande mot sina borgenärer. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilket bokföringssystem han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts;* och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen.

Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten samt* varje borgenär, som det begär.

56 §[12]

Är konkursen icke avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande juni eller december månad, skall förvaltaren inom *fjorton dagar* därefter till *rättens ombudsman* avlämna berättelse, vari alla de åtgärder noggrant angivas, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut; åliggande det förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång för varje halvår inom *fjorton dagar* från utgången därav avgiva sådan berättelse. Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet

Är konkursen icke avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande juni eller december månad, skall förvaltaren inom *två veckor* därefter till *tillsynsmyndigheten* avlämna berättelse, vari alla de åtgärder noggrant angivas, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut; åliggande det förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång för varje halvår inom *två veckor* från utgången därav avgiva sådan berättelse. Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet om konkurs

[12] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
om konkurs meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats.	meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats.
Berättelsen skall av ombudsmannen granskas och inom två veckor från mottagandet ingivas till konkursdomaren jämte de anmärkningar, till vilka ombudsmannen må hava funnit fog.	

57 §

Förvaltaren skall föra bok, vari boets inkomster och utgifter i penningar dag efter dag antecknas.	*Förvaltaren skall på sätt som överensstämmer med god redovisningssed löpande bokföra boets inkomster och utgifter så, att erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggöres. Han skall bevara räkenskapsmaterialet under minst tio år från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.*
Vad sålunda är stadgat må ej lända till inskränkning i den bokföringsskyldighet, som särskilt kan vara föreskriven.	*Bestämmelserna i första stycket medföra ej inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara särskilt föreskriven för viss verksamhet.*
	Beträffande skyldighet att sörja för underlag för deklarations- och uppgiftsskyldighet och för kontroll därav finnas särskilda bestämmelser.

58 §[13]

Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank, *som av rättens ombudsman godkännes. Till bestridande av löpande utgifter må ej mer innehållas än av ombudsmannen medgives.*	Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank.

Försummar förvaltaren att inom ovan föreskrivna tid insätta influtna medel, vare han skyldig att å belopp, som obehörigen innehållits, erlägga ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den dag insättning bort ske.

Så länge konkursen pågår, avlämne förvaltaren inom *en vecka* från ut-	Så länge konkursen pågår, avlämne förvaltaren inom *två veckor* från

[13] Senaste lydelse 1975:646.

Nuvarande lydelse

gången av mars, juni, september och december månader varje år till *ombudsmannen* räkning över boets inkomster och utgifter i penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar innestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit. *Räkningarna skola av ombudsmannen granskas ävensom hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären.*

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta *konkursdomaren*, i vilken bank medlen innestå, och inom *en vecka* från utgången av varje kalenderår till *rättens ombudsman* för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall *ombudsmannen* göra anmälan därom hos *konkursdomaren*.

59 §

Rättens ombudsman skall göra sig noga underrättad om boets tillstånd samt under konkursen hålla noggrann uppsikt över förvaltningen. När *helst han* finner det lämpligt, *äge han verkställa inventering av boets* kassa och övriga tillgångar *ävensom* fordra redovisning av förvaltaren.

Föreslagen lydelse

utgången av mars, juni, september och december månader varje år till *tillsynsmyndigheten* räkning över boets inkomster och utgifter i penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar innestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit.

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta *tillsynsmyndigheten*, i vilken bank medlen innestå, och inom *två veckor* från utgången av varje kalenderår till *myndigheten* för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall *förvaltaren* göra anmälan därom hos *tillsynsmyndigheten*.

59 §

Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrives på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med denna lag och andra författningar. Därvid skall särskilt tillses att avvecklingen av konkursen icke fördröjes i onödan. När *myndigheten* finner det lämpligt, *äger den inventera konkursboets* kassa och övriga tillgångar *samt* fordra redovisning av förvaltaren. *Om särskilda omständigheter föranleda det, äger myndigheten utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt.*

Tillsynsmyndigheten skall genom råd och upplysningar främja en riktig

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som röra konkursförvaltning.

60 §

Rättens ombudsman ävensom granskningsman skall hava tillgång till böcker och andra handlingar, som röra boet; äge ock av förvaltaren på begäran erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Av redovisningshandlingar, som förvaltaren ingivit till rättens ombudsman, äge borgenär, så ock gäldenären taga del.

Tillsynsmyndigheten ävensom granskningsman skall hava tillgång till böcker och andra handlingar, som röra boet; äge ock av förvaltaren på begäran erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Rättens ombudsman och förvaltare vare skyldiga att meddela upplysningar om boet och dess förvaltning ej mindre då konkursdomaren det begär än även på begäran av borgenär eller gäldenären.

Tillsynsmyndigheten och förvaltare vare skyldiga att meddela upplysningar om boet och dess förvaltning ej mindre då konkursdomaren det begär än även på begäran av borgenär eller gäldenären. *Granskningsman äger också på begäran erhålla sådana upplysningar av tillsynsmyndigheten.*

60 §

Har gäldenär idkat rörelse, äge förvaltaren *efter gäldenärens hörande* låta den rörelse, där sådant enligt lag kan ske, fortsättas för konkursboets räkning i den mån det *är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av boet; inhämte dock rättens ombudsmans samtycke till rörelsens fortsättande.* Samma lag vare, där förvaltaren sedan rörelsen nedlagts vill ånyo öppna densamma. *Vägrar ombudsmannen sitt samtycke eller yrkar någon borgenär eller gäldenären, att rörelse, som med ombudsmannens samtycke fortgår, skall nedläggas, skola borgenärerna kallas till sammanträde för att besluta i ärendet.* Ej må rörelsen fortsättas längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej *borgenärer, vilkas ford-*

61 §

Har gäldenär idkat rörelse, äge förvaltaren låta den rörelse, där sådant enligt lag kan ske, fortsättas för konkursboets räkning i den mån det *befinnes ändamålsenligt.* Samma lag vare, där förvaltaren sedan rörelsen nedlagts vill ånyo öppna densamma. Ej må rörelsen fortsättas längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej *särskilda skäl föreligga.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ringar uppgå till minst fyra femtedelar av de i ärendets prövning deltagande borgenärernas fordringar, därom äro ense samt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en fjärdedel av de röstande.	
62 §[14]	
Efter första borgenärssammanträdet skall boets egendom säljas så snart *ske kan*, där ej annat föranledes av bestämmelserna i *60*, 63, *64* och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.	*Boets egendom skall* säljas så snart *det lämpligen kan ske*, där ej annat föranledes av bestämmelserna i *61*, 63 och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.
66 §[15]	
Inkommer gäldenären med ackordsförslag, må egendomen i boet ej säljas *utan rättens ombudsmans samtycke*, innan ackordsfrågan blivit avgjord. Vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som angives i 171 §.	Inkommer gäldenären med ackordsförslag, må egendomen i boet ej säljas, innan ackordsfrågan blivit avgjord. Vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som angives i 171 § *eller särskilda skäl eljest föreligga*.
61 §	67 §
Före första borgenärssammanträdet må ej försäljning av egendom i boet äga rum *utöver vad* av bestämmelserna i 23, 24, *60* och 73 §§ *kan föranledas.*	*Utan hinder av vad som föreskrives i 63 och 66 §§ får* försäljning av egendom i boet äga rum, *om det föranledes* av bestämmelserna i 23, 24, *61* och 73 §§. *Vidare får lös egendom säljas, om den* är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt *faller* i värde eller *kräver alltför* kostsam vård. *I den mån medel saknas till betalning* av utgifter för boet, *får även* annan lös egendom *säljas.*
Vad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning beträffande lös egendom, som är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt *fallande* i värde eller *erfordrar allt för* kostsam vård. *Saknas medel till bestridande* av utgifter för boet, *må ock under tid, som avses i första stycket, försäljning av* annan lös egendom *äga rum, dock ej utöver vad för ändamålet prövas nödigt; och bör, om gäldenären därtill anvisar viss egendom, den egendom i främsta rummet uttagas, så vitt det lämpligen kan ske.*	

[14] Senaste lydelse 1955:236.

[15] Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Till försäljning, varom i andra stycket förmäles, inhämte förvaltaren samtycke av rättens ombudsman, som ock äge bestämma, om försäljningen skall ske å auktion eller under hand. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.	
67 §[16]	
Vad i 63, 64 och 66 §§ är stadgat om uppskov med försäljning av egendom i boet utgöre ej hinder för sådan försäljning, som enligt 61 § må äga rum jämväl före första borgenärssammanträdet.	
Påyrkar inteckningshavare eller annan borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt i viss egendom, att den egendom, vari förmånsrätten gäller, skall säljas genom förvaltarens försorg, och har hans rätt till betalning ur egendomen efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställts genom dom, som äger laga kraft, må anstånd med försäljning äga rum endast om *rättens ombudsman och* förvaltaren *anse* detta nödvändigt för att förhindra att avsevärd förlust vållas konkursboet eller genomförandet av ackord väsentligt försvåras samt anstånd ej är obilligt mot borgenären.	Påyrkar inteckningshavare eller annan borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt i viss egendom, att den egendom, vari förmånsrätten gäller, skall säljas genom förvaltarens försorg, och har hans rätt till betalning ur egendomen efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställts genom dom, som äger laga kraft, må anstånd med försäljning äga rum endast om förvaltaren *anser* detta nödvändigt för att förhindra att avsevärd förlust vållas konkursboet eller genomförandet av ackord väsentligt försvåras samt anstånd ej är obilligt mot borgenären.
70 §[17]	
Finnes i boet fast egendom, äge förvaltaren hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen må jämväl säljas i annan ordning, så framt förvaltaren finner det för boet fördelaktigare *och rättens ombudsman till försäljningen lämnar bifall; vägrar han bifall, begäre förvaltaren borgenä-*	Finnes i boet fast egendom, äge förvaltaren hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen må jämväl säljas i annan ordning, så framt förvaltaren finner det för boet fördelaktigare.

[16] Senaste lydelse 1970:848.

[17] Senaste lydelse 1971:1045.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
rernas samtycke. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening beträffande försäljningen.	
Har auktion å fast egendom, som hör till boet, hållits i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom utan att försäljning kommit till stånd, må förvaltaren underlåta att vidtaga ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har auktion i nyssnämnda ordning ej ägt rum, men föreligger anledning till antagande, att sådan auktion ej kommer att leda till försäljning, äge förvaltaren *med samtycke av ombudsmannen* underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, där de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar, vilka skola utgå med särskild förmånsrätt ur egendomen, samtycka därtill.	Har auktion å fast egendom, som hör till boet, hållits i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom utan att försäljning kommit till stånd, må förvaltaren underlåta att vidtaga ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har auktion i nyssnämnda ordning ej ägt rum, men föreligger anledning till antagande, att sådan auktion ej kommer att leda till försäljning, äge förvaltaren underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, där de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar, vilka skola utgå med särskild förmånsrätt ur egendomen, samtycka därtill.

Varder auktion å boets fasta egendom utsatt att hållas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom, åligge det förvaltaren att före bevakningssammanträdet avlämna behållning, som under konkursen av egendomen uppkommit. Behållning som ej avlämnas före bevakningssammanträdet skall, om egendomen säljes, avlämnas före tillträdesdagen och i annat fall innan slututdelning i konkursen sker.

Förvaltaren skall även senast vid bevakningssammanträde för auktion på fast egendom anmäla arvode, annan kostnad och i konkursen bevakade fordringar som böra beaktas vid egendomens försäljning. Förvaltaren skall genom brev underrätta borgenär om anmälan som han gör på dennes vägnar.

71 §[18]

Vill förvaltaren efter första borgenärssammanträdet låta försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, äga rum *annorledes än å* auktion, *begäre samtycke därtill av rättens ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.*	Försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, *skall* äga rum *på* auktion *eller i annan ordning efter vad förvaltaren finner vara mest fördelaktigt för boet.*

Lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt,

[18] Senaste lydelse 1975:1251

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

må ej i något fall utan hans samtycke säljas annorledes än å auktion, så framt hans rätt är av försäljningen beroende.

Samtycke som avses i *första och* andra *styckena* fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris. *Samtycke enligt andra stycket fordras ej heller för* försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Samtycke som avses i andra *stycket* fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris *eller när fråga är om* försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

Skall fartyg, som ej är infört i skeppsregistret eller i motsvarande utländska register, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas, äge förvaltaren, där egendomen finnes inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom.

Är fråga om försäljning av registrerat skepp, av luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luftfartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

Skall gäldenären tillkommande rätt till andel i inteckning som belastar hans luftfartyg eller till sådant fartyg hörande reservdelar säljas, låte förvaltaren innan försäljning sker anskaffa särskild inteckningshandling å det gäldenären tillkommande beloppet, där laga hinder däremot icke möter. Skall försäljning ske av inteckningshandling, som innehaves av gäldenären och för vilken han är personligen ansvarig, vare förvaltaren pliktig att, där ej gäldenären medgiver, att handlingen må försäljas med bibehållande av hans ansvarighet, förse handlingen med påskrift, varigenom gäldenären frikallas från ansvarighet.

Bestämmelserna i 70 § sista stycket äga motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom under konkursen skall säljas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. I sådant fall skall förvaltaren dessutom, i den mån det är påkallat, i ärendet föra talan för borgenärer som ha förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979) samt genom brev underrätta borgenär om yrkande som han framställer på dennes vägnar.

76 §[19]

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. *Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres* i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, *begäre samtycke därtill av rättens ombudsman.* Inskränkning i fråga om

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. *Auktionen kan i särskilt fall kungöras* i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, *om förvaltaren anser det tillfyllest.* Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egen-

[19] Senaste lydelse 1973:1132 (jfr 1975:918).

Nuvarande lydelse

kungörande av auktion å fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970:979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

Föreslagen lydelse

dom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970:979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

77 §[20]

Förvaltaren *vare pliktig att* så snart *ske kan* vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar; *dock må i den ordning, som i 64 § är stadgad beträffande uppskov med försäljning av boets egendom, beslutas uppskov med indrivning av boets fordringar, och skall, om sådant uppskov beslutits, vad i 65 § för där avsett fall föreskrives äga motsvarande tillämpning. Kan fordran ej indrivas utan att rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande anhängiggöres eller skiljedom påkallas, gälle vad i 79 § finnes stadgat.* Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen föryttras såsom annan lös egendom.

Förvaltaren *skall* så snart *det lämpligen kan ske* vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar. Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen föryttras såsom annan lös egendom.

78 §[21]

Har förlikningsanbud gjorts angående osäker eller tvistig tillgång *och finner förvaltaren* fördelaktigt för konkursboet *att anbudet antages, skall han inhämta samtycke därtill av borgenärerna, när tillgången utgöres av fast egendom, och eljest av rättens ombudsman. Godkänner denne ej an-*

Har förlikningsanbud gjorts angående osäker eller tvistig tillgång, *får förvaltaren antaga anbudet, om han finner det* fördelaktigt för konkursboet. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer han säkerhet för vad som bjudes genom den, har han rätt att själv utföra tvisten.

[20] Senaste lydelse 1946:809.

[21] Senaste lydelse 1971:498.

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
budet, äger förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärerna. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening innan förlikning ingås. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer han säkerhet för vad som bjudes genom den, har han rätt att själv utföra tvisten.	
80 §	
Visar förvaltare motvilja, oskicklighet eller försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag, må rättens ombudsman, granskningsman, borgenär eller gäldenären hos konkursdomaren göra anmälan om förhållandet.	*Förvaltare skall på egen begäran entledigas av konkursdomaren, om han visar skäl till det. Förvaltare som finnes icke vara lämplig eller av annan orsak bör skiljas från uppdraget skall av konkursdomaren entledigas efter framställning av tillsynsmyndigheten, granskningsman, borgenär eller gäldenären.*
Göres sådan anmälan eller finner konkursdomaren eljest anledning till anmärkning mot förvaltare, äge konkursdomaren efter omständigheterna tillhålla honom att fullgöra sina åliggande eller skilja honom från befattningen.	
Innan förvaltare må skiljas från befattningen, inhämte konkursdomaren, där ej anmälan, som ovan sägs, gjorts av ombudsmannen, yttrande från denne. Efter första borgenärssammanträdet må förvaltare ej entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde, som av konkursdomaren utlysts, erhållit tillfälle att inför honom yttra sig i ärendet. Konkursdomaren äge likväl, om han finner skäl därtill, i avbidan på borgenärernas yttrande försätta förvaltare ur tjänstgöring; dock må det ej ske innan *yttrande från ombudsmannen, där sådant skall avgivas, inkommit till konkursdomaren.*	*Förvaltare får ej entledigas utan att tillsynsmyndigheten erhållit tillfälle att yttra sig.* Efter första borgenärssammanträdet må förvaltare ej entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde, som av konkursdomaren utlysts, erhållit tillfälle att inför honom yttra sig i ärendet. Konkursdomaren äge likväl, om han finner skäl därtill, i avbidan på borgenärernas yttrande försätta förvaltare ur tjänstgöring; dock må det ej ske innan *tillsynsmyndigheten erhållit tillfälle att yttra sig.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

81 §[22]

Finnes i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, skall, så vitt det inverkar på de borgenärers rätt, som icke i den egendom hava sådan förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas kostnaden för egendomens vård och försäljning ävensom det arvode till *rättens ombudsman och* förvaltare, som enligt vad i 82 och 83 §§ stadgas skall utgå för egendomen.

Finnes i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, skall, så vitt det inverkar på de borgenärers rätt, som icke i den egendom hava sådan förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas kostnaden för egendomens vård och försäljning ävensom det arvode till förvaltare, som enligt vad i 82 och 83 §§ stadgas skall utgå för egendomen.

Då särskild förmånsrätt äger rum i boet tillhörig egendom, må ej till förfång för någon, som äger sådan förmånsrätt eller förmånsrätt, som skall beaktas framför den särskilda, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas annan konkurskostnad än ovan sagts; dock att, där den särskilda förmånsrätten grundar sig på företagsinteckning, av egendomen må bestridas jämväl övriga konkurskostnader, i den mån boet eljest ej lämnar tillgång därtill.

82 §

Arvode till *rättens ombudsman och till* förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.

Arvode till förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.

Sådant arvode må icke sättas till högre belopp än som med avseende å det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet, varmed det utförts, samt boets omfattning må anses utgöra skälig ersättning för uppdraget.

Ej må arvode efter tid räknas.

83 §

Arvode till *rättens ombudsman ävensom arvode till* förvaltare skall bestämmas till visst belopp i ett för allt, utan så är att jämlikt 81 § må anses erforderligt, att för egendom, som avses i sagda paragraf, beräknas särskilt arvode. Sådant särskilt arvode må kunna bestämmas innan arvodesfrågan i övrigt avgöres.

Arvode till förvaltare skall bestämmas till visst belopp i ett för allt, utan så är att jämlikt 81 § må anses erforderligt, att för egendom, som avses i sagda paragraf, beräknas särskilt arvode. Sådant särskilt arvode må kunna bestämmas innan arvodesfrågan i övrigt avgöres.

Vid bestämmandet av särskilt arvode, som ovan sägs, skall vad i 82 § stadgas om de grunder, efter vilka arvode skall beräknas, äga motsvarande tillämpning.

[22] Senaste lydelse 1967:229.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

84 §

Arvode till *rättens ombudsman och till* förvaltare bestämmes efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode berättigade; och bör, där det lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall angiva det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det fordrade beloppets fördelning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare *för viss förvaltningsåtgärd, såsom förrättande av bouppteckning, utförande av rättegång, hållande av auktion eller dylikt*, anlitat *annan* och *har* gottgörelse därför tillgodoförts *denne* eller har ersättning för utgifter tillgodoförts *rättens ombudsman eller* förvaltare, skall sådant angivas i redogörelsen.

Arvode till förvaltare bestämmes efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode berättigade; och bör, där det lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall angiva det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det fordrade beloppets fördelning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare anlitat *biträde som avses i 52 §* och gottgörelse därför tillgodoförts *detta* eller har ersättning för utgifter tillgodoförts förvaltare, skall sådant angivas i redogörelsen.

Kan fråga uppkomma om bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, åligge förvaltaren att tillhandahålla konkursdomaren förteckning över kända rättsägare, som hava särskild förmånsrätt i egendomen.

85 §

Då framställning om bestämmande av arvode inkommit, utsätte konkursdomaren dag för ärendets handläggning vid rätten. Avser framställning allenast bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, äge dock konkursdomaren pröva, huruvida skäl att företaga frågan därom innan arvode i övrigt bestämmes må anses föreligga.

Sedan dag för ärendets handläggning vid rätten blivit utsatt, skall konkursdomaren *genom kungörelse, som minst tio dagar* före den utsatta dagen *införes en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidning-*

Sedan dag för ärendets handläggning vid rätten blivit utsatt, skall konkursdomaren *i god tid* före den utsatta dagen *till borgenär, som hos konkursdomaren begärt att bli underrättad, samt till* den, för vilken ar-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
är, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, utfärda kallelse å vederbörande rättsägare att vid rätten utföra sin talan; och skall därjämte särskild kallelse meddelas den, för vilken arvode skall bestämmas, *så ock* gäldenären. *Kallelse* skall innehålla *underrättelse* om belopp, som i arvode fordras. I fall, som omförmäles i 84 § andra stycket, äge den, som har panträtt i den egendom, varom fråga är, föra talan i ärendet, ändå att han ej i konkursen bevakat sin fordran; skolande konkursdomaren i god tid till envar, som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd, översända *kallelse*, som nyss sagts. *Är sådant fall för handen, att frågan om arvode ej inverkar på borgenärernas rätt, skall kungörelse, varom ovan stadgats, ej utfärdas, men varde särskild kallelse meddelad den, för vilken arvode skall bestämmas, så ock gäldenären.*	vode skall bestämmas, *och* gäldenären *sända underrättelse om tid och plats för handläggningen vid rätten. Underrättelse* skall innehålla *uppgift* om belopp, som i arvode fordras. I fall, som omförmäles i 84 § andra stycket, äge den, som har panträtt i den egendom, varom fråga är, föra talan i ärendet, ändå att han ej i konkursen bevakat sin fordran; skolande konkursdomaren i god tid till envar, som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd, översända *underrättelse*, som nyss sagts.
Då fråga är om bestämmande av arvode till förvaltare, skall konkursdomaren inhämta yttrande i ärendet av *rättens ombudsman.*	*Konkursdomaren skall* inhämta yttrande i ärendet av *tillsynsmyndigheten.*

86 §

Rättens ombudsman äge ej uppbära arvode förrän slutredovisning avgivits i konkursen, utan så är att han därförinnan avgår; och må ej arvode uppbäras av förvaltare förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.	*Förvaltare får ej uppbära arvode* förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.

86 a §[23]

Utan hinder av vad i 82–86 §§ finnes stadgat häremot stridande må *rättens ombudsman och* förvaltare, om det med hänsyn till omfattningen av det arbete uppdraget medfört, den tid under vilken konkursen varat och ytterligare beräknas pågå	Utan hinder av vad i 82–86 §§ finnes stadgat häremot stridande må förvaltare, om det med hänsyn till omfattningen av det arbete uppdraget medfört, den tid under vilken konkursen varat och ytterligare beräknas pågå samt övriga förhållan-

[23] Senaste lydelse 1959:181.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
samt övriga förhållanden finnes påkallat av synnerliga skäl, av konkursdomaren tillerkännas skäligt belopp att utgå i avbidan på att arvode slutligen bestämmes. Framställning därom skall angiva det belopp som fordras ävensom de skäl vilka åberopas för erhållande av sådan betalning. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete uppdraget medfört samt uppgift om boets ekonomiska ställning. *Över framställning, som gjorts av förvaltare, skall konkursdomaren* inhämta yttrande av *rättens ombudsman.*	den finnes påkallat av synnerliga skäl, av konkursdomaren tillerkännas skäligt belopp att utgå i avbidan på att arvode slutligen bestämmes. Framställning därom skall angiva det belopp som fordras ävensom de skäl vilka åberopas för erhållande av sådan betalning. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete uppdraget medfört samt uppgift om boets ekonomiska ställning. *Konkursdomaren skall* inhämta yttrande *över framställningen* av *tillsynsmyndigheten.*
4 kap.	4 kap.
Om gäldenärs skyldigheter under konkursen samt rätt till underhåll, så ock om bouppteckningsed av annan än gäldenären	*Gäldenärens skyldigheter m. m.*
88 §	
Gäldenär må ej efter det beslut om hans försättande i konkurs meddelats och innan han avlagt den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed utan samtycke av rättens ombudsman begiva sig från den ort, där han är bosatt. *Senare under konkursen må gäldenären ej utan samtycke av ombudsmannen begiva sig längre bort än att han kan en vecka efter kallelse personligen infinna sig inom rättens domsaga å ort, där hans närvaro påkallas; vare ock gäldenären skyldig att för ombudsmannen och förvaltaren uppgiva stället, där han vistas, och, om det är utom domsagan, viss därinom bosatt person, till vilken kallelse å honom må lämnas.*	*Gäldenären får under konkursen icke begiva sig från riket utan samtycke av förvaltaren. Han får ej heller* begiva sig från den ort där han är bosatt, *om förvaltaren förbjuder det. Byter gäldenären vistelseort, skall han för förvaltaren uppgiva var han vistas.* *Kan det skäligen befaras att gäldenären utan samtycke begiver sig från riket, får förvaltaren omhändertaga hans pass. Bestämmelserna i 54 § om användning av tvång äga därvid motsvarande tillämpning. Pass som gäldenären enligt 14 b § första stycket lämnat ifrån sig till konkursdomaren skall av denne överlämnas till förvaltaren så snart sådan utsetts.*
89 §	
Gäldenär vare pliktig giva konkursdomaren, *rättens ombudsman,* för-	*Gäldenären skall lämna* konkursdomaren, *tillsynsmyndigheten,* förval-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
valtare och granskningsman *även-som, vid borgenärssammanträde, borgenärerna* de upplysningar om boet, som de begära.	tare och granskningsman de upplysningar om boet, som de begära.
Vid borgenärssammanträde skall gäldenären vara tillstädes, så framt han ej är hindrad av laga förfall. Vill gäldenären, utan att sådant hinder föreligger, från sammanträde utebliva, tage konkursdomarens *eller, om sammanträdet skall hållas inför rättens ombudsman, dennes* samtycke därtill. Utebliver gäldenären från sammanträde, vare hans utevaro ej hinder för handläggning av de ärenden, som där skola förekomma.	Vid borgenärssammanträde skall gäldenären vara tillstädes, så framt han ej är hindrad av laga förfall. Vill gäldenären, utan att sådant hinder föreligger, från sammanträde utebliva, tage konkursdomarens samtycke därtill. Utebliver gäldenären från sammanträde, vare hans utevaro ej hinder för handläggning av de ärenden, som där skola förekomma.

90 §

Innan rättens ombudsman meddelar beslut i fall, som i 88 och 89 §§ avses, skall han över gäldenärens framställning höra förvaltaren. Nöjes ej förvaltaren eller gäldenären åt ombudsmannens beslut, må frågan hänskjutas till konkursdomarens prövning.	*Är gäldenären missnöjd med förvaltarens beslut eller åtgärd i fall, som avses i 88 §, får frågan hänskjutas till konkursdomarens prövning. Innan konkursdomaren meddelar beslut, skall han höra tillsynsmyndigheten.*

91 §

Gäldenär vare pliktig att inför konkursdomaren *med ed fästa* den *i* anledning av konkursen upprättade *bouppteckningens riktighet. Då eden skall avläggas, göre gäldenären först* de tillägg *till bouppteckningen* eller *de* ändringar *däri*, som han *må finna* påkallade, *och betyge därefter med ed*, att bouppteckningen (med *däri av honom* gjorda tillägg eller ändringar) är riktig, så att honom veterligen *icke* någon tillgång eller skuld *utelämnats, ej heller någon tillgång eller skuld, som ej hör till boet, upptagits.*	*Gäldenären skall* inför konkursdomaren *avlägga bouppteckningsed. Han skall därvid i* den *med* anledning av konkursen upprättade *bouppteckningen göra* de tillägg eller ändringar som han *finner* påkallade *och med ed betyga* att bouppteckningen med gjorda tillägg eller ändringar är riktig, så att *det ej* honom veterligen *har oriktigt utelämnats eller upptagits* någon tillgång eller skuld. *Är gäldenären juridisk person, behöver bouppteckningsed ej avläggas av sådan ställföreträdare vars edgång förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
92 §	
Den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed skall avläggas vid första borgenärssammanträdet. Är gäldenären av laga förfall hindrad att då avlägga eden eller är till följd av särskilda omständigheter bouppteckningen då ännu ej till konkursdomaren inkommen, kalle konkursdomaren, sedan förfallet upphört eller bouppteckningen inkommit, så snart ske kan gäldenären att infinna sig för edgångens fullgörande; och varde *rättens ombudsman* och förvaltaren underrättade därom.	Den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed skall avläggas vid första borgenärssammanträdet. Är gäldenären av laga förfall hindrad att då avlägga eden eller är till följd av särskilda omständigheter bouppteckningen då ännu ej till konkursdomaren inkommen, kalle konkursdomaren, sedan förfallet upphört eller bouppteckningen inkommit, så snart ske kan gäldenären att infinna sig för edgångens fullgörande; och varde *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren underrättade därom.
Är gäldenären häktad eller avlägset boende, må konkursdomaren tillåta honom att fullgöra edgången inför den domstol eller konkursdomare, som är närmast; är gäldenären sjuk, *äge konkursdomaren låta honom hemma i sin bostad avlägga eden.*	*När anledning förekommer, får konkursdomaren tillåta gäldenären att avlägga eden inför annan konkursdomare.* Är gäldenären sjuk, *får eden avläggas där han vistas.*
93 §[24]	
I fall, då det åligger förmyndare att avlägga *sådan ed, som omförmäles i 91 §*, vare jämväl den omyndige, om han fyllt femton år, pliktig att avlägga eden, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar samt ej sådana särskilda omständigheter föreligga, att anledning till edgången saknas. *Är gäldenär gift, åligge samma skyldighet hans make.*	I fall, då det åligger förmyndare att avlägga *bouppteckningsed*, vare jämväl den omyndige, om han fyllt femton år, pliktig att avlägga eden, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar samt ej sådana särskilda omständigheter föreligga, att anledning till edgången saknas.
Gäldenärs barn eller, där gäldenären är död, hans stärbhusdelägare, så ock gäldenärens husfolk och tjänare vare, om det kan antagas, att *de äga kunskap om boet, pliktige* att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga *ed, som nyss nämnts. Har någon haft egendom, som hör till boet, om händer, vare han pliktig att uppgiva vad han omhänderhaft och med ed fästa uppgiften, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar.*	*Annan än gäldenären är skyldig* att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga *bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen,* om det kan antagas att *sådan edgång är av betydelse för boutredningen.*

[24] Senaste lydelse 1971:878.

Nuvarande lydelse

Edgångsyrkande, som ovan i denna paragraf avses, skall göras hos konkursdomaren. Har sådant yrkande framställts, kalle konkursdomaren den, av vilken edgång äskas, att infinna sig inför konkursdomaren å tid och ställe, som av honom bestämmas; underrätte ock därom *rättens ombudsman* och förvaltaren samt, där edgångsyrkandet framställts av borgenär, denne. Medgives yrkandet, varde, om det kan ske, edgången genast fullgjord; kan det ej ske vid tillfället, meddele konkursdomaren beslut om tid och ställe, då eden skall inför honom avläggas. Medgives ej yrkandet, varde frågan om edgång skall äga rum hänskjuten till rätten; och vare, där rätten bifaller edgångsyrkandet, om edgångens fullgörande inför konkursdomaren lag, som nyss sagts. Bestämmelserna i 92 § andra stycket skola i fall, varom här är fråga, äga motsvarande tillämpning.

Föreslagen lydelse

Edgångsyrkande, som ovan i denna paragraf avses, skall göras hos konkursdomaren. Har sådant yrkande framställts, kalle konkursdomaren den, av vilken edgång äskas, att infinna sig inför konkursdomaren å tid och ställe, som av honom bestämmas; underrätte ock därom *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren samt, där edgångsyrkandet framställts av borgenär, denne. Medgives yrkandet, varde, om det kan ske, edgången genast fullgjord; kan det ej ske vid tillfället, meddele konkursdomaren beslut om tid och ställe, då eden skall inför honom avläggas. Medgives ej yrkandet, varde frågan om edgång skall äga rum hänskjuten till rätten; och vare, där rätten bifaller edgångsyrkandet, om edgångens fullgörande inför konkursdomaren lag, som nyss sagts. Bestämmelserna i 92 § andra stycket skola i fall, varom här är fråga, äga motsvarande tillämpning.

94 §

Undandrager sig *gäldenär* att fullgöra vad honom enligt *54*, 88, 89, 91 eller 93 § åligger eller överträder *gäldenär* förbud, varom stadgas i 88 §, må han efter omständigheterna hämtas eller genom häkte tillhållas att fullgöra sin skyldighet.

Undandrager sig *gäldenären* att fullgöra vad honom enligt *53*, 88, 89, 91 eller 93 § åligger eller överträder *han* förbud, varom stadgas i 88 §, må han efter omständigheterna hämtas eller genom häkte tillhållas att fullgöra sin skyldighet. *Detsamma gäller, om det är sannolikt att gäldenären kommer att undandraga sig skyldighet eller överträda förbud som nu sagts och särskilda skäl till hämtning eller häktning föreligga.*

Undandrager sig annan att fullgöra edgång, som blivit honom enligt 93 § förelagd, varde hämtad eller genom föreläggande av vite eller genom häkte tillhållen att fullgöra sin skyldighet.

Varder någon efter ty nu är stadgat hållen i häkte, skall kostnaden härför gäldas av allmänna medel.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
95 §[25]	
På konkursdomaren ankomme att förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite. Har någon *för tredska* insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren.	På konkursdomaren ankomme att förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite. Har någon insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren. *Ej får någon under konkursen hållas häktad längre än tre månader.*
96 §	
Har reseförbud meddelats gäldenär, förfalle förbudet, så snart gäldenären avlagt den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed.	*Om gäldenären är juridisk person, äga 88 §, 89 § första stycket och 90 § tillämpning även på sådan förutvarande ställföreträdare som avses i 14 b § andra stycket.* *Den som avses i första stycket får genom hämtning eller häktning tillhållas att fullgöra skyldighet som följer av samma stycke. Härvid äga 94 § första och tredje styckena samt 95 § motsvarande tillämpning.*
98 §[26]	
Förvaltaren skall i samråd med rättens ombudsman handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, äger 27 § fjärde *stycket motsvarande tillämpning.*	*Tillsynsmyndigheten prövar på ansökan av gäldenären, om denne skall få ut egendom av boet enligt 97 § första stycket, och på ansökan av gäldenären eller underhållsberättigad, om underhåll skall utgå av boet enligt 97 § andra stycket. Härvid gälla* 27 § *tredje och* fjärde *styckena i tillämpliga delar.*
99 §	
Gäldenär vare berättigad att av konkursboet erhålla vad som erfordras för resa och uppehälle, när han enligt vad i denna lag stadgas har	Gäldenär vare berättigad att av konkursboet erhålla vad som erfordras för resa och upphälle, när han enligt vad i denna lag stadgas har

[25] Senaste lydelse 1946:809.

[26] Senaste lydelse 1968:625.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes, dock ej mera, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han uppehölle sig därinom å ort, där han sist vistades.	att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes, dock ej mera, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han uppehölle sig därinom å ort, där han sist vistades. *Vad nu sagts gäller även beträffande sådan förutvarande ställföreträdare som avses i 14 b § andra stycket.*
Angående ersättning till gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning stadgas i 111 §.	*Annan än den som avses i första stycket är berättigad att av konkursboet erhålla ersättning för inställelse enligt 93 § andra stycket efter vad konkursdomaren prövar skäligt.*

102 §

Så snart bevakningstiden gått till ända, överlämne konkursdomaren det ena exemplaret av de inkomna bevakningshandlingarna till *rättens ombudsman*, som har att skyndsamt upprätta en förteckning, utvisande för varje bevakad fordran dess belopp och, om förmånsrätt yrkats, den åberopade grunden därför samt den plats i förmånsrättsordningen, som enligt det framställda yrkandet skulle tillkomma fordringen. Förteckningen skall upprättas i två exemplar, av vilka det ena skall biläggas de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna och det andra tillställas konkursdomaren för att jämte det andra exemplaret av handlingarna vara att tillgå hos honom.	Så snart bevakningstiden gått till ända, överlämne konkursdomaren det ena exemplaret av de inkomna bevakningshandlingarna till *förvaltaren*, som har att skyndsamt upprätta en förteckning, utvisande för varje bevakad fordran dess belopp och, om förmånsrätt yrkats, den åberopade grunden därför samt den plats i förmånsrättsordningen, som enligt det framställda yrkandet skulle tillkomma fordringen. Förteckningen skall upprättas i två exemplar, av vilka det ena skall biläggas de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna och det andra tillställas konkursdomaren för att jämte det andra exemplaret av handlingarna vara att tillgå hos honom.

103 §[27]

Efter bevakningstidens utgång bestämme konkursdomaren utan dröjsmål efter samråd med *rättens ombudsman och* förvaltaren ej mindre viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot de bevakade	Efter bevakningstidens utgång bestämme konkursdomaren utan dröjsmål efter samråd med förvaltaren ej mindre viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot de bevakade fordringarna, och ställe,

[27] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

fordringarna, och ställe, varest de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, än även tid och ställe för det borgenärssammanträde, som enligt 108 § skall hållas inför *ombudsmannen*, därest anmärkningar framställas.

Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång; *dock må konkursdomaren, där det prövas oundgängligen nödigt, fastställa* längre anmärkningstid *än nu sagts*. Det i 108 § omförmälda sammanträde må icke hållas tidigare än två eller senare än fyra veckor från utgången av anmärkningstiden.

Konkursdomaren bestämme ock viss dag inom fjorton dagar från nyssnämnda sammanträde, å vilken, därest förlikning ej träffas, målet angående de tvistiga fordringarna skall vid rätten förekomma. Där det i särskilt fall befinnes nödvändigt, må målet utsättas till senare tidpunkt.

De avgöranden som avses i första och tredje styckena får träffas före utgången av bevakningstiden, om det lämpligen kan ske.

Föreslagen lydelse

varest de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, än även tid och ställe för det borgenärssammanträde, som enligt 108 § skall hållas inför *konkursdomaren*, därest anmärkningar framställas. *Avgörandet får träffas före utgången av bevakningstiden, om det lämpligen kan ske.*

Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång. *Om det med hänsyn till förhållandena i konkursen är erforderligt, får dock* längre anmärkningstid *fastställas*. Det i 108 § omförmälda sammanträde må icke hållas tidigare än två eller senare än fyra veckor från utgången av anmärkningstiden.

107 §

Efter anmärkningstidens utgång *varde, där anmärkning gjorts, det ena exemplaret av anmärkningsskriften genast av konkursdomaren överlämnat till rättens ombudsman; och skall ombudsmannen* ofördröjligen till varje borgenär, mot vars bevakning anmärkning är framställd och vars adress är känd, med posten översända avskrift av anmärkningsskriften i vad den rör hans bevakning med erinran om tid och ställe för det i

Efter anmärkningstidens utgång *skall konkursdomaren* ofördröjligen till varje borgenär, mot vars bevakning anmärkning är framställd och vars adress är känd, med posten översända avskrift av anmärkningsskriften i vad den rör hans bevakning med erinran om tid och ställe för det i 108 § omförmälda borgenärssammanträde.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
108 § omförmälda borgenärssammanträde.	
	108 §[28]
De tvistefrågor, som uppkommit därigenom att anmärkningar framställts, skola företagas till handläggning vid borgenärssammanträde inför *rättens ombudsman*. Därvid äga förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan; och böra de borgenärer, mot vilkas bevakningar anmärkning gjorts, ingiva skriftliga svaromål och bifoga de handlingar, som styrka deras talan.	De tvistefrågor, som uppkommit därigenom att anmärkningar framställts, skola företagas till handläggning vid borgenärssammanträde inför *konkursdomaren*. Därvid äga förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan; och böra de borgenärer, mot vilkas bevakningar anmärkning gjorts, ingiva skriftliga svaromål och bifoga de handlingar, som styrka deras talan.
Förvaltaren skall vara tillstädes vid sammanträdet, så framt han ej har laga förfall; dock vare hans utevaro ej hinder för ärendets handläggning.	
På ombudsmannen ankomme att söka genom förhör med de närvarande utreda tvistefrågorna och *däri* åstadkomma förlikning. *Medgiva samtliga närvarande, att anmärkning må förfalla, eller inskränka de densamma, äge ej den, som uteblivit, därå tala.*	*Konkursdomaren skall vid sammanträdet* utreda tvistefrågorna och *söka* åstadkomma förlikning. *Om alla närvarande medgiva att anmärkning förfaller eller inskränka den eller uppdraga åt förvaltaren att sluta förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning gjorts, gäller det även för den som uteblivit.*
Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten.	Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten. *Konkursdomaren skall vid sammanträdets slut bestämma när rättens handläggning av tvistefrågorna skall äga rum. Om det är möjligt, skall handläggningen ske omedelbart i anslutning till sammanträdet. Tvistefrågor som ej behandlas omedelbart av rätten skall sättas ut att förekomma viss dag inom fyra veckor efter sammanträdet eller, om särskilda skäl föreligga, senare dag.*
Efter borgenärssammanträdet tillställe ombudsmannen så snart ske kan konkursdomaren protokoll över sammanträdet, innehållande om och i vad mån förlikning skett och vilka anspråk såsom stridiga återstå. *Vid protokollet skola fogas å sammanträdet ingivna handlingar.*	*Över sammanträdet skall föras protokoll,* innehållande om och i vad mån förlikning skett och vilka anspråk såsom stridiga återstå *samt huruvida uppdrag som avses i tredje stycket lämnats.*

[28] Senaste lydelse 1957:97.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	108 a § *Kunna borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran icke enas i fråga som avses i 108 § tredje stycket andra punkten, gäller borgenärens mening, om ej de andra lösa ut honom eller ställa betryggande säkerhet för fordringen.*

111 §[29]

Vill borgenär efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid anmäla fordran, må det ske i den ordning, som i 101 § är stadgad angående bevakning.

Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämne konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till *rättens ombudsman;* låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, tid och ställe för sammanträde inför *ombudsmannen,* därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt, *samt viss dag, å vilken, om förlikning ej träffas, målet angående den tvistiga fordringen skall vid rätten förekomma.*

Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämne konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till *förvaltaren;* låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning *samt* tid och ställe för sammanträde inför *konkursdomaren,* därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt.

Anmärkningstiden må ej utgöra mindre än två eller mera än fyra veckor från den dag ovanberörda kungörelse infördes i allmänna tidningarna. Sammanträdet inför *ombudsmannen* skall hållas inom fyra veckor från anmärkningstidens utgång.

Anmärkningstiden må ej utgöra mindre än två eller mera än fyra veckor från den dag ovanberörda kungörelse infördes i allmänna tidningarna. Sammanträdet inför *konkursdomaren* skall hållas inom fyra veckor från anmärkningstidens utgång.

Om innehållet i kungörelsen åligge konkursdomaren att med posten avsända meddelande till gäldenären och, där den efterbevakandes adress

Om innehållet i kungörelsen åligge konkursdomaren att med posten avsända meddelande till gäldenären och, där den efterbevakandes adress

[29] Senaste lydelse 1957:97.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
är känd, till denne ävensom särskilt underrätta *ombudsmannen och* förvaltaren.	är känd, till denne ävensom särskilt underrätta förvaltaren.
I övrigt lände beträffande efterbevakning i tillämpliga delar till efterrättelse vad ovan stadgats om bevakning.	
Hava flere efterbevakningar gjorts, skola de, såvitt ske kan, handläggas gemensamt.	
Ersättning till *rättens ombudsman,* förvaltare och gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning skall gäldas av borgenär, som gjort efterbevakningen; och vare borgenären jämväl skyldig att gottgöra kostnaden för kungörelse och annan underrättelse om efterbevakningen. Hava flere borgenärer gjort efterbevakning, svare de en för alla och alla för en för kostnad, som är gemensam för efterbevakningarna.	Ersättning till förvaltare och gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning skall gäldas av borgenär, som gjort efterbevakningen; och vare borgenären jämväl skyldig att gottgöra kostnaden för kungörelse och annan underrättelse om efterbevakningen. Hava flere borgenärer gjort efterbevakning, svare de en för alla och alla för en för kostnad, som är gemensam för efterbevakningarna.
113 §	
Talan mot dom, varigenom anmärkning mot bevakning ogillats, må fullföljas ej mindre av förvaltaren än av borgenär och gäldenären. *I fråga om sådan talans fullföljande av förvaltaren skall vad i 79 § för där avsedda fall stadgas äga motsvarande tillämpning.*	Talan mot dom, varigenom anmärkning mot bevakning ogillats, må fullföljas ej mindre av förvaltaren än av borgenär och gäldenären.
118 §	
Då edgångsföreläggande, som avses i 117 §, blivit meddelat, skall konkursdomaren ofördröjligen underrätta *rättens ombudsman och* förvaltaren därom.	Då edgångsföreläggande, som avses i 117 §, blivit meddelat, skall konkursdomaren ofördröjligen underrätta förvaltaren därom.
Bevis, att borgenär fullgjort honom förelagd edgång, skall så snart det inkommit till konkursdomaren av honom överlämnas till *ombudsmannen.* Har edgångsbevis inkommit till konkursdomaren i fall, som avses i 116 § andra stycket, varde ock det bevis överlämnat till *ombudsmannen.*	Bevis, att borgenär fullgjort honom förelagd edgång, skall så snart det inkommit till konkursdomaren av honom överlämnas till *förvaltaren.* Har edgångsbevis inkommit till konkursdomaren i fall, som avses i 116 § andra stycket, varde ock det bevis överlämnat till *förvaltaren.*

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

120 §

Försummar borgenär att inom föreskriven tid till konkursdomaren inkomma med bevis, att borgenären fullgjort honom förelagd edgång, må innan sådant bevis inkommit fordringen ej komma i betraktande såsom bevakad i konkursen; dock varde, där anmärkning mot bevakningen är gjord, tvistefrågan prövad i laga ordning, och gälle om utdelning för fordringen vad därom är i 6 kap. stadgat.

Å borgenärssammanträde, som hålles inför rättens ombudsman efter utgången av den för ingivande av edgångsbevis föreskrivna tid, må fordringen icke komma i betraktande, med mindre edgångsbeviset genom konkursdomarens försorg kommit ombudsmannen tillhanda eller borgenären hos ombudsmannen styrkt, att beviset tillställts konkursdomaren.

123 §[30]

Borgenär, som till säkerhet för fordran har panträtt i fast eller lös egendom, vare för tillgodonjutande av rätt till betalning ur den egendom, som sålunda häftar för fordringen, icke skyldig att bevaka fordringen i konkursen.

Borgenär, varom i första stycket förmäles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116–119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångsyrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske enligt 15 § delgivningslagen. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 118 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit *rättens ombudsman* tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.

Borgenär, varom i första stycket förmäles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116–119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångsyrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske enligt 15 § delgivningslagen. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 118 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit *förvaltaren* tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.

Försummar borgenären att inom föreskriven tid till konkursdomaren inkomma med bevis, att borgenären fullgjort honom förelagd edgång, varde den egendom, vari panträtten äger rum, såsom annan konkursboets egendom av förvaltaren omhändertagen; och gälle angående borgenärens rätt till betalning vad därom är i 6 kap. stadgat.

[30] Senaste lydelse 1970:444.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

126 §[31]

På förvaltaren ankomme att bestämma, när utdelning skall äga rum.

Finnes tillgång till gäldande av tio för hundra av bevakade fordringar, som ej utgå med förmånsrätt, må dock förvaltaren ej låta med utdelning för dessa fordringar anstå, med mindre *rättens ombudsman samtycker därtill.*

Finnes tillgång till gäldande av tio för hundra av bevakade fordringar, som ej utgå med förmånsrätt, må dock förvaltaren ej låta med utdelning för dessa fordringar anstå, med mindre *särskilda skäl föreligga.*

Kan utdelning till borgenärer, som hava förmånsrätt och icke jämlikt 143 § lyft betalning för sina fordringar, lämpligen äga rum, må sådan utdelning ej uppskjutas i avbidan på utdelning till andra borgenärer.

Sedan all konkursboets tillgängliga egendom blivit förvandlad i penningar, skall slututdelning ske; dock må ej kungörelse om sådan utdelning utfärdas före utgången av tid, inom vilken borgenär har att ingiva bevis därom att honom förelagd edgång, som i 116 eller 123 § sägs, blivit fullgjord. I fall, varom i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket förmäles, utgöre den omständigheten, att där avsedd egendom icke blivit försåld, ej hinder för slututdelning.

127 §[32]

Är ackordsförslag beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranledes av förslaget, *med samtycke av rättens ombudsman* låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord.

Är ackordsförslag beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranledes av förslaget, låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord.

128 §

Då utdelning skall ske, åligge förvaltaren att *i samråd med rättens ombudsman* uppgöra utdelningsförslag. *Uppstå därvid skiljaktiga meningar emellan ombudsmannen och förvaltaren, varde förslaget upprättat efter ombudsmannens mening.*

Då utdelning skall ske, åligge förvaltaren att uppgöra utdelningsförslag.

Utdelningsförslag skall för varje däri upptagen borgenär angiva beloppet av hans fordran med den ränta, varå utdelning må vara att beräkna, den förmånsrätt, som må vara med fordringen förenad, samt den utdelning, som belöper på fordringen. Föreligger omständighet, som jämlikt 141 § andra stycket medför inskränkning i borgenärs rätt att lyfta på hans fordran belöpande utdelning, eller har borgenär enligt 143 § uppburit betalning, varde det ock anmärkt i förslaget.

Utdelningsförslag skall vara åtföljt av redogörelse för förvaltningen av egendom, för vilken till utdelning avsedda medel influtit. Av redogörelsen skall framgå, huru mycket genom försäljning eller annorledes influtit för egendomen, samt, där ej hela detta belopp enligt förslaget utdelas, för vilka

[31] Senaste lydelse 1955:236.

[32] Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

andra ändamål återstoden tagits i anspråk. Hava medel, som avses i förslaget, influtit för egendom, vari särskild förmånsrätt funnits, skola nu föreskrivna uppgifter lämnas särskilt för den egendom.

129 §

Sedan utdelningsförslag upprättats, skall förslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse hållas tillgängligt för granskning å ställe, som bestämmes av *rättens ombudsman* efter samråd med *förvaltaren. Ombudsmannen* låte en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att utdelningsförslag upprättats, så ock från och med vilken dag samt var det kommer att hållas tillgängligt. I kungörelsen skall ock nämnas, att den, som vill klandra förslaget, har att anmäla sitt klander på sätt och inom tid, som stadgas i 130 §.

Det åligger *ombudsmannen* att ofördröjligen efter utfärdandet av ovannämnda kungörelse dels tillställa konkursdomaren ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen, dels ock till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen; och varde borgenär tillika underrättad om den utdelning, som är för honom beräknad i förslaget.

Ombudsmannen har därjämte att så snart ske kan tillställa konkursdomaren ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen varit införd.

Då kungörelse om slututdelning utfärdas, skall underrättelse därom samtidigt meddelas konkursdomaren.

Sedan utdelningsförslag upprättats, skall förslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse hållas tillgängligt för granskning å *tid och* ställe som bestämmes av *förvaltaren, när fråga är om förslag till slututdelning* efter samråd med *tillsynsmyndigheten. Förvaltaren* låte en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att utdelningsförslag upprättats, så ock från och med vilken dag samt var det kommer att hållas tillgängligt. I kungörelsen skall ock nämnas, att den, som vill klandra förslaget, har att anmäla sitt klander på sätt och inom tid, som stadgas i 130 §.

Det åligger *förvaltaren* att ofördröjligen efter utfärdandet av ovannämnda kungörelse dels tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen, dels ock till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen; och varde borgenär tillika underrättad om den utdelning, som är för honom beräknad i förslaget.

Förvaltaren har därjämte att så snart ske kan tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen varit införd.

Då kungörelse om slututdelning utfärdas, skall underrättelse därom samtidigt meddelas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
130 §[33]	
Klander mot utdelningsförslag skall skriftligen anmälas hos konkursdomaren inom trettio dagar från den dag, då förslaget enligt kungörelsen därom först varit tillgängligt för granskning. I klanderskriften skall angivas, i vilket avseende ändring i förslaget yrkas; är sådant ej iakttaget, må klandret ej upptagas.	
Varder klander upptaget, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten samt låte den utsatta dagen minst tio dagar förut kungöras en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; underrätte ock särskilt *rättens ombudsman*, förvaltaren och den, som anmält klandret, samt, där klandret avser utdelning till viss borgenär, som icke anmält klandret, denne.	Varder klander upptaget, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten samt låte den utsatta dagen minst tio dagar förut kungöras en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; underrätte ock särskilt *tillsynsmyndigheten*, förvaltaren och den, som anmält klandret, samt, där klandret avser utdelning till viss borgenär, som icke anmält klandret, denne.
Vid målets handläggning *böra ombudsmannen och* förvaltaren vara tillstädes.	Vid målets handläggning *bör* förvaltaren vara tillstädes.
De för målets prövning nödiga handlingar skola genom *ombudsmannens* försorg tillställas konkursdomaren för att tillhandahållas rätten.	De för målets prövning nödiga handlingar skola genom *förvaltarens* försorg tillställas konkursdomaren för att tillhandahållas rätten.
132 §	
Har borgenär bevakat fordran efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall utdelning för den fordran beräknas i utdelningsförslag, om vars framläggande kungörelse utfärdas sedan bevakningsinlagan genom konkursdomarens försorg kommit *rättens ombudsman* tillhanda eller borgenären hos *ombudsmannen* visat, att bevakning skett.	Har borgenär bevakat fordran efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall utdelning för den fordran beräknas i utdelningsförslag, om vars framläggande kungörelse utfärdas sedan bevakningsinlagan genom konkursdomarens försorg kommit *förvaltaren* tillhanda eller borgenären hos *denne* visat, att bevakning skett.
Av medel, som ej äro upptagna i äldre utdelningsförslag än i första stycket avses, varde först, såvitt de förslå, tilldelat borgenären så mycket, som skulle hava tillagts honom, därest han bevakat sin fordran inom den utsatta bevakningstiden; och tage han därefter med övriga borgenärer del i vad som kan återstå.	

[33] Senaste lydelse 1946:809.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

137 §

Utdelning för fordran, i avseende å vilken borgenären förelagts sådan edgång, som i 116 eller 123 § sägs, skall, ändå att edgången ej fullgjorts, beräknas i utdelningsförslag, som ej avser slututdelning i konkursen. Då slututdelning företages, må sådan fordran ej komma i betraktande, med mindre innan kungörelse om framläggande av utdelningsförslaget utfärdats bevis, att eden avlagts, genom konkursdomarens försorg kommit *rättens ombudsman* tillhanda eller borgenären hos *ombudsmannen* styrkt, att sådant bevis tillställts konkursdomaren; och skall, där fordringen enligt vad nu sagts icke må komma i betraktande, vad vid tidigare utdelning må hava beräknats för fordringen gå till fördelning emellan andra borgenärer.

Utdelning för fordran, i avseende å vilken borgenären förelagts sådan edgång, som i 116 eller 123 § sägs, skall, ändå att edgången ej fullgjorts, beräknas i utdelningsförslag, som ej avser slututdelning i konkursen. Då slututdelning företages, må sådan fordran ej komma i betraktande, med mindre innan kungörelse om framläggande av utdelningsförslaget utfärdats bevis, att eden avlagts, genom konkursdomarens försorg kommit *förvaltaren* tillhanda eller borgenären hos *denne* styrkt, att sådant bevis tillställts konkursdomaren; och skall, där fordringen enligt vad nu sagts icke må komma i betraktande, vad vid tidigare utdelning må hava beräknats för fordringen gå till fördelning emellan andra borgenärer.

Har i fall, då edgångsföreläggande meddelats borgenär, som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fast eller lös egendom, borgenären föranstaltat om egendomens försäljning, äge han ej uppbära betalning ur egendomen, innan föreläggandet fullgjorts; och skall förty vad av köpeskillingen å borgenärens fordran belöper intill dess föreläggandet fullgjorts eller den därför föreskrivna tid tilländagått insättas i riksbanken eller annan bank, varom borgenären och förvaltaren enas.

140 §

Varder gäldenär, som i konkurs erhållit ackord, ånyo försatt i konkurs innan ackordet fullgjorts, vare borgenär, vars fordran nedsatts genom ackordet, berättigad till utdelning för fordringens hela ursprungliga belopp med avdrag av vad han redan må hava uppburit; dock äge han icke uppbära mer än vad enligt ackordet tillkommer honom.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning där gäldenären erhållit ackord enligt *lagen om ackordsförhandling utan konkurs.*

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning där gäldenären erhållit ackord enligt *ackordslagen (1970:847).*

144 §

Lyftning enligt 143 § må ej medgivas borgenär, med mindre han bevakat sin fordran i konkursen, där det enligt denna lag åligger honom, ävensom ställer borgen för att med-

Lyftning enligt 143 § må ej medgivas borgenär, med mindre han bevakat sin fordran i konkursen, där det enligt denna lag åligger honom; ävensom ställer borgen för att med-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
len återbäras i händelse han finnes ej vara berättigad att i utdelning behålla vad han fått lyfta. Förvaltaren må dock *med samtycke av rättens ombudsman* eftergiva borgen, om skäl därtill finnas; och vare kronan ej skyldig att ställa borgen.	len återbäras i händelse han finnes ej vara berättigad att i utdelning behålla vad han fått lyfta. Förvaltaren må dock eftergiva borgen, om skäl därtill finnas; och vare kronan ej skyldig att ställa borgen.

Vad i 141 § tredje stycket är stadgat om skyldighet att gälda ränta å medel, som återbäras, skall äga motsvarande tillämpning vid återbäring av medel, som borgenär enligt 143 § fått lyfta.

145 a §[34]

Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *rättens ombudsman*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsdomaren* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.	Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *förvaltaren*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsmyndigheten* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.

När innehavare av inteckning som avses i första stycket lyfter betalning, skall anteckning härom göras på inteckningshandlingen.

146 §[35]

Då förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning, anses konkursen avslutad, ändå att tvist om bevakad fordran eller fråga om underhåll åt gäldenären eller om arvode till *rättens ombudsman eller* förvaltare ännu ej är slutligen avgjord eller någon ytterligare tillgång, i följd av rättegång eller annorledes, sedermera kan uppkomma för konkursboet.	Då förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning, anses konkursen avslutad, ändå att tvist om bevakad fordran eller fråga om underhåll åt gäldenären eller om arvode till förvaltare ännu ej är slutligen avgjord eller någon ytterligare tillgång, i följd av rättegång eller annorledes, sedermera kan uppkomma för konkursboet.

Utan hinder av att konkursen avslutats må ackordsförslag som ingivits tidigare prövas enligt vad som stadgas i 7 kap.

[34] Senaste lydelse 1967:144.

[35] Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse

148 §

Varda efter konkursens avslutande medel tillgängliga för utdelning, åligge förvaltaren att utdela dem till borgenärerna, så ock att avgiva redovisning för förvaltningen av medlen; skolande därvid de i denna lag om utdelning ävensom om redovisning vid slututdelning givna stadganden lända till efterrättelse. Efter framställning av *rättens ombudsman och* förvaltaren äge dock konkursdomaren, om han med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum, förordna, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

149 §

Har gäldenären om betalningen av sin gäld träffat skriftlig överenskommelse med alla borgenärer, som bevakat fordran i konkursen, eller har han andra bevis, att nämnda borgenärer blivit förnöjda, varde, sedan den för bevakning av fordringar utsatta tid gått till ända, konkursen nedlagd, om gäldenären gör ansökning därom hos konkursdomaren. Innan konkursdomaren meddelar beslut i anledning av ansökningen, skall han höra *rättens ombudsman* och förvaltaren.

Är sådan ansökning gjord, äge konkursdomaren, om han finner skäl därtill, förordna, att medan ansökningen är beroende på prövning boets egendom ej må säljas, så vitt det ej påkallas av anledning, som avses i *61 § andra stycket.*

Föreslagen lydelse

148 §

Varda efter konkursens avslutande medel tillgängliga för utdelning, åligge förvaltaren att utdela dem till borgenärerna, så ock att avgiva redovisning för förvaltningen av medlen; skolande därvid de i denna lag om utdelning ävensom om redovisning vid slututdelning givna stadganden lända till efterrättelse. Efter framställning av förvaltaren äge dock konkursdomaren, om han med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum, förordna, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

149 §

Har gäldenären om betalningen av sin gäld träffat skriftlig överenskommelse med alla borgenärer, som bevakat fordran i konkursen, eller har han andra bevis, att nämnda borgenärer blivit förnöjda, varde, sedan den för bevakning av fordringar utsatta tid gått till ända, konkursen nedlagd, om gäldenären gör ansökning därom hos konkursdomaren. Innan konkursdomaren meddelar beslut i anledning av ansökningen, skall han höra *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren.

Är sådan ansökning gjord, äge konkursdomaren, om han finner skäl därtill, förordna, att medan ansökningen är beroende på prövning boets egendom ej må säljas, så vitt det ej påkallas av anledning, som avses i *67 § första stycket andra och tredje punkterna.*

Varder konkursen nedlagd, låte konkursdomaren införa tillkännagivande därom en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
152 §[36]	
Ingives ackordsförslag i rätt tid, skall konkursdomaren inhämta yttrande av *rättens ombudsman och* förvaltaren huruvida förslaget bör föreläggas borgenärerna. *Avstyrka de* att så sker, må förslaget upptagas endast om konkursdomaren finner synnerliga skäl därtill.	Ingives ackordsförslag i rätt tid, skall konkursdomaren inhämta yttrande av förvaltaren huruvida förslaget bör föreläggas borgenärerna. *Avstyrker denne* att så sker, må förslaget upptagas endast om konkursdomaren finner synnerliga skäl därtill.
	159 §
	Om både borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran vilja rösta för denna i ackordsfrågan, ha de tillsammans en röst, vilken beräknas efter borgenärens fordran. Kunna de icke enas, gäller borgenärens mening, om ej de andra lösa ut honom eller ställa betryggande säkerhet för fordringen.
9 kap.	
Huru förfaras skall, då konkursbo ej förslår till bestridande av konkurskostnaderna	*Särskilda bestämmelser om handläggning av mindre konkurser*
185 §[37]	
Finner konkursdomaren, då beslut om konkurs meddelas, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej genast säkerhet för sagda kostnader, skall vad förut i denna lag är stadgat om vidtagande av åtgärder då konkurs uppstått icke äga tillämpning, utan gälle vad här nedan föreskrives:	*Konkurs skall handläggas enligt 185 a–185 g §§, om det finnes anledning antaga*
1) Konkursdomaren skall om konkursen genast utfärda kungörelse med uppgift om dagen, då konkursansökningen ingivits; och varde i kungörelsen dessutom anmärkt, att anledning finnes till sådant antagande, som ovan sagts. Kungörelsen skall ofördröjligen anslås i rättens kansli samt genast eller nästa postdag avsändas för att en gång	*1) att gäldenärens bo ej räcker till betalning av de konkurskostnader som eljest skulle följa, eller*
	2) att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande enligt 5 kap. anordnas.
	När konkurs handlägges enligt vad som sägs i första stycket, skola föreskrifterna om handläggning av konkurs i 3 och 5–7 kap. äga tillämpning endast om det särskilt angives i detta kapitel.

[36] Senaste lydelse 1970:848.

[37] Senaste lydelse 1975:1263.

Nuvarande lydelse

införas i allmänna tidningarna även-som en eller två tidningar inom orten; varjämte konkursdomaren har att om konkursen genast underrätta allmänna åklagaren i orten samt, om gäldenären är ämbets- eller tjänsteman, hans närmaste förman.

2) Konkursdomaren skall, där det prövas erforderligt, förordna en god man att taga vård om gäldenärens bo. Har icke till konkursdomaren ingivits av gäldenären under edsförpliktelse underskriven förteckning över hans tillgångar och skulder med uppgift om dels varje borgenärs namn och postadress, dels i vad mån skuld avser lön eller pension och dels de böcker och andra handlingar, som röra boet, skall god man alltid förordnas. Det åligger i sådant fall gode mannen att oförd-röjligen upprätta och till konkursdomaren inkomma med förteckning, som nyss sagts, samt att så snart kunskap vunnits om löne- eller pensionsskuld genast anmäla detta till kronofogdemyndigheten i gäldenärens hemortskommun. Finnes ej löne- eller pensionsskuld skall detta anmärkas i förteckningen. Vid boupptecknings-förrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet.

Föreslagen lydelse

185 a §[38]

Beslutas att konkursen skall handläggas enligt 185 a–185 g §§, skall konkursdomaren genast utse en förvaltare att handha förvaltningen av boet. I fråga om förvaltare gäller 44 §.

Är gäldenären dödsbo, behöver förvaltare utses endast om bouppteckning enligt 20 kap. ärvdabalken ej har upprättats eller eljest särskilda skäl föreligga.

Beträffande tillsyn över förvaltningen äga 42, 59 och 60 §§ motsvarande tillämpning. Vidare gäller vad som i 43 a § sägs om allmänt ombud.

I fråga om entledigande av förvaltare gäller 80 § i tillämpliga delar. Avgår förvaltaren innan konkursen avskrives, skall redovisning för förvaltningen snarast tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten.

185 b §

I fråga om förvaltarens allmänna åligganden och verksamhet i övrigt äga 51–52 §§, 53 § första stycket, 54 och 57 §§, 58 § första och andra styckena samt 60 § andra stycket motsvarande tillämpning.

Förvaltaren skall lämna konkursdomaren och tillsynsmyndigheten skriftlig uppgift om orsakerna till gäldenärens obestånd, såvitt de kunnat utrönas. Samtidigt skall anmärkas, om egendom har frångått gäldenären under sådana förhållanden att återvinning till konkursboet kan ske och om det finnes skälig anledning antaga att gäldenären gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer. Finnes anledning till sådant antagande, skall grunden där-

[38] Betr. alternativ utformning av denna paragraf se avsnitt 6.2.2.2.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

för angivas.

Så snart kunskap har vunnits om löne- eller pensionsskuld skall förvaltaren genast anmäla detta till kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angå gäld i allmänhet. Finnes ej löne- eller pensionsskuld skall förvaltaren anmärka detta i bouppteckningen.

Bouppteckningen skall jämte uppgifter i de hänseenden som anges i andra stycket tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten snarast och senast en månad från konkursbeslutet. När särskilda omständigheter föreligga, får konkursdomaren bevilja uppskov.

185 c §

Om ej annat är föreskrivet skall egendom som finnes i boet säljas så snart det lämpligen kan ske.

Beträffande försäljning av egendom, fortsättande eller återupptagande av rörelse, indrivning av fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång under konkursen gälla 61, 63, 67, 70, 71 och 73–78 §§ i tilllämpliga delar. Fordran som kan göras gällande i konkursen skall anses som bevakad fordran. Den tid av fyra veckor som enligt 73 § första stycket skall räknas från första borgenärssammanträdet skall i stället räknas från konkursbeslutet.

185 d §

Så snart bouppteckning har tillställts konkursdomaren skall denne kalla gäldenären att inställa sig för att avlägga sådan ed som avses i 91 §. Är gäldenären dödsbo och har förvaltare ej utsetts, skall vad som i andra stycket i nämnda paragraf sägs om förvaltaren i stället gälla konkursdomaren. Edgången får ej äga rum tidigare än en vecka från konkursbeslutet.

3) Framgår ej av bouppteckningen, att tillgång finnes till bestridande av konkurskostnaderna, kalle konkursdomaren genast gäldenären att inställa sig för att fästa bouppteckningens riktighet med sådan ed, som i 91 § sägs. Edgången må ej utsättas att äga rum tidigare än en vecka efter det beslutet om konkurs meddelades. Har konkursansökningen gjorts av borge-

Nuvarande lydelse

när, varde underrättelse om tiden för edgången med posten översänd till honom.

Edgångsyrkande, varom stadgas i 93 §, må jämväl i fall, varom nu är fråga, av borgenär framställas.

Vad 4 kap. i övrigt föreskriver i avseende å edgång likasom ock vad i samma kapitel stadgas om påföljd för gäldenär av tredska att vid bouppteckningsförrättning vara tillstädes och uppgiva boet skall i fall, som här avses, äga motsvarande tillämpning.

4) Varder ej genom tillägg vid bouppteckningens beedigande eller eljest ådagalagt, att tillgång finnes till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej heller säkerhet för sagda kostnader, meddele konkursdomaren beslut om avskrivning av konkursen. Innan gäldenären beedigat bouppteckningen eller annan fullgjort edgång, som må hava förelagts honom, må konkursen ej avskrivas, där ej hinder föreligger för edgångs fullgörande inom skälig tid och konkursdomaren finner anledning saknas till antagande, att genom edgången tillgång till kostnadernas bestridande skulle yppas.

Föreslagen lydelse

Finner konkursdomaren, sedan bouppteckningen har beedigats, efter tillsynsmyndighetens hörande att tillgångarna ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall han besluta om avskrivning av konkursen. Sådant beslut får dock ej meddelas förrän förvaltaren har fullgjort vad som åligger honom enligt 185 b § andra stycket. Avskrives konkursen, skall redovisning för förvaltningen snarast tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten.

Föreligger hinder mot att bouppteckningsed avlägges av gäldenären eller annan inom skälig tid och saknas anledning antaga att genom sådan edgång skulle yppas tillgång till betalning av kostnader och skuld som sägs i andra stycket, äger vad som föreskrives där motsvarande tillämpning trots att edgång som sagts nu icke har fullgjorts.

185 e §

Avskrives ej konkursen enligt 185 d § skall boets medel, sedan all tillgänglig egendom har förvandlats till pengar, delas ut till borgenärerna i den mån medlen ej behövas för betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig. Utdelningen skall äga rum i enlighet med den rätt till betalning som tillkommer

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

borgenärerna. I fall som avses i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket utgör den omständigheten, att där avsedd egendom icke har blivit såld, ej hinder för utdelning.

Förslag till utdelning upprättas av förvaltaren. Förslaget skall för varje däri upptagen borgenär ange beloppet av hans fordran med den ränta varpå utdelning skall beräknas, den förmånsrätt som följer med fordringen och den utdelning som belöper på denna. Vid förslaget skall fogas sådan förvaltningsredogörelse som sägs i 128 § tredje stycket.

Vid tillämpning av 138 eller 139 § skall vad som sägs där om den dag, från vilken tiden för klander mot utdelningsförslag är att räkna, i stället avse dagen för utdelningsförslagets upprättande.

185 f §

Förvaltaren skall genast tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Han skall samtidigt tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten redovisning för förvaltningen samt därvid bifoga de handlingar som kunna vara av betydelse för kontroll av redovisningen.

Konkursdomaren skall genast på det sätt som sägs i 18 a § andra stycket kungöra att utdelningsförslag upprättats. Den som vill framställa invändning mot utdelningsförslaget skall göra detta hos konkursdomaren senast två veckor efter det att kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Sedan tiden för invändning mot utdelningsförslaget har utgått, skall konkursdomaren fastställa utdelning i konkursen enligt förslaget, om det ej genom invändning eller på annat sätt framgår att fel eller brist som inverkat på någons rätt föreligger. Finner kon-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

kursdomaren sig icke böra fastställa utdelning enligt förslaget, skall han antingen göra behövliga ändringar i det och fastställa utdelning enligt det sålunda ändrade förslaget eller återförvisa ärendet till förvaltaren. Mot beslut om återförvisning får särskild talan ej föras. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om skäl äro därtill.

När beslut om fastställelse av utdelning meddelas, skall konkursdomaren samtidigt besluta om avskrivning av konkursen.

185 g §

Sedan beslut om fastställelse av utdelning i konkursen har vunnit laga kraft, skall förvaltaren snarast tillställa borgenär de medel som tillkomma denne. Detta gäller dock ej beträffande fordran som är beroende av villkor, som avses i 136 §, eller är föremål för rättegång. Borgenär är berättigad till den ränta som har upplupit på medlen från dagen för utdelningsförslagets upprättande. När medlen ha tillställts borgenärerna, skall förvaltaren anmäla det hos konkursdomaren och tillsynsmyndigheten. Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, gäller 145 a §.

Bli medel tillgängliga för utdelning sedan konkursen avskrivits, skall förvaltaren utdela dem till borgenärerna och avge redovisning för förvaltningen av medlen. Bestämmelserna i 185 e och 185 f §§ om utdelning och redovisning skola därvid tillämpas. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om skäl äro därtill. Om konkursdomaren med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner att sådan icke lämpligen bör ske, äger han efter framställning av förvaltaren förordna att med-

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
	len i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.
	185 h §
5) Finnes boet förslå till konkurskostnadernas bestridande eller ställes säkerhet för desamma, skall konkursdomaren iakttaga vad som omförmäles i 19 §, därvid likväl de tider, som enligt *sagda paragraf* skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades, i stället skola räknas från dagen för utfärdandet av kungörelse enligt *paragrafen. Med* konkursen skall *jämväl* i övrigt *så förhållas* som i allmänhet är *beträffande konkurser* föreskrivet; *dock att, där bouppteckningsed redan avlagts, det ej åligger* gäldenären eller annan, som *gått eden, att ånyo* fullgöra sådan edgång.	*Om förvaltaren i konkurs som handlägges enligt 185 a–185 g §§ finner att i 185 § första stycket 2) angivna förutsättningar för sådan handläggning icke föreligga samt att boet räcker till betalning av de konkurskostnader, som följa med att konkursen handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, och av annan boets skuld, skall han genast göra anmälan därom hos konkursdomaren. Finner konkursdomaren efter tillsynsmyndighetens hörande anmälningen vara befogad eller har på annat sätt framgått att angivna omständigheter föreligga, äger 19 § motsvarande tillämpning.* Därvid *skall* likväl *iakttagas att* de tider som enligt *19 §* skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades i stället skola räknas från dagen för utfärdandet av kungörelse enligt *samma paragraf.* Konkursen skall *även* i övrigt *handläggas i enlighet med vad* som i allmänhet är föreskrivet *om konkurs. Förvaltaren skall därvid anses vara utsedd enligt 45 §. Bouppteckning som sägs i 53 § behöver icke ånyo upprättas. Ej heller behöver* gäldenären eller annan som *avlagt bouppteckningsed eller beedigat viss uppgift i bouppteckningen åter* fullgöra sådan edgång.
	186 §
Varder efter utfärdandet av den i 19 § omförmälda kungörelsen uppenbart, att tillgång ej finnes till bestridande av konkurskostnaderna, åligge förvaltaren att utan dröjsmål göra anmälan därom hos konkursdomaren. *Vid sådan anmälan skall fogas* redovisning för förvaltningen.	*Om förvaltare som har utsetts enligt 46 § finner anledning antaga att tillgångarna i boet ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet harådragit sig, skall han genast* göra anmälan därom hos konkursdomaren. *Han skall samtidigt tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten* redovisning för förvalt-

Nuvarande lydelse

Finner konkursdomaren efter *rättens ombudsmans* hörande anmälningen vara befogad, *låte han kungöra densamma en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Ställes inom trettio dagar från det kungörelsen infördes i allmänna tidningarna säkerhet för konkurskostnaderna, vare anmälningen förfallen.* Vill borgenär eller gäldenären *annorledes* visa, att tillgång finnes till *bestridande av sagda* kostnader, *göre anmälan därom* hos konkursdomaren inom *tid, som nyss nämnts, och äge konkursdomaren giva honom det rådrum, som prövas nödigt. Där säkerhet ej ställes eller anmälan, som sist sagts, ej föranleder till antagande, att medel till gäldande av nämnda kostnader finnas, meddele konkursdomaren beslut* om avskrivning av konkursen.

Föreslagen lydelse

ningen.

Finner konkursdomaren efter *tillsynsmyndighetens* hörande anmälningen vara befogad *eller har han annan grund för antagande att tillgångarna äro så otillräckliga som sägs i första stycket, skall han kungöra detta på det sätt som angives i 18 a § andra stycket.* Vill borgenär eller gäldenären visa att tillgång finnes till *betalning av nämnda* kostnader *och skuld, skall han anmäla detta* hos konkursdomaren inom *en månad från den dag då kungörelse var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Konkursdomaren äger ge borgenären eller gäldenären behövligt rådrum. Föranleder anmälan som sagts nu eller annan inträffad omständighet ej antagande att tillgång finnes till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet harådragit sig, skall konkursdomaren besluta* om avskrivning av konkursen. *Har förvaltaren icke avgivit redovisning för förvaltningen, skall han tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten sådan redovisning innan beslut om avskrivning meddelas.*

187 §

Avgår förvaltare eller granskningsman sedan jämlikt 186 § anmälan skett därom att tillgång ej finnes till bestridande av konkurskostnaderna, skall borgenärssammanträde, som omförmäles i 49 §, ej utsättas, så länge anmälningen är beroende på prövning.

Avskrives konkursen enligt 185 d, 185 f eller 186 §, skall konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten bestämma arvode till förvaltaren och ersättning för kostnad som uppdraget har medfört. I fråga om arvode äga 82 och 83 §§, 84 § första stycket samt 86 § motsvarande tillämpning.

I fråga om kostnader för konkurs som har handlagts enligt 185 a–185 g §§ gäller 81 §.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer fastställer taxa som skall tillämpas vid bestämmande av arvode till förvaltaren, när konkurs avskrives enligt 185 d §.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
188 §	
Varder konkurs, som uppstått efter ansökning av borgenär, avskriven jämlikt 185 §, vare borgenären pliktig att vidkännas de av förfarandet föranledda kostnaderna, däri inbegripen gottgörelse, efter konkursdomarens beprövande, till god man, som omförmäles i nämnda paragraf under 2). Beslutet om konkursens avskrivande skall innehålla åläggande för borgenären att gälda nämnda kostnader, därvid varje kostnadsbelopp skall särskilt angivas.	*Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 185 d § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet harådragit sig. Har konkursen uppstått på ansökan av annan borgenär än staten och kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skall borgenären betala dessa, dock högst ett belopp som motsvarar en tiondel av det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Äro flera borgenärer betalningsskyldiga, svara de solidariskt. Beslutet om avskrivning skall, i den mån boet befinnes otillräckligt, innehålla åläggande för ansvarig borgenär att betala kostnaderna med angivna begränsning. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet eller av borgenären, skola de utgå av allmänna medel.*
Har konkurs upphört annorledes än genom slututdelning, äge konkursdomaren, i den mån konkursboet ej lämnar tillgång till gäldande av vad konkursdomaren förskjutit för kungörelser, kallelser och underrättelser, som bort gäldas av boet, och kostnaderna ej heller kunnat uttagas av borgenär, vilken jämlikt första stycket är ansvarig för desamma, att av allmänna medel undfå ersättning för vad sålunda förskjutits.	*Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 186 § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet harådragit sig. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skola de utgå av allmänna medel.* *Har konkurs upphört på annat sätt än som har angivits i första eller andra stycket, äger andra stycket motsvarande tillämpning.*
189 §	
Avgår förvaltare före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafts av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas. Har förvaltningen varit delad, såsom i *52* § första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.	Avgår förvaltare *som har utsetts enligt 45 eller 46 §* före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafts av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas. Har förvaltningen varit delad, såsom i *50* § första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.

Nuvarande lydelse

Då förslag till slututdelning framlägges eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas.

Rättens ombudsman har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge *ombudsmannen* efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.

Föreslagen lydelse

Då förslag till slututdelning framlägges *enligt 129 §* eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas.

Tillsynsmyndigheten har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge *tillsynsmyndigheten* efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.

I kungörelse angående redovisnings framläggande skall ock nämnas, att den, som vill klandra redovisningen, har att anhängiggöra sin talan på sätt och inom tid, som stadgas i 191 §.

Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom *ombudsmannens* försorg tillställas konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte *ombudsmannen* att ofördröjli-

Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom *tillsynsmyndighetens* försorg tillställas konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte *tillsynsmyndigheten* att oför-

Nuvarande lydelse

gen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.

Föreslagen lydelse

dröjligen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.

190 §[39]

Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom.

Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären *och tillsynsmyndigheten* avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § *eller 185 g § andra stycket* förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom *och tillsynsmyndigheten.*

Avskrives konkurs enligt 186 §, gälle den redovisning, som enligt samma paragraf skall avgivas av förvaltaren, såsom slutredovisning.

Redovisning som skall avges av förvaltaren enligt 185 a, 185 d eller 185 f § gäller som slutredovisning.

191 §

Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i 189 §, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses i 189 §, från den dag,

Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i 189 § *eller 190 § tredje stycket,* borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses

[39] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, i fall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären *och* i fall, som i 190 § andra stycket sägs, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft.	i 189 §, från den dag, då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, i fall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären, i fall, som i 190 § andra stycket sägs, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft *och i fall, som avses i 190 § tredje stycket, från det redovisningen inkom till konkursdomaren.* *Tillsynsmyndigheten får klandra redovisning som avses i 189 eller 190 §. Härvid äga bestämmelserna i första stycket ovan om gäldenärens klandertalan motsvarande tillämpning. I fall som avses i 190 § första stycket skall dock klandertiden räknas från det redovisningen tillställdes tillsynsmyndigheten.*
200 §	
Vad i denna lag stadgas därom att förvaltningsåtgärd ej må vidtagas, med mindre gäldenären lämnat sitt samtycke *eller fått tillfälle att yttra sig,* skall icke äga tillämpning, då gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.	Vad i denna lag stadgas därom att förvaltningsåtgärd ej må vidtagas, med mindre gäldenären lämnat sitt samtycke, skall icke äga tillämpning, då gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.
201 §[40]	
Om det, sedan konkursbeslut meddelats, finnes föreligga synnerliga skäl att konkursen handlägges på annan ort, kan konkursdomaren efter samråd med konkursdomaren på den andra orten bestämma att konkursen skall handläggas av denne.	Om det, sedan konkursbeslut meddelats, finnes föreligga synnerliga skäl att konkursen handlägges på annan ort, kan konkursdomaren efter samråd med konkursdomaren på den andra orten bestämma att konkursen skall handläggas av denne *och, när det finnes påkallat, att tillsynen över förvaltningen skall handhas av kronofogdemyndigheten på den nya handläggningsorten.*
202 §	
Erfordras under konkursen änd-	Erfordras under konkursen änd-

[40] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
rad föreskrift, i vilken eller vilka ortstidningar kungörelser angående konkursen skola införas, ankomme på konkursdomaren att meddela och låta kungöra sådan föreskrift; underrätte ock ofördröjligen *rättens ombudsman* därom.	rad föreskrift, i vilken eller vilka ortstidningar kungörelser angående konkursen skola införas, ankomme på konkursdomaren att meddela och låta kungöra sådan föreskrift; underrätte ock ofördröjligen *tillsynsmyndigheten och förvaltaren* därom.

Möter hinder för införande av kungörelse om konkursen i ortstidning, som i sådant avseende bestämts, skall kungörelsen anses behörigen offentliggjord, ändå att den ej intagits i den tidning.

Kungörelse om konkursmåls handläggning vid rätten må utan hinder av föreskrift, att densamma skall införas i ortstidning minst tio dagar före den, som utsatts för handläggningen, i sådan tidning införas senare, om konkursdomaren finner särskilda omständigheter därtill föranleda.

203 §

I stället för att i enlighet med vad förut i denna lag finnes stadgat genom kungörelse kalla borgenärer till rätten, då konkursmål skall där handläggas, bör konkursdomaren tillämpa annat kallelsesätt, om det kan ske utan ökning av kallelsekostnaden. Kungörelse må dock ej utbytas mot särskilda kallelser, så framt ej alla borgenärer, som i målet äga talan, underrättas så tidigt, att de kunna själva eller genom ombud infinna sig. Där kallelse sist tio dagar före den för handläggningen utsatta dagen med posten avsänts till borgenär, vars adress är känd, skall den borgenär anses behörigen underrättad.

Å kallelse till borgenärssammanträde, som hålles efter bevakningstidens utgång och icke avser prövning av ackordsförslag, skall vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

205 §

Byter gäldenären hemvist under konkursen, skall rättens ombudsman hos konkursdomaren göra anmälan om gäldenärens nya hemvist.	*För kostnader hos tillsynsmyndigheten utgår ersättning till staten enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Sådana kostnader utgöra konkurskostnader.*

206 §

Där ej av bestämmelserna i denna lag annat föranledes, skola till rättens ombudsman överlämnade handlingar rörande konkursen så snart lämpligen kan ske tillställas förvaltaren för att	*Föreligger vid konkursens avslutande hinder mot att till gäldenären återställa de böcker och andra handlingar rörande boet, vilka förvaltaren tagit hand om, skola de överlämnas till till-*

Nuvarande lydelse

av honom förvaras. Behöver förvaltaren tillgång till handling, som av ombudsmannen innehaves, ombesörje ombudsmannen avskrift därav för förvaltarens räkning.

207 §

Protokollen vid alla inför rättens ombudsman hållna borgenärssammanträden skola efter konkursens upphörande av honom överlämnas till konkursdomaren för att förvaras i rättens arkiv.

183 §[41]

Menar någon borgenär, att omröstning rörande val av förvaltare eller granskningsman eller suppleant för granskningsman icke lagligen skett eller att beslut av borgenärerna i annan fråga, vars avgörande på dem ankommer, icke lagligen tillkommit, äge han däröver anföra besvär.

Är beslut, varöver enligt första stycket klagan må föras genom besvär, fattat vid sammanträde inför rättens ombudsman, skall klagan föras hos den rätt, där konkursen är anhängig. Besvären skola i sådant fall inom fjorton dagar ingivas till konkursdomaren; och förordne han, där det prövas nödigt, att övriga rättsägare skola vid borgenärssammanträde erhålla del av besvären för att å viss dag avgiva förklaring däröver inför rätten vid äventyr, att målet ändock företages. Har beslutet fattats vid sammanträde inför konkursdomaren, gälle i fråga om klagan däröver vad om klagan över konkursdomarens beslut är stadgat.

Vill gäldenären föra klagan i fall, där det enligt vad ovan stadgas är borgenär medgivet, have lov därtill, så framt hans rätt kan vara beroende av beslutet. Anser gäldenären, att genom

[41] Senaste lydelse 1970:848.

Föreslagen lydelse

synsmyndigheten, om ej förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skola bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

207 §

Om borgenär anser att beslut av borgenärerna i fråga som avses i 108 § tredje stycket andra punkten icke har tillkommit på lagligt sätt, får han anföra besvär däröver.

Anser borgenär eller gäldenären att beslut varigenom ackordsförslag förkastats av borgenärerna icke har tillkommit på lagligt sätt, får besvär anföras mot beslutet, av gäldenären dock endast om hans rätt kan vara beroende därav.

I fråga om besvär som avses ovan äga bestämmelserna i 210 § om klagan över konkursdomarens beslut motsvarande tillämpning.

Nuvarande lydelse

borgenärernas beslut om fortsättande av gäldenärens rörelse längre än ett år från första borgenärssammanträdet eller om uppskov utöver nämnda tid med försäljning av boets egendom eller med indrivning av dess fordringar konkursutredningen oskäligt förlänges, äge han ock över sådant beslut föra klagan. I fråga om klagan, varom i detta stycke förmäles, skall vad ovan är föreskrivet om klagan av borgenär äga motsvarande tillämpning.

Borgenärsbeslut gånge utan hinder av klagan i verkställighet, där ej förbud däremot meddelas av konkursdomaren, då besvären ingivits till honom, eller av den rätt, där målet är anhängigt.

Föreslagen lydelse

208 §

Mot tjänsteman vid tillsynsmyndigheten gälla samma jäv som i 4 kap. rättegångsbalken föreskrivas i fråga om domare. Sådan tjänsteman skall dock ej anses jävig därför att han på tjänstens vägnar har vidtagit exekutiv åtgärd eller tagit befattning med indrivning hos gäldenären eller därför att gärning har förövats mot honom i eller för hans tjänst.

209 §[42]

Konkursdomaren äge, ändå att han är jävig, meddela de beslut eller vidtaga de åtgärder, som omförmälas i 6 § tredje stycket, 7 och 10 §§, 12 § andra stycket samt 13, 15, 19 och 201 §§; finner konkursdomaren, då konkurs uppstått, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, äge han ock, utan hinder av jäv, vidtaga de åtgärder, som för sådant fall föreskrivas i 185 § under 1) och 2). Är konkursdomaren av jäv hindrad

Mot tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får talan ej föras utom i fall som avses i 27 eller 98 §.

[42] Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
att utse konkursförvaltare enligt 43 §, skall han uppdraga åt lämplig person att taga vård om boet intill dess förvaltare varder av ojävig domare utsedd.	
210 §[43]	
Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten; *dock må ej klagas däröver att rättens ombudsman entledigats eller att förvaltare tillhållits att fullgöra sina åligganden.*	Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten.
Vill någon klaga däröver att konkurs blivit nedlagd jämlikt 149 §, varde tiden för besvärs anförande räknad från det kungörelsen om konkursens nedläggande infördes i allmänna tidningarna.	
Beslut av konkursdomaren i *frågor, som omförmäles* i 3, 4 eller 6 kap., eller om förordnade eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.	Beslut av konkursdomaren i *de hänseenden som avses* i 3, 4 eller 6 kap., eller om förordnande eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § *eller om utseende eller entledigande av förvaltare enligt 185 a §* länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.
	210 a §
	Talan mot konkursdomarens beslut i fråga om utseende eller entledigande av förvaltare, om antalet förvaltare, om delning av förvaltningen mellan flera förvaltare eller om arvode eller kostnadsersättning till förvaltare enligt 187 § första stycket får föras även av tillsynsmyndigheten.
211 §[44]	
Mål, som avses i 16, *27*, 85, 93, *98*, 164 eller *183* §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rät-	Mål, som avses i 16, 85, 93 eller 164 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erford-

[43] Senaste lydelse 1970:848.

[44] Senaste lydelse 1973:243.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. *Vid huvudförhandling i mål som avses i 16 § eller 85 § är rätten domför med en lagfaren domare.*	ras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom.
Mål, som avses i 109 eller 130 §, *må ej företagas till huvudförhandling, med mindre sammanträde för muntlig förberedelse hållits. Lämna* samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen. *Hålles ej huvudförhandlingen i omedelbart samband med förberedelsen, skall envar som närvarit och vars adress är känd erhålla särskild underrättelse om tid och ställe för huvudförhandlingen, så framt ej besked därom lämnats under förberedelsen.*	*I mål,* som avses i 109 eller 130 §, *skall huvudförhandling föregås av förberedelse, om det behövs. Hålles sammanträde för muntlig förberedelse och lämna* samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen.
	Vid huvudförhandling i mål som avses i denna paragraf är rätten domför med en lagfaren domare.
Uteblir i mål, som avses i denna paragraf, part eller annan, som äger komma tillstädes vid förhandling, utgöre det ej hinder för målets handläggning och avgörande, om ej annat är stadgat.	
Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt. *Över underrätts eller hovrätts beslut, varigenom sådan av gäldenären förd talan, som avses i 183 § tredje stycket andra punkten, blivit bifallen, må klagan ej föras.*	Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt.
	211 a § *Talan mot avgörande i mål som avses i 85 § får föras även av tillsynsmyndigheten.*
219 §[45]	
Åtal mot gäldenär för brottsligt förhållande mot borgenärer, så ock	Åtal mot gäldenär för brottsligt förhållande mot borgenärer, så ock

[45] Senaste lydelse 1957:97.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
åtal för förbrytelse, som omförmäles i 213 *eller 214* §, må väckas vid den rätt, där konkursen är eller varit anhängig.	åtal för förbrytelse, som omförmäles i 213 §, må väckas vid den rätt, där konkursen är eller varit anhängig.

Talan, som avses i 216 §, skall anhängiggöras vid den rätt, dit målet om gäldenärens försättande i konkurs hänskjutits eller skolat hänskjutas, och må i nämnda mål utan stämning väckas, ändå att den, mot vilken sådan talan föres, är tillstädes genom ombud.

---

1. Denna lag träder i kraft den
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.
3. Förekommer i annan lag eller författning bestämmelse om att åtgärd skall ha vidtagits viss tid efter första borgenärssammanträdet i konkurs eller att viss rättsverkan skall inträda viss tid efter detta sammanträde skall, om konkursen handlägges enligt 185 a–185 g §§, fristen i stället räknas från tidpunkten för konkursbeslutet.
4. Åtgärd som enligt föreskrift i lag eller annan författning ankommer på rättens ombudsman skall i stället vidtagas av förvaltaren.
5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Förslag till
Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrives att 12 kap. 31 § jordabalken[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	12 kap.
	31 §
Försättes hyresgästen i konkurs, får konkursboet uppsäga avtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen *eller att rättens ombudsman godkänner denna.*	Försättes hyresgästen i konkurs, får konkursboet uppsäga avtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen.

Har lägenheten ej tillträtts när konkursen inträffar och har ej hyresvärden säkerhet för avtalets fullgörande med vilken han skäligen kan nöjas, får

[1] 12 kap. jordabalken omtryckt 1974:1083.

hyresvärden uppsäga avtalet, om han ej erhåller sådan säkerhet inom en vecka efter anfordran.

Inträffar i fråga om annan lägenhet än bostadslägenhet konkursen efter tillträdet och har ej hyresvärden säkerhet för avtalets fullgörande med vilken han skäligen kan nöjas, får hyresvärden uppsäga avtalet, om ej sådan säkerhet ställes inom en månad efter anfordran eller inom samma tid konkursboet förklarar sig vilja svara för hyresgästens skyldigheter under hyrestiden eller, när hyresrätten får överlåtas, överlåtelse sker i enlighet med avtalet.

Uppsäges avtalet enligt första-tredje stycket, har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

Denna lag träder i kraft den

Förslag till
Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrives att 17 kap. 13 § brottsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
17 kap. 13 §	
Den som bryter mot förbud att sälja eller skingra gods eller att utgiva annans gods, rubbar gods som blivit satt i kvarstad, utmätt eller beslagtaget, skadar eller borttager myndighets anslag eller försegling eller eljest olovligen öppnar vad myndighet tillslutit eller ock överträder annat dylikt av myndighet meddelat förbud, dömes för överträdelse av myndighets bud till böter eller fängelse i högst ett år.	
Vägrar någon inträde som förrättningsman äger fordra, dömes för hindrande av förrättning till böter.	Vägrar någon inträde som förrättningsman äger fordra, dömes för hindrande av förrättning till böter. *Detsamma gäller om någon vägrar konkursförvaltare inträde som han äger fordra enligt konkurslagen (1921:225).*

Denna lag träder i kraft den

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1921:244) om utmätningsed

Härigenom föreskrives att 13 § lagen (1921:244) om utmätningsed skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §	
Har gäldenär avlagt utmätningsed, vare han ej pliktig att innan tre år förflutit ånyo avlägga sådan ed, där det ej göres sannolikt, att ny tillgång efter edgången tillfallit honom.	
Samma lag vare, då gäldenären avlagt boupptecknings ed i konkurs, som avskrivits jämlikt 185 eller 186 § konkurslagen eller avslutats *genom slututdelning* utan att icke förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I nu sagda fall skall tiden räknas från det konkursen upphörde.	Samma lag vare, då gäldenären avlagt boupptecknings ed i konkurs som avskrivits jämlikt 185 *d* eller 186 § konkurslagen *(1921:225)* eller avslutats *på annat sätt* utan att icke förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I nu sagda fall skall tiden räknas från det konkursen upphörde.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1956:217) om vissa kreditinrättningars konkurs

Härigenom föreskrives, dels att 4 § skall upphöra att gälla, dels att 3 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 §[1]
Konkursdomaren äger att utan hinder av vad som stadgats i 19 § konkurslagen bestämma att kungörelser angående konkursen skola införas i flera än två tidningar i den ort, varest kreditinrättningens styrelse har sitt säte, samt en eller flera tidningar på annan ort, där den har kontor.	

Förvaltarna åligger att upprätta förteckning över de borgenärer, vilka enligt kreditinrättningens räkenskaper hava fordran hos kreditinrättningen på grund av insättning på räkning eller enligt sparbanksbok. Förteckningen skall för varje borgenär upptaga beloppet av hans fordran. Är ränta på fordringen utfäst, skall tillika upptagas den dag, från vilken räntan är ogulden, jämte räntefoten.

Förteckningen skall i huvudskrift av förvaltarna så fort ske kan ingivas till konkursdomaren. Vid huvudskriften bör fogas avskrifter till det antal, som påkallas av vad här efteråt stadgas. Sedan avskrifternas överensstämmelse med huvudskriften blivit av konkursdomaren bekräftad, skall förteckningen i sålunda styrkt avskrift under de trettio sista dagarna före utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tiden för envar, som vill taga del av densamma, hållas tillgänglig hos konkursdomaren, hos *rättens ombudsman* samt vid vart och ett av kreditinrättningens kontor.	Förteckningen skall i huvudskrift av förvaltarna så fort ske kan ingivas till konkursdomaren. Vid huvudskriften bör fogas avskrifter till det antal, som påkallas av vad här efteråt stadgas. Sedan avskrifternas överensstämmelse med huvudskriften blivit av konkursdomaren bekräftad, skall förteckningen i sålunda styrkt avskrift under de trettio sista dagarna före utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tiden för envar, som vill taga del av densamma, hållas tillgänglig hos konkursdomaren, hos *förvaltarna* samt vid vart och ett av kreditinrättningens kontor.

Fordran, som upptagits på förteckningen, skall anses vara bevakad i konkursen som om borgenären själv hade anmält densamma inom den för fordringars bevakning utsatta tiden.

Till borgenärer, varom ovan i denna paragraf förmäles, skola kallelsebrev enligt 20 § konkurslagen icke utsän-	*Vad konkursdomaren bestämt enligt 103 § konkurslagen (1921:225) skall* kungöras en gång i *Post- och*

[1] Senaste lydelse 1970:855.

Nuvarande lydelse

das. Erinran därom skall intagas i kungörelse, som sägs i 19 § samma lag. Meddelanden enligt 103 § konkurslagen skola ej heller utsändas till sådana borgenärer, utan skall i stället vad konkursdomaren enligt sistnämnda paragraf bestämt kungöras en gång i *allmänna tidningarna* och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Utan hinder av vad i 129, 155, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehållet i nämnda meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren bestämmes efter samråd med *rättens ombudsman och* förvaltarna, bringas till ifrågavarande borgenärers kännedom. Underrättelse om vad sålunda bestämts skall genom *rättens ombudsmans* försorg kungöras i de tidningar, som nyss sagts.

Föreslagen lydelse

Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Utan hinder av vad i 129, 155, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehållet i nämnda meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren bestämmes efter samråd, *när 189 § konkurslagen är tillämplig med tillsynsmyndigheten i konkursen och eljest* med förvaltarna, bringas till ifrågavarande borgenärers kännedom. Underrättelse om vad sålunda bestämts skall, *när avsteg gjorts från föreskrifterna i 189 § genom tillsynsmyndighetens och i övriga fall* genom *förvaltarnas* försorg, kungöras i de tidningar, som nyss sagts.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs

Härigenom föreskrives att 2, 3, 6, 7 och 8 §§ lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
Betalning enligt garantin utgår för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.	
Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden härför och, om konkursen avskrivits enligt 185 § konkurslagen (1921: 225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.	Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden härför och, om konkursen avskrivits enligt 185 *d* § konkurslagen (1921: 225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.
Beträffande fordran med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen gäller garantin för varje arbetstagare högst ett belopp som motsvarar tolv gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Betalning utgår därvid för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader framför annan fordran.	
3 §[2]	
Betalning enligt garantin utgår endast för fordran som bevakats i konkursen eller, i fall som avses i 7 §, blir känd för myndighet som där sägs inom ett år från det att beslut om avskrivning av konkursen vunnit laga kraft. Har arbetsgivaren tidigare varit försatt i konkurs, utgår icke betalning för fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.	Betalning enligt garantin utgår endast för fordran som bevakats i konkursen eller, i fall som avses i *8 § första stycket*, blir känd för myndighet som där sägs inom ett år från det att beslut om avskrivning av konkursen vunnit laga kraft. Har arbetsgivaren tidigare varit försatt i konkurs, utgår icke betalning för fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.
6 §[3]	
Konkursförvaltaren skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse	*Förvaltare i konkurs, som handläggs i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs*, skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i

[1] Senaste lydelse 1975:1250.
[2] Senaste lydelse 1975:1261.
[3] Senaste lydelse 1975:1261.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.	den mån fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

Underrättelse som avses i första stycket behöver icke lämnas i den mån arbetstagaren får lyfta betalning för sin fordran enligt 143 § konkurslagen (1921:225), beträffande fordran på lön för uppsägningstid på fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål sedan fordringen blivit utdelningsgill.

När underrättelse lämnas enligt första stycket första eller andra meningen skall konkursförvaltaren samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordran som avses med underrättelsen. Bevakning sker genom att förvaltaren tillställer konkursdomaren två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning. Förvaltaren skall i sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.

7 §[4]

Handlägges konkurs enligt 185 § konkurslagen (1921:225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i *gäldenärens hemortskommun*. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.	Handlägges konkurs enligt *185a–185g §§* konkurslagen (1921: 225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i *den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet*. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.
Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen *(1921:225)* utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.	Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren *från konkursförvaltaren* mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen *eller fråga på annat sätt uppkommit om avskrivning av konkursen enligt nämnda paragraf* utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.

[4] Senaste lydelse 1975:1261.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

8 §[5]

Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § *eller anmälan enligt 185b § konkurslagen (1921:225)* att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Arbetsgivare är skyldig att vid kronofogdemyndighetens prövning enligt första stycket på anfordran lämna uppgift om arbetstagares anställnings- och avlöningsförhållanden eller pensionsförhållanden. Undandrager sig arbetsgivaren att fullgöra detta, kan han efter omständigheterna hämtas eller häktas.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen *(1921:225)* i tillämpliga delar.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen i tillämpliga delar.

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. Förekommer anledning därtill får kronofogdemyndigheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning har ägt rum.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

[5] Senaste lydelse 1975:1261.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom

Härigenom föreskrives att 13 § lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §	
Hör fastigheten till konkursbo, kan borgenär som *i konkursen bevakat* fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten begära att fastigheten säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrkes.	Hör fastigheten till konkursbo, kan borgenär som *har* fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten begära att fastigheten säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrkes.

Borgenär som vill ansluta sig enligt första stycket skall anmäla detta hos överexekutor senast två veckor före bevakningssammanträdet.

Bestämmelserna i 12 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa den som anslutit sig enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.

Härigenom föreskrives att 5 § lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 §[1]	
Hör egendomen till konkursbo, kan borgenär, som *i konkursen bevakat* fordran varmed är förenad luftpanträtt eller för vilken egendomen svarar på grund av inteckning eller	Hör egendomen till konkursbo, kan borgenär, som *har* fordran varmed är förenad luftpanträtt eller för vilken egendomen svarar på grund av inteckning eller varmed är för-

[1] Senaste lydelse 1975:1252.

varmed är förenad retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979), begära att egendomen säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur egendomen är ostridig eller styrkes.

enad retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970: 979), begära att egendomen säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur egendomen är ostridig eller styrkes.

Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa den som anslutit sig enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

Förslag till
Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429)[1]

Härigenom föreskrives, att 10 § rättshjälpslagen (1972:429) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	10 §
Skall den rättssökande ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt rättegångsbalken eller utsökningslagen (1877:31 s. 1), får rättshjälpsnämnden, om den beviljat allmän rättshjälp, utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.	Skall den rättssökande ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt rättegångsbalken, utsökningslagen (1877:31 s. 1) eller *konkurslagen (1921:225),* får rättshjälpsnämnden, om den beviljat allmän rättshjälp, utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om verkställighet enligt 41 eller 42 § utsökningslagen, om rättshjälpsnämnden beviljat allmän rättshjälp i verkställighetsärendet.

Föranleder ansvarsförbindelsen utgift för staten, anses utgiften såsom kostnad för rättshjälpen.

Denna lag träder i kraft den

[1] Lagen omtryckt 1976:626.

Bilaga 2

Sammanställning av remissyttranden

1 Allmänna eller sammanfattande synpunkter

Överåklagaren i Stockholms åklagardistrikt: Allmänt vill jag om förslaget säga att detta enligt min mening innebär klara och väsentliga förbättringar i förhållande till nu gällande ordning och torde väl motsvara de berättigade krav som man från skilda synpunkter i dagens samhälle kan ställa på den apparat som skall handha avvecklingen av konkursbon.

Flertalet av de frågor förslaget upptar är inte av centralt intresse ur de speciella synpunkter åklagarmyndigheten företräder. Ökade kvalifikationskrav vad gäller förvaltare och effektivare tillsyn bör emellertid rimligen innebära förbättrade garantier för att brott av konkursgäldenär upptäcks och därmed kan beivras. Vidare torde vissa av de föreslagna skärpta reglerna om konkursgäldenärs skyldigheter förbättra förutsättningarna för straffprocessuella ingripanden och för genomförande av förundersökning i fall där det senare visar sig att brott kan misstänkas.

Göta hovrätt: Hovrätten har i sitt yttrande över betänkandet Förenklad konkurs m.m. (SOU 1974:6) avstyrkt att detta förslag lades till grund för lagstiftning. I det nu föreliggande förslaget tas upp regler om såväl ordinära som mindre konkurser.

I de ursprungliga direktiven för kommittén uttalades att översynen av konkursbestämmelserna borde leda till ett mera flexibelt konkursförfarande som skulle kunna ge möjlighet till en snabbare och mindre kostnadskrävande avveckling utan att rimliga garantier för säkerhet och objektivitet åsidosattes samt att en sådan översyn borde inriktas på de frågor där det fanns ett påtagligt reformbehov. I de för kommittén utfärdade tilläggsdirektiven framhölls att den övergripande behandlingen av frågorna om förvaltning och tillsyn i konkurs i första hand borde avse kronofogdemyndigheternas roll i konkursförfarandet.

Enligt hovrättens mening kan starkt ifrågasättas huruvida de av kommittén nu framlagda förslagen verkligen innebär en sådan förenkling och effektivisering av konkursförfarandet att nuvarande avvecklingstider kan förkortas och kostnaderna kan hållas nere. Hovrättens erinringar riktar sig främst mot kommitténs lösning av tillsynsfrågan och förslaget om konkursförvaltares kvalifikationer. Det statistiska material kommittén tagit fram visar för åtskilliga konkurser höga siffror i fråga om såväl avvecklingstid som arvoden. Hovrätten efterlyser emellertid en undersökning om orsakerna härtill. Utan en sådan undersökning torde ej med

säkerhet kunna anges var svagheterna med nuvarande konkursregler ligger och var alltså reformer behöver sättas in. Kommitténs förslag om avskaffande av rättens ombudsman och överförande till kronofogdemyndigheterna av tillsynsfrågorna framstår redan på grund härav som mindre väl underbyggt. Kommittén utesluter ej heller att förslaget med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan kan medföra en viss kostnadsökning. Som hovrätten angivit i sitt tidigare yttrande synes det föreslagna förfarandet även från andra synpunkter framstå som mer kostnadskrävande än det nuvarande. Som där uttalas torde kravet att förvaltare, även i konkurser där tillgångarna inte räcker till konkurskostnaderna, skall ha särskild inriktning på affärsjuridik komma att medföra betydligt högre arvodesanspråk än för närvarande.

Hovrätten finner på grund av anförda förhållanden att kommitténs lösning i dessa för förslaget grundläggande frågor inte fått den utformning att den leder till snabbare och billigare konkursförfarande. Hovrätten är inte heller övertygad om att lösningen är att söka i en ändring av tillsynsorganen. Reformbehovet synes snarare ligga på förvaltningsformerna.

Kommitténs förslag innebär genomgripande ändringar i konkursförfarandet. Dessa har i förslaget inarbetats i den gällande konkurslagen, vilket bl.a. medför att de mindre konkurserna, som utgör cirka 80 % av det totala antalet konkurser, regleras genom hänvisningar till reglerna för ordinära konkurser. Dessa hänvisningar måste i många fall kompletteras med modifieringar och förtydliganden. Konkurslagens utformning och disposition står för övrigt knappast i överensstämmelse med de krav som bör uppställas på en modern lagstiftning. Särskilt efter de ändringar som nu föreslås blir lagen svåröverskådlig och svårtillämpad. Det är därför enligt hovrättens mening ett starkt önskemål att kommittén inriktar sitt fortsatta arbete på att skapa en helt ny konkurslag.

Hovrättspresidenten Åqvist, hovrättslagmannen Larsson och adj. ledamoten Palmér:

Vi kan i huvudsak ansluta oss till de av kommittén nu framlagda förslagen och tillstyrker alltså att förslagen läggs till grund för lagstiftning.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Kommittén uttalar inledningsvis att det är angeläget att möjligheterna till förenkling och effektivering av konkursförfarandet tillvaratas samt framhåller att genom åtgärder i sådan riktning bör nuvarande avvecklingstider kunna förkortas och kostnaderna hållas nere samtidigt som bättre utbyte av konkurserna uppnås till fördel både för borgenärerna och för gäldenären själv (s. 104). Hovrätten instämmer häri. Hovrätten är emellertid inte övertygad om att den av kommittén föreslagna reformeringen av konkurslagstiftningen uppfyller den angivna målsättningen. De av kommittén gjorda statistiska undersökningarna visar för åtskilliga konkurser mycket höga siffror i fråga om såväl avvecklingstider som kostnader. Orsakerna härtill berörs inte närmare av kommittén. Det hade varit önskvärt att kommittén gjort en analys av

orsakerna till dessa förhållanden. Även utan en sådan analys har hovrätten emellertid den uppfattningen att det inte främst är tillsynssystemet som tynger och fördyrar konkursförfarandet utan förvaltningens utformning. De långa avvecklingstiderna torde, enligt hovrättens mening, i viss utsträckning hänga samman med att de advokater som anlitas som förvaltare ofta har tung arbetsbörda. Kommitténs förslag beträffande förvaltningen innebär att förvaltarskap i framtiden huvudsakligen skall anförtros åt advokater som är specialiserade i affärsjuridik samt att förvaltarna skall få en mera självständig ställning. Även om man härigenom kan uppnå en effektivare förvaltning finns det anledning befara att snabbheten i förfarandet i hög grad motverkas av att förvaltarskapen koncentreras till ett mindre antal specialister. Det finns också anledning räkna med att dessa specialiserade förvaltare kommer att göra anspråk på högre arvoden än vad förvaltarna erhåller för närvarande. När det gäller tillsynsverksamheten uttalar kommittén uttryckligen att det inte är uteslutet att förslaget om utbyte av rättens ombudsman mot kronofogdemyndighet medför en kostnadsökning (s. 132). Rättens ombudsman fungerar idag i stor utsträckning som rådgivare åt förvaltaren. Om rättens ombudsman inte längre skall finnas kvar, finns det anledning räkna med att systemet med flera förvaltare i samma konkurs kommer att bli vanligare. Alla dessa omständigheter motverkar strävandena att hålla nere konkurskostnaderna.

Hovrätten anser med hänsyn till vad som nu anförts att kommitténs förslag inte är ägnat att medföra några påtagliga förbättringar för att göra konkursförfarandet generellt sett snabbare och billigare. För att uppfylla den av kommittén angivna målsättningen behövs enligt hovrättens mening betydligt mer ingripande åtgärder än vad som föreslås i detta betänkande. Sådana åtgärder kan emellertid väntas inverka på rättssäkerheten. Vad man framför allt saknar i utredningens förslag är en mera ingående diskussion om effektivitet contra rättssäkerhet i konkursförfarandet.

Göteborgs tingsrätt: Tingsrätten delar uppfattningen att det är nödvändigt att omarbeta konkurslagens regler och tillstyrker det av kommittén framlagda förslaget i dess helhet med de anmärkningar som framförs nedan.

Domstolsverket: Domstolsverket tillstyrker i huvudsak utredningens förslag.

BRÅ: Från de synpunkter BRÅ har att beakta tillstyrker rådet kommitténs förslag.

RPS: Den nuvarande lagstiftningen rörande tillsynen över förvaltningen i tillgångskonkurser framstår som föråldrad och bör effektiviseras. Härtill kommer att organiserad ekonomisk brottslighet under senare år konstaterats ha systematiskt utnyttjat fattigkonkurser för att dölja brottsliga gärningar. Riktigheten av rikspolisstyrelsens uppfattning i yttrandet 1974–07–19 över konkurslagskommitténs delbetänkande SOU 1974:6, Förenklad konkurs, att bristen på kontroll över dessa konkurser hade en

viss brottsfrämjande effekt har således blivit ytterligare bekräftad. Kommitténs nu framlagda förslag är väl ägnade att komma tillrätta med dessa brister i den gällande lagstiftningen.

Statskontoret: Från de synpunkter statskontoret har att företräda förefaller de reformer som föreslås vara väl ägnade att åstadkomma ett effektivare konkursförfarande.

RRV: Riksrevisionsverket (RRV) ansluter sig i allt väsentligt till konkurslagskommitténs förslag till reformering av konkursförfarandet genom att förstärka konkursförvaltarens ställning, effektivisera tillsynen och införa enklare förfarande i mindre konkurser.

Gäldenärsbrott samt brott och förseelser mot skattelagarna utgör väsentliga delar av den ekonomiska brottsligheten. De skymtar ofta i konkurssammanhang men blir i stor utsträckning inte föremål för utredning och beivrande. Vad gäller indrivningen av skatter och allmänna avgifter försvåras denna ofta av att gäldenären vidtar olika slag av juridiska och ekonomiska transaktioner i syfte att undgå betalning. Det har visat sig svårt att i sådana fall genom exekutiva åtgärder – i sista hand konkurs – nå tillfredsställande resultat. Dessa förhållanden synes i viss utsträckning bero på att de resurser som behövs för att göra utredning och vidta åtgärder ofta inte står till förfogande vare sig hos indrivningsmyndighet eller konkursförvaltare.

Förutom bedömning av konkursrättslig och affärsjuridisk art ställs förvaltaren i konkurser, särskilt avseende större företag, inför avgöranden som kräver företagsekonomisk insikt och erfarenhet. Så torde vara fallet vid utredning om redovisningens tillförlitlighet och tidpunkterna för företagets obestånd och betalningsinställelse samt för att kunna upprätta konkursboupptecknin och bedöma ekonomiska transaktioner inom företaget och med andra företag. Kännedom om rörelsens resultatmässiga utveckling efter obestånd och under eventuellt fortsatt drift under konkursen har också betydelse för att denna skall kunna genomföras på ett rationellt sätt.

Även kronofogdemyndigheten har att göra bedömningar av ovannämnda slag, vilka i sista hand avser huruvida gäldenären skall försättas i konkurs. Vad gäller kronofogdemyndighetens tillsyn av konkursförvaltningen har RRV utgått från att denna, som enligt förslaget även skall avse ändamålsenligheten i förvaltningen, skall innefatta en granskning från företagsekonomisk synpunkt.

Mot bakgrund av vad nu sagts vill RRV framhålla det angelägna i att såväl konkursförvaltare som kronofogdemyndighet har tillräcklig företagsekonomisk kompetens. Enligt verkets mening föreligger behov av särskilda utbildningsinsatser i detta syfte.

RSV: I sitt yttrande över betänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs tillstyrkte verket det s.k. kronofogdemyndighetsalternativet, dvs. att

KFM skulle vara förvaltare i mindre konkurser. Detta skulle enligt verkets mening i de mindre konkurserna tillgodose kraven på ökad samhällelig insyn i konkursförvaltningen och ge möjligheter att ta hänsyn till bl.a. arbetsmarknadspolitiska intressen. På grund av att allmänna intressen i hög grad gör sig gällande vid konkursavveckling ställde sig RSV inte heller främmande för en ordning som innebar att det allmänna tog över förvaltningen även i ordinära konkurser. Goda skäl talade enligt verkets mening för att KFM skulle vara förvaltare i alla konkurser med obegränsad rätt att under förvaltningen anlita juridisk, ekonomisk eller annan sakkunskap.

Kommitténs förslag innebär att det allmännas intressen i princip tillgodoses på ett, jämfört med RSV:s ovan relaterade tanke, godtagbart sätt med hänsyn till att tidigare förslag av andra skäl inte ansetts böra genomföras. Därtill kommer att kommittéförslaget behandlar förvaltningsfrågorna i både ordinära och mindre konkurser vilket enligt verkets mening är en fördel. Det kan dock i viss mån beklagas att systemet med s.k. fattigkonkurser inte avskaffades redan den 1 april 1977 vilket föreslogs i prop. 1975/76:210 och det är därför dess angelägnare att frågan nu åter tas upp. RSV finner således att det allmännas intressen blir i princip tillgodosedda och verket tillstyrker därför att tillsynen över förvaltningen läggs på ett allmänt organ, KFM, samt att ett allmänt ombud kan förordnas i företagskonkurser med uppgift att verka för att arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska intressen beaktas.

RSV vill betona angelägenheten av att den föreslagna reformen av konkursförfarandet snarast genomförs, främst med hänsyn till det under senare år påvisade ökade missbruket av konkursinstitut.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad:[1] Genom det i betänkandet framlagda förslaget till ändring i konkurslagen torde åsyftad modernisering uppnås i stort. Dock torde tillsynen kunna effektiviseras ytterligare utan att förvaltningens effektivitet hämmas. Konkursförfarandet torde även, som ett led i samhällets åtgärder mot ekonomisk brottslighet, kunna i högre grad utnyttjas för utredning rörande sådan brottslighet utan att konkurskostnaderna ökar nämnvärt eller att konkursens huvudsyfte, att åstadkomma en avveckling av konkursboet under hänsynstagande till alla borgenärers intresse, förbises.

Kronofogdemyndigheten i Umeå: Förslaget tillstyrkes (vad gäller ordinära konkurser) i sin helhet. Kronofogdemyndigheten vill särskilt framhålla vikten av att erforderlig utbildning tillhandahålles dem som kommer att syssla med konkurser och konkursförvaltning inom exekutionsväsendets ram.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: Kronofogdemyndigheten vill avslutningsvis framhålla, att kommitténs förslag med hänsyn till dess

[1] Ett av kronofogdeföreningen bifogat yttrande från föreningens sydsvenska lokalavdelning överensstämmer i allt väsentligt med kronofogdemyndighetens i Kristianstad yttrande.

direktiv är i stort mycket väl underbyggt. Myndigheten har inte några väsentliga erinringar beträffande förslagets detaljer.

Kommerskollegium: Kollegiet delar utredningens uppfattning beträffande behovet av ett mindre formbundet förfarande vid konkursförvaltning som medger en snabb och rationell avveckling. Vidare synes det angeläget att arbetsmarknadspolitiska intressen beaktas och att arbetstagare hos gäldenären ges rätt till samråd och information i frågor som är väsentliga för dem.

Statens industriverk: Industriverket ansluter sig i stort till de förslag som framförs i betänkandet, men vill rörande tillsynen över konkursförvaltaren anföra en avvikande mening.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Statsverket har ofta stora fordringar avseende bl.a. skatter, allmänna avgifter, garantilån och andra ekonomiska stödåtgärder att bevaka i ett stort antal konkurser. Länsstyrelsen har därför i tidigare avgivet yttrande angående föreslagna ändringar i konkurslagen framfört, att det är synnerligen angeläget att det allmännas intressen vid en revision av konkurslagstiftningen bättre tillgodoses än vad som för närvarande är fallet. Det nu framlagda förslaget har en rad avgörande förtjänster i detta avseende och innebär i stora delar väsentliga ändringar till det bättre.

Länsstyrelsen i Kalmar län:[2] Länsstyrelsen konstaterar i likhet med kommittén att avvecklingstiden i åtskilliga konkurser är betydligt längre än redovisade 21 månader. Länsstyrelsen delar alltså den uppfattningen som kommit till uttryck att man bör försöka åstadkomma ett enklare och mera flexibelt konkursförfarande än det nuvarande.

Kommittén föreslår vidare att när arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen berörs skall det allmänna beredas möjlighet medverka under förvaltningen. Länsstyrelsen finner – – – detta synnerligen angeläget.

LO-distriktet i sydöstra Sverige: Vi anser att det därför borde vara en av de främsta uppgifterna för lagstiftarna, på det område utredningen avser, att sätta effektivt stopp för sådana möjligheter. Inte minst med hänsyn till alla kända fakta om förmögenhetsbrott, som förekommer med hjälp av konkurser och bolagsbildningar. Ökningen av statens utgifter för förmånsberättigade personalkostnader i konkursföretag, där återvinningen blir ringa eller mycket ringa, är ytterligare ett skäl för skärpning.

Den statliga lönegarantin är så värdefull för löntagarna att det måste anses som ett mycket angeläget mål för löntagarna och deras organisationer, såväl som samhället, att man i tid sätter stopp för allt som kan

[2] Länsstyrelsen har till sitt yttrande bifogat en promemoria upprättad 1977–01–28 inom länsstyrelsen avseende kronofogdemyndighetens och skatteavdelningens roll i uppföljning av företag som erhållit statligt stöd m.m.

hänföras till missbruk. Då krävs det klara och otvetydiga formuleringar i all lagtext som har med dessa förmåner att göra. Av den anledningen bör det formuleras lagtexter i dessa frågor så det blir begripligt för alla. Det är ju nämligen, trots den för oss fördelaktiga lönegarantin, ändå löntagarna som oftast får sitta emellan i samband med konkurser och företagsnedläggningar genom otrygghet och arbetslöshet som följer därav.

Det gäller därför inte bara att "få komma till tals i viktiga angelägenheter" utan också att få möjlighet avslöja fakta och påverka de beslut som därefter skall tas av den eller de som tillsatts att utreda och förvalta konkursboet.

Därvid är det viktigt att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen noga beaktas i anknytning till de rättigheter de anställda har enligt trygghetslagarna och Medbestämmandelagen. Detta har beaktats i utredningen men borde ha uttalats i klarare text. Lagen om anställningsskydd och Medbestämmandelagen skall gälla i alla led, från konkursdrabbat företag till ev. annat företag som tar över verksamheten eller till konkursförvaltning, som viss tid driver företaget tills verksamheten helt nedlagts. I det skede som åtgärder vidtas för att i någon form helt eller delvis fortsätta någon form av verksamhet borde det finnas någon effektivare metod för att stoppa gäldenärs fortsättning av verksamheten i annan firma, eller som enskild företagare. I föreslagen lagtext – – – uttryckes t.ex. möjligheten för rätten och/eller konkursdomaren, om särskilda skäl föreligger, att vidta vissa frihetsinskränkande åtgärder mot gäldenär. Här borde även frågan om konkurskarantän komma in i bilden så att en gäldenär ej skall kunna fortsätta verksamheten i annat firma- eller bolagsnamn omgående eller en kort tid efter ingiven och beviljad konkursansökan. Med maskiner, verktyg och annat, vilket "överlåtits" till annan firma eller annat bolag med i stort sett samma ägare, som i det företag som begärts eller försatts i konkurs. Vi menar med detta att en spärr för fortsatt verksamhet för gäldenären i det skedet är lika viktig som andra frihetsinskränkande åtgärder.

Den enskilda löntagaren samt samhället måste få ett bättre skydd mot företag, som med rena spekulativa åtgärder ge sig själv vinning på löntagarnas och samhällets bekostnad.

Utredningen om säkerhetsåtgärder m.m. i skatteprocessen (USS): Kommittén har med hänsyn till föreliggande omständigheter – det handlar här om förslag till delreformer av ett lagkomplex som företer åtskilliga brister från både materiella och tekniska synpunkter – åstadkommit en i huvudsak väl avvägd helhetslösning av de problem som sedan länge förelegat i fråga om konkursförvaltningen. Inte minst det förhållandet att förslaget skiljer klart mellan den egentliga förvaltningen, tillsynen över denna och den dömande verksamheten utgör en påtaglig förbättring av gällande rätt.

Advokatsamfundet: Samfundet har i sina ställningstaganden tagit fasta på att ändamålet med en fortsatt reformering av konkurslagstiftningen bör vara att främja en effektiv och ändamålsenlig avveckling av konkurserna under särskilt beaktande av berörda borgenärers intresse av bästa möjliga ekonomiska utfall. Härav följer bl.a. att snabbhet bör eftersträvas, dock inte på bekostnad av ett ogynnsamt resultat för borgenärskollektivet eller för förmånsberättigad borgenär. Vidare har samfundet vid sin bedömning av förslaget fäst särskilt avseende vid uttalandet i de grundläggande direktiven av den 4 juni 1971 att översynen bör inriktas på sådana frågor där det finns ett påtagligt reformbehov.

Med dessa angivna utgångspunkter har samfundet den inställningen att välgrundad anledning föreligger för den föreslagna reformeringen av ordningen för utseende av konkursförvaltare och handläggningen av mindre konkurser men att förslaget i vad avser tillsyn i konkurs och formerna för inflytande och insyn i fråga om förvaltningsåtgärderna från arbetstagarorganisationer, arbetstagare och borgenärer i väsentliga avseenden inte är förenligt med vad som ovan sagts om ändamålet med reformen.

Domareförbundet: I sitt yttrande den 10 juni 1974 över konkurslagskommitténs förra betänkande "Förenklad konkurs m.m." (SOU 1974:6) framförde förbundet åtskilliga kritiska synpunkter på detta förslag. Dessa synpunkter har i väsentlig mån tillgodosetts i det nu föreliggande förslaget, men i den mån så icke skett vidhåller förbundet sin kritik utan att ånyo upprepa denna. Förbundet vill dock understryka vad förbundet i det förra yttrandet uttalade, att det gäller att tillskapa ett konkursförfarande som är så förenklat i förhållande till det nuvarande att verkliga vinster uppstår för samhället och den enskilde. Det kan ifrågasättas om så verkligen skett i det nu remitterade förslaget.

Enligt kommitténs förslag delas de olika funktionerna i en konkurs bättre än hittills på olika organ. Förvaltning och tillsyn behandlas utförligt i kapitel 2 i betänkandet, medan övriga funktioner inte får en samlad framställning. Förbundet anser att funktionsuppdelningen är riktig och tillstyrker, med de erinringar som görs i det följande, de föreslagna ändringarna i konkurslagstiftningen.

Kronofogdeföreningen: Föreningen Sveriges kronofogdar finner att konkurslagskommitténs förslag i stort kan betecknas som relativt väl underbyggt med hänsyn till de särskilda direktiv kommittén måst beakta. Föreningen har emellertid väsentliga erinringar mot förslagets huvudlinjer och även i vissa detaljfrågor.

Staten har genom utvecklingen under de senaste decennierna fått ett berättigat krav på direkt styrning av förvaltningen i de flesta konkurser. Detta krav motiveras inte bara av att staten fått en alltmera dominant ställning som skatteborgenär. De olika statliga organens betydande

insatser genom lån och bidrag till företag av någon betydenhet medför också att det allmänna måste få full insyn i flertalet företagskonkurser. Vidare kan åberopas det sysselsättningspolitiska ansvar som åvilar bl.a. länsstyrelserna. Staten har t.ex. också iklätt sig ett vittgående ansvar att i konkurs betala arbetstagarnas lönefordringar. Konkursförvaltning bör därför vara att betrakta som ett ansvarsområde för staten. Föreningen anser sig ha skäl att vidhålla den uppfattning, som uttalats i yttrande 1974–06–20 över betänkandet "Förenklad konkurs m.m." (SOU 1974:6) att KFM bör vara förvaltningsorgan i alla konkurser med rätt och plikt att i ordinär konkurs anlita skickliga advokater att utföra förvaltningsåtgärder som fordrar särskild sakkunskap.

Föreningen kan inte godta den konstruktion av "jäv" mot KFM som byggts upp i direktiven. Det kan inte ens teoretiskt ligga något betänkligt i att KFM är på en gång företrädare för staten som skatteborgenär och förvaltare. Konkursdomstolen utövar kontroll över att handläggningen sker i enlighet med lagbestämmelserna och i övrigt på ett objektivt riktigt sätt. Väsentligt är att den kronofogdepersonal, som skulle få utöva förvaltningsuppgifterna, är underkastade tjänstemannaansvar. Övriga borgenärer och konkursgäldenärerna måste antas fortlöpande informera sig om förvaltningens gång och kan påtala fel hos t.ex. konkursdomaren. I ett system med KFM som förvaltare borde RSV kunna tilläggas föreskrifts- och kontrollverksamhet. Det bör också framhållas, att en ordning med KFM som förvaltare ur "jävssynpunkt" måste vara bättre än att som nu utse två advokater i samma ort som förvaltare respektive rättens ombudsman. Det har f.ö. ansetts tillåtligt att på andra rättsområden tillåta myndighet att utöva en dubbelfunktion. Så t.ex. har det veterligen inte framkommit någon sakligt underbyggd kritik mot att en åklagare i sin egenskap av förundersökningsledare tillvaratar kravet på opartiskhet under brottsutredningen och själv utför statens talan inför domstol i samma brottmålsprocess.

Vad som mycket starkt talar för KFM som konkursförvaltare är att myndigheten redan förfogar över den nödvändiga utredningsapparaten och har en organisation, som med små personalförstärkningar kan anpassas till konkursförvaltning. De mindre tillgångar, som kan finnas i det stora flertalet konkurser, skulle med utnyttjande av KFM:s resurser snabbt kunna realiseras. Kostnaderna för konkurshandläggningen skulle i regel bli närmast obetydliga. Handläggningstiderna skulle avsevärt kunna nedbringas. Detta måste uppenbarligen vara till fördel för både gäldenärer och borgenärer.

Det bör särskilt framhållas att KFM ofta före konkursutbrottet tagit fram en noggrann utredning som underlag för prövning om återvinningstalan bör anställas. Det skulle många gånger leda till ett smidigt och rationellt samt "vinstgivande" förfarande, om KFM som förvaltare kunde bygga vidare på de undersökningar, som gjorts under indrivningsarbetet och bl.a. snabbt kunna vidta erforderliga processuella åtgärder.

Det har ofta påtalats och genom olika utredningar givits belägg för att en omfattande s.k. skatteflykt förekommer, särskilt vad gäller företagarskatter. Taxerings- och uppbördssystemet i fråga om inkomstskatt och förmögenhetsskatt ger f.ö. gott utrymme för obehöriga transaktioner, eftersom indrivning av kvarstående skatt enligt gällande system inte som regel får verkställas förrän cirka två år förflutit från inkomstförvärvet. Det kan nämnas att under åren 1970–76 omkring 4.265 mkr kvarstående skatt restförts samt att av detta belopp inte mindre än 1.100 mkr måst avskrivas. Tillkommande skatt, som vanligen påförs efter revision eller annan granskning, har under åren 1970–74 restförts med omkring 330 mkr, varav 75 mkr skrivits av. Det bör även omtalas att särskilt uppdebiterad A-skatt, dvs. sådana arbetstagarskatter som arbetsgivaren underlåtit att inbetala, under åren 1970–76 restförts hos KFM med ett belopp om cirka 1.140 mkr. Hittills har av denna summa avskrivits 395 mkr. Mervärdeskatt har under samma tidsperiod restförts med omkring 1.565 mkr, av vilket belopp 450 mkr avskrivits. Under de nämnda åren har s.k. ATP-avgifter restförts med 2.175 mkr och av denna summa har 500 mkr måst avskrivas. Det föreligger enligt föreningens mening starka skäl att anta, att en effektivare konkursförvaltning med KFM som styrande konkursorgan, kommer att leda till vinster genom att en inte obetydlig del av de skatte- och avgiftsbelopp, som nu skrivs av, kan återvinnas till staten.

Föreningen vill framhålla att det bör prövas, om KFM bör tilläggas uppgiften som konkursförvaltare. I allt fall synes det uppenbart att KFM måste få utöva tillsynsfunktionen.

Sparbanksföreningen: Kommittén har såsom främsta brister med nuvarande system angivit att konkursavveckling ofta inte sker så snabbt och rationellt som är önskvärt. Den uttalade målsättningen inför förslaget har varit att göra förvaltningen mindre formbunden, samtidigt som man eftersträvat en effektivare tillsyn över förvaltningen. Icke minst utifrån den borgenärssituation banker ofta befinner sig i vid ordinära konkurser delar föreningen denna grundsyn. De invändningar som kan resas från borgenärssynpunkt torde oftast ha med förvaltningstidens längd och konkurskostnaderna att göra. Mot denna bakgrund är det enligt föreningens mening lämpligt och riktigt att förvaltningen avformaliseras och att konkursförvaltningen ges ökad självständighet och handlingskraft på det sätt kommittén föreslagit. Detsamma gäller den föreslagna ordningen enligt vilken förvaltarna skall utses av konkursdomaren och viss omfördelning ske av förvaltningens och tillsynsfunktionens uppgifter. Föreningen tillstyrker därför förslaget i dessa delar.

Finansieringsföretagens förening: I betänkandet anges på sid 13 att ett mindre formbundet förfarande som medger en snabb och rationell avveckling eftersträvas. Föreningen utgår ifrån att därvid skall beaktas att borgenärerna erhåller bästa möjliga ekonomiska utfall samt att den av kommit-

tén angivna målsättningen ej skall ske på bekostnad av ett sämre ekonomiskt resultat.

LO: Enligt LOs mening är det angeläget att en förändring av reglerna för konkursförvaltning och tillsynen över förvaltningen kommer till stånd. De nuvarande reglerna är, speciellt när det gäller fattigkonkurserna, både otidsenliga och otillfredsställande, vilket leder till att de anställda i dag, under konkursens gång, är helt beroende av det sätt på vilket förvaltningen arbetar. LO finner de nu föreslagna förändringarna ägnade att delvis råda bot på dessa missförhållanden. LO ställer sig därför i princip positiv till de redovisade förändringarna.

LO vill – – – avslutningsvis ännu en gång betona vikten av att konkursinstitutet och konkursförvaltning sätts in i ett samhällsövergripande perspektiv där arbetsmarknadsmässiga överväganden får en framskjuten position. Konkursrätten måste därför fortsätta att reformeras.

TCO: Konkurslagskommittén föreslår i sitt betänkande nya regler om konkursförvaltning. Bl.a. föreslås att systemet med s.k. fattigkonkurser avskaffas och ersätts av en ny ordning för handläggning av mindre konkurser. Denna handläggningsform skall dessutom tillämpas i åtskilliga konkurser som nu handläggs i ordinär ordning. Det förenklade förfarandet för mindre konkurser beräknas komma till användning i omkring 80 procent av alla konkurser.

I såväl ordinära som mindre konkurser skall enligt förslaget förvaltningen handhas av en förvaltare. Institutet rättens ombudsman försvinner. Ansvaret för tillsynen över konkursförvaltningen läggs i stället på kronofogdemyndigheten. Den nuvarande uppgiften för rättens ombudsman att försöka uppnå förlikning av tvistiga fordringar anförtros åt konkursdomaren. I företagskonkurser skall vid behov ett allmänt ombud kunna förordnas med uppgift att verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas.

TCO finner de nu redovisade förändringarna i konkurslagstiftningen vara välavvägda och ämnade att underlätta den framtida konkursförvaltningen.

Industriförbundet: Förbundet har tagit del av ett av Svenska Bankföreningen avgivet yttrande över betänkandet. Förbundet vill för egen del instämma i de synpunkter som framförts i Bankföreningens yttrande.

Köpmannaförbundet och *SHIO:* Inledningsvis kan anföras att anledningen till en omarbetning av konkurslagstiftningen i första hand bör vara att åstadkomma en effektiv och ändamålsenlig avveckling av konkurserna, varvid särskilt skall beaktas borgenärernas intresse av bästa möjliga ekonomiska utfall. Härvid bör beaktas att snabbhet skall iakttas vid avveckling av konkurser, vilket dock inte får leda till ett ogynnsamt resultat för borgenärerna.

Svenska företagares riksförbund: Förbundets ändamål är att främja ett

näringsliv byggt på marknadshushållning, fri konkurrens och enskild äganderätt. Genom ett sådant näringsliv tryggas så långt möjligt ett effektivt resursutnyttjande och ett fritt konsumtionsval.

I ett sådant näringsliv måste man acceptera att företag som inte förmår att täcka sina kostnader på sikt måste upphöra med sin verksamhet. I ett stort antal fall sker detta genom konkurs. Under allmänt dåliga konjunkturer, blir antalet konkurser större än eljest. Även väl rustade och väl skötta företag kan då gå över styr.

En konkurs drabbar alla som på ett eller annat sätt är intresserade i företaget, t.ex. ägarna, långivarna, leverantörerna, arbetstagarna samt stat och kommun. De två sist nämnda kategorierna drabbas både som skatteborgenärer och såsom "sociala borgensmän" för sysselsättning och individens trygghet mot nöd.

Konkursen framstår ofta som en brutal process, där intressegrupperna drabbas hårt och där tillgångar med stora värden slumpas bort. Ofta blir ej ens så mycket kvar att kostnaderna för konkursförfarandet täcks. — Denna bild förstärkes utan tvivel av redovisningen i massmedia, där man — helt naturligt — tar vara på de dramatiska momenten i händelseförloppet. Inte minst har detta skett i de fall på senare tid då enstaka företagare figurerat i flera fattigkonkurser efter varandra.

Om den nu skisserade bilden får dominera lagstiftningen, riskerar man enligt Förbundets mening att komma vid sidan av ändamålet med en reformering av konkursinstitutet. Detta ändamål måste vara att främja en effektiv och ändamålsenlig avveckling av konkurserna, under särskilt beaktande av berörda borgenärers intresse av bästa möjliga ekonomiska utfall; hit hör bl.a. att avväga kravet på snabbhet mot kravet på gott resultat för borgenärskollektivet, eller för förmånsberättigad borgenär. Reformen bör inriktas på de punkter där nuvarande organisation fungerar dåligt. På övriga punkter bör lagstiftningen bestå oförändrad.

Förbundet menar att man i debatten måste bortse från den olust som var och en kan känna inför den enskilda konkursen. Konkursinstitutet har ju trots allt ett gott och i en marknadsekonomi ofrånkomligt ändamål. Positivt uttryckt kan ändamålet sägas vara att frigöra de resurser som i sin hittillsvarande organisation inte utnyttjas till produktion av varor eller tjänster som köparna har tillräckligt intresse för. Därmed bereds lättare plats på marknaden för nya eller andra företag som har bättre förmåga att utnyttja resurserna.

Risk för att komma fel vid reformeringen finns enligt Förbundets mening i två hänseenden. Dels kan lagstiftarna frestas att överskatta betydelsen av rent administrativa reformer, dels kan de frestas att skjuta fram någon borgenärsgrupps intressen framför övriga borgenärers. Enligt Förbundets mening har i allt fler fall konkurslagskommittén utsatts för dessa frestelser — och fallit för dem.

Ackordscentralen: Konkurser är i Sverige tämligen vanliga. De är

betydligt flera än i våra nordiska grannländer och i förhållande till antalet företag är mängden konkurser större än i något annat industriland. Detta förhållande är anmärkningsvärt, eftersom de yttre betingelserna inte torde vara nämnvärt sämre i Sverige än annorstädes i västvärlden. En orsak kan vara Sveriges ovanligt liberala näringsfrihetslagstiftning. Företag får etableras utan kontroll och under former där personligt ansvar för dess skulder inte föreligger.

En annan orsak till de många konkurserna i Sverige torde vara att alternativen till konkursformen – likvidation, avveckling under hand eller ackord — utnyttjas endast i begränsad omfattning. Till detta bidrar att lönegarantilagen är tillämplig endast vid konkurs. Saknas pengar till löner exempelvis därför att en oväntad likviditetsbrist uppkommit, bedöms en ackordsuppgörelse vara otänkbar, oaktat detta vore den bästa lösningen för anställda och fordringsägare. Ackordsuppgörelser försvåras också därför att skatter och sociala avgifter är prioriterade och i förmånshänseende placerade före löner.

Mot denna bakgrund får det anses vara mindre angeläget att konkurslagen reformeras än att ändringar görs i lönegarantilagen och förmånsrättslagen i syfte att underlätta uppgörelser utan konkursförfarande.

Ackordscentralen har genom ledamoten i kommittén, direktören Sven Åvall, kunnat fortlöpande följa kommitténs arbete. Ackordscentralen anser, att det framlagda förslaget innefattar förbättringar i väsentliga avseenden och att det kan läggas till grund för en ny lagstiftning på förevarande område. Ackordscentralen menar dock, att kraven på en snabb och rationell konkursförvaltning samt på en effektiv tillsyn blir bättre tillgodosedda om ackordscentralens synpunkter beaktas vid utformningen av lagstiftningen.

Handelskammarförbundet:[3] I betänkandet föreslås nya regler för förvaltning och tillsyn i konkurser. Vidare innehåller betänkandet en överarbetning av ett tidigare förslag till ändringar i reglerna om mindre konkurser samt dessutom vissa nya bestämmelser om konkursgäldenärs skyldigheter. Förbundet vill till en början framhålla att ett uppenbart behov av nya regler för mindre konkurser och vissa förenklingar i reglerna om förvaltning av konkurs har gjort sig gällande. Förslag till förändringar i dessa delar torde därför fylla ett praktiskt behov. Förbundet kan i huvudsak tillstyrka den utformning av förevarande regler som kommittén förordar i betänkandet. Vad emellertid angår reglerna om tillsyn i ordinära konkurser har kommittén enligt förbundets mening inte kunnat påvisa att så betydande nackdelar med nuvarande system föreligger att skäl finns för

[3] Ett av länsstyrelsen i Kalmar län bifogat yttrande från Kalmar läns handelskammare överensstämmer i allt väsentligt med handelskammarförbundets yttrande.

genomgripande förändringar i gällande regler. Även om ett sådant behov av förändrade regler skulle kunna påvisas kan förbundet i vart fall inte tillstyrka kommitténs förslag till reglering av tillsyn i konkurser. Som nedan skall utvecklas synes den av kommittén i förevarande sammanhang förordade lösningen innebära försämringar i förhållande till nu gällande regler i flera betydelsefulla hänseenden.

Företagareföreningarnas förbund: Företagareföreningarnas förbund anser det viktigt att konkursboets avveckling sker med minsta möjliga värdeförsämring och med beaktande av förutsättningarna för en ur sysselsättningssynpunkt angelägen eventuell fortsatt drift. Mot denna bakgrund finner förbundet det väsentligt, att en fortsatt reformering av konkurslagstiftningen tar fasta på att främja en effektiv och ändamålsenlig avveckling av konkurserna.

2 Förvaltningen i ordinära konkurser

2.1 Förvaltares kvalifikationer och tillsättande av förvaltare m.m.

JK: Jag har ingen erinran mot kommitténs utgångspunkt i fråga om valet av förvaltare. Uppgiften bör i de flesta fall anförtros advokat med inriktning på affärsjuridik eller liknande verksamhet. Valet bör emellertid påverkas av konkursens beskaffenhet. Om gäldenären inte är rörelseidkare kan anspråken ställas lägre än eljest. Det är också rimligt att man under en övergångstid inte är alltför inriktad på val av specialister utan öppnar möjlighet till en så småningom utvecklad specialisering. I synnerhet utanför områden runt de största städerna kan följden eljest bli att ingen advokat befinnes lämplig som konkursförvaltare. Detta skulle medföra extra kostnader för förvaltningen men framför allt skulle det på sikt kunna leda till en utarmning av landsbygdens tillgång på advokater.

Överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt: Det är angeläget från åklagarsynpunkt att höga krav ställs på den som utses till förvaltare i konkurs. Med beaktande av de nya kvalifikations- och behörighetskraven kan förvaltaren ges större befogenheter och därigenom möjligheter att åstadkomma en säkrare konkursutredning.

Förvaltarens — enligt kommittébetänkandet — omfattande befogenheter, hans övriga skyldigheter, formen för hans tillsättande och det intresse som samhället har av konkursförvaltningen ger konkursförvaltarens ställning och verksamhet en officiell prägel. Med hänsyn härtill bör det klarare redovisas i vilka avseenden hans åtgärder bör betraktas som myndighetsutövning.

Göta hovrätt: Hovrätten vill emellertid starkt ifrågasätta om inte de kvalifikationskrav utredningen uppställer leder för långt. Flertalet konkurser är inte mer komplicerade än att de allmänpraktiserande jurister

som nu anses lämpliga som konkursförvaltare även i framtiden skulle kunna anlitas. Konkursdomarens självständiga prövningsrätt torde innebära tillräcklig garanti för att endast kvalificerade personer erhåller förvaltaruppdrag. Även om förvaltaren enligt nu föreliggande förslag föreslås få vidgade befogenheter finner hovrätten ej skäl frångå sin tidigare ståndpunkt i denna fråga. Härtill kommer svårigheterna att i det aktuella fallet avgöra huruvida viss advokats verksamhet har speciell inriktning på affärsjuridik.

Hovrättspresidenten Åqvist, hovrättslagmannen Larsson och *adj. ledamoten Palmér:* Vi delar kommitténs uppfattning att förvaltaren i ordinära konkurser regelmässigt bör ha speciell inriktning på affärsjuridik. Härigenom skapas förutsättningar för att ge förvaltaren en mer självständig ställning.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Hovrätten ansluter sig till förslagen om de kvalifikations- och behörighetskrav som skall gälla i fråga om en konkursförvaltare. Likaså biträder hovrätten de föreslagna reglerna för utseende av förvaltare. Hovrätten vill här endast framhålla att konkursdomaren vid utseende av förvaltare ej bör känna sig bunden av gäldenärens eget förslag.

Göteborgs tingsrätt: Enligt tingsrättens mening bör förvaltningen anförtros huvudsakligen åt kvalificerade advokater. Tingsrätten finner väsentligt att konkursdomaren är obunden av borgenärsintressen vid val av förvaltare. Att förvaltare fyller högt ställda krav är av avgörande betydelse för förvaltningens effektivitet och snabbhet. För Göteborgs tingsrätts del torde det inte föreligga några problem att rekrytera krafter som fyller de av kommittén angivna kraven.

Tingsrätten instämmer i de synpunkter departementschefen utvecklar i propositionen på sid. 181–186. Den förändring i rättsläget som avses komma till stånd avspeglas emellertid inte i den föreslagna lagtexten, vilken närmast för tanken till de krav som för närvarande ställs på en konkursförvaltare. För att markera förändringen i rättsläget borde paragrafen i stället lyda "Konkursförvaltare skall ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver samt åtnjuta borgenärernas förtroende. Han skall även i övrigt ha förutsättningar att fullgöra sådant uppdrag. Den som är anställd vid domstol får ej vara förvaltare". Första punkten i den första meningen syftar då på förvaltarens personliga kvalifikationer och den andra meningen närmast på honom till buds stående resurser i fråga om bokföring m.m.

Kronofogdemyndigheten får i sin egenskap av tillsynsorgan många löpande kontakter med konkursförvaltarna under själva konkursförvaltningen och torde få god inblick i hur dessa sköter sina uppdrag och deras lämplighet för uppgiften. Kronofogdemyndigheten borde därför, som kommittén anfört, kunna ge konkursdomaren värdefulla synpunkter vid förvaltarvalet. Om någon föreslås till förvaltare i konkursansökan och

konkursdomaren inte vet att denne fyller kvalifikationskraven, bör konkursdomaren samråda med kronofogdemyndigheten. Det kan vara känsligt både för konkursdomaren och den det gäller om konkursdomaren förbigår viss föreslagen förvaltare exempelvis då denne i och för sig inte är olämplig, men annan skulle vara bättre. Det vore en fördel om det redan före ikraftträdandet stod klart vilka som kan förordnas till förvaltare. Konkursdomaren kan göra en förfrågan hos tänkbara förvaltare om vilka som har intresse av förvaltaruppdrag och efter prövning av kvalifikationerna i samråd med advokatsamfundets lokala organ och tillsynsorganet välja ett relativt fåtal på vilka i princip samtliga uppdrag sedan fördelas. Alla som inte blivit utvalda blir helt uteslutna från förvaltaruppdrag genom ett beslut som är helt informellt och inte kan överklagas. Detta kan anses mindre tillfredsställande. En annan lösning är att överlåta någon form av auktorisation för förvaltaruppdrag till advokatsamfundet.

I allmänhet utses interimsförvaltaren till förvaltare vid det första borgenärssammanträdet. I praktiken sker alltså valet av den som kommer att bli förvaltare konkursen igenom vid utseendet av interimsförvaltare. Det är därför viktigare att konkursdomaren samråder med tillsynsmyndigheten redan vid förordnande av interimsförvaltare än vid förordnande av slutlig förvaltare.

Borås tingsrätt: Mot förslaget om att skärpta kvalifikationskrav skall ställas på förvaltare och att förvaltare alltid skall tillsättas av konkursdomaren har tingsrätten i och för sig inget att erinra. Tingsrätten vill dock påpeka att det på mindre orter kan vara svårt att finna någon som uppfyller de nya kraven. I sådant fall bör man kunna anlita t.ex. en allmänpraktiserande advokat från orten. Att behöva utse en advokat från annan ort kan göra konkursförvaltningen onödigt tungrodd.

Västerås tingsrätt: Tingsrätten delar kommitténs uppfattning att större krav bör ställas på förvaltarens kvalifikationer. Förslaget innebär att i allmänhet advokater som är specialiserade på konkursförvaltning skall förordnas till förvaltare. Ett sådant system tillämpas redan vid tingsrätten. Sedan några år har tingsrätten sålunda koncentrerat förvaltaruppdragen till två advokatbyråer. Erfarenheterna härav är goda. Av stor betydelse är att vid de anlitade byråerna arbetas in rutiner för skötseln av de löpande göromålen i förvaltningen. En koncentration av förvaltaruppdragen torde skapa förutsättningar för förvaltaren att bygga upp en för sådana rutiner lämplig kontorsorganisation.

Med det föreslagna systemet får särskilt uppmärksammas frågan om rekrytering av nya förvaltare. I viss mån torde behovet av rekrytering tillgodoses genom att advokatbyrå som anlitas för konkursförvaltning själv anställer jurister att biträda i förvaltningen. Som ett naturligt led i nyrekryteringen bör vidare allmänpraktiserande jurist, utan särskild erfarenhet av konkursfrågor, anlitas i vissa mindre konkurser. Som kommittén framhåller bör detta dock gälla endast beträffande sådana konkurser där till-

gångarna kan antas inte räcka till betalning av konkurskostnaderna.

En koncentration av förvaltaruppdragen bör naturligen medföra att de advokater som i allmänhet kommer att anlitas som förvaltare i mindre utsträckning än andra advokater ges annat offentligt uppdrag.

I fråga om lagtextens utformning (44 §) kan sägas att den ej ger tillräckligt uttryck för den av kommittén åsyftade sakliga ändringen av förvaltarkvalifikationerna. Tingsrätten utgår emellertid från att i vart fall motivtexten blir så fullständig att innebörden av lagtexten framstår som klar.

Tingsrätten tillstyrker förslaget att förvaltare skall utses av konkursdomaren.

RPS: Det är angeläget att kommitténs krav att såsom konkursförvaltare regelmässigt skall utnyttjas specialister också i realiteten blir uppfyllt.

Umeå tingsrätt: Tingsrätten ansluter sig till förslaget i fråga om ordningen för utseende av förvaltare och de kvalifikationskrav som bör uppställas.

RSV: Genom förslaget fråntas borgenärerna rätten att välja förvaltare. I stället läggs valet av förvaltare på konkursdomaren. Borgenärernas möjlighet att påverka personvalet tillgodoses genom föreskriften att konkursdomaren vid första borgenärssammanträdet skall höra närvarande borgenärer.

Enligt RSVs mening borde man även kunna underlåta att inhämta "närvarande borgenärs" synpunkter på förvaltarvalet. Konkursdomaren har att fästa vikt vid borgenärernas synpunkter på förvaltarvalet. Emellertid kommer han då påtagligen i ett visst dilemma eftersom han samtidigt skall verka för att den av honom utsedde interimsförvaltaren också blir slutlig förvaltare. Man undviker denna besvärlighet om borgenärernas synpunkter på personvalet endast anses vara av underordnad betydelse. Förvaltarnas kompetens skall ju enligt förslaget vara ställd utom allt tvivel. Det har sagts att borgenärernas synpunkter på personvalet skulle ge konkursdomaren säkrare underlag för dennes ställningstagande (lämplighetsbedömningen) men även denna omständighet torde ha ringa betydelse på grund av de skärpta kraven på förvaltarens kompetens. Konkursdomarens och tillsynsmyndighetens kännedom om presumtiv förvaltares kvalifikationer och lämplighet för förvaltaruppdrag kommer att bli så goda att detta garanterar att tillräckligt underlag finns för konkursdomarens prövning utan att borgenärernas synpunkter behöver inhämtas. RSV vill också erinra om borgenärernas möjligheter att överklaga förvaltarvalet (210 §), få ytterligare förvaltare utsedd (47 §) samt att få granskningsman förordnad (43 §). Med den av RSV föreslagna ordningen kan institutet interimsförvaltare avskaffas.

Under dessa förutsättningar anser RSV också att det bör övervägas om första borgenärssammanträdet längre fyller någon funktion i förfarandet. Dess funktion är i dag huvudsakligen att möjliggöra valet av förvaltare. Därutöver skall konkursgäldenären, om inte laga förfall möter, vara när-

varande vid detta tillfälle och avlägga bouppteckningsed.

Enligt RSV kan bouppteckningseden (91 §) väl avläggas utan anknytning till ett första borgenärssammanträde. Borgenärernas möjlighet att närvara när eden avläggs behöver självfallet inte inskränkas. Att första borgenärssammanträdet utmönstras torde enligt verkets mening inte innebära någon nackdel. RSV erinrar om att lagutskottet uttalat önskemål om att förfarandet vid de båda konkursformerna bör bli så enhetligt som möjligt.

Kronofogdemyndigheten i Göteborg: KFM har inget att invända mot att advokater som är specialiserade på konkurser förordnas till förvaltare i både ordinära och mindre konkurser. Inte minst ur utbildningssynpunkt är det viktigt att den unge advokaten får börja med enklare konkurser för att så småningom ge sig i kast med mera krävande uppgifter.

KFM vill också framhålla det lämpliga i förslaget att det blir konkursdomaren som utser förvaltare. Detta ökar förutsättningarna för en opartisk förvaltning. Det nuvarande systemet med möjlighet att insamla fullmakter för att behärska förvaltarvalet leder ibland till mindre lämpliga arrangemang.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: Det torde vara av grundläggande betydelse för tillsynsorganets möjligheter att fullgöra sina uppgifter, att övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och i överensstämmelse med konkurslagen samt arbets- och skattelagstiftning och dess möjlighet att göra detta smidigt och rationellt, att samarbetet mellan tillsynsorganet och konkursförvaltaren fungerar tillfredsställande och att dessa organ har ingående ömsesidig kännedom om varandra och om i väsentliga avseenden gemensamma lokala förhållanden. För att tillsynsorganet skall kunna fullgöra sina uppgifter tillfredsställande torde fordras ett verkligt inflytande på tillsättningarna av förvaltare och frågan vilken tillsynsmyndighet som skall handha tillsynen. Konkursdomaren torde böra höra tillsynsmyndigheten redan vid tillsättningen av förvaltare enligt 45 § i föreslagen lydelse. Förvaltare torde inte i någon av tillsättningssituationerna böra kunna tillsättas mot tillsynsmyndighetens avstyrkande om tillräcklig grund för avstyrkande anföres.

Kronofogdemyndigheten i Västervik: I 208 § föreslås domarjäv för tjänsteman hos tillsynsmyndigheten. Däremot har ej föreslagits sådant jäv för konkursförvaltare. Detta är uppenbarligen en stor brist, som är ägnad att allvarligt minska förtroendet för förvaltningen. Anledningen till att sådant jäv ej behöver föreligga för förvaltare har ej förklarats.

Införande av domarjäv för förvaltare får anses vara ett oeftergivligt renlighetskrav och nödvändigt för att uppnå en objektiv och opartisk konkursförvaltning. Frågan har ingående diskuterats i SOU 1974:6.

Frågan om ställande av säkerhet för omhänderhavda medel och den

skada som kan drabba borgenär vid fel eller försummelse av förvaltare synes ej ha lösts av utredningen. Detta bör kunna ske genom föreskrift om ansvarsförsäkring.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Förvaltarens kvalifikationer behandlas på ett flertal ställen. Det betonas dels att han bör ha en utpräglat affärsjuridisk inriktning dels ock att han bör förfoga över en tillräckligt stor och effektiv kontorsorganisation. Allmänpraktiserande advokater skall komma i fråga endast betr de konkurser som i dag kallas "fattigkonkurser".

När kommittén föreslår KFM som tillsynsorgan nämns som en fördel dessas lokala anknytning. Samma överväganden bör göras betr förvaltarvalet. I stora delar av landet finns endast allmänpraktiserande advokater. Det kan förutses uppstå svårigheter för tillsynsmyndigheten om förvaltningen handhas av advokat utanför KFM:s centralort.

Det bör övervägas om inte allmänpraktiserande advokat bör kunna förordnas, i vart fall i alla mindre konkurser.

Förvaltaruppdragen skall dock inte få cirkulera mellan olika byråer. I det stora flertalet kronofogdedistrikt i landet överstiger antalet konkurser per år inte 30. För att uppnå erforderlig kompetens på området bör förvaltaruppdragen koncentreras till någon eller några få advokater.

Det sagda skall ses jämväl mot bakgrunden av att RSV kan förväntas få i uppdrag att förmedla viss utbildning även gentemot förvaltare. Möjligheten att genomföra en sådan ökar ju mer kretsen av förvaltare begränsas — effektiviteten och enhetligheten till fromma.

I inledningsskedet bör dock inte kraven ställas för högt på förvaltarnas kvalifikationer när det gäller mindre konkurs. Detta för att möjliggöra en mer eller mindre fast uppbyggnad av förvaltarskapet.

Det måste betonas vad kommittén sagt om att konkursdomaren bör samråda med tillsynsmyndigheten inför utseendet av interimsförvaltare. Skyldighet att höra denna myndighet har fastlagts endast före förordnande av slutlig förvaltare. Normalt skall förvaltningen handhas av en och samma advokat under hela konkursen. Skulle till interimsförvaltare utses advokat, som tillsynsmyndigheten finner olämplig för uppdraget, ligger det nära till hands att man drar sig för att få denne utbytt vid val av slutlig.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: Kommitténs förslag att i tillgångskonkurser endast dokumenterat skickliga advokater skall få handha förvaltningen är mycket välmotiverat. Erfarenheten visar, att långt ifrån alla allmänpraktiserande advokater och andra jurister är lämpliga som konkursförvaltare. Det är många gånger påkallat att en skicklig advokat bosatt på annan ort än konkursgäldenären, förordnas att vara förvaltare. Om förvaltningen sköts på ett ändamålsenligt sätt görs så stora vinster, att den ökade kostnaden för förvaltarens resor mm blir försumbar i det stora hela. Kronofogdemyndigheten skulle för sin del gärna se att advokatsam-

fundet medverkade till en undersökning om vilka ledamöter som kunde tänkas ifrågakomma som förvaltare i framtiden.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: I yttrande över konkurslagskommitténs tidigare betänkande "Förenklad konkurs m.m." (SOU 1974:6) har länsstyrelsen anslutit sig till förslaget att konkursdomaren även skall utse slutlig förvaltare. Länsstyrelsen finner det tillfredsställande att kommittén i nu framlagda förslag vidhåller denna ordning.

Enligt 46 § skall konkursdomaren förordna slutlig förvaltare i konkurs efter det att tillsynsmyndigheten hörts. I flertalet konkurser förordnas för närvarande interimsförvaltare att även vara slutlig förvaltare i konkursen. Enligt kommitténs förslag åligger det även interimsförvaltaren att i viktigare frågor angående konkursboets förvaltning höra tillsynsmyndigheten. Enligt länsstyrelsens uppfattning bör därför konkursdomaren, när omständigheterna medger det, inhämta tillsynsmyndighetens yttrande även innan interimsförvaltare förordnas. En sådan ordning anser länsstyrelsen vara ägnad att underlätta tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter såväl vid förordnande av slutlig förvaltare som i samband med övriga av kommittén föreslagna arbetsuppgifter.

Kommitténs förslag beträffande kvalifikation och behörighet för konkursförvaltare överensstämmer med tidigare i proposition 1975/76:210 framlagt förslag. Kvalifikationskraven är allmänt hållna och anger endast att konkursförvaltare skall ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget. Av propositionen framgår att uppdraget i första hand skall tilldelas advokater eller andra jurister, som är specialinriktade på affärsjuridik och ha särskild erfarenhet av konkursfrågor.

Länsstyrelsen har i yttrande över kommitténs betänkande "Förenklad konkurs m.m." påpekat att specialister på konkurslagstiftningens område oftast inte finns att tillgå på mindre orter. Mot bakgrund av att förvaltning av samtliga konkurser enligt förslaget skall stå under tillsyn av samma myndighet och att även förvaltaren enligt 52 § i kommitténs lagförslag får tillkalla sakkunnigt biträde torde enligt länsstyrelsens uppfattning hinder ej föreligga för andra lämpliga personer att erhålla förvaltaruppdrag i vart fall i ordinära konkurser av enklare beskaffenhet. Därigenom torde möjlighet finnas att i många konkurser minska kostnaderna för förvaltningen, bl.a. på så sätt att konkursboet inte behöver belastas med dyra reseersättningar. Med hänsyn till den föreslagna lagtextens utformning (44 §) torde det vara tillfyllest med ett dylikt påpekande i motiven.

Länsstyrelsen i Kalmar län: Länsstyrelsen har inget att invända mot förslaget men vill framhålla att vid mycket stora företags konkurser räcker måhända inte en förvaltare som är lagfaren. Branschkunnig sakkunskap kommer sällan till användning för avveckling trots den avsevärt lägre kostnaden härför i många fall. Länsstyrelsen är därför av den uppfattningen att om mer än en förvaltare skall utses bör någon besitta nödig

branschkännedom. Frågan kan komma att få än större aktualitet i och med den alltmer ökade internationella handeln.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Länsstyrelsen har i sitt yttrande över konkurslagskommitténs betänkande Förenklad konkurs m.m. (SOU 1974:6) tillstyrkt – – – reglerna om konkursförvaltares kvalifikationer i ordinär konkurs. Länsstyrelsen hänvisar till detta yttrande – – –.

USS: USS vill för sin del ifrågasätta om inte kommitténs förslag att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsorgan i alla konkurser medför att även personer med ekonomisk utbildning — t.ex. auktoriserade eller på annat sätt godkända revisorer — bör kunna utses som konkursförvaltare i betydligt större utsträckning än vad som den tidigare propositionen och regeringens tilläggsdirektiv ger vid handen. De kompetenskrav som ställs på kronofogdarna samt möjligheterna att förordna medförvaltare och anlita sakkunnigt biträde borgar för att tillräcklig juridisk sakkunskap ändå kan tillföras konkursförvaltningen. Till detta kommer att antalet advokater med affärsjuridisk inriktning är relativt begränsat.

I ett tidigare remissyttrande över kommitténs första delbetänkande (SOU 1974:6) har USS förordat kronofogdemyndighet som förvaltare i s.k. mindre konkurser men dessutom — något som skall understrykas i detta sammanhang — uttalat att denna myndighet borde kunna komma i fråga även som förvaltare i större konkurser. Därmed ville USS markera att frågan om vem eller vilka som skulle kunna anförtros förvaltningsuppgifter borde besvaras i ett sammanhang och att kronofogdarna kunde vara lämpliga som förvaltare vid sidan av advokater och andra jurister.

En grupp inom USS — denna grupp innefattar både sakkunniga och experter — anser alltjämt att kronofogdemyndigheternas kunskaper och erfarenheter i exekutionsrättsliga frågor bäst tillvaratas om dessa myndigheter tilldelas förvaltningsuppgifter i den nya organisationen. Enligt denna meningsriktning synes det därvid lämpligast att kronofogdemyndighet förordnas som ensam förvaltare i s.k. tillgångslösa och mindre konkurser samt i övriga konkurser får utgöra ett alternativ till advokater och andra juridiskt eller ekonomiskt utbildade personer. För dessa senare fall skulle en ordning av angivet slag vara särskilt lämplig vid konkurser, där stora samhällsintressen står på spel.

Ledamoten i FOK Löfberg anser att FOK bort uttala sig enligt följande: I betänkande angående konkursförvaltning (SOU 1977:29) har konkurslagskommittén, med ändring av gällande ordning, föreslagit, att valet av förvaltare även i ordinär konkurs skall utses av konkursdomaren. Motiveringarna för att frånta borgenärerna rätten att utse förvaltare av den egendom, som de facto hör dem till, grundar sig på åsikten, att behov skulle föreligga av ett system, som bättre än det nuvarande kunde säkerställa, att till konkursförvaltare komme i fråga endast för uppgiften kvalificerade personer. Behovet skulle enligt kommittén bli tillgodosett genom den föreslagna ordningen.

Redan nu utser konkursdomaren interimsförvaltare. Kommittén betonar angelägenheten av att denne som regel även blir slutlig förvaltare. Kommittén anser dock att konkursdomaren — före tillsättande av slutlig förvaltare — bör bereda borgenärerna möjlighet att lägga fram sina synpunkter beträffande personvalet. Stor vikt bör fästas vid vad de borgenärer, som särskilt berörs av konkursen, anför i förvaltarfrågan. Som exempel nämner kommittén företagsinteckningsinnehavare med särskild förmånsrätt enligt 5 § FRL och staten — företrädd av kronofogdemyndigheten — som innehavare av skattefordringar med allmän förmånsrätt enligt 13 § FRL. Samtidigt förklarar kommittén, att det redan enligt nuvarande lagstiftning visserligen ankommer på konkursdomaren att se till att borgenärerna valt en behörig och lämplig person men att det i praktiken krävs starka skäl för att konkursdomaren skall underkänna den av borgenärerna utsedda förvaltaren. Kommitténs resonemang ter sig i viss utsträckning motsägelsefullt. Å ena sidan skall konkursdomaren, fästa stor vikt vid de synpunkter på personvalet, som särskilt berörda borgenärer bl.a. kronofogdemyndigheten för fram, å den andra skall han verka för att den av honom själv utsedde interimsförvaltaren också blir slutlig förvaltare. I de fall personförändring föreslås av borgenärerna, hamnar konkursdomaren påtagligen i ett dilemma. Om kommitténs slutledning är riktig, att det tarvas starka skäl för att en konkursdomare med stöd av nuvarande lagstiftning skall underkänna en av borgenärerna föreslagen konkursförvaltare, så torde det bli ännu mera bekymmersamt för honom att antingen nödgas desavouera sin egen interimsförvaltare eller också gå emot de ofta betydande borgenärsintressen, vars synpunkter han har skyldighet att särskilt beakta.

Genom den föreslagna ordningen synes risken öka, att större borgenärer och dessutom prioriterade sådana, kan påverka förvaltarvalet till sin fördel. Det nuvarande majoritetsinflytandet bortfaller till nackdel för de ofta många mindre borgenärerna. I ordinära konkurser, där borgenärsintresset att erhålla sakkunnig företrädare vanligen är betydande, torde risken för val av inkompetent förvaltare vara obetydlig. Konkursdomarens eventuella svårigheter att framtvinga en förvaltare med erforderlig kompetens torde knappast bli mindre vid den av kommittén föreslagna ordningen.

Det är enligt FOK:s mening av betydelse för det allmänna ombudets agerande i de fall, ombudet skall företräda staten i syfte att trygga företags fortbestånd, att som motpart ha en förvaltare, som genom val erhållit borgenärernas förtroende. Enligt FOK:s mening kan förutsättas, att ett inte oväsentligt antal konkursärenden kommer att gälla företag, som från de synpunkter allmänna ombudet avses skola beakta, blivit föremål för särskild uppföljning och bevakning från statens sida. FOK finner det naturligt, att allmänna ombudets verksamhet synkroniseras med nämnda aktiviteter. Avsikten därmed är, att — utan att borgenärernas rätt trädes

för när -- öppna möjlighet för staten att trygga företags fortbestånd eller skapa förutsättningar för en reglerad avveckling. Då företag försatts i konkurs blir borgenärerna den naturliga förhandlingsparten vid de överläggningar, vilka vanligen ingår som ett led i försöken att nå de angivna syftemålen. Borgenärernas intresse koncentreras vanligen till den utdelning, de kan påräkna. Av naturliga skäl framstår det som önskvärt, att en av dem godkänd värdering av tillgångarna i konkursen kan läggas till grund för överläggningarna med statens representanter. Konkursbouppteckningen bör kunna utgöra denna grund. Dess värderingar bör därför efter eventuella justeringar godkännas på första borgenärssammanträdet. Behovet av ett förhandlingsunderlag talar starkt för att förvaltaren bör utses av borgenärerna, varigenom hans uppgift att företräda deras intressen markeras. Samtidigt bör föreskrivas i lag, att borgenärerna, i förhållande till de förslag allmänna ombudet kan framlägga, är bundna att antaga den kompensation, som konkursbouppteckningen ger utrymme för. Om bud ingivits på tillgångar i konkurs på högre belopp än vad bouppteckningen utvisar, bör dock nedregränsen för borgenärernas skyldighet att antaga erbjudande från allmänna ombudets sida, höjas i motsvarande mån. Erbjudande skall omfatta anbud från såväl staten som av staten ägt eller understött företag. Principen förutsätter, att -- vid skilda uppfattningar mellan förvaltaren och allmänna ombudet, då erbjudanden genom allmänna ombudet är lägre än vad framkommer genom angivna maximivärderingsmetoder -- i lag befästes, att frågan skall hänskjutas till borgenärerna för avgörande.

På angivna grunder anser FOK att förvaltare i ordinär konkurs allt fortfarande bör utses av borgenärerna. I den mån ökad vikt anses böra tillerkännas majoriteten av borgenärerna, bör lösningen härav sökas i ändring av majoritetsreglerna. Bibehållandet av borgenärernas inflytande vid val av konkursförvaltare bör enligt FOK:s åsikt, även stärka grunden för uppfattningen att förvaltaren bör ges en mera självständig ställning. Det kan slutligen noteras, att konkurslagskommittén i betänkandet Förenklad konkurs m.m. (SOU 1974:8, s. 174) – i fråga om partiskhet från förvaltares sida -- själv konstaterar, att det knappast finns belägg för att missförhållanden förekommer i någon nämnvärd omfattning.

Advokatsamfundet: Samfundet har i sitt yttrande över kommitténs betänkande "Förenklad konkurs m.m." (SOU 1974:6) anslutit sig till förslaget att konkursdomaren skall avgöra förvaltarfrågan efter hörande av de borgenärer som är närvarande vid första borgenärssammanträdet men därvid påpekat att vikt bör fästas endast vid de synpunkter på valet som framförs av sådana borgenärer vilka har praktisk möjlighet enligt förmånsrättsreglerna att få utdelning och som därigenom är beroende av förvaltningens effektivitet. Samfundet framhöll önskvärdheten av att detta borde på lämpligt sätt fastslås i motiven till lagstiftningen. Samfundet vidhåller alltjämt vad sålunda anförts.

Samfundet vill framhålla att det givetvis är angeläget att konkursdomaren inte av slentrian ständigt utser advokater på en och samma advokatbyrå som konkursförvaltare utan att man eftersträvar en fördelning av uppdragen mellan de på orten eller närbelägna orter verksamma advokater som med hänsyn till sina kvalifikationer bedöms lämpliga för uppdrag som förvaltare i konkurs. En naturlig nyrekrytering bör eftersträvas. Man bör med avseende på valet av konkursförvaltare inte enbart beakta eventuell omfattande erfarenhet av just konkursförvaltning utan även eftersträva att för sådana uppdrag rekrytera andra advokater som har grundlig erfarenhet av handels- och bolagsrättsliga frågor och ett allmänt gott ekonomiskt omdöme.

Med hänsyn till att ändamålet med den föreslagna ändringen är att koncentrera förvaltaruppdragen till specialister — företrädesvis advokater — bl.a. för att därigenom bereda möjlighet att ge förvaltaren en i förhållande till tillsynsorganet och borgenärerna mera självständig beslutanderätt, anser samfundet att skäl saknas att i lagtexten utesluta det av kommittén i betänkandet SOU 1974:6 föreslagna kvalifikationskravet att förvaltaren bör vara lagfaren.

Kronofogdeföreningen: Kommittén har betonat att endast dokumenterat skickliga advokater bör anlitas att utföra förvaltningsåtgärderna i ordinära konkurser. Föreningen vill instämma i detta. Föreningen vill anmärka, att det inte sällan kan vara påkallat att anlita en skicklig advokat, bosatt på annan ort än konkursgäldenären. En effektiv förvaltning och snabb avveckling måste medföra sådana vinster, som mer än väl kompenserar ökade kostnader för t.ex. förvaltarens resor. Om skickliga advokater anlitas i konkursförvaltningen kan dessa enligt kommitténs förslag ges ett stort mått av handlingsfrihet i samråd med bl.a. KFM. Förslaget att boets egendom skall säljas så snart detta lämpligen kan ske, innebär en anpassning till vad som redan nu ofta förekommer i praktiken.

En särskild fråga är behovet av regler om jäv för de funktionärer, som deltar i konkurshandläggningen. I förslaget har influtit en bestämmelse om s.k. domarjäv för tjänsteman hos tillsynsmyndigheten. Det måste betecknas som en brist att inte något motsvarande stadgande upptagits beträffande konkursförvaltare. Frågan har diskuterats utförligt i betänkandet "Förenklad konkurs m m" (SOU 1974:6 s 167–176).

Bankföreningen: De kvalifikations- och behörighetskrav i fråga om konkursförvaltare, som kommittén föreslog i det tidigare delbetänkandet "Förenklad konkurs m.m." (SOU 1974:6), har bibehållits oförändrade i det nu framlagda förslaget. Kraven är enligt kommittén avsedda att säkerställa att konkurser handhas så att ett så gynnsamt resultat som möjligt uppnås för borgenärerna och övriga intressenter. Av konkursförvaltaren skall därför krävas ekonomisk sakkunskap, kunskaper om bokföring och

redovisning samt juridiska kunskaper. Förordnande som konkursförvaltare skall ges företrädesvis åt personer med speciell inriktning på affärsjuridik, däribland konkursrättsliga frågor. Detta innebär enligt förslaget att i allmänhet endast inom detta område specialiserade advokater bör komma i fråga för uppdrag som konkursförvaltare. Bankföreningen delar denna uppfattning.

Bankföreningen har i sitt yttrande över nämnda delbetänkande godtagit förslaget att konkursdomaren skall utse den slutlige förvaltaren, icke blott som f.n. interimsförvaltaren. Bankföreningen har alltjämt samma uppfattning.

Finansieringsföretagens förening: Det är föreningens uppfattning att konkursboets mer betydelsefulla borgenärer även i fortsättningen måste ges möjligheter att antingen påverka vem som skall utses som förvaltare eller inlägga "veto" mot konkursförvaltare som utsetts av konkursdomare. De argument som förelåg vid utformningen av nuvarande bestämmelse gör sig alltjämt gällande. Föreningen har inga invändningar mot förslagets kvalifikationskrav. I 44 § anges bl.a. att konkursförvaltare skall ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver.

Föreningen utgår ifrån att kraven på insikt och erfarenhet ej endast avser konkursförvaltning utan även andra områden beroende på gäldenärens verksamhetsområde. Finansieringsföretagens finansieringsformer kan många gånger vara av komplicerad natur. Det kan därvid vara lämpligare att utse en konkursförvaltare med stor kännedom om dessa finansieringsformer och med mindre erfarenhet av konkurser än vice versa.

Föreningen menar vidare att som ett ytterligare kvalifikationskrav bör uppställas att förvaltaren skall vara lagfaren. Det är nämligen allt vanligare att lagstiftaren i nya lagar beaktar olika intressen vilka skall tillgodoses av konkursboet.

SACO/SR: Vad först angår förvaltningen i både ordinära och mindre konkurser konstaterar SACO/SR med tillfredsställelse att konkursdomaren i stället för borgenärerna skall utse förvaltare och att som kvalifikationskrav i allmänhet skall gälla att advokater som är specialiserade på konkursförvaltning erhåller dessa uppdrag. De många gånger komplicerade rättsliga problem främst på det affärsjuridiska och arbetsrättsliga området som måste lösas i samband med konkursförvaltning liksom kraven på företagsekonomiskt handlande motiverar den skärpning av kvalifikationskraven på förvaltare som kommittéförslaget innehåller. Enligt SACO/SR:s mening finns inom advokatkåren ett betydande antal advokater som är väl lämpade att motta förvaltaruppdrag.

LRF: Reglerna om konkursförvaltarens kvalifikationer och utseende av förvaltare synes såvitt avser ordinära konkurser i stort ändamålsenliga.

Handelskammarförbundet: I denna del av ärendet har förbundet utöver vad som anförts ingen annan erinran än en lagteknisk synpunkt på den föreslagna utformningen av 41 §. I detta stadgande ges huvudregeln att

konkursboet skall stå under förvaltning av en eller flera förvaltare. Såvitt framgår av specialmotiveringen skall möjligheterna att utse mer än en förvaltare vara begränsade på samma sätt som enligt nu gällande regler. Den närmare utformningen av förslagets 41 § kan dock enligt förbundets uppfattning ge intryck av att möjligheterna att utse mer än en förvaltare utökats i förhållande till gällande regel. Förbundet hemställer att lagtexten utformas så att det klart framgår att någon ändring i sak icke här är avsedd.

Företagareföreningarnas förbund: Förbundet tillstyrker förslaget om att konkursdomaren tillsätter konkursförvaltare. Därigenom skapas en viss garanti för val av mer erfarna konkursavvecklare än vad som nu är fallet, då praktiskt taget vem som helst kan utses till konkursförvaltare.

Svenska revisorsamfundet: Samfundet har inga invändningar mot förslaget att till förvaltare utses advokater, vilka är specialiserade på konkursförvaltning. Förslaget innebär ingen ändring av nu gällande ordning, vilket innebär att denna anses ha fungerat tillfredsställande.

2.2 Förvaltarens ställning m.m.

RÅ: Kommitténs förslag att konkursförvaltaren ges en starkare ställning föranleder inte någon erinran.

Göta hovrätt: Hovrätten har ej någon erinran mot att förvaltaren ges större självständighet. Härigenom främjas en snabb och effektiv konkursförvaltning. Enligt hovrättens mening saknas dock anledning att, som kommittén föreslagit, föreskriva en skyldighet för förvaltaren att i viktigare frågor höra särskilt berörda borgenärer. Den av kommittén föreslagna samrådsskyldigheten medför en betydande belastning för förvaltningen och motverkar en snabb och effektiv avveckling. Det bör kunna överlämnas till konkursförvaltaren att utan närmare föreskrifter i KL bestämma om vissa borgenärer skall höras rörande någon förvaltningsåtgärd. Hovrätten föreslår därför att den ifrågavarande bestämmelsen i 51 a § förslaget får utgå.

Hovrätten har inte något att erinra mot den föreslagna skyldigheten för förvaltaren att samråda med och informera allmänt ombud, arbetstagarorganisation och enskild arbetstagare beträffande förvaltningsåtgärder som berör dessa. Hovrätten tillstyrker också de av kommittén föreslagna reglerna om försäljning.

Beträffande de av kommittén föreslagna reglerna om antalet förvaltare, sakkunnigt biträde, bokföring och arvodesprövning har hovrätten ej någon erinran.

Hovrättspresidenten Åqvist, hovrättslagmannen Larsson och *adj. ledamoten Palmér:* Enligt vår mening bör förvaltaren kunna ges ännu

större självständighet än kommittén föreslagit. Liksom majoriteten anser vi att det inte finns anledning föreskriva skyldighet för förvaltaren att i viktigare frågor höra särskilt berörda borgenärer. Som vi återkommer till närmare i det följande anser vi inte heller att samrådsskyldighet bör föreskrivas i förhållande till tillsynsorganet. Om förvaltarens ställning stärks på detta sätt skapas enligt vår mening de bästa förutsättningarna för en snabb och effektiv konkursförvaltning.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Den föreslagna organisationen av konkursförvaltningen i syfte att ge förvaltaren en betydligt mera aktiv och stark ställning än tidigare har hovrätten inget att erinra mot. I överensstämmelse härmed har hovrätten inte heller något att erinra mot den mera begränsade roll som tillsynsorganet föreslås få i framtiden — oavsett vilket detta än blir.

Borås tingsrätt: Kommittén föreslår att förvaltaren skall få en mera självständig ställning än för närvarande med ensam beslutanderätt i en rad olika frågor men med en omfattande skyldighet att samråda med tillsynsmyndigheten, med borgenärerna, med gäldenären, med ett s.k. allmänt ombud, som kan förordnas att företräda arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen, och med vederbörande arbetstagarorganisationer. Tingsrätten har i stort sett ingen invändning mot denna samrådsskyldighet, som synes motiverad av nuvarande samhällsförhållanden, men vill påpeka att den naturligtvis kan motverka kommitténs önskemål om ett snabbare konkursförfarande. – – – Under alla förhållanden tillstyrker tingsrätten kommitténs förslag att borgenärskollektivets beslutanderätt i förvaltningsfrågor slopas.

Västerås tingsrätt: Avvecklingstiden i en ordinär konkurs var år 1974 i genomsnitt 21 månader. Denna tid förefaller onödigt lång och överstiger icke oväsentligt den genomsnittliga avvecklingstiden för sådana konkurser vid tingsrätten. Detta talar för att man redan med nuvarande system bör kunna förkorta avvecklingstiderna. Och gällande konkurslag utgör enligt tingsrättens mening i och för sig inte hinder mot en snabb avveckling. Kommittén föreslår nu ökade befogenheter och självständigare beslutsfunktioner för förvaltaren samtidigt som bestämmelser om skyldighet för förvaltaren att samråda med bl.a. tillsynsorgan och särskilt berörda borgenärer införs. Som främsta skäl härtill anges behovet av att förenkla och effektivera konkursförfarandet. Mot bakgrund av att kraven på förvaltarens kvalifikationer skärps delar tingsrätten uppfattningen att förvaltaren bör kunna ges en mera självständig ställning än f.n. Det är dock tveksamt om förslaget i denna del är ägnat att i någon betydande mån minska avvecklingstiderna.

Nuvarande bestämmelser om samtycke eller beslut av borgenärskollektivet torde sällan tillämpas och bör, såsom föreslås, kunna undvaras. De nya bestämmelserna om samråd med vissa borgenärer framstår som fullt tillräckliga.

F.n. skall förvaltaren i åtskilliga frågor inhämta samtycke av eller fatta beslut gemensamt med rättens ombudsman (RO). En väsentlig nyhet är att förvaltaren föreslås få självständig beslutanderätt även i dessa frågor, låt vara med samrådsskyldighet. I samband med slopandet av RO:s beslutsfunktion läggs de kontrollerande och rådgivande funktioner som f.n. tillkommer RO på kronofogdemyndigheten.

Om rådgivningen i frågor som omfattas av RO:s beslutsfunktion avses fortsättningsvis ske efter samma noggranna överväganden, som nu får förutsättas föregå RO:s beslut, torde ett slopande av RO:s medbestämmande i förvaltningen ej medföra någon rationaliseringsvinst. I motsatt fall, d.v.s. rådgivning efter mindre noggranna överväganden, torde förslaget innebära en försvagning av konkursförvaltningen — åtminstone om, såsom vid tingsrätten, redan nu anlitas förvaltare som fyller de nya kraven på förvaltarkompetens. De skäl som föranlett frångående av tidigare förslag att kronofogdemyndigheten skall vara förvaltare leder uppenbarligen till att i vart fall RO:s beslutsfunktion ej bör överföras på kronofogdemyndigheten.

Umeå tingsrätt: Konkursförvaltaren får med kommitténs förslag väsentligt ökade befogenheter att, i förhållande till borgenärer och tillsynsorgan, mera självständigt besluta i förvaltningsåtgärder. Förslaget bör enligt tingsrättens mening vara ägnat att medföra en ändamålsenlig effektivisering av konkursförvaltningen. Av konkursförvaltarens nya ställning följer, att höga krav måste ställas på dennes kvalifikationer.

Bankinspektionen: Vad först angår förvaltarens stärkta ställning ställer sig inspektionen positiv till det förslag som framläggs.

Kronofogdemyndigheten i Borås: Kronofogdemyndigheten biträder kommitténs förslag i fråga om handhavandet av förvaltningen, med bl.a. en mera självständig ställning för förvaltaren.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: För förvaltaren har föreskrivits samrådsskyldighet i viktigare frågor. Frågor som kan anses höra till denna kategori är frågor om den vidare driften av gäldenärens rörelse, om försäljning av värdefull egendom och om väckande av talan m.m. Samråd skall ske med tillsynsmyndigheten, särskilt berörda borgenärer, gäldenären i vissa fall, allmänna ombudet, arbetstagare och arbetstagarorganisation. Det skulle kunna vara av värde att i konkursens inledningsskede behandla förutsebara gemensamma samrådsfrågor vid ett sammanträde. Kravet på gemensamhet i frågorna bör i så fall inte sättas högre än att förvaltare, tillsynsmyndigheten och någon av de övriga finner väsentligt att frågan belyses i detta sammanhang. Sammanträdet bör få till resultat någon form av förvaltningsplanering.

Ändringen i 61 § att rörelse får fortsättas om det är ändamålsenligt torde ansluta till modern praxis och syftar till att undvika onödiga realisationsförluster. Under förutsättning att alla berörda organ får det inflytande

över denna fråga, som föreslås genom 51 a § och 51 b § – – – är ändringen mycket tillfredsställande.

Kronofogdemyndigheten i Västervik: Då konkursbo fortsätter rörelse uppstår behov av medel till bl.a. arbetskraft och råvaror. Hur medelsanskaffningen skall ske och förvaltarens befogenheter för att fortsätta rörelse – bl.a. rätt att upptaga och återbetala lån samt att förbruka konkursboets egendom — bör underkastas regler. Detsamma gäller redovisning och fördelning av resultatet av den fortsatta rörelsen, då såväl företagsintecknad som ej företagsintecknad egendom förbrukas. Målet bör vara att förbrukning av konkursboets egendom ej sker till förfång för någon borgenär.

Regler om fast egendoms försäljning under hand bör införas och nära anslutas till bestämmelserna om exekutiv försäljning.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: Kommitténs förslag att förvaltaren skall ges stor handlingsfrihet — bl.a. i fråga om realisation av konkursboets egendom i ett tidigt skede – innebär enligt kronofogdemyndighetens uppfattning en välbehövlig reform. I nuvarande praxis förekommer det inte sällan att förvaltaren tvingas att efter ett informellt samrådsförfarande snabbt realisera tillgångarna för att tillvarata bl.a. gäldenärens intressen.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Enligt nu gällande lagstiftning skall konkursförvaltaren inhämta samtycke till åtskilliga förvaltningsåtgärder från rättens ombudsman och borgenärerna samt i vissa fall höra konkursgäldenären. Därigenom sker en förlängning av avvecklingstiden för konkursen, vilket i sin tur också återspeglas i förvaltningskostnaderna. Länsstyrelsen finner det, liksom kommittén, angeläget att få till stånd en förenkling av konkursförfarandet. Mot bakgrund av att tillsynen över konkurserna föreslås överförd till kronofogdemyndigheten har länsstyrelsen intet att erinra mot att samtycke från rättens ombudsman och borgenärer ersätts med en allmän skyldighet för förvaltaren att i viktigare frågor samråda med tillsynsmyndighet och borgenärer samt om det är lämpligt även höra gäldenären. Länsstyrelsen förutsätter därvid att tillsynsmyndigheterna erhåller anvisningar och information genom sitt centralorgan, riksskatteverket, så att tillsynen och därmed förvaltningen i största möjliga mån blir likformig och enhetlig över hela landet.

Skyldigheten att inhämta borgenärernas mening får dock inte medföra onödig tidsutdräkt. Om förvaltaren ålades att under hand höra tillsynsmyndigheten, huruvida särskild samråds- eller informationsåtgärd ifrågasätts i det särskilda fallet, torde det vara möjligt att minska riskerna för fördröjning. Det ankommer då på tillsynsmyndigheten att pröva huruvida den aktuella förvaltningsåtgärden är av sådan vikt att samråd erfordras. Länsstyrelsen föreslår därför en uppmjukning av 51 a § varigenom förvaltaren åläggs inhämta tillsynsmyndighetens yttrande huruvida samråd

med övriga borgenärer beträffande viss förvaltningsåtgärd är erforderlig.

Länsstyrelsen i Kalmar län: Kommittén utgår från att förvaltaren skall få en mera självständig ställning i ordinära konkurser men att samråd skall ske i viktigare frågor med den föreslagna tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer.

Länsstyrelsen finner detta naturligt med hänsyn till att konkursboet icke drivs med eget kapital utan med borgenärernas. Samrådsförfarandet bör, med hänsyn till den tidsbrist som kan väntas uppkomma i större företagskonkurser, kunna ske informellt och beslutanderätten i allt väsentligt ligga hos förvaltaren.

Samråd med arbetstagarna — löneborgenärerna kan från förvaltarens sida ge synpunkter på ev köpare och deras duglighet där arbetstagarna genom sin branschkännedom har tillgång till värdefull information.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang påtala de intressekollisioner som lätt kan uppstå om förvaltaren är ombud för borgenär/gäldenär eller styrelseledamot i bank/bolag. De jävsfrågor som härvid uppkommer bör enligt länsstyrelsens uppfattning lösas på ett tillfredsställande sätt så att tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter ej behöver inriktas på detta område.

FOK: FOK har i princip inte något att erinra mot förvaltarens mera självständiga ställning. FOK delar således uppfattningen att beslutanderätten, efter eventuellt samråd med tillsynsorganet, berörda borgenärer och det nya organet allmänt ombud, i allt väsentligt tilläggs förvaltaren. Enligt utredningens förslag skulle i fortsättningen borgenärerna ha formlig beslutanderätt endast i fråga om inskränkning av anmärkning m.m. och om antagande av ackordsförslag. FOK vill dock, på nedan angivna grunder, ifrågasätta om inte beslutanderätt borde tillkomma borgenärerna även i sådant fall då förvaltaren, i strid mot det allmänna ombudets uppfattning, vill nedlägga eller inskränka förekommande näringsverksamhet eller överlåta denna på annat företag som bedöms olämpligt ur regional- eller sysselsättningspolitisk synvinkel.

Advokatsamfundet: Kommittén föreslår — särskilt i fråga om försäljning av konkursboets lösa och fasta egendom — ökade befogenheter och självständigare beslutsfunktioner för förvaltaren än fallet är enligt gällande rätt. Det främsta skälet härtill är att man vill tillgodose att avvecklingen kan ske snabbt och rationellt. Samfundet har i samband med frågan om anordnandet av tillsynen något berört även frågan om konkursförvaltarens befogenheter men vill här tillfoga ytterligare synpunkter.

I och för sig anser samfundet inte att gällande konkurslag utgör hinder mot en snabb och rationell avveckling. I vart fall, om man bortser från det hinder som ligger i förbudet att före första borgenärssammanträdet försälja konkursboets egendom, utgör nuvarande regler enligt samfundets erfarenhet i stort sett en god lösning på hur borgenärernas intresse av att säkerställa bästa möjliga ekonomiska resultat av konkursavvecklingen skall tillgodoses.

Samfundet anser det ändamålsenligt att ur gällande lag utmönstra förbudet mot försäljning av egendom före första borgenärssammanträdet men anser att kravet på godkännande av underhandsförsäljning av RO/tillsynsorganet bör bibehållas.

Vidkommande frågan om de föreslagna ändringarna i förvaltarens befogenhet att försälja egendom har samfundet — som i korthet redan tidigare nämnts — den uppfattningen att i vissa situationer ett mera betungande och svårbemästrat förfarande än enligt gällande rätt tillskapas. När det gäller underhandsförsäljning medför gällande lag att endast för det fall att RO vägrar godkännande borgenärskollektivets samtycke skall inhämtas. Väl är det riktigt som kommittén framhåller (sid 106) att borgenärernas medverkan enligt nu åsyftade bestämmelser sällan aktualiseras. Orsaken härtill är naturligen att RO:s funktion, rätt utövad, tillgodoser dessa borgenärsintressen och att bestämmelserna om borgenärskollektivets medverkan har sin väsentliga betydelse genom att dess existens är ägnad att medföra att borgenärskollektivets intressen på bästa sätt tillvaratas. Bestämmelsen är så att säga endast ett skydd mot att RO går längre i sina krav på förvaltarens handlande än vad som är befogat med hänsyn till borgenärsintressena. Bestämmelsen innebär i praktiken att åsyftad försäljning kommer till stånd utan annan omgång och tidsspillan än förvaltarens information till RO föranleder, d.v.s. en praktiskt taget försumbar tidsutdräkt och arbetsinsats för konkursförvaltningen.

Enligt kommitténs förslag om obligatoriskt samråd med borgenärerna i "viktigare" frågor uppkommer emellertid — särskilt i konkurser med ett stort antal borgenärer — ett ytterst tungrott förfarande, när frågan kan anses ha betydelse för kollektivet av oprioriterade borgenärer. Särskilt betungande kan samrådet bli om — som ofta är fallet — ett antal utländska borgenärer finns. Ett inte alldeles ovanligt fall är överlåtelse av inventarier, maskiner och varulager i rörelse i samband med överlåtelse av till rörelsen hörande fastighet. För köparen kan fördelningen av köpeskillingen ha viss betydelse ur exempelvis skattesynpunkt med hänsyn till de olika reglerna om avskrivning. För de oprioriterade borgenärerna kan också prisfördelningen ha mycket stor betydelse beroende på om företagsinteckning föreligger men fastigheten är lågt intecknad. Om detta skall anses vara en "viktig" fråga för oprioriterade, skall kollektivet delta i samråd. Enligt nuvarande ordning ersätts däremot normalt kollektivets medverkan av RO:s prövning. Kommittéförslaget medför i det valda fallet att avvecklingen avsevärt försvåras. Förslaget att borgenärer med särskild förmånsrätt skall medge underhandsförsäljning överensstämmer med gällande rätt. I och för sig kan kravet på medgivande av tillsynsorganet i detta fall tyckas överflödigt, men enligt samfundets erfarenhet känner sådana borgenärer ofta behov av att få kännedom om RO:s ställningstagande till ledning för sitt eget beslut. Det kan därför knappast anses att ett bibehållande av tillsynsorganets godkännande totalt sett ökar

omgången och tidsutdräkten, eftersom borgenärernas egen prövning och utredning ofta nog kan inskränkas genom vetskapen om RO:s kontroll.

Mot den av kommittén föreslagna generella bestämmelsen att förvaltaren i viktigare frågor bör inhämta gäldenärens mening, när det lämpligen kan ske, har samfundet ingen erinran liksom inte heller mot att de nu förekommande särskilda bestämmelserna i 60, 61, 70, 71 och 78 §§ KL till följd därav utgår.

Domareförbundet: Förvaltarens ställning i konkursen stärks på bekostnad av borgenärernas inflytande och rättens ombudsmans beslutanderätt. Förbundet anser att förslagen i denna del blir till fördel för en snabb och säker avveckling av konkursen. Det bör betonas, att kvalitetskraven på en förvaltare måste ställas högt och att en lagstiftning i enlighet med förslaget kommer att medföra, att inte varje advokat helt utan vidare kommer att kunna betros med förvaltaruppdrag.

Bankföreningen: Kommittén anser mot bakgrunden att uppdrag som konkursförvaltare skall anförtros endast tillräckligt kvalificerade personer, att förvaltaren bör kunna ges en mer självständig ställning än f.n. Kommittén föreslår därför att förvaltaren i princip på eget ansvar skall kunna vidtaga också sådana åtgärder som f.n. kräver samtycke av RO. Kommittén anser att man genom att ge konkursförvaltaren en mer självständig ställning och genom att inrätta ett särskilt tillsynsorgan skall kunna öka effektiviteten och snabbheten i konkursavvecklingen.

Bankföreningen ifrågasätter om denna bedömning är riktig. De åtgärder som f.n. kräver RO:s samtycke får förutsättas vara sådana viktiga frågor i vilka förvaltaren enligt förslaget skall höra tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer. Förvaltaren kan enligt bankföreningens mening antas i praktiken komma att anse sig i sitt agerande lika bunden till tillsynsmyndigheten som han enligt gällande bestämmelser är till RO. Förvaltaren skall i viktigare frågor, där han f.n. i regel inhämtar RO:s samtycke, enligt förslaget höra både tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer. Den tid, som åtgår för dylika konsultationer, kan antas bli i stort sett densamma, som om samtycke av RO skulle ha inhämtats.

Om förslaget att avskaffa RO och i stället inrätta ett särskilt tillsynsorgan genomförs, vill bankföreningen framhålla vikten av att förvaltaren underrättar borgenärer och tillsynsmyndigheten när han inte anser sig böra följa de rekommendationer han erhållit i samband med att borgenärerna och tillsynsmyndigheten hörts i ett ärende. Bestämmelse härom bör intas i lagtexten.

Kronofogdeföreningen: I förslaget har inte uppmärksammats de mycket svåra bedömningar och beslut, som förvaltaren måste göra vid prövning om ett konkursföretags verksamhet skall fortsättas och hur driften i sådant fall skall finansieras. Ett klart behov föreligger av regler om förvaltarens befogenhet att t.ex. uppta lån och förbruka boets egendom för fortsatt drift.

SACO/SR: Det inträffar ibland att det finns ett stort antal utländska borgenärer som har förmånsrätt i konkursen och att det är att anse som "särskilt berörda". Att höra dessa kan medföra betydande tidsutdräkt. Bestämmelsen bör utformas så att förvaltare inte behöver höra viss borgenär om detta avsevärt fördröjer handläggningen av konkursen.

Ackordscentralen: Nuvarande konkurslag har i stort sett fyllt sin uppgift väl när det gäller förvaltningen av ordinära konkurser. I praktiken förekommer sällan delade meningar mellan konkursförvaltare och rättens ombudsman. Borgenärssammanträde utöver det första är sällsynt.

De ändringar som kommittén föreslår beträffande själva förvaltningen torde inte leda till att de ordinära konkurserna kan avslutas nämnvärt snabbare eller hanteras mera rationellt. Förvaltaren har visserligen fått en formellt större självständighet, men å andra sidan har utsträckt skyldighet att i förvaltningsfrågor samråda med tillsynsmyndigheten samt de anställda och deras organisationer ålagts honom.

I samband med de föreslagna inskränkningarna i borgenärskollektivets beslutanderätt i konkursförvaltningen aktualiseras frågan om vilken informationsplikt beträffande konkursförvaltningens bedrivande förvaltaren bör ha. Förbundet vill redan i detta sammanhang understryka vikten av att förvaltarens informationsplikt gentemot borgenärerna ökas. Det är betydelsefullt att borgenärerna får tillfredsställande möjligheter att följa förvaltningens bedrivande, särskilt i de fall konkursen inte kan avslutas förrän efter förhållandevis lång tid. Då det måste förutsättas att kommittén kommer att behandla förevarande fråga i kommande betänkande avstår förbundet från att nu närmare precisera sina synpunkter i frågan.

Företagareföreningarnas förbund: Förbundet finner det väl grundat att bestämmelser införs om skyldighet för konkursförvaltaren att samråda med tillsynsorgan och särskilt berörda borgenärer, bl.a. företagareföreningen som i företagskonkurs därigenom kan beredas möjlighet att redan på ett tidigt stadium verka för att samhällsekonomiska, arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas.

2.3 Arbetstagarnas ställning i arbetsgivares konkurs

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Hovrätten ifrågasätter om inte stadgandet i 51 b § i stället borde få sin plats i medbestämmandelagen. Såsom kommittén uttalar torde nämligen arbetsgivarens angivna skyldighet enligt medbestämmandelagen i princip gälla även när arbetsgivaren är försatt i konkurs. Skyldigheten åvilar då konkursförvaltaren.

Borås tingsrätt: På en punkt vill tingsrätten dock föreslå en ändring i förslaget, nämligen beträffande skyldigheten enligt 51 b §, andra stycket, att underrätta varje enskild arbetstagare innan förvaltaren vidtager åtgärd

som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. En sådan skyldighet förefaller alltför vittgående. Särskilt om vederbörande arbetstagare befinner sig utomlands i uppdrag för företaget eller på semester kan föreskriften vålla onödigt dröjsmål med nödvändiga och brådskande åtgärder i konkursen.

Västerås tingsrätt: I betänkandet lämnas viss redogörelse för samspelet mellan den arbetsrättsliga lagstiftningen och de i konkurslagen föreslagna reglerna om information till och samråd med arbetstagarorganisationer och arbetstagare. Detta regelsystem framstår som svårtillämpat och torde för förvaltaren medföra problem redan i vad avser tolkning av reglernas innebörd. Enligt tingsrättens mening föreligger -- såsom också kommittén antyder i betänkandet sid 170 -- behov av ytterligare översyn i detta hänseende. De speciella problem som uppkommer i företagarkonkurser och de grundläggande skäl som föranlett översynen av konkurslagstiftningen talar för att i konkurslagen exklusivt regleras vad som skall gälla i nu berörda frågor.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Man låter i kommentaren till (51 b §) framskymta att arbetsgivares konkursbo borde undantas från ett flertal regleringar inom den arbetsrättsliga lagstiftningen.

Det vore önskvärt om denna skrivning verkligen föranledde ändringar i antydd riktning. Regleringen på detta område har på senare tid blivit mycket ingående och omfattande. Det kan befaras att detta förhållande leder till stor tveksamhet hos förvaltare att t.ex. låta en rörelse fortsätta verksamheten under konkursen. En förenkling skulle främja enkelheten i förfarandet och öka möjligheterna att tillföra boet tillgångar. Det kan också tänkas att advokater, som saknar specialkunskaper på dessa områden, ställer sig tveksamma till förvaltaruppdrag, där de arbetsrättsliga frågorna intar en framskjuten plats.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: Konkurs måste alltid syfta till en avveckling av konkursgäldenärens verksamhet. Det är emellertid vanligt att förvaltaren med lönegarantimedel fortsätter s.k. passiv drift av konkursgången industri eller annat företag med anställda. Inte sällan fortsätts driften en längre tid av företagsekonomiska skäl. Förvaltaren är bunden av bestämmelserna i LAS om varsel och uppsägning. Det är möjligt att MBL:s regler om information är tillämpliga på konkursbo. Det synes emellertid oförenligt med konkursförvaltningens syfte och dessutom otjänligt att därutöver lägga på förvaltaren de särskilda uppgifter som angivits i förslagets 51 b §. Den väsentliga informationen till anställda och samrådet med fackföreningarna måste uppenbarligen ske på ett tidigare stadium och i god tid före konkursutbrottet.

AD: Arbetsdomstolen delar kommitténs uppfattning att det är viktigt att konkursförvaltningen bedrivs i nära kontakt med arbetstagarna och deras fackliga organisationer. Vid bedömningen av vilka lagstiftningsåtgärder som kan erfordras för att uppnå detta resultat är av stort intresse bl.a.

huruvida lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet är tillämplig på konkursbo. Enligt arbetsdomstolens mening kan det inte råda någon tvekan om att så är fallet. Konkursförvaltaren är med andra ord skyldig att beakta medbestämmandelagens bestämmelser om förhandling och information under konkursförvaltningen. Mot bakgrund härav har det också sitt intresse att ett konkursbo i egenskap av arbetsgivare är bundet av kollektivavtal som gällt för gäldenären.

Av medbestämmandelagen följer att ett konkursbo som är bundet av kollektivavtal får omfattande skyldighet att förhandla och informera de fackliga organisationerna om åtgärder under konkursförvaltningen. Kommitténs förslag innebär vissa kompletteringar till medbestämmandelagens regler. Sålunda skall bl.a. information och samråd ske även med fackliga organisationer som inte är bundna av kollektivavtal. När medbestämmandelagen antogs gjordes ingående överväganden huruvida den utsträckta förhandlings- och informationsskyldigheten skulle förbehållas avtalsslutande organisationer eller även utsträckas till minoritetsorganisationer. Dessa överväganden ledde till den reglering som numera finns främst i 11, 13 och 19 §§ medbestämmandelagen. Arbetsdomstolen är inte övertygad om att konkurssituationen är så speciell att det finns anledning att i konkurslagen ta in bestämmelser som i sakligt hänseende avviker från medbestämmandelagens.

Enligt arbetsdomstolens mening är under alla förhållanden angeläget att konkursförvaltarens förhandlings- och informationsskyldigheter blir klarlagda i lagtext. Det är inte tillfredsställande att såsom synes bli följden av kommitténs förslag förvaltaren har att iaktta två regelsystem som i huvudsakliga delar behandlar samma frågor men ändå inte är överensstämmande. Arbetsdomstolen förordar att regleringen i konkurslagen görs fullständig, varvid i möjligaste mån hänvisning bör ske till medbestämmandelagens regler och i förekommande fall samma uttryckssätt utnyttjas.

En särskild fråga är i vad mån konkursförvaltaren kommer att vara bunden av medbestämmandeavtal som gällt för gäldenären. I den mån sådant avtal behandlar rena företagsledningsfrågor kan givetvis inträffa att avtalet lägger förpliktelser på förvaltaren som inte är förenliga med hans skyldigheter enligt 53 § konkurslagen. I en sådan situation har förvaltaren att följa lagens regel framför avtalets bestämmelser. Eljest torde medbestämmandeavtalet i likhet med kollektivavtal i övrigt vara bindande för konkursboet i egenskap av arbetsgivare. Det är angeläget att detta problemkomplex blir närmare belyst i propositionen.

AMS: Den av kommittén föreslagna samråds- och informationsskyldigheten, vilken i vissa avseenden går längre än den i medbestämmandelagen föreskrivna, tillstyrkes.

Ledamoten i AMS Nordlander samt *suppleanterna Nilsson* och *Sandell:* Vi anser att sjunde stycket i yttrandet (Den – tillstyrkes) bör utgå, enär detta är en fråga mellan arbetsgivare och arbetstagare, som ej berör

styrelsens kompetensområde. Vi kan ej dela den uppfattning som kommit till uttryck i yttrandet och anser att frågan om medbestämmande i konkurssituationer innefattar en rad komplikationer som konkurslagskommittén ej kunnat utreda och som därför först måste övervägas i annat sammanhang.

Advokatsamfundet: Med hänsyn till reglerna för den statliga lönegarantin och skyldigheten att iaktta borgenärernas rätt torde det regelmässigt åligga konkursförvaltaren att verkställa uppsägning av de anställda omedelbart vid konkursutbrottet, om så inte redan dessförinnan skett. Information till och samråd med fackorganisation skall — oberoende av vad som föreskrivs i konkurslagen — äga rum enligt medbestämmandelagen, när konkursgäldenären är bunden av kollektivavtal med sådan organisation. Sådan förhandlings- och informationsskyldighet torde i konkursfallet relativt snabbt kunna fullgöras av förvaltaren. Kommittén föreslår emellertid därutöver att varje enskild arbetstagare skall informeras innan förvaltaren vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. Därmed avses uppenbarligen främst uppsägning. Man vill därigenom bl.a. uppnå att arbetstagaren får möjlighet att lägga fram synpunkter för förvaltaren. Mot bakgrund av det förut omnämnda behovet av att omedelbart vid konkursutbrottet verkställa uppsägning och med hänsyn till att förvaltaren praktiskt taget aldrig kan ha möjlighet att välja att avstå från eller uppskjuta uppsägningen framstår det ovillkorliga kravet på information till de anställda arbetstagarna, innan uppsägning sker, som olämpligt, i vart fall i konkurser där ett större antal anställda — kanske också på olika orter inom och utom landet — förekommer. Information och samråd med de anställda om ordningen för rörelsens avveckling är vidare svår att utforma på stadiet omedelbart efter konkursutbrottet. Det förefaller samfundet mera meningsfullt om ifrågavarande föreskrift utformades så att samråd med och information till de enskilda arbetstagarna skall företas före eller i samband med uppsägning, om det då lämpligen kan ske, och eljest inom två veckor efter konkursutbrottet.

I detta sammanhang vill samfundet framhålla behovet av en översyn av lagstiftningen om anställningsskydd resp medbestämmande i vad rör förhållandet mellan konkursförvaltningen, å ena, samt de anställda och deras fackorganisationer, å andra sidan. Erfarenheterna efter dessa lagstiftningars tillkomst utvisar att betydande oklarhet och meningsskiljaktigheter föreligger, särskilt i fråga om hur reglerna om varseltid och försäljning av produktionsmedel skall behandlas i konkursfallen. En reformering av reglerna under hänsynstagande till att konkursens ändamål — utan andra alternativ — är rörelsens ändamålsenliga avveckling synes samfundet angelägen. Kommittén har för övrigt uppmärksammat att ett behov av reformering i nämnda avseende kan föreligga (sid 170).

Kronofogdeföreningen: I förslaget har också intagits föreskrifter om skyldighet för förvaltaren att i vissa situationer samråda med facklig

arbetstagarorganisation och informera arbetstagare. Konkursens grundsyfte är emellertid att åstadkomma en snabb avveckling av konkursgäldenärens verksamhet. Det synes därför inte böra ifrågakomma att — utöver de skyldigheter förvaltaren kan ha enligt lagen om anställningsskydd (LAS) och medbestämmandelagen (MBL) — lägga på denne betungande och tidskrävande samrådsuppgifter, som dessutom rimligen inte kan leda till något påtagligt praktiskt resultat. Den väsentliga informationen till de anställda och samarbetet med fackföreningarna i fråga om fortsatt drift mm måste uppenbarligen ske långt före konkursutbrottet. Den föreslagna bestämmelsen synes också vara oklar till sin praktiska innebörd.

Bankföreningen: Bankföreningen instämmer i kommitténs uttalande (sid 170) att den speciella situation som råder när en arbetsgivare går i konkurs bör särskilt beaktas i den fortsatta lagstiftningen.

Sveriges föreningsbankers förbund: Förbundet tillstyrker även förslaget om förvaltarens samrådsskyldighet med arbetstagarorganisation men är tveksam till förslaget om att förvaltaren skall informera varje enskild arbetstagare innan åtgärd vidtages som väsentligt inverkar på arbetstagarens ställning. En lämpligare föreskrift vore att samråd med och information till de anställda skall företas före eller i samband med uppsägning eller permittering, om det då lämpligen kan ske, och eljest inom två veckor efter konkursutbrottet.

LO: En inom arbetsrätten bärande princip är att organisationerna äger inom vissa bestämda ramar företräda sina medlemmar som kollektiv. Ett utflöde av denna princip är att kollektivavtal som träffas mellan en arbetstagarorganisation och en arbetsgivarorganisation inte bara binder organisationerna utan även medlemmarna i organisationerna. LO anser att denna princip i så stor utsträckning som möjligt bör gälla även utanför den centrala arbetsrätten, exempelvis inom konkursrätten. I kommitténs förslag finns flera paragrafer där det anges att kontakt i den ena eller andra formen skall tas med berörda borgenärer. LO menar att när frågan berör löneborgenärerna, denna kontakt även eller uteslutande bör tas direkt med löntagarorganisationen.

Enligt 46 § i kommitténs förslag skall konkursdomaren höra tillsynsmyndigheten och de vid första borgenärssammanträdet närvarande borgenärerna innan han utser förvaltare. LO anser att även berörda arbetstagarorganisationer skall höras innan förvaltare utses.

På motsvarande sätt skall enligt 41 § 2 st i förslaget tillsynsmyndigheten höras innan konkursdomaren fattar beslut om antalet förvaltare. Kravet på en samlad konkursförvaltning i konkurser, där flera bolag är berörda, kan vara väsentligt ur de anställdas synpunkt. Även beträffande antalet förvaltare bör därför, enligt LOs mening, berörda arbetstagarorganisationer beredas tillfälle att yttra sig.

Enligt 47 § 2 st i förslaget har tillsynsmyndighet, förvaltare, granskningsman och borgenär tillagts rätt att göra framställning om ökning av

antalet förvaltare och enligt 50 § 1 st om delning av förvaltare. I enlighet med vad som anförts tidigare menar LO att motsvarande rätt bör tillkomma berörda arbetstagarorganisationer.

På motsvarande sätt förhåller det sig även med 60 § i förslaget. Denna paragraf anger att tillsynsmyndigheten och förvaltaren har skyldighet att meddela upplysningar om boet och dess förvaltning på begäran av borgenär, gäldenär och granskningsman. LO anser att sådan upplysningsskyldighet bör gälla även på begäran av arbetstagarorganisation. Detta skulle i så fall närmast beröra tillsynsmyndigheten då förvaltaren har informationsplikt enligt 51 § i förslaget.

Ett sätt att lösa ovan nämnda problem är att direkt i KL, i en särskild paragraf, ange att arbetstagarorganisation, som är bunden av kollektivavtal i förhållande till konkursgäldenären och konkursboet, äger rätt att företräda sina medlemmar i förhållande till konkursboet.

Kommittén föreslår i 51 a och 51 b §§ att konkursförvaltaren skall vara skyldig att höra särskilt berörda borgenärer/arbetstagare och, om anställd arbetstagare tillhör arbetstagarorganisation, även höra organisationen innan förvaltaren företar vissa viktigare åtgärder. De föreslagna reglerna är tänkta att utgöra ett komplement till MBLs regler angående främst förstärkt förhandlingsrätt och primär informationsskyldighet. Kommittén synes mena att förslaget i huvudsak ger samma resultat som en strikt tillämpning av MBLs motsvarande regler eller i vissa stycken t.o.m. sträcker sig längre. LO kan av följande skäl inte dela detta synsätt.

Enligt lagtext och motiv till MBL göres inget undantag för konkurssituationer. En tillämpning av medbestämmandelagens förhandlingsregler i en konkurssituation innebär således att konkursförvaltare, som genast efter konkursutbrottet eller senare vid eventuell fortsättning av rörelsen vill lägga ned verksamheten eller överlåta denna, måste förhandla med lokal arbetstagarorganisation, innan beslut fattas. Konkursförvaltaren måste även fortlöpande hålla arbetstagarorganisationen underrättad om sina planer rörande rörelsen. Arbetstagarorganisation har även rätt att ta del av handlingar m.m.

Om arbetstagarorganisation begär det är konkursförvaltaren även skyldig att förhandla med central arbetstagarorganisation innan beslut fattas. Konkursförvaltarens uppskovsskyldighet — d.v.s. att han inte får fatta beslut innan förhandlingar lokalt och centralt är slutförda — genombryts vid extraordinära situationer under åberopande av "synnerliga skäl". Dock *kvarstår alltid själva förhandlingsskyldigheten*. Kommittén har på denna punkt deklarerat en annan uppfattning, då man på sid 168 i betänkandet anger att "undantag från förhandlingsskyldigheten är möjliga".

Enligt 51 b § i betänkandet anges att förvaltaren skall höra organisationen innan han vidtager åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens ställning. Uttrycket "höra" är betydligt svagare och mindre långtgående

än reglerna om primär förhandlingsskyldighet i MBL. Det kan i detta sammanhang räcka med att påpeka att förhandling förutsätter ett mer formaliserat meningsutbyte där båda parter har en lagstadgad skyldighet att redovisa sina ställningstaganden och motiv. Den primära förhandlingen kan även som tidigare nämnts föras både på lokal och central nivå och innan förhandlingen är slutförd kan i normalfallet inte konkursförvaltaren/arbetsgivaren fatta beslut.

Kommittén menar att regeln i 51 b § skall tillämpas parallellt med MBLs regler. I praktiken skulle således en förvaltare genom att iakttaga reglerna i MBL samtidigt kunna fullgöra sina åligganden enligt 51 b § i förslaget. Det är gott och väl om en förvaltare agerar på detta sätt, men enligt 3 § MBL gäller att specialreglering i annan lag, t.ex. KL, som avviker från MBL, har företräde framför denna. Detta synes innebära att en förvaltare, utan påföljd, i stället för att primärförhandla kan "höra" en arbetstagarorganisation innan beslut fattas. Motivuttalanden att MBL skall tillämpas samtidigt med 51 b § i förslaget kan knappast väga över den klara ordalydelsen i 51 b § jämfört med 3 § MBL.

LO anser det därför vara ett oavvisligt krav att förslaget ändras så att MBL kan tillämpas fullt ut även i konkurser. Detta kan exempelvis ske genom att i lagtexten intas en bestämmelse som hänvisar till MBLs regler om primär förhandlingsskyldighet och primär informationsskyldighet. Ett annat sätt är att KL kompletteras med regler som i materiellt hänseende överensstämmer med MBLs motsvarande regler.

Enligt 29 § LAS skall arbetsgivare varsla arbetstagarorganisation om bl.a. tilltänkt uppsägning och permittering av arbetstagare. Varsel skall lämnas inom vissa i 29 § angivna frister, varseltiden. Föreligger hinder mot varsel inom föreskriven tid, skall enligt 30 § LAS varsel i stället lämmas så snart det kan ske. Enligt uttalande i LASs förarbeten åsyftas med undantagsregeln fall där det har inträffat en omständighet som arbetsgivaren inte kunnat förutse och som gör det omöjligt att varsla inom föreskriven tid. Av 30 § LAS följer även att det inte i något fall är tillåtet att underlåta varsel. Det sagda innebär att arbetsgivaren i varje enskilt fall måste göra en bedömning om risken för en framtida händelse, som leder till uppsägningar, är påtaglig. I ett sådant fall måste varsel lämnas omedelbart. Arbetsgivaren kan ej i ett sådant fall med framgång hävda att varseltiden skall avkortas, så att varsel i stället skall lämnas då händelsen inträffar.

Kommittén anför på sid 110: "Vid konkurs kan uppsägning behöva göras omedelbart." — "Med stöd av undantagsbestämmelsen i 30 § kan förvaltaren varsla samtidigt med uppsägningen." LO menar att kommitténs uttalande har blivit olyckligt utformat, vilket kan leda till missförstånd.

Även ett konkursbo är skyldigt att iakttaga LASs regler om varsel, men när konkurs inträffar, kan det finnas, vilket Arbetsdomstolen påpekar i

dom nr 68/1977, utrymme för att tillämpa undantagsregeln i 30 § LAS.

Detta innebär emellertid inte att konkursförvaltare alltid kan åberopa undantagsregeln i 30 § LAS. I det fallet att konkursförvaltaren fortsätter att driva konkursgäldenärens rörelse ställs samma krav på förvaltaren som på alla andra arbetsgivare, d.v.s. huvudregeln skall vara att varseltid enligt 29 § iakttages. Även i andra fall måste hänsyn tas till att syftet med varsel är att arbetstagarorganisationerna skall underrättas om planerade åtgärder, på ett sådant sätt att organisationen erhåller en praktisk möjlighet att begära överläggningar (LAS 30 §) med arbetsgivaren/konkursförvaltaren. Detta innebär att de flesta konkurssituationer är sådana att utrymme ej finns för att tillämpa undantagsregeln.

Enligt LOs mening bör vad ovan sagts om konkursförvaltarens skyldighet enligt LAS närmare klarläggas i motiven.

TCO: TCO noterar med tillfredsställelse att kommittén fastslår att de arbetsrättsliga lagarna, exempelvis medbestämmandelagen, skall tillämpas också i konkurs. TCO välkomnar också kommitténs förslag om en ovillkorlig skyldighet för konkursförvaltaren att samråda med konkursföretagets anställda, oavsett om kollektivavtalsbundenhet föreligger eller ej.

Med hänvisning framför allt till ett uttalande i proposition 1975/76:19 sid 67 anför kommittén att varsel om uppsägning enligt 30 § lagen om anställningsskydd (LAS) kan lämnas samtidigt som uppsägning sker. TCO vill mycket bestämt invända häremot. Uttalandet i propositionen rör ändringar i lönegarantilagen och ingår således inte i förarbetena till LAS. Arbetsdomstolen har så sent som 1977–04–20 (AD 68/77) behandlat den aktuella frågan och fastslagit att varsel skall lämnas även om arbetsgivaren försatts i konkurs. Som framgår av motiveringen i den ovan nämnda domen finner Arbetsdomstolen att varsel inte i alla lägen då konkurs föreligger behöver lämnas minst en månad före uppsägningen. Utrymme kan finnas för att tillämpa undantagsregeln i 30 § första stycket LAS om att varsel i stället kan lämnas så snart det kan ske. Arbetsdomstolen betonar dock att "syftet med varsel är att arbetstagarorganisationen skall underrättas om planerade åtgärder på sådant sätt att organisationen skall ha praktisk möjlighet att begära överläggningar för att t.ex. förmå arbetsgivaren att avstå från den planerade åtgärden". Eftersom överläggning enligt 32 § tredje stycket LAS kan påkallas inom en vecka efter varsel lagts bör denna tidsperiod även i undantagsfallet utgöra den absolut kortaste tid som kan förflyta mellan varsel och uppsägning i samband med konkurs. Berörda arbetstagarorganisationer har givetvis i många fall ett intresse av att påkalla överläggning och lämna synpunkter på konkursföretagets situation. Påkallas överläggning inom den angivna tidsfristen får enligt 32 § fjärde stycket LAS uppsägning ej ske förrän överläggning ägt rum. TCO hemställer att departementschefen, efter samråd med chefen för arbetsmarknadsdepartementet, uttalar att kommitténs redovisning inte återger gällande rätt.

SAF: Enligt föreningen ger redan den nuvarande arbetsrättsliga lagstiftningen de anställda och deras organisationer möjligheter att påverka arbetsgivarens handlande före konkursutbrottet. Detta gäller även om själva konkursansökan inte behöver föregås av primära förhandlingar enligt lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL). Det är under perioden före konkursen som arbetsmarknads- och regionalpolitiska bedömningar har sin största betydelse.

I och med konkursen inträder en ny situation. Det grundläggande syftet är att såvitt möjligt åstadkomma en snabb och ändamålsenlig avveckling av företagets verksamhet. Enligt förslaget § 61 får förvaltaren endast om särskilda skäl föreligger fortsätta gäldenärens rörelse längre än ett år efter första borgenärssammanträdet. De anställdas ekonomiska intressen skyddas i väsentlig grad genom den statliga lönegarantin.

Kommittén anför (sid 166) att frågan huruvida reglerna i MBL skall tillämpas även sedan arbetsgivaren gått i konkurs inte berörts i proposition 1975/76:105 och att MBLs regler inte på alla punkter synes vara så väl avpassade för konkursfallet. Då emellertid varken lagtexten eller motiven till MBL gjort uttryckligt undantag för konkurssituationen finner kommittén att man får utgå från att MBL i princip är tillämplig.

Dessutom föreslår kommittén att MBLs regelkomplex kompletteras med en bestämmelse i konkurslagen (§ 51 b) som sträcker sig ännu längre än MBL. Detta kan enligt föreningens mening inte vara uttryck för en rimlig bedömning.

Föreningen motsätter sig sålunda att den föreslagna § 51 b tillföres konkurslagen. Frågan i vilken utsträckning MBLs regler är tillämpliga vid konkurs bör — då denna grundläggande fråga ansetts ligga utanför kommitténs uppdrag — bli föremål för fortsatt särskild utredning.

Industriförbundet: Förbundet, som tagit del även av Svenska Arbetsgivareföreningens remissyttrande, vill instämma i vad däri sagts om förhållandet mellan medbestämmandelagen och konkurslagen och särskilt i avseende på 51 b § i förslaget.

Svenska företagares riksförbund: Kommittén föreslår att förvaltaren — utöver vad som följer av t.ex. lönegarantireglerna och medbestämmandelagen — skall informera varje enskild arbetstagare innan förvaltaren vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. Detta finner Förbundet, åtminstone i konkurser med något nämnvärt antal anställda, inte praktiskt genomförbart och knappast heller motiverat. Förvaltaren har särskilt i konkursens inledningsskede mycket kort tid på sig för att vidta de åtgärder som ur borgenärs- och andra synpunkter är nödvändiga. Såväl de fackliga organisationerna som de enskilda arbetstagarna torde redan nu få den information som kan lämnas och när den kan lämnas.

2.4 Rätt för förvaltaren att i vissa fall tillgripa tvång för besittningstagande av boets egendom m.m.

JK: Kommittén anser (s. 113) att förvaltarens utnyttjande av tvångsmedel bör bedömas som myndighetsutövning i skadeståndslagens mening och kunna ge upphov till skadeståndsansvar för det allmänna. Konkursförvaltarens verksamhet i övrigt skall däremot enligt vad som framgår av s. 105, not 5, inte betraktas som sådan myndighetsutövning. En motsvarande konstruktion, dvs. att verksamheten i ett företag eller hos något annat subjekt delvis är att anse som myndighetsutövning, förekommer också i andra fall (t.ex. i fråga om AB Svensk bilprovning), men det är uppenbart att konstruktionen inte är problemfri. Därför är också stor restriktivitet påkallad när det gäller att införa en liknande konstruktion på nya områden. Av särskilt intresse i detta sammanhang är att enligt förarbetena till skadeståndslagen (se bl.a. prop. 1972:5 s. 507) myndighetsutövning kan anses föreligga endast när maktmedel anförtrotts en person i det allmännas intresse. Visserligen är — som framhållits i betänkandet — konkurser numera inte enbart en borgenärernas angelägenhet utan berör också en rad olika samhällsintressen. Det är dock alltjämt borgenärsintressena som dominerar. På grund härav kan det inte anses självklart att staten — om den föreslagna regleringen genomförs — blir skadeståndsskyldig enligt reglerna om det allmännas ansvar för skada vid myndighetsutövning.

Enligt min mening är det, även bortsett från den nyss behandlade problematiken, tillräckligt att ge tillsynsmyndigheten de tvångsmedel som förvaltaren kan behöva. Jag har svårt att förstå varför en sådan ordning skulle behöva bli "stel och opraktisk" (s. 112).

RÅ: Däremot kan det starkt ifrågasättas om förvaltaren skall ges rätt att använda tvångsmedel för att omhänderta eller eljest ta befattning med gäldenärens bo m.m. Enligt min bestämda mening bör av rättssäkerhetsskäl beslut om användande av tvångsmedel i konkurs i första hand ankomma på åklagare och domstol. Jag kan därför inte biträda kommitténs förslag i denna del (54 §).

Överåklagaren i Malmö åklagardistrikt: I 54 och 88 §§ stadgas om rätt för förvaltaren att tillgripa tvång. Detta kan rikta sig mot tredje man och innefattar också fysiskt tvång mot person. Jag känner viss tveksamhet inför att en omfattande tvångsrätt tillförs förvaltaren bl.a. därför att denne, som förutsättes vara advokat, själv saknar de personalresurser som måhända erfordras i besvärliga fall. Det förefaller emellertid, som kommittén framhållit, svårt att lägga utövandet av tvånget å kronofogdemyndigheten utan att detta skulle äventyra effektiviteten.

Länsåklagarmyndigheten i Stockholms län och Gotlands län: Enligt förslaget skall förvaltaren få rätt att i viss utsträckning använda tvångsmedel för att omhänderta bokföring. Mot detta finns inte något att erinra.

Länsåklagarmyndigheten i Malmöhus län: I stället för att, som

tidigare, behöva vända sig till överexekutor eller domstol för att tillvarata konkursboets intressen gentemot en tredskande gäldenär får nu förvaltaren en i princip oinskränkt rätt att bereda sig tillträde till bostäder och andra lokaler och där bemäktiga sig egendom, därvid han även har möjlighet att använda fysiskt våld för genomförandet av sina intentioner. Han kan därvid genom myndighetsmissbruk eller vårdslös myndighetsutövning ådra sig själv straffansvar och staten skadeståndsskyldighet; å andra sidan har han själv rätt till nödvärn och, såvitt jag förstår, också rätt att till sitt skydd peka på bestämmelserna i 17 kap BrB om straff för våld, hot, förgripelse och våldsamt motstånd mot myndighetsutövare. Med all respekt för advokatkårens juridiska kunnande och omdöme vill jag ifrågasätta om det finns en önskan hos genomsnittsadvokaten att i egenskap av förvaltare ikläda sig rollen av en sådan myndighetsperson. I vart fall är det tvivelaktigt om det kan gagna det samarbete mellan förvaltare och gäldenär som torde vara något av det betydelsefullaste vid en förnuftig handläggning av boets angelägenheter.

Länsåklagarmyndigheten i Blekinge län och Kronobergs län: Jag anser att det finns skäl att räkna med att en förvaltare, som anser sig behöva använda tvångsmedel, i första hand vänder sig till polis eller åklagare och försöker få samma åtgärder till stånd genom att anmäla att gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott. Detta antagande grundar jag på en jämförelse mellan taxeringsmyndigheternas anmälningar om misstänkta skattebrott och deras egna beslut om handräckning för taxeringsrevision.

Göta hovrätt: Däremot kan hovrätten inte ansluta sig till de föreslagna bestämmelserna om rätt för förvaltaren att använda tvång för att omhänderta gäldenärens bo. Enligt förslaget skulle förvaltaren själv kunna tvångsvis bereda sig tillträde till låsta utrymmen hos gäldenären och även få tillgripa fysiskt tvång mot denne. Sådana åtgärder bör självfallet inte anförtros annan än myndighet med erfarenhet av myndighetsutövning av sådan art. Enligt hovrättens mening bör reglerna utformas så att kronofogdemyndighet ges befogenhet att på begäran av förvaltaren använda tvångsmedel för att omhänderta gäldenärens bo, om sådan åtgärd är nödvändig. Det skall därvid ankomma på denna myndighet att bedöma huruvida förutsättning för användande av tvångsmedel föreligger. Skadeståndsskyldighet för oriktig myndighetsutövning åvilar därvid staten enligt vanliga regler.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Det får anses vara en brist i gällande rätt att uttryckliga regler saknas om vilka lagliga befogenheter som står förvaltaren till buds för att ta ifrån en tredskande gäldenär besittningen till konkursboets egendom. För att undvika förlustbringande dröjsmål för konkursboet är det ibland behövligt med snabba ingripanden från förvaltarens sida. Den nuvarande ordningen att förvaltaren inte omedelbart utan först efter en erhållen exekutionstitel kan utverka erforderligt biträde hos kronofogdemyndigheten, tillgodoser inte nämnda

behov. Hovrätten är emellertid betänksam till kommitténs förslag att tillägga förvaltaren befogenhet att själv utöva tvång (54 §). Samhället har redan organ — kronofogde- och polismyndighet — i vilkas dagliga arbete ofta ingår att konfronteras med tredskande personer och där tvång i någon form utövas. Den erfarenhet och de resurser som dessa organ har, anser hovrätten böra utnyttjas även i nu föreliggande fall. För att påkalla biträde av något av de ifrågavarande organen skall dock inte behöva fordras att förvaltaren först har utverkat en exekutionstitel. Beslutet om försättande i konkurs bör vara ett tillräckligt bemyndigande att påkalla biträde. Hovrätten vill i detta sammanhang erinra om att lagstiftaren redan idag i vissa fall medger kronofogdemyndighet att lämna handräckning utan att någon egentlig exekutionstitel föreligger (se t.ex. 72 § lagen 14.5.1971 om exekutiv försäljning av fast egendom, 55 § lagen 2.6.1933 om ägofred och 39 § lagen 1.12.1950 om rätt till fiske). Hovrätten vill därför förorda en bestämmelse av innehåll att antingen kronofogdemyndighet eller polismyndighet skall lämna den handräckning som behövs för att förvaltaren skall kunna ta ifrån gäldenären besittningen till boets egendom (jmf 4 kap 38 § fastighetsbildningslagen).

För att förvaltaren skall få tillträde till gäldenärens bostad i dennes frånvaro förutsätts i 54 § 2 st i förslaget att gäldenären underrättats om tiden för åtgärden och håller sig undan eller att eljest särskilda skäl föreligger. Eftersom det många gånger torde kunna uppstå svårigheter att nå gäldenären med underrättelse, förefaller det hovrätten opraktiskt att för nu ifrågavarande fall uppställa krav på obligatorisk underrättelse. Man torde nämligen inte alltid kunna utgå ifrån att särskilda skäl föreligger vid misslyckad underrättelse. Hovrätten föreslår därför följande lydelse av andra stycket: "Förvaltaren får dock ej bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om denne håller sig undan eller eljest särskilda skäl föreligger. Om möjligt skall gäldenären underrättas om tiden för åtgärden i förväg."

Om kronofogdemyndigheterna skulle bli tillsynsorgan torde frågan om utövande av tvång kunna lösas på det sättet, att tillsynsorganet åläggs skyldighet att vid behov biträda förvaltaren med att ta ifrån gäldenären besittningen till boets egendom.

Stockholms tingsrätt: Tingsrätten tillstyrker kommitténs förslag att förvaltaren får använda tvång för att ta hand om eller eljest ta befattning med gäldenärens bo, när det framstår som befogat, och även under vissa förutsättningar får bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro.

Av motiven till de föreslagna bestämmelserna (s. 171) framgår att tvång får tillgripas inte bara mot gäldenären utan också mot tredje man, som innehar gäldenären tillhörig egendom. Tingsrätten har intet att erinra mot att tvångsåtgärder i angivet fall får vidtagas även mot annan än gäldenären men anser det böra komma klarare till uttryck i lagtexten att denna möjlighet finnes.

Göteborgs tingsrätt: Kommittén framför på sid. 113 i betänkandet som sin mening att förvaltares utnyttjande av sin befogenhet att utöva tvång bör bedömas som myndighetsutövning i skadeståndslagens mening samt att förvaltaren kan ådra sig ansvar enligt 20 kap 1 § brottsbalken i motsats till vad som nu anses gälla. Så väsentliga förändringar i rättsläget anser tingsrätten ej kunna genomföras genom motivuttalanden utan bör direkt framgå av lagtexten.

Borås tingsrätt: Förvaltaren föreslås få rätt att använda tvång i vissa situationer (54 § i förslaget). Tingsrätten delar kommitténs uppfattning att tvångsmedel bör kunna tillgripas i de angivna situationerna. För att möjliggöra tillräckligt snabba ingripanden i brådskande fall torde det också vara nödvändigt att förvaltaren tilläggs rätten att fatta beslut om tvångsåtgärd. Av principiella skäl och då förvaltaren måste eftersträva ett samarbete med gäldenären bör tvånget dock inte utövas av förvaltaren personligen. I stället bör förvaltaren få rätt att begära biträde av myndighet (utmätningsman eller polismyndighet) för att genomföra tvångsåtgärden.

Domstolsverket: Kommittén har föreslagit att *förvaltare ges rätt att använda våld* såväl mot egendom som mot person för att kunna omhändertaga gäldenärens egendom och räkenskaper. Domstolsverket avstyrker detta förslag. All offentligrättslig våldsanvändning bör i princip endast få utövas av myndighet, vars personal är speciellt utbildad härför. Kronofogdemyndighet anses vid förrättning ha rätt att använda våld mot egendom. Möjligen föreligger också rätt för denna myndighet att använda våld mot person (jfr NJA 1886 s 230). Kronofogdemyndigheten förutsätts i egenskap av tillsynsorgan i konkursen ha ett nära samarbete med förvaltaren. En ordning som innebär att förvaltaren, då behov av handräckning föreligger, måste påkalla biträde av denna myndighet äventyrar inte nämnvärt effektiviteten i konkursutredningen. En sådan ordning innebär att rätten till våldsanvändning kommer att beslutas av ett organ som torde vara bättre skickat att handha sådana frågor. Detta kräver emellertid att kronofogdemyndighet ges befogenhet att besluta om sådan handräckning. Görs en sådan lagändring bör övervägas om inte kronofogdemyndighets rätt att över huvud taget använda våld mot person samtidigt skall preciseras.

RPS: För att en konkursförvaltning skall bli effektiv måste den gentemot tredskande och saboterande konkursgäldenärer snabbt kunna tillgripa tvångsåtgärder. Nuvarande lagstiftning tillgodoser ej tillräckligt detta intresse. Genom kommitténs förslag blir det emellertid möjligt att snabbt skilja gäldenär från besittningen av förmögenhetstillgångar, bokföringshandlingar och annat bevismaterial samt bereda förvaltaren tillträde till lokaler, kassaskåp och andra utrymmen. Samma rätt bör tillerkännas tillsynsmyndighet som ålagts vissa förvaltningsuppgifter i tillgångslösa mindre konkurser, om kommitténs förslag beträffande denna förvaltningsform godtas. Den föreslagna rätten till tvångsåtgärder kan även bedömas

få brottsförebyggande effekt och komma att verka underlättande vid förundersökningar om gäldenärsbrott.

Kommittén har i specialmotiveringen till 54 § in fine föreslagit att närmare föreskrifter om tillämpningen av tvångsåtgärdsbestämmelserna och om rätten att påkalla biträde av polismyndighet skulle utfärdas i administrativ ordning. Styrelsen ifrågasätter om inte denna ytterligare reglering av rättssäkerhetsskäl i stället bör framgå av själva lagtexten. Vid normalt förekommande tvångsåtgärder enligt detta lagrum bör för övrigt förvaltaren i första hand biträdas av kronofogdemyndighets personal, eftersom här aktuella åtgärder är likartade de som företagas vid bl.a. utmätningsförrättningar. Först om sådan situation uppkommer att icke ringa våldsanvändning mot person kan bli aktuell, bör biträde av polispersonal påkallas.

Rätten att använda tvångsåtgärder bör på det sätt kommittén föreslagit kompletteras med kriminalisering av åtgärder ägnade att hindra förvaltarens förrättningsåtgärder.

RSV: RSV anser det tillfredsställande att förvaltarens befogenheter att vid behov använda tvångsmedel regleras i lag. Enligt verkets mening har kommittén bedömt frågan om dessa befogenheters omfattning i stort på ett lämpligt sätt.

Förvaltare har hittills fått skaffa sig beslut om handräckning från överexekutor och vända sig till KFM för att t.ex. få ut handlingar som konkursgäldenären eller revisor vägrar att lämna ut. Att förvaltaren tillerkänns rätt att själv använda våld, och att han alltid utses av konkursdomaren, medför enligt kommitténs mening att hans handlande fortsättningsvis skulle få bedömas som myndighetsutövning i skadeståndslagens mening och kan ge upphov till skadeståndsansvar för det allmänna. Förvaltaren skall också kunna ådra sig straffansvar för myndighetsmissbruk eller myndighetsutövning enligt 20 kap 1 § BrB.

Enligt RSVs mening bör det emellertid diskuteras och övervägas om man inte i stället för att ändra på förvaltarens ställning borde lägga användningen av tvångsmedel på KFM. Genom att myndigheten i sin övriga verksamhet i stort har motsvarande befogenheter bör dess erfarenhet komma till användning även vid bedömningen av tvångsmedel i konkurs. När nu KFM föreslås få en särskild funktion inom konkursförvaltningens ram synes det verket naturligt och mest ändamålsenligt att användande av tvångsmedel – ett förfarande som bättre "behärskas" av KFM – också läggs på denna myndighet. Det kan te sig stötande att denna uppgift läggs på förvaltare i vilkas övriga verksamhet som advokater användning av våld självfallet inte kan förekomma.

Om användningen av tvångsmedel läggs på en myndighet, KFM, är det möjligt att frågan om beredande av tillträde till bostad kan regleras på motsvarande sätt som gäller för KFMs rätt att i utmätningsmål bereda sig

tillträde till bostad. Det är naturligen av stor vikt att konkursgäldenären inte kan göra handlingar eller annat oåtkomliga enbart genom att förvara dem i sin bostad.

Kommittén har anfört att det skulle medföra en stel och opraktisk ordning att lägga rätten till tvångsmedel hos KFM. RSV menar dock att den större rättssäkerheten och den ökade effektiviteten detta skulle ha med sig helt överväger. RSV föreslår därför att förvaltaren skall vända sig till KFM när tvångsmedel fordras i förvaltningen av konkursen.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: Förvaltaren har i betänkandet tillagts befogenhet att använda tvång för att sätta sig i besittning av vissa för utredningen väsentliga handlingar m.m. Sådana tvångsåtgärder torde böra dokumenteras, vilket är regel vid offentliga tvångsåtgärder i övrigt. Tillsynsmyndigheten bör dessutom särskilt underrättas om sådan åtgärd.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: 54 §: I detta lagrum tilläggs förvaltaren befogenhet att utöva visst tvång. På sidan 111 konstaterar man att det inte är tänkt att han skall få "lika vidsträckta befogenheter som en utmätningsman. Förvaltaren torde sålunda inte få utöva våld mot person".

Skrivningen antyder alltså att utmätningsman får utöva våld mot person. Detta är på sätt och vis fel. I praxis brukar man säga att utmätningsman får föra en person som står i vägen åt sidan och att han får utan att företa kroppsvisitation ta ifrån gäldenären egendom som denne bär på sig. I övrigt är utmätningsman hänvisad att begära biträde av polismyndighet.

I specialmotiveringen specificeras förvaltarens befogenheter och jag kan inte finna annat än att han tilläggs lika stora sådana som utmätningsman har idag.

Det måste naturligtvis konstateras att det är en praktisk åtgärd att låta förvaltaren få dessa möjligheter. Ur allmän synpunkt finner jag det dock betänkligt att låta annan än offentlig myndighet utöva tvång vare sig det gäller mot egendom eller person. Vad gäller egendom är det idag bara utmätningsman som får tillgripa sådant.

I och med att KFM är tillsynsorgan bör beslut om och ansvar för våld i dessa avseenden åvila tillsynsmyndigheten. I administrativ ordning kan sedan utarbetas bestämmelser för hur själva praktiska genomförandet hos gäldenären eller där hans egendom finns skall gå till.

Som en jämförelse kan här tas bevissäkringslagen där taxeringsmyndigheterna är skyldiga att anlita KFM för eventuellt ingripande med tvång. Myndigheten sitter inne med kunskaper på området och det ingår i den dagliga verksamheten. Kostnaderna kan genom myndighetens egna möjligheter i form av kontakter m.m. hållas nere. Oftast blir ingripanden av här ifrågavarande slag aktuella i konkursens inledningsskede och det kan vara värdefullt för tillsynsfunktionens fortsatta utövande att få en viss insyn på ett tidigt stadium.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Kommittén föreslår, att konkurs-

förvaltaren erhåller samma befogenheter som utmätningsman att tillgripa tvångsmedel för att ta hand om boet eller eljest ta befattning med de böcker och handlingar, som rör boet. Enligt nu gällande lagstiftning är det endast tjänstemän vid kronofogdemyndigheten som i samband med utmätningsförrättning kan bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro om denna underrättats om tiden för åtgärden och håller sig undan eller eljest särskilda skäl föreligger. Tjänstemän vid kronofogdemyndigheterna har sålunda lång erfarenhet av sådana åtgärder, vilket lagstiftaren beaktat bl.a. vad det avser åtgärder enligt bevissäkringslagen.

Länsstyrelsen finner det angeläget att endast en myndighet är behörig att utöva tvångsåtgärder mot enskild person av ifrågavarande slag. Konkursförvaltaren bör därför i de fall konkursgäldenären inte lämnar ifrån sig de böcker och handlingar, som rör boet, eller förhindrar förvaltarens tillträde till boets egendom, begära biträde av tillsynsmyndigheten. Därvid må tillsynsmyndigheten använda sådana tvångsmedel, som avses i 19 kap 14 § lagberedningens förslag till utsökningsbalk enligt Utsökningsrätt XII (SOU 1973:22).

USS: Kommittén föreslår att konkurslagen kompletteras med bestämmelser om tvångsmedel och andra säkerhetsåtgärder, som får avse gäldenärens person eller dennes egendom under eller i vissa fall omedelbart före konkurs.

USS finner att de föreslagna bestämmelserna fyller ett länge känt behov på konkurslagstiftningens område. Däremot kan det ifrågasättas om reglerna har blivit tillräckligt pregnanta. Det i och för sig befogade kravet på effektivitet har dessutom medfört att man vid utformningen av bestämmelserna inte tagit tillräcklig hänsyn till den enskilde gäldenärens intressen i förevarande sammanhang. Rättssäkerheten måste beaktas.

Vad som nu har sagts gäller särskilt bestämmelsen i 54 § förslaget till ändring i konkurslagen. Enligt lagrummet får förvaltaren använda tvång för att omhänderta eller eljest ta befattning med gäldenärens bo samt böcker och andra handlingar som rör boet i den mån det med hänsyn till omständigheterna framstår som befogat. Förvaltaren äger dock inte bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro utan att vissa närmare angivna förutsättningar föreligger.

USS är till en början av den bestämda uppfattningen att förvaltaren varken kan eller bör tilläggas sådana utomordentliga befogenheter, som han skulle erhålla enligt kommitténs förslag. Endast om förvaltaruppdraget anförtros myndighet, skulle det vara möjligt att i viss utsträckning låta förvaltaren fatta beslut om användning av tvångsmedel och att verkställa sådant beslut om det kan ske obehindrat. Undantag måste dock göras för den s.k. privatsektorn. För tillträde till bostad och kanske även tredjemanslokaler utan anknytning till den konkursdrabbade verksamheten bör krävas domstolsbeslut. I princip anser USS att verkställighetsåtgärder bör förbehållas exekutiv myndighet eller polis.

Skulle kommitténs förslag i fråga om förvaltning och tillsyn leda till lagstiftning, bör beslutsfunktionerna enligt 54 § läggas på den kronofogdemyndighet, som är tillsynsorgan i konkursen. Även i dessa fall bör privatsektorn förbehållas domstol. Den omständigheten att kronofogdemyndighet utövar tillsynen hindrar inte att denna myndighet anförtros verkställighetsåtgärderna. Det kan i detta sammanhang erinras om att denna myndighet enligt 4 § kronofogdeinstruktionen vid behov äger anlita polis för verkställighetens genomförande.

Om annan myndighet än kronofogde kommer att i en framtida lagstiftning utöva tillsynen över konkursförvaltningen — t.ex. länsstyrelsen enligt det förslag, som en grupp inom USS företräder — synes beslutsfunktionerna med tidigare angivna undantag kunna läggas på tillsynsmyndigheten. Det torde inte möta något hinder att kronofogdemyndigheten — även om den skulle fungera som förvaltare i viss utsträckning — alltid var behörig att företa verkställighetsåtgärder.

USS kan inte heller godta att förutsättningarna för användningen av tvångsmedel enligt 54 § kommittéförslaget beskrivs på det sätt som där skett. Villkoren – det bör här vara fråga om tredska eller s.k. sabotagerisk — måste utformas med hänsyn till ingreppets karaktär och omständigheterna i övrigt. En lämplig metod kan vara att i anslutning till 88 § kommittéförslaget noggrannare precisera gäldenärens skyldigheter vid konkurs. Därvid kan reglerna om taxeringsrevision i 56 § taxeringslagen (1956:623) samt bestämmelserna i bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen tjäna som förebild.

Domareförbundet: I 54 § KL har upptagits en bestämmelse om att förvaltaren får använda tvång för att omhändertaga eller eljest ta befattning med gäldenärens bo. Denna bestämmelse torde inte avse sådana åtgärder som att t.ex. anbringa lås på byggnad eller förvaringsutrymme som ingår i konkursboet; förvaltaren lär vara berättigad härtill redan på grund av bestämmelserna i 54 § gällande lag (53 § i förslaget). I stället synes med förslaget avses sådana tvångsåtgärder som enligt exekutionsrättslig terminologi brukar betecknas som exhibition eller tvångsinrymmande. Förbundet har förståelse för behovet av dylika tvångsåtgärder men anser att det står i strid med allmänna exekutionsrättsliga principer att, såsom kommittén föreslår, ge konkursförvaltaren ställning av utmätningsman när det gäller ifrågavarande åtgärder. Det ligger närmast till hands att av den föreslagna bestämmelsen dra den slutsatsen, att det åligger förvaltaren att själv svara för exekutionen i de här avsedda fallen. Enligt förbundets mening bör verkställigheten, även i dessa ankomma på kronofogdemyndighet. Det torde kunna stadgas att förvaltaren därvid har rätt att vända sig direkt till kronofogdemyndigheten utan att först utverka exekutionstitel hos domstol eller överexekutor. — Om kommitténs förslag genomföres, bör i vart fall lagtexten innehålla den närmast självklara begränsningen att det inte ankommer på förvaltaren att tillgripa våld å person.

LRF: Förslagen om – – – förvaltarens rätt att använda tvångsmedel synes ändamålsenliga.

Lokala skattemyndigheten i Stockholm (LSMS): LSMS anser det nödvändigt, i de fall konkursgäldenär varit att anse som arbets- eller uppdragsgivare att räkenskapshandlingar införskaffas och ställs till myndighetens förfogande för utredning huruvida skatteredovisning för anställda och arbetsgivaruppgiftsredovisning skett på riktigt sätt. Upplysningsvis kan nämnas att LSMS i viss utsträckning, genom användning av bevissäkringslag och begäran om beslag genom husrannsakan, har erhållit handlingar, som skattskyldig på anmaning förklarat saknade eller icke rätteligen förda. Genom att snabbt få tillgång till räkenskapshandlingar kan LSMS, utan anmälan från berörda anställda/uppdragstagare, bespara både dessa och myndigheten onödigt besvär. För att kunna tillämpa bestämmelserna om gäldenärsbrott eller brott mot skattebrotts- och uppbördslag är åtkomsten av redovisningshandlingar ofta helt nödvändig.

2.5 Brottsutredning i ordinär konkurs

Överåklagaren i Stockholms åklagardistrikt: I 55 § KL sägs bl.a. att förvaltaren i förvaltarberättelsen skall anmärka, huruvida skälig anledning förefinns till antagande att gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förhållande mot sina borgenärer och att, om anledning finns till sådant antagande, grunden därför skall anges. Bestämmelsen återfinns oförändrad i kommitténs förslag.

I rapporten Företagskonkurser (Statens industriverk: utredningar 1975:2) redovisar Kedner resultatet av en undersökning om konkurser och gäldenärsbrott (s. 359 ff). Enligt rapporten bör man kunna räkna med gäldenärsbrott i omkring 40% av antalet slututdelningskonkurser. Man räknar då även med den dolda brottsligheten. Motsvarande frekvens vid fattigkonkurser bör enligt Kedner vara mellan 40 och 50%.

Förvaltarens åliggande i nu förevarande hänseende anges vara en skyldighet endast att anmärka i berättelsen om skälig misstanke om brott förefinns. Någon undersökningsplikt för förvaltaren rörande eventuell förekomst av brott föreskrivs således inte uttryckligen.

Erfarenheten visar också att många förvaltare — flertalet av dem är huvudsakligen inriktade på affärsjuridik och har begränsad erfarenhet av brottmål — tar ganska lätt på uppgiften att vara verksam till utrönande av huruvida gäldenären kan misstänkas för brott i förhållande till borgenärerna. Detta är otillfredsställande, ty det sätt på vilket förvaltaren fullgör sin skyldighet härvidlag är av fundamental betydelse för beivrandet av brott av förevarande slag. Vid angivna förhållanden och då brott av konkursgäldenär synes bli allt mer frekventa samt inte sällan ingår som ett moment i en mera omfattande och svårupptäckt ekonomisk brottslighet, är det enligt min mening beklagligt att kommittén inte upptagit till över-

vägande frågan om bestämmelsen borde ändras. Kanske vore lämpligt att så utforma bestämmelsen att av denna till en början klart framgick att det åligger förvaltaren att vara verksam till utrönande av huruvida brott kan misstänkas. Härefter borde rapporteringsskyldigheten fastläggas och närmare utföras. Av bestämmelsen borde vidare uttryckligen framgå att skyldigheten omfattar jämväl andra brott än gäldenärsbrott. Lämpligheten av att rapporteringen alltid skall ske i förvaltarberättelsen kan ifrågasättas. Som bekant dröjer det ofta ganska länge innan denna berättelse avges. Misstanke om brott bör rapporteras så snart sådan uppkommit på det att förundersökning ofördröjligen skall kunna inledas.

Konkursförvaltarens rapporteringsskyldighet inträder enligt 55 § KL då "skälig anledning" förekommer att gäldenären gjort sig skyldig till brott. I 23 kap 1 § första stycket rättegångsbalken stadgas att förundersökning skall inledas redan då "anledning förekommer" att brott som hör under allmänt åtal förövats. Jag anser att förvaltarens rapporteringsskyldighet bör inträda vid samma grad av misstanke som gäller för inledande av förundersökning.

Överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt: Utredningen anför på sidan 173, att förvaltaren är skyldig att ange enbart misstanke om gäldenärsbrott. Propositionen 1975/76:210 sidan 153 innehåller tanken, att det är självklart, att förvaltaren har anledning att ingripa även mot annan brottslighet. Jag anser, att förvaltaren bör ha en i lag stadgad skyldighet att anmäla även andra brott än gäldenärsbrott, som har direkt samband med konkursen.

Länsåklagarmyndigheten i Stockholms län och Gotlands län: F.n. åligger det förvaltaren att omhänderta bokföringen från konkursgäldenär. Detta går normalt till så att förvaltaren uppmanar gäldenären att överlämna de bokföringshandlingar som denne förfogar över. Med det överlämnade materialet som grund avgör förvaltaren sedan om det föreligger misstankar att gäldenären gjort sig skyldig till bokföringsbrott. Även för bedömningar av eventuella misstankar om övriga gäldenärsbrott är bokföringen ofta av avgörande betydelse.

Det anförda visar vikten av att förvaltaren får tillgång till allt det bokföringsmaterial som finns. Förvaltarens skyldighet att själv vara aktiv för att nå detta syfte bör klart anges (i tillämpningsförfattning el.dyl.).

Det förekommer ofta att det inte av förvaltarberättelsen klart framgår om det föreligger skälig misstanke om gäldenärsbrott. Skyldighet att ta ställning i detta hänseende bör klart fastslås.

Det kan vidare ifrågasättas om inte förvaltarens skyldighet att anmäla brottsmisstanke bör utvidgas till att avse alla former av brott, således även sådana brott som inte direkt berör hans förhållande till borgenärerna. Det förekommer i praktiken redan nu att uppgifter om misstankar avseende även sådana allmänna brott tas in i förvaltarberättelsen.

Tillsynsmyndigheten skall enligt förslaget vara skyldig att granska för-

valtarberättelsen. Det kan då inträffa att myndigheten finner skäl till misstankar om brott även i fall då förvaltaren inte har ansett sådana skäl föreligga. Det kan ifrågasättas om inte myndigheten då bör vara skyldig att anmärka detta förhållande. Tillsynsmyndigheten torde redan enligt allmänna regler vara berättigad att göra anmälan om brott. Om det anses lämpligt att ålägga myndigheten skyldighet att vara verksam i detta avseende måste emellertid skyldigheter regleras genom en särskild bestämmelse.

Länsåklagarmyndigheten i Blekinge län och Kronobergs län: (I 55 §) utsäges att förvaltarens skyldighet att i förvaltarberättelsen anmärka huruvida brottsmisstanke finns endast gäller gäldenärsbrott. Jag vill emellertid ifrågasätta om icke lagen med "brottsligt förhållande mot sina borgenärer" täcker ett vidare område, t.ex. bedrägeri, svindleri, förskingring eller olovligt förfogande. Det vore vidare av vikt att veta, hur tillsynsmyndigheten eller konkursdomaren skola reagera, då förvaltaren överhuvudtaget icke yttrat sig i detta hänseende eller avgivit ett uppenbart bristfälligt uttalande eller — som jag sett i ett fall — hänvisat till vad som kan komma att uttalas av förvaltaren i ett systerbolags konkurs. Kan förvaltaren föreläggas att komplettera berättelsen, kan han i ytterlighetsfall entledigas eller skall en sådan brist i stället beivras, när arvodet bestämmes?

Göteborgs tingsrätt: Tingsrätten ifrågasätter det lämpliga i att konkursförvaltaren skall anmäla misstankar om gäldenärsbrott till konkursdomaren. Av specialmotiveringen till 55 § att döma tycks avsikten vara att alla misstankar om brott i princip skall vidarebefordras. Dessa borde förvaltaren kunna lämna direkt till polismyndigheten eller åklagarmyndigheten.

RPS: Om förvaltarkåren håller hög kvalitet samt ägnar erforderligt arbete och intresse åt varje enskilt ärende, bör detta bidraga till att gäldenärsbrott snabbt upptäcks och beivras i ökad utsträckning. Under i vart fall ett inledningsskede får sålunda förutsättas att ett ökat antal gäldenärsbrott kommer till polisens kännedom. De redan hårt ansträngda utredningsresurserna kan då komma att behöva förstärkas. På längre sikt bör dock den föreslagna lagstiftningen ha en klart brottsförebyggande effekt.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: Förvaltarens skyldighet att i berättelsen enligt 55 § anmärka huruvida brottsmisstanke finns gäller endast gäldenärsbrott. Anledning finns för förvaltaren att ingripa mot och söka neutralisera även andra brottsliga förfaranden från gäldenärens sida. Detta kan enligt betänkandet ske genom polisanmälan. I betänkandet anmärks även att erforderliga resurser för behandling av dessa fall bör ställas till polis- och åklagarmyndighetens förfogande. Uppgifter från gäldenären rörande hans affärsverksamhet och affärsförbindelser kan ge anledning till misstanke om ekonomisk brottslighet utan att gäldenären själv är huvudsakligen misstänkt. Det torde kunna bidra i någon mån till

andra samhällsåtgärder mot ekonomisk brottslighet om berättelsen enligt 55 § innehåller uppgift om misstänkt brottslighet från gäldenärens sida och om annan misstänkt brottslighet med anknytning till gäldenärens affärsverksamhet, som framkommer vid utredningen med anledning av konkursen.

2.6 Konkursbos bokföringsskyldighet m.m.

Överåklagaren i Stockholms åklagardistrikt: Det är inte helt ovanligt att det efter konkursens avslutande under förundersökning i brottmål, främst skattemål, uppkommer behov av konkursgäldenärens räkenskapsmaterial. Erfarenheten visar att det mången gång i sådana fall är besvärligt eller rent av omöjligt att få fatt på räkenskaperna, även då dessa ej återlämnats till gäldenären. Den föreslagna bestämmelsen i 206 § om arkivering av gäldenärens bokföring hälsas därför med tillfredsställelse.

Göteborgs tingsrätt: I 57 § första stycket ges en allmän regel om bokföringsskyldighet i konkurs. Den innebär bl.a. att bokföringslagen inte är tillämplig. I paragrafens andra stycke anges att bestämmelsen i första stycket ej medför inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara särskilt föreskriven för viss verksamhet. Av motiven framgår att andra stycket endast syftar på bestämmelser om explosiva varor, skrot, rusdrycksförsäljning m.m., men inte på exempelvis särskilda bestämmelser i associationsrättslig lagstiftning. Tingsrätten anser uttrycket "viss verksamhet" vara oklart. Lagtexten och motiven bör förtydligas och en mer omfattande exemplifiering ges.

Bokföringsnämnden (BFN): 3 § bokföringslagen (BFL) stadgar följande: "Har bestämmelse som avviker från denna lag meddelats i eller med stöd av annan lag, gäller den bestämmelsen och i anslutning därtill meddelade verkställighetsföreskrifter".

I konkurslagen kan sålunda införas bestämmelser som tar över vad som stadgas i BFL. Det är emellertid en målsatt strävan i BFN att verka för att annan lagstiftning, där krav på bokföring framställs, anpassas till bestämmelserna i BFL.

Bestämmelsen i 57 § att "förvaltaren skall på sätt som överensstämmer med god redovisningssed löpande bokföra boets inkomster och utgifter så, att erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggöres" synes inte stå i strid med bestämmelserna i BFL. Som framhålls i betänkandet "är konkursens egentliga syfte att bereda en insolvent gäldenärs samtliga borgenärers möjlighet att i viss inbördes ordning få betalt ur hans tillgångar så långt dessa räcker. Konkursförvaltningen går sålunda ut på att avveckla gäldenärens tillgångar och redovisningen i konkursen måste ha till främsta syfte att spegla denna avveckling". Fordringar och skulder skall sålunda

regleras i konkursboet. I det stora flertalet fall blir därför inkomster och utgifter lika med in- och utbetalningar (kontantredovisning). Intäkter och kostnader som i redovisningslitteraturen och i 4 § BFL definieras såsom periodiserade inkomster och utgifter får i sådana fall samma innebörd som boets inkomster och utgifter i författningsförslaget. I prop. till BFL definieras god redovisningssed såsom "en faktiskt förekommande praxis hos en kvalitativt representativ krets av bokföringsskyldiga". Det är BFN:s uppfattning att i författningstexten använd terminologi samt föreslagen redovisning avseende konkursbo överensstämmer med god redovisningssed i BFL:s mening. BFN anser därför att kommitténs uttalande på sid. 121 i betänkandet i anslutning till det ovan citerade 57 § första stycket är missvisande. Där sägs nämligen att "bokföringslagen inte i något fall blir direkt tillämplig på konkursbos bokföring". Enligt BFN:s mening föreligger inte något motsatsförhållande mellan vad bokföringslagen och konkurslagen menar med god redovisningssed.

Även om huvudregeln bör vara kontantmässig bokföring, vill BFN påpeka att bokföringsmässig redovisning bör tillämpas i vissa fall. Så förekommer t.ex. konkurser i företag, där verksamheten fortsätter under konkursförvaltningen. På senare tid har inträffat att också stora företag — i något fall börsbolag — har försatts i konkurs. Det kan enligt nämndens mening inte anses tillfredsställande att sådana företag med fortsatt rörelse och ibland många anställda vid konkursutbrottet lämnar sitt ofta väl utbyggda redovisningssystem för att övergå till kassabokföring.

För att följa och utveckla redovisningspraxis enligt den nya bokföringslagen har bokföringsnämnden tillskapats av statsmakterna. Kommitténs uttalande i betänkandet om att det i instruktionen för nämnden borde särskilt anges att den skall utarbeta rekommendationer samt lämna råd och anvisningar i konkurs har särskilt noterats av nämnden. Att vid behov medverka till fastställande och utveckling av god redovisningssed då det gäller konkursbo ser nämnden som en naturlig uppgift inom ramen för gällande instruktion. Någon kompletterande instruktion kan sålunda inte anses erforderlig.

Enligt lagförslaget skall förvaltaren bevara räkenskapsmaterialet. I kommitténs betänkande (sid. 122) anges bl.a. följande: "Arkiveringsskyldigheten är ett huvudmoment i bokföringsskyldigheten. I förarbetena till lagen motiveras skyldigheten att arkivera räkenskapshandlingar av hänsyn i första hand till behovet av en ordentlig revision av företagens räkenskaper. Också det allmännas intresse av en effektiv skattekontroll gör sig enligt motiven gällande". Nämnden finner det angeläget att arkiveringsfrågan löses lagstiftningsvägen. Kommitténs förslag om arkiveringsskyldigheten anknyter till bestämmelserna i 22 § bokföringslagen. Nämnden ifrågasätter dock om inte med hänsyn till angivna kontrollaspekter det vore bättre att arkiveringsskyldigheten ålades tillsynsmyndigheten, i förslaget kronofogdemyndigheten, naturligtvis med möjlighet för

förvaltaren att under från fall till fall lämplig tidsrymd omhänderha materialet.

RRV: Konkurslagskommitténs förslag till reglering av konkursbos bokföringsskyldighet innebär att bokföringslagen inte blir direkt tillämplig på konkursbo. RRV anser att kommittén vid sitt ställningstagande i denna fråga underskattat behovet av resultatredovisning av rörelse som drivs vidare under konkurs. I första hand konkursförvaltaren men i andra hand också borgenärerna bör enligt RRVs mening ha tillgång till det underlag som en resultatinriktad redovisning ger. Detta krav gör sig numera särskilt starkt gällande i det stora antal fall företag drivs vidare under konkurs för tillgodoseende av arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen. För statsverkets del är det i sådana fall ofta fråga om att tillskjuta stora bidrag för att möjliggöra fortsatt drift. Omfattningen av dessa bidrag bör kunna bestämmas på grundval av en löpande redovisning av rörelsens resultat.

RSV: Enligt förslaget åligger det förvaltaren att bl.a. bevara boets räkenskapsmaterial under minst tio år. Det kan då emellertid hända att handlingarna under den långa tidsperioden blir svåra att få tag i, t.ex. till följd av att förvaltaren stänger sitt kontor för semester, flyttar eller slutar med sin advokatverksamhet. RSV anser därför att det är lämpligare att handlingarna, sedan konkursen avslutats och vunnit laga kraft, överlämnas till tillsynsmyndighet för arkivering. Detta går väl ihop med bestämmelserna i 206 § enligt vilken tillsynsmyndighet i vissa fall har att ta hand om material rörande konkursboet.

Kronofogdemyndigheten i Västervik: Normalkontoplan med anvisningar för redovisning av konkursboets *avveckling* bör fastställas av riksskatteverket. Härigenom åstadkommes en enhetlig och likartad redovisning av konkurser i riket, som underlättar jämförelser och analyser.

Kontoplan bör upprättas med ledning av normalkontoplanen av förvaltaren i varje särskild konkurs och fastställas av tillsynsmyndigheten. Kontoplanen anpassas efter konkursboupptecknings och göres ej vidlyftigare än vad som är nödvändigt för en överskådlig redovisning av avvecklingen. Det är av vikt för tillsynen att varje tillgång, vari finnes särskild panträtt el säkerhetsrätt, erhåller särskilt konto för objektet med redovisning av såväl tillgången, intäkter som kostnader och utdelning till borgenär med angiven rätt.

För alla konkurser bör finnas ett räntebärande postgiro och skyldighet för förvaltaren att senast tredje dagen insätta influtna medel. Det kan ej vara rationellt att sprida medlen på olika bankkontor i riket.

Om konkursboet fortsätter rörelse bör särskild *resultatredovisning* härför föreskrivas. Normalkontoplan med anvisningar bör fastställas av riksskatteverket.

Kontoplan med ledning av normalkontoplanen och konkursgäldenärens bokföring bör upprättas av förvaltaren och fastställas av tillsynsmyndigheten. Redovisningen är nödvändig för bedömning av lönsamheten och det

lämpliga i att fortsätta rörelsen. Sedan rörelsen upphört avslutas redovisningen mot avvecklingsredovisningen. Periodiska bokslut eller rapporter bör upptaga såväl massagäld som massafordringar.

Särskilt postgirokonto bör finnas för den fortsatta rörelsens medel för intäkter och kostnader.

Resultatredovisningen bör kunna delegeras av förvaltaren vid behov, exempelvis då konkursboet fortsätter rörelse på olika platser i landet. Ansvarsregler för delegerad erfordras. Delegerads kompetensområde bör avgränsas av förvaltaren.

För den fortsatta driften bör avvecklingsmedel få tagas i anspråk. Konstruktionen av detta förfarande bör vara sådan att intrång ej sker i någon borgenärs rätt.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: Förslagets något allmänt formulerade beskrivning av förvaltarens bokföringsskyldighet kan bedömas vara tillräcklig under förutsättning, att bestämmelsen kompletteras med föreskrift om att bokföringen skall redovisas på fastställda formulär. Kronofogdemyndigheten menar att det för en klar redovisning och enhetlig tillämpning är av värde om t.ex. RSV får i uppdrag att i samråd med expertis utarbeta mallar för konkursbokföringen. Sådana formulär bör kunna fastställas med utgångspunkt från kvartalsrapport med transport av summorna till nästkommande kvartal.

Bokföringen kan inte behöva bli mer komplicerad än att det bara undantagsvis erfordras särskild revisor för granskning. Om tillsynsmyndigheten emellertid skall kunna fullgöra sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt måste myndigheten utan särskilda förutsättningar kunna få granska konkursboets räkenskaper. Förslagets 59 § bör omformuleras på sådant sätt att denna tillsynsmyndighetens befogenhet klart framgår.

Riksarkivet: Såsom närmare redovisas i betänkandet har kommittén under sitt arbete haft kontakter med riksarkivet beträffande förvaringen av konkursgäldenärens bokföringshandlingar (sid. 264–266). Mot kommitténs överväganden och förslag i denna och andra arkivfrågor har riksarkivet intet att erinra.

Kommerskollegium: Förvaltaren skall enligt föreslagna 57 § "på sätt som överensstämmer med god redovisningssed löpande bokföra boets inkomster och utgifter", vilket av kommitténs överväganden att döma torde innebära bokföring av in- och utbetalningar. Såvitt kollegiet kan bedöma synes det mindre lämpligt att endast föreskriva denna metod, eftersom det innebär att ett företag som före en konkurs tillämpar bokföringsmässig redovisning — om det drivs vidare efter konkursen — antingen måste byta redovisningsmetod (till det sämre) eller tillämpa två metoder parallellt. Enligt kollegiets mening bör istället 57 § utformas så att övergång till kontantmässig redovisning ej påtvingas i de fall där detta ej är lämpligt, samtidigt som utrymme för kontantmässig löpande bokföring bör finnas i flertalet fall.

Länsstyrelsen i Kalmar län: Kommittén finner av skäl som redovisas under denna punkt att bokföringslagen inte i något fall blir direkt tillämplig på konkursbos bokföring.

Enligt länsstyrelsens mening bör för att tillsynsmyndigheten över huvud taget skall kunna fullgöra sin tillsynsfunktion en reglering i fråga om konkursbos bokföringsskyldighet införas. För *avvecklingsredovisningen* bör en normalkontoplan med anvisningar för redovisningen utfärdas av riksskatteverket. Härigenom åstadkommes en enhetlig och likartad redovisning av konkurser i riket, som underlättar jämförelser och analyser.

Kontoplanen bör upprättas av förvaltaren med ledning av normalkontoplanen i varje särskild konkurs och fastställas av tillsynsmyndigheten. Kontoplanen bör anpassas efter konkursboupptecknigen och bör ej göras vidlyftigare än vad som är nödvändigt för att erhålla en överskådlig redovisning av avvecklingen. Hänsyn bör därvid tagas till att varje förmånsberättigad fordran upptas på ett konto med redovisning av såväl tillgång som intäkter och kostnader och utdelning till borgenär med angiven rätt.

Till konkursboet influtna medel bör senast inom 3 dagar insättas på särskilt räntebärande postgirokonto och inte så som för närvarande tillämpas insättas på ett antal olika bankkonton.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att i rättstillämpningen angående konkursbos skattskyldighet till statlig och kommunal inkomstskatt endast finns prejudicerande rättsfall varav framgår att skattskyldighet för inkomst inte åvilar konkursbo. Regeringsrätten torde i sin dom vare sig kunnat eller önskat föregripa en lagstiftning på området. Det torde vara ovedersägligt att konkursbo efter juridisk person som driver rörelse, skattemässigt driver denna på betydligt gynnsammare villkor än andra företag. Konkursboet konkurrerar alltså inte på lika villkor med liknande företag inom samma bransch. Länsstyrelsen anser detta vara oacceptabelt om verksamheten drivs under en längre tid. Borgenärernas intressen kommer under sådana omständigheter att utveckla en icke önskad konkurrens. Med hänsyn härtill ifrågasätts i vart fall om inte konkursbo som driver rörelse skall ha sådan bokföring att en *resultatredovisning* kan krävas. Huruvida konkursboet skall tillåtas fortsätta att driva rörelsen efter en tid av 6 månader skall förslagsvis avgöras av tillsynsmyndigheten på basis av vad framkommer av resultatredovisningen.

Om konkursbo fortsätter rörelsen bör sålunda särskild resultatredovisning härför föreskrivas. Normalkontoplanen med anvisningar bör fastställas av riksskatteverket.

Kontoplan med ledning av normalkontoplanen och konkursgäldenärens bokföring bör upprättas av förvaltaren och fastställas av tillsynsmyndigheten. Sedan konkursboets rörelse upphört avslutas redovisningen mot avvecklingsredovisningen.

Resultatredovisningen bör kunna delegeras av förvaltaren vid behov.

För den fortsatta driften bör avvecklingsmedel få tas i anspråk. Konstruktionen av detta förfarande bör vara sådan att intrång inte sker i någon borgenärs rätt. Härmed avses exempelvis de fall då lönegarantimedlen upparbetar konkursegendom.

Länsstyrelsen har intet att erinra mot förslaget att tillsynsmyndigheten skall arkivera konkursgäldenärens räkenskaper. Länsstyrelsen förutsätter att, om så blir fallet, medel kommer att ställas till tillsynsmyndigheternas förfogande för den kostnad myndigheten härigenom åsamkas.

Advokatsamfundet: Vad gäller frågan om bokföringsskyldigheten i konkurs vill samfundet till vad kommittén anfört foga att det vore önskvärt i konkurser där särskilda förmånsrätter gäller att bokföringen utformas så att avvecklingsresultatet för olika slag av egendom redan från början på lämpligt sätt särskiljs.

Om enligt kommittéförslaget konkursgäldenärernas bokföring regelmässigt skall arkiveras hos kronofogdemyndigheterna, synes det förhållandet även böra beaktas vid den bedömning av sekretessfrågorna som kommittén förutsätter (sid 139).

Kronofogdeföreningen: Enligt förslaget skall förvaltaren redovisa boets inkomster och utgifter på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed. Bokföringen skall vara sådan att "erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggöres". Den föreslagna allmänt formulerade bestämmelsen är knappast tillfredsställande från kontrollsynpunkt. Föreningen vill hävda att det för en klar redovisning och enhetlig tillämpning är nödvändigt med en föreskrift om att redovisningen skall ske enligt särskilt fastställda normer. Vidare bör i konkurser, där särskilda förmånsrätter gäller, bokföringen ordnas så att avvecklingsresultatet för olika slag av egendom redan från början på lämpligt sätt särskiljs. Om konkursboet fortsätter rörelse, bör särskild resultatredovisning härför föreskrivas. Riksskatteverket (RSV) borde kunna ges uppdrag att i samråd med expertis utarbeta redovisningsformulär och normalkontoplan med anvisningar. I sammanhanget bör anmärkas, att det i praktiken även yppats behov av en normalplan för upprättande av boupptecknings.

Föreningen auktoriserade revisorer (FAR): Om bokföringen i konkurs stadgas i lagförslagets 57:e paragraf. Föreningen har ingenting att invända mot den föreslagna formuleringen i och för sig. Emellertid ger kommitténs kommentarer till bestämmelsen om bokföringsskyldighetens fullgörande (sid 117–123) densamma en uttolkning, vars lämplighet ifrågasättes. Kommittén avvisar kravet på redovisning efter s.k. bokföringsmässiga grunder och förordar i regelfallet redovisning efter kontantprincipen. Motivet till detta ställningstagande synes främst vara att det skattemässigt fiskala intresset oftast saknas i konkurs.

FAR delar åsikten att ett generellt krav på redovisning efter bokföringsmässiga grunder ej är motiverat. För det övervägande antalet konkursfall

torde en redovisning enligt kontantprincipen vara tillfyllest. FAR anser emellertid att hänvisningen till "god redovisningssed" bör innebära att kraven på redovisningens uppläggning bör bedömas från fall till fall. På senare tid har exempelvis inträffat att stora företag — i något fall börsbolag – har försatts i konkurs. Det bör enligt FAR:s mening icke anses tillfyllest att dylika företag med fortsatt rörelse och måhända tusentals anställda vid konkursutbrottet lämnar sitt ofta väl utbyggda redovisningssystem för att övergå till kassabokföring. Det skattefiskala motivet är bara ett av flera för kraven på bokföring. Lika viktigt är borgenärers, företagsledningens (inklusive konkursförvaltarens), anställdas, samhällets (t.ex. arbetsmarknadsmyndigheter och personer som arbetar med att söka genomföra en rekonstruktion av verksamheten) m.fl. intresse av att redovisningen även efter konkursutbrottet ger möjlighet att följa rörelsens gång.

Uttalanden på sid 121 i tredje stycket synes ha fått en olycklig utformning: "Kommittén föreslår till en början sålunda att som huvudregel skall gälla att förvaltaren skall vara skyldig att på sätt som överensstämmer med god redovisningssed löpande bokföra boets inkomster och utgifter så att erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggörs (57 § första stycket, första punkten i förslaget). Bokföringslagen blir således inte i något fall direkt tillämplig på konkursbos bokföring". Något motsatsförhållande mellan "god redovisningssed" och bokföringslagen föreligger givetvis inte; god redovisningssed är tvärtom bokföringslagens primära huvudregel (BL 2 §).

Kommittén har föreslagit (sid 122, första stycket) att den statliga bokföringsnämnden skall instrueras att lämna anvisningar om bokföring i konkurs. FAR ansluter sig till detta förslag. FAR anser vidare att i direktiven till bokföringsnämnden hänvisning skall göras till den föreslagna lagtexten (§ 57) samt till kommitténs uppfattning att tillämpning av bokföringsmässiga grunder ej bör vara obligatorisk i konkurs men att nämnden i övrigt skall lämnas frihet att utforma anvisningarna med hänsyn till vad som bedömes vara erforderligt och ändamålsenligt.

Lokala skattemyndigheten i Stockholm: (Myndigheten) förutsätter att bestämmelserna i 39 § uppbördslagen är tillämpliga också för konkursförvaltare i hans uppdrag att företräda konkursboet och att erforderliga uppgifter för uppgiftslämnande till myndigheten förs. Likaså förutsätts att i konkursförvaltares ansvar skall ligga att så långt är möjligt tillse att konkursgäldenärens bokföring i erforderlig utsträckning förs fram till konkursdagen.

Myndigheten ser vidare med tillfredsställelse att konkursgäldenärens bokföring i flertalet fall kommer att förvaras hos tillsynsmyndighet eller konkursförvaltare. Detta bör emellertid klarare framgå av lagtexten.

3 Tillsyn i ordinära konkurser

3.1 Tillsynsorgan

JK: Förslaget att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsorgan ger läsaren av betänkandet ett intryck av att vara ett verkställande av något som redan tidigare bestämts. När jag uttrycker denna uppfattning innebär det inte att jag motsätter mig förslaget. Jag saknar emellertid framför allt en belysning av huruvida och i vad mån den rådande ordningen är bristfällig samt vilka möjligheter som finns att inom ramen för denna ordning åstadkomma de förbättringar som anses nödvändiga.

Enligt min mening finns det flera goda skäl som talar för att tillsynsuppgiften läggs på ett samhällsorgan. Jag tänker framför allt på de många samhällsintressen som numera måste beaktas vid konkursförvaltningen. En stor fördel är också att uppgiften läggs på ett permanent organ. Mot valet av kronofogdemyndigheterna som tillsynsorgan talar främst två skäl. Det ena är av principiell natur, det andra av organisatorisk.

Kommittén har i många sammanhang betonat statens dominerande roll som borgenär i konkurser. Staten är emellertid sällan ensam borgenär. Med hänsyn till kronofogdemyndigheternas redan nu "dubbla natur" är det enligt min mening av principiella skäl inte helt tillfredsställande att de också får uppgiften som tillsynsorgan.

Tillsynsuppgifterna blir ofta av mycket komplicerad beskaffenhet. De kommer därför att kräva stor skicklighet i juridiska och ekonomiska frågor. Mot denna bakgrund är förslaget förvånande. Många kronofogdemyndigheter kommer uppenbarligen att sakna tillräcklig kompetens för uppgiften, i synnerhet som de inte kan förutsättas förvärva någon större vana att fullgöra uppgiften i fråga. De uppgifter som läggs på tillsynsorganet hade enligt min mening bort leda till att uppgiften lagts på vissa utvalda kronofogdemyndigheter. Därigenom hade också konflikten mellan fiskala och judiciella uppgifter kunnat i någon mån reduceras.

Jag har nyligen avgett yttrande över betänkande med förslag till ny distriktsindelning för kronofogdemyndigheterna och därvid uttalat en viss tveksamhet om de mindre distriktens förmåga att klara bl.a. uppgiften som tillsynsorgan i konkurser. Sedan jag nu haft tillfälle att bilda mig en uppfattning om beskaffenheten av tillsynsuppgiften anser jag helt uteslutet att uppgiften kan läggas på de mindre distrikten. Den ordning kommittén förordar (s. 133) med en särskild enhet i varje kronofogdedistrikt för tillsynsuppgiften är t.ex. helt ouppnåelig i flertalet distrikt.

I det nu anförda ligger att jag är beredd godtaga kronofogdemyndigheterna som tillsynsorgan om uppgiften anförtros de större myndigheterna. Jag anser emellertid också fullt tänkbart att man som ett alternativ i princip behåller den rådande ordningen men i ökad utsträckning inriktar sig på att till rättens ombudsman utse specialister, dvs. man eftersträvar en motsvarande specialisering som i fråga om förvaltare. Vad som aldrig

kan godtas är naturligtvis att samma person ibland är förvaltare och ibland utövar tillsyn över förvaltare.

RÅ: Det kan riktas starka principiella invändningar mot utredningens förslag att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsorgan. De skäl lagutskottet anförde i sitt betänkande (LU 1976/77:11) mot lämpligheten av att låta kronofogdemyndighet handha konkursförvaltningen talar enligt min mening också mot att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsorgan. Den av kommittén föreslagna ordningen torde även medföra en rad praktiska olägenheter. Kommittén har själv framhållit att olägenheter skulle uppstå om kronofogdemyndighet anförtros det föreslagna tillsynsorganets uppgifter. Av principiella skäl är det olämpligt att tillsynsuppgifterna i samband med konkurs handhas av den myndighet som har till sin främsta uppgift att driva in statens skattefordringar. För att komma tillrätta med detta dilemma föreslår kommittén bl.a. att de tjänstemän som handlägger tillsynsorganets uppgifter skall frikopplas från indrivningsuppgifterna. En sådan tudelning av myndighetens verksamhet torde dock vara svår att genomföra i praktiken.

Som alternativ till kommitténs förslag till tillsynsmyndighet bör i stället övervägas om inte åklagare kan fullgöra de uppgifter som i förslaget har tillagts tillsynsorganet. Det nu angivna alternativet (åklagaralternativet) skulle tillsammans med de ökade krav som ställs på förvaltaren innebära en avsevärd förstärkning av konkursförvaltningen. Tillsynsorganets uppgifter enligt kommittéförslaget är — med visst undantag (98 §) — enligt min mening väl lämpade att handhas av åklagare. I vart fall bör åklagaren få bättre insyn i konkursboet än som f.n. är möjligt. Jag kan härvidlag i allt väsentligt ansluta mig till de synpunkter som har framförts i de överlämnade underremissyttrandena. Mot bakgrund av den alltmer tilltagande ekonomiska brottsligheten är det angeläget att samhället ges vidgade möjligheter att bekämpa denna form av allvarlig brottslighet. Nuvarande system med anmälningsskyldighet har visat sig vara mindre effektivt. Överhuvud förekommer brottsanmälningar mera sällan vid denna typ av brottslighet. För att hålla den ekonomiska brottsligheten under kontroll är det nödvändigt att använda nya och förbättrade metoder. Så t.ex. bör de brottsbekämpande myndigheterna kunna ta egna initiativ. Med hänsyn till det nära samband reglerna om gäldenärsbrott har med konkurslagstiftningen (se prop 1975/76:82) ter det sig naturligt att åklagaren får en vidgad roll i samband med konkurser. Härigenom skapas ett effektivt medel i kampen mot den ekonomiska brottsligheten samtidigt som konkursförvaltningen kan tillföras den utbildning och erfarenhet som finns inom åklagarväsendet. Det bör enligt min uppfattning i första hand ankomma på stats- och chefsåklagare att fullgöra de uppgifter som skall ankomma på det föreslagna tillsynsorganet. Statsåklagarna har lång erfarenhet av ekonomiska brottmål och det finns många åklagare på det lokala planet som är skickade att handlägga kvalificerade ekonomiska brottmål. Genom

den utbildningsverksamhet som bedrivs inom åklagarväsendet kommer ytterligare åklagare att erhålla kvalificerad ekonomisk utbildning (jfr bifogade promemoria "Åklagarverksamheten och den ekonomiska brottsligheten").

Allmänt kan framhållas att åklagarväsendet har en bredare lokal förankring än kronofogdemyndigheterna. Antalet åklagardistrikt utgör f.n. 86. Härtill kommer 21 regionala länsåklagarmyndigheter och dessutom länsåklagarna för speciella mål. Dessa åklagare får anses synnerligen väl lämpade att handha tillsynsuppgiften i de allra största konkurserna.

Som ett led i strävandena att komma tillrätta med missbruket av konkursinstitutet torde — såsom har förutskickats i tilläggsdirektiven — någon form av s.k. konkurskarantän vara nödvändig. Redan vetskapen om att konkursboet granskas av åklagare skulle emellertid med all sannolikhet på ett mera påtagligt sätt motverka det alltmer utbredda missbruket med upprepade konkurser.

Överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt: Ett avskaffande av rättens ombudsman möter inte någon invändning från min sida särskilt som det avses att han skall ersättas med en tillsynsmyndighet. Även om kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan i konkurser kan få en dubbelroll — kontrollfunktion och borgenärsföreträdare — bör det fungera bra. Dessutom kan till ledning för konkursutredningen erhållas väsentliga sakuppgifter från denna myndighet.

Länsåklagarmyndigheten i Stockholms län och Gotlands län: Den föreslagna ordningen väcker betänkligheter från principiella synpunkter. Samma myndighet som företräder staten som borgenär — exempelvis avseende fordringar på skatt och andra allmänna avgifter — skulle enligt förslaget öva tillsyn över förvaltningen i stort och då även ha att beakta att den rätt som tillkommer övriga borgenärer tillgodoses på ett riktigt sätt. Även om risken för att det allmännas intressen skulle gynnas på bekostnad av de enskilda borgenärerna inte är alltför stor är det illa nog att sådana misstankar överhuvud taget kan uppstå.

Det är visserligen sant att de enskilda borgenärerna — enligt förslaget liksom hittills — har rätt att utse granskningsman. I praktiken har det dock visat sig vara så att granskningsmän utses i ett mycket litet antal fall. Anledningen härtill torde vara att granskningsmans arvode betalas av den eller de borgenärer som utsett honom.

Vidare är det tveksamt om kronofogdemyndigheten inom sig har den affärsjuridiska kunskap som erfordras för att fullgöra de uppgifter som förslaget lägger på myndigheten. Ett genomförande av förslaget förutsätter därför en omfattande utbildningsverksamhet. Risk finns slutligen att kronofogdemyndighetens tillsynsverksamhet kan komma att utövas under viss byråkratisk tungroddhet. Därigenom motverkas syftet med förslaget dvs snabbhet hos konkursförfarandet.

Länsåklagarmyndigheten i Malmöhus län: Som åklagare får man sällan

någon direkt inblick i de praktiska och teoretiska problem som följer med förvaltningen i konkurser. Det är därför knappast möjligt att, såvitt gäller betänkandets huvudlinjer, göra annan kommentar än att de framlagda förslagen om utökning av förvaltares respektive kronofogdemyndighets befogenheter förefaller vara väl anpassade till dagens behov. Under förutsättning dels att det, även i avlägsna landsändar, kan mobiliseras en kader av kunniga och effektiva förvaltare, dels också att kronofogdemyndigheterna får en avsevärd personell förstärkning får man antaga att det föreslagna konkursförfarandet kan bli effektivare och snabbare samt skapa mindre samhälleliga problem än det hittillsvarande. En generöst upplagd utbildningsverksamhet måste vara av stor betydelse särskilt i initialskedet.

Länsåklagarmyndigheten i Blekinge län och Kronobergs län: Ur mina speciella synpunkter som åklagare har rättens ombudsmans verksamhet varit av mindre betydelse. Det är också endast i få fall, som dessa ägnat något intresse åt att övervaka och kontrollera den mindre del av förvaltarens verksamhet som är av betydelse för åklagaren, nämligen beträffande eventuella gäldenärsbrott. Jag instämmer därför i förslaget att avskaffa denna befattning, men vill samtidigt framhålla att i så fall måste de nya organ som övertaga en del av uppgifterna bli tillräckligt kvalificerade. Vidare böra de mera kvalificerade uppgifterna inom tingsrätterna ej handläggas av tingsnotarier utan lägst av tingsfiskaler, även om de äro av betydelse ur utbildningssynpunkt.

Göta hovrätt: Hovrätten anser i likhet med kommittén att förvaltningen bör stå under tillsyn samt att ett särskilt tillsynsorgan alltjämt bör finnas.

För närvarande gäller att konkursdomaren utövar den yttersta kontrollen över förvaltningen. Den närmaste tillsynen ankommer på ett särskilt kontrollorgan, rättens ombudsman. Konkursdomaren fullgör sin tillsynsuppgift i första hand genom att tillse att förvaltaren inom föreskriven tid inger berättelser över förvaltningen samt genom att granska dessa. Konkursdomarens främsta uppgift är att tillse att avveckling av en konkurs ej fördröjs i onödan. Något avgörande skäl för att nu befria honom från denna tillsynsuppgift har inte framlagts. Gällande ordning bör därför ej ändras. Kommitténs förslag innebär emellertid även att åt konkursdomaren anförtros nya viktiga uppgifter. Det är givetvis nödvändigt att denne har tillräckliga kvalifikationer härför. Tingsnotarie bör inte komma i fråga för sådana uppgifter. I detta sammanhang kan påpekas, att det kan finnas skäl att överväga att avskaffa konkursdomaren som särskild myndighet och låta rätten överta dennes uppgifter i likhet med vad som skett beträffande lagsöknings- och ägodelningsdomare.

Vad därefter gäller förslaget att som tillsynsorgan ersätta rättens ombudsman med kronofogdemyndighet vill hovrätten starkt ifrågasätta huruvida något reformbehov verkligen föreligger. Det må framhållas, att lagberedningen — i samband med att rättens ombudsman på beredningens förslag år 1970 avskaffades vid ackordsförhandling — uttalade, att insti-

tutet rättens ombudsman syntes väl grundat i konkurs och att beredningen inte hade några planer på att föreslå ändring i den delen.

Enligt kommittén erfordras ett permanent och mera utbyggt kontrollorgan som har resurser att utöva tillsynen effektivt och ändamålsenligt efter riktlinjer som kommittén närmare angivit. En undersökning av de krav kommittén sålunda anser böra ställas på ett kontrollorgan ger dock enligt hovrättens mening ej underlag för slutsatsen att dess uppgifter bättre skulle skötas av en nytillskapad kontrollmyndighet än av den nuvarande rättens ombudsman. Hovrätten ifrågasätter dock inte riktigheten av kommitténs antagande att en kontrollmyndighet bättre än rättens ombudsman är skickad att utarbeta blanketter och formulär av olika slag att användas i konkursförvaltningen. Dock torde, om vissa formulär anses underlätta denna t.ex. i fråga om förvaltarberättelser, sådana kunna utarbetas förslagsvis genom domstolsverkets försorg. På verket kan även läggas den kursverksamhet som kommittén anser bör förekomma för dem som i olika egenskaper har att göra med konkursförvaltning. Angivna omständigheter utgör ej skäl för inrättande av ett nytt kontrollorgan.

Vad angår kommitténs krav på bokföringsexpertis i vissa fall vid tillsynsorganets granskning av boets förvaltning, kan sådan i lika grad komma rättens ombudsman till del. Vad vidare sägs om tillsynsorganets möjligheter att kräva upplysningar av förvaltaren om boet och dess förvaltning, att efter anmälan av borgenär eller annan rättsägare ingripa med lämplig åtgärd mot förvaltaren eller att yttra sig till konkursdomaren i olika avseenden,kan dessa uppgifter lika väl utföras av rättens ombudsman och fullgörs för övrigt i vissa hänseenden redan av denne.

En viktig uppgift för tillsynsorganet bör enligt kommittén vara att genom råd och upplysningar främja en riktig och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som rör konkursförvaltningen. Några bindande direktiv skall ej ges i det enskilda fallet. Visserligen skall tillsynsorganet höras i viktiga frågor men skall inte besluta i olika förvaltningsangelägenheter på samma sätt som rättens ombudsman enligt nuvarande ordning. Hovrätten ifrågasätter starkt om den av kommittén skisserade ordningen för samråd kommer att med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan främja en i förhållande till nuläget effektivare och därmed snabbare och mindre kostnadskrävande avveckling av förvaltningen. Kronofogdemyndigheternas kunnande på det exekutionsrättsliga området är obestridligt. Råd och anvisningar inom detta område är därför av värde för en förvaltare. Förvaltaren är dock även enligt nuvarande ordning oförhindrad att införskaffa upplysningar från myndigheten. Emellertid förekommer under hela förvaltningen ofta komplicerade frågor som ligger utanför kronofogdemyndighetens verksamhetserfarenhet. Dessa kan ofta gälla svåra affärsmässiga bedömningar och även, särskilt i mer omfattande konkurser, internationellrättsliga avväganden inom framför allt handels- och avtalsrätt. Risk föreligger att de råd och upplysningar — där sådana överhuvudtaget kan

erhållas -- som tjänstemän vid kronofogdemyndigheten ger i angivna fall blir av formell natur och föga vägledande för förvaltaren. Påpekas bör i detta sammanhang att kronofogdemyndigheten ofta företräds av olika tjänstemän och att ombyte av befattningshavare även äger rum. Det ligger också i sakens natur att den erforderliga kontakten mellan förvaltaren och tillsynsorganet inte kan fungera lika lätt om tillsynen utövas av en statlig myndighet. Enligt hovrättens mening fullgör rättens ombudsman genom sin rådgivande verksamhet en för konkursförvaltningen viktig funktion. Även med en förstärkning av konkursförvaltarens självständiga ställning, vilket hovrätten ej har något att erinra mot, bör denna funktion hos tillsynsorganet finnas kvar. Någon erinran från kommitténs sida har ej framförts mot rättens ombudsmans sätt att fullgöra denna verksamhet. Flera omständigheter talar, som ovan påpekats, å andra sidan för att kronofogdemyndigheten inte på samma smidiga och därmed effektiva sätt kommer att kunna uppfylla detta krav.

I åtskilliga konkurser har kronofogdemyndigheten att bevaka statens fiskaliska intressen. Om myndigheten dessutom skall uppträda som tillsynsmyndighet i konkurs kan detta hos allmänheten uppenbarligen medföra misstanke om bristande objektivitet. Även om, som kommittén föreslår, en särskild enhet inrättas vid kronofogdemyndigheterna för handhavandet av tillsynsuppgifter, bör angivna risk ej underskattas. Utvecklingen på närliggande områden, t.ex. inom skatteprocessen, går i stället ut på att undvika sådana dubbla myndighetsfunktioner. Även detta förhållande talar starkt mot lämpligheten av att utse kronofogdemyndighet till kontrollorgan.

Sammanfattningsvis avstyrker hovrätten sålunda kommitténs förslag om kronofogdemyndighet som tillsynsorgan. Hovrättens inställning att rättens ombudsman skall bibehållas medför att förlikningsuppgiften skall ligga kvar hos denne och ej överföras till konkursdomaren. Härför talar bl.a. effektivitetsskäl. Att nuvarande ordning i denna del fungerat väl ifrågasättes för övrigt ej av kommittén. När det gäller utseende av rättens ombudsman har konkursdomaren självfallet att tillse att denne står fri och obunden i förhållande till såväl förvaltaren som gäldenären och borgenärer. I vissa delar av landet kan det måhända vara svårt att inom orten finna en på samma gång kvalificerad som fristående person till rättens ombudsman. Vad kommittén anfört om möjligheten att förordna lämplig person från annan ort till förvaltaren bör enligt hovrättens mening jämväl kunna avse rättens ombudsman.

Hovrättspresidenten Åqvist, hovrättslagmannen Larsson och adj. ledamoten Palmér: Den nuvarande ordningen beträffande tillsynen över konkursförvaltningen innebär att ansvaret för tillsynen primärt åvilar konkursdomaren, som därvid biträdes av rättens ombudsman. Denne har därjämte, som kommittén framhåller, i praktiken ställning av medförvaltare i konkursen. Konkursdomarens tillsyn över förvaltningen

begränsar sig som regel till en kontroll av att föreskrivna årsräkningar m.m. inges. Även den tillsyn som rättens ombudsman utövar är av liknande formell art. Varken rättens ombudsman eller konkursdomaren har de resurser som krävs för en effektiv och ändamålsenlig kontroll av konkursförvaltningen. Att det nuvarande systemet för tillsyn över konkursförvaltningen inte fungerar tillfredsställande framgår bäst av kommitténs statistiska undersökningar, enligt vilka den genomsnittliga avvecklingstiden i ordinära konkurser uppgår till närmare två år. Av kommitténs undersökningar framgår vidare att rättens ombudsman är advokat i cirka tre fjärdedelar av samtliga konkurser. Mot en ordning enligt vilken både förvaltaren och den som skall kontrollera hans verksamhet är advokater kan — som kommittén framhållit — riktas invändningar av principiell art.

Det är enligt vår mening av stort allmänt intresse att avvecklingen av konkursbon sker snabbt och effektivt samt med minsta möjliga värdesförstörelse. Av stor vikt från allmän synpunkt är också att orsakerna till obeståndet utreds noggrant och att eventuell brottslighet av gäldenären beivras. Dessa allmänna intressen främjas i hög grad om tillsynen över förvaltningen är ordnad i ändamålsenliga former.

Som kommittén anfört talar flera skäl för kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan. Den invändning som kan göras mot en sådan lösning sammanhänger med att kronofogdemyndigheten företräder staten som borgenär, främst skatteborgenärer, och att en intressekollision kan uppkomma om kronofogdemyndigheten samtidigt skall företräda staten som borgenär och utöva tillsyn över konkursförvaltningen. Vi anser liksom kommittén att denna intressekollision inte utgör något avgörande hinder mot att kronofogdemyndigheten anlitas som tillsynsorgan. De principiella betänkligheter som kan anföras mot den föreslagna lösningen skulle emellertid kunna mötas genom att kronofogdemyndigheten ges en mera renodlad kontrollfunktion än kommittén har tänkt sig. Enligt kommittéförslaget skall tillsynsmyndigheten förutom kontrollfunktionen också ha uppgifter som samrådsorgan. Sålunda skall förvaltaren enligt förslaget vara skyldig att höra tillsynsmyndigheten i viktigare frågor, t.ex. den vidare driften av gäldenärens rörelse, försäljning av värdefull egendom eller väckande av återvinningstalan. Tillsynsmyndigheten har alltså enligt förslaget — liksom rättens ombudsman — i viss mån ställning av medförvaltare. Som tidigare framhållits skall förvaltningen enligt förslaget handhas av mycket kvalificerade personer. Det finns därför enligt vår mening inte någon anledning att föreskriva skyldighet för förvaltaren att höra tillsynsmyndigheten i konkreta förvaltningsfrågor. Det framstår tvärtom som principiellt betänkligt att den kontrollerade skall kunna återförsäkra sig hos kontrollmyndigheten innan viss åtgärd vidtas och därigenom undgå kritik. Vi förordar därför att skyldigheten för förvaltaren att höra tillsynsmyndigheten får utgå. Med denna lösning får krono-

fogdemyndighetens tillsyn karaktären av en revision i efterhand av förvaltarens åtgärder. Intressekollisionen mellan tillsynsuppgiften och uppgiften att företräda staten som borgenär blir med en sådan ordning betydligt mindre framträdande.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Vad därefter gäller frågan om tillsynen över konkurser vill hovrätten till att börja med invända mot kommitténs förslag att konkursdomaren helt befrias från kontrollerande uppgifter. Konkursdomaren torde i praktiken utöva sin kontrollerande uppgift främst genom att övervaka att avveckling av en konkurs inte fördröjs i onödan. Något bärande skäl för att ändra på detta har inte anförts i förslaget. Med hänsyn härtill och till att konkurserna även i framtiden skall vara anhängiga vid konkursdomstolen anser hovrätten att konkursdomaren bör ha kvar sin kontrollfunktion.

Angående förslaget att rättens ombudsman byts ut mot kronofogdemyndighet vill hovrätten först framhålla att en grundläggande förutsättning för att överhuvudtaget genomföra en reform måste vara att bärande kritik kan riktas mot det bestående systemet och att det nya system som införs kan antagas bli bättre eller i vart fall lika bra som det som utmönstras.

Enligt hovrättens uppfattning fungerar det nuvarande systemet med rättens ombudsman i stort sett väl. Något klander mot systemets funktion i Skåne och Blekinge har inte kommit till hovrättens kännedom. Snarare har de förfrågningar som hovrätten gjort besvarats med att systemet är bra. Kommittén har på s 129 redogjort för förstärkningar av konkursförvaltningen. Det där sagda innefattar enligt kommittén skäl mot att ha kvar det nuvarande institutet rättens ombudsman i ett nytt förvaltningssystem. Detta uttalande saknar enligt hovrättens mening varje grund. Det är över huvud oriktigt att ur det nuvarande tillsynssystemet, som omfattar konkursdomare och rättens ombudman, bryta ut den sistnämnde och diskutera dennes ersättande med ett nytt tillsynsorgan. Kommittén har inte gjort något konstaterande att rättens ombudsman brister i fråga om effektivitet och ändamålsenlighet såsom tillsynsorgan. Likväl åberopar kommittén behovet att tillgodose dessa syften för sitt förslag om ett nytt, permanent och mera utbyggt kontrollorgan. För att tillgodose detta önskemål är kommittén även beredd att överge de fördelar som är förenade med rättens ombudsman såsom förlikningsorgan, oaktat kommittén tillstår att detta system fungerat väl.

Sammanfattningsvis anser sig hovrätten inte övertygad om att systemet med rättens ombudsman bör avskaffas och ersättas med ett annat tillsynsorgan.

Hovrätten vill gärna vitsorda att kronofogdemyndigheten besitter stort kunnande inom exekutionsrätten. Kunskaper på detta område är förvisso mycket värdefulla för ett tillsynsorgan men enligt hovrättens mening måste det krävas mera av den som skall fullgöra den rådgivande och upplysande funktion som tillsynsmyndigheten skall ha. Vid avvecklingen av

en större konkurs uppkommer många gånger juridiska och ekonomiska frågor av komplicerad natur. För de rättsliga och affärsmässiga bedömningar som då måste göras saknar kronofogdemyndigheten den nödvändiga erfarenheten. Även om kraven på förvaltarnas kompetens enligt förslaget skärps torde förvaltarna fortfarande ha behov av råd och stöd i besvärliga förvaltningsfrågor. Eftersom man får räkna med att den hjälp som kronofogdemyndigheterna i detta avseende kan ge kommer att bli av begränsat värde, måste detta behov tillgodoses på annat sätt. Såsom hovrätten ovan berört får man härvid anledning räkna med att mer än en förvaltare måste utses i flertalet större konkurser, vilket kommer att fördyra konkursförfarandet.

Mot kronofogdemyndigheterna som tillsynsorgan talar, förutom det inledningsvis påpekade förhållandet att tillsynskostnaderna kan bli högre än de nuvarande, även andra skäl. Ett sådant utgörs av den omständigheten att en myndighet under ledning — i administrativt hänseende — av ett centralt ämbetsverk blir tillsynsorgan. Att i konkursförfarandet bygga in en byråkratisk apparat är inte ägnat att skapa ett smidigt och ändamålsenligt förfarande. Tjänstemännen hos myndigheterna kan växla och har inte ett personligt ansvar för de särskilda konkurserna. Detta försvårar möjligheten till personlig kontakt mellan förvaltaren och myndigheten och tynger beslutsprocessen. Visionen av riksskatteverket som ett rikskonkursverk framstår som avskräckande.

Kommittén har bl.a. framhållit till förmån för kronofogdemyndigheten att den revisionstekniska expertis som finns på länsstyrelserna bör kunna ställas till myndigheternas förfogande vid tillsynen (s 132). Enligt hovrättens uppfattning torde ingenting hindra att den nuvarande rättens ombudsman ges möjlighet att utnyttja denna service.

Hovrätten har i sitt yttrande över kommitténs betänkande "Förenklad konkurs m.m." (SOU 1974:6) uttalat att de skäl kommittémajoriteten anförde till stöd för ett avvisande av tanken på kronofogdemyndigheterna som förvaltare i förenklade konkurser var tungt vägande. Hovrätten anförde vidare: "Särskilt förtjänar därvid att framhållas den risk för misstanke om bristande objektivitet som med hänsyn till kronofogdemyndigheternas fiskala funktioner lätt skulle kunna bli följden om tanken på dessa som förvaltare förverkligades". Enligt hovrättens uppfattning gör sig dessa synpunkter även i viss mån gällande om kronofogdemyndigheterna blir tillsynsorgan. Den intressekonflikt som uppkommer mellan kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan å ena och som företrädare för statens intresse som borgenär å andra sidan är dock enligt hovrättens mening inte ett ensamt avgörande skäl mot att kronofogdemyndigheterna blir tillsynsorgan.

Sammanfattningsvis vill hovrätten sålunda avstyrka förslaget om kronofogdemyndigheterna som tillsynsorgan. Tillsynen bör även i

framtiden utövas av konkursdomaren och en av honom utsedd rättens ombudsman. Hovrätten har dock inget att erinra mot att rättens ombudsmans tillsynsfunktion begränsas till att avse kontroll och rådgivning. Rättens ombudsman bör ha kvar sin uppgift som förlikningsorgan. Han skall ha minst samma kvalifikationer som förvaltaren. Hovrätten vill understryka att, med hänsyn till de uppgifter som skall åligga rättens ombudsman, denne bör stå helt fri i förhållande såväl till förvaltare som till gäldenär och borgenärer. Det bör inte få förekomma att någon omväxlande utses till rättens ombudsman och förvaltare.

Stockholms tingsrätt: Kommittén har som skäl för att rättens ombudsman bör ersättas av kronofogdemyndigheten främst åberopat att det kan riktas invändningar av principiell art mot en ordning enligt vilken både förvaltaren och den som i första hand skall kontrollera dennes verksamhet är advokater. Kommittén ansluter sig härvid till ett av JK vid en inspektion 1973 gjort uttalande enligt vilket det är ägnat att minska ombudsmannainstitutionens effektivitet om advokat har uppgiften att öva tillsyn över en kollegas förvaltarskap.

De invändningar som kan riktas mot att såväl förvaltaren som rättens ombudsman är advokater kan enligt tingsrättens uppfattning ej anses väga tyngre ur principiell synpunkt än invändningarna mot att kronofogdemyndigheten, som har till uppgift att i konkurs tillvarata statens intresse som borgenär, samtidigt skall fungera som tillsynsorgan. Att kommittén bedömer denna invändning som beaktansvärd framgår därav att kommittén funnit det lämpligt att kronofogdemyndighetens uppgifter inte handläggs av samma tjänstemän som sköter indrivningsuppgifterna, inbegripet tillvaratagande av statens rätt i samband med konkurs (s. 133), och att kommittén på grund härav förordar att det hos varje kronofogdemyndighet om möjligt upprättas en särskild enhet eller liknande för tillsynsuppgifterna (s. 141 f).

Vid Stockholms tingsrätt har under senare år som rättens ombudsman regelmässigt förordnats någon av tre advokater, som ansetts särskilt lämpade för uppgiften. Dessa har ej förordnats som förvaltare. Till förvaltare i konkurserna har så gott som undantagslöst utsetts advokat. Tingsrätten har icke iakttagit något tydande på att detta lett till att rättens ombudsmän tagit obehöriga hänsyn utan dessa synes handha sina uppgifter med erforderlig självständighet. Det har visserligen sällan förekommit att starkare meningsmotsättningar mellan rättens ombudsman och förvaltare kommit i dagen. Tingsrätten har sig emellertid bekant fall där rättens ombudsman med kraft hävdat annan uppfattning än förvaltaren och den sistnämnde nödgats ändra ståndpunkt. I arvodesfrågor har det exempelvis förekommit att förvaltare efter samråd med rättens ombudsman reducerat sitt ursprungliga anspråk betydligt. Tingsrätten har ej heller i andra hänseenden än det nyss behandlade haft några negativa erfarenheter av det sätt på vilket ombudsmännen utövat tillsynen över

konkursförvaltarna. Systemet synes ha fungerat väl. Kommittén har ej heller påvisat att detta skulle varit förenat med några praktiska olägenheter. Tingsrätten delar därför den uppfattning lagberedningen givit uttryck åt, när den i sitt betänkande Utsökningsrätt VII (SOU 1968:41 s. 76 f) uttalar att institutet rättens ombudsman synes välgrundat.

Något mer uttalat behov av ett sådant permanent och mer utbyggt kontrollorgan som kommittén föreslagit torde ej föreligga. Mot inrättandet av ett dylikt talar de farhågor man kan hysa för att det skall leda till minskad smidighet och ökad byråkrati. Tingsrätten anser att tillräckliga skäl ej framkommit för att rättens ombudsman bör ersättas av ett sådant tillsynsorgan som kommittén föreslagit.

Om en reform i huvudsak efter de av kommittén föreslagna riktlinjerna skulle genomföras, synes det tingsrätten tveksamt om uppgiften som tillsynsorgan bör anförtros kronofogdemyndigheten och detta ej blott av principiella skäl. Det kan bl.a. ifrågasättas om myndigheten besitter den praktiska erfarenhet beträffande näringslivets problem och affärsjuridiska frågor som är önskvärd och om myndigheten är särskilt väl lämpad som rådgivande organ. Det synes tingsrätten som om ett till länsstyrelse knutet organ vore bättre lämpat för de ifrågavarande uppgifterna. Länsstyrelsen har, som i viss mån framgår av den redogörelse som lämnats under 2.4.6 i betänkandet, mycket god inblick i och omfattande erfarenhet av bl.a. näringsliv och arbetsmarknad i länet.

Göteborgs tingsrätt: Enligt tingsrättens erfarenhet har systemet med rättens ombudsman såsom tillsynsorgan fungerat väl. Möjligen är förhållandet ett annat vid andra tingsrätter. Vid Göteborgs tingsrätt utses någon av två advokater till rättens ombudsman i samtliga konkurser. Dessa anlitas aldrig som förvaltare. Ett avskaffande av rättens ombudsman torde vara förenat med de nackdelarna att konkursdomarens inflytande på personvalet försvinner samt att kronofogdemyndigheterna inte torde vara lika lämpliga vid juridisk och affärsmässig rådgivning till förvaltarna. Med hänsyn till de av kommittén nämnda fördelarna med att ha kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan vill tingsrätten emellertid inte motsätta sig förslaget. Det är lämpligt att de personer som för närvarande anlitas som rättens ombudsmän i ett övergångsskede knyts till kronofogdemyndigheterna. Det förhållandet att kronofogdemyndigheten företräder staten såsom borgenär anser tingsrätten inte utgöra hinder mot att kronofogdemyndigheten anlitas som tillsynsorgan.

Kommittén anför på sid. 142: "Tillsynsuppgifterna har sådan karaktär att de bör ankomma på juridiskt utbildade tjänstemän. Detta innebär att kronofogdepersonalen i princip bör handlägga dessa uppgifter". Tingsrätten vill påpeka att det är utomordentligt viktigt att tillsynsuppgifterna handläggs av kvalificerad, juridiskt utbildad personal.

Borås tingsrätt: Tingsrätten har ingen principiell invändning mot kommitténs uppfattning, att konkursdomaren bör befrias från kontrol-

lerande uppgifter. Praktiska skäl torde dock tala för att konkursdomaren bibehåller den yttersta kontrollen av konkursförvaltningen, eftersom det inte gärna kan ifrågakomma att konkursdomaren helt passivt skall godtaga sådana brister i förvaltningen, som kan uppmärksammas vid den handläggning av konkurserna som även enligt kommitténs förslag skall ankomma på konkursdomaren.

Till rättens ombudsman brukar Borås tingsrätt utse en äldre, erfaren advokat eller annan lämplig person, t.ex. en pensionerad tjänsteman med juridisk utbildning. Tingsrätten kan inte generellt dela justitiekanslerns av kommittén återgivna uppfattning (s. 128) att det kunde vara ägnat att minska ombudsmannainstitutionens effektivitet som kontrollorgan, om advokat hade uppgiften att öva tillsyn över en kollegas förvaltning. Farhågor i denna riktning behöver enligt tingsrättens mening hysas endast om advokater omväxlande utses till ombudsman och förvaltare. Tingsrätten utser emellertid för sin del till rättens ombudsman endast advokat som förklarar att han inte längre ämnar mottaga uppdrag som förvaltare. Erfarenheterna av det nuvarande systemet med en rättens ombudsman anser tingsrätten vara mycket goda, och det bör därför föreligga starka skäl för att avskaffa det.

Frågan om tillsynsorganet sammanhänger uppenbarligen starkt med den ovan nämnda frågan om den ökade självständighet som kommittén vill tillerkänna förvaltaren. Även om kommitténs önskemål om ökade kvalifikationer hos förvaltaren kan genomföras, är det enligt tingsrättens mening önskvärt att förvaltaren fortfarande i viktiga frågor skall inhämta samtycke från tillsynsorganet. Inte minst för förvaltaren själv torde det många gånger vara av värde att kunna dela sitt ansvar med en annan erfaren jurist. Även ur kontrollsynpunkt anser tingsrätten emellertid ett sådant samtycke böra fordras. Vad nu sagts torde tala för att rättens ombudsman behålls som tillsynsorgan.

Mot kommitténs förslag att kronofogdemyndigheten skall vara tillsynsorgan talar till en början principiella skäl av betydande vikt, nämligen att kronofogdemyndigheten då skulle få en dubbel funktion genom att bevaka både statens rätt som konkursborgenär beträffande oguldna skatter m.m. och det allmännas intresse av en gentemot skilda borgenärsintressen opartisk tillsyn över konkursförvaltningen. Här måste ovillkorligen en intressekollision uppkomma. Även om kronofogdemyndigheten givetvis skulle eftersträva en rimlig avvägning mellan dessa delvis motstridiga intressen, är det fara värt att myndigheten gentemot allmänheten och enskilda konkursborgenärer inte skulle framstå som fullt opartisk och neutral i förhållande till de olika borgenärsintressena. Vad härefter beträffar de praktiska synpunkterna kan det ifrågasättas om just kronofogdemyndigheten besitter sådana kunskaper och erfarenheter att den är lämpligare än nuvarande rättens ombudsmän att handha tillsynen. Detta utesluter givetvis inte att en (pensionerad) kronofogde i det enskilda fallet

just på grund av sina kunskaper och erfarenheter samt personliga egenskaper kan vara mycket lämplig som rättens ombudsman. Om myndigheten som sådan skall vara tillsynsorgan uppkommer vidare frågan, hur arbetet med tillsynen skall läggas upp. I propositionen 1975/76:210 finns vissa uttalanden som tyder på att uppgifterna kan komma att delas upp mellan kronofogdepersonal och exekutiv personal (sid. 189). En dylik splittring av arbetsuppgifterna kan innebära att förvaltarens föreslagna samrådsskyldighet blir svårare att fullgöra än när han bara har en bestämd person att hålla sig till. Den inom en statlig myndighet ofrånkomliga personalomsättningen motverkar också ett smidigt samarbete förvaltare–tillsynsorgan. Resultatet måste befaras bli, att man inte uppnår den enkelhet och flexibilitet i förvaltningen som kommittén åsyftar. Inte heller lär några kostnadsbesparingar uppkomma, snarare tvärtom.

På grund av vad ovan anförts avstyrker tingsrätten kommitténs förslag att tillsynen över konkursförvaltningen skall överflyttas till kronofogdemyndigheterna. Skulle kronofogdemyndighet likväl bli tillsynsmyndighet, synes det tingsrätten nödvändigt att i enlighet med kommitténs förslag avskaffa reglerna om samtycke från tillsynsorganet till vissa förvaltningsåtgärder. Eljest måste man befara att förvaltningen i många fall skulle bli onödigtvis fördröjd, eftersom det ligger i sakens natur att behandlingen av ett ärende i regel måste ta längre tid hos en myndighet med dess bundenhet vid bestämda arbetsrutiner än hos en enskild person som rättens ombudsman.

Västerås tingsrätt: I det nuvarande konkursförfarandet intar RO, med de olika funktioner han utövar, en central plats i den organisation som medverkar däri. Kommitténs förslag att RO-institutionen skall avskaffas innebär därför en genomgripande förändring i konkursförfarandet. Mot ett bibehållande av RO har framför allt anförts dels vissa principiella invändningar sammanhängande med den för konkurserna vanliga situationen att både RO och förvaltaren är advokater dels önskemålet om ett permanent och utbyggt kontrollorgan.

Enligt tingsrättens mening bör ett ställningstagande till frågan om RO i större utsträckning grundas på en utvärdering av den betydelse för en effektiv och säker avveckling som RO hittills haft och med nya förutsättningar kan beräknas få vid ett bibehållande.

Tingsrätten har hos de konkursförvaltare som under senare år vanligen anlitats i de vid tingsrätten anhängiga konkurserna inhämtat deras synpunkter på vilket värde de tillmäter RO-institutionen. De har därvid som särskilt betydelsefullt framhållit det samråd som sker med RO i frågor av juridisk och inte minst praktisk natur samt som sin bestämda uppfattning uttalat att det är en stor tillgång i avvecklingsarbetet att ha en skicklig RO med bred erfarenhet och särskilt då av konkursförvaltning. Tingsrätten har utifrån sin erfarenhet ej någon anledning att ifrågasätta den bedömning av RO som sålunda framförts. Att beakta är då också att de konkursförvaltare

vars erfarenhet på detta sätt kommit till uttryck besitter de kvalifikationer att de kommer att anlitas som förvaltare även i fortsättningen.

Med utgångspunkt från att det är en värdefull medverkan som RO svarar för i det nuvarande konkursförfarandet måste starkt ifrågasättas om det finns skäl att avskaffa RO-institutionen.

När man tar ställning härtill är det naturligtvis viktigt att utgå från att även på RO måste ställas krav att han är väl kvalificerad för uppgiften. Vid tingsrätten anlitas sedan några år som RO en advokat och en ombudsman i en av de stora industrierna. Erfarenheterna av deras kvalifikationer är — som också framgår av ovannämnda uttalanden av konkursförvaltarna — goda. På en RO måste ställas krav att han har erfarenhet av och förmåga att bedöma den ekonomiska förvaltning som det blir fråga om i de större konkurserna. Givetvis är det också ett plus om han tidigare själv varit förvaltare. Dessa krav i förening med kravet på erforderlig insikt i gällande lag leder naturligt nog ofta till att en RO blir att söka inom advokatkåren. I utredningen har pekats på vissa principiella invändningar som kan göras mot att anlita advokat som RO samtidigt som — vilket vanligen är fallet — advokat också är förvaltare. Enligt tingsrättens mening bör dessa invändningar ej tillmätas alltför stor betydelse. Det bör visserligen ej ifrågakomma att advokat växelvis är RO och förvaltare. Men inom de geografiska områden — som mycket väl kan vara större än en domsaga — där en RO är att söka torde det ej möta svårigheter att finna en advokat som har erforderliga kvalifikationer och som dessutom bland sina kollegor intar en sådan ställning att lämpligheten att anlita honom som RO ej behöver ifrågasättas. — Det kan nämnas att den advokat som vid tingsrätten anlitas som RO är ordförande i en av advokatsamfundets avdelningar. Tingsrätten har också gjort klart att hans byrå ej kan påräkna förvaltaruppdrag och att de byråer som anlitas för förvaltaruppdrag ej kan påräkna uppdrag som RO.

När man sedan går att bedöma vilket tillsynsorgan — en RO eller, som kommittén föreslår, en myndighet och då kronofogdemyndigheten — som är lämpligast för att främja en sådan avveckling som man vill eftersträva, är att beakta att tillsynsverksamheten har två sidor, en formell och en materiell. Till den sistnämnda vill tingsrätten hänföra den rådgivningsverksamhet i förvaltningsfrågor, som tillsynsorganet avses skola bedriva, men även uppgiften att fortlöpande övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillbörlig snabbhet. I de konkurser varom här är fråga och där en rad komplicerade förvaltningsfrågor — av praktisk och juridisk natur — blir vanligt förekommande bedömer tingsrätten att det måste föreligga ett stort behov för en konkursförvaltare att kunna inhämta sakkunniga råd. Detta behov minskar inte med att förvaltaren självständigt får avgöra fler frågor än tidigare. I själva verket torde tillsynsorganets rådgivande verksamhet bli en av dess viktigaste uppgifter. Tingsrätten tvekar inte att anse en RO mera lämpad för denna uppgift än

den föreslagna myndigheten. Som ledamoten Öhman antytt talar praktiska och affärsmässiga skäl för att uppgiften ej knyts till en myndighet. Oaktat kronofogdemyndigheten får förutsättas äga nödigt juridiskt kunnande, kan tingsrätten ej finna att tjänstemän vid en statlig myndighet annat än i undantagsfall kan förvärva de insikter i praktisk konkursförvaltning som en RO med förut angivna kvalifikationer har. Det är förvisso vällovligt att anordna kurser för ifrågavarande personal men på grund av sakens natur kan sådana kurser inte förväntas bli annat än av begränsat värde. Med kommitténs förslag föreligger också risk för en viss byråkratisering och att därmed önskemålet om en snabb och smidig handläggning ej blir tillgodosett. Vad nu sagts om tillsynsorganets rådgivande verksamhet anser tingsrätten i allt väsentligt ha tillämpning även på den materiella tillsynen i övrigt.

Då det gäller tillsynen i formellt hänseende kan naturligt nog samma invändningar inte riktas mot en myndighet som tillsynsorgan. Och det är väl just för dessa tillsynsuppgifter det kan visas på vissa fördelar med ett tillsynsorgan, som kan verka för enhetlighet och har tillgång till ett centralorgans resurser. Med de större krav som kommer att ställas på konkursförvaltarna i fortsättningen torde emellertid den formella tillsynen få mindre betydelse. Och vidare bör enligt tingsrättens mening behovet av enhetlighet ej överdrivas. Sålunda synes det, för att anknyta till ett i betänkandet anfört exempel, viktigare att förvaltarberättelsen ger tillräckligt underlag för bedömning av förhållandena i det särskilda fallet än att den uppfyller föreskrifterna i ett fastställt formulär. Enligt tingsrättens mening är förevarande tillsynsuppgifter ej av den betydelse och fördelarna med att de utövas av en myndighet ej så stora att de motiverar att tillsynen över konkursförvaltningen skall handhas av kronofogdemyndigheten. Om det — såsom ovan hävdats — ur andra synpunkter framstår som lämpligast att tillsynen anförtros RO, kan tingsrätten ej se något skäl att inte också de ifrågavarande formella tillsynsuppgifterna kan ombesörjas av honom. Såvitt tingsrätten har sig bekant har några anmärkningar mot det sätt på vilket RO hittills fullgjort dessa uppgifter ej framkommit.

När man bedömer lämpligt tillsynsorgan kan vidare ej lämnas obeaktad den principiella invändning som kan riktas mot att som tillsynsorgan anlita ett organ — kronofogdemyndigheten — som i de flesta konkurser företräder betydande borgenärsintressen. Och ju mera effektivt en tillsyn utövas desto starkare blir denna invändning.

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att tillräckligt bärande skäl för avskaffande av RO ej föreligger.

Ett bibehållande av RO torde medföra att vissa kontrolluppgifter liksom nu bör ankomma på konkursdomaren.

Umeå tingsrätt: Mot förslaget i denna del kan enligt tingsrättens mening riktas kritik både i vad avser förslagets ändamålsenlighet och av principiella skäl.

Som tingsrätten här förut uttalat kan en överflyttning av RO:s nuvarande beslutsfunktioner till förvaltaren anses vara ägnade att tillgodose kraven på effektivitet och snabbhet i konkursförvaltningen. Den försvagning av konkursförvaltningen, som avskaffandet av RO:s befattning med beslutsfattandet innebär, motverkas bl.a. av skärpta kvalifikationskrav beträffande förvaltaren. Det ligger emellertid i sakens natur att konkursförvaltaren, även om han fyller högt ställda kvalifikationskrav, måste ha stor nytta av att i svårbedömda situationer — som ofta torde uppkomma i en konkursavveckling — kunna samråda med någon som besitter erfarenhet på området. Att konkursförvaltarens beslut fattas på bredast möjliga erfarenhetsbas torde ha betydelse ur effektivitetssynpunkt även på så sätt, att borgenärerna med vetskap om att förvaltaren samrått med sakkunnigt tillsynsorgan kan förmodas för egen del påkalla mindre ingående samråd i uppkommande frågor. Tillsynsorganets rådgivande funktion måste enligt tingsrättens mening tillmätas stor betydelse med den nu föreslagna beslutsordningen. Mot bakgrund av det sagda kan ändamålsenligheten av den föreslagna lösningen starkt ifrågasättas. Kronofogdemyndighetens nuvarande arbetsuppgifter är naturligen inte av den art, att myndigheten kan förväntas besitta såväl sakkunskap som erfarenhet beträffande sådana rättsliga och affärsmässiga frågor, i vilka möjligheterna till ett meningsfullt samrådsförfarande framstår som mest angeläget. Mot det föreslagna systemet talar även att detta, enligt kommitténs bedömning, inte kan uteslutas medföra större arbetsinsats och viss kostnadsökning jämfört med nuvarande tillsyn.

Mot förslaget om kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan kan även riktas kritik av principiell natur. I de allra flesta konkurser torde kronofogdemyndigheten företräda staten som borgenär, främst som skatteborgenär. Härigenom uppkommer en intressekonflikt mellan kronofogdemyndigheten såsom företrädande ett borgenärsintresse, å ena sidan, och såsom tillsynsorgan i konkursen, å andra sidan. Detta är ägnat att inge betänkligheter med hänsyn till att konkursförvaltningens objektivitet kan komma att sättas i fråga av övriga borgenärer. Kommittén, som i betänkandet SOU 1974:6 med hänvisning till intressekonflikten avvisat tanken på kronofogdemyndighet som förvaltare i mindre konkurser, anser läget vara ett annat i fråga om lämpligheten som tillsynsorgan. Kommittén hänvisar härvid bl.a. till att tillsynsorganet saknar självständig beslutanderätt rörande förvaltningens bedrivande och endast, liksom särskilt berörda borgenärer, skall höras av förvaltaren i viktigare frågor. Tingsrätten finner kommitténs argumentering föga övertygande. I sammanhanget kan påpekas bl.a. tillsynsorganets utslagsröst enligt 50 § 3 st lagförslaget vid lika röstetal mellan oeniga förvaltare. Tingsrätten kan inte inse att tillsynsorganet i sådant fall med framgång kan freda sig mot misstankar, låt vara obefogade, om bristande objektivitet enbart med hänvisning till att den beslutade förvaltningsåtgärden ursprungligen föreslagits av annan.

Tillsynsorganet har även i övrigt tillagts sådana uppgifter (jfr "katalogen", bilaga 2 till betänkandet) att det bör vara helt fristående från allt borgenärsintresse.

Sammanfattningsvis finner tingsrätten att förslaget om kronofogdemyndighet som tillsynsorgan inte bör läggas till grund för lagstiftning. I stället vill tingsrätten förorda att kontrollfunktionen överlämnas till person — advokat eller annan — som av konkursdomaren bedöms ha de kvalifikationer, vilka gör honom lämplig att fullgöra åliggandena.

Domstolsverket: Domstolsverket förordar i likhet med kommittén att *tillsynen över förvaltningen* handhas av en statlig myndighet. Någon annan lokal statlig myndighet än kronofogdemyndighet torde inte komma i fråga. De betänkligheter som eventuellt kan hysas mot att myndigheten kan komma att i samma konkurs uppträda både som tillsynsorgan och som borgenär bör inte överdrivas.

RPS: Olika alternativ för anordnande av en effektiv tillsyn kan givetvis tänkas, men kommitténs förslag är ur styrelsens synpunkt att föredraga. Polismyndigheterna har från andra sammanhang vana vid och goda erfarenheter av samarbete med kronofogdemyndigheterna. Härtill kommer de skäl kommittén framhåller för att dessa myndigheter bör anförtros tillsynen. För att denna skall bli effektiv erfordras att myndigheterna kan ställa tillräckligt med välutbildad personal till förfogande för de nya arbetsuppgifterna. Kommitténs förhoppning att rationaliseringsvinster i samband med kronofogdeväsendets blivande omorganisering skall räcka härtill och personalutökning sålunda ej erfordras kan visa sig vara alltför optimistisk.

Bankinspektionen: Inspektionen kan även instämma i förslaget att avskaffa institutionen rättens ombudsman och ersätta denne med en annan form av tillsyn. Kommittén har anfört avgörande skäl för att tillsynsorganet bör vara statligt.

Inspektionen anser lika med kommittén att något avgörande hinder inte finns mot att anförtro kronofogdemyndigheten tillsynsuppgiften. Till undvikande av jävsförhållanden förordar kommittén att det hos varje kronofogdemyndighet om möjligt inrättas en särskild enhet eller liknande för tillsynsuppgifter. En sådan anordning finner även inspektionen välbetänkt. Kommittén pekar på de möjligheter som därvidlag bör finnas hos kronofogdemyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Någon begränsning till dessa kronofogdemyndigheter föreslås emellertid inte, utan kommitténs förslag innebär att ett stort antal kronofogdemyndigheter kommer att ha hand om tillsynen över konkursförvaltarna. Inspektionen vill för sin del ifrågasätta, om man inte borde begränsa antalet tillsynsorgan. Detta skulle även vara till fördel med tanke på det naturliga önskemålet att åstadkomma likhet i rättstillämpningen. En alternativ lösning, som synes böra övervägas närmare, skulle kunna vara att dessa begränsas

till att omfatta någon kronofogdemyndighet i varje län. Med en sådan lösning undviks också jävssituationer lättare.

Statskontoret: I likhet med kommittén anser statskontoret att det inte finns några avgörande principiella invändningar mot att kronofogdemyndigheterna blir tillsynsorgan i konkurs.

RSV: RSV biträder förslaget att rättens ombudsman (RO) avskaffas. Dennes funktioner i en konkurs är i dag flera. De är inte enbart begränsade till en kontrollfunktion. Kanske är de i praktiken viktigaste uppgifterna istället t.ex. ställningstagande till olika avvecklingsåtgärder, förlikningsverksamhet och en allmänt rådgivande funktion. När förvaltarens ställning nu föreslås bli mera självständig bl.a. till följd av att i princip endast därtill kvalificerade advokater skall kunna komma i fråga för förvaltaruppdragen, är det enligt verkets mening uppenbart att ROs — eller dennes motsvarighets — uppgifter i fortsättningen blir av annan karaktär än hittills.

Kommittén har anfört vissa skäl mot att ha kvar RO-institutet i ett nytt förvaltningssystem. Då fråga om ROs vara eller inte vara är avgörande för andra betydelsefulla delar av kommitténs förslag borde enligt verkets mening frågan ha behandlats mera ingående, t.ex. hur RO-institutet i praktiken fungerar i dag och ROs kvalifikationer.

Staten, representerad av KFM, är borgenär i så gott som alla konkurser. KFMs erfarenheter (goda och dåliga) av förvaltare, gode män och RO är kända för RSV som centralmyndighet. På grundval av dessa erfarenheter kan starkt ifrågasättas om RO i dag alltid når upp till den formella funktion han enligt lagstiftarens mening bör fylla i konkursförfarandet. Självfallet kan behovet av ROs agerande variera beroende på förvaltarens erfarenhet och kompetens. Numera förekommer allt oftare företagskonkurser där förvaltningen är av synnerligen komplicerad natur vilket ställer stora krav på förvaltarens kompetens. Det kan då t.o.m. hända att RO inte har de kvalifikationer förvaltaren måste besitta för att kunna sköta sitt uppdrag. ROs funktion präglas i sådant fall mer av passivitet än aktiva ingrepp för att främja en effektiv förvaltning. De invändningar av principiell art som JK (s 128) gjort mot en ordning där både RO och konkursförvaltare är advokater måste anses väga tungt. Det lär enligt uppgift t.o.m. ha förekommit konkurser där förvaltaren och RO arbetat på samma advokatbyrå.

RSV instämmer vidare i kommitténs uppfattning att det behövs ett permanent och mera utbyggt kontrollorgan. Även om utbildningsresurser skulle ställas till förfogande för dem som i dag anlitas som RO, saknas det övergripande ansvar som erfordras för en enhetlig rättstillämpning och för att tillsynen skall bli tillräckligt effektiv och ändamålsenlig.

RSV vill starkt understryka vad kommittén anfört (s 131) till förmån för KFM som tillsynsorgan.

En av fördelarna med KFM som tillsynsmyndighet torde vara — som

kommittén också har framhållit — att RSV genom sin centralmyndighetsfunktion kan ge service, information och utbildning. Även om denna funktion primärt endast berör KFM, är det uppenbart att RSVs åtgärder kommer att återverka på samtliga som är inblandade i konkursförfarandet. Härigenom främjas en enhetlig och effektiv rättstillämpning.

En omständighet som numera torde ha stor betydelse för frågan om den föreslagna reformen bör genomföras är kostnaderna. Kommittén har dragit den slutsatsen att reformen inte torde ha nämnvärd betydelse ur statsfinansiell synvinkel (s 132). RSV vill emellertid redovisa en annan uppfattning.

På grund av skatte- och avgiftsfordringar är staten borgenär i de flesta konkurser. Under åren 1970–1976 har enbart för de största medelsslagen i runt tal 11.300 milj kr (viss del av beloppet har avkortats) varit föremål för indrivning. Av detta belopp har under samma tid omkring 2.600 milj kr avskrivits och ca 6.400 milj kr redovisats kontant.

Indrivningsstatistiken visar att avsevärda belopp årligen lämnas för indrivning och att en stor del av dessa skrivs av på grund av att gäldenärerna saknar utmätningsbara tillgångar. Såväl de belopp som lämnas över för indrivning som de belopp som avskrivs visar dessutom en tendens att öka.

Sett mot denna bakgrund är konkursen för många gäldenärer ett medel att försöka undandra sig att betala sina skulder till staten. Dessa missförhållanden kan enligt RSVs mening inte accepteras. Medborgarnas ansvarskänsla inför de skattemässiga förpliktelserna är i högsta grad beroende av det förtroende de kan känna för statens förmåga att åstadkomma rättvisa och likformighet på beskattningsområdet. Viljan att bära en tung skattebörda försvagas när man ser att vissa skattskyldiga genom illojala eller illegala dispositioner försätter sig i sådana situationer att de inte kan eller behöver fullgöra sina betalningsskyldigheter.

De straffsanktioner som står till buds är många gånger inte verksamma nog. Inte heller har återvinningsinstitutet kommit till användning i någon större omfattning.

I egenskap av borgenär har KFM naturligtvis redan i dag formell möjlighet att utnyttja återvinningsreglerna. Det förutsätter emellertid i praktiken ett nära samarbete med konkursförvaltaren. Om denne inte visar tillräckligt intresse för att närmare utreda en eventuell återvinningssituation, är det svårt för KFM, bl.a. på grund av bristande resurser, att utreda saken på egen hand.

Här kommer tillsynsfunktionen att ge helt andra praktiska förutsättningar för KFM att främja att återvinningsinstitutet utnyttjas. Detta gäller inte enbart när staten är borgenär utan också andra borgenärer kommer att ha fördel av det. Hur mycket mer pengar som härigenom kan tillföras staten är svårt att bedöma. Med hänsyn till de siffror som nämnts ovan anser RSV att utsikterna dock är goda för att reformen i ett längre

perspektiv betalar sig flera gånger om. RSV vill framhålla detta som ett av flera starka skäl till att ROs uppgifter på sätt som föreslagits i betänkandet övertas av KFM som tillsynsorgan.

Ledamoten i RSV Helmers: Jag kan inte biträda förslaget att kronofogdemyndigheten skall utöva tillsynen över konkursförvaltningen. Det typiska för konkurser är att samtliga borgenärer konkurrera om betalning ur all egendom som ingår i gäldenärens bo. Kronofogdemyndigheten företräder staten som borgenär vid konkurser. Jag finner att starka principiella skäl talar emot att låta tillsynen omhändertas av ett organ som kommer i en uppenbar intressekonflikt.

Kronofogdemyndigheten i Stockholm:[4] Kommittén har ansett att behov föreligger av ett permanent och mera utbyggt kontrollorgan, som har resurser att utöva tillsynen över förvaltarskapet på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Enligt förslaget skall rättens ombudsman avskaffas som tillsynsorgan och ersättas av kronofogdemyndigheten. De principiella invändningar som omöjliggjorde tanken på kronofogdemyndigheten som förvaltare i förenklad konkurs torde inte kunna anföras mot kommitténs nya förslag enligt vilket kronofogdemyndigheten anlitas som tillsynsorgan. Skälen härtill är, som kommittén själv anför, att förvaltaren enligt förslaget fått en mer självständig ställning. Tillsynsmyndigheten har inte någon självständig beslutanderätt rörande förvaltningens bedrivande utan myndigheten liksom särskilt berörda borgenärer, skall endast höras av förvaltaren i viktigare frågor. Betydelsefullt är att granskningsman på begäran av annan borgenär kan utses med uppgift att övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar.

Vi tillstyrker förslaget att kronofogdemyndigheten skall vara tillsynsmyndighet.

Kronofogdemyndigheten i Göteborg: I de flesta konkurser – både ordinära och mindre — är staten den ojämförligt största fordringsägaren, vilket också medför att staten lider de största förlusterna. Staten har därför ett berättigat intresse av insyn i konkursernas förvaltning. Att konkursförvaltningen bedrivs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt är av stort intrese även för de anställda i ett konkursdrabbat företag. För att trygga sysselsättningen för de anställda initieras i vissa konkurser arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder från olika samhällsorgan. Bakom många konkurser kan också dölja sig en omfattande ekonomisk brottslighet som det är angeläget att beivra och om möjligt förebygga. De rättsfrågor som aktualiseras vid konkursförvaltning spänner över de mest skilda rättsområden. Samtidigt är det av allmänt intresse att rättsproblem av likartad natur får en enhetlig lösning och att lagreglerna fortlöpande anpassas till nya krav. Den långvariga konjunktursvacka som råder i

[4] Ett av kronofogdeföreningen bifogat yttrande av föreningens lokalavdelning i AB län överensstämmer i huvudsak med yttrandet av kronofogdemyndigheten i Stockholm.

landet har vidare påtagligt illustrerat behovet av ett ökat engagemang från samhällets sida i konkursverksamheten. Kronofogdemyndigheten stöder därför kommitténs förslag om att konkurstillsyn skall bli en myndighetsuppgift och inte som hittills vara ett privatuppdrag. Genom detta förslag blir det möjligt att mera aktivt stödja konkursförvaltarna i deras verksamhet. Som en jämförelse kan nämnas utvecklingen på taxeringsområdet som lett till att systemet med enskilda taxeringsfunktionärer skall avvecklas till förmån för en organisation med statligt anställda och specialutbildade tjänstemän.

Det statliga organ på det lokala planet som på grund av sin organisation och sina nuvarande arbetsuppgifter ligger närmast till hands att utöva konkurstillsynsuppgiften är landets kronofogdemyndigheter. Vid kronofogdemyndigheterna finns redan idag omfattande kunskaper och erfarenheter som kan möjliggöra en effektiv kontroll över konkursförvaltningen. KFM kan inte finna att det skulle innebära någon olägenhet om samma myndighet som sköter indrivningsuppgifterna också skulle utöva tillsyn över förvaltarna. Det kan tvärtom vara värdefullt för förvaltaren att tillsynsmyndigheten sitter inne med värdefull information om konkursgäldenärens tidigare verksamhet. Detta kan också vara ägnat att minska konkurskostnaderna. Också ur återvinningssynpunkt kan nyttig kunskap tas tillvara. Kommittén har påtalat att det finns visst utrymme för principiella invändningar mot att KFM anlitas som tillsynsorgan med tanke på KFM:s ställning som företrädare för staten som skatteborgenär. Denna invändning kan man nästan bortse ifrån, eftersom det aktiva indrivningsarbetet i praktiken är avslutat i och med konkursbeslutet. Kronofogdemyndigheten har svårt att inse att någon intressekollision skulle behöva uppstå som en följd av de olika myndighetsrollerna.

I detta sammanhang vill KFM uttala sitt gillande av den i förslaget tilltänkta fördelningen av uppgifterna för de inblandade parterna, nämligen att förvaltaren beslutar om olika åtgärder, KFM kontrollerar hans verksamhet och konkursdomstolen har hand om de judiciella uppgifterna.

Kronofogdemyndigheten i Malmö: Kronofogdemyndigheten delar kommitténs uppfattning att den nuvarande ordningen bör avskaffas och att kronofogdemyndighet blir tillsynsorgan. Visserligen har den nuvarande tillsynsfunktionen rent tekniskt i stort sett fungerat acceptabelt men man måste, liksom JK, ifrågasätta lämpligheten av att till RO förordna advokat där även förvaltaren är advokat. Detta ter sig än mera olämpligt när, vilket lär förekomma, advokat i en konkurs förordnas till RO och i annan konkurs utses till förvaltare. Tillsynen torde i sådana fall inte bli särskilt effektiv. Kommittén anser att visst utrymme finns för principiella invändningar mot kronofogdemyndighet som tillsynsorgan. Den mest bärande invändningen skulle vara att kronofogdemyndighet företräder staten som skatteborgenär. Kommittén anser emellertid att trots detta något avgörande hinder inte föreligger mot att kronofogdemyndighet anlitas som

tillsynsorgan. Argumentet att kronofogdemyndighet med hänsyn till sin borgenärsfunktion inte skulle kunna inta en opartisk ståndpunkt framhålls i olika sammanhang. I betänkandet SOU 1974:6 använder kommittén bl.a. detta argument som skäl mot kronofogdemyndighet som förvaltare i mindre konkurser. Kommittén förordade därför att advokat skulle utses till förvaltare i alla konkurser. Man utgick alltså från att advokat alltid skulle vara fri och obunden av alla partsintressen. Så är naturligtvis ingalunda fallet. Kronofogdemyndigheten vill med bestämdhet hävda att kronofogdemyndighet har samma om inte större möjlighet att inta en fri ställning än vad advokat kan göra med hänsyn till de bindningar som kan förekomma mellan advokat och konkursgäldenär eller annan intressent i konkursen. Om man bortser från de tre största städerna torde det vara orealistiskt att tänka sig att även på konkurser specialiserade advokater kan existera enbart på uppdrag som konkursförvaltare. Åtminstone i mindre och medelstora orter måste dessa advokater ta även andra uppdrag än konkursuppdrag. Härigenom föreligger alltid möjlighet att advokat som konkursförvaltare kan vara eller ha varit ombud för part med intresse i konkursen eller för person som är motpart till någon som har intresse i konkursen. Att advokat som för sin försörjning är beroende av uppdrag från allmänheten i alla situationer skulle kunna vara helt fri och obunden är alltså en myt som snarast bör avlivas.

Kronofogde har inga sådana bindningar. Visserligen är han anställd av staten men i sin egenskap av utmätningsman är han inte underställd någon och kan därför agera med stor frihet och självständighet. Han handlar dessutom under ämbetsmannaansvar med allt vad detta innebär av kontroll av JK, JO m.fl. samhällsorgan. Kronofogde kan därför, helt fri från enskilda partsintressen, agera minst lika fritt och självständigt som en advokat.

Det bör i detta sammanhang uppmärksammas att lagrådet inte haft några betänkligheter mot kronofogdemyndighet som konkursförvaltare.

Ledamoten i kommittén, Anders R Öhman, har framfört den farhågan att det finns anledning anta att man med en myndighet som tillsynsorgan löper risk att en del av den smidighet och snabbhet som i många konkurser icke sällan är av väsentlig betydelse för en gynnsam avveckling, går förlorad. Denna farhåga torde vara helt obefogad. Kronofogde är i sin verksamhet van att fatta snabba beslut och att handla med skyndsamhet. Han är också van att förhandla och måste i sin verksamhet vara inriktad på ett praktiskt och smidigt handlande.

Med hänsyn till kronofogdemyndighets verksamhet och den mångskiftande erfarenhet myndighetens tjänstemän förvärvar måste kronofogdemyndighet ha goda förutsättningar att uppfylla de krav som kommer att ställas i samband med tillsynsfunktionen.

Kronofogdemyndigheten i Borås: Kfm ställer sig bakom kommitténs förslag vad gäller tillsynen av förvaltningen. Kfm anser det som uppenbart

att den nu rådande ordningen bör ersättas med ett permanent kontrollorgan. Därigenom erhålls resurser för utövning av en mera effektiv kontroll. Trots att kostnadsfrågan i jämförelse med det rådande systemet är svårbedömd, kan rationaliseringsvinster väntas uppkomma. Även principiella skäl talar för att tillsynen bör anförtros åt ett allmänt organ. Kfm finner inte anledning till invändning mot en överföring av förlikningsuppgifter till konkursdomaren. Institutet rättens ombudsman kan sålunda utgå. Det anses representera en föråldrad metod att lösa uppgifter av uppenbart allmän art.

Kronofogdemyndigheten i Västervik: Avslutningsvis får jag framhålla den uppfattningen att en förutsättning för att kronofogdemyndigheten skall kunna påtaga sig tillsynen av konkurser är, att jävsfrågan och redovisningsfrågan löses på ett tillfredsställande sätt samt att riksskatteverket utövar stödjande verksamhet.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: Statens berättigade krav att få en direkt styrning av förvaltningen i de flesta konkurser kan främst motiveras med att staten under senare år fått en dominant ställning som skatteborgenär. De olika statliga organens insatser genom lån och bidrag till företag av någon betydenhet inom stödområdet och andra regioner medför också att det allmänna måste ha full insyn i flertalet företagskonkurser. Vidare kan anmärkas t.ex. att det sysselsättningspolitiska ansvar som åvilar länsstyrelserna verkar i samma riktning. Staten har även i lönegarantilagen iklätt sig ansvar inom vissa gränser för betalning i konkurs av arbetstagarnas löner. Det ter sig därför naturligt att en statlig myndighet, kronofogdemyndigheten (KFM), ges vittgående befogenheter som tillsynsorgan i konkurs enligt kommitténs förslag. En bättre lösning i syfte att få den motiverade statliga kontrollen över konkursförvaltning hade enligt kronofogdemyndighetens mening varit, att direkt i lag förordna KFM att vara förvaltare med föreskrift att i tillgångskonkurser av inte enkel beskaffenhet anlita kvalificerad advokat att utföra vissa förvaltningsåtgärder. Med ett system av det antydda slaget hade förvaltningen och avvecklingen av ett konkursbo kunnat bli än mera effektiv och kostnadsbesparande. KFM har i regel före konkursbeslutet tagit fram en relativt omfattande utredning om gäldenären och orsakerna till obeståndet. KFM har också en väl utvecklad organisation för att omgående kunna ta om hand och försälja konkursboets egendom på auktion eller efter anbudsförfarande. KFM:s erfarenhet av lönegarantiärenden och dess kontakter med fackliga organisationer och olika organ, t.ex. länsstyrelsernas regionalpolitiska enheter och företagarföreningar, borde också medverka till ett rationellt och smidigt förfarande.

AMS: Förvaltarens ökade befogenheter kräver dels att kraven på förvaltare sätts högt och dels att tillsynen över förvaltningen görs effektiv. Styrelsen delar kommitténs uppfattning att tillsynen med hänsyn härtill bör anförtros ett permanent organ och anser att kronofogdemyndigheten på de skäl som kommittén anfört är lämpligt tillsynsorgan.

Ledamoten i AMS Nordlander och suppleanterna Sandell och Nilsson: Vi avstyrker förslaget att rättens ombudsman skall avskaffas och att ett nytt tillsynsorgan skapas.

Statens industriverk: Verket ställer sig tveksam till förslaget att överföra tillsynen över konkurser på kronofogdemyndigheten. Från principiell synpunkt är förslaget tveksamt mot bakgrund av att kronofogdemyndigheten fortfarande är företrädare för staten som borgenär, främst som skatteborgenär. Från praktisk och affärsmässig synpunkt anser verket att det vidare finns anledning antaga att man med en myndighet (kronofogden) som tillsynsorgan löper risk att en del av den smidighet och snabbhet, som i många konkurser icke sällan är av väsentlig betydelse för en gynnsam avveckling, går förlorad. Från såväl principiella som praktiska utgångspunkter menar verket att konkursdomstolen bör svara för alla judiciella frågor inom konkursens ram. Tillsynsuppgiften får då karaktären av redovisnings- och förvaltningsrevision.

Konkursdomstolen bör — enligt verkets mening — utse sakkunnig att utöva löpande tillsyn. Denne redovisar sitt uppdrag direkt till konkursdomaren, som har huvudansvaret för tillsynen. Med verkets förslag till organisation läggs ansvaret odelat på konkursdomaren, som för tillsynsuppgiften utnyttjar sakkunnig i redovisnings- och förvaltningsrevision.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Förvaltningen av ett konkursbo är ofta förenad med många och svåra bedömningar av ekonomiska frågor. Vid konkursdomstolen saknas personal med ekonomisk utbildning. Domstolen har ej heller någon anknytning till annan myndighet eller institution med tillgång till sådan personal. Länsstyrelsen finner det därför vara en riktig lösning att institutet rättens ombudsman ersätts med kronofogdemyndighet såsom tillsynsmyndighet.

Vid landets kronofogdemyndigheter finns personal insatta i konkurslagstiftningen och med omfattande erfarenhet av exekutiva ärenden. Personalen är dessutom väl förtrogen med de lokala förhållandena.

Kommittén förutsätter i sitt förslag att tjänstemän vid kronofogdemyndighet även skall erhålla ekonomisk utbildning särskilt anpassad för tillsyn över konkursförvaltning. Vid tillsyn över förvaltningen av större och komplicerade konkursbon torde emellertid erfordras goda företagsekonomiska kunskaper och erfarenhet av revisionsverksamhet. Länsstyrelsen ifrågasätter om den av kommittén förutsatta ekonomiska utbildningen är tillräcklig för att kronofogdemyndigheten skall kunna utöva en tillfredsställande tillsyn över förvaltningen av komplicerade konkursbon. Kronofogdemyndigheterna har nära anknytning till länsstyrelserna, där det på skatteavdelningarna finns tjänstemän med ekonomisk utbildning och omfattande revisionsteknisk erfarenhet. Det torde vara svårt att direkt till kronofogdemyndigheterna knyta tillräckligt kvalificerad personal för denna tillsynsuppgift. Länsstyrelsen anser det lämpligt att tjänsteman vid länsstyrelsens skatteavdelning ställs till tillsynsmyndighetens förfogande

såsom biträde vid tillsynen av konkursförvaltningen. 59 § i förslaget bör därför enligt länsstyrelsens mening ändras på följande sätt:

Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med denna och andra författningar och skall därvid biträdas av länsstyrelsen särskilt förordnad tjänsteman. Därvid skall särskilt tillses att avvecklingen av konkursen icke fördröjs i onödan. När myndighet finner det lämpligt, äger den inventera konkursboets kassa och övriga tillgångar samt fordra redovisning av förvaltaren.

Länsstyrelsen i Kalmar län: I avsaknad av regler råder f.n. stor oenighet vid bouppteckning, bokföring, redovisning och arkivering, vilket försvårar kontrollen i hög grad. Länsstyrelsen tillstyrker med hänsyn härtill att förvaltningen ställs under tillsyn av ett speciellt tillsynsorgan då man härigenom kan nå enhetlighet på dessa punkter.

Länsstyrelsen delar de uppfattningar som kommit till uttryck under denna punkt.

Ett centralt organ för tillsyn kan knappast ifrågakomma. Regionalt skulle länsstyrelsen kunna tänkas som tillsynsmyndighet. Den dubbelställning som länsstyrelsen har, skatteindrivning contra arbetsmarknads- och regionalpolitiska frågor, medför att det kan diskuteras om länsstyrelsen bör handlägga dessa uppgifter. Däremot skulle man möjligen kunna tänka sig ett regionalt organ omfattande hovrättsområdena, men med tanke på den lokala anknytning som finns har länsstyrelsen i likhet med kommittén stannat för att förorda kronofogdemyndigheterna som mest lämpade tillsynsorgan.

Länsstyrelsen instämmer (vad gäller kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan) i allt väsentligt dock ifrågasätts en uppdelning av myndighetsansvaret såsom kommittén tänkt sig och som framgår av följande uttalande. "Det synes emellertid lämpligt att kronofogdemyndigheternas uppgifter enligt KL-förslaget inte handläggs av samma tjänstemän som sköter indrivningsuppgifterna, inbegripet tillvaratagande av statens rätt i samband med konkurs".

LO-distriktet i sydöstra Sverige: Mycket talar för att kronofogdemyndigheten bör bli fast tillsyningsmyndighet. Det kan bl.a. ge snabbare och effektivare impulser och synpunkter till både konkursdomare och konkursförvaltning och bidra till fakta som är värdefulla i utredning samt före vissa ställningstaganden. Särskilt då det gäller företag–företagare som gjort upprepade konkurser.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Länsstyrelsen tillstyrker nu föreliggande förslag att tillsyn över förvaltningen skall ske genom ett permanent kontrollorgan. Kronofogdemyndigheten har i direktiven framhållits som tänkbart tillsynsorgan. Denna myndighet har i sin nuvarande verksamhet uppgifter som nära anknyter till konkursförvaltning. Intresse-

konflikt kan dock uppstå mellan kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet å ena sidan och som företrädare för statens intressen som borgenär, å andra sidan. Detta gör att kronofogdemyndighetens lämplighet som tillsynsorgan kan ifrågasättas.

Kommittén anser att länsstyrelsen icke är lämplig som tillsynsorgan med hänsyn till länsstyrelsens nuvarande ringa anknytning till konkursförvaltning. Detta kan emellertid knappast utgöra något större hinder. Nackdelen är ju av övergående natur. Länsstyrelserna ser f.n. fram mot en genomgripande omvandling av den statliga länsförvaltningen. Därvid måste fövaltningsavdelningarna räkna med en betydande minskning av nuvarande arbetsuppgifter. Dessa avdelningar förfogar emellertid över personal med sådan skolning som gör dem särskilt lämpade för t.ex. konkursförvaltning. Någon förstärkning av länsstyrelsens resurser behövs alltså icke för att överta dessa uppgifter. Länsstyrelsen anser därför att länsstyrelsens lämplighet som tillsynsorgan bör närmare undersökas.

USS: Andra företrädare för USS — bland dessa återfinns den exekutionsrättsliga experten — ansluter sig helt till kommitténs förslag att kronofogdemyndigheterna bör vara tillsynsorgan och menar dessutom att en sådan ordning inte hindrar att kronofogdemyndigheten anförtros förvaltningsuppgifter i s.k. tillgångslösa konkurser.

USS är helt ense om att tillsynsuppgifterna i fortsättningen bör läggas på en särskild myndighet och att någon rättens ombudsman inte längre skall finnas. Vidare bör såsom kommittén har framhållit konkursdomstolen i framtiden främst syssla med dömande verksamhet.

När det gäller frågan om vem som skall anförtros tillsynen över konkursförvaltningen har kommittén efter vissa överväganden stannat för kronofogdemyndighet. Även USS anser dessa myndigheter väl skickade för sådana uppgifter och då särskilt från rent exekutionsrättsliga synpunkter.

Kommittén föreslår att kronofogdemyndigheten i sin egenskap av tillsynsorgan förstärks i vissa avseenden. En eller flera revisorer skall kunna utses för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt och ett allmänt ombud skall få förordnas i näringsidkarens konkurs för att tillvarata arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen.

USS finner förslagen i denna del godtagbara men en majoritet bland de sakkunniga och experterna menar att förstärkningen bör genomföras på ett något annorlunda sätt än vad som författningstexterna och motiven till dessa ger vid handen.

Majoriteten vill i detta sammanhang anföra följande.

Riksskatteverket har i en publicerad rapport — Organisationsutredning vid KFM i Stockholm, Göteborg och Malmö — föreslagit att det vid dessa myndigheter inrättas tjänster för utredning, bedömning och rådgivning avseende företagsekonomiska frågor. Förslaget är utmärkt. Inget hindrar att sådana tjänster också tillförs övriga kronofogdemyndigheter i riket. Administrativt kan saken lösas så att en sakkunnig ekonom betjänar flera

myndigheter inom en och samma region. Kronofogdemyndighetens möjligheter att fullgöra sina exekutiva uppgifter och inte minst fungera som tillsynsorgan skulle härigenom avsevärt förbättras. Samhällets förutsättningar att bekämpa ekonomiska brott inom konkurslagstiftningens ram skulle dessutom effektiviseras.

Den grupp inom USS, som föredrar att kronofogdemyndigheterna tilldelas förvaltningsuppgifter i den framtida organisationen, anser att länsstyrelserna mot bakgrund av vad som nu har sagts utgör ett bättre alternativ som tillsynsorgan än kronofogdemyndighet. Kommittén har dock avvisat en sådan lösning. Det sker med den motiveringen att länsstyrelsen har ringa anknytning till konkursförvaltning och att det med hänsyn till länsstyrelsens ordinarie verksamhet ter sig främmande att lägga tillsynen på denna myndighet.

Gruppen ställer sig frågande för kommitténs argument mot länsstyrelsens lämplighet som tillsynsorgan. I stället är det väl så att länsstyrelsen i åtskilliga avseenden har just övervakande uppgifter. Myndigheten saknar inte heller kunskaper och erfarenhet inom exekutionsrättens område. Det kan här vara tillräckligt att erinra om att länsstyrelsen alltjämt är överexekutor och att uppbördsenheten på skatteavdelningen har direkta kontakter med kronofogden i dennes egenskap av indrivningsmyndighet. Inom länsstyrelsen finns också tillgång till personal med ekonomisk, revisionsteknisk och juridisk utbildning. Detsamma gäller — vilket tidigare har framhållits — arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen.

Enligt gruppens mening ligger det i öppen dager att länsstyrelsen lämpar sig bäst som tillsynsorgan. Därmed har inte sagts — något som i det föregående har understrukits — att kronofogdemyndigheterna med viss angiven förstärkning skulle vara mindre lämplig. Den ordningen skulle dock med all sannolikhet bli mer tungrodd. Det avgörande för gruppens ställningstagande till förmån för länsstyrelsen som tillsynsorgan är emellertid att den lösningen inte stänger möjligheten att utnyttja kronofogdemyndigheten som förvaltare.

Skulle valet stå mellan kronofogdemyndighet och annat organ än länsstyrelse är USS helt enig. Det råder ingen som helst tvekan att kronofogdemyndigheten i en sådan situation utgör den enda tänkbara lösningen.

FOK: FOK har inget att invända mot att institutet "rättens ombudsman" avskaffas. Detta blir f.ö. delvis en naturlig följd av förvaltarens mera självständiga ställning. Såsom utredningen funnit bör dock fortfarande finnas ett särskilt organ för tillsyn över förvaltningen. Utredningen har därvid föreslagit kronofogdemyndigheten.

FOK har förståelse för vad utredningen anfört angående val av tillsynsorgan. Man kommer dock inte ifrån att kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan kan komma att uppträda i sinsemellan motstridiga roller. FOK anser därför att också den av utredningen diskuterade tanken på

länsstyrelsen som tillsynsorgan ytterligare bör övervägas. Om styrelsen skulle tillerkännas befogenheten bör den kunna låta sig företrädas av kronofogdemyndigheten, där så kan ske utan att kronofogdemyndighetens dubbla funktioner skapar en svårbemästrad situation.

Ledamoten i FOK Boström och den sakkunnige i samma kommitté Jäderqvist anmälde avvikande mening i vad avser fråga om val av tillsynsorgan och förordade att kommitténs yttrande i denna del borde ha följande lydelse: FOK kan ansluta sig till det resonemang som förts av utredningen när det gäller valet av tillsynsorgan och tillstyrker således förslaget i denna del. Kommittén förutsätter därvid att personalen på kronofogdemyndigheten erhåller den utbildning som är erforderlig för tillsynens utövande.

Advokatsamfundet: Kommittén föreslår att rättens ombudsman (RO) avskaffas och att tillsynen över konkurserna läggs på kronofogdemyndigheterna, varvid kommittén föreslår andra befogenheter för tillsynsmyndigheten än dem som nu gäller för en RO. Samfundet, som inte kan finna några sakliga skäl för den försvagning av konkursförvaltningen som blir följden av kommitténs förslag, vill först anlägga några synpunkter på frågans behandling i lagstiftningsarbetet.

Först må erinras om att RO-funktionen i dess nuvarande utformning existerat under lång tid, vilket bl.a. medfört att i landet finns ett inte obetydligt antal personer främst advokater, som är i besittning av mycket betydande erfarenhet som RO i konkurser och som har stor vana vid de affärsmässiga och rättsliga bedömningar som skall göras under en konkursavveckling. Det kan inte på sakliga grunder hävdas att den nuvarande ordningen för tillsyn genom RO inte skulle i allt väsentligt fungera på ett tillfredsställande sätt. Denna uppfattning torde delas av konkursdomare, förvaltare och borgenärer.

Lagberedningen har på sin tid uppenbarligen hyst ovannämnda uppfattning, då den i sitt betänkande med förslag till ackordslag (SOU 1968:41 sid 77 f) klart uttalade att den i sitt fortsatta arbete inte avsåg att avskaffa RO-funktionen och att institutet synes välgrundat i konkurs. En av ledamöterna i lagberedningen var ordföranden i kommittén och två av kommitténs ledamöter var sakkunniga i lagberedningen. Samtliga ställde sig bakom lagberedningens uttalande. Lagberedningen fick inte fullfölja sin ursprungliga uppgift, utan konkursfrågorna anförtroddes i stället åt kommittén, i vilken företrädare för åsikter i riktning mot statligt bedriven, till stora centrala administrativa enheter koncentrerad konkursförvaltning uppenbarligen kommit att spela en betydande roll. Till detta kom direktiven av dåvarande departementschefen, vilka hävdats kunna lämna utrymme för ganska långtgående tolkningar i samma riktning.

Betecknande för dessa strävanden är bl.a. bristen på hänsyn till principiellt mycket allvarliga intressekonflikter (jfr bl.a. ovannämnda reservation till förmån för kronofogdealternativet i mindre konkurser). Kommittén gjorde i sitt betänkande SOU 1974:6 vissa uttalanden i

RO-frågan som föranledde samfundet att reagera i sitt remissyttrande (se TSA 1974 sid 259 ff), till vilket här hänvisas.

Kommittén har inte under sitt arbete själv ansett sig böra göra sig underkunnig om rättens ombudsmäns egna synpunkter på och erfarenheter av funktionen. När samfundet förstod att kommittén avsåg att föreslå kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan, begärde samfundet att genom på rättsområdet erfarna representanter få framlägga sådana erfarenheter. Så skedde också men på så sent stadium att förslaget knappast kunde påverkas.

Samfundet har uppfattat situationen så att kommittén på ett tidigt stadium bundit sig vid att avskaffa RO och föreslå lämplig myndighet som tillsynsmyndighet. På annat sätt kan inte uttalandena i SOU 1974:6 tolkas och inte heller uttalandena av ledamoten Öhman i det nu föreliggande betänkandet (sid 134). Tydligen har detta sin grund i kommitténs tolkning av de ursprungliga direktiven. Följden härav förefaller ha blivit att kommittén i sitt arbete varit så bunden att en förutsättningslös utvärdering av den innevarande RO-funktionen inte skett. Utomordentligt anmärkningsvärt är att tre ledamöter av kommittén — dess majoritet — nu valt att avskaffa den RO-funktion som de för inte alltför lång tid sedan i lagberedningen förklarade sig vilja bibehålla.

Utöver vad samfundet anfört i RO-frågan i sitt remissyttrande över betänkandet SOU 1974:6 (se TSA 1974 sid 247 ff) önskar samfundet nu tillägga följande.

Vad först gäller RO:s nuvarande funktioner jämförda med den tilltänkta tillsynsmyndighetens är skillnaden väsentligen den att tillsynsmyndigheten behåller RO:s kontrollfunktion och i viss mån den rådgivande funktionen under det att den beslutande funktionen beträffande förvaltningsåtgärder försvinner och ersätts av en informationsskyldighet för förvaltaren i förhållande till myndigheten och i viss mån borgenärerna. Kommittén synes förutsätta att dessa funktioner kan kräva mera arbete än det som för närvarande ankommer på RO och att t.o.m. ökade kostnader för detta arbete därigenom kan komma att belasta konkursboen. För att sätta kronofogdemyndigheten i stånd att fullgöra sina åligganden skall kurser i konkursrätt anordnas och därutöver riksskatteverket stå till tjänst med råd och anvisningar. Kommitténs förslag till ändringar av RO:s nuvarande befogenheter motiveras av att förvaltaren, som förutsätts vara specialiserad, erhåller större befogenheter än tidigare.

Avgörande för frågan huruvida RO-funktionen bör behållas huvudsakligen i dess nuvarande utformning eller förändras enligt kommitténs förslag är givetvis intresset av att konkursförvaltningen sköts så effektivt och förhållandevis snabbt som möjligt. För närvarande är förvaltaren skyldig att inhämta RO:s medgivande till åtskilliga förvaltningsåtgärder av betydelse, i princip i företagskonkurser praktiskt taget samtliga väsentliga åtgärder utom den försäljning som äger rum under fortsatt drift. I och med

att denna RO:s beslutsfunktion försvinner och ersätts av ett samråd med tillsynsmyndigheten kombinerat med en skyldighet att i vidgad utsträckning höra berörda borgenärer läggs själva ansvaret för konkursavvecklingen uteslutande på förvaltaren. Samfundet har den uppfattningen att i konkurser — i varje fall av viss storleksordning och viss svårighetsgrad — detta måste innebära en väsentlig försvagning av konkursförvaltningen. Vid olika tillfällen har från förvaltarhåll framförts att vikten av ett delat ansvar mellan förvaltaren och RO i konkurserna inte skall underskattas. För en förvaltare uppkommer i en mängd fall svårbedömda situationer, där det måste anses vara av väsentligt värde att en RO med erfarenhet på området står till förfogande dels som rådgivare, dels och inte minst som den vilken i realiteten bär det slutliga ansvaret för det beslut som fattas. Med den nuvarande ordningen skapas en garanti för borgenärerna att noga övervägda beslut i konkursavvecklingsfrågor fattas inte bara av en person. Borgenärerna torde uppfatta RO:s medverkan som en garanti för att de beslut som fattas i viktiga avvecklingsfrågor sker under betryggande former och alltså inte görs beroende av enbart en persons bedömning. I detta ligger inte någon underskattning av den insats som en erfaren och omdömesgill förvaltare kan utföra men däremot ett understrykande av vikten av att i väsentliga ekonomiska och juridiska frågor garanti finns för en så säker bedömning som möjligt.

Då kommittén uppenbarligen vill ersätta en del av RO:s beslutande uppgifter med beslut av och samråd med berörda borgenärer, innebär detta inte till alla delar någon nyhet. Redan nu förekommer i inte oväsentlig utsträckning att enskilda borgenärers uppfattning inhämtas, även om de inte direkt beslutar i ärendet. Företagsinteckningshavare skall obligatoriskt godkänna försäljning av företagsinstecknad egendom. Men det är också vanligt att RO, när han i det enskilda fallet finner att viss borgenärs intresse berörs av en ifrågasatt försäljningsmöjlighet, kräver för sitt godkännande att denne borgenär får yttra sig i frågan. Genom att höra enskilda borgenärer åstadkommer förvaltaren emellertid inte vid alla tillfällen ett objektivt meningsutbyte. Borgenären är av naturliga skäl benägen att nöja sig med sådana åtgärder som är tillfyllest för att gynna just hans intressen och saknar i allmänhet anledning att bekymra sig för övriga borgenärers rätt i sammanhanget. Den omgång och det extra besvär som förorsakas av att förvaltaren skall höra enskilda borgenärer på sätt förslaget anger har hittills undvikits i och med att en neutral RO funnits tillgänglig för att fatta beslut. Enligt vad samfundet har sig bekant torde inte någon bärande kritik mot RO att i allmänhet inte väl förvalta denna beslutsfunktion ha framförts. Från borgenärshåll torde inställningen regelmässigt vara den att man accepterar den uppfattning för vilken RO ger uttryck i avvecklingsfrågor.

En i kommittéförslaget förbisedd synpunkt är att förvaltaren i ganska stor utsträckning har en direkt förhandlingsmässig fördel av att behöva

skaffa RO:s medgivande till exempelvis en försäljningsåtgärd. Förvaltaren har därigenom en ytterligare instans att falla tillbaka på i svåra förhandlingslägen, där förvaltaren kanske inte själv kan genomföra det resultat han egentligen önskar. Erfarenheten utvisar ofta att RO:s inställning till en förhandlingsfråga kan för konkursboets del utnyttjas positivt. RO:s vägran att godta ett av förvaltaren uppnått förhandlingsresultat medför i praktiken ofta att ett bättre förhandlingsresultat kan åstadkommas, då kontrahenten inser att RO intagit en bestämd ståndpunkt. RO torde i dessa sammanhang upplevas som en mera neutral bedömare, vars uppfattning inte ifrågasätts på samma sätt som kan vara fallet beträffande förvaltarens.

I detta sammanhang må också framhållas att RO med nuvarande befogenheter i inte så få fall bidrar till för konkursboen positiva resultat redan därigenom att förvaltaren är medveten om att han före träffande av avslut beträffande försäljningar måste ha RO:s godkännande. Det ligger i sakens natur att en konkursförvaltare likaväl som vilken annan funktionär som helst understundom kan ha en benägenhet att acceptera ett anbud utan att kanske ha drivit saken tillräckligt långt. I sådana situationer innebär kravet på RO:s godkännande av föreslagna åtgärder att förvaltaren måste räkna med eventualiteten att RO inte accepterar en föreslagen försäljning. Detta torde ha till följd dels att förvaltaren känner ett tryck på sig att åstadkomma bästa möjliga resultat, dels att RO:s vägran att godkänna föreslagna försäljningar ofta tvingar fram nya förhandlingar som kan leda till fördelaktiga resultat för konkursboen. Denna särskilda kontroll över att förvaltaren nått bästa möjliga förhandlingsresultat försvinner helt med den föreslagna ordningen.

Om den nuvarande RO-funktionen jämförs med det tillsynsförfarande som kommittén föreslår skall till en början erinras om att man föreslår att byta ut en hittills väl fungerande ordning mot ett tillsynsförfarande som skall organiseras hos kronofogdemyndigheterna med riksskatteverket som eventuell rådgivare. Kronofogdemyndigheterna fullgör säkerligen väl de uppgifter som anförtrotts dessa myndigheter. Emellertid inrymmer dessa inte sysslande med affärsmässiga och juridiska frågor av det slag som vanligen förekommer i företagskonkurser. Över huvud taget saknar kronofogdemyndigheten den inriktning och erfarenhetsbakgrund som är önskvärd för att rätt kunna fullgöra den rådgivande funktion som kommittén anser att tillsynsmyndigheten skall ha. Detta är i och för sig helt naturligt. Kronofogdemyndighetens arbetsuppgifter är helt annorlunda än de arbetsuppgifter som t.ex. vanligen ankommer på en inom det affärsrättsliga området sysselsatt advokat. I och med detta är också konstaterat att de råd och synpunkter som en kronofogdemyndighet skall kunna lämna förvaltaren i avvecklingsfrågor kommer att i de flesta fall vara av ett mycket begränsat värde. Det torde utan överdrift kunna sägas att den typen av rådgivning kommer att bli väsentligt sämre än enligt nuvarande ordning.

Till detta kommer den enligt samfundets mening olyckliga konsekvensen att tillsynsmyndigheten i fråga om rådgivning i avvecklingsfrågor kommer att vara mindre erfaren än konkursförvaltaren. Det är inte bra för balansen inom konkursförvaltningen om den myndighet som förvaltaren är skyldig att rådgöra med i olika sammanhang inte har samma erfarenhet och auktoritet som förvaltaren själv. En sådan rådgivning framstår som tämligen meningslös. Det är en uppenbar risk för att en sådan rådgivning huvudsakligen blir en tids- och arbetsmässig belastning utan motsvarande nytta för borgenärerna och de övriga intressen den är tänkt att tjäna.

Då det gäller den rådgivande funktion som kan ha sikte på rättsliga spörsmål kan samfundet endast konstatera att den nuvarande ordningen i vart fall inte kan sägas vara underlägsen den av kommittén föreslagna. Det saknas anledning att förmoda att kronofogdemyndigheten skall kunna lämna mer kvalificerad rådgivning i rättsliga frågor än vad RO enligt den nuvarande ordningen kan göra.

Kontrollfunktionen, om den begränsas till granskning av redovisningar etc, kan givetvis fungera på ungefärligen samma sätt enligt kommitténs förslag som enligt den nuvarande ordningen. Härvidlag innebär förslaget varken någon förbättring eller någon försämring.

Tanken bakom anordnandet av en tillsynsmyndighet har varit att öka effektiviteten och snabbheten i konkursavvecklingen. Samfundet kan inte se att något bärande skäl av kommittén åberopats till stöd för uppfattningen att just en tillsynsmyndighet av det föreslagna slaget skulle kunna åstadkomma en mera ändamålsenlig konkursavveckling. Vad kommittén föreslagit är huvudsakligen ett uttunnande av RO:s nuvarande uppgifter. Att detta skall kunna bidra till någon högre grad av ändamålsenlighet i avvecklingen av konkurserna kan inte inses. Inte heller torde tillsynsmyndigheten kunna påverka snabbheten i konkursavvecklingen. I detta hänseende ligger huvudansvaret inte på RO/tillsynsmyndigheten utan givetvis på förvaltaren. RO har redan enligt nuvarande ordning att tillse att konkurserna snabbt avvecklas, och någon förbättrad resurs att tjäna detta syfte åstadkommer man inte med kommitténs förslag.

Samfundet övergår härefter till frågan om valet av tillsynsmyndighet. Samfundets synpunkter har giltighet vare sig den hittillsvarande RO-funktionen behålls eller om densamma begränsas på sätt kommittén föreslagit.

Kommittén har föreslagit att kronofogdemyndigheterna skall utgöra tillsynsmyndighet. För närvarande är uppdragen som RO till cirka 70 % anförtrodda advokater. Kommittén har i huvudsak motiverat sitt val av kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet med att det allmänna skulle behöva ha bättre insyn i konkursavvecklingen.

Enligt samfundets mening finns först och främst ett helt avgörande principiellt skäl som talar mot kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet alt RO, och detta är den ofrånkomliga intressekonflikt som föreligger mellan kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet, å ena,

och som företrädare för statens intressen som borgenär, å andra sidan. Samfundet har med förvåning iakttagit att kommittén utan någon särskild motivering finner sig kunna acceptera kronofogdemydigheten i nu förevarande sammanhang, medan kommitténs majoritet i betänkandet SOU 1974:6 synnerligen övertygande argumenterat mot kronofogdemyndigheten som förvaltare i mindre konkurser. Majoriteten gjorde i sistnämnda betänkande ett mycket markerat ställningstagande mot kronofogdemyndigheten med särskild hänvisning till de principiella betänkligheterna på grund av den föreliggande intressekonflikten. Enligt samfundets mening förtjänar denna intressekonflikt i minst lika hög grad beaktande i fråga om tillsynsfunktionen. Det är av utomordentlig vikt att konkursförvaltningen anordnas så att den kan förutsättas ha borgenärernas förtroende. Skall detta i och för sig självklara mål uppnås, måste man undvika att redan från början organisera konkursförvaltningen så att en av konkursfunktionärerna kommer att sakna detta förtroende, därför att han företräder ett eventuellt konkurrerande borgenärsintresse. Hans objektivitet kan komma att ifrågasättas. Ytterst väsentligt är att misstankar, även om dessa är obefogade, över huvud taget inte skall få riktas mot tillsynsmyndigheten/RO, och det framstår som uppenbart att tillsynsmyndigheten/RO:s arbete måste försvåras om han inte står fri från borgenärsintressena. Vad kommittén föreslår är att tillsynsmyndigheten skall utgöras av företrädaren för ett stort borgenärsintresse i samtliga konkurser. Detta rimmar mycket illa med kommittémajoritetens ställningstagande till frågan om tillvägagångssättet vid val av förvaltare, där majoriteten — enligt samfundets mening riktigt — stannat vid den uppfattningen att borgenärerna inte skall ha ett direkt inflytande på förvaltarvalet. Beträffande tillsynsmyndigheten får en av borgenärerna i stället ett helt automatiskt inflytande, vilket helt strider mot kommittémajoritetens synpunkter på förvaltarfrågan. Samfundet vill inte underlåta att framhålla att enligt nu gällande ordning RO är regelmässigt utomordentligt försiktig beträffande jävssituationer. Det är en närmast självklar praxis att RO-uppdrag inte mottas av den som har anknytning till eller kan förknippas med något större borgenärsintresse. Bakom detta ligger givetvis en stark känsla för att RO:s integritet inte skall kunna ifrågasättas.

Kommittén gör heller inte tillsynsmyndighetens möjligheter att vinna förtroende lättare genom att dessutom införa riksskatteverket som en rådgivare bakom kronofogdemyndigheten. För det första är åtgärden av sådan art att därmed tydligt markeras en osäkerhet i frågan huruvida kronofogdemyndigheten självständigt kan fylla sin funktion. För det andra måste det för samtliga fordringsägare framstå som ytterligt anmärkningsvärt att riksskatteverket införs som en extra rådgivare i sammanhanget. Riksskatteverket utgör för flertalet borgenärer en dominerande representant för statens fiskala intressen. I företagskonkurser förekommer exempelvis inte sällan att gränsdragningar mellan egendom som omfattas av t.ex.

företagsinteckning och övrig egendom måste göras. Det är av utomordentlig vikt för hela förtroendet för konkursförfarandet att frågor av det slaget handläggs på ett sådant sätt att berörda borgenärer uppfattar handläggningen som objektiv. Om kronofogdemyndigheten skall få rådgivande inflytande beträffande dylika frågor — råd som förvaltaren kan få svårt att motsätta sig — medför detta att en representant för den ena borgenärskategorin sätts i en position där vederbörande i realiteten kan komma att avgöra frågan. Vill kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet inte befatta sig med frågan på grund av jäv faller man tillbaka på att förvaltaren utan utomstående kontroll själv skall avgöra spörsmålet.

Samfundet hävdar att den föreslagna ordningen med kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet utgör ett mycket betydande och beklagligt avsteg från principen att beslutande och rådgivande funktioner inte skall anförtros ett organ som representerar ett partsintresse. Om kommitténs förslag följs kommer enligt samfundets mening förtroendet för konkursförvaltningen att allvarligt undergrävas, och följden blir dessutom att tillsynsmyndigheten kommer att få en inte fördelaktig särställning inom konkursförvaltningen. Samfundet finner det obegripligt att kommittén i det nu föreliggande betänkandet så radikalt kunnat frångå de principiellt helt riktiga synpunkter som lagts på kronofogdemyndigheten som förvaltare i kommitténs tidigare betänkande. Kommitténs utgångspunkt, nämligen att samhället skall beredas bättre insyn i konkursförvaltningen, är ett föga bärande skäl. Konkursförvaltningen är primärt en fråga om att tillse att fordringsägarna — däribland staten — skall få bästa möjliga resultat av avvecklingen av konkursboets tillgångar. Från denna grundprincip kan kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet näppeligen avvika. Kommittén har inte angett vilka allmänna intressen som skulle tillgodoses genom kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet, och samfundet kan inte se att några sådana kan föreligga. Om däremot kronofogdemyndigheten skulle ha ett speciellt intresse av att följa en konkursavveckling i något enskilt fall, står givetvis möjligheten att tillsätta granskningsman till buds. I praktiken torde det för övrigt inte heller efter nuvarande ordning möta något som helst hinder att kronofogdemyndigheten håller sig informerad om konkursavvecklingen på en informell väg och förbehåller sig information och yttranderätt i särskilt betydelsefulla frågor. Om inte kronofogdemyndigheten själv tar initiativ till att få information eller samråd, har det — i vart fall på senare tid — ofta skett på föranstaltande av RO eller förvaltare.

Samfundet vill slutligen i denna del beröra kostnadsfrågan. Kommittén har angett att kostnaderna för tillsynsmyndighetens medverkan torde komma att bli ungefärligen desamma som för RO:s medverkan för närvarande. Kostnaderna skall liksom nu belasta konkursboet. Kommittén har emellertid också angett att kostnaderna t.o.m. kan komma att stiga för tillsynsmyndighetens medverkan. Samfundet finner det synnerligen

anmärkningsvärt att konkursförvaltningen föreslås anordnad på ett sådant sätt att kostnaderna för en i flera hänseenden försämrad organisation beräknas t.o.m. kunna bli större än för den nuvarande.

Samfundet vill framhålla att de nu framförda synpunkterna på tillsynsfrågan förutsätter att konkursdomaren utser lämpliga personer till RO. I den mån så i något fall under nuvarande system inte skett torde det ankomma på konkursdomaren att genomföra erforderlig ändring. Under inga förhållanden får ett i enskilt fall mindre gott val av RO utgöra ett skäl att avskaffa funktionen. Likaledes skall konkursdomaren undvika att förordna samma person till ömsom RO, ömsom förvaltare.

Kommitténs förslag i tillsynsfrågan kan enligt samfundets bestämda mening inte läggas till grund för lagstiftning. I likhet med vad kommitténs majoritet anfört under lagberedningens arbete saknas enligt samfundets uppfattning bärande skäl för att avskaffa RO-funktionen. Vare sig denna bibehålls eller ersätts av en till sitt innehåll inskränkt funktion bör emellertid inte kronofogdemyndighet ifrågakomma, utan uppgifterna bör i stället anförtros åt person som enligt konkursdomarens mening besitter för uppdraget erforderliga kvalifikationer.

Domareförbundet: Förbundet finner det också riktigt att tillsynsfunktionen renodlas. En fråga som är av avgörande betydelse för konkursförvaltningen i såväl mindre som ordinära konkurser är då hur tillsynen över förfarandet skall anordnas.

Kommitténs förslag att tillsynsfunktionen skall utövas av kronofogdemyndighet måste medföra, att konkursförvaltaren inte kan erhålla det stöd och den hjälp i fråga om förvaltningen som han enligt nuvarande ordning får av rättens ombudsman i större eller komplicerade konkurser. Kronofogdemyndigheterna har inte och kan inte utan avsevärda kostnader tillföras personal, som är skickad att göra de affärsmässiga bedömningar som ofta utgör nödvändiga led i dylika konkurser. Enligt kommitténs mening skall tillsynsmyndigheten kunna verka aktivt med råd och upplysningar. Kronofogdemyndigheten är för närvarande i huvudsak inriktad på exekution. Det finns emellertid andra förhållanden som måste beaktas under konkursförvaltningen, t.ex. fortsatt drift av företag under begränsad tid och/eller med begränsad personal samt försäljning av i drift varande företag. Rättens ombudsman är för närvarande, särskilt i storstäderna, ofta en erfaren affärsjurist, som torde ha mycket goda förutsättningar att ge förvaltaren råd och stöd i ekonomiska och juridiska frågor av komplicerad art. Det förhållandet att kraven på förvaltarnas kompetens höjs enligt förslaget torde icke medföra att deras behov av samråd kommer att elimineras.

Vägande invändningar av principiell natur kan också riktas mot förslaget att kronofogdemyndighet skall utöva tillsynen i ordinära konkurser. Myndigheten torde i praktiskt taget alla konkurser företräda staten som borgenär. Det torde inte vara möjligt att hos kronofogde-

myndighet göra sträng åtskillnad mellan tillsynen och bevakningen av statens fordringar. Detta kan äventyra övriga borgenärers tilltro till kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan. Kommitténs uttalanden (s 133) om att uppgifterna därför bör läggas på olika personer inom myndigheten synes förutsätta en väsentlig utbyggnad av kronofogdemyndigheternas organisation och kan ändå icke anses tillfredsställande.

Enligt förbundets mening fungerar tillsynen genom advokat som rättens ombudsman på ett utmärkt sätt vid de flesta tingsrätter. Advokaters ställning är i princip så självständig, att en advokat kan förutsättas utöva riktig tillsyn över en annan advokat.

Vid en samlad bedömning av kommitténs förslag ifråga om tillsynsorgan anser sig förbundet kunna konstatera att förslaget icke innebär en förbättring utan snarare en försämring, samtidigt som det torde komma att leda till avsevärt ökade kostnader för statsverket. Förbundet avstyrker därför att kronofogdemyndighet skall överta tillsynsfunktionerna i konkurs.

Det nu sagda innebär inte att det enligt förbundets mening saknas varje anledning till anmärkning mot den nuvarande ordningen med rättens ombudsman. Förbundet anser att det måste ställas mycket höga krav på den som skall utöva tillsynsfunktionen och att detta kanske inte alltid skett ifråga om rättens ombudsman. Det får icke förekomma att konkursdomaren förordnar samma person ömsom att utöva tillsyn och ömsom till förvaltare. Det är icke heller lämpligt att en person är tillsynsman vid en domstol och konkursförvaltare vid en annan. Dessa synpunkter är av sådan betydelse att de på något sätt bör komma till uttryck i lagtexten som kvalifikationskrav för den som skall fullgöra tillsynsuppgifterna.

Förbundet anser sammanfattningsvis att tillsynen i ordinär konkurs skall utövas av en av konkursdomaren förordnad person, som skall ha minst samma kvalifikationer som förvaltaren. På en sådan tillsynsman kan också, av skäl som berörs ovan, läggas uppgiften att hålla förlikningssammanträde beträffande tvistiga fordringar.

Bankföreningen: Bankföreningen motsätter sig bestämt, främst av principiella skäl, att kronofogdemyndigheterna skall utöva tillsynen över konkursförvaltningen.

Det typiska för konkurs är att samtliga borgenärer konkurrerar om betalning ur all egendom som ingår i gäldenärens bo. För förvaltaren skall borgenärernas gemensamma bästa vara vägledande. Samma gäller givetvis för det organ som skall utöva tillsyn och kontroll över förvaltningen. Ett grundläggande krav vid förvaltningen och tillsynen över denna är att opartiskheten hos dem som utövar dessa funktioner inte skall kunna sättas i fråga av vare sig borgenärerna eller allmänheten.

Kronofogdemyndigheten har som sin centrala uppgift att driva in skatter och andra offentliga medel. Kronofogdemyndigheten företräder alltså staten som borgenär och detta gäller även vid konkurs. Om förslaget

genomförs, innebär det att tillsynsfunktionen läggs på företrädaren för ett stort borgenärsintresse i flertalet konkurser. Bankföreningen anser att det inger starka principiella betänkligheter att låta tillsynen omhänderhas av ett organ som kommer i en uppenbar intressekonflikt.

Kommittén har i sitt betänkande anfört att av uttalanden, som gjorts i samband med riksdagens ställningstagande till propositionen 1975/76:210, kan dras den slutsatsen att riksdagen inte har ansett några principiella hinder föreligga mot att tillsynen i konkurser läggs på kronofogdemyndigheterna. Kommittén hänvisar till lagutskottets betänkande 1976/77:11, sid 35–36.

Av lagutskottets yttrande framgår, att företrädare för kommittén inför utskottet upplyst att kommittén avsåg att i ett kommande betänkande föreslå att kronofogdemyndigheterna blev tillsynsorgan i konkurser. Enligt bankföreningens mening har lagutskottet genom sitt yttrande inte tagit ställning till förslaget om kronofogdemyndighet som tillsynsorgan. Utskottet kan inte genom sitt yttrande antas ha velat förekomma remiss- och departementsbehandlingen av ett förslag, som nämndes inför utskottet men dittills inte redovisats i något betänkande. Tvärtom kan utskottets klart uttalade principiella betänkligheter mot att låta kronofogdemyndigheten vara konkursförvaltare i sin mån peka på att utskottet skulle anse samma principiella invändningar gälla mot denna myndighet som tillsynsorgan.

Utöver de principiella betänkligheterna vill bankföreningen framhålla följande rörande kommitténs förslag att kronofogdemyndigheterna skall vara tillsynsmyndighet.

Kontrollfunktionen kan utövas på samma sätt oavsett om RO eller kronofogdemyndigheten skall vara tillsynsorgan.

Bankföreningen anser att minst lika höga kvalifikationskrav bör uppställas på tillsynsmyndigheten som på förvaltaren för att tillsyn och kontroll över förvaltningen skall fungera tillfredsställande. Detta gäller särskilt tillsynsorganets rådgivande funktion. Kronofogdemyndigheternas uppgifter avser inte affärsmässiga och juridiska frågor av det slag som normalt förekommer i företagskonkurser. Den erfarenhet, som bör krävas av tillsynsmyndigheten i lika hög grad som av fövaltaren, har kronofogdemyndigheten överhuvudtaget inte möjlighet att uppnå. Detta beror på att kronofogdemyndighetens arbetsuppgifter är helt andra än de som ankommer på en inom affärslivet verksam advokat. I detta sammanhang bör understrykas betydelsen av att det rådgivande organet även i sin normala verksamhet sysslar med frågor som hör affärslivet till. Detta gör en affärsjurist men inte en kronofogde. Bankföreningen anser därför att den rådgivande funktionen skulle kunna utövas bättre av en specialiserad advokat i egenskap av RO som tillsynsorgan.

Av kommittén utförd statistisk undersökning visar att uppdrag som rättens ombudsman utgör en icke ringa inkomstkälla för advokater. Totalt

uppgick arvodena år 1974 för RO i ordinära konkurser enligt undersökningen till ca 5 miljoner kr. Eftersom i allmänhet endast ett relativt fåtal personer — oftast advokater – erhåller dessa uppdrag kan det antagas att uppdragen utgör en inte oväsentlig del i dessa advokaters verksamhet.

Bankföreningen vill framhålla vikten av att man genom lagstiftning inte i onödan berövar advokater viktigare uppdrag. Om så sker är det ägnat att försämra de ekonomiska betingelserna för advokatverksamhet och advokatyrket kan bli mindre attraktivt. En sådan utveckling försämrar möjligheterna att bibehålla en kvalificerad advokatkår i landet. Detta vore en allvarlig nackdel för rättslivet över huvud. Även mot denna bakgrund anser bankföreningen det felaktigt att överföra RO-uppgifterna, som f.n. i största utsträckning utövas av advokater, till kronofogdemyndigheterna.

Bankföreningen anser att den likformighet, bl.a. större enhetlighet i bedömningen av arvodesfrågor, som kommittén anser kunna åstadkommas med kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet, också kan uppnås med RO som tillsynsorgan, exempelvis genom anvisningar av domstolsverket.

Vad kommittén anfört om möjligheterna att med kronofogdemyndigheter som tillsynsorgan utnyttja automatisk databehandling i den formella granskningen av konkursförvaltningen har enligt bankföreningens mening inte belagts.

Samhällets intresse av insyn, som kommittén också anfört som skäl för att låta kronofogdemyndigheten utöva tillsynsorganets funktioner, kan anses bli väl tillgodosett, dels genom att staten uppträder som borgenär i konkurser, dels genom förslaget att allmänt ombud och granskningsman skall kunna förordnas.

Bankföreningen ansluter sig till den av justitiekanslern uttalade uppfattningen att advokaterna på en ort inte bör omväxlande utses till RO och konkursförvaltare.

Sparbanksföreningen: I den del som gäller tillsynen över förvaltningen i ordinära konkurser föreligger enligt föreningens mening anledning till kritik. Från borgenärssynpunkt synes nuvarande organisation av ordinära konkurser fungera i stort sett väl. Undantagen härifrån torde kunna kraftigt minskas genom en riktig tillämpning av den i förslaget givna befogenheten för konkursdomstolen att ex officio utse förvaltare. Det är svårt att värja sig för intrycket att bakom den starka ställning kronofogdemyndigheten och riksskatteverket föreslås få i konkursförfarandet ligger väl så mycket av eftergift för de under senare åren starkt drivna fiskala intressena som de i direktiven angivna huvudintressena. Föreningen vill bestämt understryka att de fiskala intressena i en konkurs inte enbart är riktade mot konkursgäldenären utan även i många fall kan konkurrera med övriga borgenärers.

Bland de fall i vilken sådan konkurrens särskilt ofta kan förekomma kan nämnas

gränsdragningen kring företagsintecknad egendom och egendom som omfattas av äganderättsförbehåll,

gränsdragningen kring företagsintecknad egendom och övrig egendom i konkursgäldenärens rörelse, samt

fördelningen mellan särskild förmånsrättshavare och övriga av totalt åsatt köpeskilling vid samtidig försäljning av rörelsefastighet och rörelse.

Även om det ankommer på förvaltaren att träffa det slutgiltiga beslutet i sådana frågor skall enligt förslaget samråd ske med tillsynsmyndigheten enligt den föreslagna lydelsen i § 51 a. Kronofogdemyndighetens position blir i dessa fall direkt tvivelaktig. Även i konkurser vari inga direkta konkurrenssituationer föreligger är det ändå ur principiell synpunkt olyckligt om parts- och tillsynsställning sammanblandas. En duglig och intresserad kronofogde lägger säkert ner avsevärt av engagemang vid drivande av de fiskala intressena. Det är inte rimligt att bortse härifrån vid bedömningen om kronofogdemyndigheten är lämplig som tillsynsmyndighet. Det kan med fog befaras att oväldsprincipen vid myndighetsutövning genom den föreslagna organisationen kan komma att ifrågasättas. Som föreningen ser saken har dessa principiella invändningar en helt annan tyngd än den av kommittén uttalade farhågan för kollegialitet mellan förvaltare och rättens ombudsman som båda är advokater.

Av den person som har att utöva tillsynsfunktionen i en ordinär konkurs, bör fordras -- vare sig denne är knuten till myndighet, advokatverksamhet eller annan verksamhet — en omfattande juridisk kunskap om och praktisk erfarenhet av själva konkursförfarandet, men härutöver ofta också god affärsjuridisk kunskap och gott affärsmässigt omdöme. För en lycklig avveckling av konkurser kan sistnämnda egenskaper vara väl så viktiga. Den nuvarande RO-funktionen, som i det typiska fallet utövas av en äldre, erfaren advokat, är utan tvivel starkt överlägsen den av kommittén föreslagna kronofogdetillsynen. Även med erfarenhetsbakgrunden från ett långvarigt arbete på en kronofogdemyndighet torde tillsynstjänstemannen kunna erbjuda jämförelsevis ringa stöd vid de affärsmässiga och andra praktiska överväganden en konkursförvaltare ofta ställs inför. Kronofogdemyndigheten kan knappast heller gentemot förvaltaren uppträda med den auktoritet rättens ombudsman i nuvarande system normalt sett kunnat. I praktiken torde härigenom tillsynsfunktionens möjlighet att effektivt medverka till bästa möjliga resultat av konkursen på kortast möjliga tid kraftigt försämras.

Enligt föreningens mening bör konkursdomstolen, som får antas äga god personkännedom, även i fortsättningen betros med uppgiften att utse tillsynsman. Denne bör utses individuellt som nu. Föreningen har i och för sig ingen erinran mot att denna funktion även i fortsättningen företrädesvis rekryteras från advokatkåren. Skulle emellertid risken för kollegialitet vid lagstiftningen eller vid faktiskt utseende av enskild tillsynsman leda till annan bedömning vill föreningen också gärna peka på den under de

senaste två decennierna kraftigt utbyggda bankjuristverksamheten vid sparbanker och affärsbanker. På de flesta större och medelstora orter finns idag en eller flera bankjurister, som i sitt arbete förvärvat mycket stor erfarenhet av såväl konkurssituationer som affärsmässiga bedömningar. Dessa torde vara väl så lämpade som kronofogdemyndigheterna att utöva tillsynen över konkursförvaltningen. Med den bredd bankjuristväsendet idag har fått bör det också vara lätt att undvika att jurist från bank, som äger fordran i konkursen, anlitas för tillsynen. Den starka samhälleliga insyn över bankverksamheten och den offentligrättsliga ställning bankerna idag har bör vara en god grund till förtroende för tillsynens effektivitet och oväld.

Sparbanksföreningen föreslår således att, med bibehållande av den utformning tillsynsfunktionen i förslaget erhållit, tillsynsmyndigheten utgår och ersätts med av konkursdomstolen förordnad tillsynsman. Det bör därvid stadgas att vid utseendet av tillsynsmannen särskild hänsyn skall tagas till hans lämplighet samt till hans obundenhet i förhållande till konkursförvaltare och borgenärer.

Trots de mycket omfattande förändringar i konkursorganisationen som kommitténs förslag innebär bedömer föreningen den troliga effekten på snabbhet och effektivitet som ringa. Mindre men effektivare medel att åstadkomma de uppgivna målen är enligt föreningens mening en lagstiftning som härvidlag helt enkelt ställer kraftfullare krav på konkursförvaltare och tillsynsfunktioner. De incitament till snabb och effektiv handläggning som nuvarande lagstiftning medför består av allmänna riktlinjer för konkursförvaltaren (53 § konkurslagen), återkommande rapportskyldighet (56 §), konkursdomarens sällan brukade möjlighet att förmana eller entlediga oskicklig förvaltare (80 §) samt konkursfunktionärernas vetskap om att arvodesprövningen kan komma att bli beroende av den effektivitet varmed förvaltningen utförts (82 §). Föreningen föreslår en förstärkning av dessa incitament på så sätt att halvårsrapporteringen förbinds med skyldighet att inkomma även med arbetsredogörelser halvårsvis av den art som nu upprättas först i samband med arvodesframställningen. Härigenom bör trycket öka på förvaltaren att snabbt slutföra konkursen, samtidigt som borgenärerna ges betydligt bättre möjligheter att bedöma huruvida förvaltningen bedrivs effektivt och i rimlig takt. Vidare bör även tillsynsfunktionen åläggas skyldighet att halvårsvis redogöra för de faktiska åtgärder som vidtagits för att bringa en mera än ettårig konkurs till ett snart slut. Att denna rapportskyldighet även ålägges tillsynsmannen bör komma att öka dennes känsla av ansvar för att tillsynen bedrives på ett sådant sätt att avvecklingen icke fördröjs i onödan och därigenom vara ett incitament för honom att mera aktivt bidra till konkursavslutningen än vad som nu ofta är fallet.

Sveriges föreningsbankers förbund: Förbundet har i ärendet tagit del av remissyttrande från Sveriges Advokatsamfund. Förbundet ansluter sig i

allt väsentligt till samfundets synpunkter på kommitteförslaget. Förbundet vill särskilt understryka vad samfundet anfört till stöd för bibehållande av institutionen Rättens ombudsman. Enligt förbundets mening har samfundet anfört ur saklig synpunkt övertygande skäl för att bibehålla nuvarande system, som fungerar väl. Flera skäl kan anföras mot valet av kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet. Ett skäl, ur principiell synpunkt avgörande, är den intressekonflikt som uppstår mellan kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet, å ena, och som företrädare för statens intressen som borgenär, å andra sidan. Det kan vidare starkt ifrågasättas om kronofogdemyndigheterna generellt sett äger — eller inom överskådlig tid kan tillägna sig — den speciella kompetens som tillsynsfunktionen kräver.

Finansieringsföretagens förening: I kommitténs tidigare delbetänkande (SOU:1974:6) "Förenklad konkurs m.m." argumenterade kommittén mot kronofogdemyndigheten som förvaltare i mindre konkurser. I propositionen som följde på betänkandet föreslogs att kronofogdemyndigheten skulle vara förvaltare i sådana konkurser. Propositionen avslogs av riksdagen. Såväl kommittén som riksdagen menade att det var olämpligt att kronofogdemyndigheterna, såsom ofta varande företrädare för de många gånger stora borgenärerna stat, kommun och landsting, dessutom var konkursförvaltare vilkas uppgift bl.a. är att bevaka samtliga borgenärers intresse.

Föreningen kan inte se någon principiell skillnad mellan kronofogdemyndigheten som konkursförvaltare och denna myndighet med liknande tillsynsfunktion som RO. Föreningen, som mot ovanstående bakgrund finner kommitténs förslag anmärkningsvärt, avstyrker förslaget i denna del. Föreningen anser att det är direkt olämpligt att kronofogdemyndigheten övertar RO:s uppgifter. Därvid åberopar föreningen samma skäl som angetts mot kronofogdemyndigheten som konkursförvaltare.

Det finns anledning att påpeka att föreningen ej känner till några olägenheter med nuvarande ordning med RO-tillsyn. Föreningen har inga invändningar mot förslaget att förvaltaren erhåller en mera självständig ställning än nu. Härvid förstärks dock behovet av en neutral RO-funktion. Vidare måste det såvitt föreningen förstår vara av värde för konkursförvaltaren att informellt kunna inhämta råd och stöd från RO. Det är enligt föreningens mening mindre sannolikt att denna möjlighet kommer att utnyttjas i förhållande till kronofogdemyndigheten bl.a. därför denna har en "partsställning". För övrigt torde det allmännas intresse kunna tillgodoses genom tillsättande av granskningsman eller — vid företagskonkurser — allmänt ombud.

Av förslaget framgår att riksskatteverket skall tjänstgöra som rådgivare till kronofogdemyndigheten i dennas egenskap som tillsynsmyndighet. En sådan lösning, som föreningen bestämt avstyrker, måste i än högre grad medföra ett minskat förtroende för kronofogdemyndigheten.

Föreningen anser således att RO-funktionen bör bibehållas. Även om föreningen stödjer förslaget om större självständighet för förvaltaren bör denne dock inhämta RO:s godkännande vid försäljning av i varje fall mer värdefull egendom.

LO: Kommittén föreslår att institutet Rättens ombudsman avskaffas och att i stället tillsynen anförtros åt kronofogdemyndigheten. LO ser positivt på att rättens ombudsman ersätts med en statlig myndighet. Huruvida kronofogdemyndigheten är den lämpligaste myndigheten kan i och för sig ifrågasättas, eftersom kronofogdemyndigheten i så gott som alla konkurser uppträder som borgenär. Svårigheterna bör dock, enligt LOs förmenande, ej överdramatiseras. Skulle principiella skäl anses omöjliggöra att kronofogdemyndighet utses till tillsynsmyndighet, kan i stället länsstyrelserna utses. Länsstyrelsen bör då ges rätt att delegera tillsynsuppgifter till kronofogdemyndighet när detta kan ske utan att kravet på ojävighet åsidosätts.

Oberoende av vilken myndighet som väljs vill LO starkt understryka vikten av att samhället bereds möjlighet till insyn i konkursförvaltningen. Detta kan bl.a. ske genom insamling av statistiska uppgifter om inträffade konkurser. Såvitt känt saknas i dag tillförlitlig sådan statistik. Genom den föreslagna ordningen med kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet torde det vara möjligt att hos centralmyndigheten (RSV) samla och lagra statistiska uppgifter. Det är enligt LOs mening angeläget att denna möjlighet tas tillvara, främst för att uppgifterna skulle kunna användas i ett framtida system med ett slags konkurskarantän. Enligt vad LO erfarit kommer kommittén att i sitt fortsatta arbete behandla denna fråga. LO vill emellertid redan nu understryka vikten av att ett sådant system kommer till stånd. Reglerna härför kan utformas på olika sätt. En möjlighet är att Patent- och Registreringsverket ges möjlighet att under viss förutsättning vägra registrering av nya bolag. En annan möjlighet är att länsstyrelserna för någon form av lämplighetsregister. Personer som döms för gäldenärsbrott eller varit inblandade i flera konkurser skulle då inte kunna erhålla lämplighetsintyg. Ett dylikt system skulle till en del förhindra att gäldenär som gått i konkurs omedelbart fortsätter verksamheten i ett annat bolag.

I detta sammanhang vill LO även peka på nödvändigheten av att resurser ställs till förfogande för utbildning av handläggare på kronofogdemyndigheten, så att myndigheten kan fullgöra sin tillsynsuppgift. Inte minst viktigt är att handläggarna bibringas kunskaper i arbetsrätt och om de regelsystem som gäller mellan arbetsmarknadens parter. Även polis- och åklagarmyndigheten måste ges ökade resurser och möjlighet att angripa den typ av ekonomisk brottslighet som ofta är förknippad med konkurssituationer. För att nå maximal effekt i dessa frågor måste konkursförvaltaren, tillsynsmyndigheten och polis- och åklagarmyndigheten samarbeta på ett smidigt och praktiskt sätt.

SACO/SR: Som en konsekvens av den nya ordningen för utseende av förvaltare föreslås att denne i princip på eget ansvar beslutar om olika förvaltningsåtgärder efter samråd med vissa intressenter. I fråga om tillsynen över konkursförvaltningen innebär kommittéförslaget att funktionen rättens ombudsman (RO) avskaffas samt att konkurstillsynen blir en myndighetsuppgift och anförtros kronofogdemyndigheterna.

SACO/SR vill inte ifrågasätta att den av utredningen föreslagna ordningen sannolikt skulle kunna fungera väl. Ändå anser SACO/SR att det inte har förebragts tillräckligt starka skäl för ett avskaffande av RO-institutet. RO:s verksamhet för att förlika borgenärerna när det gäller tvistiga fordringar synes ha fungerat väl och medför att konkursdomaren inte behöver engagera sig på detta stadium och att förtroendet för dennes objektivitet i en eventuell jävsprocess därmed på intet sätt riskeras. Många RO är genom sin övriga verksamhet väl skickade att snabbt ge förvaltaren råd och stöd i svåra affärstransaktioner. Kravet på RO:s samtycke för vissa åtgärder medför en möjlighet för borgenärerna till verkligt inflytande i förvaltningen och synes dessutom av förvaltaren kunna utnyttjas förhandlingsmässigt i förhållande till tredje man.

Det förhållandet att staten ofta har betydande fordringar i konkurs främst på grund av skatter och lönegarantin utgör enligt SACO/SR:s mening inte tillräcklig anledning för att kronofogdemyndigheten eller annat statligt organ skulle ha berättigade anspråk på att vara tillsyningsorgan i konkursen. Tvärtom föranleder det lika starka principiella betänkligheter som utredningen (i enlighet med JK) ansett vara förenade med att en advokat i egenskap av RO utövar tillsyn över en annan advokat i egenskap av förvaltare (sid. 128 i betänkandet) eller som kan följa av att en förvaltare eller RO, t.ex. på mindre orter, tidigare kan ha biträtt gäldenären eller en borgenär. Tillsynsorganet skall ju bevaka alla borgenärers intressen och intressekollisioner kan uppkomma mellan staten och övriga fordringsägare. Betingas förslaget om att statlig myndighet skall vara tillsynsorgan delvis av att en sådan myndighet bättre än nuvarande RO-institution skulle antas vara beredd att tillgodose arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen som inte är representerade i egenskap av fordringsägare i konkursen (jfr den föreslagna möjligheten att tillsätta ett allmänt ombud i vissa konkurser), vill SACO/SR invända att sådana intressen visserligen är högst beaktansvärda men att det nuvarande konkursinstitutets syfte i första hand går ut på att snabbt ge borgenärerna bästa möjliga betalning (se även sid 15 och 158 i betänkandet) och att en ändring av detta syfte måste övervägas utomordentligt noggrant mot bakgrund av hela kreditväsendets funktion.

Ett motiv för förslaget att anförtro tillsynsuppgiften till kronofogdemyndigheterna synes ha varit att det därmed skulle skapas ökade resurser och möjligheter att bekämpa den ekonomiska brottsligheten och förekommande missbruk av konkursinstitutet samt vidare att kronofogdemyndig-

heternas kännedom om konkursgäldenären, t.ex. avseende återvinningsgrundande transaktioner, bättre skulle kunna utnyttjas. SACO/SR anser det angeläget att dessa intressen tillgodoses genom att kronofogdemyndigheterna — utan att bli tillsynsorgan — ges instruktionsmässig skyldighet att ingripa mot oegentligheter och att ta initiativ till återvinningstalan etc. Kronofogdemyndigheterna bör då även få en laglig rätt att ta del av gäldenärens bokföring och andra konkurshandlingar. För att kronofogdemyndigheternas insatser på detta område skall kunna bli effektivt förutsätts dock självfallet att de tillförs erforderliga resursförstärkningar.

Fastän SACO/SR sålunda icke anser att utredningen förebragt tillräckliga skäl för att avveckla RO-funktionen och lägga tillsynsuppgifterna i konkurs på en myndighet, vill SACO/SR dock tillfoga, för den händelse så ändå sker, att SACO/SR delar utredningens uppfattning att kronofogdemyndigheterna är den myndighet som är bäst lämpad för tillsynsuppgiften.

SAF: Kommittén föreslår att kronofogdemyndigheten skall ersätta rättens ombudsman som tillsynsmyndighet. Enligt föreningens mening har inga bärande skäl anförts för detta förslag, och principiellt får det anses felaktigt att kronofogdemyndigheten, som ofta representerar den största borgenären, samtidigt skall vara tillsynsmyndighet. Föreningen, som tagit del av ett av Svenska Bankföreningen avgivet yttrande, instämmer därför i den kritik som bankföreningen i detta och andra hänseenden riktat mot kommittéförslaget.

Köpmannaförbundet och *SHIO:* Enligt kommittén kan principiella invändningar göras mot att både förvaltaren och den som har tillsyn över hans verksamhet är advokater. Tillika bör enligt kommitténs mening inrättas ett permanent och mera utbyggt kontrollorgan med resurser att utöva tillsynen på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Till en början kan erinras om att nuvarande bestämmelser gör det möjligt att utse annan än advokat till förvaltare i konkursen. Personer med lång erfarenhet av affärsmässiga transaktioner samt ett stort ekonomiskt omdöme, bör kunna utses som konkursförvaltare. Som exempel kan nämnas auktoriserade och godkända revisorer.

För att uppnå en mer ändamålsenlig avveckling av konkurser har kommittén bl.a. föreslagit att rättens ombudsman (RO) avskaffas, och att tillsynen över konkurserna läggs på kronofogdemyndigheterna. För att anledning skall finnas att avveckla det nuvarande systemet med RO borde argument av stor tyngd från kommitténs sida ha framlagts för att visa att nuvarande system inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Sådan argumentation har enligt vårt förmenande ej framlagts.

Enligt nuvarande bestämmelser är förvaltaren skyldig att inhämta RO:s medgivande i åtskilliga förvaltningsåtgärder som är av betydelse. Skulle som kommittén föreslår, RO:s funktion försvinna och ersättas med ett samrådsförfarande med tillsynsmyndigheten, läggs ett större ansvar för avvecklingen av konkursen på förvaltaren. Detta måste dock innebära en

icke oväsentlig försvagning av konkursförvaltningen. Det måste nämligen ur borgenärernas intresse och ur rättssäkerhetssynpunkt innebära en fördel att, innan förvaltaren träffar ett avtal, denne måste ha ett godkännande av RO.

Mot kommitténs förslag att tillsynsmyndigheten skall vara kronofogdemyndighet, talar följande principiella skäl. Kronofogdemyndigheten är som bekant företrädare för statens intressen som borgenär. Det finns därför anledning tro att risk föreligger för att kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet hamnar i en intressekonflikt med hänsyn till sitt intresse som fordringsägare i konkursen. Det kan också från andra borgenärer i konkursen synas betänkligt att staten genom kronofogdemyndigheten kommer att inta en särställning i konkursen.

Riksskatteverket skall dessutom tjäna som rådgivare åt kronofogdemyndigheten i frågor som rör konkursförvaltningen. Redan detta förhållande avspeglar kommitténs osäkerhet vad avser kronofogdemyndighetens funktion som rådgivande organ åt konkursförvaltaren. Förhållandet kan heller inte innebära en effektivisering av nuvarande handläggningsförfarande. Tillika kan anföras, att många borgenärer betraktar riksskatteverket såsom representant för statens intresse, varför förtroendet för tillsynsmyndigheten ytterligare försvagas.

LRF: Förslaget att kronofogdemyndigheten skall bli tillsynsmyndighet innebär ett avskaffande av RO-institutionen. LRF konstaterar här att RO existerat under lång tid och fungerat väl, vilken uppfattning torde delas av såväl konkursdomare som förvaltare och borgenärer. I ordinära konkurser bör dessutom olägenheterna med de uppkommande intressekonflikterna för kronofogdemyndigheten tillmätas avsevärd betydelse. LRF ifrågasätter vidare om inte konkursförvaltningens effektivitet försvagas om ROs beslutande funktion beträffande förvaltningsåtgärder försvinner och ersätts av en informationsskyldighet i förhållande till tillsynsmyndigheten och borgenärerna. Förvaltarens stöd från en erfaren RO har varit en styrka i komplicerade avvecklingsfrågor. Vidare har ROs handläggning av tvistiga fordringar såvitt bekant fungerat väl. När det gäller ordinära konkurser finns allmänt sett knappast anledning anta att kronofogdemyndighetens rådgivande verksamhet gentemot förvaltaren blir mer kvalificerad än ROs under nuvarande förhållanden. LRF finner med hänsyn till vad som anförts inte skäl frångå gällande ordning.

Svenska företagares riksförbund: 1) Kommittén föreslår att tillsynsmyndigheten RO — rättens ombudsman vid konkurs — avskaffas. Mot detta vill Förbundet anföra att man avkopplar från tillsynen ett stort antal kvalificerade advokater som under många år förvärvat erfarenhet av de rättsliga, affärsmässiga och praktiska problemen vid en konkurs. Detta skulle i och för sig kunna accepteras om den nuvarande ordningen inte fungerat väl eller om någon annan ordning skulle kunna väntas fungera

bättre. Förbundet anser det inte kunna göras gällande att hittillsvarande ordning har några betydande brister. Något sådant styrks ej heller i betänkandet.

2) Kommittén föreslår att kronofogdemyndigheten blir tillsynsmyndighet i stället för RO. Detta skulle enligt Förbundets mening vara olyckligt. Kronofogdemyndigheterna har inte personal som är utbildad för eller erfaren i de affärsmässiga och juridiska frågor som förekommer vid en konkurs. Kronofogdemyndigheterna skulle därför inte på överskådlig tid bli i stånd att sköta tillsynsuppgiften tillfredsställande, än mindre medverka till en snabbare och effektivare konkurshantering än hittills, vilket är meningen med förändringen. Det nu sagda gäller särskilt som konkursförvaltaren i de allra flesta fall har en kompetens som är långt överlägsen "tillsynsmannens".

3) Kommittén har föreslagit att RO:s nuvarande funktioner förändras i samband med överförandet till kronofogdemyndigheten. Den senare skulle överta kontrollfunktionen, och blott i viss mån den rådgivande funktionen men ej funktionen att besluta i åtskilliga förvaltningsåtgärder.

Förbundet anser att denna uppdelning av den nuvarande RO-rollen är olycklig. Den nuvarande ordningen, där RO prövar och avgör de flesta väsentliga förvaltningsåtgärder (utom försäljning under fortsatt drift) fungerar smidigt och säkert. Erfarenhetsmässigt fungerar den väl både ur RO:s, förvaltarens och borgenärernas synpunkt. Den kan inte *lämpligen*, som kommittén menar, ersättas av samråd plus ökad beslutanderätt för förvaltaren plus ett vidgat hörande av borgenärerna; bl.a. blir kontrollen över förvaltaren för dålig.

4) I anslutning till vad som anförts under 1–3 ovan vill Förbundet påpeka, att kronofogdemyndigheterna i de flesta konkurserna representerar stat och kommun som skatteborgenär. Myndigheten är därmed vanligen en av de större borgenärerna i konkursen och ej sällan den största. Att denna myndighet samtidigt skulle utgöra tillsynsmyndighet finner Förbundet fullständigt oacceptabelt. Här föreligger en helt omöjlig intressekollision. Denna förstärks än ytterligare av att tillsynsmyndighetens roll som rådgivare åt konkursförvaltaren enligt förslaget delvis skulle bygga på en medverkan av riksskatteverket, som ävenledes företräder skatteborgenärerna.

Ackordscentralen: I fråga om tillsynen delar ackordscentralen kommitténs uppfattning att den bör göras mera effektiv. Nuvarande system med RO är inte tillfredsställande från kontrollsynpunkt. Det är dessutom kostnadskrävande.

Den av kommittén föreslagna ordningen är en väsentlig förbättring, förutsatt att erforderliga resurser ges kronofogdemyndigheten. Bl.a. är det riktigt att inte belasta konkursboet med kostnader för tillsynen.

Under hand har ackordscentralen inhämtat att flera remissinstanser ställer sig avvisande till förslaget att kronofogdemyndigheten skall bli

tillsynsorgan. Kritik riktas framförallt mot att denna myndighet skulle både övervaka konkursförvaltningen och tillvarata statens intresse som den ofta största konkursborgenären. Enligt ackordscentralens mening ligger det närmast till hands att konkursdomstolen blir tillsynsmyndighet. Tillsynen behöver av nedan angivna skäl inte bli lika omfattande som den vilken enligt kommitténs förslag skulle åvila kronofogdemyndigheten.

Kontrollen av förvaltningen skulle avsevärt förstärkas, om förvaltaren åläggs en utvidgad redovisnings- och informationsplikt i förhållande till dem som är mest berörda av konkursen, d.v.s. gäldenären, de anställda och borgenärerna. Förvaltaren tvingas att mera ingående redovisa sina ställningstaganden och åtgärder, något som utgör en press på honom att sköta sitt uppdrag så väl som möjligt, samtidigt som kostnaderna för förfarandet skulle bli väsentligt lägre än med det nuvarande systemet men också för samhället billigare än om tillsynsuppgiften läggs på kronofogdemyndigheten.

Eftersom förvaltaren genom en sådan ordning skulle få en betydligt starkare och mera ansvarsfull ställning, kan ifrågasättas om inte ett system med krav på statlig auktorisation av den som skall vara konkursförvaltare bör införas. Systemet, som i så fall lämpligen kan administreras av kommerskollegium, bör innefatta bl.a. att den som vill bli konkursförvaltare skall ha genomgått särskild utbildning eller på annat sätt ha ådagalagt sin lämplighet som fövaltare.

Den ytterligare tillsyn som kan aktualiseras bör kunna tillgodoses genom att domstolen utser granskningsman med uppgift att följa konkursförvaltarens arbete. En sådan ordning synes vara särskilt lämplig i konkurs, där staten har stora skattefordringar.

Praktiskt kan en vidgad informations- och redovisningsskyldighet bygga på följande principer.

1. Konkursbouppteckningen, som är det grundläggande underlaget för en meningsfull kontroll, skall upprättas så att den ger en tillförlitlig bild av gäldenärens ekonomiska ställning samt av borgenärernas utsikter att få utdelning i konkursen. Härvidlag bör minst de krav som anges i 23 § ackordslagen vara uppfyllda.

2. Förvaltarens berättelse skall genast tillställas gäldenären och samtliga fordringsägare. Den skall avslutas med en redogörelse över vidtagna och planerade åtgärder. De anställda skall informeras om innehållet i berättelsen. Skulle denna ej vara färdigställd till första borgenärssammanträdet, skall förvaltaren i god tid dessförinnan tillställa borgenärerna ett sammandrag av bouppteckningen.

3. Halvårsberättelse skall tillställas alla borgenärer som bevakat fordran i konkursen samt gäldenären, varjämte de anställdas fackliga organisationer skall informeras om läget.

4. Konkursen skall avslutas med en ingående redogörelse för hur förvaltningen genomförts. Redogörelsen skall tillställas gäldenären och

borgenärerna i samband med slutredovisningen. Om så bedöms påkallat, skall domstolen utse auktoriserad revisor som skall granska redovisningen.

Handelskammarförbundet: Vad till en början beträffar förslaget att avskaffa rättens ombudsman och överflytta tillsynsfunktionen över konkursförvaltningen på kronofogdemyndighet anför utredningen dels att såväl konkursförvaltare som rättens ombudsman i ett mycket stort antal konkurser är advokater, dels att justitiekanslern vid en inspektion av en tingsrätt 1973 påpekat att förtroendet för rättens ombudsman skulle kunna minska om såväl denne som förvaltaren var advokater. I betänkandet anförs vidare att det knappast torde vara möjligt att finna ett stort antal lämpliga personer för sysslan som rättens ombudsman utanför advokatkretsen. Kommitténs slutledning av det anförda är att institutet rättens ombudsman bör avskaffas. I annat fall blir det näst intill ogörligt att förhindra att såväl förvaltare som rättens ombudsman är advokat.

Handelskammarförbundet kan inte finna annat än att kommittén i betänkandet förhållandevis summariskt har behandlat denna utomordentligt centrala fråga. Någon närmare analys av de för- respektive nackdelar som nuvarande system har medfört har icke gjorts. Ej heller redovisas klagomål från den praktiska rättstillämpningen på det nuvarande systemet. Då nu gällande regler om konkursförvaltning och rättens ombudsman har ägt giltighet i ett stort antal år synes det inte omotiverat att fordra en precisering och dokumentering av kritiken mot institutet rättens ombudsman innan beslut om avskaffande av ifrågavarande institut träffas. Förbundet vill också peka på att genomförandet av kommitténs förslag skulle leda till att ett stort antal kunniga och erfarna personer på det område det gäller utesluts från tillsynsverksamhet vid konkurser.

Det i betänkandet föreslagna alternativet — tillsynsverksamhet genom kronofogdemyndighet — har enligt förbundets uppfattning heller icke blivit föremål för någon ingående prövning. Betydelsefulla invändningar som kan riktas mot förslaget ventileras inte i betänkandet. Detta är i sig anmärkningsvärt. Den enligt förbundets uppfattning måhända mest avgörande kritik som kan riktas mot kronofogdealternativet är att kronofogdeverksamhet inte kan anses ge vare sig den särskilda kunskap eller de speciella erfarenheter, som fordras för att tillsynen över konkursförvaltning ska bli så effektiv som möjligt. Särskilt i större konkurser krävs i allmänhet av förvaltaren mycket goda kunskaper i kommersiella och näringsrättsliga frågor för att konkursen skall kunna handläggas på effektivast möjliga sätt. Den som har att utöva tillsyn över förvaltningen bör givetvis i stort sett vara lika väl förtrogen som förvaltaren med sådana frågor. I särskilt hög grad gör sig denna synpunkt gällande därest samråd skall ske mellan förvaltare och tillsynsmyndighet och tillsynsmyndigheten därvid skall kunna bistå förvaltaren med synpunkter beträffande hur förvaltningen skall bedrivas. Det torde inte kunna bestridas att rättens ombudsman utgör

ett betydelsefullt stöd åt förvaltaren med nu gällande regler. Det synes emellertid förbundet verklighetsfrämmande att räkna med att kronofogdemyndigheterna annat än undantagsvis skulle kunna komma att verka som det stöd och ge den effektiva hjälp åt konkursförvaltarna som rättens ombudsman gör idag. Utöver vad nu sagts förtjänar det betonas att det allmänna, genom kronofogdemyndigheterna, ofta är den största eller bland de största borgenärerna i konkurser. Att överlämna tillsynen över konkursförfarandet till företrädaren för den måhända största borgenären i en konkurs synes minst sagt tvivelaktigt. Ett sådant system skulle kunna leda till en misstro inte bara mot förvaltningen och tillsynen i enskilda konkurser utan också mot kronofogdemyndigheterna som institutioner. Förtroendet för tillsynen över konkursförvaltningar torde inte komma att öka av att, såsom föreslås i betänkandet, riksskatteverket blir central replipunkt för kronofogdemyndigheterna. Effekten torde snarast bli den motsatta.

Den mera undanskymda roll i konkursförvaltningen som kronofogdemyndigheten i sin egenskap av tillsynsmyndighet ämnas ge i förhållande till den roll rättens ombudsman spelar idag kan möjligen anföras som argument för kommitténs förslag. Förbundet vill emellertid erinra om att kommittén förutsatt att samråd mellan förvaltare och tillsynsmyndighet i större frågor skall ske. De lättnader i den formella skyldigheten för förvaltare att höra rättens ombudsman som föreslås, och emot vilka förbundet inte har någon erinran, får inte innebära att tillsynsmyndighetens möjligheter att lämna stöd och råd åt förvaltaren minskar. Ur förvaltarens synvinkel torde det vara av betydande värde att även i fortsättningen kunna samråda med tillsynsmyndigheten på ett smidigt och informellt sätt i kommersiella och juridiska frågor. Reglerna om hur förvaltning skall tillgå och vilka befogenheter förvaltaren skall ha bör således enligt förbundets uppfattning inte utformas så att tillsynsfunktionen mister betydelse och reglerna därigenom kan sägas utgöra ett argument för överförandet av tillsynen till kronofogdemyndighet. Förbundet vill, med stöd av vad som ovan anförts, bestämt avvisa kommitténs förslag att överföra tillsynsfunktionen vid ordinär konkurs till kronofogdemyndigheterna.

Förbundet är dock inte utan förståelse för den kritik som i vissa sammanhang har riktats mot de nuvarande förhållandena. Som framhålls i betänkandet måste det således bedömas som klart olämpligt att advokater på samma ort växelvis utses till förvaltare och rättens ombudsman på ett sådant sätt att de i praktiken kommer att kontrollera varandra. Även i andra avseenden kan det tänkas förekomma att utseendet av förvaltare och rättens ombudsman resulterar i ett ömsesidigt beroende mellan två eller flera advokater. Inte heller detta är tillfredsställande. Enligt förbundets mening bör emellertid lagstiftaren kunna utesluta risken för uppkommandet av sådana situationer genom en enkel justering i konkurslagens 42 §. Med en sådan smärre ändring, kompletterad med ett motiv-

uttalande, torde tillfredsställande resultat kunna nås. Med hänsyn till det sagda, och med den justering i lagtexten som nu nämnts, vill Handelskammarförbundet förorda att nuvarande reglering av tillsyn i ordinär konkurs bibehålls oförändrad. I vart fall bör inte den nuvarande ordningen ersättas med regler innebärande att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsmyndighet.

Förbundet vill erinra om att det även med nuvarande regler finns möjlighet att utse annan än advokat till rättens ombudsman. I detta sammanhang kan förbundet nämna att vissa handelskamrar har byggt ut sin juridiska konsultverksamhet. Det kan hållas för troligt att denna utveckling kommer att fortsätta. Med hänsyn till den nära kontakt handelskamrarna har med näringslivet torde det kunna hävdas att, åtminstone på sikt, ett antal jurister verksamma i handelskamrar vore lämpliga för sysslan som rättens ombudsman. Även andra juristkategorier utanför den krets som hittills innehaft sysslan som rättens ombudsman bör kunna komma ifråga.

Företagareföreningarnas förbund: Förslaget att tillsynen över konkursförvaltningen läggs på kronofogdemyndigheten finner förbundet ändamålsenligt mot bakgrund av önskemålet om ökat krav på förvaltarens kvalifikationer och en mera självständig allmän ställning. Även länsstyrelsen skulle kunna utgöra tillsynsorgan.

Föreningen auktoriserade revisorer: I fråga om tillsynen över konkursbos förvaltning innebär betänkandets förslag bl.a. den väsentliga nyheten i jämförelse med nuvarande regelsystem att tillsynen över förvaltningen skall utövas av kronofogdemyndighet i stället för av rättens ombudsman (RO).

I många konkurser — sannolikt de flesta — förekommer kronofogdemyndigheten som bevakare av *en* parts (samhällets) borgenärsintresse. Det torde vara ostridigt att i lag föreskrivet tillsynsorgan skall utföra sin verksamhet under hänsynstagande till alla av konkursen berörda parters (borgenärer av olika slag, gäldenär, anställda etc) intressen. Tillsynsorganets objektivitet bör icke kunna ifrågasättas. Med hänsyn härtill vill FAR ifrågasätta det lämpliga i att regelmässigt utse viss borgenär (kronofogdemyndigheten) till tillsynsmyndighet.

Beträffande tillsynsmyndighetens uppgifter säger kommittén sammanfattningsvis bl.a. följande (sid 15): "Vad beträffar tillsynen skall tillsynsmyndigheten övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och i överensstämmelse med konkurslagen och andra författningar, t.ex. arbets- och skatterättslig lagstiftning". Sid 15–16: "Tillsynsmyndigheten skall genom råd och upplysningar främja en riktig och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som rör konkursförvaltning." Kronofogdemyndigheterna besitter helt naturligt nu icke den juridiska och affärsmässiga sakkunskap och erfarenhet som krävs för fullgörande av de ovan beskrivna, för myndigheterna nya uppgifterna. Kommittén föreslår följdriktigt att

särskild utbildning anordnas för dem som befattar sig med tillsyn över konkursförvaltning. Då det är fråga om nytillkommande arbetsuppgifter torde härtill komma att förslaget om ändrat tillsynsorgan förutsätter utökning av myndigheternas personalresurser. Mot denna bakgrund anser FAR övervägande skäl tala för att antingen systemet med en rättens ombudsman i någon form bibehålles eller att i varje fall någon materiellt såväl som formellt oberoende instans utses eller tillskapas såsom tillsynsmyndighet.

Svenska Revisorsamfundet: Beträffande tillsynen föreslår kommittén, att rättens ombudsman (RO) avskaffas och att tillsynen över konkurserna läggs på kronofogdemyndigheten. Mot sistnämnda förslag vill samfundet framföra kraftiga erinringar. Det kan icke vara riktigt, att den myndighet, som företräder statens intressen som borgenär, samtidigt skall vara tillsynsmyndighet. En sådan anordning medför utan tvekan, att övriga borgenärer kommer att misstänka att tillsynen icke bedrivs med den opartiskhet, som man bör kunna förvänta. Det får icke förekomma, att sådana misstankar uppstår. Därtill kommer att kronofogdemyndigheten icke kan anses besitta erforderliga kunskaper i affärsjuridiska problem, som uppstår när ett företag går i konkurs. Detta medför, att tillsynsmyndigheten icke kan i önskvärd omfattning fullgöra den rådgivande funktion, som den är tänkt att ha, vilket måste innebära en försvagning gentemot nu gällande konkursorganisation. Att kronofogdemyndigheten av kommittén föreslås gå på kurser i konkursförvaltning utgör en bekräftelse på det nyss anförda. Icke heller kommer den eftersträvade större snabbheten i konkursförfarandet att uppnås.

Beträffande tillämpning av bokföringslagen i konkurs sägs, att den icke kommer att vara tillämplig på konkursbos bokföring. Det föreslås, att förvaltaren skall vara skyldig att enligt god redovisningssed löpande bokföra inkomster och utgifter, så att erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggörs. I betänkandet föreslås vidare, att tillsynsmyndigheten skall övervaka att bokföringen bedrivs på angivet sätt. Samfundet anser, att kronofogdemyndigheten icke representerar den sakkunskap på redovisningsområdet, som kan krävas, och därför även i detta hänseende är olämplig.

Samfundet anser, att förslaget om kronofogdemyndigheten såsom tillsynsmyndighet skall omarbetas. Då det icke framförts några bärande skäl för att avskaffa nuvarande RO-funktion föreslås, att denna bibehålls i synnerhet som det konstateras att den hittills fungerat tillfredsställande.

Lokala skattemyndigheten i Stockholm: (Myndigheten) som är en lokal myndighet med verksamhetsområdet Stockholms kommun, finner det välbetänkt att förlägga *tillsynsansvaret* över förvaltares verksamhet på kronofogdemyndighet (KFM). Därest tillgång till personal med företagsekonomiskt kunnande är krav kan tillsynsansvaret i stället läggas på länsstyrelsen som bl.a. på revisionsenheten har mycket väl lämpad

personal. I och med att konkursansvar, i vart fall vad gäller näringsidkare, ofta föregås av komplicerade transaktioner med syfte att i möjlig mån föra över tillgångar till andra personer eller företag är den lokala kännedomen om konkursgäldenärens förhållande av stort värde. Information om olika mönster som används före och i samband med konkurser utbyts i icke ringa utsträckning mellan lokal skattemyndighet, kronofogdemyndighet och länsstyrelse. Kännedomen om sådana mönster kan, genom att de kommer konkursförvaltaren till del, kvalitetsmässigt förbättra utredningen.

3.2 Närmare om tillsynsmyndighetens uppgifter

JK: Enligt min mening kan det ifrågasättas om tillsynsmyndigheten skall ha fullföljdsrätt i dessa fall. Vems intresse skall myndigheten företräda? Borgenärerna har egen talerätt och statens borgenärsintresse får tillvaratas av kronofogdemyndigheten i annan egenskap. De skäl kommittén anfört för att inte ge tillsynsorganet rätt att klandra utdelningsförslag synes bärande även i de här aktuella fallen.

I likhet med kommittén anser jag lämpligt att frågan om sekretess hos kronofogdemyndighet som tillsynsmyndighet i konkurs löses i samband med ett ställningstagande till sekretessfrågorna i allmänhet. Förutsättningar därför synes f.n. föreligga.

En av kommittén inte behandlad fråga gäller sekretess hos förvaltaren i den mån han utövar myndighet, t.ex. vid utnyttjande av tvångsmedel (s. 112–113) mot gäldenären.

I detta sammanhang finns anledning att uppmärksamma kommitténs förslag att 197 § KL skall upphävas. Jag vill ifrågasätta om inte en viss motsvarighet till denna bestämmelse bör införas. Tillsynsmyndighetens ansvar bör aktualiseras i nära anslutning till konkursens avslutning. Detta innebär stora fördelar, framför allt från utredningssynpunkt. Om ingen motsvarande bestämmelse införs, kommer den som vill yrka skadestånd av staten att ha i princip tio år till sitt förfogande.

Vad jag nyss anfört om behovet av en preklusionsregel gäller även talan mot staten på grund av förvaltares åtgärder i den mån dessa kan hänföras till myndighetsutövning.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Hovrätten avstyrker förslaget att tillsynsorganet ges rätt att klandra slutredovisningen. En sådan ordning, varigenom tillsynsorganet och förvaltaren kunde komma att bli motparter i en klanderprocess, skulle enligt hovrättens mening rubba grunden för ett förtroendefullt samarbete dem emellan. Det intresse som kommittén ansett motivera klanderrätt för tillsynsorganet, anser hovrätten bli tillräckligt tillgodosett med det gällande systemet. Likartade skäl kan anföras mot förslagen i 210 a och 211 a §§ om klagorätt för tillsynsorganet beträffande

beslut om arvode och kostnadsersättning till förvaltare respektive förvaltararvode. Tillsynsorganets yttranderätt i dessa angelägenheter är enligt hovrättens mening tillräckligt tillgodosedd genom konkursdomarens skyldighet att höra organet i ärendet.

Om kronofogdemyndigheterna kommer att få tillsynen över förvaltningen, har hovrätten inget att erinra mot förslaget att tillsynsmyndigheten skall pröva frågor enligt 27 och 97 §§ KL. Däremot finner hovrätten inte att några avgörande skäl andragits för förslaget att besvär över tillsynsorganets beslut i hithörande frågor skall föras i exekutiv ordning. Ifrågavarande avgöranden fattas inom konkursförfarandets ram. Det synes därför omotiverat att vid missnöje med tillsynsmyndighetens beslut låta överprövningen ske av ett organ — länsstyrelsen — som står utanför konkursen. Hovrätten förordar istället att klagan får ske hos konkursdomaren eller konkursdomstolen.

RSV: Beträffande kommitténs uppfattning att organisatoriskt och personalmässigt hålla isär borgenärsfunktionen och tillsynsfunktionen inom KFM vill RSV framhålla följande (se härom s 141 f). Även om det från teoretiska synpunkter kan synas föreligga fog för kommitténs uppfattning är det enligt RSVs mening onödigt att hålla isär dessa funktioner. Detta gäller både stora och små KFM. Det är ju ändå ett och samma kunnande på det konkursrättsliga området som behövs i båda funktionerna.

Den kritik som har riktats mot KFMs dubbla roll som borgenär för staten och som judiciellt organ har hållit sig huvudsakligen på ett teoretiskt plan. I det praktiska arbetet, där KFM dagligen konfronteras med denna dubbelställning, t.ex. i fråga om samordningen av allmänna och enskilda mål, förekommer inte några olägenheter med den nuvarande ordningen. Det torde därför inte behöva befaras att tillsynsfunktionen kommer att medföra några praktiska olägenheter i detta hänseende.

Man bör också beakta att KFM utåt torde uppfattas som en myndighet, oavsett vilken avdelning eller vilka personer som än handlägger ärendet.

Kommittén har i bilaga 2 (s 287) angivit tillsynsmyndighetens uppgifter. Genom den mera självständiga ställning förvaltaren får enligt förslaget innehar denne så gott som helt den direkta beslutanderätten i konkursförvaltningsfrågor. Av de uppgifter som åvilar tillsynsmyndigheten har denna — förutom den rent exekutiva uppgiften att avgöra frågor om gäldenärens beneficium och underhåll (98 §) — endast att i vissa fall avgöra frågan om vilken mening som skall gälla när flera förvaltare utsetts i en konkurs och dessa är oense om en förvaltningsåtgärd (50 § tredje stycket). Tillsynsmyndigheten får således, jämfört med vad som gäller för RO i dag, formellt en svagare ställning och mindre befogenheter gentemot förvaltaren. RSV ifrågasätter om inte tillsynsmyndighetens ställning bör förstärkas i några avseenden.

Förhållandet mellan förvaltare och tillsynsmyndighet är enligt förslaget huvudsakligen uppbyggt så att samverkan mellan dessa skall ske. Med tillsynsmyndigheten skall samråd ske i större frågor. Det är RSVs förhoppning att samråd och samverkan i praktiken skall komma att ske i stor omfattning och fungera tillfredsställande. Verkets centralmyndighetsfunktion måste bedömas som särskilt viktig i sådana sammanhang. Tillsynsorganet har vissa remedier mot försumliga förvaltare, t.ex. att göra framställning om entledigande (80 §) och att föra talan mot rättens beslut om arvode till förvaltaren (211 a §). Tillsynsmyndighetens möjlighet att påverka utseendet av förvaltare är emellertid inskränkt till de ordinära konkurserna (46 §). Sådan möjlighet bör också finnas då interimsförvaltare utses i de ordinära konkurserna samt då förvaltare utses i mindre konkurser. Enligt verkets mening bör inte viss förvaltare kunna utses mot tillsynsmyndighetens avstyrkande. Skall tillsynsmyndigheten alltid höras kan för övrigt ifrågasättas om något behov föreligger av interimsförvaltare. (Se nedan under 45 och 46 §§).

Det är uppenbart att en affärsmässig avveckling av ett konkursbo i vissa fall skulle kunna hämmas genom offentlighet hos tillsynsmyndigheten. Skydd för enskilds intressen av ekonomiskt slag bör därför enligt RSVs mening gälla för handlingar i ärende om tillsyn över konkursförvaltning. Detta bör beaktas vid utarbetande av reglerna om handläggningssekretess.

Kronofogdemyndigheten i Borås: Enligt 42 § i lagförslaget skall kronofogdemyndigheten i gäldenärens hemort vara tillsynsmyndighet. Överflyttning av tillsynsuppgifterna till en annan kronofogdemyndighet kan endast ske i samband med flyttning av konkurs från en konkursdomare till en annan (201 §). För detta krävs synnerliga skäl. Det är idag sällsynt med flyttning av konkurs, något som får antas bli förhållandet även i fortsättningen om 201 § i detta avseende inte ändras. Enligt kfm:s uppfattning bör det öppnas möjlighet att flytta tillsynsuppgiften, även om 201 § inte träder i tillämpning. Behov torde uppkomma exempelvis då en person driver rörelse med aktiebolag, vars styrelse har sitt säte inom en annan domkrets än ägarens hemort och såväl aktiebolaget som ägaren försätts i konkurs. Det är inte heller ovanligt med samtidig konkurs av flera aktiebolag, med styrelsernas säten inom olika domkretsar, där bolagen har mycket gemensamt i fråga om ägarintressen och rörelsernas drift. Kfm anser det påkallat med en omarbetning av 42 § i angivet syfte. Syftet kan naturligtvis också nås genom en uppmjukning av förutsättningarna för flyttning av konkurs enligt 201 §.

Det förut sagda utesluter inte ett behov för den kronofogdemyndighet som utövar tillsyn att få biträde från annan kronofogdemyndighet. Samverkansregler bör därför införas i konkursförordningen.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: Beträffande redovisningen för förvaltningen och tillsynsmyndighetens granskning av redovisning och

ekonomisk förvaltning uttalas i den allmänna motiveringen till 59 § i föreslagen lydelse att om tillsynsmyndigheten med anledning av vad den själv kunnat iaktta vid genomgång av kvartalsräkningar m.m. eller efter påpekanden från annat håll finner skäl att närmare granska bokföringen har myndigheten befogenhet att begära redovisning och företa inventering. Det skulle vara mindre lämpligt om åtgärderna från tillsynsmyndighetens sida fick innebörden att de företas på grund av misstro mot förvaltningen. Redovisning och inventering bör företas av tillsynsmyndigheten, i alla konkurser eller stickprovsvis, som ett naturligt led i konkursförfarandet. På samma sätt bör tillsynsmyndigheten som ett naturligt led i konkursförfarandet i dess slutskede beredas tillfälle att gå igenom hela det skriftliga material som använts i eller föranletts av konkursförfarandet genom att materialet ställs till tillsynsmyndighetens förfogande.

Försäljningen av boets egendom, särskilt såvitt avser pris och köparens person, är av central betydelse för alla av konkursen berörda parter. För tillsynsmyndigheten är väsentligt vilka medel som finns att tillgå för att förhindra för lågt pris eller försäljning till olämplig person och att felaktigheter i dessa hänseenden kan rättas till i efterhand. Ett klargörande i berörd fråga skulle vara av värde.

Beträffande klander av utdelningsförslag sägs i betänkandet att det inte föreligger några skäl att medge tillsynsmyndighet sådan klanderrätt. Tillsynsmyndigheten har till uppgift att övervaka efterföljden av konkurslagen. Om tillsynsmyndigheten finner att det förekommer felaktighet i utdelningsförslaget torde det kunna vara av värde att tillsynsmyndigheten också kan föranstalta om ändring genom klandertalan. Det är inte angivet i betänkandet vilka skäl som talar emot att tillsynsmyndigheten får klanderrätt beträffande utdelningsförslaget.

Föreslagen ändring innebär att tillsynsmyndigheten skall pröva frågan om ianspråktagande av gäldenärens lön under konkursen. Det torde för närvarande vara ovanligt att gäldenärens lön beaktas i konkursförfarandet. Med hänsyn till den ökande betydelse löneexekution har inom specialexekutionen förefaller det naturligt med ett närmande av reglerna om löneexekution i konkurs till löneexekution i specialexekutionen. Effektiviteten i detta hänseende torde kunna ökas genom att förvaltaren åläggs att föranstalta om löneexekution.

Förvaltarens åligganden såvitt avser redovisning och erläggande av skatter och allmänna avgifter, särskilt arbetsgivaravgift och mervärdeskatt, förefaller något oklara. Tillsynsmyndighetens uppgift och befogenheter bör klargöras särskilt med beaktande av att kronofogdemyndigheten kan få beröring med ett konkursbo som sådant i sin egenskap av företrädare för staten i fråga om sådana skatter och allmänna avgifter.

I detta sammanhang kan även nämnas att någon effektiv möjlighet för tillsynsmyndigheten att kontrollera att konkursförvaltningen i arbetsrättsligt hänseende sköts tillfredsställande inte synes föreligga. Likaledes synes inte tillsynen över konkursförvaltningen i ordinär konkurs såvitt avser statlig lönegaranti ha reglerats. Garanti bör skapas för att tillsynen i detta avseende blir lika effektiv som beträffande förvaltningen i övrigt.

Beträffande frågan vilken kronofogdemyndighet som skall vara tillsynsmyndighet torde vara vägledande vilken kronofogdemyndighet som praktiskt har bäst förutsättningar att fullgöra tillsynsorganets uppgifter under olika skeden av förvaltningen. Den överflyttning av tillsynen som föreslås i 201 § förefaller utan olägenheter kunna genomföras smidigare genom samverkan mellan tillsynsmyndigheterna. Konkursdomaren måste givetvis alltid underrättas om förekommande överflyttningar av tillsynen.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Mot bakgrund av de omfattande förarbetena kan förutskickas att omfattande föreskrifter måste utfärdas i administrativ ordning för att åstadkomma en enhetlig handläggning i hela landet. Ett genomförande av konkurslagskommitténs nu föreliggande förslag lägger tillsynsfunktionen i alla konkurser på kronofogdemyndigheterna. Hur detta kommer att slå ur arbetskraftssynpunkt kan i dagens läge omöjligt förutses.

Förvaltaren har i många avseenden en informations- och samrådsskyldighet gentemot tillsynsmyndigheten och berörda borgenärer, vilket kan skapa smärre problem.

Några kronofogdemyndigheter har idag bara en kronofogde (35 st). Även efter ett eventuellt genomförande av KFMU:s förslag kommer en fjärdedel att vara "enfogdedistrikt". Såväl betr borgenärs- som tillsynsfunktionen kommer arbetsuppgifterna att huvudsakligen åvila kronofogdepersonal. Betr de sistnämnda betonas detta också i betänkandet.

Enligt kommittén bör en speciell enhet eller i vart fall funktion tillskapas på myndigheterna för tillsynsuppgifterna. Detta är som synes omöjligt på enfogdemyndigheterna.

Förvaltarens samrådsskyldighet måste sålunda utformas något olika beroende på vilken typ av kronofogdemyndighet som utövar tillsynen. I de mindre distrikten får det anses att han fullgjort sina skyldigheter i dessa avseenden genom en enda kontakt medan han i de större distrikten måste vända sig till olika befattningshavare eller enheter.

Förvaltaren ålägges ingen uttrycklig skyldighet att vid indrivning av fordringar rådgöra med tillsynsmyndigheten. Likaså får han genom avskaffandet av 79 § själv avgöra om rättegång skall inledas, förlikning ingås m.m. Det bör påpekas att KFM kan sitta inne med ganska ingående kunskaper om konkursboets gäldenärer och att ett kunskapsutbyte regel-

mässigt bör komma till stånd innan kostnadskrävande rättsliga åtgärder tillgrips.

Landets indelning i kronofogdedistrikt överensstämmer inte helt med domkretsindelningen. Genom att lägga tillsynsfunktionen på den KFM där gäldenären har att svara för gäld i allmänhet kommer i vissa fall "fel" KFM att vara behörig tillsynsmyndighet.

Det till lagrådet remitterade prop-förslaget angav här gäldenärens hemortskommun. Lagrådet hänvisade till att detta begrepp används i skattelagstiftningen och där med en speciell innebörd och föreslog istället en forumregel som knyter an till 6 § KL.

I utsökningslagen används begreppet hemvist. Det vore lämpligt att i exekutionslagstiftningen i sin helhet begagna sig av samma utformning för bestämmande av KFM:s behörighet.

USS: Kommittén har i betänkandet gjort en relativt fyllig redogörelse för frågor om offentlighet och sekretess. Bl.a. görs gällande att skälen för sekretess synes vara starkare beträffande handlingar i ärende angående tillsyn över konkursförvaltning än beträffande handlingar i utmätningsärenden enligt lagberedningens förslag till utsökningsbalk, vilket förslag har mött viss kritik för alltför starka sekretessföreskrifter. På grund av den kommande lagstiftningen om sekretess anser sig kommittén inte böra lägga fram några egna förslag i ämnet.

USS — som delar kommitténs allmänna inställning till behovet av sekretess i detta sammanhang — anser att det finns ett klart behov av preciserade sekretessföreskrifter för myndighet som skall vara tillsynsorgan enligt den framtida konkurslagstiftningen. Såvitt USS förstår torde den pågående översynen av bestämmelserna om s.k. handlingssekretess och tystnadsplikt kräva avsevärd tid. Mycket talar därför för att man vid genomförandet av kommitténs förslag gör behövliga ändringar i gällande sekretesslagstiftning. Därvid bör lagberedningens förslag till sekretessbestämmelser hos exekutiv myndighet i betänkandet (SOU 1974:55) Utsökningsrätt XIII kunna tjäna som förebild.

Domareförbundet: Om kronofogdemyndigheten, mot vad förbundet förordar, skall handha tillsynen över konkursförvaltningen, synes den i förslaget gjorda uppdelningen mellan förvaltning och tillsyn i allt väsentligt riktig. Det strider dock mot funktionsuppdelningen att, såsom kommittén föreslår, lägga på tillsynsmyndigheten att pröva frågor enligt 27 och 97 §§ konkurslagen, d.v.s. frågor om gäldenärens beneficium. Praktiska skäl talar emellertid för den av kommittén föreslagna lösningen. Det måste dock vara olämpligt att se hela förfarandet som enbart exekutivt och därför låta överklagande ske i exekutivrättslig ordning, d.v.s. till länsstyrelsen. I stället bör tvist om beneficium prövas inom konkursförfarandets ram av konkursdomaren eller konkursdomstolen.

Om man väljer kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan vinner man,

såsom kommittén anför, att riksskatteverket kan ge service och information. Utan att förringa värdet av det stöd som kronofogdemyndigheten kan få på detta sätt, vill förbundet framhålla, att denna verksamhet inte kan ersätta den allmänna erfarenhet av konkursförvaltning som enligt vad ovan anförs bör finnas hos den som utövar tillsynen, särskilt i ordinära konkurser. Riksskatteverkets verksamhet får vidare inte innebära att förvaltningen styrs eller att konkursdomarens och domstolens rätt och skyldighet att pröva tvister träds för när.

Kronofogdeföreningen: Tillsynsmyndigheten måste vid varje särskilt tillfälle kunna få full insyn i förvaltningen och ta del av räkenskaperna utan att särskilda förutsättningar för granskning uppställs. Förslaget bör därför omarbetas så att denna tillsynsmyndighetens behörighet klart framgår av lagtexten.

Vad gäller medelsplaceringen lämnas i förslaget direktiv om att pengar skall göras räntebärande på bankkonto. Medel skulle sålunda komma att finnas på många konton hos ett flertal bankkontor. Mera rationellt och ägnat att underlätta tillsynen är att medlen görs räntebärande genom insättning senast tredje dagen efter betalning på postgiro/kapitalkonto på samma sätt som nu gäller för KFM.

Föreningen auktoriserade revisorer: Kommittén har föreslagit (59 §) att tillsynsmyndigheten, om särskilda omständigheter föranleder det, skall äga utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltning i övrigt. FAR biträder detta förslag men vill därutöver föreslå att i vissa fall krav på utseende av revisor intages i lagen.

3.3 Granskningsmän

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Kommittén anser inte att det finns tillräckligt behov av att särskilda *granskningsmän* skall kunna utses i mindre konkurser. Kommittén föreslår däremot att institutet skall finnas kvar i ordinära konkurser. Hovrätten delar uppfattningen att granskningsmän inte behövs i mindre konkurser och vill ifrågasätta om man inte också kan avvara dem i ordinära konkurser. Att döma av den av kommittén gjorda statistiska undersökningen (se bilaga 1 tab 7) utses granskningsmän sällan. Behovet i framtiden måste bedömas med hänsyn härtill och mot bakgrund av kommitténs förslag om konkursförfarandets utformning i övrigt.

Institutets uppgift har varit att ge andra borgenärer än dem som bestämt valet av förvaltare en viss inblick i och ett visst inflytande på förvaltningen. Såsom kommittén själv berört har denna grund för granskningsmännens funktion väsentligen rubbats genom förslaget att konkursdomaren skall överta borgenärernas uppgift att utse förvaltare. Förvaltningen skall även i framtiden stå under tillsyn. Institutet allmänt ombud

inrättas. Vidare får borgenärerna möjlighet till direkt insyn och kontroll genom förslaget om samråds- och informationsskyldighet för förvaltaren.

Mot bakgrund av det anförda torde det, enligt hovrättens mening, knappast vara någon olägenhet att utmönstra granskningsmännen ur lagen. — Om det befinns att granskningsmännen skall finnas kvar, bör dock konkursdomaren fortfarande ha befogenhet att bestämma deras antal. Detta bör komma till uttryck i lagtexten.

Stockholms tingsrätt: Som kommittén påpekar utses granskningsmän sällan. Av den statistiska utredningen (tabell 7) framgår att av 34 under 1974 avslutade konkurser vari granskningsmän utsetts var 31 anhängiga vid tingsrätter i Södermanlands län. De granskningsmän som utsetts vid dessa tingsrätter har enligt vad som framgår av ett i betänkandet (s. 153) redovisat uttalande av länsstyrelsen i länet fullgjort uppgifter av den art som enligt kommitténs förslag (43 a §) skall ankomma på allmänt ombud. Vid landets övriga tingsrätter har utsetts granskningsmän i endast tre konkurser, vilket motsvarar ett genomsnitt av omkring 0,2 procent. Vid Stockholms tingsrätt har i vart fall under de fem senaste åren ej förekommit att granskningsman utsetts i någon konkurs. Det kan redan med tanke på att möjligheterna att få granskningsman utsedd hittills utnyttjats i endast ett fåtal konkurser sättas i fråga om det finns anledning att behålla konkurslagens bestämmelser om granskningsman. Om kommitténs förslag om utseende av förvaltare, om samråd och information samt om allmänt ombud genomföres, förlorar enligt tingsrättens mening bestämmelserna om granskningsman ytterligare i betydelse. Dessa bestämmelser bör därför som innebärande en överorganisation upphävas.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: I yttrande över kommitténs betänkande "Förenklad konkurs m.m." har länsstyrelsen bl.a. framfört att det allmänna borde beredas större insyn i konkursförvaltningen genom en utveckling av granskningsmannainstitutet. Genom kommitténs förslag och vad ovan framförts angående tillsynen finner länsstyrelsen att det allmännas insyn i förvaltningen tillgodosetts på ett tillfredsställande sätt. Länsstyrelsen finner emellertid angeläget att även andra borgenärsgrupper får möjlighet till insyn i förvaltning genom kommitténs förslag att bibehålla granskningsmannainstitutet.

Länsstyrelsen i Kalmar län: Förslaget om granskningsmän tillstyrkes då behov härav finns och då det är en klar förbättring att granskningsman kan utses när som helst under konkursen. Länsstyrelsen förutsätter att nödiga resurser för detta ändamål ställs till länsstyrelsens förfogande.

Advokatsamfundet: Formuleringen av 43 § synes mindre lyckad, då den till skillnad från nuvarande lydelse kan medföra att ett stort antal granskningsmän kan förordnas i en konkurs. Konkursdomaren bör enligt samfundets mening ha befogenhet att begränsa antalet granskningsmän, och detta bör komma till uttryck i lagtexten.

4 Arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen vid konkurs

JK: Föreskriften att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall förordna allmänt ombud i varje särskild konkurs förefaller opraktisk. Jag vill ifrågasätta om det inte är lämpligare att ett antal personer i varje län förordnas till allmänna ombud och att konkursdomaren bland dessa utser en person att vara allmänt ombud i den aktuella konkursen.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Hovrätten finner det i betänkandet framlagda förslaget om tillskapande av ett allmänt ombud välgrundat och tillstyrker förslaget.

Göteborgs tingsrätt: Tingsrätten delar uppfattningen att det är viktigt att de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena beaktas då företag går i konkurs samt att dessa intressen tillvaratas av ett särskilt organ. Varken förvaltaren eller tillsynsmyndigheten kan lämpligen anförtros dessa uppgifter. Förvaltaren skall ju närmast se till att resultatet blir gynnsamt för borgenärerna och de uppgifter som är i fråga ligger inte inom kronofogdemyndighetens verksamhetsområde. Uppgifterna bör för övrigt inte anförtros åt tillsynsmyndigheten. Tingsrätten ställer sig dock tveksam till lösningen med ett särskilt förordnat allmänt ombud. Det kan ifrågasättas om det inte är lämpligare att något redan befintligt organ med uppgifter inom arbetsmarknads- och regionalpolitiken, exempelvis länsarbetsnämnden, med vilken förvaltaren ändå ofta har kontakter, tillvaratar dessa intressen. Det finns en risk för att ett allmänt ombud endast blir en byråkratiserande mellanhand.

Västerås tingsrätt: Förslaget är välbetänkt och ägnat att underlätta ett önskvärt samspel mellan konkursförvaltningen och det allmänna.

Kronofogdemyndigheten i Stockholm: Enligt förslaget skall en särskild funktionär benämnd allmänt ombud kunna tillsättas i alla konkurser där gäldenären är näringsidkare. Allmänna ombudets uppgift skall vara att i konkursen tillvarata sådana arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen som inte grundas på fordringar hos konkursföretaget. Som kommittén själv konstaterar torde i de flesta fall de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena tillvaratas väl av de myndigheter som i förekommande fall bevakar samhällets borgenärsintressen i konkursen. Såväl konkursförvaltare som tillsynsmyndighet kan när så erfordras samråda med de organ som företräder samhällsintressena. Vi är därför inte övertygade om att något behov föreligger av allmänt ombud i konkurser.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: I betänkandet sägs att även det allmänna ombudet vid fullgörandet av sitt uppdrag måste ha konkursens syfte — att bereda en insolvent gäldenärs samtliga borgenärer möjlighet att få betalt ur hans egendom så långt denna förslår — för ögonen. Det måste — vid behov genom tillskott av statliga medel — tillses att borgenärerna inte får sin utdelning i konkursen minskad till följd av att arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen tillgodoses. Det vore av värde med ett

klargörande i frågan med vilka medel sådant tillskott skall bestridas och ett närmare angivande av regleringen av intressekollisioner av ifrågavarande slag.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: Kommitténs förslag att inrätta ett nytt organ, benämnt "allmänt ombud", kan inte fylla någon funktion. De intressen, som ombudet skulle sättas att bevaka, kan inte nämnvärt tillgodoses efter det konkursbeslutet blivit ett faktum. De åtgärder, som kan ifrågakomma, måste sättas in av länsstyrelsens regionalekonomiska enhet, företagarförening samt länsarbetsnämnd och andra offentliga organ så snart t.ex. personalintensiva företags obestånd yppas. Den metod, som i brist på klara direktiv, utvecklats på många håll är att KFM i samråd med de nämnda organen inventerar vilka möjligheter som finns för refinansiering och ackord m.m. KFM måste ge skäligt rådrum för beslut om stödåtgärder, innan konkurshotet sätts i verket. KFM bör också direkt kontakta och informera de lokala arbetstagarorganisationerna. (I t.ex. Jämtlands län medverkar KFM i den särskilda gruppen för uppföljning av stödföretag, GRUS, och kan där på ett tidigt stadium informera om vilka företag som p.g.a. restförda skatteskulder kan antas vara på obestånd). I sinom tid bör företagsobeståndskommittén (FOK) kunna precisera formerna för samarbete mellan KFM och andra myndigheter samt övriga intressenter. Under alla förhållanden synes det innebära en onödig överorganisation med ett särskilt allmänt ombud. De regionalekonomiska enheterna måste kunna fylla den funktion kommittén avsett att lägga på ombudet.

AD: Ett avsnitt i kommitténs betänkande ägnas åt arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen. Arbetsdomstolen anser sig inte ha anledning att närmare granska detta avsnitt. Domstolen vill emellertid framhålla att problem måste uppkomma för en konkursförvaltare när han tar ställning till frågan huruvida konkursboets rörelse omedelbart skall avvecklas eller drivas vidare. Ett snävt hänsynstagande till borgenärsintressena kan måhända tala för det första alternativet under det att beaktande av arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska intressen talar för det andra alternativet. Kommittén har i sitt betänkande uttalat att konkursinstitutets grundläggande syfte att så långt möjligt ge borgenärerna betalt ur gäldenärens bo i första hand blir vägledande (se betänkandet s. 177). Inom denna ram måste emellertid enligt kommitténs uppfattning även de anställdas situation beaktas. Enligt arbetsdomstolens mening är det emellertid angeläget att ytterligare understryka att konkursförvaltaren inte kan lämna arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen obeaktade. I detta sammanhang kan erinras om att 13 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) innchåller en särskild regel om att bolagets rörelse under likvidation får fortsättas om det behövs för att de anställda skall få skäligt rådrum för att skaffa sig ny anställning. Det vore enligt arbetsdomstolens mening av värde att ha en liknande bestämmelse i konkurslagen.

AMS: Genom arbetsmarknadspolitiken och regionalpolitiken har statens intressen i näringslivet kommit att öka i hög grad. Ett ökat hänsynstagande till dessa intressen är därför ofrånkomligt. Kommittén föreslår att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer i alla konkurser där gäldenären är näringsidkare skall kunna tillsätta ett allmänt ombud med samma befogenheter som en granskningsman. Det allmänna ombudet skall bevaka arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen som inte grundas på fordringar hos konkursföretaget.

Det vore önskvärt att möjligheter inom konkursinstitutets ram kunde skapas för anstånd med åtgärder, som allmänna ombudet finner stå i uppenbar strid med arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen, i avvaktan på att alternativa lösningar prövas av de för regionalpolitiken närmast ansvariga organen.

Styrelsen anser för sin del att denna fråga bör göras till föremål för utredning antingen särskilt eller inom ramen för kommitténs fortsatta arbete.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Länsstyrelsen har vidare i sitt tidigare avgivna yttrande efterlyst möjligheten för det allmänna att genom insyn i konkursförvaltningen bevaka och tillvarata även de arbetsmarknadspolitiska och regionalekonomiska intressena. Länsstyrelsen hälsar därför med tillfredsställelse kommitténs förslag angående allmänt ombud för bevakning av dessa frågor.

Länsstyrelsen i Kalmar län: Länsstyrelsen delar de uppfattningar som framförs att såväl arbetsmarknadspolitiska som andra samhälleliga synpunkter bör beaktas i större företagskonkurser. Vid härvarande länsstyrelse har den särskilda beredningsgruppen försöksvis utökats med företrädare från skatteavdelningen (uppbördsenheten) för att tillföra beredningsgruppen information vad avser företag som erhållit statligt stöd.

Beredningsgruppens sammansättning och arbetsområde framgår av bilaga 1[5] . Någon utvärdering av den utökade bevakningsgruppens arbetsuppgifter har ännu ej ägt rum.

Länsstyrelsen delar kommitténs uppfattning att länsorganens uppföljningsskyldighet gentemot företag som råkat i ekonomiska svårigheter bör kompletteras med en möjlighet att — när konkursen väl är ett faktum — verka för en sådan lösning att de regionalpolitiska intressena blir tillgodosedda. Länsstyrelsen har under de senaste åren gjort den erfarenheten att konkursförvaltarens skyldighet att samråda och samverka med berörda länsmyndigheter inte synes självklar. Konkurser har i några fall avvecklats på ett sätt som inte varit i överensstämmelse med allmänna samhälleliga mål. Länsstyrelsen finner det därför riktigt att samhällsorganen får en särskild företrädare i konkursförfarandet i form av ett allmänt ombud.

[5] Denna bilaga här utesluten.

Länsstyrelsen kan däremot inte ansluta sig till kommitténs förslag att central statlig myndighet skall pröva behovet av allmänt ombud och utse lämplig person. Länsstyrelsen anser att kunskapen om när behov av allmänt ombud föreligger finns hos de regionala myndigheterna. Dessa har också god överblick över lämpliga personer som kan fungera som allmänt ombud. Länsstyrelsen vill därför förorda att länsstyrelsen anförtros uppgiften att besluta både när allmänt ombud skall utses och vem som skall förordnas.

Länsstyrelsen ifrågasätter om inte för ombudet bör tillskapas betydligt bättre möjligheter att påverka att driften uppehålls i ett konkurshotat företag. Länsstyrelsen har givetvis inte möjlighet att närmare ange riktlinjerna härför. En utgångspunkt bör emellertid vara att ombudet i någon form kan ge utfästelser om statliga stödåtgärder av olika slag.

LO-distriktet i sydöstra Sverige: I 43 a § och 51 a § föreslås att ombud skall förordnas, med uppgift att verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas. Det borde här slås fast klarare att sådan person skall ha god kännedom om lokala och regionala förhållanden samt ha nära anknytning till löntagarorganisationerna. Samråd och information skall ske med berörda borgenärer, som vi förutsätter gäller anställda och deras organisationer i första hand eftersom dessa fordringar är förmånsberättigade. Om tillsynsmyndighet skall få ett avgörande inflytande på frågor som rör den fortsatta verksamheten av gäldenär borde det i så fall klart anges att detta ska ske i samråd med de anställda och deras organisationer, som i sin tur alltid har och förutsättes ha nära kontakt med länsarbetsnämnd och myndigheter som ur sysselsättningssynpunkt kan ge sådant stöd för fortsatt verksamhet som situationen kräver. Länsstyrelsernas beredningsgrupper bör via länsarbetsnämndernas representation kunna företrädas av resp. arbetsgivare- och arbetstagareparten i länsarbetsnämnderna.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: I sitt ovannämnda yttrande framhöll länsstyrelsen nödvändigheten av att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen togs till vara vid förvaltningen av företagskonkurser. Genom förslaget att vid behov ett allmänt ombud skall kunna förordnas, synes dessa intressen nu bli tillgodosedda.

USS: I likhet med kommittén anser USS att någon utanför kronofogdemyndigheten bör tillvarata de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena vid konkurs. Av samma skäl, som gäller i fråga om den egentliga tillsynen över konkursförvaltningen, måste dock uppgiften anförtros ett permanent organ eller krets av organ. Mycket talar för att länsstyrelserna bör sköta dessa angelägenheter. En tjänst som allmänt ombud med angivna arbetsuppgifter kan inrättas på t.ex. länsstyrelsernas planeringsavdelningar. Härigenom skapas goda möjligheter för den allmänna överblick av näringslivet i regionen, som krävs i detta sammanhang, och för direkta kontakter med centrala myndigheter och regeringen.

FOK: Utredningen har föreslagit ett nytt organ för tillgodoseende av de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena. Behovet av en ordning där nämnda intressen bättre kan tillgodoses i en konkurs har vid skilda tillfällen understrukits från flera håll. FOK delar denna uppfattning.

Enligt utredningen skulle det nya organet — allmänna ombudet — endast ha rådgivande funktioner. Denna princip synes riktig. Att ge allmänna ombudet ställning som medförvaltare skulle nämligen, enligt FOK:s mening, onödigtvis "byråkratisera" förvaltningen. Dessutom kan det förutsättas att förvaltaren endast undantagsvis frångår det allmänna ombudets förslag. Åtminstone på en punkt kan emellertid dessa undantag medföra allvarliga konsekvenser för de intressen som det allmänna ombudet är satt att bevaka. FOK åsyftar därvid förvaltningsbeslut som innebär nedläggning eller inskränkning av näringsverksamhet eller försäljning till annat företag som bedöms olämpligt ur regional- eller sysselsättningspolitisk synvinkel. Vid skilda uppfattningar i en sådan fråga mellan förvaltaren och allmänna ombudet bör, enligt FOK:s mening, frågan hänskjutas till borgenärernas avgörande, framför allt på grund av att det vid ett borgenärssammanträde finns större utrymme för att tillgodose både de enskilda och offentliga borgenärernas intressen och förhandla sig fram till en lösning.

På anförda grunder föreslår FOK att i lagstiftningen införs en bestämmelse av innebörd att fråga om inskränkning eller nedläggning av näringsverksamhet eller försäljning till annat företag som bedöms olämpligt ur regional- eller sysselsättningspolitisk synvinkel skall, då allmänna ombudet inte biträder förvaltares mening, hänskjutas till borgenärernas avgörande.

Enligt utredningens förslag skall regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer äga utse allmänt ombud med de funktioner, som redovisats i det föregående. FOK anser sig i sammanhanget böra erinra om, att kommittén erhållit uppdraget pröva lämpliga former för att handha uppföljningsverksamheten och åtgärderna i syfte att effektivt ta till vara statens intressen vid företags obestånd. Enligt FOK:s mening bör allmänna ombudet utses av det organ, som framdeles skall ansvara för nämnda uppgifter. Genom sådan ordning anser FOK samordningssträvandena bäst kunna tillgodoses. I avvaktan på att utredningsarbetet så framskridit, att ett slutligt ställningstagande kan göras i organisationsfrågan, finner FOK utredningens förslag i fråga om utseende av allmänt ombud välbetänkt.

Advokatsamfundet: I praktiken är det oftast till fördel för avvecklingen om konkursförvaltaren samråder med kommunala och statliga organ. Det allmännas önskemål i fråga om sysselsättningen har ofta medfört möjligheter för konkursförvaltningen att med hjälp av erbjudande om stödåtgärder av olika slag åstadkomma en för konkursboet gynnsam avveckling genom försäljning av rörelsen. Till följd härav anser samfundet

förslaget om tillskapande av funktion som allmänt ombud i företagskonkurser välbetänkt och ägnat att underlätta en för konkursförvaltningen önskvärd kommunikation med det allmänna.

Kronofogdeföreningen: Kommittén har föreslagit, att ett "allmänt ombud" skall finnas i näringsidkares konkurs för att tillvarata arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen. Förslaget är i denna del knappast välmotiverat, eftersom de intressen ombudet skulle sättas att bevaka inte nämnvärt kan tillgodoses efter det beslut om konkurs fattats. De åtgärder, som kan och bör ifrågakomma, måste sättas in i ett betydligt tidigare skede av t.ex. KFM, länsstyrelsens regionalekonomiska enhet och företagarförening samt länsarbetsnämnd i samverkan. I flera län har redan bildats sådana samarbetsgrupper, som försöker arbeta för en rekonstruktion av bl.a. personalintensiva företag, så snart företagens obestånd yppas. I detta arbete medverkar också kreditgivarna och även arbetstagarnas fackliga organisationer. Det bör framhållas att KFM trots bristen på klara normer för skatteindrivningen får anses oförhindrad att ta hänsyn till sysselsättningsfrågorna genom att bl.a. ge skäligt rådrum för andra samhällsorgans beslut om stödåtgärder. Inte sällan bortser KFM från de rent fiskaliska intressena och försöker verkställa en mera översiktlig ekonomisk bedömning, som kan leda till att KFM medverkar till skatteackord i syfte att verksamheten vid företag med många anställda skall kunna fortsättas. Företagsobeståndskommittén (FOK) har f.ö. i uppdrag att närmare formulera målsättningen för skatteindrivningen och lämna förslag om regler för samarbetet mellan de olika offentliga organen. Av det anförda torde framgå, att det "allmänna ombud" kommittén föreslagit knappast skulle ha någon funktion att fylla. Förvaltaren bör i stället åläggas att vid behov ta direkt kontakt med nämnda länsorgan, som sedan någon tid före konkursen bör vara väl insatta i de aktuella problemen. Tillsynsorganet skall givetvis verka för sådant samarbete.

Bankföreningen: Bankföreningen tillstyrker förslaget om möjlighet att förordna allmänt ombud i företagskonkurser.

Kommittén uttalar i betänkandet bl.a. följande (sid. 158): "Det måste — vid behov genom tillskott av statliga medel — tillses att borgenärerna inte får sin utdelning i konkurser minskad till följd av att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen tillgodoses". Det är önskvärt att vad kommittén sålunda uttalat blir bekräftat under riksdagsbehandlingen.

Sveriges föreningsbankers förbund: Kommitténs förslag om tillskapandet av funktionen allmänt ombud i företagskonkurser tillstyrks av förbundet.

LO: Tyngdpunkten i betänkandet ligger i förslag till nya regler om konkursförvaltning och tillsyn över denna. Således har kommittén ej närmare berört konkursförvaltningens syfte eller konkursförvaltarens övergripande uppgifter. I kommitténs förslag, liksom i gällande KL, stadgas därför, att förvaltaren skall "besörja de ärenden som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa".

Detta uttalade syfte att tillvarata borgenärernas intressen kan många gånger gå stick i stäv med de anställdas intresse av fortsatt verksamhet. De anställda har visserligen själva ställning som borgenärer men intresset av fortsatt verksamhet och kraven på trygghet i en fortsatt anställning spelar en självständig roll vid sidan av denna borgenärsställning.

LO anser att så länge de anställdas intressen av fortsatt verksamhet och trygghet i anställningen inte särskilt markeras i KL, kommer konkursförvaltarna även i framtiden att i första hand beakta borgenärernas intresse på bekostnad av de anställdas berättigade krav på fortsatt sysselsättning.

På liknande sätt förhåller det sig med 62 § i betänkandet. Där sägs att "boets egendom skall säljas så snart det lämpligen kan ske". LO och flera LO-förbunds erfarenhet är att denna målsättning i många konkursfall förhindrat en handläggning, som syftar till att ge de anställda en chans till framtida fortsatt sysselsättning. Visserligen innebär kommitténs förslag till 61 § en vidgad möjlighet till fortsatt verksamhet, men i specialmotiveringen till 61 § sägs att bedömningen "får göras av förvaltaren efter samråd – – –. Konkursinstitutets grundläggande syfte att så länge som möjligt ge borgenärerna betalt ur gäldenärens bo blir härvid i första hand vägledande." Det sägs vidare att även de anställdas situation måste beaktas.

LO:s bestämda uppfattning är, att det bör framgå direkt i KL att de anställdas intressen skall ha en central ställning vid bedömningen av om verksamheten skall avvecklas. I annat fall kommer liksom hittills konkursförvaltaren att prioritera en snabb försäljning av boets egendom.

Bestämmelsen i 62 § måste därför, enligt LO:s mening, kompletteras med en uttrycklig bestämmelse om att förutsättningarna för en fortsatt verksamhet alltid skall prövas.

Med ovan berörd fråga sammanhänger frågan angående allmänt ombud. Kommittén föreslår att ett allmänt ombud skall kunna tillsättas i alla företagskonkurser. Syftet är att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen, som inte grundar sig på fordringar hos konkursboet skall bli företrädda i konkursen. Det allmänna ombudet skall således ej företräda konkursboet utan ombudets roll synes närmast vara att ge konkursförvaltaren råd i arbetsmarknadsfrågor. Detta framgår exempelvis av betänkandet 51 a § där det anges att förvaltaren skall höra allmänna ombudet i frågor som berör arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen.

LO noterar med tillfredsställelse förslaget om tillskapandet av möjligheten att utse allmänt ombud i företagskonkurs. Emellertid anser LO att det allmänna ombudets ställning måste förstärkas för att ombudet effektivt skall kunna verka på det sätt som kommittén har avsett. Således anför kommittén (sid. 108) att "Samrådsskyldigheten innebär att förvaltaren i konkursen, där allmänt ombud har tillsatts, inte får besluta om nedläggning eller fortsättning av driften vid företaget eller om friställning av personer utan att ha samrått med ombudet." Enligt LO:s mening bör

detta uttalande få en direkt motsvarighet i lagtexten. 51 a § skulle då kunna formuleras efter förebild av 11 § MBL. Detta skulle leda till att konkursförvaltaren vore skyldig att "primärförhandla" med det allmänna ombudet innan förvaltaren fattar eller verkställer ett beslut av arbetsmarknadsmässig natur. Utöver denna förhandlingsskyldighet anser LO att särskilda befogenheter bör tilläggas det allmänna ombudet. Således bör i lagtexten tas in bestämmelser om att förvaltaren eller borgenärerna (i ackordsfallet) i vissa fall skall vara skyldiga att anta bud eller förslag från allmänna ombudet. Lämnar exempelvis allmänna ombudet ett bud på tillgångar i konkursen som svarar mot det värde som finns upptaget i konkursbouppteckningen, skall sådan skyldighet föreligga. Inlämnas flera bud på tillgångarna på högre belopp än vad bouppteckningen visar, bör borgenärernas skyldighet att antaga anbud från allmänna ombudet kvarstå, om ombudets anbud höjs i motsvarande mån. Erbjudande från allmänna ombudet kan omfatta anbud från staten, statligt företag eller företag som på något sätt stöds av staten. Det allmänna ombudet bör även få en ren beslutanderätt i konkursförvaltningen när det gäller exempelvis ansökan om bidrag enligt kungörelsen om statsbidrag till nedläggningshotade företag för att möjliggöra fortsatt drift.

LO anser att även arbetstagarorganisationerna har ett motsvarande intresse av att kunna tillsätta ett ombud eller löntagarkonsult. Det är många gånger inte tillräckligt med informations- och förhandlingsreglerna i MBL, utan det krävs att arbetstagarorganisationen omedelbart efter konkursen bereds tillfälle till medverkan genom en löntagarkonsult. LO noterar med tillfredsställelse att denna möjlighet öppnats genom Nya Arbetsrättskommitténs förslag "Fackliga förtroendemän, möten på betald arbetstid och arbetslivsforskning".

TCO: Beträffande den särskilda funktionär, benämnd allmänt ombud, som skall kunna tillsättas med uppgift att i konkursen tillvarata arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen, förordas i betänkandet, att denne skall tillsättas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Då de anställda i de flesta fall torde ha både insikter i företagets problem och kännedom om personer som är lämpliga att vara allmänt ombud bör det enligt TCO:s mening i lagen föreskrivas att lokal arbetstagarorganisation skall höras innan allmänt ombud förordnas.

SAF: I en konkurs ställs mot varandra olika sinsemellan stridande intressen: borgenärernas, de anställdas och samhällets. Med åberopande av olika skäl, vilka hänför sig till önskemålet att undvika onödiga konkursfall och nedläggningar, framlägger kommittén förslag som avser att i betydande grad jämställa konkurs med den situation som föreligger före konkursfallet. Sålunda föreslås att konkurslagen tillföres en bestämmelse (§ 43 a) enligt vilken regeringen skall få möjlighet att förordna allmänt ombud med uppgift att verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas. Förvaltaren har skyldighet att höra det allmänna ombudet.

Föreningen instämmer i och för sig i bedömningen att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen bäst tillgodoses så länge företaget inte försatts i konkurs. Detta är en sak för sig. Det kan ifrågasättas om ett allmänt ombud i enlighet med förslaget har någon egentlig funktion att fylla sedan konkurs väl inträffat. Föreningen vill understryka betydelsen av att konkurslagstiftningen inte utformas så att konkursföretag av politiska skäl förvaltas till borgenärernas förfång.

LRF: Förslagen om allmänt ombud – – – synes ändamålsenliga.

Svenska företagares riksförbund: Kommittén föreslår att det tillskapas ett s.k. allmänt ombud vid konkurs. Ombudet skall höras av förvaltaren i frågor som avser arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen. Det förutsätts att tillgodoseendet av sådana intressen inte får medföra att borgenärernas ställning försämras. — Förbundet anser inte att förslaget på denna punkt innebär någon förbättring och att det snarare medför risker för borgenärerna. Det kan inte påstås att förvaltaren hittills, i konkurser av någon betydelse, vare sig velat eller kunnat förbli oorienterad om de aktuella intressena. Ett allmänt ombud skulle däremot — tvärtemot vad som förutsatts — lätt kunna utvecklas till ett organ som motarbetar borgenärernas intressen. Det skulle ske redan om nödvändiga avvecklingsåtgärder bleve försenade på grund av olika framställningar från det allmänna ombudet. För arbetsmarknads- och regionintressen är avvecklingen av företaget ju, på kort sikt, något negativt.

Handelskammarförbundet: I betänkandet förordas att ett s.k. allmänt ombud ska kunna förordnas med uppgift att verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen blir tillgodosedda i konkursförvaltningar. Förbundet är fullt på det klara med att särskilt större konkurser kan få arbetsmarknadsmässiga och regionala följder. I de fall där uppsägning av anställda måste ske kommer förvaltaren redan vid varsel i kontakt med arbetsmarknadsmyndigheter. Icke desto mindre är det förbundets uppfattning att konkursförfarandet till sin natur är en civilrättslig avveckling av ett förhållande mellan gäldenär och borgenär. Förvaltarens uppgift är således i första hand att tillse att borgenärernas intresse av att få betalt för sina fordringar tillgodoses. Endast om samtliga borgenärer som kan komma ifråga för erhållandet av utdelning i en konkurs är överens kan andra intressen få bli avgörande för förvaltningens bedrivande. Från denna utgångspunkt synes det mindre motiverat med ett lagstadgat obligatoriskt samråd med ett allmänt ombud av det slag som föreslås i betänkandet. Förbundet ställer sig således tveksamt till kommitténs förslag härvidlag.

Företagareföreningarnas förbund: Tillskapandet av funktionen som allmänt ombud bör vara ägnat att underlätta ett för konkursförvaltningen önskvärt samråd med kommunala och statliga organ.

Lokala skattemyndigheten i Stockholm: Det är ofta ur allmänna arbetsmarknads- och regionalpolitiska aspekter lämpligt att viss verksamhet fortsättningsvis bedrivs på viss ort. Detta får dock inte innebära att en

företagare eller företrädare för ett företag ges möjlighet att fortsätta en verksamhet, som kan betraktas som ekonomiskt brottslig. Fall förekommer nämligen när rörelseidkare systematiskt sätter företag i konkurs, innebärande att staten drabbas av förluster både vad avser skatter och avgifter. Likaså drabbas lönegarantifonden onödigtvis av utgifter. Bestämmelserna om nedsättning av aktiekapital, när detta är till två tredjedelar förbrukat har i dessa fall inte iakttagits. (Myndigheten) förutsätter att problem av denna art närmare utreds i kommitténs fortsatta verksamhet.

5 Tvistiga fordringar i ordinära konkurser

JK: Kommitténs förslag att förlägga förlikningsverksamheten till konkursdomstolen (konkursdomaren) kan jag i princip ansluta mig till. Jag vill emellertid erinra om den redan tidigare diskuterade möjligheten att låta förberedelsen ersätta förlikningssammanträdet. Under förberedelsen bör liksom i vanliga dispositiva tvistemål förlikning kunna stadfästas och dom meddelas i anledning av talan som medgivits eller eftergivits. Huvudförhandling bör kunna hållas i omedelbart samband med förberedelsen beträffande en del av de fordringar varom förlikning inte har kunnat träffas. Kan huvudförhandlingen inte äga rum genast, bör den sättas ut till senare tillfälle. Det bör också vara möjligt att hålla fortsatt förberedelse och huvudförhandling i omedelbart samband med denna. Genom en sådan handläggningsordning som den nu skisserade bör förfarandet enligt min mening kunna förenklas avsevärt.

När det gäller rättens sammansättning vid sådan huvudförhandling i mål om tvistiga fordringar som inte äger rum i omedelbart samband med förberedelse anser jag att rätten bör bestå av tre lagfarna domare.

En minoritet i Göta hovrätt (hovrättspresidenten Åqvist, hovrättslagmannen Larsson och adj. ledamoten Palmér): Vi har i det föregående anslutit oss till kommitténs förslag att ersätta rättens ombudsman med kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet. Vi delar kommitténs uppfattning att det inte ligger i linje med tillsynsmyndighetens uppgifter att ägna sig åt förlikningsverksamhet. Förlikningsuppgiften, som är av utpräglat judiciell karaktär, bör som kommittén föreslagit anförtros konkursdomaren. Även i övrigt ansluter vi oss till de av kommittén framlagda förslagen när det gäller behandlingen av tvistiga fordringar.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Därest, såsom hovrätten förordar, nuvarande rättens ombudsman skall finnas kvar saknas anledning att anförtro konkursdomaren förlikningsuppgiften. Mot en sådan ordning talar främst processekonomiska skäl. Det förekommer ofta att rättens ombudsman tar kontakt med de berörda före förlikningssammanträde. Härigenom klaras en rad oklarheter mellan parterna upp före förlikningssammanträ-

det. I vart fall ökar utsikterna att vinna enighet senast vid sammanträdet. Konkursdomaren saknar möjligheter till sådana förhandskontakter. Vidare kan rättens ombudsman leda sammanträdet på ett mera otvunget sätt än konkursdomaren, vilket underlättar möjligheterna att åstadkomma förlikning. Om konkursdomaren övertar förlikningsverksamheten, krävs personalförstärkningar i tingsrätterna såväl kvantitativt som kvalitativt. Härvid bör uppmärksammas att medan kostnaderna för förlikningsverksamheten i dag betalas av konkursboets medel, förslaget innebär att dessa kostnader kommer att belasta statsverket.

Om man, som kommittén föreslår, ersätter rättens ombudsman såsom tillsynsorgan med kronofogdemyndigheten, följer därav att den förberedande handläggningen av anmärkningar mot bevakade fordringar måste organiseras på annat sätt än för närvarande. Kommittén har funnit att den enda utväg som då står till buds är att anförtro förlikningsuppgiften åt konkursdomaren, eftersom förvaltaren i egenskap av anmärkande i regel är part i målet.

Även om förvaltaren är part i målet torde det enligt hovrättens mening ändå inte vara uteslutet att låta honom leda ett förlikningssammanträde. De motstående intressen som föreligger mellan anmärkande och bevakande torde många gånger ha sin grund i oklarheter om rättsliga förhållanden. Genom sakliga upplysningar om rättsläget torde förvaltaren säkerligen i inte ringa omfattning kunna bidraga till frivilliga uppgörelser.

Kommittén föreslår, för det fall att konkursdomaren blir ordförande vid förlikningssammanträdet, att tidpunkten för rättens handläggning av tvistiga fordringar skall bestämmas först vid förlikningssammanträdets slut. Hovrätten har inget att erinra häremot. Hovrätten vill framhålla att denna ordning även kan införas om man behåller rättens ombudsman som tillsyns- och förlikningsorgan.

Stockholms tingsrätt: När kommittén föreslår att de förlikningsuppgifter som för närvarande ankommer på rättens ombudsman skall anförtros konkursdomaren, är förslaget närmast att se som en oundviklig följd av förslaget att ombudsmannens tillsynsuppgifter överföres till kronofogdemyndigheten och att rättens ombudsman i samband därmed avskaffas. Möjligheten att bibehålla rättens ombudsman med enda uppgift att leda förlikningssammanträdet avvisas endast under hänvisning till att det skulle innebära en överorganisation (s. 129). Enligt tingsrättens mening hade kommittén bort närmare överväga denna möjlighet som ett alternativ till förslaget att konkursdomaren skall anförtros förlikningsuppgifterna.

Ett av huvudsyftena med de förslag till reformer av konkurslagstiftningen som kommittén lagt fram har varit att åstadkomma ett effektivare och snabbare och därmed även ett mindre kostnadskrävande konkursförfarande än det nuvarande. Kravet på effektivitet och snabbhet bör givetvis gälla även förlikningsverksamheten. Den verksamhet som rättens ombudsman i

de vid tingsrätten anhängiga konkurserna bedrivit för att åstadkomma förlikning i tvistefrågor har, såvitt tingsrätten kunnat finna, varit effektiv och på avgörande sätt medverkat till att antalet till rätten hänskjutna tvistefrågor kunnat hållas inom rimliga gränser. Härtill har säkerligen i hög grad bidragit att rättens ombudsman på grund av den fria ställning han intar haft särskilda förutsättningar att förmå parterna att träffa förlikning.

Kommitténs förslag att de förlikningsuppgifter som för närvarande ankommer på rättens ombudsman skall anförtros konkursdomaren medför, som kommittén själv konstaterar, att dennes förlikningsverksamhet måste sträcka sig längre än vad som gäller enligt rättegångsbalken.

I sitt förslag till rättegångsbalk (SOU 1938:44) förklarade processlagberedningen (s. 437) att en allmän föreskrift att domaren skall söka förlika parterna inte syntes lämplig samt anförde till stöd härför:

> I många fall är det från början uppenbart, att ett förlikningsförsök är dömt att misslyckas och därför endast är en formalitet. Då parterna företrädas av advokater, ha dessa i regel redan försökt att få uppgörelse till stånd. Stundom kan det med hänsyn till sakens beskaffenhet, t.ex. då avgörandet beror allenast av en rättsfråga, vara olämpligt att söka förlika parterna, och i vissa fall kan domaren därest han är verksam i detta syfte, utsättas för misstanke att ha tagit ställning i tvisten. Med hänsyn härtill har i förslaget endast upptagits en regel, att rätten, om det finnes lämpligt, bör söka förlika parterna. Det är uppenbart, att domaren härvid bör förfara med stor varsamhet, så att icke parterna utsättas för obehörig påtryckning eller domaren inblandas på sådant sätt, att tilltron till hans opartiskhet rubbas.

Vad beredningen sålunda anfört äger enligt tingsrättens mening fortfarande giltighet.

För en mera vittgående förlikningsverksamhet talar enligt kommittén (s. 213) bl.a. det förhållandet att prövningsförfarandet i konkursen är tämligen summariskt och att rättsverkningarna endast avser rätten till utdelning i den föreliggande konkursen. Vad kommittén anför till stöd för sin ståndpunkt synes inte övertygande. Det förhållandet att domaren i rättegång om mindre värden getts ett ökat utrymme för förlikningsverksamhet får ses mot bakgrunden av att rättegången avser just mindre värden och i regel ganska enkla konkreta spörsmål. De tvistefrågor som uppkommer genom anmärkning mot bevakning avser oftast jämförelsevis stora värden och hur prövningen av sådan fordran utfaller kan därför ofta vara av stor ekonomisk betydelse för bevakanden. Avgörandet i en anmärkningsprocess avser visserligen endast bevakandens rätt till utdelning i konkursen och saknar, som kommittén framhåller, rättskraft utanför konkursen. Om ett avgörande i fråga om fordran, som görs gällande i konkurs, äger rättskraft utom konkursen eller inte torde emellertid i realiteten oftast sakna betydel-

se. Så är särskilt förhållandet när konkursgäldenären är juridisk person, i vilket fall konkursens avslutande innebär att den juridiska personen upplöses och, åtminstone i princip, ej längre kan bli föremål för betalningsanspråk. Den prövning av borgenärs fordran som sker i mål om tvistig fordran blir därför i praktiken så gott som alltid slutligt avgörande för hans möjlighet att få betalt för sin fordran.

Enligt tingsrättens mening saknas anledning att i fråga om handläggning av tvistefrågor i konkurs som hänskjutits till rätten frångå de principer för domarens förlikningsverksamhet som kommit till uttryck i lagberedningens ovan citerade uttalande. Utifrån denna ståndpunkt synes det ej ändamålsenligt att överföra rättens ombudsmans förlikningsuppgifter till konkursdomaren. En sådan ordning skulle verka hämmande på effektiviteten och snabbheten i förlikningsverksamheten. På grund av vad nu anförts anser tingsrätten — om institutet rättens ombudsman skulle avskaffas — att de förlikningsuppgifter som f.n. ankommer på denne efter förebild av stadgandet i 42 kap. 17 § RB bör anförtros åt särskilt förordnad medlare, lämpligen benämnd förlikningsman.

Kommittén föreslår att rätten vid huvudförhandling i mål om tvistig fordran enligt 109 § KL skall vara domför med en lagfaren domare. Tingsrätten tillstyrker förslaget och förutsätter därvid att — som kommittén framhåller (s. 270) — mera omfattande och krävande mål handlägges av tre lagfarna domare.

I detta sammanhang vill dock tingsrätten peka på att förslaget såvitt gäller handläggning av fråga om återvinning kan leda till viss inkonsekvens. Enligt 40 b § första stycket KL får återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Fråga om återvinning kan alltså — beroende på hur återvinning påkallas — prövas såväl i den för tvistig fordran i 109 och 211 §§ KL stadgade ordningen som i den ordning som enligt RB gäller för dispositiva tvistemål i allmänhet. Kommitténs förslag att rätten vid huvudförhandling i mål om tvistig fordran skall vara domför med en lagfaren domare innebär mot denna bakgrund att rätten vid huvudförhandling som rör fråga om återvinning är domför med tre lagfarna domare när återvinningen påkallats genom väckande av talan vid allmän domstol men med endast en lagfaren domare när återvinningen påkallats genom anmärkning.

Göteborgs tingsrätt: Överföring av förlikningssammanträdena från tillsynsorganet till konkursdomaren erbjuder fördelar. Det kommer sannolikt att leda till snabbare avgörande av tvistiga fordringar. Enligt tingsrättens erfarenhet av handläggningen av de mindre tvistemålen föreligger inga nämnvärda risker för att domarens opartiskhet sätts i fråga på grund av förlikningsverksamheten. Något hinder mot att konkursdomaren eller rätten skulle hålla förlikningssammanträdet anser tingsrätten alltså inte före-

ligga. I och för sig kan de tvistiga fordringarna lika gärna handläggas omedelbart av rätten vid muntlig förberedelse om samma regler om förlikningsverksamheten som vid förlikningssammanträde gäller. Det föreslagna systemet innebär en tidsvinst i och med att förlikningssammanträdet och den muntliga förberedelsen i praktiken troligen kommer att hållas samtidigt. Två förhandlingstillfällen kommer att erfordras endast i de sällsynta fall då särskild huvudförhandling måste hållas. Att målet handläggs av en lagfaren domare förbättrar även möjligheterna till skyndsam handläggning. Förlikningssammanträdena leder naturligtvis till merarbete för konkursdomaren. Även om förslaget totalt innebär en besparing kommer det alltså att ställa ökade krav på domstolen. Tingsrätten förutsätter att statsmakterna, om förslaget genomförs, beaktar behovet av resursförstärkning där. Tingsrätten tillstyrker vad kommittén föreslagit i avseende på tvistiga fordringar.

Borås tingsrätt: Till en av RO:s – åtminstone ur domstolens synpunkt — viktigare uppgifter hör utan tvekan förlikningsverksamheten. RO brukar genom omfattande arbetsinsatser såväl före som vid förlikningssammanträdet kunna bilägga de flesta anmärkningsfrågorna. Självfallet kan RO:s uppgifter i denna del övertas av konkursdomaren eller rätten, men förlikningsverksamheten torde inte kunna drivas lika smidigt och vid behov formlöst av en myndighet som av nuvarande RO. Om RO-institutet försvinner krävs en icke obetydlig personalförstärkning hos domstolar med stor konkursavdelning. I detta sammanhang vill tingsrätten nämna att i en vid tingsrätten anhängig konkurs nyligen av förvaltaren riktats anmärkningar mot 69 olika bevakningar.

Västerås tingsrätt: Mot bakgrund av tingsrättens tidigare ställningstagande saknas skäl att ej låta RO även fortsättningsvis handha förlikningsuppgifterna. Med nuvarande stora och ofta komplicerade konkurser följer en rad tvistefrågor, ofta av tämligen invecklad beskaffenhet. RO:s funktion som ordförande vid förlikningssammanträdena är av särskild betydelse med hänsyn till att han är så väl insatt i själva konkursen. Möjligheten att åstadkomma en förlikning måste därför vara större nu än med den föreslagna ordningen. Man kan inte heller bortse från att parter, som tvistar om en fordran inför RO, hellre förliks än hänskjuter tvisten till rättens prövning. Detta avhållande moment saknas, om tvisten redan från början finns hos konkursdomaren. — Den i 108 § 3 st föreslagna möjligheten att lämna förvaltaren förlikningsuppdrag tillgodoser ett stort praktiskt behov och bör genomföras oavsett om förlikningsförfarandet handhas av RO eller konkursdomaren.

Umeå tingsrätt: I fråga om konkursdomarens åligganden enligt betänkandet ansluter sig tingsrätten till förslaget utom i vad avser konkursdomarens befattning med tvistiga fordringar. Enligt förslaget skall förlikningssammanträde enligt 108 § konkurslagen ske inför konkursdomaren.

Som motivering härför åberopas att det redan nu åligger rätten att i vis-

sa mål söka förlika parterna. Enligt tingsrättens mening förekommer aktiv medverkan av domaren för att uppnå förlikning huvudsakligen beträffande tvistemål om mindre värden. Men även där är utrymmet för förlikning begränsat. För tvistiga fordringar i konkurs, där det kan röra sig om stora belopp, kan förlikningsförfarandet grundas på bedömningar som ligger helt utom konkursdomarens möjlighet att aktivt medverka i. Rent affärsmässiga bedömningar kan vara avgörande för om en förlikning skall träffas. Skulle konkursdomaren aktivt deltaga i sådana förlikningsförsök kan han, om tvisten går till avgörande i tingsrätten, komma i sådan jävssituation att han ej kan deltaga i rättens handläggning av tvistefrågan. Förläggs förlikningsverksamheten däremot utanför domstolen uppstår ej sådana jävssituationer.

RO:s förlikningsverksamhet enligt nuvarande ordning har enligt tingsrättens erfarenhet fungerat väl och haft till följd, att tvistefrågor nästan undantagslöst kunnat biläggas senast vid förlikningssammanträdet. Förklaringen härtill torde vara att RO, till skillnad från vad som enligt betänkandet blir fallet beträffande konkursdomaren, varit väl insatt i förhållandena i konkurserna och i uppkomna tvistefrågor samt under en längre tid fram till förlikningssammanträdet kunnat verka för tvistefrågornas lösning. Det kan befaras att antalet tvistefrågor som går till förhandling kommer att väsentligt öka med det föreslagna systemet. Det inses lätt att därav skulle följa en inte oväsentlig belastning av konkursdomstolarna. Enligt tingsrättens förmenande bör den person, som med tingsrättens förslag utses att fungera som tillsynsorgan i RO:s ställe, leda förlikningsförhandlingarna.

Domstolsverket: Kommitténs förslag innebär att vissa nya uppgifter kommer att läggas på konkursdomstolen, t.ex. skall förlikningssammanträde hållas under ordförandeskap av konkursdomaren. Såsom kommittén anfört (s. 213) är det nödvändigt att konkursdomaren har tillräckliga kvalifikationer härför. Tingsnotarie bör inte komma i fråga för denna uppgift. Detsamma gäller enligt domstolsverkets mening även vissa andra beslut som konkursdomaren har att fatta. I samband med ett genomförande av den föreslagna reformeringen av konkurslagen bör därför övervägas om inte av tingsrättsinstruktionen skall klart framgå att endast mera rutinbetonade konkursdomaruppgifter får på eget ansvar utföras av tingsnotarie.

RSV: Förslaget innebär bl.a. att de borgenärer som är närvarande vid förlikningssammanträdet kan uppdra åt förvaltaren att sluta förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning har gjorts. RSV vill för sin del ifrågasätta om förslaget är tillräckligt långtgående och kan till stöd härför anföra följande. Det kan vid förlikningssammanträdet inte alltid förutses om det finns behov av att lämna förlikningsuppdraget till förvaltaren. Risk föreligger därför att sådant uppdrag ibland kommer att saknas när det skulle ha behövts. Till bemötande av denna risk torde förvaltarna så småningom komma att tillse att de får generella uppdrag vid förlikningssammanträdena. RSV har inte något att erinra mot en sådan tillämpning.

Tvärtom förefaller den praktisk och ändamålsenlig. Frågan är emellertid om man inte — såvida verkets resonemang är riktigt — bör ta steget fullt ut och redan i lagen föreskriva, att förvaltaren har generellt uppdrag, såvitt inte borgenärerna vid förlikningssammanträdet har bestämt annat.

Advokatsamfundet: Kommittén konstaterar att RO vid handläggningen av tvistiga fordringar fungerat väl. Kommitténs uttalande torde vara välgrundat. I praktiken är för närvarande situationen den att, om RO:s förlikningsverksamhet — framför allt i de större konkurserna — inte sköttes med effektivitet, konkursdomstolarna skulle bli överbelastade med tvistefrågor. Följden av kommitténs förslag skulle bli att tvistiga bevakningsfrågor kommer att handläggas av konkursdomaren. Enligt samfundets mening utgör den föreslagna lösningen en väsentlig försämring och torde dessutom komma att medföra att i vart fall några av de större tingsrätterna kan komma att behöva förstärkas personalmässigt. I konkurser där antalet bevakningar är stort och antalet anmärkningar ofta också är förhållandevis stort får RO nedlägga ett betydande arbete på att genomföra förlikningar, inte enbart vid förlikningssammanträdena utan också i hög grad före dessa. En sådan verksamhet torde vara svår att utöva för en konkursdomare. Till detta kommer att förutsättningarna för att träffa förlikning är bättre om ordföranden vid förlikningssammanträdet är väl insatt i förhållandena i konkursen, vilket med den av kommittén föreslagna uppläggningen inte kommer att vara fallet för konkursdomaren. Förhandlingar kan vidare föras på ett mera otvunget sätt om de förs hos RO än om de skall föras inför konkursdomaren. Allmänt sett kan alltså konstateras — vilket som sagt kommittén gjort — att den nuvarande ordningen fungerar väl. Samfundet kan inte finna något skäl varför en väl fungerande ordning skall bytas ut mot någonting som är oprövat och som kan förutses medföra betydande komplikationer då det gäller att åstadkomma förlikningar rörande tvistiga fordringar.

Domareförbundet: Om man, som kommittén föreslår, ersätter rättens ombudsman såsom tillsynsmyndighet med kronofogdemyndigheten följer därav att den förberedande handläggningen av anmärkningar mot bevakade fordringar måste organiseras på annat sätt än för närvarande. Kommittén har funnit att den enda utväg som då står till buds är att anförtro förlikningsuppgiften åt konkursdomaren, eftersom förvaltaren i egenskap av anmärkande i regel är part i målet.

Det torde vara ostridigt och konstateras för övrigt också av kommittén, att rättens ombudsman vid handläggningen av tvistiga fordringar fungerat väl, vilket lett till att ett mycket stort antal tvistefrågor sållats undan från domstolarna. Om inte denna verksamhet skötts så effektivt som för närvarande, skulle konkursdomstolarna ha blivit överbelastade med tvistefrågor. Anledningen till denna effektivitet torde delvis vara att finna i att rättens ombudsman i allmänhet genom sin erfarenhet av konkurser och särskilt om den konkurs varom är fråga har speciella förutsättningar att lägga

fram förlikningsförslag. Om alla tvister angående anmärkningar mot bevakade fordringar skall handläggas av konkursdomaren, nödvändiggör detta personalförstärkningar, särskilt vid de större domstolarna. Det är dessutom önskvärt, att tvister angående anmärkningar mot bevakade fordringar handlägges av erfaren domarpersonal, ty utan tillräcklig erfarenhet torde det inte vara möjligt att åstadkomma förlikningar i så stor utsträckning som är nödvändigt. Det får icke heller förbises, att medan kostnaderna för förlikningsförfarandet för närvarande belastar konkursboet, kommer med det föreslagna förfarandet kostnaderna för den nödvändiga personalförstärkningen att belasta statsverket. Mot förslaget att konkursdomaren redan från början skall handlägga tvister angående bevakade fordringar har också gjorts gällande att domare icke har lika stora möjligheter att åstadkomma förlikning om han, när förlikningsförsöken misslyckats, själv skall fungera som domare i tvisten (jfr särskild medlare enligt RB).

Bankföreningen: Enligt kommittén har RO i nuvarande system en viktig funktion att fylla i sin handläggning av *tvistiga* fordringar. Detta bekräftas också av bankernas erfarenheter. Enligt förslaget skall konkursdomaren övertaga denna uppgift. Bankföreningen menar att detta förslag inte kan anses innebära en förbättring eller förenkling jämfört med nuvarande system. RO som tillsynsorgan bör kunna utöva samma funktion som RO f.n. har vid handläggningen av tvistiga fordringar.

LO: Kommittén föreslår att förlikningssammanträde skall hållas inför konkursdomaren, och att frågor som ej kan lösas på detta sammanträde, skall kunna hänskjutas till rätten för avgörande i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet. LO tillstyrker den föreslagna ordningen men denna får enligt LO:s mening inte tolkas så att tvistemålet kan tagas upp till omedelbart avgörande mot borgenärens vilja. Exempelvis kan en löneborgenär som hävdar en tvistig fordran ha kommit till förlikningssammanträdet i akt och mening att söka förlika tvisten. Hänskjuts frågan till rätten kan behov föreligga att konsultera den fackliga organisationen eller juridiskt ombud innan han låter sin fordran prövas av rätten. LO anser därför att rätten bör vara skyldig att handlägga hänskjuten tvist vid senare tidpunkt om berörd borgenär begär detta.

Köpmannaförbundet och *SHIO:* Kommitténs förslag om avskaffande av RO innebär vidare att tvistiga fordringar i konkursen i fortsättningen kommer att handläggas av konkursdomaren. Nuvarande ordning innebär bl.a. för RO:s del, att mycken tid tas i anspråk för att söka nå förlikning i tvistiga bevakningsfrågor, framför allt i stora konkurser. Med hänsyn till att relativt få frågor av hithörande slag förs vidare till tingsrätten för prövning kan med fog hävdas att RO har en viktig funktion i detta hänseende att fylla och att denna även fullgörs på ett effektivt sätt. Ett avskaffande av RO skulle jämväl medföra en ytterligare belastning på konkursdomaren för att uppnå förlikning i dessa frågor. Det kan dessutom påpekas att enligt tingsrättsinstruktionen tingsnotarie med minst ett års tjänstgöringstid i re-

gel förordnas att under en 6-månadersperiod vara konkursdomare. Det kan knappast vara effektivt och ur borgenärernas intresse ändamålsenligt att hithörande frågor i fortsättningen kan handhas av en lagfaren jurist med så kort erfarenhet, jämfört med den kunskap och insikt i konkurslagstiftningen som det ojämförligt största antalet av rättens ombudsmän för närvarande innehar.

6 Arvodesprövning i ordinära konkurser

JK: Kommittén föreslår att det nuvarande kungörelse- och kallelseförfarandet vid arvodesprövningen i konkurs skall förenklas. Jag har ingen erinran häremot men anser att det bör krävas kallelse och delgivning av berörda personer.

Göteborgs tingsrätt: Erfarenheten vid Göteborgs tingsrätt är att rättsägare i praktiken aldrig inställer sig vid förhandling om prövning av arvode åt förvaltare och rättens ombudsman. Den föreslagna ordningen för kallelse av rättsägare synes fullt godtagbar och arbetsbesparande.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Enligt hovrättens mening borde det exempelvis vara möjligt att i ordinära konkurser ha partiell taxesättning för de vanligaste förvaltaruppgifterna, som normalt kan förutses. Hovrätten vill också i detta sammanhang ifrågasätta om det längre finns anledning att ha kvar bestämmelsen i 82 § 3 st. om att arvode inte får räknas efter tid.

Stockholms tingsrätt: Föreskriften i 85 § andra stycket KL att konkursdomaren i arvodesmål skall utfärda kallelse på vederbörande rättsägare att vid rätten utföra sin talan svarar inte mot något verkligt behov. Erfarenheten har nämligen visat att det ytterst sällan inträffar att borgenär som kallats inställer sig till huvudförhandlingen. I det fåtal fall borgenär kommit tillstädes har anledningen härtill så gott som alltid varit att han velat efterhöra huruvida han kan påräkna utdelning i konkursen. På grund härav och då kallelseförfarandet medför ett betydande arbete för såväl konkursdomare som kanslipersonal bör skyldigheten att i arvodesmål utfärda kallelse på borgenär begränsas, lämpligen på det sätt kommittén föreslagit.

Kronofogdemyndigheten i Borås: Enligt 85 § skall arvode till bl.a. förvaltare prövas av rätten efter huvudförhandling. Man kan hysa tvekan om huvudförhandling inför domstol är en lämplig ordning för prövning av arvodesanspråk i konkurs. Mindre formbundna regler för sådan prövning vore önskvärt. Å andra sidan ter det sig svårt att finna en annan lösning. Det är därför angeläget att i denna ömtåliga fråga ta fram så fylligt material som möjligt inför huvudförhandlingen. Kfm anser att tillsynsorganet i denna fråga skall ges annan ställning än att bara bli hörd över förvaltarens arvodesanspråk utan annan kommentar än att detta f.n. fullgöres av rättens ombudsman. Genom åtminstone fylliga motivuttalanden bör erinras om de

möjligheter som tillsynsmyndigheten har att granska de särskilda posterna i arvodesräkningen genom bl.a. inhämtande av upplysningar i annan ordning än genom bevisupptagning vid rätten. "Inhämta yttrande" anses inte heller vara adekvat utformad lagtext för de åligganden som bör åvila tillsynsmyndigheten. Måhända gav det mera tyngd åt granskningsförfarandet om den arvodesberättigade ålades att inge framställningen till tillsynsmyndigheten, som hade att vidarebefordra denna till konkursdomaren efter granskningsåtgärder och ställningstagande till anspråken.

Kronofogdeföreningen: Vad gäller övriga detaljfrågor vill föreningen framhålla, att man bör pröva om det föreslagna enhetliga ersättningstaxesystemet för mindre konkurser kan användas även beträffande ordinära konkurser. Det finns i sammanhanget anledning ifrågasätta om inte normen för beräkning av ersättning för förvaltares uppdrag bör omprövas. Trots föreskriften att arvode inte får räknas efter tid, har man i praktiken inte kunnat undgå att i stor utsträckning ta hänsyn till tidsåtgången vid arvodesprövningen. Med en regel om att ersättning till förvaltaren får räknas efter den tidsrymd som vid en skälighetsbedömning får anses ha åtgått med hänsyn till arten av förvaltningsuppgifter, skulle arvodesprövningen närmare anpassas till det praktiska behovet.

7 Mindre konkurser

7.1 Gränsdragningen mellan ordinär och mindre konkurs m.m.

JK: Jag är helt ense med kommittén om att det bör finnas möjlighet att handlägga vissa konkurser i förenklad form. Jag har inte heller någon erinran mot de förutsättningar som kommittén angett för att en konkurs skall få handläggas på detta sätt. Däremot anser jag att det kan sättas i fråga om det behövs ett så omfattande regelsystem beträffande de mindre konkurserna som det kommittén föreslår i 9 kap. KL. Jag vill rent av ifrågasätta om det verkligen behövs två olika konkurstyper. Det har också från lagutskottets sida framhållits att förfarandereglerna beträffande mindre och ordinära konkurser bör vara så enhetliga som möjligt.

Anledningen till min tveksamhet är att den enda väsentliga skillnaden mellan de två föreslagna konkurstyperna är att bevakningsförfarande inte behövs i mindre konkurser (se s. 234). Övriga skiljaktigheter är av sådan natur att de inte kräver ett särskilt regelsystem. De undantagsbestämmelser som behövs för att möjliggöra handläggning i enklare form i vissa fall kan lätt tas in i de bestämmelser som reglerar konkursen i övrigt.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Enligt hovrättens uppfattning är det viktigt att konkursdomaren får tillräckligt underlag för sitt val av handläggningsform. Även om möjligheten finns att senare under konkursen övergå till annan handläggningsform är alla i konkursen inblandade bäst betjänta av att ett riktigt val träffas redan från början.

De medel kommittén anvisar för att förbättra konkursdomarens prövningsunderlag är enligt hovrättens mening inte tillräckliga. Annan konkurssökande borgenär än kronofogdemyndigheten kan inte alltid förväntas känna till gäldenärens närmare förhållanden. Även om man som kommittén föreslår i 13 § förelägger gäldenären att, i samband med sin förklaring över borgenärs konkursansökan, lämna en kortfattad redogörelse för sin ekonomi, har man inga garantier för att gäldenären efterkommer föreläggandet. Det torde därför ofta bli konkursdomaren som själv får agera för att få erforderliga upplysningar. Den tidspress, varunder konkursdomaren i många fall arbetar då han skall träffa sitt avgörande, medför att beslutet om handläggningsform inte alltid kan vara tillräckligt väl underbyggt.

Mot bakgrund härav vill hovrätten förorda att, i likhet med vad som sägs i propositionsförslaget (s. 144), konkursdomaren ges möjlighet att skjuta upp ställningstagandet angående handläggningsform en kort tid, när ovisshet råder om vilket förfarande som bör tillämpas. Denna ordning bör, också i enlighet med uttalanden i propositionsförslaget, kompletteras med en möjlighet för konkursdomaren att förordna om närmare utredning av gäldenärens ekonomiska förhållanden. Med hänsyn till att reglerna om utseende av förvaltare och dennes kvalifikationer enligt förslaget blir lika i ordinära och mindre konkurser, bör förvaltare utan olägenhet kunna utses redan i samband med konkursbeslutet. Denne skulle då lämpligen kunna anförtros utredningsfunktionen. Härigenom vinnes också att det inledande förvaltningsarbetet kommer igång utan dröjsmål.

Göteborgs tingsrätt: Kronofogdemyndigheten kan även ha värdefulla synpunkter på frågan om handläggningsformen. Tingsrätten delar kommitténs uppfattning att konkursdomaren bör samråda med kronofogdemyndigheten även om denna fråga. Samråd bör kunna ske informellt exempelvis telefonledes.

Borås tingsrätt: Den av kommittén föreslagna uppdelningen i ordinära konkurser och mindre konkurser, de senare uppskattningsvis ungefär 80 procent av alla konkurser, innebär i realiteten att man skulle få tre slag av konkurser, nämligen ordinära konkurser, s.k. fattigkonkurser, där boet icke förslår till konkurskostnaderna (185 d §), samt mindre konkurser där boet kan lämna utdelning, här kallade mindre utdelningskonkurser. Redan denna uppsplittring på tre olika förfaranden är enligt tingsrättens mening ägnad att skapa svårigheter vid tillämpningen. Ytterligare tvekan vållas av följande omständigheter. Den nuvarande prövningen, huruvida gäldenärens bo kan antagas förslå till konkurskostnaderna eller om konkursen bör handläggas som fattigkonkurs enligt 185 § konkurslagen, orsakar enligt tingsrättens erfarenhet knappast någon svårighet, och övergång mellan ordinär konkurs och fattigkonkurs behöver ytterst sällan ske. Däremot måste betydande svårigheter och som följd därav också tidsutdräkt befaras uppkomma vid gränsdragningen enligt kommitténs förslag emellan ordinä-

ra konkurser och mindre utdelningskonkurser. Avgörandet måste ju enligt kommitténs förslag träffas redan vid konkursbeslutet. Kommittén räknar med att konkursdomaren därvid skall få hjälp av kronofogdemyndigheten, som uppges komma att uppträda som sökande i minst hälften av de mindre konkurserna. I de fall där gäldenären själv söker sig i konkurs hänvisas bl.a. till den redan nu gällande bestämmelsen (KL 8 §) att gäldenären bör till sin konkursansökan foga en förteckning över boets tillgångar och skulder. Detta sker emellertid aldrig i praktiken, och det finns inte anledning att förvänta sig att bestämmelsen skall åtlydas bättre i framtiden. Konkursdomarens beslutsunderlag blir därför mycket osäkert. I detta sammanhang kan nämnas att vad beträffar vid tingsrätten under åren 1975, 1976 och 1977 (t.o.m. 21.9) anhängiggjorda ordinära konkurser har endast en eller två per år följt på ansökan av kronofogdemyndigheten. En betydande risk kommer att föreligga för att konkursdomarens ursprungliga beslut om handläggningsform måste ändras; i regel lär det bli fråga om övergång från mindre till ordinär konkurs. Detta kommer att medföra icke obetydliga tidsförluster ävensom merarbete för förvaltaren och därmed kostnadsökningar. Man kan nämligen mycket väl tänka sig att förvaltaren först i samband med arbetet med upprättande av utdelningsförslag kommer till full insikt om att den först bestämda handläggningsformen är olämplig.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Prop-förslaget ägnade stort utrymme åt konkursdomarens val av handläggningsform. Man föreslog ett speciellt utredningsskede som skulle föregå avgörandet. Genom tillskapandet av möjlighet att övergå från mindre till ordinär konkurs (185 f §) undanröjs delvis (se kommentaren till 185 §) dessa svårigheter. I tveksamma fall kan nu konkursdomaren alltid välja formen för mindre konkurs, som härigenom kan anses ersätta det tidigare föreslagna utredningsskedet.

En av grunderna att välja ordinär konkurs anges vara att bevakningsförfarande anses nödvändigt. En lämplig gräns för denna avvägning är att konstatera om utdelning kan förväntas ske till oprioriterade borgenärer. Det nämndes också av KLK I i samband med det då skisserade utredningsskedet. Detta får emellertid inte bli helt avgörande. Kretsen av oprioriterade borgenärer kan vara mycket begränsad. Även i sådana fall bör den förenklade handläggningsformen väljas.

Vissa icke önskvärda konsekvenser kan uppkomma i de fall en konkurs handläggs i den förenklade ordningen p.g.a. att tillgångarna inte räcker till kostnaderna för ett ordinärt förfarande. Det uppställs i punkt 1) nämligen inga krav på att förhållandena skall vara av enkel beskaffenhet i dessa fall.

Även om tillgångarna har ett lågt värde kan det vara förenat med stora svårigheter att omvandla dessa till pengar. Man kan vidare i undantagsfall tänka sig att det i sådana här konkurser kan bli aktuellt med utdelning till oprioriterade borgenärer när t.ex. förmånsberättigade saknas.

Bevakningsförfarande förekommer inte i mindre konkurs och möjlighet

till övergång till ordinärt förfarande jml 185 b § saknas eftersom detta lagrum behandlar konkurs som beslutats jml 185 § 2).

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Länsstyrelsen finner det angeläget, att formen för förvaltningen av konkursboet beslutas i samband med beslut om konkurs. Det kan naturligtvis vara svårt för konkursdomaren, att enbart på grund av ansökningshandlingarna besluta om handläggningsform. Såsom kommittén påpekat torde det dock vara möjligt för konkursdomaren att under hand erhålla underlag för sådant beslut. Då förvaltaren i mindre konkurs dessutom, enligt förslaget, är skyldig att ta initiativ till övergång till ordinär konkurs om förutsättningarna för det summariska förfarandet brister, tillstyrker länsstyrelsen kommitténs förslag i denna del.

Advokatsamfundet: Samfundet anser att de föreslagna båda rekvisiten för tillämpning av handläggningssystemet för mindre konkurser är lämpligt utformade.

Domareförbundet: Beträffande val av handläggningsform överensstämmer kommittéförslaget med förslaget i kommitténs första betänkande. Förbundet anser att något bärande skäl mot en möjlighet för konkursdomaren att skjuta upp avgörandet av handläggningsformen inte har anförts. Den tidspress, varunder konkursdomaren i många fall arbetar då han skall träffa sitt avgörande, måste medföra att beslutet inte alltid kan vara tillräckligt väl grundat. Utredningen har inte heller i sitt förslag tagit hänsyn till att den domare som är konkursdomare regelmässigt också har andra arbetsuppgifter inom domstolen och att därför även möjligheterna att genom telefonsamtal göra undersökningar kan vara begränsade. Förbundet förordar därför liksom i remissvaret över kommitténs förra betänkande, att beslutet i tveksamma fall får skjutas upp.

I rubriken till 9 kap. finns uttrycket mindre konkurs. Detta uttryck är välvalt. Särskilt viktigt är det enligt förbundets mening att en benämning på detta slag av konkurs används i kapitlets paragrafer. Så har inte skett utan, troligen på grund av uttalanden i prop. 1975/76:210 sid. 148, brukas uttryckssättet att konkursen handläggs enligt 185 a–185 g §§. Rubrikens uttryckssätt kommer att bli det som används i dagligt tal. Det är viktigt, att benämningen också blir så vedertagen att den kan stå i konkurskungörelser och liknande. Förbundet förordar därför, att en benämning på detta slag av handläggningsform lagfästes.

7.2 Förvaltning och tillsyn m.m.

JK: Enligt min mening är det en klar fördel att den i propositionen föreslagna ordningen med kronofogdemyndighet som förvaltare i mindre konkurser inte genomfördes. De betänkligheter av olika slag som kan anföras mot kronofogdemyndighet som tillsynsorgan väger ännu tyngre när det gäller förvaltaruppgiften. Jag har därför ingen erinran mot kommitténs för-

slag att till förvaltare i mindre konkurs i regel skall utses advokat med inriktning på affärsjuridik eller konkursförvaltning. Som framgår av vad jag förut anfört om ordinära konkurser anser jag att man i vissa fall bör kunna – i synnerhet under en övergångstid — tillämpa kravet på speciell erfarenhet med viss mjukhet. Detta gäller naturligtvis i särskilt hög grad i fråga om mindre konkurser.

I likhet med vad kommitténs majoritet synes mena anser jag att förvaltare bör utses i alla konkurser. Det bör alltså inte komma i fråga att lägga förvaltaruppgifter på tillsynsorganet.

Övergång från mindre konkurs till ordinär konkurs bör kunna ske.

I fråga om tillsynsorgan i mindre konkurser kan jag hänvisa till vad tidigare anförts i motsvarande fråga när det gäller ordinära konkurser.

Överåklagaren i Stockholms åklagardistrikt: För konkurser där tillgångarna inte förslår till bestridande av konkurskostnaderna, fattigkonkurser, tillämpas enligt rådande ordning ett högst summariskt förfarande. Förvaltare förekommer sålunda ej men väl — merendels — god man, vars rättigheter och skyldigheter dock är synnerligen begränsade i förhållande till förvaltarens i tillgångskonkurser. Någon skyldighet föreskrivs ej för gode mannen att anmäla misstanke om brott av gäldenären. Endast undantagsvis förekommer att gode mannen likväl anmärker misstanke om brott i konkursboupptecknigen.

Antalet fattigkonkurser visar under senare år en avsevärt större ökning än antalet tillgångskonkurser. De konkurser som utreds av åklagare med avseende på förekomsten av eventuella brott utgörs för närvarande så gott som uteslutande av tillgångskonkurser. Man kan emellertid på goda grunder anta att brott av gäldenären i själva verket är ofta förekommande också i fattigkonkurser – – –

Utredningar rörande organiserad ekonomisk brottslighet med inslag av systematiska konkurser visar att konkurs utan tillgångar stundom är ett medel i dessa sammanhang.

Kommitténs förslag beträffande mindre konkurser är tvivelsutan ägnat att råda bot på de brister som vidlåder gällande ordning. Som särskilt viktigt bedömer jag förslaget att förvaltare skall förordnas i alla mindre konkurser — utom vissa dödsbokonkurser — och att samma kvalifikationskrav skall gälla som för förvaltare i ordinär konkurs. Redan svårigheterna att under initialskedet avgöra hur komplicerad och krävande förvaltaruppgiften kommer att bli talar för förslaget, och en förstone till synes enkel förvaltningsuppgift kan, om gäldenärens förehavanden verkligen blir föremål för skärskådan, säkerligen mången gång visa sig nog så grannlaga.

Jämlikt 185 b § andra stycket förslaget skall förvaltaren i den skriftliga uppgiften till konkursdomaren och tillsynsmyndigheten anmärka om det finns skälig anledning anta att gäldenären gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer. Att förvaltaren åläggs denna skyldighet jämväl i mindre konkurser är naturligtvis utomordentligt angeläget. Mot bestämmelsens in-

nehåll och utformning vill jag emellertid rikta samma kritik som ovan skett mot motsvarande bestämmelse beträffande ordinära konkurser.

Överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt: I de kommande mindre konkurserna skall enligt kommitténs förslag inbegripas även de nuvarande s.k. fattigkonkurserna. Förslaget att förvaltare med samma kompetenskrav som i de ordinära konkurserna skall utses även i dessa noteras med tillfredsställelse. Nuvarande system med god man är inte tillfyllest. Misstanke om brott är i minst lika många fall befogad när det gäller fattigkonkurser som i de "stora" konkurserna. Jag vill i detta sammanhang påpeka, att det i sådana fall ej enbart rör sig om misstanke om gäldenärsbrott utan även om t.ex. skatte-, bedrägeri- och förskingringsbrott. Detta var förhållandet i en omfattande utredning i Göteborg under år 1974. Efter husrannsakan i en juridisk byrås lokaler uppdagades gäldenärs-, skatte- och bedrägeribrott i stor omfattning. Dessa brott hade före ingripandet, som i och för sig avsåg misstanke om bedrägerier, i det närmaste 100-igt dolts under beteckningen fattigkonkurs. Det kan anmärkas, att innehavaren av byrån i flertal fall själv var god man i konkurserna.

Alternativet att låta tillsynsmyndigheten utöva förvaltaruppgifterna i de mindre konkurser där det är uppenbart att tillgångar helt saknas avstyrkes. Erfarenhetsmässigt finns en stor dold brottslighet i fattigkonkurser. Den föreslagna gränsdragningen kan medföra att även i fortsättningen ett stort antal presumtiva brott kommer att tas undan från normal kontroll.

Överåklagaren i Malmö åklagardistrikt: Det är ur åklagarsynpunkt tacknämligt att förvaltaren också i mindre konkurser har att till konkursdomaren ange om det finns skälig anledning antaga att gäldenären gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer och grunden för misstanken.

Länsåklagaren i Stockholms län och Gotlands län: Det har länge funnits skäl att anta, att det bland fattigkonkurserna har dolt sig ett flertal fall av konkursförbrytelser, som aldrig har kommit att bli föremål för beivran. Detta beror till dels på att det i dessa fall inte upprättats någon förvaltarberättelse med uppgift huruvida konkursförbrytelse kan misstänkas. När det nu föreslås att sådan uppgift skall lämnas även vid fattigkonkurser torde en hel del nya fall av konkursbrott komma under åklagares prövning. Detta är tillfredsställande inte minst från den synpunkten att vissa av dessa brott säkerligen är av allvarlig art. Dessutom borde här öppnas möjlighet att komma på spåren sådan organiserad brottslig verksamhet i vilken det som ett led ingår att driva företag till konkurs och att före konkursutbrottet föra tillgångarna från företaget.

Det föreslagna systemet innebär som tidigare anförts att ett flertal nya brott kommer att bli föremål för utredning. Detta innebär en ökad arbetsbelastning jämfört med nuvarande förhållanden för såväl polisen som åklagarväsendet. Frågan hur dessa nya problem skall mötas torde kunna få sin lösning inom ramen för den planerade verksamheten mot den organiserade och ekonomiska brottsligheten.

Länsåklagaren i Malmöhus län: Förvaltarens skyldighet enligt 55 § att ange huruvida skälig anledning finns att antaga gäldenärsbrott har bibehållits och kompletterats med en regel i föreslagna 185 b § av innehåll att förvaltaren i s.k. mindre konkurser skall ge konkursdomare och tillsynsmyndighet skriftlig uppgift om det finns skälig anledning antaga gäldenärsbrott. Detta är enligt min bedömning en synnerligen väsentlig nyhet, och jag instämmer helt i kommitténs uttalande (sid 173) att "det är angeläget att polis och åklagare får tillräckliga resurser för de komplicerade och tidskrävande utredningar som ofta behöver göras vid brottslighet i samband med konkurser".

Göta hovrätt: När det gäller gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs föreslår kommittén att en konkurs skall handläggas som mindre om det finns anledning anta 1. att gäldenärens bo inte räcker till betalning av kostnaderna för en ordinär konkurs eller 2. att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan bevakningsförfarande.

I sådana fall som avses under 2 ovan skall enligt förslaget gälla särskilda bestämmelser som medför ett förenklat förfarande. Sålunda skall exempelvis förvaltaren utan någon bevakningsprocedur utreda vilka fordringar som kan göras gällande. Som regel torde det förenklade förfarandet komma att tillämpas i sådana fall när endast någon eller några prioriterade borgenärer erhåller utdelning. Enligt förslaget skall det vara möjligt att i sådana konkurser anlita allmänpraktiserande jurister som förvaltare.

De här avsedda fallen bör, som kommittén föreslagit, handläggas i ett förenklat förfarande. Emellertid står dessa konkurser nära den ordinära konkursen. Sålunda skall finnas förvaltare och en tillsynsmyndighet och dessa konkurser förutsätts också som regel resultera i viss utdelning. Enligt hovrättens mening bör allmänpraktiserande jurister regelmässigt kunna utses till förvaltare i sådana konkurser. Lagtekniskt bör dessa konkurser regleras genom att särskilda bestämmelser ges om förenklat konkursförfarande i vissa fall.

I fall där det finns anledning anta att gäldenärens bo inte räcker till betalning av kostnaderna för en ordinär konkurs är läget emellertid enligt hovrättens mening ett helt annat. Några egentliga förvaltningsåtgärder skall inte vidtas i sådana konkurser och någon tillsyn över förvaltningen behövs följaktligen inte heller. De åtgärder som skall vidtas i sådana konkurser består väsentligen i att göra en utredning för att utröna om tillgångarna täcker kostnaderna för en ordinär konkurs. Utredningen skall också kunna tjäna som underlag för en bedömning av frågan om gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förfarande. Detta utredningsarbete torde som regel vara relativt okomplicerat och kräver inte att förvaltare utses. Som kommittéledamoten Gabrielson anför talar praktiska och kostnadsmässiga skäl för att denna utredningsuppgift förläggs till kronofogdemyndigheten. Enligt hovrättens mening är denna utredningsuppgift av en helt annan karak-

tär än ett konkursförfarande och står snarare utmätningsseden nära. Ett sådant förfarande bör därför regleras för sig och synes kunna göras helt självständigt utan hänvisning till konkursbestämmelserna. Självfallet måste därvid ges bestämmelser att konkursdomarens godkännande av utredningen har samma verkan som konkurs.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: I detta betänkande har flera av de synpunkter hovrätten i sitt yttrande över "Förenklad konkurs m.m." (SOU 1974:6) beaktats. I den utsträckning så ej skett vill hovrätten, utan att här upprepa sig, hänvisa till nämnda yttrande.

Kommittén uttalade i "Förenklad konkurs m.m." att i mindre konkurser med enkla förhållanden någon rättens ombudsman inte behövdes. Skälen härför uppgavs bl.a. vara att en rättens ombudsman i sådana fall inte skulle rimma med önskemålet att åstadkomma ett enklare och billigare förfarande (KLK I s 96). I förevarande betänkande säger kommittén att även förvaltningen i mindre konkurser bör stå under tillsyn av ett särskilt tillsynsorgan och tillägger att praktiska skäl talar för att kronofogdemyndigheterna får utöva tillsyn också i de mindre konkurserna (s 133).

Vad hovrätten ovan uttalat mot att kronofogdemyndigheterna blir tillsynsorgan i ordinära konkurser gör sig inte med samma styrka gällande beträffande mindre konkurser. För hovrättens del skulle det i och för sig inte te sig främmande att kronofogdemyndigheterna får bli tillsynsorgan i mindre konkurser. Hovrätten vill emellertid ifrågasätta om det överhuvudtaget är nödvändigt med ett tillsynsorgan i mindre konkurser. De av kommittén i "Förenklad konkurs m.m." framförda skälen mot att ha en rättens ombudsman torde även tala mot att ha kronofogdemyndighet som tillsynsorgan. Härtill kan fogas att en kunnig förvaltare i dessa konkurser knappast behöver samråda med ett tillsynsorgan om förvaltningsåtgärder. En ytterligare omständighet som talar i samma riktning är konkursdomarens kontrollfunktion, vilken hovrätten anser bör bibehållas även i mindre konkurser. Som skäl för att trots det sagda ändå ha ett tillsynsorgan i de mindre konkurserna skulle kunna anföras hänsynen till det allmännas intressen. Konkursdomaren torde ha begränsade möjligheter att bevaka dessa intressen. Att det allmännas intressen särskilt förtjänar att beaktas i de mindre konkurserna hänger samman med att tillgångarna i dessa konkurser ofta är av ringa eller intet värde. I de mindre konkurserna är statsverket genom kronofogdemyndigheten ofta den störste borgenären. Det allmännas borgenärsintresse torde härigenom bli tillräckligt bevakat. De allmänna intressen som därutöver kan förekomma torde huvudsakligen utgöras av arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen. Eftersom kommitténs förslag om tillskapande av ett allmänt ombud skall gälla även för mindre konkurser, torde det vara väl sörjt för att även dessa intressen blir bevakade.

Med hänsyn till det anförda avstyrker hovrätten reglerna om tillsyn över mindre konkurser.

Hovrätten instämmer i kommitténs uppfattning att i mindre dödsbokon-

kurser förvaltare behöver utses endast om särskilda skäl föreligger. Enligt hovrättens mening bör dock i övrigt förvaltare utses i alla mindre konkurser. Hovrätten avvisar sålunda den av kommittén antydda ordningen att avvara förvaltare i vissa konkurser i vilka tillsynsorganet skulle fullgöra förvaltaruppgifter.

Stockholms tingsrätt: Tingsrätten tillstyrker kommitténs förslag att i mindre dödsbokonkurser förvaltare skall utses endast om särskilda skäl föreligger och att i övriga mindre konkurser förvaltare alltid skall utses. Under hänvisning till de invändningar som kommittén själv anfört (s. 237 f) avstyrker tingsrätten det alternativa förslaget att, i de fall då gäldenärens bo saknar tillgångar, förvaltare utses endast om särskild anledning föreligger och att i sådana fall tillsynsmyndigheten skall fullgöra de uppgifter som ankommer på förvaltare. I detta sammanhang vill tingsrätten uttala sin tillfredsställelse med att det bristfälliga systemet med s.k. fattigkonkurs nu torde komma att ersättas med en ändamålsenligare ordning för handläggning av mindre konkurser.

Göteborgs tingsrätt: Kommittén har såsom ett tänkbart alternativ tagit upp möjligheten att förvaltare inte utses i förenklad konkurs, om det är uppenbart att gäldenärens bo saknar tillgångar. Vid bedömningen av om detta är uppenbart har konkursdomaren att lita huvudsakligen till uppgift från kronofogdemyndigheten och gäldenären. Det torde bli sällan som borgenär kommer att begära att förvaltare utses. Konkursdomstolen har enligt förslaget inte rätt att ta eget initiativ. I så fall blir det kronofogdemyndigheten som utan nämnvärd kontroll kommer att bedöma om särskild anledning föreligger. Detta anser tingsrätten mindre lämpligt. Förvaltarfrågan bör i stället lösas på ett likartat sätt i samtliga konkurser. Kravet på opartiskhet hos konkursförvaltningen måste ses som väsentligt liksom en effektiv fortlöpande kontroll av förvaltningen. Om kronofogdemyndigheten skulle handha förvaltningen i vissa konkurser skulle detta medföra att kontrollfunktionen försvinner. Konkursdomstolen har inga praktiska möjligheter att utföra kontroll. Tingsrätten kan inte finna att det alternativa förslaget skulle innebära avsevärt lägre kostnader.

Borås tingsrätt: Erfarenhetsmässigt kan man väl säga sig att då det är fråga om ett mindre företag som går i konkurs är dess bokföring ofta i oordning. Detta i sin tur måste medföra att något utdelningsförslag inte kan upprättas utan bevakningsförfarande. Överhuvudtaget kan det vara betänkligt att helt slopa detta förfarande i en stor del av utdelningskonkurserna. Tingsrätten delar härvidlag de synpunkter som vid remissbehandlingen av betänkandet (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m.m. framförts av Lidköpings tingsrätt och domareförbundet, se sid. 97 i prop. 1975/76:210.

Enligt förslaget skall i mindre utdelningskonkurser utdelningsförslag fastställas av konkursdomaren. Denne har ej annan kännedom om boet än vad som kan framgå av boupptecknigen. I utdelningsförslaget tas ställning bl.a. till vilka fordringar som skall utgå med förmånsrätt. Bedömning-

en härvidlag är av stor vikt för borgenärerna. Särskilt då det gäller fordran p.g.a. företagsinteckning lär det kunna uppstå svårigheter att bedöma vilken egendom som omfattas av företagsinteckning. Konkursdomaren kan nog sägas vara ur stånd att t.ex. i nu nämnt fall bedöma om utdelningsförslaget är behäftat med fel eller brist som inverkar på någons rätt.

Med det i 185 e § och 185 f § föreslagna systemet kommer frågor om tvistiga fordringar att behandlas först i samband med klander av utdelningsförslaget, vilket måste anses vara en mindre lyckad ordning.

Ett ytterligare skäl att icke nu genomföra någon genomgripande omläggning av bevaknings- och utdelningsförfarandet i vissa konkurser är att kommittén under sitt fortsatta arbete kommer att gå igenom reglerna om bevakning och utdelning i ordinära konkurser. Det förefaller tingsrätten lämpligast att lösa frågorna om bevakning och utdelning i alla utdelningskonkurser i ett sammanhang.

Härav följer att någon ändring av reglerna om uppdelning av konkursförfarandet på skilda handläggningsformer icke nu bör genomföras.

Tingsrätten avstyrker alltså att man för närvarande genomför kommitténs förslag till uppdelning av konkurserna i ordinära konkurser och mindre konkurser.

Däremot är det angeläget att även i fattigkonkurser utredning sker dels beträffande återvinningsmöjligheter, dels beträffande förekomsten av gäldenärsbrott. En ändring innebärande att den gode mannen skall vara skyldig att alltid utreda dessa frågor bör införas snarast möjligt. Samtidigt därmed skulle också de av kommittén i 188 § föreslagna kostnadsreglerna kunna genomföras. Eftersom den gode mannen skulle få utökade uppgifter bör kraven på hans kvalifikationer samtidigt skärpas.

Västerås tingsrätt: Förslaget att systemet med s.k. fattigkonkurser skall ersättas av en ny ordning för handläggning av mindre konkurser utgör enligt tingsrättens mening en av de viktigaste delarna — om inte den viktigaste — i betänkandet. De nu gällande bestämmelserna ger t.ex. gode mannen dålig vägledning i fråga om vilka åtgärder han bör vidtaga. Detta har skapat osäkerhet och stundom gett gäldenären sådan tidsfrist att boet varit i det närmaste "renrakat" när gode mannen till slut kunnat ta i tu med att upprätta boupptecknigen. Till detta kommer avsaknaden av utredning om orsakerna till gäldenärens obestånd och om denne kan antas ha gjort sig skyldig till gäldenärsbrott. Detta har säkerligen bidragit till att en omfattande ekonomisk brottslighet ej sällan dolt sig bakom fattigkonkurserna. Med den av kommittén föreslagna ordningen — som i allt väsentligt tillstyrks av tingsrätten — borde det finnas goda möjligheter att komma till rätta med nuvarande brister samt i övrigt åstadkomma det enklare och mera flexibla konkursförfarande, som utredningen syftade till. — Om man vill ingripa mot den ekonomiska brottslighet som uppenbarligen förekommer i samband med konkurser, är det emellertid inte tillräckligt att ändra konkurslagens bestämmelser. Polis- och åklagarmyndighet måste få bättre ut-

redningsresurser. Enligt tingsrättens erfarenhet har nämligen mycket få av de förvaltarberättelser, som översänts till åklagarmyndigheten p.g.a. däri angiven misstanke om gäldenärsbrott, föranlett åtal. Detta torde åtminstone delvis kunna förklaras av bristande utredningsresurser. — Kommitténs förslag innehåller enligt tingsrättens mening vissa förbättringar jämfört med den i prop. 1975/76:210 föreslagna ordningen. Tingsrätten syftar bl.a. på att möjlighet tillskapats att övergå från mindre till ordinär konkurs. Som tidigare nämnts anser tingsrätten de nya förutsättningarna för att tillämpa handläggningsordningen för mindre konkurser vara lämpligt utformade. Viss tillsyn behövs emellertid även över förvaltningen i mindre konkurser. Tillsynen bör därvid kunna begränsas till redovisningsgranskning och godkännande av utlägg. Med hänsyn till att tingsrätten ovan förordat att RO-institutionen bibehålls bör tillsynen även över mindre konkurser utövas av RO.

Umeå tingsrätt: Enligt utredningsdirektiven åsyftas med nu ifrågavarande översyn av konkursförfarandet att åstadkomma ett enklare och mera flexibelt konkursförfarande för att skapa möjligheter till en snabbare och mindre kostnadskrävande avveckling av konkursbo utan att rimliga garantier för rättssäkerhet och objektivitet åsidosätts. Översynen har angetts böra inriktas på frågor där det finns ett påtagligt reformbehov.

Mot bakgrund av angivna syften finner tingsrätten kommitténs förslag i fråga om förfarandet i mindre konkurser samt i fråga om avgränsningen av denna kategori konkurser välgrundade.

BRÅ: BRÅ anser emellertid att det från brottsförebyggande synpunkt ej finns skäl att göra någon skillnad mellan ordinära och mindre konkurser vad beträffar förvaltning och tillsyn. BRÅ vill därför sätta ett frågetecken för kommitténs alternativa lösning om att förvaltare inte behöver utses i sådana mindre konkurser där tillgångar uppenbarligen saknas. En av konkursförvaltarens uppgifter är att undersöka om gäldenären kan antas ha gjort sig skyldig till gäldenärsbrott. För att denna fråga skall bevakas i tillräcklig utsträckning även i konkurser där tillgångar uppenbarligen saknas, bör — enligt BRÅ:s mening — förvaltare alltid utses.

RPS: Förvaltning i någon form bör anordnas i samtliga konkurser utom tillgångslösa dödsbokonkurser. Förslaget att tillsynsmyndigheten i övriga tillgångslösa konkurser övertar vissa förvaltaruppgifter syns vara acceptabelt. En förutsättning härför är dock att förvaltningen bedrivs på sådant sätt att tillsynsmyndigheten utan dröjsmål kan konkret uttala sig om gäldenären kan misstänkas ha begått gäldenärsbrott eller ej.

Bankinspektionen: Dock anser inspektionen att när det är fråga om konkurser där boet uppenbart saknar tillgångar praktiska skäl och kostnadsskäl talar för att förvaltare ej förordnas. Kronofogdemyndigheten bör i dessa fall som ett led i sin tillsyn överväga, om anledning finns att ta initiativ till förundersökning om eventuellt brottsligt förfarande från bankens—gäldenärens sida.

Statskontoret: Kommittén har i det avsnitt av betänkandet som behandlar de mindre konkurserna redovisat en alternativ lösning av förvaltarfrågan i sådana konkurser där det är uppenbart att tillgångar saknas. Alternativet, som enligt kommittén skulle medföra vissa praktiska och kostnadsmässiga fördelar, innebär att vissa förvaltaruppgifter i detta slags konkurser skall ankomma på tillsynsmyndigheten. Statskontoret anser att trots de principiella invändningar som kommittén anfört mot alternativet, detta dock bör kunna närmare övervägas.

Riksrevisionsverket: Av kostnadsskäl anser RRV att det av kommittén utan eget ställningstagande redovisade alternativet att kronofogdemyndigheten skall fullgöra förvaltningsuppgifter i uppenbart tillgångslösa konkurser bör genomföras. En sänkning av kostnaderna bör enligt RRV:s mening också kunna ske genom övergång från konkursförfarande till utmätning under förutsättning att en förbättring av denna exekutionsform äger rum på grundval av lagberedningens förslag.

RSV: Till följd av kvalifikationskraven skall som konkursförvaltare regelmässigt utnyttjas specialister, dvs. advokater eller andra som är särskilt inriktade på affärsjuridik och har erfarenheter av konkursförvaltning. Kvalifikationskraven skall formellt gälla i alla konkurser oavsett handläggningsform. Kommittén har (s. 236) uttalat att även allmänpraktiserande jurister skulle i viss omfattning kunna anlitas som förvaltare i de konkurser där tillgångarna kan antas inte räcka till betalning av konkurskostnaderna. RSV vill i detta sammanhang anföra att risken för ekonomisk brottslighet och illojala förfaranden enligt verkets erfarenheter torde vara minst lika stor i de mindre konkurserna som i de ordinära. Enligt RSV:s mening bör därför personer utan ovan nämnda särskilda kunskaper inte annat än i undantagsfall anlitas som förvaltare. Det torde vidare kunna påstås att förvaltningsuppgifterna i mindre konkurser kräver mer exekutionsrättsliga kunskaper än erfarenhet av affärsjuridik. RSV vill här också erinra om att de arbetsrättsliga problemen under senare år blivit ett allt viktigare inslag i konkursförvaltningen. Verket har i lönegarantisammanhang sett flera exempel på förvaltares bristande kunskaper inom arbetsrätten.

Får, som RSV tidigare föreslagit, tillsynsmyndigheten direkt möjlighet att även i mindre konkurser påverka förvaltarvalet torde detta göra konkursdomarens bedömning betydligt säkrare. Eftersom förvaltare utses av konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndighet anser RSV att tillräckliga garantier finns för att person, som på grund av tidigare agerande eller av annat skäl är jävig, inte kommer att utses till förvaltare (lämplighetsbedömning). Särskild bestämmelse om jäv för förvaltare förefaller därför onödig.

De relativt höga krav som ställs på förvaltare kan emellertid medföra att den krets av advokater och andra som har erforderliga kvalifikationer inte räcker till för alla förvaltaruppdrag. Denna omständighet bör beaktas vid bedömningen av frågan om utseende av förvaltare kunde underlåtas i vissa konkurser (betänkandet 6.2.2.2).

Förvaltare skall enligt förslaget utses i alla mindre konkurser (utom beträffande vissa dödsbon). Kommittén har emellertid utan att själv ta ställning i frågan redovisat (s. 236 ff) ett alternativ till förslaget som innebär att förvaltare inte utses i uppenbart tillgångslösa konkurser. Förvaltaruppgifterna skulle i stället fullgöras av tillsynsmyndigheten. Av RSV hörda KFM har samtliga med ett undantag avstyrkt detta alternativ. På grund härav och mot bakgrund av de invändningar kommittén redovisat är också RSV något tveksam inför en ordning där KFM:s uppgifter som tillsynsmyndighet blandas med förvaltaruppgifter. Emellertid finns som nedan anförs även fördelar med kommitténs alternativförslag.

Till kategorin uppenbart tillgångslösa konkurser, där för övrigt staten genom KFM mestadels initierat konkursen, torde kunna hänföras inemot 30 av samtliga konkurser. Denna mängd tillgångslösa konkurser innebär att de praktiska och kostnadsmässiga fördelarna är uppenbara med ett förfarande där redan engagerad part, staten genom KFM, i stället för en särskild förvaltare som också skall särskilt arvoderas, upprättar bouppteckning och utreder återvinningsmöjligheter och eventuell gäldenärsbrottslighet. I många fall torde dessa frågor ha berörts eller vara utredda hos KFM innan konkursansökan sker. I än högre grad torde detta bli fallet sedan UB trätt i kraft. Även om dessa uppgifter inte är av rent exekutiv art kan de enligt verkets mening betraktas som en fortsättning på och avslutande av KFM:s exekutiva verksamhet mot gäldenären.

KFM har enligt förslaget att i alla mindre konkurser fullgöra en uppgift som i de ordinära konkurserna ankommer på förvaltaren, nämligen att pröva om betalning enligt lönegarantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta är en uppgift som är föranledd av konkursen men den fullgörs inte av KFM i dess egenskap av tillsynsmyndighet.

RSV vill också erinra om sina tidigare uttalade farhågor att advokater och andra med erforderliga kvalifikationer för förvaltaruppdrag inte kommer att finnas i tillräcklig mängd.

Till detta skall också läggas att det i tilläggsdirektiven betonats angelägenheten av att konkurskostnaderna hålls nere framför allt när det gäller mindre konkurser.

Med hänsyn till vad nu anförts vill därför RSV förorda att särskild förvaltare inte utses i de tillgångslösa konkurserna utan att KFM får fullgöra nödvändiga förvaltaruppgifter.

Kronofogdemyndigheten i Stockholm: Vad angår de mindre konkurserna redovisar kommittén en alternativ lösning enligt vilken förvaltare inte behöver utses i de mindre konkurser där det är uppenbart att tillgångar helt saknas. De praktiska och kostnadsmässiga fördelarna med en sådan ordning överväger enligt vår mening inte de invändningar som kan göras däremot. Om kronofogdemyndigheten blir tillsynsmyndighet bör myndigheten inte dessutom överta förvaltaruppgifterna i dessa mindre konkurser. Samma skäl som har åberopats mot lämpligheten att förordna advokat som

rättens ombudsman i konkurs, där även förvaltaren är advokat, torde kunna åberopas mot att låta kronofogdemyndigheten vara både tillsynsmyndighet och förvaltare. Att kronofogdemyndigheten företräder staten i egenskap av konkursborgenär är också ett skäl mot att myndigheten skall uppträda som förvaltare. Därtill kommer att det vid tidpunkten för konkursbeslutet ofta torde vara svårt att avgöra vilka konkurser som är uppenbart tillgångslösa. Vi avstyrker således det alternativa förslaget.

Kronofogdemyndigheten i Göteborg: I betänkandet på sid. 236 ff har till diskussion upptagits frågan om tillsynsmyndighet kan tänkas fullgöra de uppgifter som ankommer på förvaltare i fråga om konkurser där det är uppenbart att tillgångar saknas. Efter att ha tagit del av de argument som lämnats för och emot detta alternativ har KFM funnit vad som talar emot väga tyngst.

Kronofogdemyndigheten i Malmö: I propositionen 1975/76:210 föreslogs att kronofogdemyndighet skulle vara förvaltare i mindre konkurser. Det är ur statsverkets synpunkt beklagligt att detta förslag inte vann riksdagens godkännande. Något sakligt motiv för avslag på propositionen kan svårligen hittas. I realiteten torde avslaget ha grundat sig på en kombination av politiskt–ideologiskt tänkande och en övertro på advokats fria ställning.

Mycket hade varit att vinna för statsverket om kronofogdemyndigheterna blivit tilldelade denna funktion. Det måste nämligen klart sägas ifrån att den nuvarande ordningen beträffande de s.k. fattigkonkurserna inte fungerar tillfredsställande ur statsverkets synpunkt. Statsverket är i regel den störste fordringsägaren i dessa konkurser och har därför stort intresse av att så fullständig utredning som möjligt företas. Den ersättning, som utgår till gode männen i fattigkonkurser är ofta förhållandevis blygsam. Gode männen har därför varken intresse av eller möjlighet att göra de utredningar som i många fall skulle vara önskvärda för att säkra egendom och för att få underlag för återvinningstalan. Visserligen skall handläggningsformerna bli annorlunda i de mindre konkurserna men skall förvaltaren i dessa konkurser agera mera aktivt kommer kostnaderna också att stiga avsevärt. Kronofogdemyndigheterna som förvaltare hade, med hänsyn till den stora kännedom myndigheterna regelmässigt har om konkursgäldenärerna, haft betydligt större förutsättningar att för mindre kostnader företa dessa utredningar statsverket till fromma. Kronofogdemyndigheten anser därför fortfarande att kronofogdealternativet är den bästa lösningen av förvaltarfrågan i mindre konkurser.

Med utgångspunkt från att "kronofogdealternativet" dock torde vara definitivt avfört ur diskussionen, har kronofogdemyndigheten i princip intet att erinra emot det nu framlagda förslaget till handläggning av de mindre konkurserna, varken i vad avser förvaltningen eller tillsynen. Kronofogdemyndigheten är däremot inte beredd tillstyrka den av kommittén i motiven framförda tanken att tillsynsmyndigheten möjligen skulle kunna över-

ta förvaltningen av de uppenbart tillgångslösa konkurserna. Anser sig statsmakterna i princip inte vilja anförtro förvaltarskapet i de mindre konkurserna till kronofogdemyndigheten, saknas det anledning för dessa att "hoppa in", då fråga är om helt tillgångslösa konkurser. Detta skulle i realiteten innebära att kronofogdemyndigheterna skulle fungera som någon slags sopstation, där allsköns mindervärdigt gods kunde avstjälpas. Tanken torde också vara ologisk mot bakgrund av riksdagens uppfattning att kronofogdemyndigheterna överhuvudtaget skulle vara olämpliga som förvaltare.

Kronofogdemyndigheten i Borås: Kfm biträder kommitténs förslag. Kfm anser att förvaltare skall utses i alla mindre konkurser (utom beträffande vissa dödsbon). Mot det av kommittén redovisade alternativet att avvara förvaltare i uppenbart tillgångslösa konkurser finns bärande invändningar. Kronofogdemyndigheten bör vara ett renodlat tillsynsorgan. Det kan också starkt ifrågasättas om systemet med att låta tillsynsmyndigheten ha vissa begränsade förvaltaruppgifter i tillgångslösa konkurser verkligen medför praktiska och kontorsmässiga fördelar. Alternativlösningen avvisas.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: Beträffande de mindre konkurserna torde det ofta förhålla sig så att risken för förekomsten av ekonomisk brottslighet och illojala förfaranden snarare är större än mindre än i ordinära konkurser. Behovet att undersöka om återvinningsbar egendom finns torde likaledes vara lika uttalat här som i ordinära konkurser. Utredningen i nämnda avseenden bör vara lika noggrann och insiktsfull som i ordinär konkurs. Förvaltare i mindre konkurser bör utses ur samma kår av specialiserade advokater som avses som förvaltare i ordinära konkurser.

Kronofogdemyndigheten i Umeå: Beträffande de under denna rubrik diskuterade alternativen vill myndigheten förorda, att förvaltare utses i alla mindre konkurser och att kronofogdemyndighet *inte* utses till förvaltare. Härigenom undvikes varje risk för verklig eller inbillad intressekonflikt. De föreslagna lösningarna i övrigt tillstyrkes.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: I motsats till propförslaget föreslås nu advokat som förvaltare i mindre konkurs. KFM skall även i dessa vara tillsynsmyndighet.

Kommittén har emellertid som alternativ föreslagit att tillsynsmyndigheten skall handha förvaltarskapet i de fall det är uppenbart att gäldenären saknar tillgångar. Enligt den av KLK I redovisade statistiken saknades tillgångar åren 1971 och 1972 i 30 % av totala antalet konkurser. Översatt till dagens siffror skulle det röra sig om ca 1.200 konkurser.

Denna siffra skulle stiga om man beaktar de gränsdragningsproblem som måste uppstå. Många konkurser, som vid konkursdomarens beslut om handläggningsform förefaller vara uppenbart tillgångslösa visar sedan att tillgångar finns. Hur skall man då förfara om dessa visar sig uppgå till 500, 800 eller 1.300 kronor? Skall detta motivera utseende av annan förvaltare. Jag utgår från att så inte skulle bli fallet.

Av de konkurser som avskrevs åren 1971–72 utvisade ca 10 % en behållning av 1–1.000 kronor. Detta motsvarar idag 400–500 konkurser. Även en stor del av dessa skulle då kunna tänkas bli förvaltade av tillsynsmyndigheten.

De arbetsuppgifter som är förenade med tillsynsfunktionen torde huvudsakligen ankomma på kronofogdepersonal. När det gäller förvaltning i mindre konkurs visar gjorda överväganden att många uppgifter kan utföras av andra personalgrupper, främst exekutiva tjänstemän. Tillsynsfunktion och förvaltning skapar sålunda olika organisationsbild på myndigheterna. Att i vissa konkurser handha förvaltningen kräver insatser av annat slag än utövandet av tillsynen och kan därför inte sägas vara naturligt knuten till denna.

Med utgångspunkt från siffrorna från 1971–72 skulle det röra sig om ända upp till 40 % av samtliga konkurser, som skulle bli förvaltade av KFM. Jag kan inte finna att ett sådant förslag ligger i linje med direktiven. Detta skulle bli än mera uttalat om "gränsen" för att undvika gränsdragningsproblem sattes vid dagens fattigkonkurs (185 § 1) enligt förslaget. Dessa uppgår idag till ca 70 % av antalet konkurser.

När nu KFM inte kan utses till förvaltare i samtliga mindre konkurser, vilket varit en mycket rationell lösning, finner jag att vad kommittén anfört mot att KFM skall vara förvaltare talar för en lösning där advokat är förvaltare och KFM tillsynsorgan i samtliga typer av konkurser. Jag tänker då främst på önskemålet att bygga upp en fast kår av förvaltare, undvikande av skisserade gränsdragningsproblem vid bestämmande av förvaltningsform, olägenheterna med tre typer av konkurser och övergången mellan dessa.

Syftet med mindre konkurs är att åstadkomma ett förenklat förfarande. Detta når man inte genom att dela upp förvaltningen på två olika organ.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: Det har uttalats att KFM av principiella hänsyn inte bör vara förvaltare ens i de föreslagna s.k. mindre konkurserna. Kronofogdemyndigheten måste kritisera den konstruktion av "jäv" som byggts upp och enligt betänkandet lett till att KFM inte i något fall skall få utöva konkursförvaltning. Inte ens rent teoretiskt kan det ligga något betänkligt i att KFM är på en gång företrädare för staten som skatteborgenär och förvaltare och/eller tillsynsmyndighet. Konkursdomstolen kan uppenbarligen med den redovisning som bör ske till konkursdomaren kontrollera att handläggningen bedrivs enligt gällande bestämmelser. Den kronofogdepersonal, som skulle delta i handläggningen, arbetar under tjänsteansvar och kan lika litet som en av konkursdomaren utsedd förvaltare antas ha något intresse av att t.ex. obehörigen gynna någon borgenär. Andra borgenärer än staten samt konkursgäldenärerna får antas fortlöpande informera sig om förvaltningen och kan påtala förmenta fel hos t.ex. konkursdomaren eller hos RSV, som i ett nytt system för konkursförfarande måste lämna KFM detaljföreskrifter och säkerligen också utöva kon-

troll att föreskrifterna följs samt att handläggningen blir likformig. KFM:s verksamhet underkastas f.ö. redan nu granskning genom olika tillsynsorgan. Det kan i sammanhanget anmärkas att man på ett annat rättsområde funnit det riktigt att låta myndighet ha en dubbelfunktion — det har veterligen inte under senare år med allvar gjorts gällande att det skulle vara principiellt tveksamt, att viss åklagare fungerar som förundersökningsledare i svårare brottmål och samtidigt själv utför statens talan i brottmålsprocessen.

Vad som emellertid starkast talar för KFM som konkursförvaltare är de ovan antydda praktiska hänsynen. KFM förfogar över den utredningsapparat och organisation, som kan leda till rationell och snabb handläggning av konkurs. Om KFM likväl inte anses böra vara annat än tillsynsorgan måste ändock KFM:s resurser utnyttjas i de typiskt sett okontroversiella konkurser, som nu handläggs enligt 185 § KL. Kronofogdemyndigheten anser sålunda att man bör ta fasta på kommitténs tankegång att det kan vara helt otjänligt att i vissa obetydliga konkurser utse förvaltare. Kommitténs förslag, att förvaltare inte skall förordnas när det är uppenbart att tillgångar helt saknas förefaller dock innebära en obehövlig begränsning. KFM måste kunna få omedelbart realisera de tillgångar av mindre värde, som finns i de nuvarande s.k. fattigkonkurserna. Förvaltare skall inte behöva förordnas. Med en sådan utformning av KFM:s behörighet kan syftet vinnas med en billig avveckling, samtidigt som konkursgäldenären gynnas genom att intäkterna används att minska hans skulder. Det bör framhållas att man redan nu på många håll tillämpar ett smidigt förfarande i fattigkonkurs så att gode mannen eller kronofogdemyndigheten med gäldenärens medgivande säljer tillgångarna. Influtna medel redovisas till den bäst prioriterade borgenären. Det skulle vara olyckligt om detta av praktiskt behov framtvingade förfarande genom den nya konkurslagstiftningen inte skulle bli tillåtet.

Kommerskollegium: Av föreslagen lydelse till 55 § konkurslagen framgår att förvaltaren skall utröna bl.a. orsakerna till gäldenärens obestånd, huruvida det finns anledning anta att gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förhållande mot sina borgenärer samt, om gäldenären är bokföringsskyldig, "vilket bokföringssystem han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts". Enligt den föreslagna 185 b § skall förvaltaren ha dessa åligganden även vid mindre konkurs med undantag för angivande av bokföringssystem och undersökning av hur bokförinsskyldigheten fullgjorts. Enligt kollegiets mening bör emellertid förvaltaren redovisa förhållandena härvidlag även vid mindre konkurs eftersom konkursens omfattning ju inte hindrar att gäldenären genom att åsidosätta bokföringsskyldigheten kan ha vilselett borgenärerna.

AMS: De föreslagna bestämmelserna angående gränsdragningen mellan mindre och ordinära konkurser biträdes liksom förslaget rörande förvaltningen och tillsynen i mindre konkurser samt möjligheterna till övergång från mindre till ordinär konkurs.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Kommitténs alternativa förslag angående förvaltare i tillgångslösa konkurser finner länsstyrelsen vara en olämplig lösning. Därest tillsynsmyndigheten skulle förvalta de tillgångslösa konkurserna skulle gränsdragningsproblemen vid tidpunkten för konkursbeslutet ytterligare accentueras. Då mindre konkurser enligt förslaget kan övergå till ordinära konkurser, finner länsstyrelsen det angeläget att förvaltningen av sådana konkurser tillkommer samma krets som förvaltningen i ordinära konkurser. Av skäl som länsstyrelsen redovisat ovan beträffande förvaltares behörighet och kvalifikation bör även icke specialister kunna anlitas för dessa uppdrag.

Länsstyrelsen i Kalmar län: Länsstyrelsen har i avgivet yttrande över kommitténs betänkande "Förenklad konkurs m.m." SOU 1974:6 för egen del förordat kronofogdemyndigheterna som förvaltare i de mindre konkurserna.

Med beaktande av vad framkommit vid riksdagsbehandlingen av propositionen och de tilläggsdirektiv som kommittén fått och vad kommittén i övrigt anför om tillsynsmyndighet vid ordinär konkurs finner sig länsstyrelsen böra biträda det nu framlagda förslaget att kronofogdemyndigheten utses till tillsynsmyndighet även i mindre konkurser och att som förvaltare utses någon som uppfyller de kvalifikations- och behörighetskrav som enligt 44 § KL förslaget gäller för förvaltare i ordinära konkurser.

Länsstyrelsen anser att man i denna del även borde se till konkursboets skuldsida och att om skulderna inte överstiger en viss limit skulle förvaltare ej behöva utses. Däremot bör även i tillgångslösa konkurser med stora skuldposter och stora lönegarantier förvaltare regelmässigt utses.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Länsstyrelsen har i sitt yttrande över konkurslagskommitténs betänkande "Förenklad konkurs m.m." (SOU 1974:6) tillstyrkt det föreslagna förfarandet för mindre konkurser. – – – Länsstyrelsen hänvisar till detta yttrande – – –.

Länsstyrelsen anser lämpligt att i stort sett samma regler skall gälla i ordinär och mindre konkurs beträffande förvaltarens åligganden och verksamhet samt att tillsynen över förvaltningen också i huvudsak blir densamma. Detta bör göra det enklare vid en ev. övergång från mindre till ordinär konkurs.

Advokatsamfundet: Kommittén har beträffande förvaltarskapet i mindre konkurser frångått det i propositionen föreslagna kronofogdealternativet. Samfundet hälsar detta med tillfredsställelse. Den i betänkandet deklarerade enigheten på denna punkt förefaller dock skenbar i betraktande av att ledamoten Gabrielsson samt experterna Wilhelmsson och Eneström reserverade sig för kronofogdealternativet i betänkandet SOU 1974:6. Samfundet kan inte frigöra sig från den uppfattningen att enigheten i fråga om förvaltarskapet i mindre konkurser bidragit till att lösningen av tillsynsfrågan blivit kronofogdemyndigheten.

Vad samfundet här anfört i tillsynsfrågan och med avseende på konkursförvaltarens befogenheter tar väsentligen sikte på de ordinära konkurserna. Såvitt avser de mindre konkurserna kan delvis andra synpunkter få betydelse av innebörd att skäl kan förekomma att överväga att tillsyn över förvaltningen i mindre konkurser sker genom exempelvis kronofogde. En sådan ordning kan i så fall uppnås genom att konkursdomaren i fall av mindre konkurs prövar lämpligt att utse viss kronofogde som RO/tillsynsorgan, om denne med hänsyn till kvalifikationer och avsaknad av andra berörda borgenärsintressen än statens befinns lämplig och ojävig. I mindre konkurser finns inte heller skäl att införa sådana beslutsfunktioner och rådgivande funktioner som nu tillkommer RO. Avvecklingsåtgärderna är vanligen av enkel beskaffenhet och kommer vanligtvis att vara av intresse endast för staten som borgenär.

Tillsynsorganets uppgifter bör i de mindre konkurserna kunna begränsas till redovisningsgranskning, godkännande av utlägg och kostnader samt eventuellt rätt att klandra redovisning.

Samfundet ifrågasätter om det verkligen behöver föreligga anledning till att konkursdomarens fastställande av ersättning till konkursförvaltaren skall — till skillnad från de ordinära konkurserna — avse förutom själva arvodet även konkursförvaltarens utlägg och kostnader. Det förefaller mera ändamålsenligt om tillsynsorganet i mindre konkurser hade uppgiften att godkänna förvaltarens utlägg och kostnader. I de fall staten skall ersätta arvode som inte täcks av vad som influtit under avvecklingen måste under alla förhållanden en slutredovisning, vari det av konkursdomaren fastställda arvodet ingår som en post, utgöra underlag för utbetalningsbeslutet från vederbörande myndighet, och det borde därför inte vara någon olägenhet att tillsynsorganet ensamt avgör om redovisningen med avseende på där upptagna utlägg och kostnader skall godtas eller inte. Regler om möjlighet till överprövning av tillsynsorganets beslut vid prövning av förvaltarens redovisning bör enligt samfundets mening i så fall tillskapas.

Konkursförvaltaren bör i mindre konkurser enligt samfundets mening erhålla en självständig beslutanderätt förenad med skyldighet att i väsentliga frågor informera och höra berörd borgenär. Vägledande för denna ståndpunkt är att behovet att få till stånd enklaste och billigaste avveckling av mindre konkurser samt att redovisningskontrollen förbättras i jämförelse med vad som nu gäller för s.k. fattigkonkurs får anses utgöra vägande skäl för en reform.

Vidkommande frågan om övergång till ordinär konkurs har samfundet den uppfattningen att inga olägenheter eller beaktansvärda merkostnader skulle uppstå därigenom att utbyte av tillsynsorgan genom förordnande av RO sker och att — enligt samfundets ovan redovisade ståndpunkt — konkursförvaltningen efter övergången äger rum under medverkan av RO i stort sett enligt de regler som nu gäller.

Domareförbundet: De skäl, som enligt förbundets mening leder till att

tillsyn över konkursförfarandet inte bör utövas av kronofogdemyndigheten, har främst giltighet beträffande de ordinära konkurserna. Ifråga om de mindre konkurserna torde knappast föreligga behov för en kunnig förvaltare att samråda med tillsynsmyndigheten om förvaltningsåtgärder. Kronofogdemyndighet bör dock ändå inte vara tillsynsorgan i dessa konkurser, eftersom statsverket genom kronofogdemyndigheten ofta är den störste borgenären. Förbundet är emellertid inte främmande för tanken att i flertalet av dessa konkurser någon särskild tillsyn utöver den som kan utövas av konkursdomaren icke erfordras. Därvid har förbundet beaktat de höga kvalifikationskrav som även i dessa konkurser skall ställas på förvaltaren.

Förvaltare bör utses i alla konkurser (bortsett från de i propositionsförslaget angivna mindre dödsbokonkurserna). Förbundet avvisar den i avsnitt 6.2.2 antydda möjligheten att avvara förvaltare i vissa konkurser, i vilka tillsynsorganet skulle fullgöra förvaltaruppgifter.

Kronofogdeföreningen: Förvaltare behöver inte utses i samtliga konkurser. Kommittén har antytt det otjänliga i att tillsätta förvaltare i konkurser, där det är uppenbart att tillgångar saknas. Förslaget i denna del tar emellertid inte hänsyn till den utveckling som i praktiken framtvingats i fråga om de s.k. fattigkonkurserna. Många konkurser handläggs numera enligt 185 § KL trots att tillgångar finns i storleksordningen c:a 20–30.000 kronor. Det har befunnits rationellt att KFM och gode mannen i samråd och med gäldenärens medgivande realiserar tillgångarna. Behållna medel utdelas till de enligt boupptecknings bäst prioriterade borgenärerna. Förfarandet är smidigt och kostnadsbesparande samt överensstämmer i stora drag med förslaget om handläggning av mindre konkurser. Föreningen anser att man i det föreslagna nya systemet kan underlåta att utse förvaltare i de konkurser, som f.n. handläggs som fattigkonkurser. KFM:s resurser bör utnyttjas för en snabb och billig avveckling i de fall boet kan antas inte förslå till de kostnader, som uppkommer i ordinär konkurs.

Bankföreningen: Kommitténs förslag överensstämmer i stort sett med det förslag som kommittén framlade i sitt delbetänkande "Förenklade konkurser m.m.".

Bankföreningen anförde i sitt yttrande över delbetänkandet att det förenklade förfarandet borde spara mycket arbete och kostnader. Bankföreningen fann att förslaget om förenklad konkurs var väl förtjänt att läggas till grund för lagstiftning. Bankföreningen har alltjämt samma uppfattning.

Bankföreningen tillstyrker förslaget att förvaltare skall utses även i mindre konkurser och att lika höga kvalifikationskrav skall ställas på förvaltare i mindre som i ordinära konkurser.

Av samma principiella skäl som tidigare anförts motsätter sig bankföreningen att kronofogdemyndigheten skall få utöva tillsynsorganets funktioner. Det ligger nära till hands att med hänsyn till de begränsade uppgifter, som är förenade med tillsynsfunktionen i mindre konkurser, i stället anförtro denna åt konkursdomaren.

Bankföreningen motsätter sig också den alternativa lösningen enligt vilken tillsynsmyndigheten i de konkurser, där det är uppenbart att gäldenären saknar tillgångar, skall fullgöra de uppgifter som normalt ankommer på förvaltaren.

Bankföreningen instämmer i de skäl, som kommittén anför mot den alternativa lösningen, och vill särskilt understryka vikten av att ett system, där förvaltare som regel inte tillsätts i de tillgångslösa konkurserna, skulle motverka möjligheterna att upprätthålla en kår av advokater och andra personer med speciell inriktning på konkursförvaltning. Den alternativa lösningen bör inte genomföras oavsett om tillsynsfunktionen skall utövas av kronofogdemyndigheten eller av RO i egenskap av tillsynsorgan.

Sparbanksföreningen: Föreslagna regler för mindre konkurser synes ändamålsenliga och tillstyrkes.

Sveriges föreningsbankers förbund: Slutligen vill förbundet tillstyrka den föreslagna regleringen såvitt gäller mindre konkurser.

LRF: Vad avser förvaltarskapet i mindre konkurser noterar LRF riksdagens avslag på prop. 1975/76:210, innebärande att kronofogdemyndighet i regel skulle vara förvaltare i sådana konkurser. Departementschefen framhåller också i tilläggsdirektiven till kommittén att han delar riksdagens betänkligheter mot att kronofogdemyndigheterna skall handha konkursförvaltningen i mindre konkurser och att kommittén bör utgå från att förvaltningen i princip skall ankomma på advokat eller motsvarande. Kommittén har föreslagit att förvaltaren i mindre konkurser i princip skall ha samma kvalifikationer som förvaltare i ordinär konkurs, vilket innebär att advokater i allmänhet kommer i fråga. Med hänsyn till vad sålunda förekommit anser sig LRF böra godta den föreslagna förvaltarlösningen i mindre konkurser.

Vad angår de mindre konkurserna kan anföras andra synpunkter än beträffande de ordinära konkurserna. I mindre konkurser saknas tillgångar helt eller nästan helt. Förhållandena är relativt okomplicerade och några rättssäkerhetsproblem torde knappast uppkomma; ofta är endast staten borgenär och av skulderna utgöres i regel omkring hälften av skatteskulder. Det kan vara lämpligt att konkursdomaren i sådana fall utser kronofogdemyndighet som tillsynsorgan. Kronofogdealternativet skulle kunna vara huvudregel därest inte i det enskilda fallet särskilda skäl föreligger häremot.

Vad avser förvaltarens ställning i mindre konkurser synes det lämpligt att denne erhåller en självständig ställning och beslutanderätt, dock med skyldighet att i väsentliga frågor ta kontakt med och höra berörda borgenärer.

Ackordscentralen: Enligt ackordscentralens mening bör konkursdomstolen vara tillsynsmyndighet också i mindre konkurser, varjämte det bör vara möjligt att utse granskningsman även här. Informationen till borge-

närerna bör kunna begränsas till att förvaltningsberättelsen tillställs dem.

Handelskammarförbundet: Förbundet vill beträffande den föreslagna regleringen av handläggning av mindre konkurser till en början uttala sin tillfredsställelse över förslaget att förvaltare liksom tidigare normalt skall vara advokat. Beträffande reglerna för tillsyn i mindre konkurser vill förbundet hänvisa till vad som ovan sagts om tillsynsmyndighet i ordinära konkurser. Således finns även för de mindre konkursernas vidkommande invändningar mot att låta kronofogdemyndigheterna utöva tillsyn över förvaltningen. Betänkligheterna inför en sådan ordning kan i och för sig vara begränsade då tillsynen i mindre konkurser i allmänhet kan inskränkas till ett minimum och något behov av samråd mellan konkursförvaltare och tillsynsmyndighet inte föreligger i någon större utsträckning. Då förbundet emellertid inte kan acceptera kronofogdemyndigheterna i de ordinära konkurserna synes det mindre lämpligt att endast för de mindre konkursernas vidkommande anlita deras tjänster. Samtidigt torde det stå klart att även om de föreslagna reglerna om mindre konkurser förväntas komma att omfatta fler konkurser än de nuvarande fattigkonkursreglerna något behov av en rättens ombudsman icke föreligger. Förbundet vill med anledning härav ifrågasätta om inte den tillsyn som behöver ske i dessa konkurser enklast kan utföras direkt av konkursdomaren. I övrigt har förbundet inget att erinra mot förslagets utformning i denna del.

Lokala skattemyndigheten i Stockholm: (Myndigheten) är av den bestämda meningen att alla konkurser oavsett storlek bör handläggas på samma sätt, möjligen med undantag för s.k. dödsbokonkurs. I ett stort antal fall har det visat sig att 77 a § uppbördslagen missbrukats, och att enligt 77 § uppdebiterade belopp inte erlagts till statsverket.

I många fall beror detta på medvetna manipulationer från företagares eller företrädares sida innebärande att utmätningsbara tillgångar inte längre är direkt nåbara. Det är därför när det gäller näringsidkares s.k. fattigkonkurser, av lika vikt som vid normala konkurser, att undersökning görs huruvida gäldenärsbrott föreligger.

7.3 Taxor i mindre konkurser

JK: Mot bakgrund av min erfarenhet av taxor i rättshjälpsärenden är jag mycket skeptisk till taxor i konkurser. Jag vill erinra om att det under förarbetena till rättshjälpsreformen förutsattes att saktaxor skulle kunna utarbetas i praktiskt taget alla mål och ärenden vid de allmänna domstolarna. Trots detta har vi f.n. endast en saktaxa (i äktenskapsskillnadsmål). För brottmål gäller en timkostnadstaxa. Enligt min mening är ett taxesystem inte ägnat att leda till lägre kostnader.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Hovrätten tillstyrker kommitténs förslag om taxa i mindre konkurser och ifrågasätter om inte taxesystem skulle kunna komma till användning i vidare utsträckning. – – –

Göteborgs tingsrätt: Vid Göteborgs tingsrätt tillämpas — efter överenskommelse med de advokater som anlitas som gode män – ett system vid prövningen av arvode till god man som liknar en saktaxa, se bilaga 1[6]. Tingsrätten anser det lämpligt att så långt som möjligt införa taxor.

Domstolsverket: Arvode till förvaltare föreslås bestämmas efter *taxa* i de mindre konkurser som avskrivs p.g.a. att boet ej förslår till bestridande av konkurskostnaderna. Domstolsverket, som har erfarenhet av taxearbete inom ramen för den allmänna rättshjälpen, är berett att påtaga sig uppgiften att utarbeta en sådan taxa.

8 Gäldenärens skyldigheter m. m.

RÅ: När det gäller gäldenärens rörelsefrihet under konkursen föreslår kommittén ett generellt förbud för gäldenären att utan tillstånd av förvaltaren resa utomlands. Kommittén föreslår vidare att förvaltaren bör ges möjlighet att inskränka gäldenärens rörelsefrihet även vid resor inom landet (88 §). De föreslagna inskränkningarna är enligt min mening alltför ingripande. Som allmän förutsättning för att inskränka gäldenärens rörelsefrihet bör i vart fall gälla att det *skäligen kan befaras* att han skall undandra sig sina skyldigheter. Detta är ett grundläggande rättssäkerhetskrav. Föreskrifterna om tvångsmedel under konkurs kan lämpligen utformas i enlighet med motsvarande bestämmelser på konkursansökningsstadiet (14 b §). Som jag tidigare har framhållit bör frågor om tvångsmedel handläggas av åklagare och domstol.

Sammanfattningsvis vill jag bestämt avstyrka förslaget att införa någon form av automatiskt verkande tvångsmedel. Jag förordar att frågorna om tvångsmedel mot konkursgäldenär överarbetas. Riktmärket för en reglering av dessa frågor bör vara att åstadkomma ett system som är bättre anpassat till förhållandena i det enskilda fallet och som tillgodoser berättigade rättssäkerhetskrav (jfr häktningsutredningens betänkande (SOU 1977:50) Häktning och anhållande).

Överåklagaren i Stockholms åklagardistrikt: De föreslagna reglerna om gäldenärens rörelsefrihet under konkursen och — i än högre grad — före konkursen innebär välbehövliga skärpningar. Förbud för gäldenären att under hela konkursen lämna landet ter sig numera oundgängligt. Reseförbud som inte är förenat med möjlighet till omhändertagande av gäldenärens pass är föga mer än ett slag i luften. Det är därför gott och väl att en rätt omhänderta passet föreslås införd. En förutsättning för omhändertagande bör enligt kommittén vara att det skäligen kan befaras att gäldenären utan förvaltarens samtycke lämnar landet. Mot denna begränsning av rätten att omhänderta passet ställer jag mig frågande. Naturligt och me-

[6] Denna bilaga här utesluten.

ra adekvat skulle det vara att förena det legala reseförbudet med en generell regel om skyldighet för gäldenären att överlämna sitt pass till förvaltaren. En sådan regel skulle på ett betydligt effektivare sätt försvåra för gäldenär som har för avsikt att överträda reseförbudet. Ty det är orealistiskt att tro att förvaltaren alltid kan hålla sig så väl underrättad om gäldenärens mått och steg att han kan ingripa när fog finns.

Överåklagaren i Göteborgs åklagardistrikt: Häktningsinstitutet i konkurs kommer att bli svårbemästrat. Häktning torde bli aktuell endast i ett fåtal fall. Dessa kommer med all sannolikhet för det mesta att gälla komplicerade konkurser, som kräver lång utredningstid. Kommittén har i denna fråga inte närmare utvecklat hur de problem som därvid uppkommer skall lösas. Möjligen kan i en snabbt insatt brottsutredning frihetsberövandet övergå i en häktning på grund av brott.

Länsåklagaren i Stockholms län och Gotlands län: Det torde kunna antas att dessa tvångsmedel kommer till användning företrädesvis i mål där omständigheterna ger stöd för antagande att brottsligt förfarande från gäldenärens sida kan misstänkas. Av denna anledning kan det ifrågasättas om inte åklagaren regelmässigt bör skyndsamt underrättas så snart dessa tvångsmedel påkallas. Detta skulle säkerligen medföra att brottsutredning kan inledas på ett betydligt tidigare skede än som eljest vore möjligt. Utredningstekniskt skulle också en del vara att vinna genom en sådan ordning. Bl.a. skulle exempelvis användning av reella tvångsmedel kunna samordnas med konkursförvaltningens intresse (se ovan) av att omhänderta bokföring etc.

Länsåklagaren i Blekinge län och Kronobergs län: Jag ställer mig (vad gäller 88 §) tveksam till om verkligen alla förvaltare har sådana kvalifikationer att de kunna anförtros att handhava sådana tvångsmedel, som påminna om reseförbud.

Länsåklagaren i Malmöhus län: Efter genomläsande av vissa delar av betänkandet får man nästan intrycket att kommittén betraktar konkursgäldenären som en potentiell förbrytare, som måste hållas under kontroll alltifrån det konkursansökan avgetts till dess konkursen är avslutad. Detta framkommer bl.a. i den föreslagna skärpningen av 94 och 96 §§. Min egen erfarenhet ger inte belägg för att det finns något verkligt behov av en bestämmelse att en gäldenär skall kunna hämtas och häktas blott och bart på ett förmodande att han skulle *vilja undandra sig att fullgöra sina i* lagen stadgade skyldigheter som konkursgäldenär. Det förefaller mig vara en påtaglig skiljaktighet mellan å ena sidan kommitténs inställning till frihetsberövanden och å andra sidan de synpunkter som nu förs fram beträffande anhållande och häktning i brottmål.

Att även förutvarande ställföreträdare för juridiska personer skall ha skyldigheter enligt 96 § får emellertid anses vara en utmärkt regel. Det kan påpekas, att åtal för gäldenärsbrott ej sällan väcks även mot sådana "avhoppade" ställföreträdare, ibland till och med endast mot dessa.

Göta hovrätt: Kommitténs förslag rörande inskränkning i gäldenärens rörelsefrihet före och under konkursen samt om hämtning synes alltför långtgående. Det finns i detta sammanhang anledning särskilt framhålla att tvångsmedlen i konkurs inte skall tillgodose andra syften än att säkerställa gäldenärens medverkan i konkursutredningen. Syftet att säkra lagföringen för brottsligt förfarande tillgodoses av de straffprocessuella tvångsmedlen. Enligt hovrättens mening bör i första hand reseförbud användas för att säkra gäldenärens medverkan i konkursutredningen. Även detta tvångsmedel är emellertid ingripande för den enskilde och bör endast användas när det är nödvändigt för att konkursutredningen skall kunna genomföras. Generellt reseförbud bör därför inte föreskrivas. I stället bör konkursdomaren på yrkande av förvaltaren kunna besluta om reseförbud. Före konkursen bör reseförbud kunna beslutas på yrkande av borgenär. Det bör innefatta förbud att utan konkursdomarens samtycke lämna riket och vara förenat med skyldighet att lämna ifrån sig pass. Om gäldenär överträder förbudet eller vidtar åtgärd i syfte att lämna riket eller inte efterkommer skyldigheten att lämna ifrån sig pass, måste han kunna häktas. Häktning bör också kunna tillgripas utan föregående reseförbud om sådant finnes uppenbart otillräckligt. Förbud för gäldenären att lämna viss ort inom riket synes opåkallat och dess efterlevnad är dessutom svår att kontrollera. De föreslagna reglerna härom bör utgå. Inte heller synes det nödvändigt att ge regler om häktning när det inte finns anledning befara att gäldenären skall lämna riket. För sådana fall bör det vara tillräckligt att gäldenären kan hämtas till inställelse inför rätten eller konkursförvaltaren. Ifrågavarande bestämmelse om häktning i 94 § i förslaget bör därför enligt hovrättens mening utgå.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Hovrätten kan i huvudsak instämma i de uppfattningar kommittén givit uttryck för i förevarande avsnitt.

Hovrätten har ovan ställt sig avvisande till att förvaltaren över huvud taget får befogenhet att personligen utöva tvång mot gäldenären. Hovrätten intar samma ståndpunkt i nu förevarande fall. Enligt hovrättens mening bör det ankomma på polismyndighet att verkställa omhändertagande av pass. Hovrätten vill även ifrågasätta om den i 88 § 2 st. i förslaget angivna förutsättningen för omhändertagande av passet tillräckligt tillgodoser behovet av att kunna hindra en gäldenär att lämna landet. För att mera effektivt säkerställa efterlevnaden av reseförbudet vore det enligt hovrättens mening en bättre ordning, om konkursgäldenär i samband med konkursbeslutet ålades att lämna ifrån sig passet till polismyndigheten. Regleringen bör därvid kompletteras med en föreskrift för konkursdomaren att underrätta polismyndigheten om konkursbeslut.

I 14 a § hänvisas till 15 kap. i rättegångsbalken medan 14 b § endast gör hänvisning till 5 och 6 §§ i nämnda kapitel. För att få till stånd ett skingringsförbud måste borgenären sålunda visa sannolika skäl för sin talan.

Motsvarande villkor gäller enligt förslaget inte för att gäldenären skall kunna åläggas reseförbud eller häktas. Det torde väl knappast ha varit kommitténs mening att kraven skall vara strängare för att få vidtaga åtgärder mot gäldenärens egendom än mot denne personligen.

Utan att vilja avstyrka den föreslagna regleringen i 14 b § om häktning vill hovrätten dock ifrågasätta om det i praktiken någonsin går att häkta en gäldenär på de i paragrafen angivna grunderna. Konkursdomarens eller konkursdomstolens beslutsunderlag förutsätts sålunda kunna komma att utgöras av endast borgenärens uppgifter. Att på det tidiga stadium varom här är fråga, utan förhandling och utan hörande av gäldenären, meddela häktningsbeslut torde sannolikt de flesta domare hesitera inför.

Hovrätten vill invända mot kommitténs uttalande på s. 195 att gäldenären *bör* friges om konkursansökningen ogillas. Enligt hovrättens mening skall — i överensstämmelse med vad som gäller i brottmålsprocessen efter frikännande dom — häktningen alltid hävas i sådana fall. Det skulle vara i hög grad stötande att hålla gäldenären häktad under en långdragen process, om ansökningen är så oklar att den ej bifalles redan i första instans.

Hovrätten framhåller även behovet av rättsligt biträde vid häktning i samband med konkurs. Sådant torde lämpligen kunna beredas den som skall häktas genom förordnande av offentligt biträde enligt rättshjälpslagen.

Stockholms tingsrätt: Kommitténs förslag om möjlighet att begränsa gäldenärens personliga rörelsefrihet under konkursen och därigenom minska riskerna för att han avviker utomlands innebär väsentligt ökad befogenhet för förvaltaren att ingripa mot gäldenär som söker undandra sig sina förpliktelser enligt konkurslagen. De vidgade möjligheterna till tvångsingripande som kommittén föreslår synes emellertid påkallade. Tingsrätten tillstyrker därför förslaget i denna del.

De av kommittén föreslagna reglerna om att frihetsinskränkande åtgärder — reseförbud och häktning — skall kunna tillgripas mot gäldenär redan innan denne försatts i konkurs saknar helt motsvarighet i nu gällande konkurslag. Enligt tingsrättens mening inger det från rättssäkerhetssynpunkt starka betänkligheter att införa möjlighet att redan innan konkursbeslut meddelats ingripa mot gäldenären i varje fall med sådan starkt frihetsinskränkande åtgärd som häktning. Betänkligheterna förstärks av den vaga utformning som bestämmelserna fått. Förutsättningarna för att konkursdomaren eller rätten på begäran av borgenär skall kunna meddela gäldenären reseförbud i avvaktan på prövning av konkursansökan är enligt förslaget 1) att ansökningen ej genast bifalles, 2) att det är sannolikt att gäldenären under en konkurs kommer att undandra sig skyldighet eller överträda förbud som föreskrivits i konkurslagen och 3) att det föreligger särskilda skäl för åtgärden. För häktning gäller som ytterligare förutsättning att reseförbud finnes uppenbart otillräckligt. I den föreslagna lagtexten anges ej uttryckligen att en förutsättning för häktning är att borgenären visat sanno-

lika skäl för att gäldenären är insolvent och att det därför kan antas att han kommer att försättas i konkurs.

I motiven till bestämmelserna om reseförbud och häktning (s. 194) uttalar emellertid kommittén att det ligger i kravet på särskilda skäl att det måste kunna antas att konkursansökningen leder till bifall. Eftersom syftet med de föreslagna bestämmelserna är att säkerställa gäldenärens medverkan i utredningen vid konkursen, bör enligt tingsrättens mening bestämmelserna utformas så att därav framgår att som en första förutsättning för reseförbud eller häktning gäller att borgenären kan visa sannolika skäl för att konkursansökningen skall bifallas.

Tingsrätten delar kommitténs uppfattning att det bör införas möjlighet att, sedan konkursansökan gjorts, förordna om skingringsförbud på gäldenärens egendom. I fråga om utformningen av lagtexten i 14 a § gör emellertid tingsrätten samma invändning som i avsnitt 3.2.2.2 i fråga om 14 b §. Den föreslagna lagtexten bör således utformas så att därav framgår att som en första förutsättning för skingringsförbud gäller att borgenären kan visa sannolika skäl för att konkursansökningen skall bifallas.

Kommittén bygger sitt förslag till bestämmelser om obligatorisk edgång på att den nya regleringen bör utgå från principen att alla ställföreträdare för juridisk person är skyldig att avlägga ed men samtidigt ge möjlighet till undantag. Den praxis som tillämpats vid tingsrätten har utgått från samma princip. Sålunda har till edgång kallats alla ställföreträdare men i den mån det visats att någon av dem helt saknat kännedom om boets tillgångar och skulder har han ej behövt avlägga ed. Denna ordning har visat sig fungera tillfredsställande. Kommitténs förslag till reglering av den obligatoriska edgången synes tingsrätten väl avvägt och ägnat att undanröja de tolkningssvårigheter som utformningen av nu gällande bestämmelser gett upphov till. Vad nu sagts gäller även kommitténs förslag till bestämmelse om fakultativ edgång. Tingsrätten tillstyrker därför i förevarande avsnitt framlagda förslag.

Borås tingsrätt: Mot de i förslaget upptagna bestämmelserna om frihetsinskränkningar finns ej annat att erinra än att det tycks onödigt hårt att gäldenären under hela konkurstiden skall vara förbjuden att utan tillstånd av förvaltaren resa utomlands. Beträffande förutvarande ställföreträdare för juridisk person bör bestämmelsen utformas så att det för reseförbud skall krävas positivt beslut därom av förvaltaren. I övrigt kan det obligatoriska förbudet sträcka sig till förslagsvis första borgenärssammanträdet och därvid fullgjord edgång.

Västerås tingsrätt: Tingsrätten har erfarit att svårigheter ofta uppkommer när det gäller att förmå gäldenär till avsedd medverkan i konkurs. Detta gäller särskilt gäldenär som inför förestående konkurs eller omedelbart därefter beger sig utomlands. De föreslagna ändringarna tillgodoser därför ett praktiskt behov. Motsvarande bedömning gör tingsrätten beträffande den föreslagna ändringen i 93 § 2 st. konkurslagen angående skyldig-

het för annan än gäldenären att avlägga bouppteckningsed. Utöver vad som föreslås synes det lämpligt att i 51 § intaga en bestämmelse om åläggande för förvaltaren att genast underrätta gäldenären om dennes skyldigheter under konkursen.

Domstolsverket: Under konkursen skall gälla ett förbud för gäldenären att resa utomlands. Förvaltaren skall dock få medge undantag härifrån. Förvaltaren skall också ges befogenhet att omhändertaga gäldenärens pass. Domstolsverket godtager att gäldenären under konkursen i princip förbjuds lämna landet. Från den utgångspunkten torde det böra övervägas om inte ett omhändertagande av gäldenärens pass skall vara obligatoriskt. Med en sådan ordning skulle onödiga motsättningar i samarbetet mellan förvaltaren och gäldenären kunna undvikas. Av samma skäl bör tillstånd för gäldenären att resa utomlands (och återfå passet) ges av konkursdomaren. Beträffande möjligheten att förbjuda gäldenären att byta vistelseort inom riket, ifrågasätter domstolsverket om ett sådant förbud är verksamt. Undandrager sig gäldenären att frivilligt medverka vid konkursutredningen finns möjligheten till hämtning och häktning. I de fall gäldenären uppträder lojalt, ter sig ett inrikes reseförbud onödigt ingripande. Den nuvarande bestämmelsen om reseförbud i 88 § konkurslagen torde ha tillkommit i en tid då kommunikationerna var dåligt utvecklade och gäldenären inte kunde tillräckligt snabbt inställa sig hos förvaltaren. Numera kan bestämmelsen inte motiveras av sådana hänsyn och bör därför upphävas.

RSV: Skingringsförbud skiljer sig från kvarstad i verkställighetsledet. Verkställighet av skingringsförbud — till skillnad från verkställighet av kvarstad — förutsätter att förbudet delges svaranden (och om det riktas mot tredje man också med denne). Delgivningen verkställs på sökandens anmodan av utmätningsman. Att handläggningen av en konkursansökan fördröjs, dvs. de fall i vilka det föreslagna skingringsförbudet kunde användas, kan ofta ha sin grund i just delgivningssvårigheter. Enligt verkets mening bör därför förevarande paragraf kompletteras så att i angivna situationer möjlighet ges att också besluta om kvarstad.

RSV tillstyrker det föreslagna generella förbudet för konkursgäldenär att utan förvaltarens samtycke lämna landet. Verket delar också kommitténs uppfattning att gäldenärens möjligheter att lämna landet i strid med förbudet bör så långt möjligt begränsas. I detta syfte bör därför enligt verkets mening, om ett generellt reseförbud accepteras, konkursgäldenärens pass *alltid* omhändertas i samband med konkursbeslutet. Detta innebär inte på något vis att konkursgäldenärens intressen åsidosätts på ett otillbörligt sätt. Denne är ju efter konkursbeslutet ändå underkastad det generella reseförbudet. Det kan knappast heller göras gällande att konkursgäldenären skulle ha något behov av passet för annat ändamål, t.ex. som legitimationshandling.

Om passet alltid tas från gäldenären behöver förvaltaren inte ägna sär-

skild uppmärksamhet åt frågan om anledning finns att befara att gäldenären avviker utomlands. Därigenom undviks de fall där gäldenären döljer sina planer och förvaltaren därför inte fråntar honom passet trots att så borde skett. Ett på diskretionär bedömning grundat omhändertagande kan också vara ägnat att försämra de fortsatta kontakterna mellan förvaltare och konkursgäldenär.

Omhändertagande av pass i andra fall, t.ex. omhändertagande före konkursbeslutet eller från annan än konkursgäldenären, bör däremot prövas särskilt i varje enskilt fall.

Bestämmelsen om fakultativ edgång enligt 93 § bör äga tillämpning även i mindre konkurser. I 185 d § bör därför hänvisas även till 93 §. Lika starka skäl som i ordinär konkurs kan anföras för att i mindre konkurs kunna ålägga edgång för t.ex. förutvarande ställföreträdare för juridisk person. Som tidigare sagts finns det minst lika stor risk för illojala eller illegala förfaranden i mindre konkurser och de möjligheter till säkrare utredning som följer av 93 § är därför behövliga även när konkursen handläggs i denna ordning.

Kronofogdemyndigheten i Stockholm: Slutligen har vi inte något att erinra mot de skärpningar som föreslagits i syfte att gäldenären effektivare skall kunna hindras från att dra sig undan sina skyldigheter i samband med konkurs.

Kronofogdemyndigheten i Göteborg: Föreslagna 14 a § om skingringsförbud bör kompletteras med bestämmelser som i angivna situationer ger möjlighet att besluta om kvarstad. Härigenom kan lös egendom säkerställas vilket skingringsförbudet inte medger. I förtydligande syfte bör också — i vart fall i motiven — anges att borgenär måste ansöka om verkställighet av konkursdomarens förbud hos behörig KFM.

Kronofogdemyndigheten i Borås: Kfm anser förslaget om gäldenärens skyldigheter vara väl underbyggt.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: I jämförelse med tiden för gällande konkurslags tillkomst är det nu vanligare och lättare att, i syfte att undandra det allmänna och andra borgenärer egendom, bege sig utomlands. Ändringen i 88 § bör ha stor praktisk betydelse för effektivisering av konkursförfarandet. Tillsynsmyndigheten torde ofta ha kännedom om gäldenären och bör kunna lämna upplysning om behovet av tvångsmedel. Tillsynsmyndigheten bör därför höras i denna fråga i ett tidigt skede av konkursen. Det har förekommit att polismyndighet när fråga varit om hämtning av gäldenär ansett sig förhindrad att öppna låst dörr. Det torde vara av behovet påkallat att i administrativ ordning föreskriva att polismyndighet i hämtningsfall i konkurs skall kunna bereda sig tillträde till lokal där gäldenären finns även om dörren är låst.

Tidigare har den situationen kunnat uppstå att vid tiden för konkurs ing-

en varit behörig ställföreträdare för juridisk person. Genom 93 § 2 st. i föreslagen lydelse kan även styrelseledamot som avgått förpliktas att avlägga boupptecknings ed. Samma problem föreligger beträffande delgivning av uppmaning enligt 4 §. Det skulle undanröja svårigheter att försätta juridisk person i konkurs om motsvarande stadgande tillkom beträffande delgivning av uppmaning enligt 4 §.

Förslaget om effektivisering av tvångsmedlen mot gäldenären i konkursens inledningsskede torde fylla ett viktigt behov.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Reglerna om boupptecknings ed i 91 § blir genom lagrummet tillämpliga i mindre konkurs men däremot inte vad som sägs om avläggande av ed i 93 §. Enligt denna kan annan än gäldenären åläggas att under konkurs avlägga ed. Inte heller reglerna om borgenärsed är tillämpliga. Betr. de sistnämnda finns det klart uttalat i prop.-förslaget s. 209.

Jag anser det som en brist att inte ens möjlighet finns att ålägga annan än gäldenären att avlägga ed. Idag väljes konkurs i de fall man under indrivningsarbetet gentemot en gäldenär ifrågasätter att annan person sitter inne med kunskaper om gäldenärens ekonomi (se sid. 28 av den preliminära utgåvan av Konkurs och ackord). Denna möjlighet kommer om förslaget godtages i sin nuvarande form på denna punkt att vara utesluten i framtiden. Det kan vara mycket svårt att på förhand avgöra, om konkursen kommer att handläggas som ordinär eller i förenklad ordning.

Såväl 93 § som 116 § bör vara tillämpliga i mindre konkurs.

AMS: De föreslagna reglerna om tvångsmedel – såväl före som under konkursen – mot tredskande gäldenärer tillstyrkes ävenledes. Likaså biträdes förslaget angående den personkrets som kan göras till föremål för tvångsmedel då gäldenären är en juridisk person.

Länsstyrelsen i Södermanlands län: Genom bestämmelserna i 88 § föreslår kommittén en ytterligare inskränkning i gäldenärens rörelsefrihet, som avses omfatta den tidsperiod under vilken konkursen varar, mot tidigare endast fram till tidpunkten då gäldenären avlagt boupptecknings ed. Länsstyrelsen finner förslaget vara väl motiverat. Mot bakgrund av vad länsstyrelsen ovan anfört angående förvaltares möjligheter att utöva tvång, föreslår länsstyrelsen dock, att förvaltaren i de fall konkursgäldenär vägrar lämna ifrån sig giltigt pass bör erhålla biträde av tillsynsmyndighet för att få tillgång till detta.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län: Likaså tillstyrker länsstyrelsen de föreslagna utvidgade möjligheterna att inskränka gäldenärens frihet i syfte att hindra honom från att dra sig undan sina skyldigheter i konkursen. 14 a § i konkurslagsförslaget bör emellertid omformuleras med tanke på lagberedningens förslag om sammanslagning av kvarstad och skingringsförbud till ett gemensamt institut, benämnt kvarstad.

USS: I detta sammanhang efterlyser USS slutligen möjligheter för bor-

genärerna att då konkursansökan har ingetts till rätten begära att räkenskaper och liknande handlingar får tas om hand om s.k. sabotagerisk bedöms föreligga. Ett sådant beslut bör då kunna fattas av konkursdomaren eller rätten. Bestämmelser av detta slag torde kunna inarbetas i 14 a § kommittéförslaget.

USS har även varit inne på tanken att föreslå bestämmelser, som gör det möjligt för kronofogdemyndighet att på eget initiativ eller på begäran av borgenär företa någon form av revision i fråga om gäldenärs ekonomiska förhållanden redan innan konkursansökan har ingetts. En förutsättning skulle vara att gäldenären varit föremål för exekutiva åtgärder på grund av upprepade betalningsförsummelser. En sådan ordning bör kunna ge avsevärda preventiva effekter och i vissa fall avslöja begynnande obestånd på ett förhållandevis tidigt skede. Eftersom regler av detta slag saknar direkt anknytning till konkurslagen, avstår USS från att vidare utveckla denna tankegång.

I fråga om bestämmelserna avseende skingrings- och reseförbud i 14 a § och 14 b § kommitténs förslag till ändring i konkurslagen vill USS göra följande anmärkningar.

Skingringsförbud kan knappast anses utgöra något verksamt medel mot gäldenär, som misstänks ämna sabotera ett kommande konkursförfarande. Det straffhot, som vilar över en sådan gäldenär, torde mera sällan avhålla honom från att företa obehöriga åtgärder med sin egendom. En förbättring är att byta ut institutet skingringsförbud mot kvarstad.

Av förslaget framgår att förvaltaren under vissa omständigheter äger omhänderta och/eller förvara gäldenärs pass. Bestämmelserna återfinns i 88 § kommittéförslaget. De innebär att förvaltaren får använda tvång mot gäldenären i enlighet med 54 § samma förslag. USS kan inte godta att förvaltare, som inte tillhör myndighet eller kan jämställas med en sådan, betros med befogenheter av detta slag. Beslut som inskränker gäldenärs rörelsefrihet bör i alla situationer meddelas av myndighet eller domstol. Verkställighetsåtgärder med anledning av sådana beslut bör få företas endast av exekutiv myndighet eller polis. I linje härmed bör omhändertaget pass förvaras hos beslutsmyndigheten eller i förekommande fall — då domstol förordnat om reseförbud — hos den som har verkställt beslutet.

Advokatsamfundet: Mot förslaget till föreskrifter om konkursgäldenärers skyldigheter och rätten för konkursförvaltaren att begagna tvångsmedel har samfundet ingen annan erinran än att det måste ifrågasättas om det finns tillräcklig grund för bestämmelsen i 88 § första meningen i förslaget om förbud för gäldenären att under hela konkurstiden bege sig utomlands utan förvaltarens tillstånd. Bestämmelsen är dessutom enligt 96 § första stycket tillämplig även på styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som avgått senare än ett år före konkursansökningen. Enligt samfundets uppfattning är den "frihetsinskränkning" som det innebär såväl vid yrkesutövning som i privatlivet att nödgas begära tillstånd för ut-

landsresa kränkande och obefogad i andra fall än då flyktfara i samband med misstanke om brott kan föreligga. Det obligatoriska förbudet bör lämpligen kunna inskränkas till exempelvis tre månader efter konkursutbrottet och helt undvaras för personer som före konkursen avgått som ställföreträdare samt i övrigt ersättas med att konkursförvaltare får möjlighet att förbjuda resa ur riket.

Sveriges föreningsbankers förbund: Beträffande de föreslagna föreskrifterna om gäldenärens skyldigheter ifrågasätter förbundet i likhet med samfundet, det berättigade i förbudet för gäldenären att under hela konkurstiden bege sig utomlands utan förvaltarens tillstånd. Då konkursgäldenären är juridisk person är bestämmelsen tillämplig även på styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator som avgått senare än ett år före konkursansökningen. Enligt förbundets mening är förbud mot utlandsresa befogat endast då det finns flyktfara i samband med misstanke om brott. Det obligatoriska förbudet skulle förslagsvis kunna inskränkas till en månad efter konkursutbrottet och inte alls avse personer som avgått som ställföreträdare.

Finansieringsföretagens förening: I kommitténs förslag föreslås förbud för gäldenären att under hela konkurstiden bege sig utomlands utan förvaltarens tillstånd. Bestämmelsen är tillämplig även på styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som avgått senare än ett år före konkursansökningen. Vidare föreslår kommittén i 14 b § bl.a. att om reseförbud är uppenbart otillräckligt får gäldenären häktas. Detsamma gäller de företrädare för juridiska personer som nyss angetts.

Med utgångspunkt från de intressen föreningen har att bevaka har föreningen i och för sig ingen anledning att motsätta sig bestämmelser som innehåller en begränsning av gäldenärens eller dennes företrädares rörelsefrihet. Det är dock föreningens mening att de i föregående stycke nämnda reglerna leder för långt och därför bör modifieras. Det syns vara tillfyllest att konkursförvaltaren ges en möjlighet att förbjuda resor till utlandet. Frihetsberövning bör enligt föreningens mening inte kunna ifrågakomma i andra fall än i samband med misstanke om brott.

SACO/SR: Det generella förbudet för konkursgäldenär att lämna landet bör tidsbegränsas till exempelvis tre månader efter konkursutbrottet.

Industriförbundet: Enligt kommittéförslaget får i enlighet med 88 § första stycket gäldenären icke under konkursen utan förvaltarens samtycke begiva sig från riket. Enligt andra stycket samma paragraf får förvaltaren om det skäligen kan befaras att gäldenären utan samtycke begiver sig från riket omhänderta hans pass. Bestämmelsen är därutöver enligt 96 § första stycket tillämplig även på styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som avgått senare än ett år före konkursansökningen.

Den föreslagna beslutsfunktionen för förvaltaren är en fråga av synnerlig principiell betydelse inte minst från rättssäkerhetssynpunkt. Förbundet finner dock ej anledning yttra sig över denna principfråga utifrån en sam-

manvägd bedömning. Här skall dock pekas på vissa negativa effekter förslaget i denna del kan få.

Innan sådana omständigheter föreligger att beslut om konkurs skall meddelas kan i vissa fall möjlighet finnas till rekonstruktion av det konkurshotade företaget. Byte av styrelseledamöter och verkställande direktör kan i en sådan situation vara av avgörande betydelse för företagets fortsatta bestånd. Inte heller kan bortses från att sådana åtgärder kan uppställas som villkor från kreditgivare och andra intressenter. Intresset från här berörda personer att åtaga sig nu ifrågavarande uppdrag avtar naturligtvis med vetskapen om ett hot att såväl vid yrkesutövning som i privatlivet nödgas begära tillstånd för utlandsresa och i vissa fall kunna fråntas passet.

LRF: Förslagen om – – – gäldenärens skyldigheter – – – synes ändamålsenliga.

Handelskammarförbundet: I betänkandet föreslås att konkursgäldenär under konkursen ska kunna förbjudas att lämna landet och hans pass ska kunna tas ifrån honom. Förbud att resa inom landet kan också åläggas honom. Vidgade möjligheter att hämta eller häkta gäldenären föreslås också. En skärpning av förevarande regler i den riktning som kommittén förordar är enligt förbundets uppfattning motiverad. Emellertid måste ifrågasättas om inte kommittén i sitt förslag kommit att inskränka gäldenärens rörelsefrihet mer än vad konkurssituationen normalt tarvar. Det synes sålunda omotiverat att införa en generell regel om utreseförbud utan tillstånd för konkursgäldenär. I vart fall bör detta förbud inskränka sig till tiden före gäldenärens konkursedsavläggelse. Förbundet vill också förorda att bestämmelserna härvidlag görs tillämpliga på styrelseledamot i konkursföretag som avgått före konkursen endast under förutsättning att vederbörande avgått inom tre månader före konkursansökan.

Lokala skattemyndigheten i Stockholm: Kommittén anger (s. 92) att förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person ofta lämpligen bör medverka under boutredning. Så skall kunna ske betr. person som entledigats eller avgått senare än ett år före dag för konkursansökan. Så skall ske även om det med säkerhet inte kan visas hur lång tid som normalt förflyter mellan det att ett företags dåliga likviditet inträtt och dag för konkursansökan (jämför dock Kedner, företagskonkurser (s. 296). (Myndigheten) anser den givna tiden för kort. Medvetna manipulationer i form av företagsöverlåtelser, intagande av bulvaner som företrädare m.m. sker inte sällan före en ettårsgräns. Utan att närmare motivera sitt ställningstagande föreslår (myndigheten) med hänsyn till hittillsvarande erfarenheter att gränsen sätts till minst två år.

8 Resurs- och kostnadsfrågor

Länsåklagaren i Blekinge län och Kronobergs län: När man föreslår en sådan reform, kan man heller inte underlåta att taga hänsyn till de kostnader som reformen kommer att medföra. Även om jämlikt 82 § 3 st. KL arvodet för rättens ombudsmän ej får bestämmas efter tid, kan varken denne eller konkursdomaren underlåta att taga hänsyn till den nedlagda arbetstiden, när arvodet skall bestämmas. Det borde därför ha varit möjligt med en stickprovsundersökning bland rättens ombudsmän för att få klart för sig hur mycket tid de genomsnittligt lägga ned på sina uppdrag och hur de beräkna sin ersättning. Nästa steg skulle sedan vara att ungefärligen avgöra hur stor tidsåtgången skulle bli för kronofogdemyndigheterna som tillsynsman eftersom deras och rättens ombudsmäns uppgifter ej till alla delar motsvara varandra. Med utgångspunkt från genomsnittliga lönen för sådan personal på kronofogdemyndigheterna som skall handlägga tillsynsuppgifterna och tillägg för sociala kostnader skulle det sedan vara möjligt att beräkna de ekonomiska konsekvenserna av förslaget på denna punkt. Man har sålunda anledning att räkna med att några ytterligare tjänster inom exekutionsväsendet i landet komma att behövas. Därtill böra väl läggas ökade kostnader för allmänt ombud, sakkunnigt biträde eller revisor.

Göteborgs tingsrätt: Möjligen borde ett system liknande det för ersättning till tillsynsorganet enligt schablon vara att föredra även vid bestämmandet av konkursdomarens kostnader. Det bör vara möjligt att beräkna ett normalbelopp som täcker konkursdomarens kostnader i form av expeditionsavgifter och kungörelser. Efter konkursbeslutet tas i normalfallet ut sammanlagt 140 kr i ordinär konkurs och 120 kr i förenklad konkurs. De olika delbeloppen avser avgift vid förordnande av förvaltare, RO och god man samt expeditionsavgifter vid kungörelser.

Storleken av kungörelsekostnaderna varierar beroende på om flera kungörelser utfärdas samtidigt eller inte. Vid sådant förhållande kan man ifrågasätta varför vissa konkursbon skall belastas med större kostnader än andra. Den genomsnittliga kungörelsekostnaden torde för närvarande ligga över 300 kr. De totala expeditions- och kungörelsekostnaderna skulle alltså uppgå till 420–440 kr per konkurs. Om dessa kostnader kunde tas ut som ett schablonbelopp av motsvarande storlek i varje konkurs skulle administrationen förenklas. Då efterbevakning sker kräver konkursdomaren i Göteborgs tingsrätt enligt fast praxis förskott av bevakanden för kungörelsekostnader och expeditionsavgift. Något stöd i konkurslagen, konkursförordningen eller förarbeten finns inte för detta. Visserligen har bevakandena hittills i samtliga fall betalt förskottet men tingsrätten anser ändå att denna praxis bör lagfästas.

Borås tingsrätt: Enligt förslaget skall — om kronofogdemyndighet blir tillsynsorgan — kostnaderna för tillsynen tas ut ur konkursbona såsom tillsynskostnader. Dessa kostnader skall inte prövas av konkursdomaren el-

ler rätten utan bestämmas enligt vissa schabloner. Tingsrätten anser ett sådant system vara otillfredsställande. Arbetsuppgifterna lär bli av den art att de mindre väl lämpar sig för taxesättning. Från andra områden där taxor införts synes detta för övrigt knappast ha bidragit till en minskning av kostnaderna. Slutligen förefaller det rimligt att de som berörs av hur stora kostnaderna blir får möjlighet att överklaga beslut därom.

Statskontoret: Statskontoret förutsätter att tillsynskostnaderna i det nya systemet i stort sett kan hållas inom nuvarande kostnadsram. Det är enligt ämbetsverkets mening angeläget att vid den närmare utformningen av tillsynsorganisationen söka i möjligaste mån begränsa kostnaderna för denna och därvid beakta det grundläggande syftet med konkursinstitutet, nämligen att bereda konkursborgenärerna betalning.

RRV: Det bör också enligt RRV övervägas att inom ramen för de resurser, som står till förfogande för tillsynen, tillgodose behovet av sådan kompetens genom att utrymme skapas för en specialistfunktion vid var och en av de största kronofogdemyndigheterna och för exekutionsväsendet i övrigt hos länsstyrelserna. Konkursförvaltare bör härutöver, såsom också förutsätts av konkurslagskommittén, ha möjlighet att anlita den särskilda ekonomiska expertis, varav behov kan föreligga särskilt i större eller mer invecklade konkurser. För konkurskostnader som slutligt kan komma att åvila statsverket bör länsstyrelsen kunna ställa säkerhet.

RRV har inte funnit anledning att ifrågasätta konkurslagskommitténs bedömning att kostnaderna för den föreslagna ordningen med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan kommer att hålla sig på ungefär samma nivå som nuvarande kostnader.

RSV: KFM:s resurser kommer att kräva förstärkningar för den nya tillsynsuppgiften. Även hos RSV kan visst behov av personella förstärkningar uppstå för service-, informations- och utbildningsverksamhet. Kommittén har (s. 142) inte lagt fram några egna beräkningar utan överlåter åt RSV att beräkna kostnaderna härför. Den relativt korta remisstid som stått verket till buds har inte givit tid för några ingående överväganden i kostnadsdelen. Verket avser att till departementet snarast inkomma med beräkningar i denna del. Kostnaderna för personalförstärkning vid KFM och RSV bedöms av verket i dag inte komma att bli av den storleken att någon tvekan om reformens genomförande kan uppstå på grund av kostnadsskäl.

I de förstärkningar som krävs till KFM måste också ingå personal med ekonomisk utbildning. Ekonomisk insikt krävs för KFM:s del inte enbart för dess verksamhet som tillsynsorgan. Också i den exekutiva verksamheten ställs KFM inför avgöranden som innefattar företagsekonomiska bedömningar, t.ex. frågan om och när ett företag skall försättas i konkurs. Vid KFM finns naturligen redan visst kunnande på området men för tillsynsuppgiften i de mera komplicerade konkurserna torde i vart fall vid de största KFM behöva inrättas specialisttjänster. Övriga KFM:s behov i

detta hänseende kan troligen täckas genom medverkan av länsstyrelserna (jfr RSV:s Rapport, Organisationsutredning vid KFM i Stockholm, Göteborg och Malmö s. 35).

Kronofogdemyndigheten i Stockholm: Kommittén förordar att det hos varje kronofogdemyndighet inrättas en särskild enhet för tillsynsuppgifterna. Kronofogdemyndighetens tillsynsuppgifter bör enligt kommittén inte handläggas av samma tjänstemän som sköter indrivningsuppgifterna. Mot bakgrund härav och med hänsyn till den mångfald av uppgifter som åläggs kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan vill vi understryka vikten av att erforderlig personalförstärkning och utbildning ställs till kronofogdemyndighetens förfogande.

I tillsynsmyndighetens kontrollerande funktion enligt förslaget ingår att inventera konkursboets kassa och övriga tillgångar samt fordra redovisning av förvaltaren. Om särskilda omständigheter föranleder det, äger myndigheten utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt. Vi föreslår bl.a. med hänsyn till att det tidigare i praktiken visat sig svårt att snabbt erhålla biträde av revisor från länsstyrelsens skatteavdelning att denna resurs i vart fall för kronofogdemyndighetens i Stockholm vidkommande placeras inom myndigheten.

Kronofogdemyndigheten i Göteborg: Slutligen vill KFM betona vikten av att resursfrågan ägnas stor uppmärksamhet för den händelse att statsmakterna beslutar om att KFM skall ha tillsynsuppgiften. En reform av angivet slag ställer också krav på kvalificerade utbildningsinsatser för framför allt kronofogdepersonal och annan ledningspersonal. Kronofogdemyndigheten vill återkomma i dessa frågor när mera konkreta förslag föreligger.

Kronofogdemyndigheten i Östersund: I förslaget har diskuterats hur tillsynsmyndighetens kostnader bör ersättas. Kronofogdemyndigheten är tveksam om någon ersättning bör uttas ur konkursboets medel. Kostnaderna för KFM:s verksamhet som tillsynsorgan borde kunna ingå i det ordinarie anslaget för myndigheternas verksamhet. Tillsynsverksamheten i konkurs kan ses som en del av statens kostnadsfria samhällsservice. Dessutom skulle smärre vinster göras i fråga om arbete med konkurserna. Det förtjänar framhållas att staten som regel har att fordra betalning i konkursen för bl.a. skatter och utbetalade lönegarantimedel. Den ersättning, som eljest skulle gå till staten för tillsyn i konkurserna, kommer ändock staten till godo i form av utdelning.

Länsstyrelsen i Kalmar län: Kronofogdemyndighetsutredningen har i sitt betänkande "Kronofogdemyndigheterna" SOU 1977:42 framhållit att "uppgifter som tillsynsmyndighet i konkurser kan komma att tillföras kronofogdemyndighet som en följd av konkurslagskommitténs pågående arbete. Utredningen kan inte nu bedöma vilka krav dessa uppgifter kan komma att ställa på kronofogdemyndigheterna. Enligt vad utredningen har inhämtat torde uppgifterna bli sådana som huvudsakligen bör ankomma på

kronofogdepersonal och till stor del ryms inom denna personals kompetens. De bör föranleda viss kompletterande utbildning av kronofogdepersonalen i syfte att ge den aktualiserade och ökade kunskaper om konkursrätten och andra, bl.a. företagsekonomiska, ämnesområden som är aktuella i sammanhanget".

Länsstyrelsen, som delar de uppfattningar som kommit till uttryck, får framhålla vikten av att tillsynsmyndigheten erhåller sådan utbildning att den kan fullgöra sina åligganden enligt konkurslagskommitténs förslag.

Domareförbundet: Förbundet tillstyrker förslaget att tillsynskostnaderna debiteras boet enligt taxa om kronofogdemyndighet är tillsynsorgan. Även i andra tillsynsfall bör taxesystemet kunna användas i ungefär samma omfattning som är föreskriven beträffande offentlig försvarares arvode (sid. 143). Förbundet vill i detta sammanhang ifrågasätta, om inte också kostnaderna hos konkursdomaren skulle kunna debiteras enligt taxa i stället för att som nu de direkta annonskostnaderna och expeditionsavgifterna tas ut.

9 Övriga frågor

JK: Mot bakgrund av ett — ännu inte avgjort — skaderegleringsärende i vilket jag har att företräda staten vill jag ta upp följande problem.

En förvaltare som försummar sina skyldigheter kan bli skadeståndsskyldig. Talan mot förvaltaren skall enligt gällande rätt föras som klander av slutredovisning. Kommittén föreslår ingen ändring i denna del. Systemet fungerar i normala fall men om konkursen avskrivs som s.k. fattigkonkurs uppkommer problem. I sådana fall äger nämligen borgenären ingen rätt till talan mot slutredovisningen. Situationen synes bli densamma enligt kommittéförslaget om konkursen avskrivs enligt 186 §. Av 191 § följer nämligen att gäldenären och tillsynsmyndigheten men inte borgenär då kan klandra slutredovisningen.

Den nu angivna konsekvensen är inte tillfredsställande. Om förvaltaren tillfogat borgenärerna skada, bör dessa ha rätt att klandra slutredovisningen även om konkursen avskrivits enligt 186 §.

Göteborgs tingsrätt: Enligt nuvarande ordning delges borgenärs konkursansökan gäldenären med föreläggande för denne att förklara sig inom viss tid (13 §). Endast i det fall att ansökningen medges prövas den av konkursdomaren. I övriga fall hänskjuts målet till rätten (14 §). Gäldenären kallas till förhandling normalt inom två veckor (15 §). Gäldenären måste då delges ånyo. Enligt tingsrättens erfarenhet förekommer att delgivningen av konkursansökan går relativt lätt men att delgivningen av kallelsen till förhandling drar ut på tiden på grund av att gäldenären då ofta håller sig undan. Att två olika delgivningar skall förekomma är helt omotiverat. Det le-

der till merarbete och ger gäldenären särskilda möjligheter att fördröja konkursbeslutet. Tingsrätten föreslår en bestämmelse enligt vilken gäldenären redan då konkursansökan delges honom kallas till rätten på sätt framgår av 15 § konkurslagen. I kallelsen bör särskilt anges att gäldenären har möjlighet att medge ansökningen före förhandlingen och att han inte behöver inställa sig om konkursbeslutet ges före förhandlingen. Jämför blanketten stämning med kallelse i mindre tvistemål, Dv 177/1.

RSV: Enligt förslaget skall KFM alltjämt ha hand om prövningen av lönegarantianspråk i de mindre konkurserna. Prövningen åvilar i de ordinära konkurserna förvaltaren.

Förvaltarens uppgift är att avveckla konkursboet under iakttagande av borgenärernas gemensamma intressen. Häri ligger viss garanti för att förvaltare inte felaktigt godkänner ett lönegarantianspråk med påföljd att efterföljande borgenärer erhåller lägre utdelning i konkurs än eljest. Genom den nedklassning av löneprivilegiet som ägde rum samtidigt med vissa ändringar i lönegarantisystemet (1 januari 1976) har emellertid utdelning i konkurs till staten (lönegarantifonden) minskat avsevärt. Sådan utdelning torde numera förekomma endast i ca 10 % av de ordinära konkurserna. Förvaltaren har därför i de flesta konkurser inte längre samma konkursrättsliga anledning att pröva riktigheten av framställda löneanspråk. Det har förekommit att förvaltare — måhända i snabbhetens intresse — inte tillräckligt noggrant prövat anspråken, så att underrättelsen till länsstyrelsen har kommit att omfatta fordringar som egentligen inte varit förmånsberättigade och därmed inte skulle ha omfattats av lönegarantin.

Vissa skäl kan anföras för en ordning där KFM övertar lönegarantiprövningen också i de ordinära konkurserna. Man skulle vinna enhetlighet i prövningen, konkursens handläggningsform vore utan betydelse och för den utbetalande myndigheten, länsstyrelsen, skulle en sådan ordning medföra administrativa fördelar. Emellertid är konkursförvaltningen, då det gäller en företagskonkurs, i flera hänseenden förenad med vissa skyldigheter gentemot arbetstagarna och deras fackliga organisationer. RSV avser då närmast konkursförvaltarens skyldighet att verkställa uppsägning av de anställda samt information och samråd med de fackliga organisationerna. Det är uppenbart att det skulle innebära nackdelar om lönegarantianspråken i de ordinära konkurserna särskilt i det inledande skedet av förvaltningen handläggs av annan än konkursförvaltaren. Det bör också beaktas att de ordinära konkurserna torde omfatta ca 80 % av de arbetstagare som årligen berörs av lönegarantin. På grund härav anser RSV att ändring på denna punkt inte bör ske.

Trycket på länsstyrelserna i utbetalningsdelen är i dag mycket hårt. På flera länsstyrelser i län, där företagskonkurser med många arbetstagare inträffat, är också personalsituationen ansträngd. För att tillgodose arbets-

tagarnas rättmätiga intresse att få lön i rätt tid måste länsstyrelserna i samråd med konkursförvaltaren i vissa situationer finna praktiska lösningar som delvis går vid sidan av den ordning som gällande lagstiftning anvisar. RSV har med hänsyn till lönegarantilagstiftningens syfte och de komplikationer för konkursförvaltningen en försenad löneutbetalning kan innebära i flera fall sanktionerat sådana lösningar. Enligt RSV föreligger ett starkt behov att lagstiftningen ses över i berörda avseenden. Förslagsvis kunde dels konkursförvaltaren ges möjlighet att använda tillgängliga medel för att utbetala löner som omfattas av lönegarantin, dels länsstyrelsen ges möjlighet att utan en tyngande administrativ ordning förskottera lönegarantimedel till ett konkursbo som saknar egna medel.

Enligt 71 § UBL får åtgärd för uttagande av skatt inte vidtas senare än fem år efter utgången av det uppbördsår, då skatten erläggs. Vid konkurs gäller att framställning om försättande i konkurs skall ha gjorts inom femårstiden eller att skattefordringen har bevakats i konkursen inom denna tid.

Enligt förslaget kommer betydligt fler konkurser att handläggas som mindre konkurser (utan bevakningsförfarande) än som nu handläggs som s.k. fattigkonkurser. Ändringen skulle medföra att staten i flera fall än f.n. inte genom bevakning kan tillförsäkra sig rätt till utdelning för äldre skattefordringar i konkurs. KFM torde emellertid regelmässigt själv ansöka om försättande i konkurs i här tänkt situation, dvs. när skatteskulden hotar att bli preskriberad och möjlighet finns till utdelning i konkursen. I praktiken torde därför denna fråga vara av mindre betydelse. Av principiella skäl bör dock enligt verkets mening frågan uppmärksammas. Förslagsvis skulle en anmälan till förvaltaren om skattefordringen eller att uppgift om denna på annat sätt kommer till förvaltarens kännedom inom femårstiden anses innebära "åtgärd för uttagande av skatt" har skett.

Kronofogdemyndigheten i Västervik: Frågan om förfarandet vid konkursbos obestånd har ej lösts.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Förslaget föranleder vissa ändringar i lönegarantilagen. KFM skall handlägga alla sådana ärenden i mindre konkurs. I dag handläggs enbart de löneanspråk som förekommer i de nuvarande "fattigkonkurserna". Det har visat sig att det är mycket få sådana ärenden i denna typ av konkurs. Sålunda har det de båda sista åren i genomsnitt varit endast 14 löneborgenärer/kronofogdemyndighet och år som yrkat betalning. Härvid bortses från Stockholm, Göteborg och Malmö.

Det kan förväntas en kraftig ökning av dessa ärenden genom överförandet av jämväl sådana i konkurser som skall handläggas som mindre och vilka inte är att hänföra till dagens "fattigkonkurser". KFM kommer då att handlägga lönegarantiärenden i 80 % av de förekommande konkurserna.

I linje med att jag här har förordat *samma* förvaltare och *samma* till-

synsorgan i alla konkurser anser jag att all lönegarantiprövning också bör åvila ett och *samma* organ. Dessa arbetsuppgifter bör i sin helhet överföras till KFM.

Förutom den åberopade enhetligheten bör pekas på den kunskap som nu byggts upp hos myndigheterna, KFM:s knytning till länsstyrelsen, den ökade rättssäkerheten genom enhetlig tillämpning, KFM:s resurser i form av exekutiv personal samt att även ärenden i ordinär konkurs måste behandlas på KFM.

Kommerskollegium: Med undantag för förslaget att ge tillsynsmyndigheten möjlighet att, om särskilda omständigheter föranleder det, utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt har kommittén ej behandlat frågan om revision i konkurssituationen. Därmed skulle nu rådande förhållande bestå, nämligen att revisionen i praktiken upphör med utgången av det räkenskapsår som närmast föregår det räkenskapsår under vilket konkursen inträffar. Sålunda finns i dag egentligen ingen möjlighet för revisorn att rapportera gjorda iakttagelser fram till konkursutbrottet och i konkurslagen ställs ej krav på revision av företagskonkursbo.

Särskilt mot bakgrund av de under senare år till synes allt vanligare och större företagskonkurserna framstår detta förhållande som mycket otillfredsställande. En allmän översyn av revisionens funktion och ställning i konkurssituationen skulle vara av stort värde. Därvid bör behandlas dels revisionen under sista räkenskapsåret fram till konkursutbrottet inklusive revisorns möjligheter och skyldigheter att rapportera gjorda iakttagelser, dels frågan om eventuellt införande av revision av åtminstone vissa företagskonkursbons förvaltning och räkenskaper.

Många av de frågeställningar som därvid skulle aktualiseras — exempelvis om revisorns rapporteringsmöjligheter med beaktande av hans tystnadsplikt, om revisionsberättelsens syfte och utformning, om vem som skall utse revision m.m. — går i och för sig utanför de rent konkursrättsliga. Betydande förbättringar av förhållandena på obeståndsproblematikens område torde emellertid stå att hämta med en utveckling av regler om revision i konkurssituationer. Därför syns det lämpligt att frågan ses över i samordning med den utredning om former för motverkande av missbruk av konkursinstitutet som konkurslagskommittén nu inleder.

LO-distriktet i sydöstra Sverige: Efterbevakningar av förmånsberättigade löner, semesterersättningar, försäkringsavgifter etc., som av godtagbara skäl ej tidigare framkommit och som vid kontroll befinnes berättigade, skall inte, i enlighet med 111 § 29, ge anledning till särskilda kostnader för berörd löntagare eller för dennes organisation.

Senaste tidpunkt för efterbevakning bör ytterligare undersökas, vilka praktiska möjligheter som borde finnas — med hänsyn till slutlig redovisning av konkurs.

Advokatsamfundet: Nuvarande lag utgör hinder mot att konkursförval-

tarna använder i konkursen tillgängliga medel för förskottering av löneutbetalning, när utbetalning skall ske på grund av statlig lönegaranti. Det har i praktiken visat sig att förseningar med behandlingen och utbetalning från berörd myndighet är praktiskt taget oundvikliga, åtminstone i början av konkursförfarandet, trots att insatserna från länsstyrelserna och kronofogdemyndigheterna präglas av både vilja och förmåga till god samverkan och snabb handläggning. Den minsta försening skapar irritation på arbetsplatsen och därmed komplikationer för avveckling och fortsatt drift under konkursen. Det är känt att man ibland under hand fått lov att klara upp saken — mot förutsättningarna i gällande lag — genom tillfällig upplåning eller förskottering av medel ur konkursboet med förstående medverkan av den utbetalande myndigheten. Samfundet anser det vara önskvärt att lagstiftningen omarbetas så att de praktiska behoven i det berörda avseendet tillgodoses.

Kronofogdeföreningen: Kommittén har inte lagt fram något förslag till lösning av de problem som uppkommer vid konkursbos obestånd. Föreningen finner det otillfredsställande att dessa sedan länge omdiskuterade spörsmål inte blir föremål för reglering i lag.

TCO: Vad gäller bevakning i konkurs åligger det enligt 6 § lönegarantilagen konkursförvaltare att underrätta länsstyrelse om klar lönefordran samt att bevaka fordringen för den anställdes räkning. Det har i praktiken visat sig att åtskilliga förvaltare bevakar ett lägre belopp än som rätteligen tillkommer den anställde. Denna omständighet har medfört att arbetstagarorganisationen i samtliga fall också tvingats bevaka, för att de anställda ej skall förlora någon ersättning. Detta medför ofta betungande och onödigt dubbelarbete. En lämplig lösning vore att det i lönegarantilagen infördes ett stadgande av innehåll, att förvaltaren, innan länsstyrelsen underrättas och bevakning sker, skall samråda med berörda arbetstagarorganisationer om de anställdas rätt till ersättning.

Föreningen auktoriserade revisorer (FAR): Lagstiftaren har i flera sammanhang — främst i aktiebolagslagen — stadgat om krav på revision av näringsverksamhet. Av särskild vikt har uppenbarligen revisionen i större företag ansetts vara, vilket framgår bl.a. därav att aktiebolagslagen stadgar om särskilt kvalificerad revision i sådana företag. Sålunda skall (AL 10 kap. 3 §), om bolagets bundna egna kapital uppgår till en miljon kronor eller däröver, minst en revisor vara av kommerskollegium auktoriserad eller godkänd. Vidare skall minst en revisor vara auktoriserad om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränsbelopp som motsvarar 1.000 gånger det enligt lagen om allmän försäkring bestämda basbeloppet för den sista månaden av respektive räkenskapsår,

2. antalet anställda hos bolaget under de två senaste räkenskapsåren i medeltal överstigit 200 eller

3. bolagets aktier eller skuldebrev är noterade på fondbörs eller på lista utgiven av sammanslutning av svenska fondkommissionärer.

I fråga om företagskonkurser måste som regel rörelsen drivas vidare någon tid under konkursförvaltarens ledning. Icke sällan är det fråga om tidsperioder som sträcker sig över flera månader; någon gång över år. De värden som förvaltas kan vara mycket stora. Härtill kommer att de praktiska förutsättningarna vid drift av konkursbo ofta är svårare än före konkursutbrottet: kvalificerad personal söker annan anställning; kontaktklimatet i förbindelserna med leverantörer, kunder och konkurrenter förändras etc. Behovet av en kvalificerad revision är därför enligt FAR:s mening i dylika fall ofta väl så stort som före konkursutbrottet. Över huvud taget är det enligt FAR:s uppfattning ägnat att förvåna att icke redan tidigare krav på revision av större företagskonkursbon intagits i lagen. I praktiken har det också icke sällan förekommit att konkursförvaltare i samråd med RO anlitat revisorer icke endast som sakkunnigbiträde i boutredningen utan även för kontroll av att medelsförvaltningen under konkursboets drift är ändamålsenligt ordnad och fungerar på avsett sätt.

Med hänvisning till vad ovan sagts om behovet av revision vid företagskonkurser vill FAR föreslå att kommitténs förslag till ändring av konkurslagen kompletteras med bestämmelse om att sådan kvalificerad revisor för boet *skall* utses i de fall då företaget vid konkursutbrottet var skyldigt att ha kvalificerad revision enligt aktiebolagslagen eller annan lag. Sådan revisor bör enligt FAR:s mening utses antingen av borgenärerna på borgenärssammanträde eller, om ett oberoende organ utses eller skapas som tillsynsmyndighet, av tillsynsmyndigheten.

10 Kommentarer till vissa bestämmelser i kommitténs lagförslag

14 a §

JK: I 14 a § första stycket hänvisas till 15 kap. RB. Innehållet i 14 a § andra stycket har samma lydelse som 15 kap. 1 § tredje stycket RB. Det kan därför ifrågasättas om inte 14 a § andra stycket är överflödigt.

14 b §

JK: Reseförbud och häktning får som bestämmelsen i 14 b § har utformats tillgripas i avvaktan på att konkursansökan prövas. Genom föreskriften i 14 b § tredje stycket görs 15 kap. 5 § och 6 § första stycket RB tillämpliga. Detta innebär att konkursdomaren eller rätten i samband med att konkursansökningsmålet avgörs skall pröva om ett meddelat reseförbud eller en beslutad häktning skall bestå.

När det gäller reseförbud uttalas på s. 195 (under avsnitt 3.2.2.2) att det inte behövs något ställningstagande i saken eftersom konkursbeslutet med-

för att förbudet att lämna riket enligt 88 § första stycket i förslaget automatiskt träder i funktion. Om konkursansökan ogillas, måste däremot saken prövas. Vidare sägs att rätten även om konkursansökan avslås kan låta reseförbudet bestå i avvaktan på att beslutet har vunnit laga kraft, nämligen i fall då frågan huruvida gäldenären skall försättas i konkurs är särskilt tveksam. Jag är inte helt ense med kommittén i denna fråga. Mot att förbudet enligt 88 § första stycket automatiskt träder i funktion kan invändas att det saknas stöd i KL för att detta sker redan innan konkursbeslutet har vunnit laga kraft. 210 § tredje stycket avser bara *beslut* av konkursdomaren. Jag har också svårt att acceptera uttalandet att rätten samtidigt med ett beslut om avslag på konkursansökan skulle kunna föreskriva att reseförbudet skall bestå. För att reseförbud skall gälla även för tiden mellan beslut och laga kraft torde det enligt min mening krävas ny begäran av borgenär och nytt beslut av konkursdomaren eller rätten. Sådan begäran bör i och för sig kunna ske samtidigt med att beslutet i fråga om konkursansökningen meddelas, om borgenär är närvarande.

Även när det gäller häktning enligt 14 b § kan invändningar riktas mot vad som anförs på s. 195, eftersom bestämmelsen har utformats på sådant sätt att konkursbeslutet bildar gräns för häktningen. Föreskriften i 14 b § tredje stycket sista meningen som innebär att häktning inte får vara längre än tre månader är dessutom med denna utgångspunkt knappast logisk.

Domstolsverket: I betänkandet föreslås att vissa *tvångsmedel* skall kunna användas mot gäldenären redan på konkursansökningsstadiet. Reseförbud eller häktning skall under vissa förutsättningar kunna tillgripas (14 b § i förslaget). I den allmänna motiveringen har kommittén anfört att beslut om personellt tvångsmedel skall omprövas då konkursansökningsmålet avgöres (s. 195). Kommittén har därvid uttalat, att även om konkursansökan ogillas det kan finnas skäl att låta ett beslut om reseförbud eller t.o.m. häktning bestå i avvaktan på att beslutet i konkursansökningsmålet skall vinna laga kraft. Gällande rätt (se 15 kap. 6 § rättegångsbalken) medger i princip att ett i en tvistemålsprocess meddelat beslut om reseförbud resp. häktning får bestå i avvaktan på laga kraftägande dom även om käromålet ogillats. Sådana beslut häves emellertid regelmässigt i den angivna situationen. Domstolsverket ifrågasätter om inte meddelat reseförbud resp. häktningsbeslut omedelbart *skall* hävas om konkursansökan ogillas.

18 a §

Göteborgs tingsrätt: Vidare bör i 18 a § upptas en bestämmelse om att konkursdomaren vid bestämmandet av handläggningsformen bör samråda med tillsynsmyndigheten.

27 §

Länsstyrelsen i Södermanlands län: I 27 § har kommittén intagit bestämmelsen att tillsynsmyndighet prövar hur stor del av gäldenärens inkomst, som skall tillkomma konkursboet, medan det först i 42 § närmare anges vilken myndighet, som är tillsynsmyndighet.

Därest prövningen skall ankomma på kronofogdemyndigheten i egenskap av tillsynsmyndighet bör enligt länsstyrelsens uppfattning 27 § tredje stycket andra punkten om myndighetens behörighet att pröva konkursboets tillgångar i denna del intagas i lagtexten i anslutning till de föreskrifter som reglerar tillsynsmyndighetens verksamhet i övrigt, lämpligen såsom 59 a §. Vidkommande konkursgäldenärens besvärsrätt beträffande dessa beslut (nu angivet i 27 § fjärde stycket) föreslår länsstyrelsen att regel därom överförs till 209 § i anslutning till övriga regler angående besvär över beslut enligt konkurslagen.

42 §

Länsåklagaren i Blekinge län och Kronobergs län: Ett enklare alternativ för vilken tillsynsmyndighet som skall vara behörig synes mig vara myndigheten i den ort där konkursen är anhängig.

RSV: Det kan inträffa att gäldenärens hemvist i något fall tillhör ett KFM-distrikt och den ort där han skall svara i tvistemål tillhör ett annat KFM-distrikt. I sådant fall är det myndigheten på den förstnämnda orten som har haft kontakterna med gäldenären och som känner till hans förhållanden. Det kan därför ifrågasättas om inte den myndigheten borde vara tillsynsmyndighet i stället för KFM på den ort där gäldenären har sitt tvistemålsforum, vilket föreslagits av kommittén. För att "rätt" KFM skall bli tillsynsmyndighet bör orten där gäldenären skall anses ha sitt hemvist bestämmas i enlighet med vad som gäller enligt UL 56 §. Motsvarande icke önskvärd anknytning kan bli aktuell om handläggningen överflyttas till annan ort enligt 201 §.

45 §

Göteborgs tingsrätt: I 45 § bör – – – tas in en bestämmelse om att konkursdomaren före förordnandet av interimsförvaltare bör samråda med tillsynsmyndigheten i de fall där så erfordras.

50 §

JK: I den situationen då flera förvaltare inte kan enas om en viss åtgärd eller beslut föreslår kommittén att saken skall hänskjutas till tillsynsmyndigheten och att den mening som myndigheten biträder skall gälla. I speci-

almotiveringen (s. 163) framhålls att myndigheten inte har någon självständig beslutanderätt. Denna konstruktion som kan jämföras med ett omröstningsförfarande där en av de röstande — tillsynsmyndigheten — inte blir ansvarig för utgången förefaller konstlad.

Göteborgs tingsrätt: I 50 § kvarstår enligt kommitténs förslag bestämmelserna om det inbördes förhållandet mellan flera förvaltare. Enligt paragrafens tredje stycke skall vid odelad förvaltning tillsynsmyndigheten skilja mellan förvaltarna då de är oense och flertal inte föreligger för viss mening. Denna ordning anser tingsrätten mindre lämplig. Den kan leda till att åtgärder och beslutsfattande fördröjs. Det är särskilt viktigt att så inte sker i de konkurser där flera förvaltare förordnas, ty dessa konkurser är de största och mest komplicerade. I stället bör konkursdomaren när flera förvaltare utses men någon uppdelning av förvaltningen inte sker förordna en av dem till huvudförvaltare så att de övriga är underställda honom. En bestämmelse härom bör intagas i lagtexten.

51 a §

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Hovrätten har ovan uttalat sin anslutning till förslaget att förvaltaren får en mera självständig ställning. Enligt hovrättens mening skulle konkursförvaltarens självständighet i förhållande till tillsynsmyndigheten och borgenärerna komma till bättre uttryck om i 51 a § första och andra styckena ordet "viktigare" utbytes mot "viktiga". Hovrätten vill även ifrågasätta om det ej skulle underlätta tillämpningen av lagen om man i lagtexten tar in några exempel på fall då samråd skall ske och som av kommittén klassificerats som "viktigare frågor" (s. 107 ö). För tydlighetens skull bör i lagtexten också erinras om de bestämmelser i konkurslagen som uttryckligen stadgar att speciella grupper av borgenärer respektive gäldenärer skall ge sitt medgivande till vissa åtgärder (jmf KL 63 §, 71 § 2 st. och 6 st., 75 §, 76 § samt 78 §). Relationen mellan de särskilda stadgandena och samrådsregeln i 51 a § är eljest oklar.

53 §

Kronofogdemyndigheten i Västervik: Regler för att vinna enhetlighet vid upprättande av bouppteckning bör införas. Normalplan i nära anslutning till här nedan föreslagen normalkontoplan med föreskrifter till ledning för arbetet är därför påkallad.

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Lagrummet reglerar bl.a. förvaltarens skyldighet att upprätta bouppteckning. I anledning av nu rådande praxis vid upprättande av sådan betr. fysisk persons konkurs bör följande förhållande uppmärksammas.

Bouppteckningen skall upptaga *boets* tillgångar. Vad som skall anses tillhöra boet bestämmes utifrån bestämmelserna i 27 § KL. Där undan-

tages vad man brukar kalla beneficiegods. Sådan egendom ingår alltså inte i konkursboet. Praxis har emellertid utvecklat sig därhän att jämväl sådan egendom upptecknas och värderas på tillgångssidan. Sålunda konstaterar Welamson (Konkursrätt 1961, s. 341) att "även tillgångar, vilka beräknas ingå i gäldenärens *beneficium*, torde principiellt böra både upptecknas och värderas". Ett studium av bouppteckningar i konkurser, lämpade för förenklad handläggning, ger vid handen att tillgångssidan domineras av sådan egendom, som alltså inte ingår i boet.

Förutom att en betydande arbetsinsats görs blir många gånger bouppteckningen direkt vilseledande. Tillgångssidan visar ett för högt värde och kan lätt missförstås av borgenär, som saknar kunskaper om utsökningslagens beneficieregler.

Genom att tillsynsfunktionen lagts på KFM, som har att i sin ordinarie verksamhet tillämpa utsökningslagens reglering av beneficiet, bör fortsättningsvis sådan egendom inte tas med som tillgång i bouppteckningen. Det räcker med en anmärkning i de fall värdefull egendom förbehållits gäldenären p.g.a. exempelvis hans yrkesutövning eller att den har ett stort personligt värde o.l.

Framhållas bör att en utveckling i skisserad riktning i hög grad förenklar och påskyndar handläggningen.

54 §

Överåklagaren i Malmö: Enligt 53 § skall förvaltaren omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet. I specialmotiveringen till 54 § heter det att "Det kan tänkas att gäldenärens bokföring har skötts av en bokföringsbyrå, som har hand om böckerna och andra handlingar. Vägrar bokföringsbyrån att lämna ut bokföringen, kan förvaltaren tvinga till sig den med stöd av förevarande 54 §" (sid. 171). En bokföringsbyrå torde emellertid ofta ha retentionsrätt till bokföringsmaterial bearbetat av byrån själv. I sådana fall framstår det som tveksamt om byrån enligt nuvarande praxis är skyldig lämna ut materialet. Väl säger kommittén omedelbart före citatet ovan beträffande tvång mot gäldenär och tredje man att "En förutsättning är givetvis att tredje mannen inte har rätt att behålla besittningen till egendomen". Det förefaller emellertid oklart hur kommittén ser på bokföraren och retentionsrätten och även om hithörande spörsmål kan sägas ligga utanför kommitténs uppdrag framstår ett förtydligande som önskvärt.

55 §

Bokföringsnämnden: 55 § första stycket innehåller bl.a. följande: "Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, vilket bokförings-

system han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts; och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen". Denna mening föreslås ändrad sålunda: "Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, *skall i berättelsen tillika lämnas upplysning om tillämpat bokföringssystem enligt 7 § första stycket bokföringslagen (1976:125)* samt om hur bokföringsskyldigheten fullgjorts; i sådant fall skall vid berättelsen fogas av gäldenären *i förekommande fall* senast uppgjorda balansräkning". Den första ändringen skall ses som ett led i BFN:s strävan att i görligaste mån koppla redovisningskraven till de grundläggande bestämmelserna i BFL. Tillägget "i förekommande fall" är föranlett av bestämmelsen i 1 § fjärde stycket BFL, som undantar näringsidkare med en årsomsättning på högst 200.000:- från plikten att göra årsbokslut, dvs. att upprätta resultat- och balansräkningar.

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: För att erforderliga upplysningar skall erhållas för en berättelse enligt 55 § med angivet innehåll bör för gäldenären föreskrivas skyldighet att lämna upplysning om boet och om egen affärsverksamhet och annans affärsverksamhet som har anknytning till gäldenärens. Reglerna i detta avseende torde böra vara desamma i ordinära och mindre konkurser. Tillsynsmyndigheten bör ha möjlighet att yttra sig över berättelsen och få sin mening redovisad särskilt innan berättelsen överlämnas till konkursdomaren och eventuellt åklagarmyndigheten.

56 §

Länsåklagaren i Blekinge län och Kronobergs län: Då kommittén ändå låtit göra så många undersökningar, redovisade i bil. 1, hade det också varit av intresse att veta i hur stor utsträckning förvaltarna verkligen avlämna sina halvårsberättelser inom de föreskrivna fjorton dagarna till rättens ombudsman, respektive i vilken utsträckning dessa inom samma tidsfrist lämna dem vidare till konkursdomaren. I enstaka av de konkurser som jag haft anledning att syssla med på grund av misstanke om brott, ha dessa tidsgränser kraftigt överskridits utan att någon tillfredsställande förklaring lämnats. Så vitt jag minns, ha konkursdomarna ej reagerat särskilt effektivt häremot.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Hovrätten har ovan förordat att konkursdomaren skall ha kvar sin kontrollfunktion. Med hänsyn härtill bör förvaltarens halvårsberättelse även i fortsättningen inges till konkursdomaren. Halvårsberättelsen har betydelse även vid arvodesprövningen.

Göteborgs tingsrätt: Enligt tingsrättens erfarenhet förekommer inte sällan att förvaltarna inte avger sina halvårsberättelser enligt 56 § konkurslagen i rätt tid. Understundom måste förvaltare särskilt uppmanas att avge sådana berättelser. Dröjsmålen kan bero på att förvaltarna är särskilt be-

lastade med arbete efter årsskiftet och att semesterperioden oftast infaller i juli. Redovisningsperioden bör utan olägenhet kunna förskjutas förslagsvis tre månader så att förvaltarna kan utföra arbetet med halvårsberättelserna i början av april och oktober månader.

Advokatsamfundet: Erfarenheterna från konkursförvaltning ger vid handen att tidpunkten för avgivande av halvårsberättelse är oläglig med hänsyn till att särskild arbetsbelastning ofta föreligger för förvaltarna i månaden efter årsskiftet och till att semesterperiod vanligen infaller i juli. Utan att ändamålet med berättelserna eftersätts borde de likaväl kunna avges för perioderna den 1 april–den 30 september och den 1 oktober–den 31 mars. Samfundet vill föreslå att en sådan ändring övervägs.

58 §

Kronofogdemyndigheten i Kristianstad: Det torde kunna övervägas om inte pengar som inflyter under förvaltningen av konkursbo bör insättas på postgiro i stället för bank med hänsyn till den betydelse postgirot numera har.

Kronofogdemyndigheten i Västervik: Medel föreslås insatta mot ränta på bank. Följden av detta blir att konkursmedel sprids över landets bankkontor. Detta är föga rationellt och försvårar tillsynen.

Medlen bör i stället göras räntebärande genom insättning senast tredje dagen på postgiro. Detta sker nu i vissa fall hos kronofogdemyndigheten.

Domareförbundet: 58 § m.fl. Det är mycket vanligt att borgenärer tar kontakt med konkursdomaren i olika ärenden rörande konkursen. Det bör därför inte förekomma att konkursdomarens möjligheter att lämna upplysningar minskas t.ex. genom att vissa förvaltningshandlingar inte tillställts konkursdomaren utan bara tillsynsmyndigheten. Det synes riktigare att handlingar av den typ som är i fråga i 58 § 4 st. lämnas till båda myndigheterna.

66 §

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Ackord under konkurs har hittills varit mycket sällan förekommande. Förvaltarna bör i framtiden göras uppmärksamma på denna form av avveckling av ett konkursbo.

80 §

Länsåklagaren i Blekinge län och Kronobergs län: Det kan tänkas att åklagare i undantagsfall har anledning att göra sådan framställning i anledning av vad som förekommit under förundersökningen. Det kan t. ex. visa sig, att förvaltaren i egenskap av gäldenärens juridiska rådgivare medverkat vid avtal, som föranlett eller förvärrat obestånd eller eljest kunna misstänkas vara brottsliga.

Hovrätten över Skåne och Blekinge: Eftersom konkursdomaren, enligt hovrättens mening, skall ha kvar sin kontrollfunktion, bör han även ha rätt att på eget initiativ entlediga förvaltare.

Kommittén uttalar i detta sammanhang att av allmänna regler följer att förvaltaren inte får entledigas utan att först ha blivit hörd samt tillägger att en uttrycklig föreskrift härom i konkursförordningen bör övervägas. Enligt hovrättens uppfattning är en föreskrift härom av sådan vikt att den bör intas i lagtexten och ej, som övervägts av kommittén, regleras i administrativ ordning.

94 §

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Kostnader för hämtning av gäldenären skall enligt förslaget bestridas av konkursboet.

Reformeringen av de nuvarande fattigkonkurserna har bl.a. kommit till stånd för att komma till rätta med gäldenärsbrott m.m. som i det nuvarande förfarandet aldrig uppdagats. Det har alltså varit ett samhälleligt och rättssäkerhetsintresse som dikterat förändringarna.

Det bör mot denna bakgrund inte drabba borgenärerna om en gäldenär gör sig svåråtkomlig. De allmänpreventiva intressena är i sig själva starka nog att låta hämtningskostnaderna stanna på staten.

98 §

Kronofogdemyndigheten i Örnsköldsvik: Tillsynsmyndigheten tilläggs här bl.a. att pröva huruvida gäldenären med åberopande av beneficiebestämmelserna skall få ut egendom ur konkursboet. Som anförts under 53 § med hänvisning till 27 § ingår inte beneficiegods i konkursboet. Mot den bakgrunden förefaller mig bestämmelsen i 97 § första stycket överflödig när det sägs att "gäldenären *av konkursboet* äger få ut egendom" av nämnt slag. Konkursförvaltningen skall "ex officio" beakta 27 § och jag kan inte inse att gäldenären skall vara tvungen framställa yrkande jml 97 §, för att få bestämmelsen i det förstnämnda lagrummet beaktad.

I de fall förvaltaren i t.ex. gäldenärens frånvaro omhändertagit egendom, som normalt inte ingår i beneficiet, men som p.g.a. speciella omständigheter i det enskilda fallet måste anses rymmas inom detta, kan en framställning från gäldenären föranleda en prövning. Denna kan emellertid ske utifrån 27 § KL.

108 §

Hovrätten över Skåne och Blekinge: I avsnitt 5.3 i betänkandet uttalar kommittén bl.a. att, beträffande konkursdomarens protokollföring vid borgenärssammanträden, reglerna i rättegångsbalken och protokollkungörelsen gäller (s. 227 n). Detta uttalande rimmar mindre väl med kommitténs

förslag i 108 § sista stycket om protokollföring vid förlikningssammanträde. I konsekvens med uttalandet på s. 227 bör sista stycket i 108 § utgå. Hovrätten vill beträffande protokollföringen framhålla att om förlikning ej träffas vid sammanträdet är det angeläget att protokollet är tillräckligt fylligt eftersom det kan komma att ligga till grund för huvudförhandlingen inför rätten.

129 §

Kronofogdemyndigheten i Borås: I 129 § har huvudsakligen föreslagits redaktionella ändringar. Kfm anser att de uppgifter, som enligt denna paragraf åvilar förvaltaren, bör överföras till tillsynsmyndigheten, där utdelningsförslaget bör finnas tillgängligt för granskning. Det anses också vara lämpligt att även de borgenärer, som bevakat fordran i konkursen men som ej får utdelning, erhåller besked härom genom brevförsändelse. Därigenom undvikes många förfrågningar hos konkursdomaren eller förvaltaren, och det kan av andra skäl inte heller anses opåkallat att sådan borgenär genom brev får vetskap om resultatet av en bevakning. Andra stycket bör sålunda omarbetas.

Bilaga 3
De remitterade förslagen

1 Förslag till
Lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkurslagen (1921: 225)

dels att 64, 65, 69, 72, 79, 87, 90, 112, 175–184, 197, 199, 205, 207, 214 och 218 §§[1] skall upphöra att gälla,

dels att rubriken till 8 kap. skall utgå,

dels att 13, 19, 27, 40 b, 41–62, 66, 67, 70, 71, 76–78, 80–86 a, 88, 89, 91–96, 98, 99, 102, 103, 107, 108, 111, 113, 118, 120, 123, 126–130, 132, 137, 140, 144, 145 a, 146, 148, 149, 152, 185–191, 200, 202, 203, 206, 209–211 och 219 §§ samt rubrikerna till 3, 4 och 9 kap. skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas tjugoen nya paragrafer, 14 a–14 c, 18 a, 50 a, 51 a, 88 a, 95 a, 159, 185 a–185 h, 208, 210 a, 210 b och 211 a §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

13 §[2]

Upptages borgenärs konkursansökan, skall konkursdomaren genast förelägga gäldenären att inkomma med förklaring inom viss tid, högst en vecka, från det han fått del av ansökningshandlingarna. Om det behövs för att gäldenären skall få skäligt rådrum, kan dock tiden utsträckas till högst en månad.

Är anledning därtill, får föreläggande enligt första stycket även innehålla att gäldenären, för det fall att han medger ansökningen, skall inkomma med upplysningar som äro av betydelse för frågan i vilken form konkursen skall handläggas.

Ansökningshandlingarna och föreläggandet skola delges gäldenären. Delgivning enligt 12 § delgivningslagen (1970: 428) får ske endast om anledning förekommer att gäldenären avvikit eller eljest håller sig undan. Delgivning enligt 15 § första stycket delgivningslagen får ske även när gäldenären vistas på känd ort utom riket, om delgivning eljest ej kan ske här i riket och konkursdomaren med hänsyn till omständigheterna finner det icke skäligen böra krävas att delgivningen verkställes utom riket.

Om delgivning sker enligt 15 § delgivningslagen, skall konkursdomaren tillse, att gäldenärens egendom sättes under säker vård. Kostnaden därför skall betalas av borgenären.

[1] Senaste lydelse av
79 § 1946: 809
176 § 1977: 675
183 § 1970: 848
199 § 1975: 244
214 § 1942: 384.

[2] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

14 a §

Föreligga sannolika skäl för bifall till konkursansökan och kan det skäligen befaras att gäldenären undandrager egendom, får konkursdomaren eller rätten, om särskild anledning förekommer, förordna om kvarstad eller skingringsförbud på gäldenärens egendom i avvaktan på prövning av ansökningen. Därvid skall vad som enligt 15 kap. rättegångsbalken gäller om kvarstad och skingringsförbud äga motsvarande tillämpning, om ej annat följer av denna lag. Konkursdomaren eller rätten får medgiva undantag från beviljad säkerhetsåtgärd.

Föreligga sannolika skäl för bifall till konkursansökan och kan det skäligen befaras att gäldenären genom att begiva sig från riket undandrager sig skyldighet eller överträder förbud som enligt denna lag gäller i konkurs, får konkursdomaren eller rätten, om särskild anledning förekommer, förbjuda gäldenären att i avvaktan på prövning av ansökningen begiva sig från riket. Meddelas sådant reseförbud, får i samband därmed eller senare gäldenären åläggas att lämna ifrån sig sitt pass till kronofogdemyndighet som konkursdomaren eller rätten bestämmer. Är reseförbud uppenbart otillräckligt, får gäldenären häktas.

Om gäldenären är juridisk person, äger första stycket tillämpning även på styrelseledamot, verkställande direktör och likvidator som avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren.

Beträffande säkerhetsåtgärd som avses i denna paragraf äga bestämmelserna om reseförbud i 15 kap. rättegångsbalken motsvarande tillämpning, om ej annat följer av denna lag. Säkerhetsåtgärd kan

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	ej hindras av att pant eller borgen ställes. Ej heller kan beviljad säkerhetsåtgärd hävas av sådan anledning. Kostnaden för häktning skall betalas av allmänna medel.
	14 c §
	Fråga om beviljande av säkerhetsåtgärd enligt 14 a eller 14 b § tages upp på begäran av borgenär. Innan konkursdomaren eller rätten meddelar beslut i frågan, skall gäldenären beredas tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske. Konkursdomaren eller rätten får hålla förhandling för frågans prövning.
	Beslut om reseförbud eller skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig sitt pass skall delges gäldenären.
	18 a §
	Meddelas beslut om konkurs, skall konkursdomaren genast bestämma, om konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs eller om den enligt 185 § första stycket skall handläggas som mindre konkurs. Konkursdomaren skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.
	Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren bestämt enligt första stycket kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning.
	19 §[3]
Meddelas beslut om konkurs skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkursdomaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet.	*Beslutas att konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs,* skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkurs-

[3] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum. *Han skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.*	domaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet. Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum.
Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren bestämt enligt första stycket *kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och ortstidning.*	Vad konkursdomaren *har* bestämt enligt första stycket *skall intagas i kungörelse som avses i 18 a § andra stycket.*
Gäldenären skall kallas till första borgenärssammanträdet och därvid erinras om *sin skyldighet* enligt 92 § att vid sammanträdet avlägga *bouppteckningsed.* I fråga om delgivning av kallelsen gäller vad som är föreskrivet om stämning i tvistemål.	Gäldenären skall kallas till första borgenärssammanträdet och därvid erinras om *att han enligt 88 § ej får lämna riket utan samtycke av konkursdomaren innan bouppteckningsed enligt 91 § avlagts och att han är skyldig* enligt 92 § att vid sammanträdet avlägga *sådan ed.* I fråga om delgivning av kallelsen gäller vad som är föreskrivet om stämning i tvistemål.

27 §[4]

Till konkursbo räknas, i den mån ej annat följer av 21 §, all egendom, som tillhörde gäldenären när konkursbeslutet meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna utmätas. Till konkursbo räknas även den egendom som kan tillföras boet genom återvinning.

Avlöning eller därmed vid utmätning jämställd arbetsinkomst som innestår vid konkursens början och arbetsinkomst som gäldenären därefter förvärvar får dock behållas av honom, i den mån den ej, sedan skatteavdrag skett enligt vad därom är föreskrivet, uppenbart överstiger vad som åtgår för hans och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Vad som sagts om avlöning äger motsvarande tillämpning i fråga om periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant och beträffande belopp vilka utgå som pension eller livränta. Om rättigheten till pension eller livränta är av beskaffenhet att kunna utmätas, får dock konkursboet förfoga över den.

Gäldenären är skyldig att underrätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han därom underrätta arbetsgivare eller annan som skall utgiva förmånen. Innan sådan underrättelse lämnats får förfallet belopp betalas ut till gäldenären.

[4] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Tvist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet, prövas av *rätten* på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. *Konkursdomaren skall inhämta yttrande av rättens ombudsman och, om förvaltaren ej är sökande, av denne samt skyndsamt utsätta tid och plats för rättens sammanträde och om detta underrätta gäldenären, förvaltaren och rättens ombudsman samt, om borgenär eller underhållsberättigad är sökande, denne. Rättens* beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall på ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det.	Tvist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet prövas av *tillsynsmyndigheten* på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. *Myndigheten skall därvid inhämta yttranden i den omfattning som behövs för prövningen. Myndighetens* beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall på ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det. *Mot tillsynsmyndighetens beslut i ärende som avses i fjärde stycket får den vars rätt beröres av beslutet föra talan genom besvär. I fråga om sådan besvärstalan äga bestämmelserna i utsökningslagen (1877:31 s. 1) om klagan över utmätning av avlöning motsvarande tillämpning.*
40 b §[5]	
Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär *som bevakat fordran i konkursen* påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning är särskild åtgärd ej behövlig.	Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning är särskild åtgärd ej behövlig.

Talan vid allmän domstol väckes inom ett år från fristdagen. Dock får talan väckas inom tre månader från det att anledning därtill blev känd för konkursboet. Har gäldenären avhänt sig fast egendom eller är fråga om återgång av bodelning, kan talan även väckas inom tre månader från den dag då lagfart söktes eller bodelningshandlingen ingavs till rätten.

Borgenär som för talan svarar för rättegångskostnaden men har rätt att få ersättning därför av boet, i den mån kostnaden täckes av vad som kommit boet till godo genom rättegången.

[5] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 kap.
Förvaltning av egendom som ingår i konkurs[6]	*Förvaltning och tillsyn*
	41 §
Gäldenärs till konkurs avträdda bo skall omhänderhavas av en eller *flere* förvaltare, *som utses i den ordning nedan stadgas.* Antalet förvaltare bestämmes av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser *förvaltningen oundgängligen böra delas eller det eljest i särskilt fall vara oundgängligen nödvändigt, att mer än en förvaltare utses.*	*Konkursbo skall förvaltas* av en eller *flera* förvaltare. Antalet förvaltare bestämmes av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser *det erforderligt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera förvaltare.*
Då fråga är om utseende av förvaltare enligt *45* eller *48 §*, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.	Då fråga är om utseende av förvaltare enligt *46* eller *47 §*, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan *tillsynsmyndigheten och* borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.
44 §[7]	42 §
Konkursdomaren skall ock så snart ske kan efter det beslutet om konkurs meddelats förordna en ärlig och förståndig man att i konkursen vara rättens ombudsman med den befogenhet, som i denna lag sägs. Vid befattningens tillsättande skall iakttagas, att densamma icke anförtros annan än den, som äger ej mindre erforderlig insikt i gällande lag för bedömande av de frågor av rättslig innebörd, som ankomma på ombudsmannens prövning, än ock nödig erfarenhet och sakkunskap för fyllande av de åligganden beträffande tillsyn över konkursutredningen och avgörande av förvaltningsfrågor, som tillhöra befattningen.	*Förvaltning av konkursbo skall stå under tillsyn av tillsynsmyndighet.*
	Regeringen utser vissa kronofogdemyndigheter att vara tillsynsmyndigheter.
	Kronofogdemyndighet, som är tillsynsmyndighet, får enligt bestämmelser som regeringen meddelar förordna annan kronofogdemyndighet att handlägga tillsynsuppgift i konkursen.
	För tillsynen skall ersättning till staten utgå ur konkursboet enligt bestämmelser som regeringen meddelar.
Den som är anställd vid domstol må ej förordnas till rättens ombudsman.	

[6] Senaste lydelse 1975: 244.
[7] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut avlagt domareed, gänge sådan ed inför konkursdomaren, innan han tillträder befattningen.	
På konkursdomaren ankomme att, när så skäligt prövas, entlediga ombudsmannen och förordna annan i hans ställe.	
Uppstår för ombudsmannen laga förfall, äge konkursdomaren förordna annan, att under den tid förfallet varar uppehålla befattningen.	
46 §	43 §
Sedan förvaltarevalet ägt rum, skola borgenärerna å första borgenärssammanträdet, så framt någon av dem gör framställning därom, välja granskningsmän att med den befogenhet i denna lag sägs å borgenärernas vägnar övervaka förvaltningen. Granskningsmännens antal bestämmes av konkursdomaren. Valet skall ske så, att en var av de närvarande borgenärerna röstar å en granskningsman. Till granskningsmän anses valde, i första rummet den, om vilken borgenärer, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, förenat sig, och därefter den eller de, som efter huvudtalet erhållit de flesta rösterna.	*På begäran av borgenär skall konkursdomaren förordna granskningsman att med de befogenheter som angivas i denna lag övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Till granskningsman skall utses den som borgenären föreslår, om han är lämplig.*
För varje granskningsman äge de borgenärer, med vilkas röster han valts, utse en suppleant. Rösterna beräknas vid val av suppleant för den i första rummet utsedde granskningsmannen efter fordringsbeloppen och vid val av suppleant för annan granskningsman efter huvudtalet.	*Om det begäres, skall även ersättare för granskningsmannen utses. Bestämmelserna om granskningsman gälla även för ersättare.*
Erhålla vid val, som i denna paragraf sägs, två eller flere lika röstetal, skilje lotten dem emellan.	*Granskningsman skall entledigas, om han eller borgenären gör framställning därom eller han finnes icke vara lämplig.*
Har val av granskningsmän ej skett å första borgenärssammanträdet och utses därefter förvaltare jämlikt 48 eller 49 §, må å det sam-	*Ersättning till granskningsman skall betalas av borgenären.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
manträde, å vilket förvaltare tillsättes, val av granskningsmän äga rum efter ty ovan är stadgat.	
42 §[8]	44 §
I fråga om utseende av konkursförvaltare gälle, att den eller de, åt vilka förvaltningen anförtros, skola äga sådan insikt och erfarenhet, som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet erfordras för förvaltningens behöriga handhavande.	*Konkursförvaltare skall ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.*
Konkursförvaltare må ej den vara, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd; ej den, som är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.	Den som är anställd vid domstol *får* ej *vara förvaltare.*
Den som är anställd vid domstol *må* ej *förordnas till konkursförvaltare.*	
43 §	45 §
Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål utse förvaltare att *omhänderhava* boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare utsetts och, där annan utsetts, denne tillträtt befattningen.	Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål, *efter hörande av tillsynsmyndigheten,* utse förvaltare att *handha förvaltningen av* boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare utsetts och, där annan utsetts, denne tillträtt befattningen.
45 §	46 §
Vid första borgenärssammanträdet *välje borgenärerna* förvaltare att i *stället för den enligt 43 § utsedde förvaltaren omhänderhava* konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i *52* § är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning	Vid första borgenärssammanträdet *skall konkursdomaren, sedan han hört tillsynsmyndigheten och närvarande borgenärer, utse* förvaltare att i *fortsättningen handha förvaltningen av* konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i *50* § är

[8] Senaste lydelse 1970: 848.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
skall vara delad, skall förvaltare *väljas* särskilt för varje del av förvaltningen. *Såsom borgenärernas beslut gälle den mening, varom bland närvarande borgenärer de förena sig, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en tredjedel av de röstande. Kan beslut på sådant sätt ej åstadkommas, gälle den mening konkursdomaren biträder.*	stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare *utses* särskilt för varje del av förvaltningen.
Konkursdomaren skall tillse, att icke någon, på vilken borgenärernas val fallit, är obehörig att vara förvaltare jämlikt 42 § andra eller tredje stycket eller i saknad av sådan insikt och erfarenhet, som avses i 42 § första stycket, eller eljest icke lämplig att handhava förvaltningen. Där sådant fall föreligger, åligge det konkursdomaren att utse annan förvaltare i stället för den av borgenärerna valde.	
Kommer icke någon borgenär tillstädes, varde förvaltare tillsatt av konkursdomaren.	
47 §	
Borgenär, som utsetts till förvaltare eller granskningsman, må ej utan giltigt skäl undandraga sig uppdraget.	
48 §	47 §
Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom *för att* utse det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i *45* § är stadgat äga motsvarande tillämpning.	Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall konkursdomaren* utse det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i *46* § är stadgat äga motsvarande tillämpning.
Rättens ombudsman, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.	*Tillsynsmyndigheten*, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.

Nuvarande lydelse

49 §

Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet *eller avgår granskningsman, för vilken suppleant ej finnes*, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom *för att utse* efterträdare till den avgångne, och skola därvid *i fråga om val av förvaltare* bestämmelserna i *45 § och i fråga om val av granskningsman bestämmelserna i 46 § om val av suppleant för granskningsman* äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare *eller granskningsmän äro* och någon av dem avgår samt konkursdomaren efter *rättens ombudsmans* hörande finner det ej vara nödigt, *att annan utses* i den avgångnes ställe.

50 §

Har förvaltare avgått och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *nytt val ägt rum*.

Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § *tredje* stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.

52 §

Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. *Rättens ombudsman*, förvaltare,

Föreslagen lydelse

48 §

Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall* efterträdare till den avgångne *utses*, och skola därvid bestämmelserna i *46* § äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare äro och någon av dem avgår samt konkursdomaren efter *tillsynsmyndighetens* hörande finner det ej vara nödigt *att utse annan* i den avgångnes ställe.

Avgår förvaltare sedan fråga uppkommit om avskrivning av konkursen enligt 186 §, skall borgenärssammanträde som avses i första stycket ej utsättas, så länge frågan är under prövning.

49 §

Har förvaltare avgått *efter första borgenärssammanträdet* och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *ny förvaltare utsetts enligt 48 §*.

Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § *andra* stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.

50 §

Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. *Tillsynsmyndigheten*, förvaltare,

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.	granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.
Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.	Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.
Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne flere än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till *ombudsmannen*, och gälle den mening *han* biträder.	Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne flere än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till *tillsynsmyndigheten*, och gälle den mening *denna* biträder.
Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och *ombudsmannen* underrättas.	Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och *tillsynsmyndigheten* underrättas.
	50 a §
	Om konkursdomaren av särskilda skäl finner det erforderligt, får han efter tillsynsmyndighetens hörande uppdraga åt lämplig person att biträda förvaltaren med råd vid konkursförvaltningen eller att som förlikningsman biträda konkursdomaren med utredning och förlikning i tvistefråga som uppkommit genom anmärkning mot bevakning eller att fullgöra båda dessa uppgifter.
	Den som är anställd vid domstol får ej inneha uppdrag som avses i första stycket.
	När uppdraget är slutfört, skall anmälan genast göras till konkursdomaren. Vid denna anmälan skall fogas en redogörelse för det arbete uppdraget medfört.
	Konkursdomaren skall återkalla

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	meddelat uppdrag, när anmälan enligt tredje stycket har inkommit eller det i annat fall finns skäl till återkallelse.
	Den som har fullgjort uppdrag enligt denna paragraf är berättigad till arvode av konkursboet. Arvodet bestämmes av konkursdomaren efter tillsynsmyndighetens och förvaltarens hörande. I fråga om arvode äga 82 § andra och tredje styckena samt 83 § motsvarande tillämpning.
51 § *För förvaltare skall förordnande utfärdas av konkursdomaren.*	
53 § Förvaltaren åligge att med iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet.	51 § Förvaltaren åligge att med iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet.
	51 a § *I viktigare frågor skall förvaltaren höra särskilt berörda borgenärer, om det ej finns hinder häremot. Förvaltaren skall i sådana frågor även höra gäldenären, om det lämpligen kan ske.*
	52 § *Om förvaltaren finner det nödvändigt, får han anlita sakkunnigt biträde för viss förvaltningsåtgärd.*
54 §[9] Den enligt *43* § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan *ej mindre* omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit	53 § Den enligt *45* § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokfö-

[9] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
bokföringsskyldig, i *hans handelsböcker* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet, *än* även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress, *så ock* å nämnda böcker och handlingar. *Där så befinnes nödigt, må förvaltaren för bouppteckningsförrättningen anlita sakkunnigt biträde.* I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga. Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.	ringsskyldig, i *omhändertaget räkenskapsmaterial* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet. *Förvaltaren skall* även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress *samt* å nämnda böcker och handlingar. I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga, *och beträffande skulderna angivas, i vad mån de avse lön eller pension.* Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. *Är gäldenären juridisk person och finnas flera ställföreträdare, gäller denna skyldighet dock icke för sådan ställföreträdare vars närvaro förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.* Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.
Då bouppteckning upprättas av förvaltaren, skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.	Då bouppteckning upprättas av förvaltaren, skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.
	54 §
	Förvaltaren får, om det behövs, påkalla handräckning av krono-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	fogdemyndigheten för att kunna omhändertaga eller annars få tillgång till gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som röra boet. Kronofogdemyndigheten får härvid genomsöka hus, rum eller förvaringsställe och, om tillträde behövs till utrymme som är tillslutet, låta öppna lås eller bereda sig tillträde på annat sätt. Kronofogdemyndigheten får även i övrigt använda tvång i den mån det behövs för det avsedda ändamålet och det kan anses befogat med hänsyn till omständigheterna. Våld mot person får dock brukas endast om kronofogdemyndigheten möter motstånd och i den mån det med hänsyn till ändamålet med ingripandet kan anses försvarligt.
	I fråga om klagan över kronofogdemyndighets beslut eller åtgärd enligt första stycket äga bestämmelserna i utsökningslagen (1877:31 s. 1) om klagan över utmätning i allmänhet motsvarande tillämpning.
55 §[10]	
Förvaltaren skall *under rättens ombudsmans inseende* så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, huruvida skälig anledning förefinnes till antagande, att gäldenären gjort sig skyldig till *brottsligt förhållande mot sina borgenärer*. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilka handelsböcker han hållit och huru de*	Förvaltaren skall så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, *huruvida förhållande har förekommit som kan föranleda återvinning till konkursboet och* huruvida skälig anledning förefinnes till antagande, att gäldenären gjort sig skyldig till *gäldenärsbrott*. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilket bok-*

[10] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
blivit förda; och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen. *Berättelsen skall underskrivas av förvaltaren.*	*föringssystem han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts;* och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen.
Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren *ävensom hållas tillgänglig för borgenärer, som vilja taga del av densamma; och äge* varje borgenär, som det begär, *att mot ersättning för kostnaden få avskrift av berättelsen sig tillsänd.*	Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten samt* varje borgenär, som det begär.
	Om förvaltaren finner att gäldenären kan misstänkas för gäldenärsbrott, skall han omedelbart underrätta allmän åklagare därom och därvid angiva grunden för misstanken.
56 §[11]	
Är konkursen icke avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande *juni* eller *december* månad, skall förvaltaren inom *fjorton dagar* därefter till *rättens ombudsman* avlämna berättelse, vari alla de åtgärder noggrant angivas, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut; åliggande det förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång *för varje halvår* inom *fjorton dagar* från utgången därav avgiva sådan berättelse. Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet om konkurs meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats.	Är konkursen icke avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande *mars* eller *september* månad, skall förvaltaren inom *två veckor* därefter till *tillsynsmyndigheten* avlämna berättelse, vari alla de åtgärder noggrant angivas, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut; åliggande det förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång inom *två veckor* från utgången *av varje mars och september månad* avgiva sådan berättelse *för det dessförinnan förflutna halvåret.* Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet om konkurs meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats.
Berättelsen skall av ombudsmannen granskas och inom två veckor från mottagandet ingivas till konkursdomaren jämte de anmärkningar, till vilka ombudsmannen må hava funnit fog.	*Förvaltaren skall utan dröjsmål lämna konkursdomaren avskrift av berättelsen.*

[11] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	57 §
Förvaltaren skall föra bok, vari boets inkomster och utgifter i penningar dag efter dag antecknas.	*Förvaltaren skall, oavsett vad som gäller i fråga om bokföringsskyldighet för gäldenären, löpande bokföra in- och utbetalningar, om ej med hänsyn till särskilda förhållanden god redovisningssed påkallar att bokföringen sker på annat sätt.*
Vad sålunda är stadgat må ej lända till inskränkning i den bokföringsskyldighet, som särskilt kan vara föreskriven.	*Förvaltaren skall bevara räkenskapsmaterialet under minst tio år från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades. I övrigt tillämpas 22 § bokföringslagen (1976:125).*
	Första stycket medför ej inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara särskilt föreskriven för att möjliggöra kontroll över viss verksamhet.
	Beträffande skyldighet att sörja för underlag för deklarations- och uppgiftsskyldighet och för kontroll därav finnas särskilda bestämmelser.
	58 §[12]
Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank, *som av rättens ombudsman godkännes. Till bestridande av löpande utgifter må ej mer innehållas än av ombudsmannen medgives.*	Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank.
	Försummar förvaltaren att inom ovan föreskrivna tid insätta influtna medel, vare han skyldig att å belopp, som obehörigen innehållits, erlägga ränta enligt 6 § räntelagen (1975: 635) från den dag insättning bort ske.
Så länge konkursen pågår, avlämne förvaltaren inom *en vecka* från utgången av mars, juni, september och december månader varje år till *ombudsmannen* räkning över boets inkomster och utgifter i	Så länge konkursen pågår, avlämne förvaltaren inom *två veckor* från utgången av mars, juni, september och december månader varje år till *tillsynsmyndigheten* räkning över boets inkomster och ut-

[12] Senaste lydelse 1975: 646.

Nuvarande lydelse

penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar innestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit. *Räkningarna skola av ombudsmannen granskas ävensom hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären.*

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta *konkursdomaren*, i vilken bank medlen innestå, och inom *en vecka* från utgången av varje kalenderår till *rättens ombudsman* för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall *ombudsmannen* göra anmälan därom hos *konkursdomaren*.

59 §

Rättens ombudsman skall göra sig noga underrättad om boets tillstånd samt under konkursen hålla noggrann uppsikt över förvaltningen. När *helst han* finner det lämpligt, *äge han verkställa inventering av boets* kassa och övriga tillgångar *ävensom* fordra redovisning av förvaltaren.

Rättens ombudsman ävensom granskningsman skall hava tillgång till böcker och andra handlingar, som röra boet; äge ock av förvaltaren på begäran erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Föreslagen lydelse

gifter i penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar innestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit. *Förvaltaren skall lämna avskrift av räkningen till konkursdomaren.*

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta *tillsynsmyndigheten*, i vilken bank medlen innestå, och inom *två veckor* från utgången av varje kalenderår till *myndigheten* för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall *förvaltaren* göra anmälan därom hos *tillsynsmyndigheten*.

59 §

Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrives på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med denna lag och andra författningar. Därvid skall särskilt tillses att avvecklingen av konkursen icke fördröjes i onödan. När *myndigheten* finner det lämpligt, *får den inventera konkursboets* kassa och övriga tillgångar *samt* fordra redovisning av förvaltaren. *Om särskilda omständigheter föranleda det, får myndigheten utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt.*

60 §

Tillsynsmyndigheten ävensom granskningsman skall hava tillgång till böcker och andra handlingar, som röra boet; äge ock av förvaltaren på begäran erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Av redovisningshandlingar, som förvaltaren ingivit till rättens ombudsman, äge borgenär, så ock gäldenären taga del.	
Rättens ombudsman och förvaltare vare skyldiga att meddela upplysningar om boet och dess förvaltning *ej mindre då* konkursdomaren *det begär än även på begäran av* borgenär eller gäldenären.	*Tillsynsmyndigheten* och förvaltare vare skyldiga att *på begäran* meddela upplysningar om boet och dess förvaltning *till* konkursdomaren, borgenär eller gäldenären. *Tillsynsmyndigheten är vidare skyldig att på begäran meddela sådana upplysningar till granskningsman.*
60 §	61 §
Har gäldenär idkat rörelse, äge förvaltaren *efter gäldenärens hörande* låta den rörelse, där sådant enligt lag kan ske, fortsättas för konkursboets räkning i den mån det *är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av boet; inhämte dock rättens ombudsmans samtycke till rörelsens fortsättande.* Samma lag vare, där förvaltaren sedan rörelsen nedlagts vill ånyo öppna densamma. *Vägrar ombudsmannen sitt samtycke eller yrkar någon borgenär eller gäldenären, att rörelse, som med ombudsmannens samtycke fortgår, skall nedläggas, skola borgenärerna kallas till sammanträde för att besluta i ärendet.* Ej må rörelsen fortsättas längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej *borgenärer, vilkas fordringar uppgå till minst fyra femtedelar av de i ärendets prövning deltagande borgenärernas fordringar, därom äro ense samt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en fjärdedel av de röstande.*	Har gäldenär idkat rörelse, äge förvaltaren låta den rörelse, där sådant enligt lag kan ske, fortsättas för konkursboets räkning i den mån det *befinnes ändamålsenligt.* Samma lag vare, där förvaltaren sedan rörelsen nedlagts vill ånyo öppna densamma. Ej må rörelsen fortsättas längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej *särskilda skäl föreligga.*
	62 §[13]
Efter första borgenärssammanträdet skall boets egendom säljas så snart *ske kan*, där ej annat föranledes av bestämmelserna i *60*, 63,	*Boets egendom skall* säljas så snart *det lämpligen kan ske*, där ej annat föranledes av bestämmelserna i *61*, 63 och 66 §§, 70 § andra

[13] Senaste lydelse 1955: 236.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
64 och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.	stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.
	66 §[14]
Inkommer gäldenären med ackordsförslag, må egendomen i boet ej säljas *utan rättens ombudsmans samtycke*, innan ackordsfrågan blivit avgjord. Vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som angives i 171 §.	Inkommer gäldenären med ackordsförslag, må egendomen i boet ej säljas, innan ackordsfrågan blivit avgjord. Vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som angives i 171 § *eller särskilda skäl annars föreligga*.
61 §	67 §
Före första borgenärssammanträdet må ej försäljning av egendom i boet äga rum *utöver vad* av bestämmelserna i 23, 24, *60* och 73 §§ *kan föranledas*.	*Utan hinder av vad som föreskrives i 63 och 66 §§ får* försäljning av egendom i boet äga rum, *om det föranledes* av bestämmelserna i 23, 24, *61* och 73 §§. *Vidare får lös egendom säljas, om den* är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt *faller* i värde eller *kräver* allt för kostsam vård. *I den mån medel saknas till betalning* av utgifter för boet, *får även* annan lös egendom *säljas*.
Vad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning beträffande lös egendom, som är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt *fallande* i värde eller *erfordrar* allt för kostsam vård. *Saknas medel till bestridande* av utgifter för boet, *må ock under tid, som avses i första stycket, försäljning av* annan lös egendom *äga rum, dock ej utöver vad för ändamålet prövas nödigt; och bör, om gäldenären därtill anvisar viss egendom, den egendom i främsta rummet uttagas, så vitt det lämpligen kan ske.*	
Till försäljning, varom i andra stycket förmäles, inhämte förvaltaren samtycke av rättens ombudsman, som ock äge bestämma, om försäljningen skall ske å auktion eller under hand. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.	
67 §[15]	
Vad i 63, 64 och 66 §§ är stadgat om uppskov med försäljning av	

[14] Senaste lydelse 1970: 848.
[15] Senaste lydelse 1970: 848.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
egendom i boet utgöre ej hinder för sådan försäljning, som enligt 61 § må äga rum jämväl före första borgenärssammanträdet.	
Påyrkar inteckningshavare eller annan borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt i viss egendom, att den egendom, vari förmånsrätten gäller, skall säljas genom förvaltarens försorg, och har hans rätt till betalning ur egendomen efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställts genom dom, som äger laga kraft, må anstånd med försäljning äga rum endast om *rättens ombudsman och* förvaltaren *anse* detta nödvändigt för att förhindra att avsevärd förlust vållas konkursboet eller genomförandet av ackord väsentligt försvåras samt anstånd ej är obilligt mot borgenären.	Påyrkar inteckningshavare eller annan borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt i viss egendom, att den egendom, vari förmånsrätten gäller, skall säljas genom förvaltarens försorg, och har hans rätt till betalning ur egendomen efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställts genom dom, som äger laga kraft, må anstånd med försäljning äga rum endast om förvaltaren *anser* detta nödvändigt för att förhindra att avsevärd förlust vållas konkursboet eller genomförandet av ackord väsentligt försvåras samt anstånd ej är obilligt mot borgenären.
70 §[16]	
Finnes i boet fast egendom, äge förvaltaren hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen må jämväl säljas i annan ordning, så framt förvaltaren finner det för boet fördelaktigare *och rättens ombudsman till försäljningen lämnar bifall; vägrar han bifall, begäre förvaltaren borgenärernas samtycke. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening beträffande försäljningen.*	Finnes i boet fast egendom, äge förvaltaren hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen må jämväl säljas i annan ordning, så framt förvaltaren finner det för boet fördelaktigare.
Har auktion å fast egendom, som hör till boet, hållits i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom utan att försäljning kommit till stånd, må förvaltaren underlåta att vidtaga ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har auktion i nyssnämnda ordning ej ägt rum, men föreligger anledning till antagande, att sådan auktion ej	Har auktion å fast egendom, som hör till boet, hållits i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom utan att försäljning kommit till stånd, må förvaltaren underlåta att vidtaga ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har auktion i nyssnämnda ordning ej ägt rum, men föreligger anledning till antagande, att sådan auktion ej

[16] Senaste lydelse 1971: 1045.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
kommer att leda till försäljning, äge förvaltaren *med samtycke av ombudsmannen* underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, där de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar, vilka skola utgå med särskild förmånsrätt ur egendomen, samtycka därtill.	kommer att leda till försäljning, äge förvaltaren underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, där de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar, vilka skola utgå med särskild förmånsrätt ur egendomen, samtycka därtill.

Varder auktion å boets fasta egendom utsatt att hållas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom, åligge det förvaltaren att före bevakningssammanträdet avlämna behållning, som under konkursen av egendomen uppkommit. Behållning som ej avlämnas före bevakningssammanträdet skall, om egendomen säljes, avlämnas före tillträdesdagen och i annat fall innan slututdelning i konkursen sker.

Förvaltaren skall även senast vid bevakningssammanträde för auktion på fast egendom anmäla arvode, annan kostnad och i konkursen bevakade fordringar som böra beaktas vid egendomens försäljning. Förvaltaren skall genom brev underrätta borgenär om anmälan som han gör på dennes vägnar.

71 §[17]

Vill förvaltaren efter första borgenärssammanträdet låta försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, äga rum *annorledes än å* auktion, *begäre samtycke därtill av rättens ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.*	Försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, *skall* äga rum *på* auktion *eller i annan ordning efter vad förvaltaren finner vara mest fördelaktigt för boet.*

Lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, må ej i något fall utan hans samtycke säljas annorledes än å auktion, så framt hans rätt är av försäljningen beroende.

Samtycke som avses i *första och* andra *styckena* fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris. *Samtycke enligt andra stycket fordras ej heller för* försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.	Samtycke som avses i andra *stycket* fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris *eller när fråga är om* försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.

[17] Senaste lydelse 1975:1251.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Skall fartyg, som ej är infört i skeppsregistret eller i motsvarande utländska register, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas, äge förvaltaren, där egendomen finnes inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom.

Är fråga om försäljning av registrerat skepp, av luftfartyg eller av intecknade reservdelar till luftfartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

Skall gäldenären tillkommande rätt till andel i inteckning som belastar hans luftfartyg eller till sådant fartyg hörande reservdelar säljas, låte förvaltaren innan försäljning sker anskaffa särskild inteckningshandling å det gäldenären tillkommande beloppet, där laga hinder däremot icke möter. Skall försäljning ske av inteckningshandling, som innehaves av gäldenären och för vilken han är personligen ansvarig, vare förvaltaren pliktig att, där ej gäldenären medgiver, att handlingen må försäljas med bibehållande av hans ansvarighet, förse handlingen med påskrift, varigenom gäldenären frikallas från ansvarighet.

Bestämmelserna i 70 § sista stycket äga motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom under konkursen skall säljas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. I sådant fall skall förvaltaren dessutom, i den mån det är påkallat, i ärendet föra talan för borgenärer som ha förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970: 979) samt genom brev underrätta borgenär om yrkande som han framställer på dennes vägnar.

76 §[18]

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än *i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman.* Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

Förvaltaren får, när egendom skall säljas på auktion genom hans försorg, låta kungöra auktionen i mindre utsträckning än *som följer av 74 § första stycket, om han anser det tillfyllest.* Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970: 979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

[18] Senaste lydelse 1973: 1132 (jfr 1975: 918).

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
77 §[19]	
Förvaltaren *vare pliktig att* så snart *ske kan* vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar; *dock må i den ordning, som i 64 § är stadgad beträffande uppskov med försäljning av boets egendom, beslutas uppskov med indrivning av boets fordringar, och skall, om sådant uppskov beslutits, vad i 65 § för där avsett fall föreskrives äga motsvarande tillämpning. Kan fordran ej indrivas utan att rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande anhängiggöres eller skiljedom påkallas, gälle vad i 79 § finnes stadgat.* Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen föryttras såsom annan lös egendom.	Förvaltaren *skall* så snart *det lämpligen kan ske* vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar. Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen föryttras såsom annan lös egendom.
78 §[20]	
Har förlikningsanbud gjorts angående osäker eller tvistig tillgång *och finner förvaltaren* fördelaktigt för konkursboet *att anbudet antages, skall han inhämta samtycke därtill av borgenärerna, när tillgången utgöres av fast egendom, och eljest av rättens ombudsman. Godkänner denne ej anbudet, äger förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärerna. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening innan förlikning ingås. Motsätter sig gäldenären förlikningen och* ställer *han* säkerhet för vad som bjudes genom *den,* har han rätt att själv utföra tvisten.	Har förlikningsanbud gjorts angående osäker eller tvistig tillgång, *får förvaltaren antaga anbudet, om han finner det* fördelaktigt för konkursboet. Ställer *gäldenären* säkerhet för vad som bjudes genom *förlikningen,* har han rätt att själv utföra tvisten.
80 §	
Visar förvaltare motvilja, oskicklighet eller försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag, må rättens ombudsman, granskningsförvaltare skall på egen begäran entledigas av konkursdomaren, om han visar skäl till det. Förvaltare som finnes icke vara lämplig eller	

[19] Senaste lydelse 1946: 809.
[20] Senaste lydelse 1971: 498.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
man, borgenär eller gäldenären hos konkursdomaren göra anmälan om förhållandet.	*av annan orsak bör skiljas från uppdraget skall av konkursdomaren entledigas efter framställning av tillsynsmyndigheten, granskningsman, borgenär eller gäldenären.*
Göres sådan anmälan eller finner konkursdomaren eljest anledning till anmärkning mot förvaltare, äge konkursdomaren efter omständigheterna tillhålla honom att fullgöra sina åligganden eller skilja honom från befattningen.	
Innan förvaltare må skiljas från befattningen, inhämte konkursdomaren, där ej anmälan, som ovan sägs, gjorts av ombudsmannen, yttrande från denne. Efter första borgenärssammanträdet må förvaltare ej entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde, som av konkursdomaren utlysts, erhållit tillfälle att inför honom yttra sig i ärendet. Konkursdomaren äge likväl, om han finner skäl därtill, i avbidan på borgenärernas yttrande försätta förvaltare ur tjänstgöring; dock må det ej ske innan *yttrande från ombudsmannen, där sådant skall avgivas, inkommit till konkursdomaren.*	*Förvaltare må ej entledigas utan att tillsynsmyndigheten erhållit tillfälle att yttra sig.* Efter första borgenärssammanträdet må förvaltare ej entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde, som av konkursdomaren utlysts, erhållit tillfälle att inför honom yttra sig i ärendet. Konkursdomaren äge likväl, om han finner skäl därtill, i avbidan på borgenärernas yttrande försätta förvaltare ur tjänstgöring; dock må det ej ske innan *tillsynsmyndigheten erhållit tillfälle att yttra sig.*

81 §[21]

Finnes i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, skall, så vitt det inverkar på de borgenärers rätt, som icke i den egendom hava sådan förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas kostnaden för egendomens vård och försäljning ävensom det arvode *till rättens ombudsman och förvaltare,* som enligt *vad i* 82 och 83 §§ *stadgas* skall utgå för egendomen.	Finnes i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, skall, så vitt det inverkar på de borgenärers rätt, som icke i den egendom hava sådan förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas kostnaden för egendomens vård och försäljning ävensom det arvode som enligt *50 a § femte stycket samt* 82 och 83 §§ skall utgå för egendomen.

Då särskild förmånsrätt äger rum i boet tillhörig egendom, må ej till förfång för någon, som äger sådan förmånsrätt eller förmånsrätt, som skall

[21] Senaste lydelse 1967: 229.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

beaktas framför den särskilda, av egendomens avkastning och köpeskilling gäldas annan konkurskostnad än ovan sagts; dock att, där den särskilda förmånsrätten grundar sig på företagsinteckning, av egendomen må bestridas jämväl övriga konkurskostnader, i den mån boet eljest ej lämnar tillgång därtill.

82 §

Arvode till *rättens ombudsman och till* förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.	Arvode till förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.

Sådant arvode må icke sättas till högre belopp än som med avseende å det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet, varmed det utförts, samt boets omfattning må anses utgöra skälig ersättning för uppdraget.

Ej må arvode efter tid räknas.

83 §

Arvode till *rättens ombudsman ävensom arvode till* förvaltare skall bestämmas till visst belopp i ett för allt, utan så är att jämlikt 81 § må anses erforderligt, att för egendom, som avses i sagda paragraf, beräknas särskilt arvode. Sådant särskilt arvode må kunna bestämmas innan arvodesfrågan i övrigt avgöres.	Arvode till förvaltare skall bestämmas till visst belopp i ett för allt, utan så är att jämlikt 81 § må anses erforderligt, att för egendom, som avses i sagda paragraf, beräknas särskilt arvode. Sådant särskilt arvode må kunna bestämmas innan arvodesfrågan i övrigt avgöres.

Vid bestämmandet av särskilt arvode, som ovan sägs, skall vad i 82 § stadgas om de grunder, efter vilka arvode skall beräknas, äga motsvarande tillämpning.

84 §

Arvode till *rättens ombudsman och till* förvaltare bestämmes efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode berättigade; och bör, där det lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall angiva det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det	Arvode till förvaltare bestämmes efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode berättigade; och bör, där det lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall angiva det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det fordrade beloppets fördel-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
fordrade beloppets fördelning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare *för viss förvaltningsåtgärd, såsom förrättande av bouppteckning, utförande av rättegång, hållande av auktion eller dylikt,* anlitat *annan* och har gottgörelse därför tillgodoförts *denne* eller har ersättning för utgifter tillgodoförts *rättens ombudsman eller* förvaltare, skall sådant angivas i redogörelsen.	ning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare anlitat *biträde som avses i 52 §* och har gottgörelse därför tillgodoförts *biträdet* eller har ersättning för utgifter tillgodoförts förvaltare, skall sådant angivas i redogörelsen.

Kan fråga uppkomma om bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, åligge förvaltaren att tillhandahålla konkursdomaren förteckning över kända rättsägare, som hava särskild förmånsrätt i egendomen.

85 §[22]

Då framställning om bestämmande av arvode inkommit, utsätte konkursdomaren dag för ärendets handläggning vid rätten. Avser framställning allenast bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, äge dock konkursdomaren pröva, huruvida skäl att företaga frågan därom innan arvode i övrigt bestämmes må anses föreligga.

Sedan dag för ärendets handläggning vid rätten blivit utsatt, skall konkursdomaren *genom kungörelse, som minst tio dagar* före den utsatta dagen *införes en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, utfärda kallelse å vederbörande rättsägare att vid rätten utföra sin talan; och skall därjämte särskild kallelse meddelas* den, för vilken arvode skall bestämmas, *så ock* gäldenären. *Kallelse* skall innehålla *underrättelse* om belopp, som i arvode fordras. I fall, som omförmäles i 84 § andra stycket, *äge den, som har panträtt i den egendom, varom fråga är, föra talan i ärendet, ändå att han ej i konkursen bevakat sin fordran; skolande* konkursdomaren i god tid till envar, som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd, översända *kallelse*,	Sedan dag för ärendets handläggning vid rätten blivit utsatt, skall konkursdomaren *i god tid* före den utsatta dagen *till borgenär, som hos konkursdomaren begärt att bli underrättad, samt till* den, för vilken arvode skall bestämmas, *och* gäldenären *sända underrättelse om tid och plats för handläggningen vid rätten. Underrättelse* skall innehålla *uppgift* om belopp, som i arvode fordras. I fall, som omförmäles i 84 § andra stycket, *skall* konkursdomaren i god tid till envar, som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd, översända *underrättelse*, som nyss sagts.

[22] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
som nyss sagts. *Är sådant fall för handen, att frågan om arvode ej inverkar på borgenärernas rätt, skall kungörelse, varom ovan stadgats, ej utfärdas, men varde särskild kallelse meddelad den, för vilken arvode skall bestämmas, så ock gäldenären.*	
Då fråga är om bestämmande av arvode till förvaltare, skall konkursdomaren inhämta yttrande i ärendet av *rättens ombudsman.*	*Konkursdomaren skall* inhämta yttrande i ärendet av *tillsynsmyndigheten.*
86 §	
Rättens ombudsman äge ej uppbära arvode förrän slutredovisning avgivits i konkursen, utan så är att han därförinnan avgår; och må ej arvode uppbäras av förvaltare förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.	*Förvaltare får ej uppbära arvode* förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.
86 a §[23]	
Utan hinder av vad i 82–86 §§ finnes stadgat häremot stridande må *rättens ombudsman och* förvaltare, om det med hänsyn till omfattningen av det arbete uppdraget medfört, den tid under vilken konkursen varat och ytterligare beräknas pågå samt övriga förhållanden finnes påkallat av synnerliga skäl, av konkursdomaren tillerkännas skäligt belopp att utgå i avbidan på att arvode slutligen bestämmes. Framställning därom skall angiva det belopp som fordras ävensom de skäl vilka åberopas för erhållande av sådan betalning. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete uppdraget medfört samt uppgift om boets ekonomiska ställning. *Över framställning, som gjorts av förvaltare, skall konkursdomaren* inhämta yttrande av *rättens ombudsman.*	Utan hinder av vad i 82–86 §§ finnes stadgat häremot stridande må förvaltare, om det med hänsyn till omfattningen av det arbete uppdraget medfört, den tid under vilken konkursen varat och ytterligare beräknas pågå samt övriga förhållanden finnes påkallat av synnerliga skäl, av konkursdomaren tillerkännas skäligt belopp att utgå i avbidan på att arvode slutligen bestämmes. Framställning därom skall angiva det belopp som fordras ävensom de skäl vilka åberopas för erhållande av sådan betalning. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete uppdraget medfört samt uppgift om boets ekonomiska ställning. *Konkursdomaren skall* inhämta yttrande *i ärendet* av *tillsynsmyndigheten.*

[23] Senaste lydelse 1959: 181.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
Om gäldenärs skyldigheter under konkursen samt rätt till underhåll, så ock om bouppteckningsed av annan än gäldenären.	*Gäldenärens skyldigheter m. m.*
88 §	
Gäldenär må ej efter det beslut om hans försättande i konkurs meddelats och innan *han avlagt den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed utan samtycke av rättens ombudsman begiva sig från den ort, där han är bosatt. Senare under konkursen må gäldenären ej utan samtycke av ombudsmannen begiva sig längre bort än att han kan en vecka efter kallelse personligen infinna sig inom rättens domsaga å ort, där hans närvaro påkallas; vare ock gäldenären skyldig att för ombudsmannen och förvaltaren uppgiva stället, där han vistas, och, om det är utom domsagan, viss därinom bosatt person, till vilken kallelse å honom må lämnas.*	*Gäldenären får* ej efter det beslut om hans försättande i konkurs meddelats och innan *ed enligt 91 § har avlagts begiva sig från riket utan samtycke av konkursdomaren. Om det senare under konkursen skäligen kan befaras att gäldenären genom att begiva sig från riket undandrager sig skyldighet som föreskrives i denna lag, får förbud meddelas honom att lämna riket.* *Kan det skäligen befaras att gäldenären åsidosätter förbud att begiva sig från riket, får han åläggas att lämna ifrån sig sitt pass till tillsynsmyndigheten.* *Kan det skäligen befaras att gäldenären genom att begiva sig från den ort där han är bosatt undandrager sig skyldighet som föreskrives i denna lag, får förbud meddelas honom att lämna orten.* *Beslut om reseförbud eller om åläggande för gäldenären att lämna ifrån sig pass meddelas av konkursdomaren på begäran av förvaltaren eller tillsynsmyndigheten. När skäl för sådant beslut ej längre föreligger, skall beslutet omedelbart hävas.* *Innan beslut meddelas i fråga som avses i denna paragraf, skall konkursdomaren bereda gäldenären, förvaltaren och tillsynsmyndigheten tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske och det ej finnes vara utan betydelse. Konkursdomaren får också hålla förhandling i frågan.* *Byter gäldenären vistelseort, skall han meddela förvaltaren var han vistas.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	88 a §
	Har gäldenären enligt 14 b § lämnat ifrån sig sitt pass, skall konkursdomaren omedelbart efter konkursbeslutet pröva om gäldenären skall återfå passet. Kan det skäligen befaras att gäldenären åsidosätter förbud att begiva sig från riket, har han ej rätt att återfå passet.
	89 §
Gäldenär vare pliktig giva konkursdomaren, *rättens ombudsman,* förvaltare och granskningsman *ävensom, vid borgenärssammanträde, borgenärerna* de upplysningar om boet, som de begära.	*Gäldenären skall lämna* konkursdomaren, *tillsynsmyndigheten,* förvaltare och granskningsman de upplysningar om boet, som de begära.
Vid borgenärssammanträde skall gäldenären vara tillstädes, så framt han ej är hindrad av laga förfall. Vill gäldenären, utan att sådant hinder föreligger, från sammanträde utebliva, tage konkursdomarens *eller, om sammanträdet skall hållas inför rättens ombudsman, dennes* samtycke därtill. Utebliver gäldenären från sammanträde, vare hans utevaro ej hinder för handläggning av de ärenden, som där skola förekomma.	Vid borgenärssammanträde skall gäldenären vara tillstädes, så framt han ej är hindrad av laga förfall. Vill gäldenären, utan att sådant hinder föreligger, från sammanträde utebliva, tage konkursdomarens samtycke därtill. Utebliver gäldenären från sammanträde, vare hans utevaro ej hinder för handläggning av de ärenden, som där skola förekomma.
	91 §
Gäldenär vare pliktig att inför konkursdomaren *med ed fästa* den *i anledning av konkursen upprättade bouppteckningens riktighet. Då eden skall avläggas, göre gäldenären först* de tillägg till bouppteckningen eller *de* ändringar *däri,* som han *må finna* påkallade, och *betyge därefter* med ed, att bouppteckningen (med *däri av honom* gjorda tillägg eller ändringar) är riktig, så att honom veterligen *icke* någon tillgång eller skuld *utelämnats, ej heller någon tillgång eller skuld, som ej hör till boet, upptagits.*	*Gäldenären skall* inför konkursdomaren *avlägga bouppteckningsed. Han skall därvid göra* de tillägg till eller ändringar *i den med anledning av konkursen upprättade* bouppteckningen som han *finner* påkallade och med ed *betyga* att bouppteckningen med gjorda tillägg eller ändringar är riktig, så att *det ej* honom veterligen *har oriktigt utelämnats eller upptagits* någon tillgång eller skuld. *Är gäldenären juridisk person och finnas flera ställföreträdare, behöver bouppteckningsed ej avläggas av sådan ställföreträdare vars edgång förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
92 §	
Den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed skall avläggas vid första borgenärssammanträdet. Är gäldenären av laga förfall hindrad att då avlägga eden eller är till följd av särskilda omständigheter bouppteckningen då ännu ej till konkursdomaren inkommen, kalle konkursdomaren, sedan förfallet upphört eller bouppteckningen inkommit, så snart ske kan gäldenären att infinna sig för edgångens fullgörande; och varde *rättens ombudsman* och förvaltaren underrättade därom.	Den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed skall avläggas vid första borgenärssammanträdet. Är gäldenären av laga förfall hindrad att då avlägga eden eller är till följd av särskilda omständigheter bouppteckningen då ännu ej till konkursdomaren inkommen, kalle konkursdomaren, sedan förfallet upphört eller bouppteckningen inkommit, så snart ske kan gäldenären att infinna sig för edgångens fullgörande; och varde *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren underrättade därom.
Är gäldenären häktad eller avlägset boende, må konkursdomaren tillåta honom att fullgöra edgången inför den domstol eller konkursdomare, som är närmast; är gäldenären sjuk, *äge konkursdomaren låta honom hemma i sin bostad avlägga eden.*	*När anledning förekommer, får konkursdomaren tillåta gäldenären att avlägga eden inför annan konkursdomare. Är* gäldenären sjuk, *får eden avläggas där han vistas.*
93 §[24]	
I fall, då det åligger förmyndare att avlägga *sådan ed, som omförmäles i 91 §,* vare jämväl den omyndige, om han fyllt femton år, pliktig att avlägga eden, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar samt ej sådana särskilda omständigheter föreligga, att anledning till edgången saknas. *Är gäldenär gift åligge samma skyldighet hans make.*	I fall, då det åligger förmyndare att avlägga *bouppteckningsed,* vare jämväl den omyndige, om han fyllt femton år, pliktig att avlägga eden, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar samt ej sådana särskilda omständigheter föreligga, att anledning till edgången saknas.
Gäldenärs barn eller, där gäldenären är död, hans stärbhusdelägare, så ock gäldenärens husfolk och tjänare vare, om det kan antagas, att *de äga kunskap om boet, pliktige* att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga *ed, som nyss nämnts. Har någon haft egendom, som hör till boet, om händer, vare han pliktig att uppgiva vad han omhänderhaft och med ed fästa uppgiften, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar.*	*Annan än gäldenären är skyldig* att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga *bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen,* om det kan antagas att *sådan edgång är av betydelse för boutredningen.*

[24] Senaste lydelse 1971: 878.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Edgångsyrkande, som ovan i denna paragraf avses, skall göras hos konkursdomaren. Har sådant yrkande framställts, kalle konkursdomaren den, av vilken edgång äskas, att infinna sig inför konkursdomaren å tid och ställe, som av honom bestämmas; underrätte ock därom *rättens ombudsman* och förvaltaren samt, där edgångsyrkandet framställts av borgenär, denne. Medgives yrkandet, varde, om det kan ske, edgången genast fullgjord; kan det ej ske vid tillfället, meddele konkursdomaren beslut om tid och ställe, då eden skall inför honom avläggas. Medgives ej yrkandet, varde frågan om edgång skall äga rum hänskjuten till rätten; och vare, där rätten bifaller edgångsyrkandet, om edgångens fullgörande inför konkursdomaren lag, som nyss sagts. Bestämmelserna i 92 § andra stycket skola i fall, varom här är fråga, äga motsvarande tillämpning.	Edgångsyrkande, som ovan i denna paragraf avses, skall göras hos konkursdomaren. Har sådant yrkande framställts, kalle konkursdomaren den, av vilken edgång äskas, att infinna sig inför konkursdomaren å tid och ställe, som av honom bestämmas; underrätte ock därom *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren samt, där edgångsyrkandet framställts av borgenär, denne. Medgives yrkandet, varde, om det kan ske, edgången genast fullgjord; kan det ej ske vid tillfället, meddele konkursdomaren beslut om tid och ställe, då eden skall inför honom avläggas. Medgives ej yrkandet, varde frågan om edgång skall äga rum hänskjuten till rätten; och vare, där rätten bifaller edgångsyrkandet, om edgångens fullgörande inför konkursdomaren lag, som nyss sagts. Bestämmelserna i 92 § andra stycket skola i fall, varom här är fråga, äga motsvarande tillämpning.
94 §	
Undandrager sig *gäldenär* att fullgöra vad honom enligt *54*, 88, 89, 91 eller 93 § åligger eller överträder *gäldenär förbud*, varom stadgas i 88 §, må han efter omständigheterna hämtas eller genom häkte tillhållas att fullgöra sin skyldighet.	Undandrager sig *gäldenären* att fullgöra vad honom enligt *53*, 88, 89, 91 eller 93 § åligger eller överträder *han reseförbud*, varom stadgas i 88 §, må han efter omständigheterna hämtas eller genom häkte tillhållas att fullgöra sin skyldighet. *Detsamma gäller, om det skäligen kan befaras att gäldenären undandrager sig skyldighet eller överträder förbud som nu har angetts och, beträffande häktning, särskild anledning förekommer.*

Undandrager sig annan att fullgöra edgång, som blivit honom enligt 93 § förelagd, varde hämtad eller genom föreläggande av vite eller genom häkte tillhållen att fullgöra sin skyldighet.

Varder någon efter ty nu är stadgat hållen i häkte, skall kostnaden härför gäldas av allmänna medel.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
95 §[25]	
På konkursdomaren *ankomme* att förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite. Har någon *för tredska* insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren.	*Det ankommer på* konkursdomaren att *på begäran av förvaltaren eller tillsynsmyndigheten* förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite. Har någon insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren. *Ingen får under konkursen hållas häktad längre tid än tre månader.* *Innan beslut meddelas i fråga som avses i denna paragraf, skall konkursdomaren bereda gäldenären, förvaltaren och tillsynsmyndigheten tillfälle att yttra sig, om det lämpligen kan ske och det ej finnes vara utan betydelse. Konkursdomaren får också hålla förhandling i frågan.*
	95 a § *Är gäldenären häktad med stöd av 14 b §, skall konkursdomaren eller, i fall då konkursansökningen prövas av rätten, denna i samband med konkursbeslutet pröva om gäldenären fortfarande skall vara häktad. Föreligga skäl till häktning enligt 94 §, skall häktningen bestå.*
96 §	
Har reseförbud meddelats gäldenär, förfalle förbudet, så snart gäldenären avlagt den i 91 § föreskrivna boupptecknings ed.	*Om gäldenären är juridisk person, äga 88 §, 88 a §, 89 § första stycket, 94 § första och tredje styckena, 95 § samt 95 a § tillämpning även på styrelseledamot, verkställande direktör och likvidator som avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren.*

[25] Senaste lydelse 1946: 809.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
98 §[26]	
Förvaltaren skall *i samråd med rättens ombudsman* handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, *äger* 27 § fjärde *stycket* motsvarande tillämpning.	Förvaltaren skall handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, *äga* 27 § fjärde *och femte styckena* motsvarande tillämpning.
99 §	
Gäldenär vare berättigad att av konkursboet erhålla vad som erfordras för resa och uppehälle, när han enligt vad i denna lag stadgas har att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes, dock ej mera, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han uppehölle sig därinom å ort, där han sist vistades.	Gäldenär vare berättigad att av konkursboet erhålla vad som erfordras för resa och uppehälle, när han enligt vad i denna lag stadgas har att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes, dock ej mera, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han uppehölle sig därinom å ort, där han sist vistades. *Vad nu sagts gäller även beträffande sådan förutvarande ställföreträdare som avses i 96 §.*
Angående ersättning till gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning stadgas i 111 §.	
	Annan än den som avses i första stycket är berättigad att av konkursboet erhålla ersättning för inställelse enligt 93 § andra stycket efter vad konkursdomaren prövar skäligt.
102 §	
Så snart bevakningstiden gått till ända, överlämne konkursdomaren det ena exemplaret av de inkomna bevakningshandlingarna till *rättens ombudsman*, som har att skyndsamt upprätta en förteckning, utvisande för varje bevakad fordran dess belopp och, om förmånsrätt yrkats, den åberopade grunden därför samt den plats i förmånsrättsordningen, som enligt det framställda yrkandet skulle tillkomma fordringen. Förteckningen skall upprättas i två exemplar, av vilka det ena skall biläggas de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshand-	Så snart bevakningstiden gått till ända, överlämne konkursdomaren det ena exemplaret av de inkomna bevakningshandlingarna till *förvaltaren*, som har att skyndsamt upprätta en förteckning, utvisande för varje bevakad fordran dess belopp och, om förmånsrätt yrkats, den åberopade grunden därför samt den plats i förmånsrättsordningen, som enligt det framställda yrkandet skulle tillkomma fordringen. Förteckningen skall upprättas i två exemplar, av vilka det ena skall biläggas de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna och det

[26] Senaste lydelse 1968: 625.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
lingarna och det andra tillställas konkursdomaren för att jämte det andra exemplaret av handlingarna vara att tillgå hos honom.	andra tillställas konkursdomaren för att jämte det andra exemplaret av handlingarna vara att tillgå hos honom.
103 §[27]	
Efter bevakningstidens utgång bestämme konkursdomaren utan dröjsmål efter samråd med *rättens ombudsman och* förvaltaren ej mindre viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot de bevakade fordringarna, och ställe, varest de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, än även tid och ställe för det borgenärssammanträde, som enligt 108 § skall hållas inför *ombudsmannen*, därest anmärkningar framställas.	Efter bevakningstidens utgång bestämme konkursdomaren utan dröjsmål efter samråd med förvaltaren ej mindre viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot de bevakade fordringarna, och ställe, varest de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, än även tid och ställe för det borgenärssammanträde, som enligt 108 § skall hållas inför *konkursdomaren*, därest anmärkningar framställas. *Avgörandet får träffas före utgången av bevakningstiden, om det lämpligen kan ske.*
Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång; *dock må konkursdomaren, där det prövas oundgängligen nödigt, fastställa* längre anmärkningstid *än nu sagts*. Det i 108 § omförmälda sammanträde må icke hållas tidigare än två eller senare än fyra veckor från utgången av anmärkningstiden.	Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång. *Om det med hänsyn till förhållandena i konkursen är erforderligt, får dock* längre anmärkningstid *fastställas*. Det i 108 § omförmälda sammanträde må icke hållas tidigare än två eller senare än fyra veckor från utgången av anmärkningstiden.
Konkursdomaren bestämme ock viss dag inom fjorton dagar från nyssnämnda sammanträde, å vilken, därest förlikning ej träffas, målet angående de tvistiga fordringarna skall vid rätten förekomma. Där det i särskilt fall befinnes nödvändigt, må målet utsättas till senare tidpunkt.	
De avgöranden som avses i första och tredje styckena får träffas före utgången av bevakningstiden, om det lämpligen kan ske.	

[27] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
107 §	
Efter anmärkningstidens utgång *varde, där anmärkning gjorts, det ena exemplaret av anmärkningsskriften genast av konkursdomaren överlämnat till rättens ombudsman; och skall ombudsmannen* ofördröjligen till varje borgenär, mot vars bevakning anmärkning är framställd och vars adress är känd, med posten översända avskrift av anmärkningsskriften i vad den rör hans bevakning med erinran om tid och ställe för det i 108 § omförmälda borgenärssammanträde.	Efter anmärkningstidens utgång *skall konkursdomaren* ofördröjligen till varje borgenär, mot vars bevakning anmärkning är framställd och vars adress är känd, med posten översända avskrift av anmärkningsskriften i vad den rör hans bevakning med erinran om tid och ställe för det i 108 § omförmälda borgenärssammanträde.
108 §[28]	
De tvistefrågor, som uppkommit därigenom att anmärkningar framställts, skola företagas till handläggning vid borgenärsssammanträde inför *rättens ombudsman*. Därvid äga förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan; och böra de borgenärer, mot vilkas bevakningar anmärkning gjorts, ingiva skriftliga svaromål och bifoga de handlingar, som styrka deras talan.	De tvistefrågor, som uppkommit därigenom att anmärkningar framställts *och som ej blivit förlikta genom medverkan av förlikningsman som avses i 50 a § eller på annat sätt*, skola företagas till handläggning vid borgenärssammanträde inför *konkursdomaren*. Därvid äga förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan; och böra de borgenärer, mot vilkas bevakningar anmärkning gjorts, ingiva skriftliga svaromål och bifoga de handlingar, som styrka deras talan.
Förvaltaren skall vara tillstädes vid sammanträdet, så framt han ej har laga förfall; dock vare hans utevaro ej hinder för ärendets handläggning.	
På ombudsmannen ankomme att söka genom förhör med de närvarande utreda tvistefrågorna och *däri* åstadkomma förlikning. *Medgiva samtliga närvarande, att anmärkning må förfalla, eller inskränka de densamma, äge ej den, som uteblivit, därå tala.*	*Konkursdomaren skall vid sammanträdet* utreda tvistefrågorna och *söka* åstadkomma förlikning. *Om alla närvarande medgiva att anmärkning förfaller eller inskränka den eller uppdraga åt förvaltaren att sluta förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning gjorts, gäller det även för den som uteblivit. Äro både borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran närvarande och kunna de icke enas, gäller bor-*

[28] Senaste lydelse 1957: 97.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	genärens mening, om ej de andra lösa ut honom eller ställa betryggande säkerhet för fordringen.
Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten.	Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten. *Konkursdomaren skall vid sammanträdets slut bestämma när rättens handläggning av tvistefrågorna skall äga rum. Om det är möjligt, skall handläggningen ske omedelbart i anslutning till sammanträdet. Tvistefrågor som ej behandlas omedelbart av rätten skall sättas ut att förekomma viss dag inom fyra veckor efter sammanträdet eller, om särskilda skäl föreligga, senare dag.*
Efter borgenärssammanträdet tillställe ombudsmannen så snart ske kan konkursdomaren protokoll över sammanträdet, innehållande om och i vad mån förlikning skett och vilka anspråk såsom stridiga återstå. Vid protokollet skola fogas å sammanträdet ingivna handlingar.	

111 §[29]

Vill borgenär efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid anmäla fordran, må det ske i den ordning, som i 101 § är stadgad angående bevakning.

Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämne konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till *rättens ombudsman;* låte ock en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, tid och ställe för sam-	Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämne konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till *förvaltaren*; låte ock en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning *samt* tid och ställe för sammanträde inför

[29] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
manträde inför *ombudsmannen*, därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt, *samt viss dag, å vilken, om förlikning ej träffas, målet angående den tvistiga fordringen skall vid rätten förekomma.*	*konkursdomaren*, därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt.
Anmärkningstiden må ej utgöra mindre än två eller mera än fyra veckor från den dag ovanberörda kungörelse infördes i Post- och Inrikes Tidningar. Sammanträdet inför *ombudsmannen* skall hållas inom fyra veckor från anmärkningstidens utgång.	Anmärkningstiden må ej utgöra mindre än två eller mera än fyra veckor från den dag ovanberörda kungörelse infördes i Post- och Inrikes Tidningar. Sammanträdet inför *konkursdomaren* skall hållas inom fyra veckor från anmärkningstidens utgång.
Om innehållet i kungörelsen åligge konkursdomaren att med posten avsända meddelande till gäldenären och, där den efterbevakandes adress är känd, till denne ävensom särskilt underrätta *ombudsmannen och* förvaltaren.	Om innehållet i kungörelsen åligge konkursdomaren att med posten avsända meddelande till gäldenären och, där den efterbevakandes adress är känd, till denne ävensom särskilt underrätta förvaltaren.

I övrigt lände beträffande efterbevakning i tillämpliga delar till efterättelse vad ovan stadgats om bevakning.

Hava flere efterbevakningar gjorts, skola de, såvitt ske kan, handläggas gemensamt.

Ersättning till *rättens ombudsman*, förvaltare och gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning skall gäldas av borgenär, som gjort efterbevakningen; och vare borgenären jämväl skyldig att gottgöra kostnaden för kungörelse och annan underrättelse om efterbevakningen. Hava flere borgenärer gjort efterbevakning, svare de en för alla och alla för en för kostnad, som är gemensam för efterbevakningarna.	Ersättning till förvaltare och gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning skall gäldas av borgenär, som gjort efterbevakningen; och vare borgenären jämväl skyldig att gottgöra kostnaden för kungörelse och annan underrättelse om efterbevakningen. Hava flere borgenärer gjort efterbevakning, svare de en för alla och alla för en för kostnad, som är gemensam för efterbevakningarna.

113 §

Talan mot dom, varigenom anmärkning mot bevakning ogillats, må fullföljas ej mindre av förvaltaren än av borgenär och gäldenären. *I fråga om sådan talans fullföljande av förvaltaren skall vad i 79 § för där avsedda fall stadgas äga motsvarande tillämpning.*	Talan mot dom, varigenom anmärkning mot bevakning ogillats, må fullföljas ej mindre av förvaltaren än av borgenär och gäldenären.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
118 §	
Då edgångsföreläggande, som avses i 117 §, blivit meddelat, skall konkursdomaren ofördröjligen underrätta *rättens ombudsman och* förvaltaren därom.	Då edgångsföreläggande, som avses i 117 §, blivit meddelat, skall konkursdomaren ofördröjligen underrätta förvaltaren därom.
Bevis, att borgenär fullgjort honom förelagd edgång, skall så snart det inkommit till konkursdomaren av honom överlämnas till *ombudsmannen*. Har edgångsbevis inkommit till konkursdomaren i fall, som avses i 116 § andra stycket, varde ock det bevis överlämnat till *ombudsmannen*.	Bevis, att borgenär fullgjort honom förelagd edgång, skall så snart det inkommit till konkursdomaren av honom överlämnas till *förvaltaren*. Har edgångsbevis inkommit till konkursdomaren i fall, som avses i 116 § andra stycket, varde ock det bevis överlämnat till *förvaltaren*.
120 §	
Försummar borgenär att inom föreskriven tid till konkursdomaren inkomma med bevis, att borgenären fullgjort honom förelagd edgång, må innan sådant bevis inkommit fordringen ej komma i betraktande såsom bevakad i konkursen; dock varde, där anmärkning mot bevakningen är gjord, tvistefrågan prövad i laga ordning, och gälle om utdelning för fordringen vad därom är i 6 kap. stadgat.	
Å borgenärssammanträde, som hålles inför rättens ombudsman efter utgången av den för ingivande av edgångsbevis föreskrivna tid, må fordringen icke komma i betraktande, med mindre edgångsbeviset genom konkursdomarens försorg kommit ombudsmannen tillhanda eller borgenären hos ombudsmannen styrkt, att beviset tillställts konkursdomaren.	
123 §[30]	
Borgenär, som till säkerhet för fordran har panträtt i fast eller lös egendom, vare för tillgodonjutande av rätt till betalning ur den egendom, som sålunda häftar för fordringen, icke skyldig att bevaka fordringen i konkursen.	
Borgenär, varom i första stycket förmäles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116–119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångs-	Borgenär, varom i första stycket förmäles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116–119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångs-

[30] Senaste lydelse 1970: 444.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
yrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske enligt 15 § delgivningslagen. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 118 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit *rättens ombudsman* tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.	yrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske enligt 15 § delgivningslagen. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 118 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit *förvaltaren* tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.

Försummar borgenären att inom föreskriven tid till konkursdomaren inkomma med bevis, att borgenären fullgjort honom förelagd edgång, varde den egendom, vari panträtten äger rum, såsom annan konkursboets egendom av förvaltaren omhändertagen; och gälle angående borgenärens rätt till betalning vad därom är i 6 kap. stadgat.

126 §[31]

På förvaltaren ankomme att bestämma, när utdelning skall äga rum.

Finnes tillgång till gäldande av tio för hundra av bevakade fordringar, som ej utgå med förmånsrätt, må dock förvaltaren ej låta med utdelning för dessa fordringar anstå, med mindre *rättens ombudsman samtycker därtill.*	Finnes tillgång till gäldande av tio för hundra av bevakade fordringar, som ej utgå med förmånsrätt, må dock förvaltaren ej låta med utdelning för dessa fordringar anstå, med mindre *särskilda skäl föreligga.*

Kan utdelning till borgenärer, som hava förmånsrätt och icke jämlikt 143 § lyft betalning för sina fordringar, lämpligen äga rum, må sådan utdelning ej uppskjutas i avbidan på utdelning till andra borgenärer.

Sedan all konkursboets tillgängliga egendom blivit förvandlad i penningar, skall slututdelning ske; dock må ej kungörelse om sådan utdelning utfärdas före utgången av tid, inom vilken borgenär har att ingiva bevis därom att honom förelagd edgång, som i 116 eller 123 § sägs, blivit fullgjord. I fall, varom i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket förmäles, utgöre den omständigheten, att där avsedd egendom icke blivit försåld, ej hinder för slututdelning.

127 §[32]

Är ackordsförslag beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranledes av förslaget, *med samtycke av rättens ombudsman* låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord.	Är ackordsförslag beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranledes av förslaget, låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord.

[31] Senaste lydelse 1955: 236.
[32] Senaste lydelse 1970: 848.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
128 §	
Då utdelning skall ske, åligge förvaltaren att *i samråd med rättens ombudsman* uppgöra utdelningsförslag. *Uppstå därvid skiljaktiga meningar emellan ombudsmannen och förvaltaren, varde förslaget upprättat efter ombudsmannens mening.*	Då utdelning skall ske, åligge förvaltaren att uppgöra utdelningsförslag.

Utdelningsförslag skall för varje däri upptagen borgenär angiva beloppet av hans fordran med den ränta, varå utdelning må vara att beräkna, den förmånsrätt, som må vara med fordringen förenad, samt den utdelning, som belöper på fordringen. Föreligger omständighet, som jämlikt 141 § andra stycket medför inskränkning i borgenärs rätt att lyfta på hans fordran belöpande utdelning, eller har borgenär enligt 143 § uppburit betalning, varde det ock anmärkt i förslaget.

Utdelningsförslag skall vara åtföljt av redogörelse för förvaltningen av egendom, för vilken till utdelning avsedda medel influtit. Av redogörelsen skall framgå, huru mycket genom försäljning eller annorledes influtit för egendomen, samt, där ej hela detta belopp enligt förslaget utdelas, för vilka andra ändamål återstoden tagits i anspråk. Hava medel, som avses i förslaget, influtit för egendom, vari särskild förmånsrätt funnits, skola nu föreskrivna uppgifter lämnas särskilt för den egendom.

129 §[33]	
Sedan utdelningsförslag upprättats, skall förslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse hållas tillgängligt för granskning å ställe, som bestämmes av *rättens ombudsman* efter samråd med *förvaltaren. Ombudsmannen* låte en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att utdelningsförslag upprättats, så ock från och med vilken dag samt var det kommer att hållas tillgängligt. I kungörelsen skall ock nämnas, att den, som vill klandra förslaget, har att anmäla sitt klander på sätt och inom tid, som stadgas i 130 §.	Sedan utdelningsförslag upprättats, skall förslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse hållas tillgängligt för granskning å *tid och* ställe som bestämmes av *förvaltaren. När fråga är om förslag till slututdelning, skall förvaltaren bestämma tid och ställe* efter samråd med *tillsynsmyndigheten. Förvaltaren* låte en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att utdelningsförslag upprättats, så ock från och med vilken dag samt var det kommer att hållas tillgängligt. I kungörelsen skall ock nämnas, att den, som vill klandra förslaget, har att anmäla sitt klander på sätt och inom tid, som stadgas i 130 §.
Det åligger *ombudsmannen* att ofördröjligen efter utfärdandet av	Det åligger *förvaltaren* att ofördröjligen efter utfärdandet av ovan-

[33] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse

ovannämnda kungörelse dels tillställa konkursdomaren ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen, dels ock till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen; och varde borgenär tillika underrättad om den utdelning, som är för honom beräknad i förslaget.

Ombudsmannen har därjämte att så snart ske kan tillställa konkursdomaren ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen varit införd.

Då kungörelse om slututdelning utfärdas, skall underrättelse därom samtidigt meddelas konkursdomaren.

Föreslagen lydelse

nämnda kungörelse dels tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen, dels ock till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen; och varde borgenär tillika underrättad om den utdelning, som är för honom beräknad i förslaget.

Förvaltaren har därjämte att så snart ske kan tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen varit införd.

Då kungörelse om slututdelning utfärdas, skall underrättelse därom samtidigt meddelas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten*.

130 §[34]

Klander mot utdelningsförslag skall skriftligen anmälas hos konkursdomaren inom trettio dagar från den dag, då förslaget enligt kungörelsen därom först varit tillgängligt för granskning. I klanderskriften skall angivas, i vilket avseende ändring i förslaget yrkas; är sådant ej iakttaget, må klandret ej upptagas.

Varder klander upptaget, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten samt låte den utsatta dagen minst tio dagar förut kungöras en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; underrätte ock särskilt *rättens ombudsman*, förvaltaren och den, som anmält klandret, samt, där klandret avser utdelning till viss borgenär, som icke anmält klandret, denne.

Vid målets handläggning *böra ombudsmannen och* förvaltaren vara tillstädes.

De för målets prövning nödiga handlingar skola genom *ombudsmannens* försorg tillställas konkursdomaren för att tillhandahållas rätten.

Varder klander upptaget, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten samt låte den utsatta dagen minst tio dagar förut kungöras en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; underrätte ock särskilt *tillsynsmyndigheten*, förvaltaren och den, som anmält klandret, samt, där klandret avser utdelning till viss borgenär, som icke anmält klandret, denne.

Vid målets handläggning *bör* förvaltaren vara tillstädes.

De för målets prövning nödiga handlingar skola genom *förvaltarens* försorg tillställas konkursdomaren för att tillhandahållas rätten.

[34] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
132 §	
Har borgenär bevakat fordran efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall utdelning för den fordran beräknas i utdelningsförslag, om vars framläggande kungörelse utfärdas sedan bevakningsinlagan genom konkursdomarens försorg kommit *rättens ombudsman* tillhanda eller borgenären hos *ombudsmannen* visat, att bevakning skett.	Har borgenär bevakat fordran efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall utdelning för den fordran beräknas i utdelningsförslag, om vars framläggande kungörelse utfärdas sedan bevakningsinlagan genom konkursdomarens försorg kommit *förvaltaren* tillhanda eller borgenären hos *denne* visat, att bevakning skett.

Av medel, som ej äro upptagna i äldre utdelningsförslag än i första stycket avses, varde först, såvitt de förslå, tilldelat borgenären så mycket, som skulle hava tillagts honom, därest han bevakat sin fordran inom den utsatta bevakningstiden; och tage han därefter med övriga borgenärer del i vad som kan återstå.

137 §	
Utdelning för fordran, i avseende å vilken borgenären förelagts sådan edgång, som i 116 eller 123 § sägs, skall, ändå att edgången ej fullgjorts, beräknas i utdelningsförslag, som ej avser slututdelning i konkursen. Då slututdelning företages, må sådan fordran ej komma i betraktande, med mindre innan kungörelse om framläggande av utdelningsförslaget utfärdats bevis, att eden avlagts, genom konkursdomarens försorg kommit *rättens ombudsman* tillhanda eller borgenären hos *ombudsmannen* styrkt, att sådant bevis tillställts konkursdomaren; och skall, där fordringen enligt vad nu sagts icke må komma i betraktande, vad vid tidigare utdelning må hava beräknats för fordringen gå till fördelning emellan andra borgenärer.	Utdelning för fordran, i avseende å vilken borgenären förelagts sådan edgång, som i 116 eller 123 § sägs, skall, ändå att edgången ej fullgjorts, beräknas i utdelningsförslag, som ej avser slututdelning i konkursen. Då slututdelning företages, må sådan fordran ej komma i betraktande, med mindre innan kungörelse om framläggande av utdelningsförslaget utfärdats bevis, att eden avlagts, genom konkursdomarens försorg kommit *förvaltaren* tillhanda eller borgenären hos *denne* styrkt, att sådant bevis tillställts konkursdomaren; och skall, där fordringen enligt vad nu sagts icke må komma i betraktande, vad vid tidigare utdelning må hava beräknats för fordringen gå till fördelning emellan andra borgenärer.

Har i fall, då edgångsföreläggande meddelats borgenär, som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fast eller lös egendom, borgenären föranstaltat om egendomens försäljning, äge han ej uppbära betalning ur egendomen, innan föreläggandet fullgjorts; och skall förty vad av köpeskillingen å borgenärens fordran belöper intill dess föreläggandet fullgjorts eller den därför föreskrivna tid tilländagått insättas i riksbanken eller annan bank, varom borgenären och förvaltaren enas.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
140 §	
Varder gäldenär, som i konkurs erhållit ackord, ånyo försatt i konkurs innan ackordet fullgjorts, vare borgenär, vars fordran nedsatts genom ackordet, berättigad till utdelning för fordringens hela ursprungliga belopp med avdrag av vad han redan må hava uppburit; dock äge han icke uppbära mer än vad enligt ackordet tillkommer honom.	
Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där gäldenären erhållit ackord enligt *lagen om ackordsförhandling utan konkurs*.	Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, där gäldenären erhållit ackord enligt *ackordslagen (1970: 847)*.
144 §	
Lyftning enligt 143 § må ej medgivas borgenär, med mindre han bevakat sin fordran i konkursen, där det enligt denna lag åligger honom, ävensom ställer borgen för att medlen återbäras i händelse han finnes ej vara berättigad att i utdelning behålla vad han fått lyfta. Förvaltaren må dock *med samtycke av rättens ombudsman* eftergiva borgen, om skäl därtill finnas; och vare kronan ej skyldig att ställa borgen.	Lyftning enligt 143 § må ej medgivas borgenär, med mindre han bevakat sin fordran i konkursen, där det enligt denna lag åligger honom, ävensom ställer borgen för att medlen återbäras i händelse han finnes ej vara berättigad att i utdelning behålla vad han fått lyfta. Förvaltaren må dock eftergiva borgen, om skäl därtill finnas; och vare kronan ej skyldig att ställa borgen.
Vad i 141 § tredje stycket är stadgat om skyldighet att gälda ränta å medel, som återbäras, skall äga motsvarande tillämpning vid återbäring av medel, som borgenär enligt 143 § fått lyfta.	
145 a §[35]	
Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *rättens ombudsman*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsdomaren* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.	Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *förvaltaren*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsmyndigheten* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.

[35] Senaste lydelse 1967: 144.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
När innehavare av inteckning som avses i första stycket lyfter betalning, skall anteckning härom göras på inteckningshandlingen.	
146 §[36]	
Då förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning, anses konkursen avslutad, ändå att tvist om bevakad fordran eller fråga om underhåll åt gäldenären eller om arvode till *rättens ombudsman eller* förvaltare ännu ej är slutligen avgjord eller någon ytterligare tillgång, i följd av rättegång eller annorledes, sedermera kan uppkomma för konkursboet.	Då förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning, anses konkursen avslutad, ändå att tvist om bevakad fordran eller fråga om underhåll åt gäldenären eller om arvode till förvaltare ännu ej är slutligen avgjord eller någon ytterligare tillgång, i följd av rättegång eller annorledes, sedermera kan uppkomma för konkursboet.
Utan hinder av att konkursen avslutats må ackordsförslag som ingivits tidigare prövas enligt vad som stadgas i 7 kap.	
148 §	
Varda efter konkursens avslutande medel tillgängliga för utdelning, åligge förvaltaren att utdela dem till borgenärerna, så ock att avgiva redovisning för förvaltningen av medlen; skolande därvid de i denna lag om utdelning ävensom om redovisning vid slututdelning givna stadganden lända till efterrättelse. Efter framställning av *rättens ombudsman och* förvaltaren äge dock konkursdomaren, om han med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum, förordna, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.	Varda efter konkursens avslutande medel tillgängliga för utdelning, åligge förvaltaren att utdela dem till borgenärerna, så ock att avgiva redovisning för förvaltningen av medlen; skolande därvid de i denna lag om utdelning ävensom om redovisning vid slututdelning givna stadganden lända till efterrättelse. Efter framställning av förvaltaren äge dock konkursdomaren, om han med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum, förordna, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.
149 §[37]	
Har gäldenären om betalningen av sin gäld träffat skriftlig överenskommelse med alla borgenärer, som bevakat fordran i konkursen, eller har han andra bevis, att nämnda borgenärer blivit förnöjda, varde, sedan den för bevakning av fordringar utsatta tid gått till ända,	Har gäldenären om betalningen av sin gäld träffat skriftlig överenskommelse med alla borgenärer, som bevakat fordran i konkursen, eller har han andra bevis, att nämnda borgenärer blivit förnöjda, varde, sedan den för bevakning av fordringar utsatta tid gått till ända,

[36] Senaste lydelse 1970: 848.
[37] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
konkursen nedlagd, om gäldenären gör ansökning därom hos konkursdomaren. Innan konkursdomaren meddelar beslut i anledning av ansökningen, skall han höra *rättens ombudsman och* förvaltaren.	konkursen nedlagd, om gäldenären gör ansökning därom hos konkursdomaren. Innan konkursdomaren meddelar beslut i anledning av ansökningen, skall han höra förvaltaren.
Är sådan ansökning gjord, äge konkursdomaren, om han finner skäl därtill, förordna, att medan ansökningen är beroende på prövning boets egendom ej må säljas, så vitt det ej påkallas av anledning, som avses i *61 § andra stycket.*	Är sådan ansökning gjord, äge konkursdomaren, om han finner skäl därtill, förordna, att medan ansökningen är beroende på prövning boets egendom ej må säljas, så vitt det ej påkallas av anledning, som avses i *67 § första stycket andra och tredje meningarna.*

Varder konkursen nedlagd, låte konkursdomaren införa tillkännagivande därom en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.

152 §[38]

Ingives ackordsförslag i rätt tid, skall konkursdomaren inhämta yttrande av *rättens ombudsman och* förvaltaren huruvida förslaget bör föreläggas borgenärerna. *Avstyrka de* att så sker, må förslaget upptagas endast om konkursdomaren finner synnerliga skäl därtill.	Ingives ackordsförslag i rätt tid, skall konkursdomaren inhämta yttrande av förvaltaren huruvida förslaget bör föreläggas borgenärerna. *Avstyrker denne* att så sker, må förslaget upptagas endast om konkursdomaren finner synnerliga skäl därtill.

159 §[39]

Om både borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran vilja rösta för denna i ackordsfrågan, ha de tillsammans en röst, vilken beräknas efter borgenärens fordran. Kunna de icke enas, gäller borgenärens mening, om ej de andra lösa ut honom eller ställa betryggande säkerhet för fordringen.

9 kap.

Huru förfaras skall, då konkursbo ej förslår till bestridande av konkurskostnaderna.	*Handläggning av mindre konkurs, m. m.*

[38] Senaste lydelse 1970: 848.
[39] Förutvarande 159 § upphävd genom 1970: 848.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	185 §[40]
Finner konkursdomaren, då beslut om konkurs meddelas, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej genast säkerhet för sagda kostnader, skall vad förut i denna lag är stadgat om vidtagande av åtgärder då konkurs uppstått icke äga tillämpning, utan gälle vad här nedan föreskrives:	*Konkurs skall handläggas som mindre konkurs, om det finns anledning antaga*
	1. att gäldenärens bo ej räcker till betalning av de konkurskostnader som annars skulle följa, eller
	2. att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande enligt 5 kap. anordnas.
	När konkurs handlägges som mindre konkurs, tillämpas föreskrifterna i 3 och 5–7 kap. om handläggning av konkurs endast om det särskilt angives i detta kapitel.
	185 a §
2) Konkursdomaren skall, där det prövas erforderligt, förordna en god man att taga vård om gäldenärens bo. Har icke till konkursdomaren ingivits av gäldenären under edsförpliktelse underskriven förteckning över hans tillgångar och skulder med uppgift om dels varje borgenärs namn och postadress, dels i vad mån skuld avser lön eller pension och dels de böcker och andra handlingar, som röra boet, skall god man alltid förordnas. Det åligger i sådant fall gode mannen att ofördröjligen upprätta och till konkursdomaren inkomma med förteckning, som nyss sagts, samt att så snart kunskap vunnits om löne- eller pensionsskuld genast anmäla detta till kronofogdemyndigheten i gäldenärens hemortskommun. Finnes ej löne- eller pensionsskuld skall detta anmärkas i förteckningen. Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet.	*Beslutas att konkursen skall handläggas som mindre konkurs, skall konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten genast utse en förvaltare att handha förvaltningen av boet. I fråga om förvaltare gäller 44 §.*
	Är gäldenären dödsbo, behöver förvaltare utses endast om bouppteckning enligt 20 kap. ärvdabalken ej har upprättats eller annars särskilda skäl föreligga.
	Beträffande tillsyn över förvaltningen äga 42, 59 och 60 §§ motsvarande tillämpning.
	I fråga om entledigande av förvaltare gäller 80 § i tillämpliga delar. Avgår förvaltaren innan konkursen avskrives, skall redovisning för förvaltningen snarast avges till tillsynsmyndigheten. Avskrift av redovisningen skall lämnas till konkursdomaren.

[40] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

185 b §

I fråga om förvaltarens allmänna åligganden äga 51, 51 a och 52 §§, 53 § första stycket, 57 §, 58 § första och andra styckena samt 60 § andra stycket motsvarande tillämpning. Vidare äger 54 § motsvarande tillämpning.

Förvaltaren skall lämna konkursdomaren och tillsynsmyndigheten skriftlig uppgift om orsakerna till gäldenärens obestånd, såvitt de kunnat utrönas. Samtidigt skall anmärkas, om det har förekommit förhållande som kan föranleda återvinning till konkursboet och om det finns skälig anledning antaga att gäldenären gjort sig skyldig till gäldenärsbrott. Finns anledning till sådant antagande, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, skall vidare anmärkas, vilket bokföringssystem han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts. I sådant fall skall samtidigt den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen ingivas.

Så snart kunskap har vunnits om löne- eller pensionsskuld skall förvaltaren anmäla sådan skuld till kronofogdemyndigheten i den ort där gäldenären bör svara i tvistemål som angå gäld i allmänhet. Finns ej löne- eller pensionsskuld, skall förvaltaren anmärka detta i bouppteckningen.

Bouppteckningen skall jämte uppgifter enligt andra stycket tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten snarast och senast en månad från konkursbeslutet. När särskilda omständigheter föreligga, får konkursdomaren bevilja uppskov.

Om förvaltaren finner att gäldenären kan misstänkas för att ha gjort sig skyldig till gäldenärsbrott, skall han omedelbart underrätta

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
	allmän åklagare därom och därvid angiva grunden för misstanken.
	185 c § *Om ej annat är föreskrivet, skall egendom som finns i boet säljas så snart det lämpligen kan ske.* *Beträffande försäljning av egendom, fortsättande eller återupptagande av rörelse, indrivning av fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång under konkursen gälla 61, 63, 67, 70, 71 och 73–78 §§ i tillämpliga delar. Fordran som kan göras gällande i konkursen skall anses som bevakad fordran. Den tid av fyra veckor som enligt 73 § första stycket skall räknas från första borgenärssammanträdet skall i stället räknas från konkursbeslutet.*
3) Framgår ej av bouppteckningen, att tillgång finnes till bestridande av konkurskostnaderna, kalle konkursdomaren genast gäldenären att inställa sig för att fästa bouppteckningens riktighet med sådan ed, som i 91 § sägs. Edgången må ej utsättas att äga rum tidigare än en vecka efter det beslutet om konkurs meddelades. Har konkursansökningen gjorts av borgenär, varde underrättelse om tiden för edgången med posten översänd till honom. *Edgångsyrkande, varom stadgas i 93 §, må jämväl i fall, varom nu är fråga, av borgenär framställas.* *Vad 4 kap. i övrigt föreskriver i avseende å edgång likasom ock vad i samma kapitel stadgas om påföljd för gäldenär av tredska att vid bouppteckningsförrättning vara tillstädes och uppgiva boet skall i fall, som här avses, äga motsvarande tillämpning.*	*185 d §* *Så snart bouppteckning har tillställts konkursdomaren skall denne kalla gäldenären att inställa sig för att avlägga sådan ed som avses i 91 §. Är gäldenären dödsbo och har förvaltare ej utsetts, skall vad som i 91 § andra stycket sägs om förvaltaren i stället gälla konkursdomaren. Edgången får ej äga rum tidigare än en vecka från konkursbeslutet.*
4) Varder ej genom tillägg vid bouppteckningens beedigande eller eljest ådagalagt, att tillgång finnes	*Finner konkursdomaren, sedan bouppteckningen har beedigats, efter förvaltarens hörande att till-*

Nuvarande lydelse

till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej heller säkerhet för sagda kostnader, meddele konkursdomaren beslut om avskrivning av konkursen. Innan gäldenären beedigat bouppteckningen eller annan fullgjort edgång, som må hava förelagts honom, må konkursen ej avskrivas, där ej hinder föreligger för edgångs fullgörande inom skälig tid och konkursdomaren finner anledning saknas till antagande, att genom edgången tillgång till kostnadernas bestridande skulle yppas.

Föreslagen lydelse

gångarna ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall han besluta om avskrivning av konkursen. Sädant beslut får dock ej meddelas förrän förvaltaren har fullgjort vad som åligger honom enligt 185 b § andra stycket. Avskrives konkursen, skall förvaltaren snarast avge redovisning för förvaltningen till tillsynsmyndigheten. Avskrift av redovisningen skall lämnas till konkursdomaren.

Föreligger hinder mot att bouppteckningsed avlägges av gäldenären eller annan inom skälig tid och saknas anledning antaga att genom sådan edgång skulle yppas tillgång till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, äger första stycket motsvarande tillämpning trots att edgång icke har fullgjorts.

185 e §

Avskrives ej konkursen enligt 185 d § skall boets medel, sedan all tillgänglig egendom har förvandlats till pengar, delas ut till borgenärerna i den mån medlen ej behövas för betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig. Utdelningen skall äga rum i enlighet med den rätt till betalning som tillkommer borgenärerna. I fall som avses i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket utgör den omständigheten att där avsedd egendom icke har blivit såld ej hinder för utdelning.

Förslag till utdelning upprättas av förvaltaren. Förslaget skall för varje däri upptagen borgenär ange beloppet av hans fordran med den ränta varpå utdelning skall beräknas, den förmånsrätt som följer med fordringen och den utdelning som belöper på denna. Vid förslaget skall fogas sådan förvaltnings-

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

redogörelse som angives i 128 § tredje stycket.

Vid tillämpning av 138 eller 139 § skall vad som sägs där om den dag, från vilken tiden för klander mot utdelningsförslag är att räkna, i stället avse dagen för utdelningsförslagets upprättande.

185 f §

Förvaltaren skall genast tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Han skall samtidigt avge redovisning för förvaltningen till tillsynsmyndigheten och därvid bifoga de handlingar som kunna vara av betydelse för kontroll av redovisningen. Avskrifter av redovisningen jämte bifogade handlingar skola lämnas till konkursdomaren.

Konkursdomaren skall genast i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra att utdelningsförslag har upprättats. Den som vill framställa invändning mot utdelningsförslaget skall göra detta hos konkursdomaren senast två veckor efter det att kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Erinran härom skall intagas i kungörelsen.

Sedan tiden för invändning mot utdelningsförslaget har gått ut, skall konkursdomaren fastställa utdelning i konkursen enligt förslaget, om det ej genom invändning eller på annat sätt framgår att fel eller brist som inverkat på någons rätt föreligger. Finner konkursdomaren sig icke böra fastställa utdelning enligt förslaget, skall han antingen göra behövliga ändringar i det och fastställa utdelning enligt det sålunda ändrade förslaget eller återförvisa ärendet till förvaltaren. Mot beslut om återförvisning får talan ej föras. Att nytt utdelnings-

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
	förslag har upprättats skall kungöras endast om det finns skäl till det.
	När beslut om fastställelse av utdelning meddelas, skall konkursdomaren samtidigt besluta om avskrivning av konkursen.
	185 g §
	Sedan beslut om fastställelse av utdelning i konkursen har vunnit laga kraft, skall förvaltaren snarast tillställa borgenär de medel som tillkomma denne. Detta gäller dock ej beträffande fordran som är beroende av villkor, som avses i 136 §, eller som är föremål för rättegång. Borgenär är berättigad till den ränta som har upplupit på medlen från dagen för utdelningsförslagets upprättande. När medlen ha tillställts borgenärerna, skall förvaltaren anmäla det hos konkursdomaren och tillsynsmyndigheten. Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, gäller 145 a §.
	Bli medel tillgängliga för utdelning sedan konkursen avskrivits, skall förvaltaren utdela dem till borgenärerna och avge redovisning för förvaltningen av medlen. Bestämmelserna i 185 e och 185 f §§ om utdelning och redovisning skola därvid tillämpas. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om det finns skäl till det. Om konkursdomaren med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner att sådan icke lämpligen bör ske, äger han efter framställning av förvaltaren förordna att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.
	185 h §
5) *Finnes boet förslå till konkurskostnadernas bestridande eller ställes säkerhet för desamma, skall konkursdomaren iakttaga vad som*	*Om förvaltaren i konkurs som handlägges som mindre konkurs finner att i 185 § första stycket 2. angivna förutsättningar för sådan*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
omförmäles i 19 §, därvid likväl *de* tider, som enligt *sagda paragraf* skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades, i stället skola räknas från dagen för utfärdandet av *kungörelse enligt paragrafen. Med* konkursen skall *jämväl* i övrigt *så förhållas* som i allmänhet är *beträffande konkurser* föreskrivet; *dock att, där boupptecknings ed redan avlagts, det ej åligger* gäldenären eller annan, som *gått eden, att ånyo* fullgöra sådan edgång.	*handläggning icke föreligga samt att boet räcker till betalning av dels de konkurskostnader som följa med att konkursen handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, dels annan boets skuld, skall han genast anmäla detta till konkursdomaren.* *Om konkursdomaren, efter tillsynsmyndighetens hörande, i anledning av anmälningen eller eljest finner att konkursen bör handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, skall konkursdomaren besluta att konkursen skall handläggas i denna ordning. Meddelas sådant beslut, äga 19 § första och tredje styckena motsvarande tillämpning.* *Beslutet jämte vad konkursdomaren har bestämt enligt 19 § första stycket skall kungöras i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. De tider som enligt 19 § första stycket* skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades skola i stället räknas från dagen för utfärdandet av *kungörelsen.* *Meddelas beslut enligt andra stycket, skall förvaltaren anses vara utsedd enligt 45 §. Boupptecknings som angives i 53 § behöver icke upprättas på nytt. Ej heller behöver* gäldenären eller annan *behöver* gäldenären eller annan som *avlagt boupptecknings ed eller beedigat viss uppgift i boupptecknings åter* fullgöra sådan edgång.
186 §[41]	
Varder efter utfärdandet av den i 19 § omförmälda kungörelsen uppenbart, att tillgång ej finnes till bestridande av konkurskostnaderna, åligge förvaltaren att utan	*Om förvaltare som har utsetts enligt 46 § finner anledning antaga att tillgångarna i boet ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har*

[41] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
dröjsmål göra anmälan därom hos konkursdomaren. *Vid sådan anmälan skall fogas* redovisning för förvaltningen.	*ådragit sig, skall han genast anmäla detta till* konkursdomaren. *Han skall samtidigt avge* redovisning för förvaltningen *till tillsynsmyndigheten. Vid anmälan som här avses skall fogas avskrift av redovisningen.*
Finner konkursdomaren efter *rättens ombudsmans* hörande anmälningen vara befogad, *låte* han kungöra *densamma en gång* i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. *Ställes inom trettio dagar från det kungörelsen införes* i *Post- och Inrikes Tidningar säkerhet för konkurskostnaderna, vare anmälningen förfallen.* Vill borgenär eller gäldenären *annorledes* visa, att tillgång *finnes* till *bestridande av sagda* kostnader, *göre anmälan därom* hos konkursdomaren inom *tid, som nyss nämnts, och äge konkursdomaren giva honom det rådrum, som prövas nödigt. Där säkerhet ej ställes eller anmälan, som sist sagts, ej föranleder till antagande, att medel till gäldande av nämnda kostnader finnas, meddele konkursdomaren beslut* om avskrivning av konkursen.	*Om* konkursdomaren, efter *tillsynsmyndighetens* hörande, *i anledning av* anmälningen *eller eljest* finner *grund för antagande att tillgångarna äro så otillräckliga som sägs i första stycket, skall* han kungöra *detta* i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Vill borgenär eller gäldenären visa att tillgång *finns* till *betalning av nämnda* kostnader *och skuld, skall han anmäla detta* hos konkursdomaren inom *en månad från den dag då kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Konkursdomaren äger ge borgenären eller gäldenären behövligt rådrum. Föranleder anmälan som nu har angivits eller annan inträffad omständighet ej antagande att tillgång finns till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall konkursdomaren besluta* om avskrivning av konkursen. *Har förvaltaren icke avgivit redovisning för förvaltningen, skall han göra detta innan beslut om avskrivning meddelas.*
	187 §
Avgår förvaltare eller granskningsman sedan jämlikt 186 § anmälan skett därom att tillgång ej finnes till bestridande av konkurskostnaderna, skall borgenärssammanträde, som omförmäles i 49 §, ej utsättas, så länge anmälningen är beroende på prövning.	*Avskrives konkursen enligt 185 d, 185 f eller 186 §, skall konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten bestämma arvode till förvaltaren och ersättning för kostnad som uppdraget har medfört. I fråga om arvode äga 82 och 83 §§, 84 § första stycket samt 86 § motsvarande tillämpning.* *Finns i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, gäller 81 §.*

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer fastställer taxa som skall tillämpas vid bestämmande av arvode till förvaltaren, när konkurs avskrives enligt 185 d §.
188 §	
Varder konkurs, som uppstått efter ansökning av borgenär, avskriven jämlikt 185 §, vare borgenären pliktig att vidkännas de av förfarandet föranledda kostnaderna, däri inbegripen gottgörelse, efter konkursdomarens beprövande, till god man, som omförmäles i nämnda paragraf under 2). Beslutet om konkursens avskrivande skall innehålla åläggande för borgenären att gälda nämnda kostnader, därvid varje kostnadsbelopp skall särskilt angivas.	*Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 185 d § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet har ådragit sig. Har konkursen uppstått på ansökan av annan borgenär än staten och kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skall borgenären betala dessa, dock högst ett belopp som motsvarar en tiondel av det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Äro flera borgenärer betalningsskyldiga, svara de solidariskt. Beslutet om avskrivning skall, i den mån boet befinnes otillräckligt, innehålla åläggande för ansvarig borgenär att betala kostnaderna med angivna begränsning. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet eller av borgenären, skola de utgå av allmänna medel.*
Har konkurs upphört annorledes än genom slututdelning, äge konkursdomaren, i den mån konkursboet ej lämnar tillgång till gäldande av vad konkursdomaren förskjutit för kungörelser, kallelser och underrättelser, som bort gäldas av boet, och kostnaderna ej heller kunnat uttagas av borgenär, vilken jämlikt första stycket är ansvarig för desamma, att av allmänna medel undfå ersättning för vad sålunda förskjutits.	*Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 186 § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet har ådragit sig. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skola de utgå av allmänna medel.* *Har konkurs upphört på annat sätt än som har angivits i första eller andra stycket, äger andra stycket motsvarande tillämpning.*
189 §[42]	
Avgår förvaltare före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafts av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjli-	Avgår förvaltare *som har utsetts enligt 45 eller 46 §* före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafts av den avgående ensam eller

[42] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
gen avgivas. Har förvaltningen varit delad, såsom i *52 §* första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.	av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas *till tillsynsmyndigheten*. Har förvaltningen varit delad, såsom i *50 §* första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.
Då förslag till slututdelning framlägges eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas.	Då förslag till slututdelning framlägges *enligt 129 §* eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas *till tillsynsmyndigheten*.
Rättens ombudsman har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge *ombudsmannen* efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.	*Tillsynsmyndigheten* har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge *tillsynsmyndigheten* efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.

I kungörelse angående redovisnings framläggande skall ock nämnas, att den, som vill klandra redovisningen, har att anhängiggöra sin talan på sätt och inom tid, som stadgas i 191 §.

Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom *ombudsmannens* försorg tillställas	Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom *tillsynsmyndighetens* försorg tillställ-

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte *ombudsmannen* att ofördröjligen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.	las konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte *tillsynsmyndigheten* att ofördröjligen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.
190 §[43]	
Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom.	Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären *och tillsynsmyndigheten* avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § *eller 185 g § andra stycket* förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom *och tillsynsmyndigheten.* *Redovisning som skall avgivas av förvaltaren enligt 185 a, 185 d, 185 f eller 185 g § gäller som slutredovisning.*
Avskrives konkurs enligt 186 §, gälle den redovisning, som enligt samma paragraf skall avgivas av förvaltaren, såsom slutredovisning.	
191 §	
Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i	Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i

[43] Senaste lydelse 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
189 §, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses i 189 §, från den dag, då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, ifall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären *och* i fall, som i 190 § andra stycket *sägs*, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft.	189 § *eller 190 § andra stycket*, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses i 189 §, från den dag, då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, i fall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären, i fall, som *avses* i 190 § andra stycket, *från det redovisningen inkom till konkursdomaren och i fall, som avses i 190 § tredje stycket*, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft. *Tillsynsmyndigheten får klandra redovisning som avses i 189 eller 190 §. Härvid äga bestämmelserna i första stycket om gäldenärens klandertalan motsvarande tillämpning. I fall som avses i 190 § första stycket skall dock klandertiden räknas från det redovisningen tillställdes tillsynsmyndigheten.*
	200 §
Vad i denna lag stadgas därom att förvaltningsåtgärd ej må vidtagas, med mindre gäldenären lämnat sitt samtycke *eller fått tillfälle att yttra sig*, skall icke äga tillämpning, då gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.	Vad i denna lag stadgas därom att förvaltningsåtgärd ej må vidtagas, med mindre gäldenären lämnat sitt samtycke, skall icke äga tillämpning, då gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.
	202 §[44]
Erfordras under konkursen ändrad föreskrift, i vilken eller vilka ortstidningar kungörelser angående konkursen skola införas, ankomme på konkursdomaren att meddela och låta kungöra sådan föreskrift; underrätte ock ofördröjligen *rättens ombudsman* därom.	Erfordras under konkursen ändrad föreskrift, i vilken eller vilka ortstidningar kungörelser angående konkursen skola införas, ankomme på konkursdomaren att meddela och låta kungöra sådan föreskrift; underrätte ock ofördröjligen *tillsynsmyndigheten och förvaltaren* därom.

[44] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Möter hinder för införande av kungörelse om konkursen i viss ortstidning, skall kungörelsen anses behörigen offentliggjord, ändå att den ej intagits i den tidning.

Kungörelse om konkursmåls handläggning vid rätten må utan hinder av föreskrift, att densamma skall införas i ortstidning minst tio dagar före den, som utsatts för handläggningen, i sådan tidning införas senare, om konkursdomaren finner särskilda omständigheter därtill föranleda.

203 §

I stället för att i enlighet med vad förut i denna lag finnes stadgat genom kungörelse kalla borgenärer till rätten, då konkursmål skall där handläggas, bör konkursdomaren tillämpa annat kallelsesätt, om det kan ske utan ökning av kallelsekostnaden. Kungörelse må dock ej utbytas mot särskilda kallelser, så framt ej alla borgenärer, som i målet äga talan, underrättas så tidigt, att de kunna själva eller genom ombud infinna sig. Där kallelse sist tio dagar före den för handläggningen utsatta dagen med posten avsänts till borgenär, vars adress är känd, skall den borgenär anses behörigen underrättad.

Å kallelse till borgenärssammanträde, som hålles efter bevakningstidens utgång och icke avser prövning av ackordsförslag, skall vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

206 §

Där ej av bestämmelserna i denna lag annat föranledes, skola till rättens ombudsman överlämnade handlingar rörande konkursen så snart lämpligen kan ske tillställas förvaltaren för att av honom förvaras. Behöver förvaltaren tillgång till handling, som av ombudsmannen innehaves, ombesörje ombudsmannen avskrift därav för förvaltarens räkning.

Föreligger vid konkursens avslutande hinder mot att de böcker och andra handlingar rörande boet, vilka förvaltaren tagit hand om, återställas till gäldenären, skola de överlämnas till tillsynsmyndigheten, om ej förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skola bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

208 § [45]

I fråga om jäv mot tjänsteman vid tillsynsmyndigheten gäller utöver vad som följer av 4 § förvaltningslagen (1971: 290) att den som i mål om uttagande av skatter, böter eller andra på indrivning beroende medel har tagit befattning med indrivning av fordran som göres gäl-

[45] Förutvarande 208 § upphävd genom 1975: 244.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	lande i konkursen eller vidtagit exekutiv åtgärd för uttagande av sådan fordran ej får fullgöra tillsynsuppgift i konkursen.
209 §[46]	
Konkursdomaren äge, ändå att han är jävig, meddela de beslut eller vidtaga de åtgärder, som omförmälas i 6 § tredje stycket, 7 och 10 §§, 12 § andra stycket samt 13, 15, 19 och 20 §§; finner konkursdomaren, då konkurs uppstått, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, äge han ock, utan hinder av jäv, vidtaga de åtgärder, som för sådant fall föreskrivas i 18 § under 1) och 2). Är konkursdomaren av jäv hindrad att utse konkursförvaltare enligt 43 §, skall han uppdraga åt lämplig person att taga vård om boet intill dess förvaltare varder av ojävig domare utsedd.	*Mot tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får talan ej föras i andra fall än som avses i 27 eller 98 §.*
210 §[47]	
Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten; *dock må ej klagas däröver att rättens ombudsman entledigats eller att förvaltare tillhållits att fullgöra sina åliggande.*	Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten.

Vill någon klaga däröver att konkurs blivit nedlagd jämlikt 149 §, varde tiden för besvärs anförande räknad från det kungörelsen om konkursens nedläggande infördes i Post- och Inrikes Tidningar.

Beslut av konkursdomaren i *frågor, som omförmäles* i 3, 4 eller 6 kap. eller om förordnade eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke	Beslut av konkursdomaren i *de hänseenden som avses* i 3, 4 eller 6 kap. eller om förordnande eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § *eller om utseende eller entledigande av förvaltare enligt 185 a §* länder omedelbart till efter-

[46] Senaste lydelse 1975: 244.
[47] Senaste lydelse 1977: 675.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.	rättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.
	210 a §
	Talan mot konkursdomarens beslut får föras även av tillsynsmyndigheten, om beslutet rör formen för konkursens handläggning, utseende eller entledigande av förvaltare, antalet förvaltare, delning av förvaltningen mellan flera förvaltare, uppdrag eller arvode enligt 50 a §, förskott enligt 86 a § till förvaltare, reseförbud eller skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig pass, hämtning eller häktning, föreläggande eller utdömande av vite, avskrivning av konkursen enligt 186 § eller arvode eller kostnadsersättning till förvaltare enligt 187 § första stycket.
	210 b §
	Om borgenär anser att beslut av borgenärerna i fråga som avses i 108 § tredje stycket andra meningen icke har tillkommit på lagligt sätt, får han anföra besvär däröver.
	Anser borgenär eller gäldenären att beslut varigenom ackordsförslag förkastats av borgenärerna icke har tillkommit på lagligt sätt, får besvär anföras mot beslutet, av gäldenären dock endast om hans rätt kan vara beroende därav.
	I fråga om besvär enligt denna paragraf äga bestämmelserna i 210 § om klagan över konkursdomarens beslut motsvarande tillämpning.
	211 §[48]
Mål, som avses i 16, *27*, 85, 93, *98*, 164 eller *183 §*, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller	Mål, som avses i 16, 85, 93 eller 164 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvud-

[48] Senaste lydelse 1973: 243.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
ny huvudförhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. *Vid huvudförhandling i mål som avses i 16 § eller 85 § är rätten domför med en lagfaren domare.*	förhandling, äge rätten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom.
Mål, som avses i 109 eller 130 §, *må ej företagas till huvudförhandling, med mindre sammanträde för muntlig förberedelse hållits. Lämna* samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen. *Hålles ej huvudförhandlingen i omedelbart samband med förberedelsen, skall envar som närvarit och vars adress är känd erhålla särskild underrättelse om tid och ställe för huvudförhandlingen, så framt ej besked därom lämnats under förberedelsen.*	*I mål*, som avses i 109 eller 130 §, *skall huvudförhandling föregås av förberedelse, om det behövs. Hålles sammanträde för muntlig förberedelse och lämna* samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen.
	Vid huvudförhandling i mål som avses i denna paragraf är rätten domför med en lagfaren domare.

Uteblir i mål, som avses i denna paragraf, part eller annan, som äger komma tillstädes vid förhandling, utgöre det ej hinder för målets handläggning och avgörande, om ej annat är stadgat.

Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt. *Över underrätts eller hovrätts beslut, varigenom sådan av gäldenären förd talan, som avses i 183 § tredje stycket andra punkten, blivit bifallen, må klagan ej föras.*	Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt.

211 a §

Talan mot avgörande i mål som avses i 85 § får föras även av tillsynsmyndigheten.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
219 §[49]	
Åtal mot gäldenär för brottsligt förhållande mot borgenärer, så ock åtal för förbrytelse, som omförmäles i 213 *eller 214 §*, må väckas vid den rätt, där konkursen är eller varit anhängig.	Åtal mot gäldenär för brottsligt förhållande mot borgenärer, så ock åtal för förbrytelse, som omförmäles i 213 §, må väckas vid den rätt, där konkursen är eller varit anhängig.

Talan, som avses i 216 §, skall anhängiggöras vid den rätt, dit målet om gäldenärens försättande i konkurs hänskjutits eller skolat hänskjutas, och må i nämnda mål utan stämning väckas, ändå att den, mot vilken sådan talan föres, är tillstädes genom ombud.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.
3. Förekommer i annan lag eller författning bestämmelse om att åtgärd skall ha vidtagits viss tid efter första borgenärssammanträdet i konkurs eller att viss rättsverkan skall inträda viss tid efter detta sammanträde skall, om konkursen handlägges som mindre konkurs, fristen i stället räknas från tidpunkten för konkursbeslutet.
4. Åtgärd som enligt föreskrift i lag eller annan författning ankommer på rättens ombudsman skall i stället vidtagas av förvaltaren.
5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

2 Förslag till Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 31 § jordabalken[1] skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
12 kap.	
31 §	
Försättes hyresgästen i konkurs, får konkursboet uppsäga avtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen *eller att rättens ombudsman godkänner denna.*	Försättes hyresgästen i konkurs, får konkursboet uppsäga avtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen.

[49] Senaste lydelse 1957: 97.
[1] 12 kap. jordabalken omtryckt 1974: 1083.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

Har lägenheten ej tillträtts när konkursen inträffar och har ej hyresvärden säkerhet för avtalets fullgörande med vilken han skäligen kan nöjas, får hyresvärden uppsäga avtalet om han ej erhåller sådan säkerhet inom en vecka efter anfordran.

Inträffar i fråga om annan lägenhet än bostadslägenhet konkursen efter tillträdet och har ej hyresvärden säkerhet för avtalets fullgörande med vilken han skäligen kan nöjas, får hyresvärden uppsäga avtalet, om ej sådan säkerhet ställes inom en månad efter anfordran eller inom samma tid konkursboet förklarar sig vilja svara för hyresgästens skyldigheter under hyrestiden eller, när hyresrätten får överlåtas, överlåtelse sker i enlighet med avtalet.

Uppsäges avtalet enligt första–tredje stycket, har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningsed

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1921: 244) om utmätningsed skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

13 §

Har gäldenär avlagt utmätningsed, vare han ej pliktig att innan tre år förflutit ånyo avlägga sådan ed, där det ej göres sannolikt, att ny tillgång efter edgången tillfallit honom.

Samma lag vare, då gäldenären avlagt boupptecknings ed i konkurs, som avskrivits jämlikt *185* eller 186 § konkurslagen eller avslutats *genom slututdelning* utan att icke förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I nu sagda fall skall tiden räknas från det konkursen upphörde.

Samma lag vare, då gäldenären avlagt boupptecknings ed i konkurs, som avskrivits jämlikt *185 d* eller 186 § konkurslagen *(1921: 225)* eller avslutats *på annat sätt* utan att icke förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I nu sagda fall skall tiden räknas från det konkursen upphörde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.

4 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs

dels att 4 § skall upphöra att gälla,

dels att 3 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 §[1]
Konkursdomaren äger att utan hinder av vad som stadgats i 19 § konkurslagen bestämma att kungörelser angående konkursen skola införas i flera än två tidningar i den ort, varest kreditinrättningens styrelse har sitt säte, samt en eller flera tidningar på annan ort, där den har kontor.	

Förvaltarna åligger att upprätta förteckning över de borgenärer, vilka enligt kreditinrättningens räkenskaper hava fordran hos kreditinrättningen på grund av insättning på räkning eller enligt sparbanksbok. Förteckningen skall för varje borgenär upptaga beloppet av hans fordran. Är ränta på fordringen utfäst, skall tillika upptagas den dag, från vilken räntan är ogulden, jämte räntefoten.

Förteckningen skall i huvudskrift av förvaltarna så fort ske kan ingivas till konkursdomaren. Vid huvudskriften bör fogas avskrifter till det antal, som påkallas av vad här efteråt stadgas. Sedan avskrifternas överensstämmelse med huvudskriften blivit av konkursdomaren bekräftad, skall förteckningen i sålunda styrkt avskrift under de trettio sista dagarna före utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tiden för envar, som vill taga del av densamma, hållas tillgänglig hos konkursdomaren, hos *rättens ombudsman* samt vid vart och ett av kreditinrättningens kontor.

Förteckningen skall i huvudskrift av förvaltarna så fort ske kan ingivas till konkursdomaren. Vid huvudskriften bör fogas avskrifter till det antal, som påkallas av vad här efteråt stadgas. Sedan avskrifternas överensstämmelse med huvudskriften blivit av konkursdomaren bekräftad, skall förteckningen i sålunda styrkt avskrift under de trettio sista dagarna före utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tiden för envar, som vill taga del av densamma, hållas tillgänglig hos konkursdomaren, hos *förvaltarna* samt vid vart och ett av kreditinrättningens kontor.

[1] Senaste lydelse 1970: 855.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Fordran, som upptagits på förteckningen, skall anses vara bevakad i konkursen som om borgenären själv hade anmält densamma inom den för fordringars bevakning utsatta tiden.	
Till borgenärer, varom ovan i denna paragraf förmäles, skola kallelsebrev enligt 20 § konkurslagen icke utsändas. Erinran därom skall intagas i kungörelse, som sägs i 19 § samma lag. Meddelanden enligt 103 § konkurslagen skola ej heller utsändas till sådana borgenärer, utan skall i stället vad konkursdomaren enligt sistnämnda paragraf bestämt kungöras en gång i *allmänna tidningarna* och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Utan hinder av vad i 129, 155, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehållet i nämnda meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren bestämmes efter samråd med *rättens ombudsman och* förvaltarna, bringas till ifrågavarande borgenärers kännedom. Underrättelse om vad sålunda bestämts skall *genom rättens ombudsmans försorg* kungöras i de tidningar, som nyss sagts.	*Vad konkursdomaren bestämt enligt 103 § konkurslagen (1921: 225) skall* kungöras en gång i *Post- och Inrikes Tidningar* och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Utan hinder av vad i 129, 155, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehållet i nämnda meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren bestämmes efter samråd, *när 189 § konkurslagen är tillämplig med tillsynsmyndigheten i konkursen och eljest* med förvaltarna bringas till ifrågavarande borgenärers kännedom. Underrättelse om vad sålunda bestämts skall kungöras i de tidningar, som nyss sagts, *av tillsynsmyndigheten när avsteg gjorts från föreskrifterna i 189 § och i övriga fall av förvaltarna.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.

5 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs

Härigenom föreskrivs att 2, 6–8 och 11 §§ lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
Betalning enligt garantin utgår för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.	
Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden härför och, om konkursen avskrivits enligt *185 §* konkurslagen (1921: 225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.	Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden härför och, om konkursen avskrivits enligt *185 d §* konkurslagen (1921: 225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.
Beträffande fordran med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen gäller garantin för varje arbetstagare högst ett belopp som motsvarar tolv gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Betalning utgår därvid för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader framför annan fordran.	
6 §[2]	
Konkursförvaltaren skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.	*Förvaltare i konkurs, som handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs*, skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

[1] Senaste lydelse 1975: 1250.
[2] Senaste lydelse 1975: 1261.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Underrättelse som avses i första stycket behöver icke lämnas i den mån arbetstagaren får lyfta betalning för sin fordran enligt 143 § konkurslagen (1921: 225), beträffande fordran på lön för uppsägningstid på fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål sedan fordringen blivit utdelningsgill.	
När underrättelse lämnas enligt första stycket första eller andra meningen skall konkursförvaltaren samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordran som avses med underrättelsen. Bevakning sker genom att förvaltaren tillställer konkursdomaren två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning. Förvaltaren skall i sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.	
7 §[3]	
Handlägges konkurs enligt *185 §* konkurslagen (1921: 225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i *gäldenärens hemortskommun*. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.	Handlägges konkurs *som mindre konkurs* enligt konkurslagen (1921: 225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i *den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet*. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.
Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen *(1921: 225)* utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.	Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren *från konkursförvaltaren* mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen *eller fråga på annat sätt uppkommit om avskrivning av konkursen enligt nämnda paragraf* utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.
8 §[4]	
Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.	Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § *eller anmälan enligt 185 b § konkurslagen (1921: 225)* att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

[3] Senaste lydelse 1975: 1261.
[4] Senaste lydelse 1975: 1261.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

Arbetsgivare är skyldig att vid kronofogdemyndighetens prövning enligt första stycket på anfordran lämna uppgift om arbetstagares anställnings- och avlöningsförhållanden eller pensionsförhållanden. Undandrager sig arbetsgivaren att fullgöra detta, kan han efter omständigheterna hämtas eller häktas.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen (*1921:225*) i tillämpliga delar.	Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen i tillämpliga delar.

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. Förekommer anledning därtill får kronofogdemyndigheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning har ägt rum.

11 §[5]

Överlåtes fordran, har förvärvaren rätt till garantibelopp enligt denna lag endast om förvärvet avsett av arbetsgivaren innehållet, ej utbetalt mätningsarvode eller därmed jämförlig avgift eller facklig medlemsavgift eller förvärvet skett sedan konkursbeslutet meddelats och förvärvaren är arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Rätt till garantibelopp enligt lagen tillkommer underhållsberättigad för underhållsbidrag som har innehållits genom införsel. Sådan rätt tillkommer dock ej *kommun* som har utgivit bidragsförskott för underhållsbidrag.	Rätt till garantibelopp enligt lagen tillkommer underhållsberättigad för underhållsbidrag som har innehållits genom införsel. Sådan rätt tillkommer dock ej *allmän försäkringskassa* som har utgivit bidragsförskott för underhållsbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980. Äldre bestämmelser i 2 och 6–8 §§ gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

[5] Senaste lydelse 1975:1261.

6 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 §	
Hör fastigheten till konkursbo, kan borgenär som *i konkursen bevakat* fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten begära att fastigheten säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrkes.	Hör fastigheten till konkursbo, kan borgenär som *har* fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten begära att fastigheten säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrkes.

Borgenär som vill ansluta sig enligt första stycket skall anmäla detta hos överexekutor senast två veckor före bevakningssammanträdet.

Bestämmelserna i 12 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa den som anslutit sig enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

7 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 §[1]	
Hör egendomen till konkursbo, kan borgenär, som *i konkursen bevakat* fordran varmed är förenad luftpanträtt eller för vilken egendomen svarar på grund av inteckning eller varmed är förenad retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979), begära att egendomen säljes för hans	Hör egendomen till konkursbo, kan borgenär, som *har* fordran varmed är förenad luftpanträtt eller för vilken egendomen svarar på grund av inteckning eller varmed är förenad retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979), begära att egendomen säljes för hans fordran, om hans

[1] Senaste lydelse 1975:1252.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
fordran, om hans rätt till betalning ur egendomen är ostridig eller styrkes.	rätt till betalning ur egendomen är ostridig eller styrkes.

Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa den som anslutit sig enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

8 Förslag till Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429)

Härigenom föreskrivs att 10 § rättshjälpslagen (1972: 429) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse[1]	*Föreslagen lydelse*
10 §	
Skall den som beviljats allmän rättshjälp ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt rättegångsbalken eller utsökningslagen (1877: 31 s. 1), får rättshjälpsnämnden utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.	Skall den som beviljats allmän rättshjälp ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt rättegångsbalken, utsökningslagen (1877: 31 s. 1) eller *konkurslagen (1921: 225)*, får rättshjälpsnämnden utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om verkställighet enligt 41 eller 42 § utsökningslagen, om allmän rättshjälp beviljats i verkställighetsärendet.

Föranleder ansvarsförbindelsen utgift för staten, anses utgiften såsom kostnad för rättshjälpen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1980.

[1] Lydelse enligt förslag i prop. 1978/79: 90.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1979-01-31

Närvarande: justitieråde Hesser, regeringsrådet Hamdahl, justitieråde Höglund, justitieråde Hessler.

Enligt utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 28 september 1978 har regeringen på hemställan av statsrådet Sven Romanus beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i konkurslagen (1921: 225),
2. lag om ändring i jordabalken,
3. lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningsed,
4. lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs,
5. lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs,
6. lag om ändring i lagen (1971: 494) om exekutiv försäljning av fast egendom,
7. lag om ändring i lagen (1971: 500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.,
8. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Magnus Åkerdahl.

Förslagen föranleder följande yttranden inom lagrådet.

Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921: 225)

Lagrådet:

Det remitterade förslaget utgör ett led i den revision av konkursrätten som inleddes med de år 1975 genomförda ändringarna i konkurslagen. Dessa ändringar, som grundade sig på förslag av lagberedningen, avsåg huvudsakligen vad man kan kalla den materiella konkursrätten, främst reglerna om förutsättningarna för att en gäldenär skall få försättas i konkurs, om konkursgäldenärs rådighet över sin egendom och om återvinning av egendom till konkursbo. En huvudtanke bakom reformen var att så långt som möjligt motverka otillbörliga transaktioner av gäldenären eller borgenär i samband med förestående konkurs. I det fortsatta reformarbetet har turen nu kommit till den del av förfarandet vid konkurs som gäller förvaltningen av konkursboets egendom och tillsynen över förvaltningen. I denna del innefattar det nu remitterade förslaget genomgripande ändringar på grundval av förslag som framlagts av den år 1971 tillsatta konkurslagskom-

mittén. Samtidigt föreslås ändringar i reglerna om konkursgäldenärens rörelsefrihet och om tvångsmedel mot gäldenären.

Enligt gällande rätt handläggs en konkurs antingen enligt regler som är avsedda för konkursförfarandet i allmänhet, s. k. ordinär konkurs, eller enligt särskilda regler, avsedda för fall då boets tillgångar inte förslår till kostnaderna för ett förfarandet enligt de allmänna reglerna, s. k. fattigkonkurs. I fråga om ordinär konkurs syftar det remitterade förslaget till en ordning för förvaltning och tillsyn som är effektivare än den nuvarande och samtidigt bättre anpassad till nutida samhällsförhållanden. Det nuvarande systemet med fattigkonkurs ersätts av en ny ordning för handläggning av vad som i förslaget benämns mindre konkurs. Denna handläggningsform för mindre konkurs skall tillämpas också i åtskilliga fall som nu följer reglerna för ordinär konkurs. Den blir sålunda enligt förslaget tillämplig både i fall då det finns anledning anta, att boet ej räcker till betalning av de konkurskostnader som annars skulle följa, och i fall då boet med hänsyn till sin omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och konkursen med fördel kan genomföras utan bevakningsförfarande. Skillnaden mellan de båda handläggningsformerna kommer därmed att främst hänföra sig till bevakningsförfarandet, i det att sådant förfarande skall äga rum i ordinär konkurs men ej i mindre konkurs.

Liksom i fråga om ordinär konkurs är förslagets syfte i fråga om mindre konkurs att åstadkomma en effektivare konkursförvaltning. En viktig nyhet är sålunda, att förvaltare skall förordnas också i mindre konkurser. Förvaltningen skall i båda slagen av konkurser handhas av specialister, i första hand avses advokater. Förvaltaren får en i huvudsak självständig ställning i förhållande till tillsynsorgan och borgenärskollektiv men skall i viktigare frågor samråda med sådana borgenärer som särskilt berörs av frågan. Även i mindre konkurs skall det åligga förvaltaren bl. a. att utreda orsakerna till obeståndet samt undersöka om möjlighet finns till återvinning och om skäl föreligger till misstanke om gäldenärsbrott.

Mot förslaget i stort finns enligt lagrådets mening ej anledning till erinran såvitt avser de skilda handläggningsformerna och konkursförvaltningens anordnande.

När det gäller tillsynen över förvaltningen vill lagrådet däremot dröja något längre vid förslaget. I denna del innebär förslaget, att rättens ombudsman avskaffas och att konkursdomaren inte skall ha någon tillsynsfunktion. I stället skall enligt förslaget kronofogdemyndighet ha tillsyn över förvaltningen, såväl när fråga är om ordinär konkurs som i fråga om mindre konkurs. Till stöd för förslaget anförs att kronofogdemyndigheterna har stor erfarenhet av exekutiv verksamhet över huvud och har nära kontakt med konkursförvaltning på grund av sin befattning med skatteindrivning och statlig lönegaranti i konkurs. Därjämte åberopas organisatoriska skäl.

Lagrådet anser sig kunna godta förslaget såvitt det innebär att tillsynen förs över till en myndighet. Däremot inger förslaget betänkligheter, inte

minst av principiell natur, mot valet av myndighet för uppgiften. Under remissbehandlingen av konkurslagskommitténs betänkande (SOU 1977: 29) "Konkursförvaltning" har också åtskillig kritik framförts mot förslaget att göra kronofogdemyndighet till tillsynsmyndighet.

Liksom själva konkursförvaltningen skall tillsynen däröver utövas med samtliga borgenärers intressen för ögonen. Betydelsefullt härvidlag är att förvaltningen bedrivs med sådan energi att även de oprioriterade borgenärerna om möjligt kan få utdelning och att verksamheten alltså inte begränsas till att tillgodose sådana borgenärer som har förmånsrätt för sin fordran.

Vid bedömande av förslaget att tillsynen skall utövas av kronofogdemyndighet bör beaktas att staten i de flesta konkurser – både sådana som enligt förslaget skall handläggas som ordinär konkurs och sådana som skall handläggas som mindre konkurs – är den största fordringsägaren på grund av att gäldenären häftar för ogulden skatt eller på grund av att staten inträtt i arbetstagares rätt mot gäldenären till följd av att belopp utgivits enligt statlig lönegaranti. Båda slagen av fordringar är förenade med förmånsrätt. Staten såsom innehavare av skattefordringar företräds i konkursen av kronofogdemyndighet. Detsamma är i regel fallet beträffande fordran på grund av lönegaranti.

Ett tidigare förslag (prop. 1975/76: 210) att kronofogdemyndighet i regel skulle vara förvaltare i mindre konkurser ledde inte till lagstiftning. I kritiken mot detta förslag framhölls bl. a. att det av principiella skäl var mindre lämpligt att kronofogdemyndighet skulle handha konkursförvaltningen (LU 1976/77: 11 s. 36).

Principiella invändningar av samma art kan riktas mot att företrädare för en av borgenärerna, såsom enligt nu föreliggande förslag, i stället skall utöva tillsyn över förvaltningen. Sådana invändningar bemöts i remissprotokollet bl. a. med att kronofogdemyndigheten inte – såsom för närvarande rättens ombudsman – skall medverka vid förvaltningen och med att en särskild jävsregel föreslås av innebörd att tjänsteman vid kronofogdemyndighet, som tagit befattning med indrivning av fordran som görs gällande i konkursen eller vidtagit exekutiv åtgärd för uttagande av sådan fordran, inte får fullgöra tillsynsuppgift i konkursen.

Härtill är att säga att de principiella invändningarna mot att låta en borgenär få en särställning i fråga om tillsynen – en verksamhet som kräver objektivitet och obundenhet gentemot olika ekonomiska intressen i konkursen – är väl så starka som de principiella invändningar som kan anföras mot att, som fallet var i det tidigare förslaget, tillerkänna samma borgenär ett särskilt inflytande över själva konkursförvaltningen. I ett, visserligen speciellt, fall har tillsynsmyndigheten för övrigt i det nu föreliggande förslaget fått en direkt förvaltningsuppgift, nämligen att vid oenighet mellan två eller flera förvaltare i en konkurs träffa avgörande beträffande förvaltningsåtgärd (50 § tredje stycket). Anledning saknas visserligen till annat

antagande än att de tjänstemän hos kronofogdemyndighet, som skulle anförtros tillsynsgöromålen, skulle eftersträva objektivitet vid fullgörandet av dessa. Sammanförandet hos en och samma myndighet av uppgifterna att både företräda statens – i allmänhet dominerande – borgenärsintresse och utöva tillsyn i alla borgenärers intresse kan dock vara ägnat att leda till att tillsynsarbetet influeras av myndighetens verksamhet för indrivning av de statliga fordringarna. I alla händelser kan uppfattningen att så är fallet lätt vinna insteg hos konkursborgenärer i allmänhet. Redan det anförda talar enligt lagrådets mening för att tillsynen anordnas på annat sätt än som föreslagits.

När det gäller de organisatoriska skäl som kan anföras för att anförtro tillsynen åt kronofogdemyndighet vill det synas som om skälen inte har den tyngd som tillagts dem i remissprotokollet. Enligt detta bör inte alla kronofogdemyndigheter göras till tillsynsmyndighet. I stället förordas en stark koncentration, så att i princip endast en kronofogdemyndighet i varje län skall anförtros tillsynsuppgiften. I vissa fall skall en kronofogdemyndighet kunna ha mer än ett län till verksamhetsområde, i andra skall mer än en kronofogdemyndighet kunna förekomma som tillsynsmyndighet i ett län. Det anses möjligt och önskvärt att inrätta speciella tillsynsenheter vid vissa tillsynsmyndigheter. Den nya tillsynsordningen medför enligt remissprotokollet behov av resursförstärkning hos de kronofogdemyndigheter, som skall anförtros tillsynen, och hos riksskatteverket, som är centralmyndighet i administrativt hänseende för kronofogdemyndigheterna. Vid de tre största kronofogdemyndigheterna i landet har enligt vad som upplysts inrättats tjänster för utredning, bedömning och rådgivning i företagsekonomiska och revisionstekniska frågor. Innehavarna av dessa tjänster bör enligt remissprotokollet kunna utnyttjas vid tillsynen i konkurser. I övrigt avses tillsynsmyndigheternas behov av expertis av detta slag till en början bli tillgodosett genom att tjänstemän vid länsstyrelserna anlitas.

Den nu angivna koncentrationen av tillsynsuppgifterna till i princip en myndighet i varje län jämte behovet av förstärkning med expertis som inte finns vid kronofogdemyndigheterna gör att dessa inte heller från organisatorisk synpunkt framstår som mest närliggande för tillsynsuppgifterna. I och för sig skulle en domstol för varje län eller för en grupp av län kunna på sätt som föreslås för kronofogdemyndigheterna organiseras för att ta hand om tillsynsuppgifterna. Emellertid kan det inte förnekas att dessa uppgifter faller utom ramen för domstolarnas verksamhet i övrigt. Vidare synes det ligga ett visst värde i att tillsynsmyndigheten kan överklaga beslut av konkursdomaren, en uppgift som knappast kan läggas på en domstol.

Med det verksamhetsområde som sålunda avses för tillsynsmyndigheten är det enligt lagrådets mening naturligt att lägga tillsynsuppgifterna på länsstyrelserna. I vissa delar av landet torde det vara lämpligt att en länsstyrelse är tillsynsmyndighet för mer än ett län. I vart fall med en resursförstärk-

ning motsvarande den som avses komma kronofogdemyndigheterna till del, om dessa myndigheter skulle överta tillsynsuppgifterna, synes det vara helt möjligt att organisera ett tillräckligt antal länsstyrelser så att de blir väl skickade att vara tillsynsmyndigheter. Möjligheterna till en ändamålsenlig organisation synes särskilt goda med hänsyn till den allmänna omorganisation av den statliga länsförvaltningen som föreslås i budgetpropositionen 1979 (prop. 1978/79: 100 bil. 18). De uppgifter i fråga om utbildning och information som enligt remissprotokollet avses ankomma på riksskatteverket torde kunna fullgöras även om länsstyrelse blir tillsynsmyndighet i konkurs.

På grund av det anförda förordar lagrådet att uppgiften att vara tillsynsmyndighet i konkurs anförtros länsstyrelse. Detta påkallar ändringar i 27, 42 och 209 §§ i det remitterade förslaget varjämte 208 § bör utgå. Till dessa ändringar återkommer lagrådet i det följande.

Hesser, Hamdahl och Hessler:

I remissprotokollet (avsnitt 5.7.8) berörs den situationen att konkursboets tillgångar ej förslår till betalning av konkurskostnader och övriga massaskulder. Som av framställningen framgår har i rättsfallet NJA 1945 s. 177 ansetts, att konkursbo ej kan försättas i konkurs.

Nämnda avgörande har blivit föremål för kritik såväl inom litteraturen som i lagstiftningssammanhang. Inom litteraturen har avgörandet kritiserats främst av Welamson, utförligast i en uppsats i SvJT 1952 s. 401 ff. Rättsområdet har i Welamsons framställningar blivit belyst och klarlagt i en helt annan utsträckning än som var fallet vid tidpunkten för 1945 års avgörande. Skälen för att på konkursbo tillämpa allmänna regler om verkan av rättssubjekts insolvens och sålunda för att reglerna om försättande i konkurs borde gälla har kommit att framstå som starkare än vid frågans tidigare behandling. Här må även hänvisas till en uppsats av Rydin i SvJT 1977 s. 298 ff.

Även lagberedningen kritiserade i betänkandet Utsökningsrätt X (SOU 1970: 75) 1945 års avgörande. Beredningen ansåg sig dock inte böra föreslå någon bestämmelse som tog avstånd från praxis. Ej heller i förevarande förslag anses någon lagbestämmelse böra upptas.

Welamson framhåller i sin utredning 1952, att om reglerna om försättande i konkurs ej anses formellt gällande det likväl blir nödvändigt att tillämpa konkursreglerna analogt i flera hänseenden (se även justitierådet Hellquists yttrande i 1945 års rättsfall). I en del frågor måste dock ovisshet råda. Beträffande reglerna om återvinning anses, med hänsyn till dessa regelns karaktär, någon analogisk tillämpning ej kunna komma i fråga.

Skevheten med en ordning, som innebär att konkursbo ej kan försättas i konkurs, har markerats ytterligare genom den år 1970 tillkomna lönegarantilagen. En förutsättning för att denna lag skall bli tillämplig är, att arbetsgivaren är försatt i konkurs. Eftersom det numer inte sällan förekommer,

att gäldenärs rörelse drivs vidare i konkursboets regi, skulle tydligen ett för de hos boet anställda oacceptabelt läge inträda, om lagen ej kunde tillämpas vid boets insolvens. Man torde också i det praktiska rättslivet ha funnit nödvändigt att tillämpa lagen analogt i fråga om arbetstagare som är anställda hos konkursbo.

Rättsläget synes sålunda för närvarande vara det att man i praktiken nödgats att på den ena punkten efter den andra, trots att något konkursbeslut ej föreligger, likväl tillämpa konkursrättsliga regler för insolvent konkursbos del. Undantag torde dock gälla beträffande de viktiga återvinningsreglerna, där analogisk tillämpning ej anses kunna komma i fråga. Ett sådant rättstillstånd kan knappast anses tillfredsställande.

Även om den praktiska betydelsen av förevarande fråga ej får överdrivas, bör man eftersträva en lagreglering av hithörande problem. Detta kan otvivelaktigt ske på annat sätt än genom att möjlighet öppnas att försätta konkursbo i konkurs. Den enklaste lösningen synes dock vara att nu frångå den regel som fastlades i 1945 års rättsfall. En lagbestämmelse i ämnet kunde få innehållet, att konkursbo, som är insolvent, kan försättas i konkurs samt att vad som i konkurslagen är föreskrivet om gäldenär i sådant fall skall gälla konkursboet.

Den sakligt sett mest närliggande platsen för ett stadgande om möjlighet att försätta konkursbo i konkurs skulle väl vara 1 § konkurslagen; stadgandet kunde där tas upp som ett nytt tredje stycke. Det måste emellertid medges att stadgandet i så fall finge en så framträdande plats i lagen att det knappast kunde anses stå i proportion till bestämmelsens vikt och praktiska betydelse. Lämpligast synes vara att bestämmelsen tas upp som en ny 193 § i konkurslagen. En sådan placering i lagen kunde också vara motiverad, om såsom här föreslagits i tydlighetens intresse föreskrivs, att, om konkursbo försätts i konkurs, vad som i lagen är stadgat om gäldenär skall gälla konkursboet, sålunda inte gäldenären i den ursprungliga konkursen.

Det må anmärkas att någon mer utförlig reglering av detta säkerligen ganska sparsamt förekommande fall inte torde vara erforderlig. Den lagtekniska lösningen kan alltså inte sägas vara komplicerad. Innebörden av den nu föreslagna bestämmelsen är att vanliga regler om tillsättande av förvaltare, om borgenärssammanträde, om bevakning och utdelning etc. får tillämpas. Borgenärer i den nya konkursen blir de som är massaborgenärer i den ursprungliga konkursen. I allt fall om konkursboets insolvens inte kan sägas bero på försumlighet hos förvaltaren, synes något hinder ej kunna föreligga mot att till förvaltare i den nya konkursen utses samma person som är förvaltare i den ursprungliga konkursen. En situation där ett sådant arrangemang kan te sig naturligt är den att förvaltare i den ursprungliga konkursen entledigats t. ex. på grund av missvård och ersatts av en ny. Det kan då vara lämpligt att den sistnämnde – som är väl insatt i boets förhållanden – får handha förvaltningen även i den nya konkursen och där får möjlighet att anställa återvinningstalan rörande rättshandling som före-

tagits av den tidigare förvaltaren.

Om möjlighet öppnas att försätta konkursbo i konkurs, torde därav följa att något hinder mot att massaborgenär får utmätning hos konkursbo ej kan föreligga (jfr NJA 1951 s. 238).

Höglund:

I remissprotokollet (avsnitt 5.7.8) berörs det fallet att konkursbos tillgångar inte förslår till betalning av konkurskostnader och annan boets gäld, s. k. massaskulder. Som framgår av framställningen har i rättspraxis ansetts, att konkursbo inte kan försättas i konkurs (NJA 1945 s. 177). Förslag till reglering av frågan lagstiftningsvägen läggs ej fram nu. Däremot föreslås en mindre långtgående regel som innebär att i fall som nu sagts konkurskostnaderna skall utgå ur boet framför annan skuld som boet har ådragit sig.

Den enligt rättspraxis rådande ordningen, att konkursbo inte kan försättas i konkurs, har blivit föremål för kritik både i litteraturen och i lagstiftningssammanhang. Fastän frågan har diskuterats upprepade gånger i lagstiftningsarbetet på senare tid har den inte föranlett något förslag till reglering. Det tyder på att det praktiska behovet av en reglering inte framträtt särdeles starkt. En ändring i detta hänseende kan emellertid sägas ha skett genom tillkomsten av lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs. En förutsättning för att denna lag skall bli tillämplig är, att arbetsgivaren är försatt i konkurs. Eftersom det numera inte sällan förekommer, att en konkursgäldenärs rörelse drivs vidare i konkursboets regi, innebär det klara olägenheter för de hos boet anställda att lagen inte är tillämplig vid boets insolvens. I praktiken torde det också ha blivit nödvändigt att tillämpa lagen analogt i fråga om arbetstagare som är anställda hos konkursbo.

Frågan om löneskyddet för de anställda när konkursbo fortsätter att driva rörelse kräver tydligen sin lösning inom lagstiftningen. Olägenheterna av att lönegarantilagen egentligen inte är tillämplig annat än när arbetsgivaren är försatt i konkurs kan avhjälpas även på det sättet att tilllämpningsområdet för lönegarantilagen utvidgas. Motsvarande reglering i våra nordiska grannländer har sålunda ett vidsträcktare tillämpningsområde än den svenska lagen. I remissprotokollet uttalas att frågan om löneskyddet för de anställda kommer att bli föremål för överväganden inom arbetsmarknadsdepartementet i anslutning till den pågående översynen av det statliga engagemanget för nedläggningshotade företag. Det synes önskvärt att i detta sammanhang tas upp till prövning inte bara frågan om tillämpningsområdet för lönegarantilagen utan också frågan om konkursbos försättande i konkurs. Tillräckligt underlag för en bedömning av denna fråga saknas enligt min mening i nu förevarande lagstiftningsärende. En klarare belysning av det praktiska behovet och de praktiska konsekvenserna av en reglering behövs. I allt fall synes frågan böra tas upp till grundligt övervägande både i sak och lagtekniskt innan den fortsatta översynen av konkursla-

gen avslutas.

Lagrådet:

I fråga om detaljutformningen av det remitterade förslaget har, till följd av att föredragningen inför lagrådet påbörjats innan förslaget färdigställts, åtskilliga synpunkter från lagrådets sida kunnat beaktas redan under förslagets utarbetande. I sitt slutliga skick ger det remitterade förslaget anledning till följande ytterligare synpunkter av lagrådet.

14 a och 14 b §§

I paragraferna har tagits upp nya bestämmelser om kvarstad och skingringsförbud samt om reseförbud m. m., när konkursansökning är föremål för prövning. I bestämmelserna anges under vilka förutsättningar förordnande om sådana säkerhetsåtgärder kan meddelas. Vidare stadgas bl. a. att vad som enligt 15 kap. rättegångsbalken gäller om kvarstad och skingringsförbud och om reseförbud skall äga motsvarande tillämpning, om ej annat följer av konkurslagen.

Såsom framhålls i remissprotokollet skall enligt bestämmelserna säkerhetsåtgärd endast gälla för tiden fram till dess konkursansökningen prövas. Säkerhetsåtgärd gäller alltså inte för tid därefter och beslut om säkerhetsåtgärd kan ej meddelas i samband med målets avgörande. Bestämmelsen i 15 kap. 6 § rättegångsbalken, att rätten när målet avgöres skall pröva om säkerhetsåtgärd fortfarande skall bestå, har alltså inte någon tillämplighet.

Enligt bestämmelserna ankommer prövningen av begäran om säkerhetsåtgärd på konkursdomaren eller rätten. Såsom anförs i remissprotokollet kan beslut i sådan fråga överklagas till hovrätten genom besvär. Uttalandet avser tydligen både fall när begäran bifalles och fall då den avslås.

Paragraferna innehåller inte någon bestämmelse som är direkt tillämplig på förfarandet när konkursansökning efter överklagande är anhängig i hovrätt. Av hänvisningen till 15 kap. rättegångsbalken följer emellertid att ansökan om säkerhetsåtgärd kan göras hos hovrätten. Enligt 5 § i nämnda kapitel meddelas nämligen beslut, som avses i kapitlet, av den rätt där rättegången är.

18 a §

Enligt första stycket i paragrafen skall konkursdomaren i samband med att beslutet om konkurs meddelas bestämma huruvida konkursen skall handläggas i ordinär ordning eller som mindre konkurs. I remissprotokollet framhålls att detta avgörande skall träffas av konkursdomaren oavsett om konkursbeslutet har meddelats av honom eller av rätten eller av högre instans.

I remissprotokollet uttalas, att det torde ligga i sakens natur att beslut om handläggningsformen skall tillämpas tills vidare utan hinder av att be-

svär anförs. Att en sådan ordning bör gälla är också enligt lagrådets mening naturligt (jfr lagrådets uttalande i prop. 1975/76: 210 s. 313). I tydlighetens intresse synes dock en uttrycklig föreskrift härom böra meddelas. En sådan föreskrift kan lämpligen tas upp i 25 § konkurslagen i anslutning till den där givna bestämmelsen, att beslut om konkurs går i verkställighet utan hinder av att ändring i beslutet sökes, och få lydelsen att detsamma skall gälla beslut om formen för konkursens handläggning.

Den föreslagna bestämmelsen blir tillämplig både i fråga om beslut som meddelas av konkursdomaren och i fråga om beslut, som efter överklagande meddelas av högre instans.

Beslut om val av handläggningsform är av grundläggande betydelse för konkursförfarandet. Enligt 18 a § andra stycket i förslaget skall konkursdomarens beslut i denna fråga kungöras. Enligt lagrådets mening bör även högre rätts beslut i sådan fråga kungöras, om beslutet innebär ändring av handläggningsformen. Det torde böra ankomma på konkursdomaren att utfärda sådan kungörelse. En bestämmelse härom synes böra införas i anslutning till 26 § konkurslagen, som innehåller bestämmelse om kungörande av högre rätts beslut att upphäva konkurs. Lämpligast synes vara att bestämmelsen får utgöra en särskild paragraf, som med beteckningen 25 a § tas in närmast för 26 §.

När beslut meddelas om handläggningsform, skall konkursdomaren enligt förslaget genast vidta vissa åtgärder. Bestämmelser härom ges i fråga om ordinär konkurs i 19 § och i fråga om mindre konkurs i 185 a §. Både 19 § och 185 a § är avfattade så att de är tillämpliga även när beslutet om handläggningsform meddelas av högre rätt. Det synes dock lämpligt att i den nya 25 a §, som enligt lagrådets mening bör införas, tas in en erinran om att konkursdomaren, när högre rätt ändrat beslut om handläggningsform, skall vidta de åtgärder som är föreskrivna för den handläggningsform som skall tillämpas enligt den högre rättens beslut.

När den högre rättens beslut innebär att konkurs, som enligt beslut av den lägre instansen skulle handläggas i ordinär väg i stället skall handläggas som mindre konkurs, blir enligt det sagda 185 a § tillämplig. Konkursdomaren skall enligt denna bestämmelse genast utse en förvaltare att handha förvaltningen av boet. Har interimsförvaltare redan förordnats, torde denne i regel kunna utses att vara förvaltare enligt 185 a §. Stundom torde det dock kunna komma i fråga att entlediga interimsförvaltaren och utse annan person till förvaltare enligt 185 a §. Konkursdomaren bör vidare inställa utsatt första borgenärssammanträde. Föreskrift härom synes böra tas in i konkursförordningen.

Innebär den högre rättens beslut att konkurs, som enligt den lägre instansens beslut skulle handläggas som mindre konkurs, i stället skall handläggas i ordinär väg, blir 19 § tillämplig. I första stycket innehåller denna bl. a. föreskrift om att de tider, som av konkursdomaren skall tillämpas vid bestämmande av bevakningstid, skall räknas från konkursbeslutet. I nu

avsedda fall bör dessa tider i stället räknas från dagen för utfärdandet av kungörelse om den högre rättens beslut, jfr 185 h §. I 19 § andra stycket föreskrivs att vad konkursdomaren har bestämt enligt första stycket skall intas i konkurskungörelsen. När högre rätt beslutat att konkurs skall handläggas i ordinär ordning, bör vad konkursdomaren bestämmer i nämnda hänseende i stället tas in i kungörelse som utfärdas om den högre rättens beslut. Föreskrifter i de frågor som nu berörts bör meddelas i det stadgande som enligt lagrådets mening bör upptas som 25 a §.

Om i anledning av den lägre instansens beslut förvaltare redan har hunnit tillsättas, har konkursdomaren även att överväga om förvaltarbyte är erforderligt. Sådant byte torde visserligen normalt inte behöva ske men kan i speciella fall var motiverat, jfr vad som i remissprotokollet uttalas för motsvarande fråga vid tillämpning av 185 h §. Vad angår boupptecknin bör sådan inte behöva upprättas på nytt. Ej heller bör det krävas att gäldenären eller annan som avlagt boupptecknings ed eller beedigat viss uppgift i boupptecknin åter fullgör sådan edgång. Även i dessa delar bör 185 h § kunna tillämpas analogivis. Uttryckliga föreskrifter i nu nämnda hänseenden synes alltså ej behövas.

I enlighet med det anförda skulle den nya 25 a § kunna få förslagsvis följande lydelse:

"Beslutar högre rätt

1. att konkurs, beträffande vilken bestämts att den skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, i stället skall handläggas som mindre konkurs, eller

2. att konkurs, beträffande vilken bestämts att den skall handläggas som mindre konkurs, i stället skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs,

skall konkursdomaren genast låta kungöra den högre rättens beslut.

Konkursdomaren skall vidtaga de åtgärder som äro föreskrivna för den handläggningsform som skall tillämpas enligt den högre rättens beslut. I fall som avses i första stycket 2 skola de tider, som enligt 19 § första stycket skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades, i stället räknas från dagen för utfärdandet av kungörelsen. Vad konkursdomaren bestämmer enligt 19 § första stycket skall intagas i kungörelsen."

Enligt 18 a § första stycket andra meningen i förslaget skall konkursdomaren i samband med att beslut om konkurs meddelas bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skall införas. Av denna bestämmelse följer att kungörelse enligt den nu föreslagna paragrafen skall införas i den eller de ortstidningar som konkursdomaren sålunda bestämt.

I remissprotokollet uttalas, att det i fall då högre rätt beslutar om ändring av handläggningsformen bör ankomma på den rätten att ta ställning till om de av konkursdomaren tidigare vidtagna åtgärderna skall upphävas. Såsom framgår av det föregående torde det emellertid följa av förslaget att de olika följdåtgärder som beslutet föranleder skall vidtas av konkursdoma-

ren. Lämpligen bör den högre rätten i sitt beslut ta in en föreskrift om att beslutet skall översändas till konkursdomaren för vidtagande av de åtgärder som ankommer på honom. Föreskrift härom torde böra meddelas i konkursförordningen.

27 §

Det remitterade förslaget utgår från att frågor som avses i denna paragraf vid tvist skall prövas av kronofogdemyndighet. Bestämmelsen i fjärde stycket att prövningen skall ankomma på tillsynsmyndigheten får ses mot bakgrunden av att kronofogdemyndighet är tillsynsmyndighet. Lagrådets förslag att länsstyrelse skall vara tillsynsmyndighet föranleder jämkningar i fjärde och femte styckena. Om kronofogdemyndighet inte skall vara tillsynsmyndighet, kan det emellertid ifrågasättas om man inte bör behålla nuvarande ordning för prövning av tvist som avses i paragrafen. Frågan synes böra bli föremål för fortsatt övervägande.

42 §

Lagrådet har förordat att länsstyrelse skall var tillsynsmyndighet. I enlighet härmed bör i andra stycket av denna paragraf i en första mening stadgas, att tillsynsmyndighet är länsstyrelsen. En andra mening bör innehålla, att regeringen får förordna att viss länsstyrelse skall vara tillsynsmyndighet för två eller flera län.

54 §

I paragrafen ges regler om användandet av tvång som kan komma i fråga, om förvaltaren begärt handräckning hos kronofogdemyndigheten för att komma i besittning av egendom för konkursboets räkning. I remissprotokollet framhålls att tvång skall kunna tillgripas även mot annan än gäldenären, exempelvis en tredje man som innehar egendomen. Det uttalas, att om tredjemannen gör gällande att han inte är skyldig att lämna ut egendomen det åligger kronofogdemyndigheten att pröva invändningen. I specialmotiveringen till förevarande paragraf sägs, att det för att handräckning skall kunna ske mot tredjemannens bestridande krävs, att saken är uppenbar.

Med anledning av dessa uttalanden vill lagrådet stryka under, att tvångsanvändning mot tredje man, då denne gör gällande rätt till egendom som finns i hans besittning, endast bör förekomma i rena undantagsfall. Det bör ej komma i fråga, att kronofogdemyndigheten skall gå in på någon mer självständig prövning av de civilrättsliga förhållandena. Läget bör vara sådant att tredjemannens invändning – såsom det heter i ett av departementschefen godtaget uttalande av lagberedningen rörande en motsvarande bestämmelse i lagrådsremissen beträffande utsökningsbalk (2 kap. 17 §) – kan lämnas utan avseende.

66, 67 och 149 §§

De i 67 § första stycket i det remitterande förslaget upptagna bestämmelserna om att försäljning i vissa fall får äga rum utan hinder av vad som föreskrivs i 63 och 66 §§ blir mera lättlästa om de får sin plats i sistnämnda paragrafer.

Detta kan ske genom att i 63 § införs ett nytt andra stycke av innehåll att utan hinder av första stycket försäljning av egendom i boet får äga rum under de förutsättningar som i förslaget anges i 67 § första stycket. I 66 § bör andra meningen lyda, att vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller föranledes av skäl som sägs i 63 § andra stycket första och andra meningarna eller behövs för ändamål som angives i 171 § eller särskilda skäl annars föreligga. Iakttas vad nu sagts kan 67 § första stycket utgå. I 149 § andra stycket bör då hänvisningen till 67 § första stycket andra och tredje meningarna uthytas mot en hänvisning till 63 § andra stycket andra och tredje meningarna.

185 d §

Medel som vid avskrivning enligt förevarande paragraf kan finnas i konkursboet skall i första hand tas i anspråk för betalning av konkurskostnaderna och andra massaskulder. Såsom uttalas i remissprotokollet får förvaltaren, för att anskaffa medel till sådan betalning, försälja boets tillgångar även efter det att konkursen avskrivits. Någon lagbestämmelse härom anses inte behövlig. Emellertid föreskrivs i 124 och 171 §§ för där avsedda fall av avskrivning eller nedläggning av konkurs att, innan egendomen i boet återställes till gäldenären, förvaltaren skall av densamma, såvitt den förslår, betala konkurskostnaderna och den gäld, som boet eljest må ha åsamkat sig. En motsvarande bestämmelse bör införas som ett sista stycke i 185 d §.

185 f §

Enligt det föreliggande förslaget skall konkurs handläggas som mindre konkurs inte bara när anledning finns till antagande, att boet inte räcker till betalning av de konkurskostnader som annars skulle följa, utan också när boets medel kan räcka till utdelning åt borgenärerna, blott boet är av enkel beskaffenhet och konkursen med fördel kan genomföras utan bevakningsförfarande. I sistnämnda fall skall, om medel finns utöver vad som behövs för betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, utdelning till borgenärerna äga rum enligt utdelningsförslag som upprättas av förvaltaren och fastställs av konkursdomaren. I anslutning härtill stadgas i 185 f § sista stycket i förslaget att konkursdomaren skall, när beslut om fastställelse av utdelning meddelas, samtidigt besluta om avskrivning av konkursen. Terminologin är här densamma som när tillgångarna inte räcker till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig. Även i sådant fall skall konkursdomaren, enligt 185 d § andra stycket i förslaget, besluta om avskrivning av konkursen.

Detta senare överensstämmer med gällande rätt. Enligt 185 § 4) konkurslagen skall nämligen konkursdomaren meddela beslut om avskrivning av konkursen, om det ej blir ådagalagt, att tillgång finns till bestridande av konkurskostnaderna, och inte heller säkerhet ställs för dessa.

I det fall åter att medel finns till utdelning åt borgenärerna skall enligt nuvarande ordning utdelningsförslag upprättas och hållas tillgängligt för granskning, varom kungörelse skall utfärdas och underrättelse ske till bl. a. i utdelningsförslaget upptagna borgenärer (129 § konkurslagen). När förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning anses konkursen enligt 146 § konkurslagen avslutad, oaktat vissa ouppklarade frågor, angivna i nämnda lagrum, återstår. På samma sätt skall enligt det remitterade förslaget konkursen för det fall att den handläggs som ordinär konkurs anses avslutad, när förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning. Konkurslagen har lämnats oförändrad i denna del.

Enligt lagrådets mening bör i fråga om konkursens avslutande terminologin vara densamma för alla fall då utdelning sker till borgenärerna, oavsett om konkursen handlagts som ordinär konkurs eller som mindre konkurs. Termen avskrivning bör användas endast för de fall då konkursen avslutas utan att utdelning till borgenärerna skett.

I enlighet med det sagda förordar lagrådet, att sista stycket i 185 f § får lydelsen, att när beslut om fastställelse av utdelning meddelas konkursen anses avslutad.

Den sålunda föreslagna lydelsen föranleder jämkningar i 185 g § andra stycket och 187 § första stycket i förslaget.

191 §

Enligt bestämmelserna i förevarande paragraf om klander av redovisning får borgenär klandra redovisning som avses i 189 § eller 190 § andra stycket i det remitterade förslaget. Av bestämmelserna följer att borgenär inte får klandra redovisning som skall avges enligt 186 §, dvs. i fall då beslut om avskrivning meddelas av den anledningen att det i konkurs som från början handlagts som ordinär konkurs visat sig att tillgång saknas till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig. Förslaget överensstämmer i denna del med gällande rätt. Justitiekanslern har i remissyttrande över konkurslagskommitténs betänkande (SOU 1977: 29) "Konkursförvaltning" framfört önskemål om sådan ändring att borgenär äger klandra slutredovisning även när konkurs avskrivs enligt 186 § konkurslagen. I anslutning därtill har justitiekanslern framhållit, att en skadeståndstalan mot förvaltare enligt gällande rätt skall föras som klander av slutredovisning och att borgenärerna bör ha klanderrätt även i det fall som avses i 186 §, om förvaltaren har tillfogat dem skada. Föredragande statsrådet har i lagrådsremissen sagt sig ej ha funnit anledning till lagändring i den riktning justitiekanslern föreslagit och därvid anfört bl. a., att borgenären i hithörande fall har möjlighet att för egen del väcka skade-

ståndstalan mot förvaltaren.

Den i konkurslagen föreskrivna ordningen med slutredovisning och möjlighet till klandertalan innefattar i princip en slutlig reglering av förvaltarens ekonomiska ansvar på grund av förvaltningen. Även talan om skyldighet för förvaltaren att utge skadestånd skall som justitiekanslern anfört föras i form av klander av slutredovisning. För förvaltaren är således bestämmelserna i 191 § av betydelse särskilt därigenom, att tiden för talans väckande begränsas till tre månader. Utan särskild bestämmelse blir 18 kap. 9 § handelsbalken tillämplig, enligt vilken talan mot förvaltaren skall föras " inom natt och år". Även om de fall då klandertalan från borgenärs sida kan komma i fråga i samband med avskrivning enligt 186 § är få till antalet, vill lagrådet ansluta sig till förslaget att borgenär får klanderrätt enligt konkurslagen också i dessa fall. Skadeståndstalan i annan ordning än enligt de särskilda bestämmelserna i konkurslagen eller, i den mån sådana saknas, enligt 18 kap. 9 § handelsbalken torde inte stå borgenär till buds i hithörande fall annat än om den grundar sig på brottsligt förfarande från förvaltarens sida (jfr nuvarande bestämmelse i 197 § konkurslagen om skadeståndstalan mot rättens ombudsman). En rätt enligt 191 § konkurslagen för borgenär till klandertalan mot redovisning som avges enligt 186 § står också väl i överensstämmelse med det remitterade förslaget till den del det enligt 191 § ger borgenär sådan rätt i fråga om redovisning som avges enligt 185 d §, dvs. i fall då konkursen från början handläggs som mindre konkurs och avskrivning sker på den grund att tillgångarna ej räcker till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig.

På grund av det anförda förordar lagrådet, att bestämmelsen i 191 § första stycket i förslaget såvitt gäller borgenärs klandertalan utvidgas till att omfatta även det fall som avses i 190 § tredje stycket i förslaget. Klandertiden tre månader kommer för borgenär liksom för gäldenären att räknas från det beslutet om avskrivning vann laga kraft.

206 §

Enligt förevarande paragraf skall efter konkursens avslutande under vissa förutsättningar böcker och andra handlingar som rör konkursboet överlämnas till tillsynsmyndigheten. De skall bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

Tillsynsmyndighet är kronofogdemyndighet. Enligt huvudregeln i 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen blir handlingar som inkommer till kronofogdemyndigheten allmänna handlingar. De blir därmed också enligt 1 § i samma kapitel tillgängliga för envar. Sådana handlingar av privat natur som här är i fråga skulle möjligen kunna hänföras till handlingar som avses i 2 kap. 11 § 3 tryckfrihetsförordningen och därmed ej vara att anse som allmänna handlingar. Enligt nämnda lagrum undantas nämligen från kategorin allmänna handlingar "tryckt skrift, ljud- eller bildupptagning eller annan handling som ingår i bibliotek eller som från enskild har tillförts allmänt arkiv uteslutande för förvaring och vård eller forsknings- och studie-

ändamål eller privata brev, skrifter eller upptagningar som eljest ha överlämnats till myndighet uteslutande för ändamål som nu angivits". Denna bestämmelse tillkom genom 1976 års ändringar i tryckfrihetsförordningen som ersättning för en tidigare liknande bestämmelse i 2 kap. 7 § samma förordning. Den syftar närmast på privata arkiv och liknande samlingar av handlingar (se t. ex. prop. 1975/76:160 s. 180). De handlingar som här är i fråga överlämnas emellertid till kronofogdemyndigheten i dess egenskap av tillsynsmyndighet i konkurs. Förvaringen av handlingarna hos myndigheten blir därmed ett led i myndighetens befattning med konkursen. Vid angivna förhållande torde det inte vara möjligt att hänföra handlingarna till sådana handlingar som avses i nyssnämnda lagrum i tryckfrihetsförordningen.

De överlämnade handlingarna får sålunda anses bli allmänna handlingar när de kommer in till kronofogdemyndigheten. Det kan emellertid inte vara meningen att de skall bli offentliga. En regel bör därför övervägas av innehåll att dessa handlingar undantas från offentlighet. Konkursförvaltaren måste annars välja ut de handlingar som han med hänsyn till att de blir offentliga anser sig kunna överlämna till tillsynsmyndigheten. Med en sådan ordning kan emellertid inte fullt ut vinnas de fördelar som torde vara avsedda med den i förevarande 206 § öppnade möjligheten att utnyttja tillsynsmyndighetens förvaringsutrymmen.

Enligt vad föredragande statsrådet anfört i den allmänna motiveringen har frågan om inskränkningar i offentlighetsprincipen beträffande de konkurshandlingar som finns hos tillsynsmyndigheten lämnats öppen för att övervägas i samband med det arbete på en ny sekretesslagstiftning som pågår inom justitiedepartementet. Den nu berörda frågan bör beaktas i detta lagstiftningsarbete. Remiss till lagrådet i ämnet väntas inom kort. Kan bestämmelser i frågan hinna träda i kraft samtidigt med föreliggande förslag till ändring i konkurslagen eller i nära anslutning därtill saknas skäl att vidare behandla den särskilt i nu förevarande lagstiftningsärende.

Vad som sagts i det föregående i fråga om kronofogdemyndighet har motsvarande tillämpning i det fall att länsstyrelse skulle såsom lagrådet förordat bli tillsynsmyndighet.

208 §

Om, såsom lagrådet föreslagit, kronofogdemyndighet inte skall vara tillsynsmyndighet, kan paragrafen utgå.

209 §

Eftersom enligt lagrådets förslag tvist som avses i 27 och 98 §§ ej skall prövas av tillsynsmyndigheten, bör hänvisningen till dessa paragrafer utgå.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-02-08

Närvarande: statsministern Ullsten, ordförande, och statsråden Sven Romanus, Mundebo, Wikström, Friggebo, Wirtén, Huss, Rodhe, Wahlberg, Hansson, Enlund, Lindahl, Winther, De Geer, Blix, Gabriel Romanus, Tham, Bondestam
Föredragande: statsrådet Sven Romanus

Proposition om ändring i konkurslagen (1921: 225), m.m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande[1] över förslag till

1. lag om ändring i konkurslagen (1921: 225),
2. lag om ändring i jordabalken,
3. lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningsed,
4. lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs,
5. lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs,
6. lag om ändring i lagen (1971: 494) om exekutiv försäljning av fast egendom,
7. lag om ändring i lagen (1971: 500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m.m.,
8. lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429).

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagförslagen

När det gäller förslaget till ändring i KL har lagrådet i allt väsentligt godtagit de lösningar som förslaget innehåller om de olika formerna för handläggning av konkurs och om konkursförvaltningens anordnande. Den föreslagna fördelningen av uppgifter mellan förvaltnings- och tillsynsorgan har också lämnats utan erinran av lagrådet.

I fråga om hur tillsynen över förvaltningen skall anordnas har lagrådet godtagit att tillsynen förs över från rättens ombudsman till en myndighet men framfört betänkligheter mot förslaget att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsorgan. Lagrådet förordar att länsstyrelserna i stället anförtros tillsynen. En sådan lösning är enligt lagrådet att föredra från både principiella och organisatoriska utgångspunkter.

[1] Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 28 september 1978.

För min del vill jag först understryka att huvudsyftet med den i lagrådsremissen föreslagna reformen i fråga om förvaltning och tillsyn är att i alla borgenärers intresse åstadkomma en effektivare ordning som kan ge bättre möjligheter till utdelning. När det gäller tillsynen måste som framgått av remissprotokollet dessutom beaktas att samhället i växande omfattning har tagit på sig ansvar för sysselsättningen. Detta kommer bl.a. till uttryck i den mångfald former av stöd och bidrag som ges till företagen av samhället. Det är mot den bakgrunden naturligt och angeläget att tillsynen ordnas så att samhället får insyn i företag som råkar i konkurs. Vidare är en effektiv tillsyn vid sidan av andra insatser ett verksamt medel i kampen mot den brottslighet som ofta är förknippad med konkurser. Den höga frekvensen av konkurser där brott kan misstänkas har senast belysts i en inom brottsförebyggande rådet upprättad rapport "Konkurser och ekonomisk brottslighet" (1978:1).

Det är främst de angivna förhållandena som motiverar förslaget att konkurstillsyn skall ske genom en myndighet i stället för genom en rättens ombudsman.

Jag anser att det i principiellt hänseende finns betydelsefulla skillnader mellan tidigare förslag att låta kronofogdemyndighet handha förvaltningen i vissa konkurser och det nu förevarande förslaget att låta samma myndighet utöva tillsyn över förvaltningen. På tillsynsorganet ankommer således enligt det remitterade förslaget – med ett relativt betydelselöst undantag – inte några som helst förvaltningsuppgifter. Till skillnad från vad som gällde enligt konkurslagskommitténs förslag – till vilket den av lagrådet berörda remisskritiken hänförde sig – skall det inte heller förekomma någon rådgivning av tillsynsorganet i förvaltningsfrågor. Förvaltaren skall således i förhållande till tillsynsorganet självständigt bedöma vilka åtgärder som är motiverade och när de bör företas. Detta hindrar visserligen inte att kontrollen även skall vara materiell, dvs. avse ändamålsenligheten och effektiviteten i förvaltningen. Den kontrollen är dock väsentligen avsedd att ha karaktären av en efterhandskontroll. När det gäller remissutfallet med anledning av kommittéförslaget bör f.ö. tilläggas att en klar majoritet bland de remissinstanser som godtog förslaget om myndighetstillsyn var positiva till att tillsynsuppgiften anförtroddes åt kronofogdemyndighet.

Lagrådets principiella invändning mot valet av kronofogdemyndighet som tillsynsorgan går i huvudsak ut på att det till följd av kronofogdemyndighetens ställning som representant för staten som borgenär finns risk för att tillsynsarbetet influeras av myndighetens verksamhet för indrivning av de statliga fordringarna. I alla händelser kan konkursborgenärerna enligt lagrådet lätt få ett intryck av att så är fallet. Vad lagrådet här synes åsyfta är att tillsynsmyndigheten skulle kunna nöja sig med att se till att förvaltningen bedrivs med den effektivitet som behövs för att prioriterade borgenärer, däribland staten, skall få sin utdelning i konkursen säkrad.

Med anledning av lagrådets kritik vill jag till en början erinra om att inte alla fordringar som bevakas av kronofogdemyndighet för statens räkning är förenade med förmånsrätt, låt vara att de oprioriterade fordringarna representerar en ringa del av det sammanlagda fordringsbeloppet. Mer betydelsefullt är dock att det i praktiken är svårt att bedöma om den ena eller andra förvaltningsåtgärden är till fördel enbart för förmånsberättigade borgenärer eller gynnar hela borgenärskollektivet.

Kronofogdemyndigheterna har i sin verksamhet med utmätningar och annan specialexekution ofta en dubbel funktion. I allmänna mål företräder kronofogdemyndigheten staten som borgenär och har samtidigt beslutande och verkställande uppgifter i egenskap av exekutiv myndighet. Denna ordning, som har gällt under mycket lång tid, torde inte ha föranlett några olägenheter. I lagrådsremissen med förslag till utsökningsbalk ansågs inte heller att det fanns anledning att ompröva kronofogdemyndighetens ställning i allmänna mål.

Den dubbla ställning som kronofogdemyndigheterna enligt det nu aktuella förslaget får i konkurs kan lika litet som deras ställning vid utmätning m.m. anses ägnad att inge betänkligheter. När det gäller förhållandet mellan indrivningsuppgifterna och tillsynsuppgifterna i konkurs har jag emellertid i syfte att skapa en ytterligare garanti mot misstankar om obehöriga hänsynstaganden föreslagit en särskild jävsregel. Jag kan tillägga att förutsättningar finns för att på flera tillsynsmyndigheter skapa en organisation som möjliggör att tjänsteman som handhar tillsynsfrågor helt är befriad från att fullgöra indrivningsuppgifter.

Lagrådets principiella invändningar mot valet av kronofogdemyndighet som tillsynsorgan ger mig vidare anledning uttala att jag har fullt förtroende för de berörda tjänstemännens förmåga att utföra tillsynen med utgångspunkt från konkursförvaltningens grundläggande ändamål att tillgodose samtliga borgenärers intressen. Det bör också understrykas att tjänstemän vid kronofogdemyndigheterna handlar med samma ansvar som andra offentliga tjänstemän och att kronofogdemyndigheternas verksamhet liksom annan statlig verksamhet på flera sätt är underkastad offentlig kontroll.

Sammanfattningsvis anser jag att det remitterade förslaget ger en från principiell synpunkt fullt tillfredsställande ordning.

När det därefter gäller lagrådets förslag om länsstyrelse som tillsynsmyndighet vill jag som en allmän kommentar påpeka att man mot förslaget kan framföra principiella synpunkter av samma slag som de som enligt lagrådets mening talar mot kronofogdemyndighet som tillsynsorgan. Länsstyrelsen fullgör borgenärsfunktioner i samband med uppbörden av skatter. Det ankommer sålunda på länsstyrelsen att pröva frågor om ackord, avskrivning och avkortning av skattefordringar. Det är också länsstyrelsen som ytterst prövar om konkursansökan skall göras (se 62 och 67 §§ uppbördslagen, 1953: 272). Även många andra statliga fordringar

följer samma reglering (jfr 1 § uppbördslagen och förordningen, 1965: 852, om ackord och avskrivning rörande vissa skatter). I fråga om statens fordran på grund av utbetalat lönegarantibelopp ankommer det på länsstyrelsen att utöva motsvarande borgenärsfunktioner (se 16 och 19 §§ kungörelsen, 1970: 745, om statlig lönegaranti vid konkurs jämförd med 18 § avskrivningskungörelsen, 1965: 921). Länsstyrelsen har härutöver till uppgift att utöva tillsyn över utmätningsmännen i deras exekutiva verksamhet, varvid länsstyrelsen i egenskap av företrädare för statens fordringsanspråk har att övervaka effektiviteten i indrivningsarbetet. Det bör i detta sammanhang också erinras om att länsstyrelsen i vissa fall företräder staten i tvist vid allmän domstol. Om återvinningstalan skulle riktas mot staten, kan nämligen länsstyrelsen komma att företräda staten i första instans (9 § länsstyrelseinstruktionen, 1971:460).

Det sagda visar att länsstyrelserna har att i viktiga avseenden ta befattning med fordringar som staten bevakar i konkurs. Länsstyrelserna har alltså inte någon sådan ställning att de från rent principiella synpunkter skulle ha företräde framför kronofogdemyndigheterna när det gäller uppgiften att handha tillsyn i konkurs.

Till de nu anförda principiella synpunkterna kommer en rad sakliga och praktiska skäl som talar till förmån för kronofogdemyndigheterna. Dessa är som jag har anfört i remissprotokollet väl förtrogna med exekutiv verksamhet och har nära kontakt med konkursförvaltning. De erfarenheter och det kunnande som kronofogdemyndigheterna härigenom förvärvar på dessa områden saknar motsvarighet hos länsstyrelserna. Som jag har anfört inledningsvis är tillsynen i konkurs en viktig faktor när det gäller att bekämpa den ekonomiska brottslighet som ofta är aktuell i samband med konkurs. Kronofogdemyndigheternas erfarenheter är just på denna punkt av särskilt värde.

Vad som vidare talar för att välja kronofogdemyndighet som tillsynsorgan är att tillsynsuppgiften kan knytas an till en befintlig organisation lämpad för uppgiften. För länsstyrelsernas del skulle en tillsynsfunktion utgöra en helt ny uppgift med därav följande organisatoriska och kostnadsmässiga problem.

En ytterligare särskild fördel med det remitterade förslaget ligger däri att det ger möjlighet för de kronofogdemyndigheter som skall vara tillsynsorgan att delegera vissa uppgifter inom ramen för tillsynsverksamheten till andra kronofogdemyndigheter inom tillsynsmyndighetens verksamhetsområde. Någon motsvarande delegeringsmöjlighet skulle inte föreligga vid alternativet med länsstyrelse som tillsynsorgan.

På grund av det anförda vidhåller jag det remitterade förslaget att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsorgan i konkurs.

En annan fråga som lagrådet behandlar i sitt yttrande är frågan om det skall vara möjligt att försätta ett insolvent konkursbo i konkurs. Lagrådets majoritet anser att en sådan möjlighet bör finnas och förordar att en

bestämmelse i ämnet förs in i KL. En ledamot har avvikande mening. Enligt denne ledamot saknas i detta lagstiftningsärende tillräckligt underlag för en bedömning av frågan om konkursbos försättande i konkurs.

I remissen har jag intagit den ståndpunkten att tillräckliga skäl inte föreligger för att lagstiftningsvägen reglera frågan om konkursbos försättande i konkurs. Vägledande för det ställningstagandet har bl. a. varit att det inte har påvisats några praktiska olägenheter av att frågan f. n. är oreglerad. Jag gör fortfarande den bedömningen att det praktiska behovet av en lagreglering är ringa, även om vissa svårigheter kan tänkas föreligga att tillämpa lönegarantilagen när ett konkursbo, som fortsatt driften och anställt arbetstagare, kommer på obestånd. Som framgått av remissprotokollet har frågan om lönegarantilagens tillämplighet i denna situation samband med mera övergripande frågor rörande löneskyddet för de anställda i ett nedläggningshotat företag. Dessa frågor är föremål för överväganden i arbetsmarknadsdepartementet. Resultatet härav kan komma att ytterligare minska den praktiska betydelsen av frågan om konkursbos försättande i konkurs.

Från principiell synpunkt kan det dock, som lagrådets majoritet anför, knappast anses tillfredsställande att man vid konkursbos insolvens är hänvisad till en inte alla gånger självklar analogisk tillämpning av konkursrättsliga regler. Jag vill därför inte motsätta mig förslaget att frågan lagregleras. Jag delar meningen att den lämpligaste lösningen i så fall är att i KL införs en bestämmelse som anger att ett insolvent konkursbo kan försättas i konkurs. Bestämmelsen bör få det innehåll och den placering i KL som lagrådsledamöterna förordar. Med den nya regleringen blir vanliga regler om borgenärssammanträde, bevakning, utdelning etc. tillämpliga vid konkursbos konkurs.

Borgenärer i den nya konkursen blir de som är massaborgenärer i den ursprungliga konkursen. Som massaborgenär räknas då även den som innehar fordran på konkurskostnad, t. ex. förvaltaren. Av grunderna för den nya bestämmelsen i 188 § om den inbördes ordningen mellan konkurskostnad och massafordran följer att i den nya konkursen de kostnader som har föranletts av den ursprungliga konkursen har företräde framför massafordringar i samma konkurs.

Teoretiskt sett finns inget hinder mot att konkursbo kan försättas i konkurs på ansökan även av innehavare av fordran på konkurskostnad. Jag vill dock understryka att det kostnadsansvar för staten som föreskrivs i 188 § är avsett att tillämpas utan att boet skall behöva försättas i konkurs.

I 185 d och 186 §§ finns för mindre resp. ordinär konkurs bestämmelser om avskrivning av konkurs när boet ej förslår till betalning av konkurskostnader och massaskulder. I dessa fall är konkursboet ofta insolvent. Det går då att vänta med att skriva av konkursen enligt något av nyss angivna lagrum och i stället försätta boet i konkurs. När några massakrav

inte föreligger finns dock knappast anledning att välja detta alternativ. Inte heller då sådana krav finns behöver förhållandena vara sådana att det finns anledning att försätta boet i konkurs med därav följande kostnader.

I och med att ett insolvent konkursbo kan försättas i konkurs får de anställda hos konkursboet möjlighet att få sina lönekrav tillgodosedda genom en direkt tillämpning av lönegarantilagen i den nya konkursen. För det fall att förvaltaren i den konkursen fortsätter rörelsen för det nya boets räkning och detta i sin tur blir insolvent med nödlidande lönefordringar kan, efter ett nytt konkursbeslut, lönegarantimedel på nytt utgå för att täcka sådana fordringar. Det finns med hänsyn till att staten hela tiden garanterar de anställdas löner en viss risk för att den ursprungliga gäldenärens rörelse drivs vidare, eventuellt av flera successiva konkursbon, längre än vad som är sakligt motiverat. Det är naturligtvis tillsynsmyndighetens uppgift att ingripa mot sådant missbruk av den nya regleringen. Enligt min mening bör det krävas mycket starka skäl för att den ursprungliga konkursgäldenärens rörelse skall få drivas vidare av det nya konkursboet (jfr 61 § i det remitterade förslaget).

Lagrådets majoritet anser att det – med undantag för fall där insolvensen beror på försumlighet hos förvaltaren – ej finns hinder mot att till förvaltare i den nya konkursen utses samma person som är förvaltare i den tidigare konkursen. Med tanke på att det är angeläget att hålla kostnaderna nere för förvaltningen av det nya konkursboet finner jag denna uppfattning välgrundad. Det bör dock understrykas att konkursdomaren har att noggrant pröva frågan om vem som skall vara förvaltare i den nya konkursen.

Lagrådet har i fråga om detaljutformningen av det remitterade förslaget till lag om ändring i KL föreslagit en del ändringar och tillägg. Jag godtar lagrådets förslag med undantag för ändringar som betingas av lagrådets förslag i fråga om tillsynsorgan och har ingen erinran mot lagrådets uttalanden om innebörden av de berörda bestämmelserna. Lagrådet har vidare gjort vissa anmärkningar beträffande tillämpningen av 14 a, 14 b och 54 §§ i det remitterade KL-förslaget. Inte heller i den delen har jag något att invända.

Lagrådet berör i sitt yttrande slutligen 206 § i det remitterade KL-förslaget. Enligt lagrådet följer av gällande bestämmelser att handlingar som enligt 206 § inges till kronofogdemyndigheten i egenskap av tillsynsmyndighet blir allmänna handlingar. Lagrådet finner att dessa handlingar inte bör vara offentliga och anser att en regel bör övervägas som gör att handlingarna undantas från offentlighet. Lagrådet tillägger dock att det saknas skäl att behandla frågan vidare i detta lagstiftningsärende, om det pågående arbetet med en ny sekretesslagstiftning medför att en bestämmelse i ämnet kan hinna träda i kraft samtidigt med föreliggande förslag till ändring i KL eller i nära anslutning därtill.

Onekligen kan skäl anföras för att sådant gäldenären tillhörigt bok-

föringsmaterial som ges in till tillsynsmyndigheten med stöd av 206 § bör kunna sekretessbeläggas i vissa fall. Någon regel härom finns ej upptagen i det förslag till ny sekretesslagstiftning varom remiss till lagrådet har beslutats den 7 december 1978. Ställningstagande i frågan får ske i samband med den fortsatta behandlingen av nämnda lagstiftningsärende.

Kostnader m. m.

Det nya systemet för tillsyn medför att nya arbetsuppgifter läggs på kronofogdemyndigheterna, i första hand de myndigheter som skall vara tillsynsmyndigheter i konkurs. De nya uppgifterna kan endast delvis utföras med utnyttjande av redan befintlig personal. Det är därför nödvändigt att tillföra kronofogdeorganisationen ytterligare personalresurser.

I prop. 1978/79: 100, bil. 18, har föreslagits att riksdagen till *Kronofogdemyndigheterna* för budgetåret 1979/80 skall anvisa ett förslagsanslag av 337.124.000 kr. Härvid har inte medel beräknats för de nytillkommande arbetsuppgifterna.

I remissprotokollet har jag angett att tillsynsuppgifterna i princip skall ankomma på en kronofogdemyndighet i varje län men att avvikelse från denna princip skall kunna göras. Det ankommer på regeringen att bestämma vilka kronofogdemyndigheter som skall vara tillsynsmyndighet i konkurs (42 § i förslaget). Jag räknar med att kronofogdeorganisationen behöver tillföras knappt 20 nya tjänster inom en kostnadsram av ca 2 milj.kr. om året.

De ökade kostnader för personal som således uppkommer fram till budgetåret 1980/81 torde få bestridas genom att förslagsanslaget B 3 Kronofogdemyndigheterna under femtonde huvudtiteln får överskridas.

När det gäller förvaltningen i de mindre konkurserna har jag i remissprotokollet angett att det torde uppstå kostnader för staten om ca 3,5 milj. kr. per år. Detta innebär i jämförelse med statens nuvarande kostnader för mindre konkurser en merkostnad om ca 500.000 kr. På samma sätt som nu torde kostnaderna få belasta förslagsanslaget Ersättning åt vittnen m. m. under andra huvudtiteln.

Det är viktigt att utbildningen av den personal vid kronofogdemyndigheterna som berörs av reformen inleds i god tid före dennas ikraftträdande. Det får ankomma på RSV att inom ramen för sin ordinarie utbildningsverksamhet anordna denna utbildning.

Även i andra frågor är det angeläget att förberedelsearbetet för reformen kommer i gång så tidigt som möjligt. Jag syftar här bl.a. på arbetet att fastställa normer för beräkning av ersättning till staten för tillsynsverksamheten. Även fastställande av taxor för förvaltararvoden i vissa mindre konkurser hör till förberedelsearbetet. Jag har för avsikt att inom den närmaste tiden ta upp dessa frågor med berörda myndigheter.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att anta de av lagrådet granskade förslagen med vidtagna ändringar.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehåll

Proposition ... 1
Propositionens huvudsakliga innehåll ... 1
Lagförslag ... 3
1 lag om ändring i konkurslagen (1921: 225) ... 3
2 lag om ändring i jordabalken ... 66
3 lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningsed ... 67
4 lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs ... 68
5 lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs 70
6 lag om ändring i lagen (1971: 494) om exekutiv försäljning av fast egendom ... 73
7 lag om ändring i lagen (1971: 500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. ... 73
8 lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429) ... 74
Utdrag av regeringsprotokollet den 28 september 1978 ... 75
1 Inledning ... 75
2 Gällande rätt m. m. ... 77
2.1 Allmänt om konkursinstitutet ... 77
2.2 Förfarandet vid ordinär konkurs ... 79
2.2.1 Förvaltnings- och tillsynsorgan ... 79
2.2.2 Borgenärernas och gäldenärens inflytande på konkursförfarandet ... 80
2.2.3 Förvaltningens bedrivande ... 81
2.2.4 Tillsynen över förvaltningen ... 85
2.2.5 Bevaknings- och utdelningsförfarandet m. m. ... 86
2.3 Förfarandet vid fattigkonkurs ... 89
2.4 Konkursgäldenärs skyldigheter, m. m. ... 91
2.5 Konkurskostnader ... 93
2.6 Närliggande rättsområden ... 96
2.6.1 Utmätning och utmätningsed ... 96
2.6.2 Ackord ... 97
2.6.3 Statlig lönegaranti ... 99
2.7 Statistiska uppgifter ... 100
3 Prop. 1975/76: 210 om ändring i konkurslagen m. m. ... 103
4 Konkurslagskommitténs betänkande (SOU 1977: 29) Konkursförvaltning ... 105
4.1 Kommitténs förslag i sammandrag ... 105
4.2 Huvudgrunder för kommitténs lagförslag i fråga om förvaltningen i ordinär konkurs ... 107
4.2.1 Reformens inriktning ... 107
4.2.2 Samråd och information ... 107
4.2.3 Övriga frågor angående förvaltningen ... 110
4.3 Huvudgrunder för kommitténs lagförslag i fråga om tillsynen i ordinär konkurs ... 114
4.3.1 Tillsynen i stort ... 114
4.3.2 Rättens ombudsman ... 115
4.3.3 Nytt tillsynsorgan ... 116
4.3.4 Vissa spörsmål vid en ordning med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan ... 120

4.3.5 Organisationsfrågor m. m. ... 123
4.3.6 Granskningsmän ... 124
4.4 Arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen vid konkurs . 124
4.4.1 Bakgrund ... 124
4.4.2 Kommitténs förslag ... 125
4.5 Tvistiga fordringar i ordinär konkurs ... 127
4.5.1 Allmänna synpunkter ... 127
4.5.2 Längre anmärkningstid och ökade befogenheter för förvaltaren ... 128
4.5.3 Förlikningsorgan ... 129
4.5.4 Rättens handläggning av hänskjutna tvister, m. m. ... 130
4.6 Avskaffande av borgenärssammanträden ... 132
4.7 Huvudgrunder för kommitténs förslag i fråga om mindre konkurs ... 133
4.7.1 Allmänt ... 133
4.7.2 Gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs ... 133
4.7.3 Förvaltningsorgan ... 133
4.7.4 Bestämmande av handläggningsform ... 135
4.7.5 Förvaltning och tillsyn ... 137
4.7.6 Taxesättning av förvaltararvoden ... 138
4.8 Gäldenärens skyldigheter m. m. ... 139
4.8.1 Tillämpning av bestämmelserna när konkursgäldenären är juridisk person ... 139
4.8.2 Gäldenärens rörelsefrihet under konkursen ... 139
4.8.3 Gäldenärens rörelsefrihet under tiden för prövning av konkursansökan, m. m. ... 141
4.8.4 Bouppteckningsed ... 142
4.8.5 Tvångsmedel mot gäldenären ... 143
4.8.6 Ersättning för inställelse ... 145
4.9 Kostnader för reformen ... 145
5 Föredraganden ... 146
5.1 Allmänna utgångspunkter ... 146
5.2 Förvaltning i ordinär konkurs ... 156
5.2.1 Förvaltares kvalifikationer ... 156
5.2.2 Utseende av förvaltare ... 159
5.2.3 Antalet förvaltare ... 161
5.2.4 Sakkunnigt biträde ... 163
5.2.5 Förvaltarens ställning m. m. ... 163
5.2.6 Arbetstagarnas ställning i arbetsgivares konkurs ... 169
5.2.7 Tvång för besittningstagande av boets egendom m. m. .. 173
5.2.8 Brottsutredning ... 177
5.2.9 Konkursbos bokföringsskyldighet m. m. ... 179
5.3 Tillsyn i ordinär konkurs ... 184
5.3.1 Inledning ... 184
5.3.2 Frågan om tillsyn av konkursdomaren ... 187
5.3.3 Innehållet i tillsynen och valet av tillsynsorgan ... 188
5.3.4 Granskningsmän ... 197
5.3.5 Vissa frågor i samband med tillsynen ... 197
5.4 Tvistiga fordringar i ordinär konkurs ... 200
5.5 Utseende av person att vara rådgivare och/eller förlikningsman i ordinär konkurs ... 205
5.6 Arvodesprövning i ordinär konkurs ... 206
5.7 Mindre konkurs ... 208

5.7.1 De grundläggande principerna för reformen 208
5.7.2 Gränsdragningen mellan ordinär och mindre konkurs, m. m. 214
5.7.3 Förvaltning 220
5.7.4 Tillsyn 227
5.7.5 Konkursens upphörande 229
5.7.6 Bestämmande av arvode m. m. 232
5.7.7 Ansvaret för konkurskostnader 233
5.7.8 Företrädesordningen mellan konkurskostnader och annan boets skuld 234
5.8 Konkursgäldenärens skyldigheter m. m. 237
5.8.1 Inledning 237
5.8.2 Gäldenärens rörelsfrihet under konkurs 242
5.8.3 Gäldenärens rörelsefrihet när konkursansökan har gjorts 245
5.8.4 Kvarstad m. m. när konkursansökan har gjorts 247
5.8.5 Giltighetstid för säkerhetsåtgärd 249
5.8.6 Edgång m. m. 250
5.9 Kostnader för reformen 251
5.10 Ikraftträdande 253
5.11 Upprättade lagförslag 254
6 Specialmotivering 254
6.1 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921: 225) 254
6.2 Förslaget till lag om ändring i jordabalken 356
6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1921: 244) om utmätningsed 357
6.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1956: 217) om vissa kreditinrättningars konkurs 357
6.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs 358
6.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971: 494) om exekutiv försäljning av fast egendom 360
6.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1971: 500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. 360
6.8 Förslaget till lag om ändring i rättshjälpslagen (1972: 429) 361
7 Hemställan 362
8 Beslut 362

Bilagor
1 Konkurslagskommitténs förslag 363
2 Sammanställning av remissyttranden 434
3 De remitterade förslagen 620
Utdrag av lagrådets protokoll den 31 januari 1979 690
Utdrag av regeringsprotokollet den 8 februari 1979 705

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1979